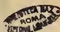
IOANNIS ANDREAE
I. C. BONONIENSIS
OMNIVM CANONICI IVRIS INTERPRETVM FACILE PRINCIPIS.

In quartum Decretalium librum Nouella Commentaria

AB EXEMPLARIBVS PER PETRVM VENDRAMAENVM in Pontificio Venetiarum foro Aduocatum mendis, quibus referta erant, diligenter expurgatis, nunc impressa.

His accesserunt doctissimorum virorum annotationes,

Summis, ac rerum omnium memorabilium Indice locupletissimo.

Venetijs, Apud Franciscum Franciscium, Senensem,

M D LXXXI.

ELENCVS TITVLORVM alphabetico ordine digeſtus.

F I N I S.

IOANNIS ANDREAE
BONONIENSIS
IVRIS CANONICI FONTIS VBERRIMI.
In Quartum Decretalium Librum Commentaria (quæ Nouellas appellauit) Acutiſsima.

SVMMARIVM.

1 *Diſpoſitio, ſiue continuatio tituli.*
De ſponſalibus, & matrimonijs ubi alijs in locis, & libris agatur.
2 *Matrimonium quid, unde dicatur, quomodo contrahatur, & de alijs ad ipſum pertinentibus à quo ſcribatur.*
Ioan. And. de his ait ſumulam conſcripſiſſe.

De ſponſalibus, & matrimoniis. Rub.

1 ¶Poſtquam †ſatis tractauimus ea, quæ ſpectãt ad
clericos, ad ea, quæ ſpectant ad laicos, ſtylum uertamus.
Gof. materiam huius libri, & tituli proſequitur
Gratianus. 27. cauſa, uſque ad fi. cauſarum, interpoſito
tractatu de pęnitentia. Ad rubricam hanc ſpeciali
bus facit. 27. q. 2. in ptinc. 31. q. 2. & 3. & 32. q. 1. q. 2.
& q. 3. per totum. Repetitur, rub. in 6. & cle. Huius libri
materia eſt connexa. extra librũ facit ad titulum
de ſumma trinitate, firmiter, in fi. de biga. debitũ, de
tranſac. c. fi. de rapto. c. pen. & ult. & lib. 6. de procura.
c. ult. 1. 2. & 3. reſpon. de iudi. diſpendioſam, in clem.
2 & Inn. hic uoluit †inſtruere, quid eſſet matrimoniũ,
unde dicatur, quomodo contrahatur, ubi fuerit inſtitutum,
quæ ſint cauſæ inſtitutionis, & quæ ſint eius
bona, & quæ ipſius impedimenta. & hæc nõ pro
ſequor, quæ plenè in ſummula huius libri tractaui.
hæc autem gl. Inn. cõiter habetur, inf. eo. iuuenis.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium conſenſu contrahitur, licet ſolennitates, uel conſuetudines patriæ non ſeruentur, num. 2.*
Vnde primum præualet ſecundo, tenet cum alienigena, & qua. 2.
2 *Francia ubi locorum.*
Franci diſtant à Saxonibus, matrimonij ſolennitatibus, nu. 3. qua lege uiuant, ibid. quæ eorum lex in uxore dimittenda, nu. 6.
Solennitatum omiſſio in matrimonio, peccatum, & quando mortale.
3 *Teſtium, coram quibus contractum eſt matrimonium, peti poteſt publicatio.*
Cauſari, quid ſignificet.
4 *Conſuetudo diuerſæ locorum uiri & mulieris ubi eſt, quæ ſeruabitur.*
5 *Quo ad matrimonium quid ſtatuere poſſit.*
6 *Epilogus, & additio gloſſarum.*
Fornicatio mulieri quo caſu non obſtet, remiſſ.

CAPVT I.

1 DE Francia. Caſus. Matrimonium † conſenſu
contrahitur, licet ſolennitates, uel
conſuetudines patriæ non ſeruent.
& duo facit. primo ponit caſum, ſecũdo
diffinit. ſecũda ibi, Diffiniuit.
Iterum prima ſubdiuiditur. primò
ponit contractum, & eius modũ. ſecundò ſeparationem,
& eius cauſam. 2. ibi, Verũ. Hoſt. uero ſumman
do decr. ſic dicebat. Mulier eſt lege Saxonum ducta.
auctoritatę eiuſdẽ legis eſt relicta, & alia ſuperinducta,
ſm legẽ euãgelii ſecũda eſt abiicičda, & prima re
2 ducenda. Et dixit Hoſt. ꝙ iſta † Frãcia eſt q̃dã terra in
Alemania propè Saxoniam [*Vxorem*] eſt ergo matrimoniũ
cũ alienigena. non obſtat ſm Fran. 28. q. 1. ca
ue. quia ibi loquitur de alienigena non patriæ, ſed fi
a dei [*Legibus*] alias enim ſolennitates habent Saxones
quàm Franci, quæ tamen non ſunt de ſubſtantia, licet
ſit peccatũ illas omittere. 30. q. 5. noſtrates, ubi de
hoc, & c. fęminæ, ſm Inn. Et dixit Ala. & Gof. ꝙ eſt
peccatum mortale omittere illas, per quas incerta re
linquitur eccleſia de contractu. Idem Vin. qui etiam
3 hoc no. ꝙ ſi † aliqua contrahit corã duobus teſtibus,
petere poterit publicationem ipſorum, alleg. de teſti
ſignificauit. & c. Albericus [*Saxones*] qui dimittunt
uxores, ut dicam. infra ſecundum Hoſ. [*Franci*] qui ui
uũt. l. Romana, & canonica [*Cauſatus*] id eſt in cauſam
duxit, uel occaſionem inuenit. de hoc uer. 1. quęſt. 3.
audiuimus, in ulti. glo. & eſt idẽ uerbum ſm Hoſti.
ff. de inſti. ar. ſi pupillus. §. de quo palã, ibi, nullus cau
ſari poſſit ignorantia literarum (*Lege*) quæ forte erat
de ſupponendo pallio tẽpore contractus, uel ꝙ parentes
ſponſæ aliq d donent ſponſo. Abba. Dicit hic
4 Fran. ꝙ ubi diuerſas eſt conſuetudo locorum uiri, &
mulieris, ſeruabit conſuetudo illius loci, ubi cõtra-
b hitur 12. di. illa. 8. di. quæ contra mores. 41. d. quiſqs [b]
ſed ſi in loco tertio, ubi nulla eſſet conſuetudo, con
traheretur matrimonium, ſeruabitur conſuetudo
uiri, qui caput eſt mulieris, infra de frigi. c. 1. [*Deſponſauerat*]
& ſic non credebat ſe teneri ſeruare tale ma-
6 trimonium, Pe. [*Tranſgreſſor*] quo enim † ad ſubſtan-
c tialia matrimonii conſuetudo nil potuit ſtatuere [c]
quò ad accidentialia forte poſſet, ut quò ad dotem,
s̄. de teſta. Rainutius. Inno. [*Pœnitentia*] & ad hoc cõ
pellat, infra eo. ad audientiã, in fi. Hoſti. [*Separaretur*]
6 quatenus de facto adhæret ei. ¶Glo. 3. † reſpon. per
ob. & ſoluit. ¶[*In glo. 1. in fi.*] uel dicebant ſibi legẽ da
tã à Carolo, ꝙ ſi diſpliceret prima nocte, poſſet remitti,
alias ſurgerent ad eccleſiam benedicendi, ſm
Hoſt. qui dicit ſe hoc ab indigenis audiuiſſe tẽpore,
quo rex Gullielmus, q fuit comes Hollandiæ, duxit
filiam ducis de Brunſuich in uxorẽ. uel loquitur de
lege municipali ſm Fran. uerſi. ¶[*In glo. ult. ibi, dicitur*]
Matt. 9. [*& in fi.*] ſed hic non obſtaret mulieri fornicatio.
infra de diuor. ſignificaſti. Goff.

ANNOTATIONES.

a ¶Sed fidei. Et in illa, an ſufficiat baptiſmus flaminis, ibi per gl. & quid, de ordinibos. & ſentit glo. quòd non, quod bene no.
b ¶Quiſquis. Vide Io. And. de conſue. ſoper rubrica, & per Bar. in l. 1. C. de ſumma Trinita.
c ¶Statuere. Quia eſt de iure naturali, quod eſt immutabile, arg. contra. infra de cog. ſpiri. c. 1. & c. ſuper eo, ibi uide, quia ibi ſoluitur.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de futuro quando ſoluantur, nu. 6.*
2 *Conditio tacita ſubintelligitur in ſponſalibus, expreſſa ſuſpendit, num. 6. & 7.*
Remittere, quid denotet.
Amicitiæ quomodo, & quæ diſſoluendæ.
3 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum.*
Societas quibus diſtrahatur modis.

6 *Additio glossarum, & num. sequentibus,*
7 *Matrimonij uinculum quando dissolui possit, & quas habeat conditiones.*
Spes remitti potest in matrimonio; non autem uiolari, & nu. 7.
Iuramentum diriitur ad Deum, & ad hominem, & quando ad hunc, uel ad illum, nu. 8,
Ab eo absoluere quis possit.
An sponsaliorum dissolutioni obstet, & nu. 9.
9 *Hoc capitulum de comparatiua permissione loquitur, & continet ius commune,*

CAPUT II.

1 PRæterea C. soluuntur † sponsalia de futuro, si sponsi ab inuicē se absoluant. Hosti. sic summabat. ꝓmittentes contrahere fide data, monēdi sunt efficaciter, vt qđ ꝓmiserunt, efficaciter debeāt adimplere. Si ambo ꝑcisè ꝯdicunt, & cōiter dissentiunt, dēt hoc ecclesia tolerare. & primò iubet moneri. secundò ibi, Si aūt, diffiniens quid iuris cū monitioni non parent, rōnem & similitudinem unā in
2 ducit[*Conditione*]expressa. nāt tacita subintelligatur, ut dicit. sed si sub conditione expressa fuissent ꝯtā, ante conditionē non ligarent, de condi. ap. super eo & c. per tuas, ꝑm Host.[*Contingat*]maximē Ho.[*Remittunt*]discretā dissolutionē denotat. Tullius. l. 1. de officiis, Amicitias, quæ minus delectāt, magis censent sapientes sensim dissoluere, quā repente præcidere [*Possit*]i. debeat[*Tolerari*]qa iustū est, Hosti. ¶ Glo. 2.
3 † supplet. suppletioni, signat ꝯrium, & remittit. ¶ Vlti. gl. ponit duas lecturas. s. Tan. & Hug. & secundā ap-
4 probat. ¶[*In* † *glo. ibi. §. ulti. & §. diximus*] uoluntate, & renunciatione distrahit societas, hoc in §. ult. quod
5 uerū, si oēs dissentiūt, hoc in §. diximus. ¶[*Int fi. t glo.* ar. contra 13. di. neru1. ¶[*In glo. s. adulterium, in fi.*]33. q. 2. si quod uerius. ¶[*In glo. ff. pro socio, in fi.*]Insti. pro socio, §. manet. Host. ¶[*In glo. ulti. ibi, ad matrimonium*]licet Ho
6 sti. dixerit opi. Tan. sibi placere, sed non placere hāc qa iā sequeretur idē in matrimonio, quod & dissen su posset dissolui, patet tamē, ꝙ bonū intellectū habuit gl. quæ fatetur id in matrimonio perfecto locū non habere. Dicebat aūt Host. cū uinculū matrimonii est ꝯtum, adeò adhæret sacramento baptismi, ꝙ cōi dissensu solui non posset. infra de diuor. q to. Initiatū uerò hēt tacitas conditiones, de quibus ista fit una, ut seq tur in glo. Contractum uerò nullā habet conditionē. & ideò non est mirū, si id, quod ex tacita cōditione depēdet, ili existēte dissoluit, insta de cōdi. ap. sup eo, & c. p tuas. cū hæc sit tm̄ spes ꝯhendi qa non adhuc per uinculū radicata de facili remitti pōt, ar. opt. instit. de rerū diui. §. si Titius alienā plantā si. not. s̄. de præb. ca. 2. licet aūt spes mr̄imonii isto mō posit dissolui, non tamen pōt per adulteriū uiolari. ff. de adul. si uxor. §. 1. & per hoc ꝑm Host. potest argui ad ea. quæ dixi de electo, supra de transla. inter
7 corporalia[*& ibi, Opinio*]Tan. & Gof. tunc † s. quando uterq; dissentit: secus, si alter consentiret, tunc præcise cōpelleretur, q dissentit, donec in eodē statu manerent. sed si cū alio ꝯheret per uerba de præsenti, cessa bit coactio. & idē Inno. infra eo. sicut. Vinc. dicebat referre, an iuram dirigatur ad Deū, an ad hominem, si dirigitur ad Deū, nullus posit absoluere; si ad hominē, tunc is. cui iuratur. 1. in cuius fauorem posit absoluere: qa oīs res & c. de reg. iur. omnis. ff. de reg. iur. nihil. C. de ac. & ob. & ideò, qa hic alter iurauit alteri, alterū absoluere pōt, de iureiur. c. 1. de censi. significauit, & idē Gui. in spe. eo. ti. de iureiu. ad fi. uer. qđ si is, & plenius ti. 2. §. nunc ostendendū, uer. hoc
8 quoq;. Dicitur † aūtē iuramentū dirigi ad Deū licet præstetur homini, eū per id, qđ iurat, intendit Deo magis placere, siue sit in faciēdo aliqđ meritoriū, siue in abstinendo ab aliquo i'licito, de primo pone, quòd iuraui episcopo ingredi religionem, uel ire ultra mare, de secūdo pone, quòd iuraui episcopo nō fraudare mensuras, uel pondera, de emp. & uen. c. 1. uel abiuraui adulteram. de eo, qui du. in matri. cū haberet. talia non possent episcopus remittere. aliās protenditur ad hominem, cum pactum, quod homini facit, per id vult esse firmius, ut si iuraui tibi librum scribere, uel simile (*& ibi, Dispensatione*) dicebat
9 † Ia. de Al. quando ecclesia videt, quòd sibi inuicem displicēt sponsi, qui iurauerant, debet hoc dissimulare. Fran. Vercel. dicebat, quod hoc. c. loquitur de cōparatiua permissione, & tamē continet ius commune, quia per illam comparatiuam permissionem facit ius commune(*& ibi: Contingat*) ad hoc. 31. q. 1. hac ratione, ibi, quod. n. permittimus, & c.(*& infi.*). 2. & 30. q. 2. c. uno.

SUMMARIUM.

1 *Ex sponsaliorum contractu inter impuberes quando oriatur iustitia publicæ honestatis, & nu. 2. & nu. 8. cir. fin.*
2 *Septennis nondum puella quomodo hic, intelligatur, & num. 8. & qua proxima septennio dicatur nu. 9.*
Et de huius ætatis natura, & effectu nu. 8. & 9.
Pati facilius est, quàm agere.
Copulæ carnalis mentio quo casu non obesset.
3 *In dubio certius tenendum.*
Contra matrimonium, quando pronuntietur.
4 *Iustitiæ publicæ honestatis impedimentum unde procedat, & cur statuit ecclesia.*
5 *Matrimonium contractum per procuratorium reuocatum & ignorantem an teneat, alio remittit.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 7.*
Fera a te uulnerata, nisi capias, non fit tua.
8 *Additio glossarum, num. 9.*
Ambiguitas triplex, remiss.

CAPUT III.

1 IVuenis. C. Si maior † septemnio cum proxima. 7. in qua malicia supplet, spōsalia cōtrahat, oritur ex his iustitia publicæ honestatis, maximè si cōmisceri tentauerunt. & primò decisè narrat casum dubiū, quē secūdo duplici ratione diffinit ibi quia igitur. Host. verò sic summabat, Iuuenis sponsam nondū septemnem tentauit; nescimus, si cōpleuit, separādus est à talis sponsæ consanguinea, si po-
2 stea ipsam duxit[*Septennem*]ex † toto, sed erat proxima, & adeò discreta & doli capax, sicut solent esse septemnes. ꝑm cōmunem lectutam. Hosti. tamē dixit decr. intelligendam, sicut verbū sonat, & quāuis nō sit doli capax, qa tamē cognosci potuit, licet immature. ff. de iniur. si stuprum: quia facilius est pati, quā agere. ideò si tentata fuerit, oritur ex talibus sponsalibus publica honestas. & hoc vult hic papa secūdū eū, cum in talibus est credendū, cū etiā aliàs nō uideatur prohibitiones publicæ honestatis, & legalis cognationis habere multū rōnis. Dixit tū, ꝙ si talis puella inspecta reperiatur uirgo, forsan non obesset multum tentatio, ar. infra. e. c. fi. & de ꝑba. causam. Dubi tatio uero, quā facit papa, hoc est solū sup coniugio ꝑm eū. non enim eē coniunx. si fuit cognita. ȷ. ti. 1.
3 de illis. 2. & ideò † in hoc, qđ certius est, declinari uoluit, & qa dubiū esset piclitationis animæ. si ꝑ secūdo matrimonio daretur sn̄ia, ꝓnunciaui cōtra ꝑm matrimoniū. aliàs, vbi nō occurreret piculū aīe, secus per in dubio ꝓ matrimonio iudicaret. & sic nō ob. ꝑm eū, quæ possent induci in cōtrarium, qui ma. ae.

pos

posuidetur.infra co ex literis.de re ludi.c.fi.[*Publicā*
4 *† honestatem*] quæ nec ex consanguinitate, nec ex affi
nitate procedit.sed ex quadā honestate, quæ in ma-
trimonijs cōsideranda est.ff.de ritu nup.semper.ho-
luit ecclesia statuere hoc impedimentum efficax ad
dirimendum, ut hic. & potuit esse causa impulsiua,
quia experientia docuit grādes brigas.& inimicitias
inter consanguineos exoriri,quando vni desponsatā
aliquis de sponsi consanguinitate procurat habere
[*Ab eodem*] hæc communiter habetur gl.Inn. de qua
5 dixi super Rubrica, in qua† inter cætera tenebat de
matrimonio contracto per procura.reuocatum, ta-
men ignorantem,id quod est expeditum,de procu-
6 ra.c.fi.lib.6.¶Glo.1.no.†in dubiis &c.& soluit cōtra
rium.secūdo obiicit per locū à diuisione, & soluit.
7 ¶Vlt.glo.signat contrarium,& soluit. ¶*In† glo.1.ibi,*
illud quæsitum] si uulnerasti feram, ut capi posit, non
tamen est tua, nisi illam ceperis. quia multa possent
8 accidere,ꝙ illam non caperes¶*I.† gl.1.ibi,iudicari*]fa-
cit,quod no.3.q 9.decernimus. & dic de triplici am-
biguitate,ut no.33.dist.c.ult. & quod dicit hic Vinc.
uide in Spe.de sen.prola.§. qualiter, uer. item debet
[*& ibi, Supplebat ætatem*] ſm Ala.unde dicebat Inno. si
nō fuisset septennis,nec proxima, nec in domo post
septennium retenta, tenuisset matrimonium cū cō-
sobrina,infra tit.1.literas, & c. duo[*& ibi, ut dixit T.*]
qui dixit,ꝙ ante septennium fuit ducta, sed comple-
uit septennium prius,quàm ab eo diuerteret,alle.in
9 fra titu.1.duo pueri.& dicebat ipse T.ꝙ† quidam di-
xerant illam esse proximam septennio quæ est,in 6.
anno.Lauren.dicebat,ꝙ septennio,alias 6.anno. cō-
pleto.ipse uerò dicebat,& Vin.& Phi.cū eo.& Inno.
illam proximam septennio,quę habet.6.annos & di
midium,uel ultra,infra tit.1.attestationes institu. de
obl.quæ ex delic.na §.in summa. ff.de mu.& ho. ad
rem publicam. tunc si est doli capax, tenent sponsa-
lia,& inducunt publicam honestatem.& facit quod
no.infra eo.continebatur,unde dicebat Goff. septē-
nium statutum ad præsumendam doli capacitatem
sed præueniri poterat, sicut & tardari, ut in furiolo.
¶*In glo.ult.in fi.*] Ala.uel ibi de affinitate: hic de publi
ca honestate.

S V M M A R I V M.

1 *Iustitia publicæ honestatis ex sponsalibus contractis cum consan-*
guinea nascitur, & ex consensu,num.2.
Mors inter casus annumeratur.
3 *A uerbis legis, & eorum significatione non recedendum.*
Auctenticum præsumitur, quod est scriptum in qualibet mate-
rio, uer. Item.
4 *Epilogus,& suffragium glossarum. num.5.*
Conditio impossibilis si adiiciatur obligationibus nihil ualet sti-
pulatio,& quando est impossibilis.
6 *Additio glossarum.*
Sponsalia nulla in quo gradu impediant contrahere.

C A P V T IIII.

1 AD audientiam. Casus. Ex spō
salibus; cōtra
ctis cum consanguinea. oritur iustitia pu
blicę honestatis Et duo facit, narrat factū
quod decidendum cōmittit.2.ibi,Sed quoniā. Host.
sic summat,Illicitum iuramentū præstatur præstans
ipsum adimplere conatur, conatus reprobat.sed ex
quo quid intendat ad titulum,non intelligis[*Vellet*]
forte causa reconciliandæ pacis ſm Host. [*Filiorum*]
puberum,& consentientium,inf.eo.ex literis.2.Ho-
stien.[*Ille*] forte primogenitus,& ex prima uxore su-
sceptus [*Casu aliquo*] mortis, uel alio.C. de ulut.l.pen.
Host.Suspicabantur,fortè cōsanguinitatem,& ideo
2 hoc expresserant[*Contractis*] patet ergo.ꝙ†fuit cōsen
sus,& sic publica honestas. & ſm Fran.hæc spōsalia
fuerunt purè contracta,nō sub illa conditione.si nō
suberat impedimentum,facit,inf eo.c.uno.li.6.[*Qui*
dam]hoc facere debet. quicunq; scit impedimentū,
de clan.despon.cum inhibitio.Host.[*Firmauerunt*] &
sic ecclesia pronunciauit sponsalia nulla,& inhibuit
ne contraheret.infra eo.cum in tua.Host.[*Filio*]de se
cunda uxore suscepto,cui puella nihil attinebat[*Scri*
3 *ptum est*] arg.non†recedendum à uerbis legis, uel ca-
nonis,ut hic,& ff.qui & à qui.prospexit, nec à signi-
ficatione uerborum, ff.de leg.3.non aliter,inf.eo.ex
literis.arg.contra.ff. defun.instruc.cum delanionis,
§.asinam.Item arg.ꝙ eo,ꝙ aliquid est scriptum,præ-
sumitur auctenticum.16.dist.habeo de conse.dist.1.
solēnitates,etiam si in columnis sit scriptum.24.q.2.
sanè.Idem,si in terra.3.q.7.postulatus, & etiam si san
guine.C.de testa.mil.l.milites contra. monumento-
rum inscriptiones non dant ius sepulchrorum liber
tis,C.de reli.monumentorum.Itē si inueniatur scri-
ptum in rationibus auiæ.quantum expedit in nepo-
tis alimonia,præsumitur, ꝙ uoluit repetere, nec fe-
cit causa pietatis. ff.de neg gest Nesennius.Vin.[*Fra-*
ter] nec aliquis cōsanguineus,inf.eo.sponsam. ¶Gl.
4 2.†alleg.duas concor.signat unū contrarium, & sol-
uit.¶ Tertia glo.obiicit.allegat pro, & soluit. ¶Vlti-
5 ma gl.arguit,allegat.4.iura. ¶*In† gl.3.ibi, si impossibilis*]
sequitur, conditio obligationibus adiciatur, nihil
ualet stipulatio & est impossibilis,cui natura resistit
ut cęlum digito tangere [*& ibi, Paulus*] uide de testi.
co.c.2.super glo.2.[*& ibi, Filius*] uide de senten.exc.si
uerè,super glo.ult [*& ibi.§.1.*]uide de pac.c.fin.super
glo.2.(*& ibi, Eum qui*) cuius casum habes, in c.nuper.
6 ¶*In†glo.2.in fine*) infra de diuor. c.ult.in gl. sed uidet,
in fi.1.& 2 nbl de hoc,dic.ut inf.eo.c.uno, lib.6. per
quod,eo.terminantur quædam hic no.per Vincē.&
Hostien.& Fran.Vercel. qui etiam hic tenuit, quod
sponsalia nulla impediebant solum cōtrahere in pri
mo gradu, cum hic de fratre dicatur, & alibi de per-
sonis secundi gradus,uel ulterioris non habeatur ex-
pressum.ꝙ impediant sponsalia,quæ sunt nulla.alle.
decr.cum apud,infra eo.sed hoc ibi reprobatur.¶*In*
gl.ult.ibi,prædicandum] dic, ut no.33.q.2. quicunque.

S V M M A R I V M.

1 *Si sponsus de futuro,per longum tēpus abest, spon o incognito cum*
alio poterit contrahere, & quantum sit hoc tempus, nu.5.
Cap.præterea supra eo. loquitur de permissione comparatiua.
2 *Lectio uera huius decretalis est absque negatione.*
Consumatum pro contractu.
3 *Epilogus,& suffragium glossarum,nu.4.*
Vagabundum patronum sequi libertus non tenetur.
5 *Additio glossarum, num.6.*
Vxor secundum canones uirum sequi tenetur.
6 *Sponsalia de futuro quibus modis soluantur, & quando ipso iu-*
re, & quando per iudicium ecclesiæ.

C A P V T V.

E illis. De fine huius decisa.j. de con.
ap.de illis.& h.d. Si spōsus† de
1 futuro ante carnalem copulam se per lō
gum tempus absentat, sponsa cum alio
contrahere poterit.Communis diuisio.2.ibi.Hoc ti
bi.dicebat Hostien.uagabundi transferunt se, cū iu-
rassent contrahere, mulieres relictæ ad alia uota se
possunt transferre: sed si per ipsas stetit, de periurio
debent pœnitentiam agere[*Doctores*] & sic fuerunt
Io.And.super 4. Decre.

runt ſponſalia de futuro [*Proceſſum*] quia non interuenit copula, nec deſponſatio de præſenti [*Periurio*]
hic manifeſtè patet, ꝙ illa decr. præterea, loquitur de
comparatiua permiſſione: aliàs quare iniũgeretur
pœnitentia huic mulieri ſecundum Io. de de. ſed potuiſſet
2 per eam ſolam ſtetiſſe. & ſic nõ ob. [*Per eas*] hic erat
olim duplex litera cum, non. & ſine nõ. & ſic uariæ
opiniones antiquę ſunt ſublatę, quia vera litera ſine
non. Goffr. [*Steterit*] ſi. ff. de contrahen. emp. Labeo
ſcripſit. ſi mihi bibliothecam Hoſt. [*Conſumatum*] id eſt
3 contractũ. ¶ Gl. 1 † ponit opi. quam reprobat. ¶ Vlt.
glo. obiicit. & ſoluit, & ponit tres caſus, quibus ſoluũ
4 tur ſponſalia de futuro. ¶ [*In † glo. 1. ibi. §. ex prouincia*] libertus uenire debet Romã ad pręſtãdũ operas dño,
ſi patronus ut bonus paterfa. Romæ moretur, uel ꝑ
prouinciam proficiſcitur: ſecus, ſi per orbem uagatur:
5 dies tamen in ueniendo pereunt patrono. ¶ [*In † glo. 1.*
in fin.] quæ ſecundum canones uirum ſequi tenetur. 13. q. 2.
a unaquæque[a] ¶ [*In gl. 2. ibi, annos*] ſpectabitur iſtud tem
pus legale, quando inter ipſos ſponſos de certo tempore non conuenit: aliàs illud ſeruabitur. ad hoc, infra de re. iu. contractus, lib. 6. cum ſuis concor. & quod
dicitur de triennio, uerum eſt, ubi nõ inuenitur, uel
ſi inuenitur, nulla neceſſitas eum excuſat, uel expe-
b ctabitur, donec ceſſet neceſſitas, ff. de ſpon. ſæpe[b]. &
idem Goff. infra eo. in præſentia, niſi nimis protraheretur. & mulier nimis ſtimularetur, ubi forſan ei poſſet per eccleſiam ſubueniri, ar. de eo, qui co. con. ux. ſuæ, Iordanæ. de conuer. coniu. ex publico: ſecus in matrimonio de præſenti, ut lite non conteſ. quoniã, §. ſi uerò, aliter: tamen & ſi per ſe contraheret, teneret matrimonium, & imponeretur ſibi pœnitentia de fide mentita. infra c. penul. in fi. & infra ſequitur. Hoſt. & adde, quod dicam, infra eo. ſicut, ſuper gl. 3.
6 ¶ [*in gl. ult. ibi fornicationis*] certè multo † magis hoc debet cõcedi, ubi ambo præſentes ſunt. & unanimiter diſſentiunt. ſecundum Hoſt. qui ex hoc reprehendit, quod ipſe B. not. ſup. c. 1. [*& in fin.*] alii, 4. no. 27. q. 2. §. ſed cõcedatur, aliàs incipit, ex his. adde alium, inf. eo. ſicut, & 13. no. in ſumma, quarti libri, in prin. Dixit hic Tã. ꝙ per ingreſſum religionis, & per ſecunda ſponſalia de præſenti ſoluuntur ipſo iure ſponſalia de futuro, in aliis caſibus per iudicium eccleſiæ ſunt ſoluenda, alleg. 33. q. 2. ſeculares. 35. q. 6. multorum.

ANNOTATIONES.

a ¶ Vnaquæque. Vide gl. quæ incipit, no. quòd, & Io. And. ſuper illa, infra de coniu. lepro. & uide Io. And. in Specu. de dona. inter ui. & uxo. §. fortius, uerſ. ſed nunquid.

b ¶ Sæpe. Facit, quod no. Io. And. ſuper gl. de hoc, in prin. in c. quoniam, ut lit. non conteſt. de abſentia clerici.

SVMMARIVM.

1 *Reſponſionem certam quis facere non cogitur incertam narrationem facienti.*
Vis duplex, & utra impediat baptiſmum, & quæ matrimonium, num. 2.
Quæ puellis ſit grata.
2 *Additio gloſſarum.*

CAPVT VI.

1 De muliere. Pars huius de ma. cõtract. contra inter. eccle. de muliere. & dicebat Hoſti. facienti † incertam narrationem non cogitur quis facere certam reſponſionem [*Et uim*] quia alia eſt abſoluta. & hæc impedit etiam baptiſmum. alia conditionalis, ſiue cauſatiua, & hæc nõ impedit baptiſmũ, de bap. maiores. ſed cauſatiua probabilis impedit matrimonium. improbabilis uerò non, inf. eo. ueniẽs,
2. in fi. Hoſt. poſuit Vin. & Abb. uerſum. Vim licet appelles, grata uis eſt iſta puellis [*Certum*] ſic, ſup. de ele.
2 dudũ. 1. & 2. c. ſcriptum. Hoſ. ¶ [*In † gl. 2. ibi, iuuenis*] & infra de ſimo. de ſimoniacæ [*& ibi, uim. & uim*] de multiplici ui, not. ſupra quod me. cauſa, ad audientiam, & in quo caſu excuſet, eo. titu. Abbas.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium per obſcura, uel diuerſa lingua, uel iocoſa, uel ficta uerba ſi contrahatur, quid iuris, nu. 3. 5. & 6.*
Sponſaliorum nomine etiam de præſenti intelliguntur.
Arbitraria iudici quæ hic.
2 *A circunſtantiis docemur quid terminare, num. 3.*
3 *In dubio ad intellectum quorum recurrendum in matrimoniis, nume. 5. 6.*
2 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. nu. 5.*
Obligatio contrahitur omni lingua, modò intelligatur.
Confeſſus generaliter cogitur certificare.
Emptio quando imperfecta.
6 *Additio gloſſarum.*
Matrimoniũ quibus uerbis aut quõdo ſine eis dicatur contractũ.
Ambiguam promiſſionem quis cauere debet.
Per uerbum placet, quando contrahatur obligatio.

CAPVT VIII.

1 Ex literis. Caſus. Si aliàs † apti ad matrimonium cõtrahendũ, contractant per obſcura uerba, cõem illorũ uel borũ intellectũ ſequi tenentur. Dicebat Hoſt. aliqui diuerſarũ linguarũ ſimul contrahunt: ſed ſe propter diuerſa idiomata non intelligũt. ſi perſonæ idoneæ ad hoc faciendum cõueniunt, cogantur ſecundum cõem intellectum accipere uerba, quæ protulerũt. Cõis diuiſio. a. ibi, reſpondemus [*Sponſalia*] de futuro, uel de præſenti. Hoſt. [*Iudici*] talia enim arbitraria ſunt, ut no. inf. eo. præterea. Hoſt. [*Contracturi*] id eſt ad m̃rimoniũ contrahendũ uenturi. q. d. ſecundum Hoſ. conſiderãdum eſſe hic, utrum fiat ſeriò, uel fictitiè, vel ludi cauſa, ſuper quo remittit, ad ſum. eo. titu. ſub rubrica, de matrimoniis §. qualiter cõtrahatur, uer. quid ſi aliter dicat, & ſequentibus [*Ad id faciendum*] q. d. conuenerant ad matrimonium cõtrahendũ, & in
2 eccleſia ſolenniter publicandũ, & ſic † no. ꝙ locus, tẽpus, cauſa, & perſona docẽt talia terminari, de homi. ſicut, 29. diſt. c. 1. & 2. Hoſti. [*Aetate*] ſup. & qui nullo iure prohibeantur contrahere. Hoſt. [*Quo cognito*] ſ. ꝙ idonei ſint ad contrahendum, & ad hoc uenerint.
3 Hoſt. [*Intelligentiam*] q. d. recurrendum † eſt ad intellectum illorum, qui præſentes fuerũt, informatum ex his, quæ agebantur, & ex qualitate contrahentium perſonarum, & ſic communiter intelligebant, ꝙ tales contraherent, puta quia hoc agebatur, & fiebat coram ſacerdote, & ibi gratanter ſubarrhationem fecerunt, iudicabitur contra tales, infra eo. conſultationi ſecundum Hoſt. qui hoc dicit tenendum, licet alii dicant inſpiciendam intelligentiam iuxta idioma terræ. alii iuxta uerba ſacerdotis, uel iuxta quod uicini communiter intelligunt, Inno. dixit [*Intelligentiam*] ẽt
a ex iure ſibi appropriatã[a], non ſolùm quam portat ex uerbi proprietate. Intellexit enim hanc decr. quãdo aliqui intendebant contrahere ſponſalia, & non intelligebant ſponſaliorum effectum credendo idem ſponſalia, & matrimonium, uel quia nõ credebãt per ſponſalia ſe ligatos, qui cum aliis contraherent, uel alia huiuſmodi, & ſic ſunt tres lecturæ, ut exprimebat Franc. de ſimplice, qui non capiebat effectum uerborum, uel de illo, qui non diſcernebat matrimonium a ſponſalibus, uel cum erat linguarum di-

uer-

uersitas [*Cogatur*] per ecclesiam. inf. eo. ueniens. 1. & c.
ex parte [*Recte*] q. non peruersè, uel cauillosè interpre
tantibus, de deci ad audientiam, de priuile. in his. ¶ Pe
4 nultima † gl. distinguit, an actor tantum, an reus, an u-
terque committant dolum. secundò arguit non rece-
dendum &c. alleg. 6. iura, & duo alle. in contrarium.
¶ Vlti. glo. de ambiguitate uerborũ distinguit, & sub-
distinguit. ponit primo duo membra. & primum sub
diuidit in duo. secundum in tria, & illorum tertium
5 iterum in duo. ¶ *In † 4. gl. §. ibi. l. 1. in fine*] siue Græcò,
siue Hebraico sermone quis loquatur, contrahitur
obligatio, dummodo alter alterius linguam intelli-
gat, siue per se, siue per uerum interpretem. ¶ *In glo.
pe. ibi, prospexit*] uide de feriis. c. 2. super 1. glo. [*& ibi, cum
quidam*] uide de cler. ex. mi. latores, super glo. pe. ¶ *In gl.
ulti. ibi, inter stipulantem §. 1.*] uide de iudi. c. 1. super gl. 2.
[*& ibi, certum*] Confessus se debere corpus, Stichũ, uel
fundum, cogitur certificare [*& ibi, §. nihil*] uide de rest.
spo. cum ad sedem, super glo. 2. [*& ibi, in uenditionibus*]
in uenditionibus utriusq; consensus necessarius est:
sed si in uenditione dissentiunt in precio, uel corpo-
re. ĩperfecta est emptio [*& ibi, de re. iu. quoties 2.*] vide de
consue. cũ olim, super ult. gl. [*& ibi. de uer. ob. quoties 2.*]
uide de priuil. in his, super ulti. glo [*& ibi, eum qui calen-
dis*] uide de dolo. c. 2. super 2. glo. [*& ibi, ueteribus*] uide
de priuil. quia circa, super ulti. glo. [*& ibi, quidquid*] ui-
de causa possess. cum ecclesia, super glo. hoc sumptũ.
6 ¶ *In † glo. 1. in fi.*] huic glo. contradicit finis quartæ glo.
quæ fuit additio. ¶ *In glo. 1. dicat non intellexisse*] uel ad li-
teram non intellexit dictũ. siue uerbum, uel linguam
intellexit tamen factũ, consensum, & nutum, & nutu
matrimonium contrahitur. Quid enim refert, utrum
mutus sit, uel si lingua eius non intelligatur? nihil, ar.
supra de trãsla. inter corporalia, uer. sicut iuxta, & 43.
di. sit rector. unde, si sponsus ponit anulum dicendo,
uerba in teutonico, & sponsa parat manum, & recipit
non contradicendo, sed annuendo, & si uerba omni-
no deficiant, dicitur consentire, ut hic patet apertè,
b ſm Hosti. [*& ibi. l. 1. in fi.*] ibi dicitur. ꝙ stipulatio con-
trahitur per interpretem. ad idẽ insti. eo. ri. §. vtrum. sic
& fideiussio. ff. de fideiu. l. Græcè. & tutela sic datur. C.
de testa. tu. l. fi. & sententia sic fertur. C. de sen. & inter.
iudi. l. iudices. Hosti [*& in fi.*] dixit Goff. in spon. duo. li
cet hanc decre. loqui. cũ sunt eiusdem vulgaris, sed al-
ter proponit uerba sophistica, uel duplicitatem conti
nentia. puta donec terra supponatur oculis meis. & vi
de quod no. 22. q. 2. nec artificioso, & in spe. de aduo.
§. iam nunc, in prin. & §. consequenter, uer. item cau-
tus. de Alex. legimus, quod promisit occisores Darii
sublimes, & notissimos facere, si se reuelarent, quod
postea fecit ipsis suspensis alto martyrio. Dixit tamen
Host. infra eo. ex parte, ꝙ si ille, qui dixit hęc verba du
plicia; simpliciter ad hoc intendebat, ut falleret mulie
rem, licet in contentioso foro iudicetur pro matrimo
nio, ut hic, tamen in foro pœnitentiali non iudicare-
tur uxor, si non consensit, sed induci debet, ut consen
tiat, & sic intelligit, infra eo. tua. Pet. de Sa. & Abb. po-
nebant exemplum in casu, quem dicebant usitatum,
cum, scilicet uir interrogatus respõdet, quod placet
sibi habere talem in uxorem, & eodẽ modo mulier
respondet interrogata, quod placet sibi habere talem
in uirum. de his uerbis dubitatur, an sapiant consen-
sum de præsenti, an sponsalia de futuro, & ideo ad
communem uerborum intelligentiam recurretur. &
ſm Pet. hæc uerba non sapiunt matrimonium: quia,
cum dico, placet mihi habere talem in coniugẽ, hæc
placentia, uel uoluntas manet in suis terminis, sicut a-
liud, cum mihi placet uendere tibi librum: aliud cum
uendo. sic ergo ſm eum aliud sit contrahere, aliud,
quod placet contrahere. sed Hostien. infra eodem, ex
parte, dixit. ꝙ per uerbum, Volo. uel placet bene con
trahitur matrimonium. Dixit enim. quod uox hæc so
nat. ff. iudi. solui. l. iudicatum solui, s. cõsensum de præ
senti. ff. de sup. lega. l. Labeo, & supra de success. ab inte.
c. fi. §. 1. quod patet, ſm eum in interrogationibus, &
responsionibus, quæ fiunt à consecratore, & cõsecrã-
do in episcopum, ut patet, in lib. pontificali, quem al
legare licet, supra de seruis non or. consuluit, ubi to-
ties interrogat consecrator, Vis &c. & consecrandus
semper respondet, Volo, & nõ plus. per quæ verba de
præsenti ad ea, quæ respondet, & ad spirituale matri-
monium intelligitur obligari, nec ob. secũdum eum,
C. de contrahen. emp. in uendendis: quia illud uerum
est, quando in uoluntate tantum alterius contrahen-
tium confertur conditio, vt ita demum sit res empta,
si ei placuerit. hic enim non cogitur talem cõtractũ
seruare, nisi uelit, ff. de ac. & obli. sub hac conditione,
uel quando pretium arbitrio suo committitur, ff. de
contrahen. emp. hæc uenditio, & l. quod sæpe. §. 1. sed
ex quo de certa re & certo pretio semel consenserunt
purè, perfectus est contractus, insti. de cõtrahen. emp.
in prin. & §. precium, & §. cum autem, & §. emptio, ff.
de uer. obli. si stipulor. §. in locando. mihi uiderentur
ponderanda uerba, quando dicit. Placet mihi despon
sare, uel contrahere. uideretur uerum, quod dixit Pe.
sicut de uerbis. uolo eligere, no. ff. de leg. 1. l. 5. & uide,
quod no. in præ. l. in uendentis, in gl. 1. & quod ibi di-
cit Cy. post Pe. nisi communiter in loco ista uerba a-
liam interpretationem reciperent. sed cum dixit. Pla-
cet habere, uidetur. ꝙ hoc plus importet per prædictã
decre. ex parte, & facit, quod dicam, secundum Vinc.
infra c. penul ¶ *In gl. pen. ibi, no.*] quod idem not. 22. q. 5.
si ergo. 2. [*& ibi, §. item*] aliàs est, uer. sub, §. si ergo. 1. [*&
ibi, Vterque*] uel neuter [*& ibi, intelligentia*] & c propterea
ubi de hoc, & 22. q. 5. humanæ [*& in fine*] in lege. disiũ-
cta, ponitur pro coniuncta. in canone plura uerba ul
dentur. & ibi, unde prouenit ex culpa, inde gratia. Itẽ
ibi sanctificatum est cœlum, quæ per glossas exponũ
tur, sed dic, ut in remiss. quas proximo dedi. ¶ *In glo. ult,
ibi, exordium*] de hoc, supra de restit. spo. cum ad sedem
[*& ibi, de Syracusana*] & infra de re. iu. inspicimus, lib 6
[*& ibi. Veteribus*] & ibi de hoc [*& in fine*] & infra de reg.
iuris, contrarium, lib. 6. ubi plenius de hoc.

ANNOTATIONES.

a ¶ Appropriatam. Vide Io. And. supra de rescrip. causam, quæ. super glo. 2. & Bar. in l. omnes populi, uersi. 6. quæ ro. ff. de iusti. & iure.
b ¶ Secundum Host. Facto ergo contrahitur matrimonium absque uerbis, cuius contrarium sentit glo. 1. in c. fin. infra titu. 1. quam ibi reprobat, Ioan. And. post Hostien. ibi uide. aliter loquitur, inf. eo, tuæ, & ibi uide in glo. sic & matrimonium.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia etiam de futuro inducunt impedimentum iustitiæ publicæ honestatis, iuncto cap.*

CAPVT VIII.

1 SPonsam Breue est. & dic † sponsam
etiam de futuro, quod pa
tet secũdum Pet quia dixit, maximè, si est
proxima nubili ætati, ergo sponsa de præ-
senti esse non poterat. Fortius autem hoc haberet lo-
cum in sponsa de præsenti. Dicit tamen ꝙ quàm plu-
res, hoc non aduertentes cõtrahunt cum sponsis suo
rum consanguineorum de futuro [*Maximè*] olim erat
gl. proxima. & multo magis si transcendit ætatem nu
bilem consanguineorum usq; ad quartum gradum.
Goff. de consangui. & affini. non debet.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahitur, si uir & mulier sibi promittunt, quòd ab eo tempore se habebunt pro coniugibus, & quibus alijs uerbis contrahatur, & nu. 3.*
2 *Testes rogare non est necessarium in matrimonij contractu.*
3 *An præsumantur rogati.*
Verba accipiunt interpretationem ab adiectis uerbis, ut etiam futuri temporis pro præsenti intelligantur.
In uerbis non est uis etiam in matrimonijs, & quando.
Pro matrimonio iudicatur in dubio, cir. fin.
4 *Copula carnalis effectus sponsali. quis.*
Fornicatio duplex, & adæquatur, & quo casu hic.
Fornicarium coniux recipere non tenetur.

CAPVT IX.

1 EX parte. C. Si uir † & mulier sibi promittunt, ꝙ ab eo tempore
se habebunt pro legitimis coniugibus, inter eos matrimonium est ꝯtractum. & diuiditur in duas partes. in prima ponit casum narratũ. in secunda diffinendũ cõmittit. 2. ibi, Quia igitur. & secunda subdiuiditur, in prima ponit diffinitionis cām usq; ibi, Mandamus. Dicebat Hos. iurauit qs, ꝙ mulierem decætero pro coniuge teneret, & ei fidem sicut uxori seruaret. reliquit eãdem, quia pœnituit: distringuitur, ut ipsam maritali affectione pertractet [*Præstitit*] pre-
2 sentibus † ad hoc vocatis, vt patet in an. & dicebat Ala. nõ esse necesse in hoc casu adhiberi testes rogatos, cũ ius hoc nõ exprimat alle. 4. q. 3. ad fi. de hoc. 3. q. 9. si debitũ al. §. de his, & 30. q. 5. nr̃ates, & de hoc in spe. de teste. §. 1. pe. colum. uer. itẽ ꝙ nõ fuit. & an præsumantur
3 † rogati, ibi no. in uer. se. [*tempore*] quo præstitit iuramẽtum. Host. [*pro coniuge teneret*] uidebatur cõtra, quia nõ interuenerant uerba cõsueta, Accipio te &c. inf. c. pe. de spon. du. licet. sed contrariũ est, quia non est uis in uerbis, ex quo de mente & consensu constat, sup. eod. ex literis. j. c. tuæ. quid si dicat, Promitto tibi, ꝙ ducam te in uxorem, & decætero tenebo te in uxorem. deinde cõtrahit cũ secunda, per verba de præsenti, cui adhærebit? Gof. secundæ. quod dico per uerba præcedẽtia clausulã decętero, quæ cũ sint futuri tẽporis, sunt extensiua, & tractũ habẽt. ff. de verbo. ob. siquis ita stipulatus Stichũ, aut Pamphilũ. ff. ad Tertul. filij. intelligatur igitur illa clausula secundum significationem
a præcedentis ff. de uer. ob. Titia a. §. 1. secus, quãdo simpliciter dicit, ab hoc tẽpore &c. quia tunc eadẽ uerba futuri temporis sequentia intelligantur secundum significationem præcedentium, quæ sapiunt significationem præsentis, maxime quia addit, & fidem seruabo ut uxori. sic ergo sit uis in uerbis, quæ debent aliquid operari, de priuil. si papa, li. 6. vnde dixit Io. de iureiur. quemadmodũ, in prin. quod uerbum, tenebo, adiectum sponsalibus sapit tẽpus futurum, de condi. appo. super eo. adiectum dictioni præsentis temporis præsens designat, ut si. di. Semper habebo te &c. Si vero dicat, Promitto, ꝙ semper prouidebo tibi tanquã uxori. & illa idem respondet, nisi aliud protestetur, si sint apti ad matrimonium cõtrahendũ, & ad hoc ueniant, pro matrimonio iudicabo, ar. supra eo. ex literis. infra qui ma. ac. pos. uidetur. & supra de iurei. quẽadmodum, in prin. & idem, si dicat, Promitto, ꝙ non dimittam te pro meliori, uel peiori. nã in talibus & similibus dubijs pro matrimonio iudicamus, de testi. licet. 2. de sen. & re iudi. c. fi. Ho. & q̃dã alia hic notauit, quæ dixi. s̃. eo. ex literis, super. 4. gl. [*Seruaret*] de hac forma, Promitto, ꝙ nunquã habebo aliã uxorem nisi te, plene in spe. c. ti. in prin. & uide quod no. ff. siquis cau, si eũ, in fi. [*Habituram*] repete, ab eo tẽpore. Go. sed sine hoc poterat scena duci, s̃m Hosti. quia intelligitur rep etitũ. ad hoc. C. de contrahen. stip. l. 1. [*Reliquit*] qđ
4 nõ licuit, ut sequitur. & dic dereliq̃t † ante carnalẽ copulã alias nõ esset dubitatio [*Fornicationis*] carnalis. 32. q. j. dixit, uel spũalis. 28. q. 1. idolatria, Gof. & hic ponit Fran. quod no. Io. 32. q. 7. omnes canones, in glo. v. ꝙ [*Reconciliare*] non nimis frequenter, quod dic ut no. j. de adul. si uir. Host. [*Redeat*] quia uxor hoc petebat. ipsa. n. eum recipere non tenetur. 32. q. 1. de benedicto, & infra de diuor. significasti. Ala. ¶ Gl. † 1. quærit, all.
5 negatiuè, remittit, & duas opiniones ponit. ¶ *In 1.* † *gl.*
6 *ibi tantum*] Abb. uoluit intelligere, ꝙ minus habeat q̃ gl. quàm textus, q̃a in textu fuerãt dicta duo, gl. quærit. cũ dictũ est alterũ tantum [*& ibi, dixit Io.*] Ala. Vin. Phi. G. hic & in sum. de clande. despon. §. sed quęritur, & Innocen. & Hostien. & Pe. Accur. ff. de regu. iu. l. in omnibus. i. [*& ibi, Hug.*] & Lau. & Pe. 4. sententiarum. 28. distin. iuxta prin.

ANNOTATIONES.

a ¶ Titia. Vide Bar. in l. si ita stipulatus. §. Chrygonus, ff. eo. titu. & ibi remittit de materia ad diuersa loca.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahere qui iurauit, cogitur & quomodo contrahere, nisi in casu, & quo, & nu. 3. & 12.*
2 *Iuramentum patris non ligat filios.*
3 *Impuberes etiam eo ligantur.*
5 *Omne licitum seruari debet.*
An sit licitum, si dubitetur, ei quis auctoritate propria non debet contrauenire.
Si non obseruatur, incurritur infamia.
5 *Sponsalia quibus casibus soluantur, & quando transeant in matrimonium, nu. 8. 9. 10. & 11.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.*
Stipulatio, per te non fieri, quid significet.
Arctatio quem obligat aliàs non obligatum. §. in 2. glo.
Ex generali promissione obligor ad quod nolo ex promissis, uide nu. 8. 9. & 10.
8 *Additio glossarum, & nu. inferioribus.*
In uxorem ducere iuratus unam de filiabus Titij, postea dormiuit cum una earum an præcisè debeat eam ducere compelli.
9 *Quid si unam de omnibus mulieribus mundi, uel loci.*
10 *Quid si ostensis, 1c. sororibus, uel de eadem parentela usque ad quartum gradum sibi inuicem attinentibus, & respondent ipsæ simul, placet &c.*
Electio facta unius de generaliter iuratis aut promissis an uidea per eius usum, & exempla hic, & supra nu. 7. 8. & 9.
11 *Vxorem iuratus absentem inscíamq; ducere, ipsa certificata & ratificata sponsalia tenent.*
Matrimonium præsumptum quod, & supra nu. 8. 9. 10.

CAPVT X.

1 EX literis. C. Is † qui iurauit contrahere, si non subest impedimentum, per cẽsurã ecclesiasticã ꝯpellere
cõpelletur. & duo facit ponit casum iuratũ. 2do diffiniẽdũ cõmittit. 2. ibi, Quia igitur. summat Hos. sic. iurãt parentes, & filij impuberes filios hincinde matrimonialiter copulare. unus filius cõatur ꝯ ꝓpriũ iuramentũ ad alia uota migrare: sed diœcesanus ipsum ad seruandũ iuramentũ vult coercere. cõmendatur uoluntas diœcesani. quia nõ est tutũ alicui ꝯ suũ iuramẽtum uenire [*Eos*] filios, & filias Host. [*Compulurent*] olim erat in textu, Spe pacis inter eos reconciliãdæ, unde, cũ induceretur hæc decræ. ad probandum ꝙ sponsus de futuro præcisè compelletur contrahere matrimonium. T. & sequaces dicebant hoc causa conciliandæ pacis fuisse statutum. Gof. [*Quam filij*] nõ

enim

2 enim patris iuramentum ligabat filios. & facit ad ea,
quæ dixi, de iureiu. ueritatis. super ult. gl. [*G.*] unus fi-
lius [*Consentiente*] ex honestate, non necessitate. 17. q. 2.
sufficiat. Goff. Ala. [*Patre*] ipsius G [*Iurauit*] & non cō-
3 tradixit † adueniente ætate: quia tunc non fuisset com
pulsus, sed omnino absolutus. & sic solue infinita cō-
traria. infra titu. 1. accessit, & 6 capitula sequentia. ſm
quosdam. Tu dic contra. nam & si adueniente puber
tate contradixisset, coactus fuisset propter iuramen-
tum, ut sup. de iureiu. si uerò. & inf. eo. c. Host. [*Adim-
pleret*] ipse forsan appellauit, & istæ literæ fuerunt apo
stoli. uel forte fuerunt cōsultiuæ [*Periculosum*] quia om-
4 ne iuramentum † licitum seruari debet, supra de iure-
iu. si uero etiam si dubitetur, an sit licitum, non debet
quis propria auctoritate conuenire, de elect. uenera-
bilem. §. pen. Host. [*Vtriire*] cum ex hoc incurrat quis
perpetuam infamiam, de testi. testimonium. Host. [*Si
non acquieuerit*] sic, supra de uita, & hone. cleri. monaste
5 ria. Host. [*Rationabilis causa*] casus, propter † quos soluun
tur sponsalia de futuro, not. hic Hosti. ponens uersus.
Crimen, dissensus, fuga, tempus, & ordo, secūda, mor
bus, & affinis, uox publica, cūq; reclamar quodlibet
istorum, sponsalia soluit eorum. scito, quod ex causa
censuram stringimus ipsam. & ponit concor. circa, q
non insto. uide in summula quarti libri, in prin. [*Mari
6 tali*] sicut, supra eo, ex parte, in fi. ¶ Glo. 1. alleg. iunam
concor. obiicit, & soluit. a. glo. primò obiicit, & soluit,
secundò quærit, alle. pro, & contra. ponit opi. quam re
probat, reprobationem impugnat, impugnationi re-
spondet. ¶ Pen. gl. signat cōtrarium, dupliciter soluit,
utranq; solutionem impugnat, & in fine ponit tertiā
7 solutionem. iterum soluit, & obiicit. ¶ *In † glo. 1. ibi, Mar-
cellus*] hanc & sequen. uideamus. uide de iuram. cal. in
pertractandis, super 4. glo. [*Et ibi, nulla stipulatione*] secun
da stipulatio, per te non fieri, non significat, nil te fa-
cturum, quo minus facere possis, sed curaturum, ut
facere possis. ¶ [*In glo. 2. ibi, emptio*] cum emi Stichum,
aut Pamphilum, in potestate est uenditoris, quem da
re uelit: sed uno mortuo; qui superest, dandus est [*&
ibi, Stichum, aut Pamphilum*] uide de rescri. intercæteras,
super 3. glo. [*& ibi. § ult.*] aliàs pen. qui promisit sistere,
si prohibitus tempestate, uel ui fluminis nō uenit, ex-
cusatur, nisi se arctauerit [*& ibi, Generali*] uide, de renū.
post translationem, super 1. gl. [*& ibi, §. quæsitum*] uide
de offi. ord. si sacerdos, super glo. a. [*& ibi, quoties*] ui-
de, de iure patro. c. 1. super 1. glo. [*& ibi, duo sunt Titij*] ui
de, de offi. dele. quoniam Abbas, in 3. glo. & super ea,
uide, §. quoties qui sequun [*& ibi, cum ex pluribus*] uide, de
8 offi. or. si sacerdos, in gl. pen. ¶ [*In † glo. 1. ibi, bona fide*] un-
de, si per eos non stat, non sunt periuri, nec deberetur
pœna promissa ſm Vinc. infra eo. Gemma, & no. inf.
c. sicut, in glo. 1. [*& in fine*] idem no. 30. q. 2. c. uno, & de
a hoc. 63. dist. ibi. domino, in ult. glo. & 91. dist. c. 1. ¶ [*In
glo. 2. ibi, quidam*] hoc tenet Vinc. & Phi. qui dicunt eum
precisè non compellendum, & pœnitentiam sibi pre
cisè debere imponi de periurio, quia per eum stat, ar-
gum. supra eo. de illis [*& ibi, quod debet*] & idem Lau. &
Goff. & Host. dicentes, q debent compelli, ut de nolē-
tibus fiant uolentes. Bar. Brix. in quæstione, Quidam
propter pacem domini. 29. dicit, q cōtraxisse uidetur,
sub condi. scilicet quam prius elegero, unde elegit, &
sic dicit dixisse. T. [*& ibi, Non debuit*] & ob hoc dicimus
quòd licitè cum alia contrahit. Inno. dixit Hostien. q
incertitudo ab initio declarata est ex postfacto, sicut
aliàs sponsalia contrahit ab initio conditionalia, &
incerta, per carnis copulam fiunt pura, de condict.
appo. de illis, & c. super eo, & cap. per tuas. Item cum
iurauerit ducere unam, nec posit ducere nisi istā, cer
tè tenetur deo reddere suum iuramentum. & ſm hoc
uidetur Host. concordare, opi. glo. infra positæ, & est
uerum q ex ui spōsaliatorum incertorū nulla est obli
gatio: quia si diceres ista incerta esse sponsalia, seque-
retur, q quælibet ex filiabus Titii fuisset simul spon-
sa, & sic nullam earum habere posset in uxorem pro-
pter publicam honestatem. infra eo. c. uno. in prin. li.
6. cum etiam sponsalia debeant ex utriusq; parte con-
9 sistere. Dicebat † autem Host. q si quis iuraret in uxo-
rem ducere unam de omnibus mulieribus mūdi, uel
loci, aliquam cognoscendo non uidetur illam elegis-
se: quia potest aliam eligere. nec deierat, imò iuramē-
tum obseruat cum alia contrahendo, licet æquius fa
ceret, si cum illa contraheret, licet nō tutius propter
bigamiam ſm eum. de hoc, de cleri. con. sanè. 1. Quæ
10 rit † ipse, quid si ostensis. 10. sororibus, uel decadē pa-
rentela, usque ad quartum gradum sibi inuicem atti-
nentibus, dicat quis, iuro, q ducam unam in uxorem
ex vobis, & ipsæ simul respondent, placet: uel simul in
tant, q illa, quam eligeret, secura cōtraheret, demum
cognoscit unam, nunquid illa erit uxor? non uidetur
propter publicæ honestatis iustitiam. sed non est uerū
ſm eum, quia cum neutra earum fuerunt specialiter
sponsalia contracta, sed cum illa, quam eligeret. & ip-
se elegit, & ideo cognoscendo firmantur in ipsa spon
salia, arg sup. de offi. delega. ex parte 1. & nihilominus
simul & semel inducitur matrimonium præsumptū:
quia ipso facto consensisse præsumitur, arg. ff. de legi-
bus. de quibus, sup. de appell. dilecti, & c. ut nostrum.
dixit autem hanc quæstionem satis solutā per ea, quæ
leguntur, & no. infra de diuor. gaudemus, §. quia uerò
pagant. & §. qui autem, & uide quod ibi dicam, in gl.
11 patet ergo. Si autem † quis iurat absentem, & inciam
ducere, ipsa certificata & ratificante tenent sponsalia,
ſm eum, & si post talem ratificationē ipsam cogno-
uerit, matrimonium est præsumptum, supra de con-
uer. coniu. ex parte, de iureiu. si uerò, ſm Host. [*& ibi,
Propter iuramentum*] si, quod not. infra titu. proximo, de
12 illis, in ult. glo. ¶ [*In † gl. arg. contra, ibi, iuramentum seruet*] un-
de ecclesia monebit eum, ut cōtrahat, prout iurauit,
q si non faciat, excommunicabit eum [*& ibi, prohibe-
re*] unde interdum punit uoluntatem. 27. dist. uouen-
tibus. Lau. Phi. [*& ibi, hoc quidem ius commune*] idē lo. 27.
q. 2. §. sed concedatur, aliàs incipit, ex his [*& in fine*] un
de dicebat Hug. q ecclesia compellet per excommu-
nicationem: sed si uidebit se non proficere, absoluet.

ANNOTATIONES.

a ¶ In ult. glo. Ibi uide gl. no. & practicam, quomodo quis iuret per alium, & ad materiam. uide Bart. in l. stipu. ista, in prin. & in l. quoties, ff. de uerb. obliga.

SVMMARIVM.

1 *Vxorem filio pater, & alius quiuis alienam, quam detinet, cogitur restituere, & qualiter, num. 2.*
Vxor non uenit in iudicium communi diuidun. nec potest auferri.
Non tenetur respondere pro marito, nec e conuersò.
2 *Ad ecclesiam pro quibus principaliter, & pro quibus secundariò recurratur.*
3 *Inter patrem, & filium is esse non potest, excepitur causa matrimonialis, num. 7. & 8.*
4 *Prouincia qui locus appelletur, uel eius appellatione contineatur, quibus modis accipiatur.*
Ad archiepiscopum recurrendum, quando tangit delictum prouinciam.
5 *Interdictis diuinis officijs, quæ excipiantur, differt ab interdicto terræ, nume. 9.*
An eo pendente celebrantes fiant irregulares, ibid.
Eorum appellatione quæ comprendantur.
Pœnitentia no, tamē trahitur etiam ad uiaticum, in fi. nulli denegāda
9 *Epilogus, & uestigium glossarum, num 7.*
Prohibitus ad tempus, eo lapso rem prohibitā pōt exercere. §. 1.
Infra-

Infamia non cessat, licet tempus damnationis desierit.
8 *Additio glossarum.*
De actione non curandum.
Si contra uxorem possessorium intentetur, quid iuris.

C A P V T I.

1 NOn est. Casus. Compelitur † pater
per cēsuram ecclesiasticam
restituere filio vxorem eius, quā detinet.
& narrat casum. cui secundò prouidet ibi,
Nos itaque. primò per nominationem. secundò per
pœnam, ibi, & si. & dixit Hostiē. ꝙ huius pars, supra de
regu. non est uobis, quod est falsum. Illa enim prælatis
Galliæ dirigitur, & incipit, Non est uobis dubium.
& summabat sic ipse Hosti. Si pater uxorem filij detineat,
monendus est, ut marito ipsam restituat, cuius
terra interdicitur. si nō acquiescat [*Rex*] Henricus pater
regum Henrici iuuenis, & primogeniti, cum quo
habuit magnam discordiam, Ricardi, & Ioannis, &
Comitis Gauffredi. Ho. [*Iustum*] quia sibi inuicem alligati
sunt. de cōuer. cōiu. Apostolicā [*Vxores*] cogitur igi
2 tur † per ecclesiam is. qui uxorem alterius abstulit, cā
restituere. nec uenit vxor in iudicium communi diuidendo.
C. communia utriusque iudi. possessorium. ff.
de ædil. edic. plerumque. nec cogitur uxor respondere
pro marito. nec ecōuerso. C. ne uxor pro ma. auct.
& si omnino. & no. quòd ī causa matrimoniali recurritur
ad ecclesiam, & in omni ciuili secundario, & ad
ultimum, quando. s. iudex secularis est negligens, de
foro compe. ex transmissa, secundum Vin. qui etiam
dixit, ꝙ dato ꝙ inimicus sit talis, qui bona possit auferre,
non poterit (*Eas*) uxores filiorū (*Restituendas*) maritis
suis, & filijs regis. Sed contra. ff. de iudi. le. lis nulla:
3 quia, ut † ibi dicit, inter patrem, & filium nulla lis esse
potest, imo nec inter filiumfami. & alium, nisi patre
auctore. C. de bonis, quæ libe. cum oporteat, & l. cum
non solum. So. casus iste specialis contra regulam illā.
& est ratio specialitatis periculum animarū, & fauor
matrimonij, & auctoritas ipsius. i. dei, contra quem
nulla lex ualere potest, de consue. ca. fi. de ma. & obe.
cum inferior. Host. (*Terminum*) à nobis iam statutum,
uel à nobis statuendum. & per. h. d. Hosti. arguendum
ad ea, quæ no. de elec. cum ecclesia (*Prouinciarum*) cum
4 hic † loquatur nedum archiepiscopis, sed etiā epīs. &
alijs prælatis, uidef, ꝙ quælibet diœcesis, & quodlibet
territoriū, siue distinctus largè pōt ꝓuincia appellari,
& quod legitur. C. ubi de crimine agi oportet, qua in
a prouincia ᵃ, exponi debet. i. districtu. uel territorio. ar.
ff. de iu. om. iudi. l. fi. ff. de uer. sig. pupillus. §. territoriū.
de materia ista not. copiosè in summa de iu. om. iudi.
§. quibus ex causis, uer. item ratione delicti. & de feudis
§. apud quem, uer. in quo autem loco, & se. uel potest
dici, ꝙ hoc nomen prouinciarū respicit archiepiscopos
tm̄. quia qn̄ delictū tāgit ꝓuinciā, est ad archiepiscopum
recurrendum. s̄. de inst. c. 3. Host. (*Donec ibi
fuerint*) concor. clesini. de pœnis, si quis suadente. uer.
5 terra quoq; (*baptisma*) & christina † de sen. exc. respon.
Inno. dixit etiam ipse Inno. quod matrimonium fieri
potest apud interdictos, quia & apud excommunicatos,
de eo. qui du. in m. i. significasti. Host. tamen putat,
ꝙ solemnitates suspendātur, de fi. pres. capellanus.
de ordine dixit Innoc. ꝙ laici de loco interdicto non
possunt ad ordines promoueri. sed qui clerici erant,
cum non sint interdicti, ad alios ordines potuerunt ꝓ
b moueri ᵇ (*Paruulorum*) & adultorum, de sent. exc. quoniam,
li 6. Boa. hic contra [*Pœnitentias*] per quod compræhenditur
viaticum [*Morientium*] & viuorum, quoniam
nulli denegāda est pœnitentia. j. de pœ. & rem.
quod quidam, de pœ. di. vlt. c. ult. Tan. Host. & Vincē.
falsum dicentes prophetauerunt ius nouum, de sent.
6 exc. c. ult. li. 6. ¶ Glo. 1 † respon. per quæst. quo iure &c.
soluit distinguendo. ¶ Gl. 3. arguit à contrario alleg.
duo iura. & unā. l. in contrarium. secūdo quærit, & sol
7 uit. ¶ In † glo. 1. ibi, imò per interdictum de uxore exhibenda
conuenit maritus etiam patrem, qui illam
habet in potestate, & idem. l. se. si adinstar [*& ibi, si in ui
ta*] si maritus vxorē, quæ ꝑ parentes inuita tenetur, repetit,
iudex exhibita muliere, & ipsius voto quæsito
prouidet marito. ¶ [*In gl. 3. ibi, imperator*] prohibitus postulare
quinquennio, post quinquennium licitè postulat
[*& ibi, & si seuerior*] uide de rapto. in archiepiscopatu,
super. 5. glo. [*& ibi, ad tempus*] damnati ad tempus
ad opus publicum etiam post tempus sunt infames.
8 [*In † gl. 1. in fi.*] de hoc supra de conuer. infide. ca. ultri. in
1 gl. dixit Host. siue detineatur volens, siue inuita, petetur,
quia uxor, nec de actione curemus, de iud. dilect.
si possessorium intentetur, uide quod plene dixi, de re
sti. spo. ex parte, in glo. q. d. uide etiam, quod scripsi in
specul. qui fi. sint legiti. super uersic. competit etiam.
¶ [*In glo. ergo. ibi, ad tempus*] ibi dicitur, quod in sus. dixi.
sed non ob. quia ciuitatem recuperat, ut ibi [*& ibi, de
absolutione*] de hoc. inf. de ma. contrac. c. ulti. [*& ibi, cele-
9 brabunt*] quia non est † terra interdicta, sed organa suspensa
ad tempus. tamen irregulares fiunt, qui ibi celebrant.
Inn. contrarium notauit, de offi. ordi. irrefragabili.
& de ap. dilectis. uide quod dicam de offi. ordi.
si canonici, super. 4. glo. lib. 6. [*& ibi, non nisi*] Idem hic
Gof. sed dic hodie, ut infra de sen. ex. c. ulti. li. 6. ¶ [*In glo.
ista duo, ibi. § sed notandum*] alias est uer. sub. §. si ergo [*&
ibi, de hoc*] & ca. quæstione, si fuerit [*& ibi, ab hæretico*] alij
contrà in pœnitentia secundum Phi. ne forte nos in
desperationem inducant, arg. de pę. distin. 6. capitulo
primo, uer. iudex. de hoc de pę. distin. 1. his potestatis
& 22. distin. §. uerum, capitulo ad hæc.

A N N O T A T I O N E S.

a ¶ Prouincia. Ibi uide doc. & glo. & docto. in l. fi. C. de præscrip. lō. tempo. & Barto. 10 extrauagan. quoniam super, uer. Lombardiæ.
b ¶ Promoueri. Vide. c. si sententiæ, de senten. excom. libro. 6. & ibi Ioan. And. & gloss. quæ incipit, aliud, & Ioan. Cal. in tractatu suo q. 139. & secundum illa istud intelligitur.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium contrahendum dicto unius impeditur, & quando, & in dubio quid, nu. 3. 4.*
2 *Publicè, & palā qui ueretur dicere, quod in aure locutus est, suspectus est habendus.*
3 *Argumentum à contrario an hic locum habeat.*
5 *Epilogus, & additio glossarum. nu. 6.*
Fama plus habet hic, quàm testimonium.
Turpitudinem suam auditur allegans in matrimoniali.

C A P V T V.

1 PRæterea. Casus. Dictum † vnius asserentis impedimentum im
pedit matrimonium contrahendū, si non
interuenerit iuramentum. Diuisione non
eget [*A uiro*] cum quo contraxit per uerba de futuro.
Innocē. [*Impetitur*] ut cogatur matrimoniū consumare.
Innoc. aliàs repetitur [*Consanguineus*] intra quartum
2 gradum [*Publicè*] dicit † Ber. ad Euge. li. 3. hanc tibi generalem
constituas regulam, ut omnem qui palā ueretur
dicere, qđ in aure locutus est, suspectū habeas.
exponit Host. hoc. i. communiter, & coram multis. tamē
publicè hoc facit: qa corā iudice, & qa paratus est
iurare: aliàs nudo dicto non staretur, de coha. cle. tua.
3 Hosti. [*nisi iuramentum*] secus † ergo, si iurasset secundū
glo. & Inno. dixit Hosti. ꝙ alij supplent, maximè cum

tunc

tis etiam eadem ratio remaneat: quia, si uerum est, quod asserit, in perpetuũ nõ erit uxor. nec ad secun da uota deficiẽte plena probatione poterunt cõuolare, & sic cõtinget deterius, de quo sequitur, quod ergo uituperari potest &c. de seruis non ord. c. 1. sed quia hoc posset fieri in fraudẽ, ut matrimoniũ im-
2 pediretur, de clan. despõ. cum inhibitio a. per quam
4 † patet per dictum unius matrimoniũ impediri eon sului iudici, φ consideret qualitatem personæ testi ficãtis, & an ubi aliàs displiceat matrimoniũ, uel nõ & utrũ sit uilis persona, uel grauis, & alias circũstantias occurrentes, & secũdum hoc aut prohibeat ma trimonium fieri, aut cõcedat, ar. j. eo cum in tua, de iureiu. c. fi. & infra li. 1. attestationes. sed quicunq; sit ille, cõsulit, φ trahat mulierem ad partem, & uideat, quid confitebitur. & si dicat se uirginem, faciat eam inspici, & si reperiatur uirgo, planũ est illius testimo nium falsum esse. uideat tamẽ, φ matronæ sint peritæ, & diligenter inquirant. Iuramentum autem non impedit, si iudici uidetur, φ uerũ sit testimoniũ de impedimento propter tacitam conditionem, & au
5 ctoritatem papæ exceptam. ¶ Prima † gl. respon. per quæstionem, an publicè cõsitẽti credatur, & soluit,
6 φ non duplici de causa. ¶ *In † gl. 2. ibi, de illo*] unde di cebat Gof. no. φ tenuc ar. impedit cõtrahendum, ue hemens suspicio dirimit cõtractum. 32. q. 1. dixit [*&* *ibi, interuenisset*] Idem, si interuenisset quò ad famam, quæ impediret cõtrahendum, & in hoc habet plus fama, quàm testimonium, secũdũ Tan. Phi. & Goff. & ipse Ber. idem dicit in decr. super eo, de consan. & affi. ĩferius allc. [*& in fi.*] & de hoc propter periculũ animæ. Innocen. & Hostien. scilicet quod auditur al legans turpitudinem suam.

ANNOTATIONES.

a ¶ Cum inhibitio. Aliàs autem manifestum dicitur, quod probari potest, no. in c. uestra, de cohabi. cle. mulie. & quò ad casum illum uide gl. 3. & Io. And. super illa in fi. de cland. despon. c. fi. Ioan. And. eod. tit. in specu. super rubrica,

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium, quod quæ contraxit inuita, quãdo teneat. dicitur clandestinum etiam contractum in præsentia triũ.*
Iuramentum non est obligatorium iure resistente, & nu. 6. in fi.
3 *Inter inuitam, & reclamantem quæ differentia.*
4 *Vxor, seu mulier superinducta contra eam, quæ se priorem dicit uxorem, audiri debet, & quando, & potest assistere uiro, & quando, & num. 5.*
5 *Non tamen in prosecutione præferenda.*
6 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 7.*

CAPVT XIII.

1 VEniens. Casus. Si mulier inuita cũ aliquo cõtrahat, nec in cũ postea cõsentiat, si alteri nubat, tenet ma trimonium. & diuiditur in duas partes. in prima factum narrat. in secunda diffiniendũ cõmittit. 2. ibi, Mandamus, quatenus. Host. sic summabat, Mariota, seu Maria stimulos carnis sentiens, iuuenem, quem adamauit, sub trium testimonio, ut eum duceret, fidem dedit. à parentibus incrementũ malæ herbæ perpendentibus coacta, cum secundo contraxit, diœcesanus inter ipsam & primum iuuenem diuortium tulit: sed dicta lite pẽdente tertium uirum in facie ecclesiæ duxit. Occasione uerò uiri secundi pater tertij ipsam expulit, & filio suo aliam uxorem dedit. si prædicta ueritate nitantur, & secũ-
1 dus uir mortuus ẽ, ut tertius Mariotæ adhærat, quolibet impedimẽto excommunicato, papa respondit,

2 [*Trium*] ergo † probari poterat, supra de testi. uniuersis: nihilominus tamen fuit clandestinum, infra de clan. despon. cum inhibitio. Host. [*Iuramentum*] quod impediente cõsanguinitate non fuit obligatorium, ut sequitur, Gof. [*Quod*] iuramẽtum, & pactum [*Re-*
3 *clamantem*] differentiam † inter hęc duo uerba, quæ no. 64. dist. cap. 1. & uide quod dicam, infra eo. ad id [*Aliᵭ*] qui desponsauit eã per uerba de præsenti: aliàs non esset dubitatio, quin teneret sequens matrimo nium. R. Inno. & Vin. [*Quem*] secundum [*Illo*] tertio uiro [*Genuisset*] Mariota, & melius dixisset, concepisset. sic infra de uerbo. signi. cap. 3. Hosti. [*Ei*] mulieri [*Et infra*] hic intellige, φ expulit eã de domo, & aliã dedit filio in uxorem [*Mariti ali*] sup. eo. ex parte [*Alioquin*] si eam maritus taliter tractare noluerit. Innoc.
4 [*Restiterit*] nisi aliquid φponat † super inducta de iure. nam si uelit dicere, φ sit maritus suus, audiẽda est coram delega. uel ordinario, etiã qui non sit aliàs iudex suus, ar. ff. de qui. re. ad eundem iudi. ea. per totũ. Item si à sententia appellare uelit, uel ipsius executionem impedire. audienda est. ff. de re iudi. à diuo Pio. §. si rerum, & §. si post adictum ff. de rei uen. is, à quo fundus, supra de re iudi. cum super, ubi de hoc. Ad impediendam tamen restitutionem non potest mulier ista proponere de proprietate, scilicet prius fuerit desponsata, uel φ non teneat matrimonium cõtractum cum alia propter aliquod impedimẽtum, nisi forte statim probare uelit, de resti. spo. literas, ad fi. sed negare poterit possessionem, uel spoliationẽ, uel aliàs legitimas exceptiones proponere. & si pen dente iudicio uelit assistere, & eũ defendere tanquã suum, admitti debet, ar. C. de litig. auct. nunc hæres. Quinimò & lata sententia contra uirum auditur, si uelit probare illum suum, sup. de re iudi. lator, tenor, consanguinei. multo fortius hoc uidetur lice re ante sententiam, quãdo ille defecisset in probario ne alicuius articuli, puta minoris ætatis, poterit hoc ipsa mulier probare, maximẽ si ignorauit. de hoc in
5 prædicta decre. cum super. quod aũt s. dixi † mulierem assistere posse causę, nõ tamẽ per hoc intelligas eam in prosecutione præferendam. tunc enim solũ quis præfertur, cum primo loco ipsius causæ ad eũ defensio pertinet. ff. de re indi. sępe. uendicatur autẽ iste tertius per. M. & ipse habet primo loco se defendere. ista tamen superinducta potest assistere secũdũ Inno. & facit de procu. c. 2. in fi. lib. 6. & quod ibi no.
6 in ult. glo. ¶ Penul. glo. † arguit. ¶ *In glo. cum secunda, in fi.*] idem Inno. & Host. ¶ *In glo. maximẽ, in fi.*] Ala. secũdum quem ideo hoc apponit: quia iam manifestum est impedimentum, si subesset, uel factum, no. & idem Vincen. ¶ *In glo. ergo propter, in fi.*] infra de regu. iur. non prastat, lib. 6. ubi satis de hoc.

SVMMARIVM.

1 *De matrimonio cum agitur, puella quando, & ubi sequestranda, & num. 7.*
In eo debet esse liber consensus etiam in seruis.
Consensus est iuris naturalis, & per eum quid liceat.
Ab eius libertate non tenet constitutio procuratoris.
2 *Inter metum, & coactionem quæ discrepantia.*
Quis, uel quæ, & quorum impediat, & dirimat matrimonium, & num. 3.
Principaliter interuenire debet, super quo requiritur consensus.
3 *De consensu cohabitionis, copula, & maritali ubi agitur.*
Maiorem partem capituli ad se uocare minor potest ob timorem, in fin.
4 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum nu. 5. 6.*
Appellationis remotio quo casu hic non obstat.
7 *Restitutio mulieris quibus casibus non competat, ut hic, uel in loco.*
Satisdatio uiri quando non admittatur.

CA-

CAPVT XIIII.

1 CVm locum. Casus. Si timet † inferri violentia puellæ, de cuius matrimonio agitur, prouidebit iudex, quod maneat in loco tuto & honesto donec causa terminetur. Dicebat Host. tradit regulam. ponit genus, infert speciē. ſm quod potes diuidere in tres partes. 2. ibi, Matrimonium. 3. ibi, Quocirca [*Consensus*] liber quò ad naturalem cōsensum. quo cuique licet facere quod liber. insti. de iure perso. §. 1. quod licet etiam seruo, inspecto primęuo iure, secundum quod omnes homines nascebantur liberi, insti. de liber §. 1. unde, domino permittente, vel arbitrio seruum, contrahere poterit, de coniu. seruo. ca. 1. aliàs, si dominus eum compellat, est cōtubernium, e intellige. C de incest. & inuti. nu. cum ancillis, nisi postea ex arbitrio mero ratificet. Nec mirum, si non tenet matrimonium nisi ex libero consensu: quia nec tenet ad id procuratoris constitutio, supra de procura. accedens, secundum Hos. [*Metus*] ad hoc ut differat † ab eo, quod sequitur, coa
2 ctio, intelligatur de metu, qui posit in cōstatem cadere prater captionem, uel pœnam corporalē, Coactio uerò corporalem pęnam, uel attractionem respiciat [a] [*Vel coactio*] si timeat filia mortem, uel capti-
a uitatem patris, uel aliud simile, non ualet matrimonium. secundum Inno. & Hostiē. & Abb. arg. 31. q. 2. cap. 1. & 2. Nam iustus est timor, sicut dicitur econuerso. ff. quod metus causa. l. isti quidem. Si uerò consensus filii esset liber, licet pater haberet iustum metum, tenet matrimoniū & dic [*coactio*] super eo, super quo cōsensus, requiritur. vt si cogatur matrimonium contrahere: secus, si super diuersis interueniat consensus & coactio. vt si detentus in uinculis pro pecunia extorquenda, matrimonium contrahat, bene tenet: quia & tunc potest agere per procuratorem. ff. de mino. Papinianus exuli, secundum Inn. nisi captus esset ab hostibus: quia per hoc esset seruus. & sic cōsensum non habet. ff. ex quibus causis ma. ait prætor. secundum eum. Sed tu dic contra etiā illo casu, ut infra de secundis nup. dominus, ubi
3 dicam de hoc [*Coactionis*] non distinguitur † quò ad matrimonium absoluta, uel condictionalis. de hoc, supra eo. de muliere, Ouidius. i. tristiū, Carminibus debet omnis abesse metus [*Materia*] simile de electio fundamenta, lib. 6. [*Consensu*] uide de consensu cohabitationis, & copulæ, & maritali. 27. q. 2. cum ergo [*De ipso*] matrimoniali consensu [*ne per timorem*] ob hāc causam minor pars capituli potest uocare maiorē, ut habeant locum tutum, quod dic, ut supra de elec. bonæ i. [*Inuitis*] scilicet adulterium, uel homicidium [*Oporteat*] puta in monasterio, supra de proba. c. pen.
4 Hosti. ¶ Prima † glo. distinguit sexum circa metum.
5 pe. glo. arguit, ꝙ iudex &c. ¶ [*In † glo. penulti. ibi, si cum dies*] uide in c. ex parte, infra alleg. super prima gloss.
6 ¶ [*In † glo. secunda, in fine*] ut dictum est, supra c. primo. ¶ [*In glo. tertia, in fine*] secundum Ala. loquitur de illa, quæ iam dicitur consensisse. ¶ [*In glo. 4. in fine*] uel indagandus à iudice, cum de hoc dubitatur, secūdum Alanum. ¶ [*In glo: est ergo, in fi.*] i. etiam si iudex datus sit ap. remota. ut ibi. ¶ [*In glo. ultima ibi, eos, qui*] Innoc.
7 & Host. uidentur † dicere, ꝙ unus solus eam petebat, sed timebatur de illo, ꝙ eam raperet, si pronūciaret contra eum, ꝙ nō deberet vel non posset eā habere. sed lectura gl. magis amicatur literæ, quæ seqtur. forte. n. potētior ex illis duobus impediuisset executionis, si fuisset lata sñia pro minus potēte, & ideò seqstratur [*& ibi, In loco tuto*] & non agebatur hic possessorio, uel timebatur uiri sęuitia, uel constabat eā inuitam traductā, ita, ꝙ non fuerat iuris possessio. T. & Gof. uel nunquam fuerat traducta. Inno. uel parati erant parentes statim probare cōtrarium, quo casu restitutio nō competit secundum Vin. quod dic. vt supra de restitu. spolia. literas: uel secundum eum. & Phi. & Hosti. loquatur de uirgine, quæ ideò non restituitur etiam cū satisdatione: quia timetur, ne corrumperetur, & sic postea non sisteret in eadem causa. ff si quis cau. si quis in iudicio. & dixit etiam Vin. posse intelligi de corrupta secundum. c. 33. q. 2. siue, dicens quòd uiri satisdatio locum non habet. ubi ipse stat contra matrimonium. 32. q. 1. de benedicto.

ANNOTATIONES.

a ¶ Respiciat. Vide. l. 1. ff. quod me. causa, & uide nota. per Bar. & uide gl. 15. q. 1. meritò, quod c. huic prin. contradicere videtur.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de futuro quando non soluantur per sponsalia de præsenti, & num. 5. & quandoque tantum prolem legitimam faciunt. ibid.*
Pernoctare quid. in fi.
2 *Serpentem quis in sinu nutrire non debet.*
Filiæ quomodo pauper locare nuptui tentet.
3 *Patri quando non liceat occidere uiolatorem filiæ, & nu. 8.*
A metu an excusetur coactus accipere eam cum qua deprehensus est, uxorem, & an aliàs excuset, licet culpa mea inciderim in eum. nu. 7. & 8.
Glossa olim facta est contextus, & quæ.
4 *Protestatio quando liberet quem à matrimonio præsumpto per copulam.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 7.*
Adoptioni matrimonium præiudicat.
8 *Additio glossarum.*

CAPVT XV.

1 VEniens. C. Si carnalis † copula secuta est. sponsalia de futuro non soluuntur per sequentia spōsalia de præsenti: alias tenent ipsa sponsalia de p̄senti, nisi per metum, qui potuisset cadere in constā tē, contracta fuissent. & duo facit. ponit casum à parte narratum, quem secundo diffiniendum committir. 2. ibi, Ideoque. Dicebat Hostiē. quidam mulieri, quam in domo recipit, & ex ea prolem suscepit, ut eam duceret, coram pluribus fidem dedit. cum filia uicini pernoctans per patrem compulsus matrimonialiter contraxit, cum prima remanet. si ante 2ctū post fidē datam ipsam cognouit: alias cū secūda. nisi metu interueniente. qui in constantem potuit cadere, in ipsam consenserit [*Prolem*] si infra qui fil. sint le. c. 3. Ho. & forte fauore istius prolis dedit sibi fidem, de qua sequitur [*Pernoctauerit*] i. cum ea dormierit. i.
a peccauerit [a] infra de adul. significasti. Hostien. [*Filia*]
2 hæc serpentem † in sinu suo nutriuit, & ideò est ab ipso percussa. ad hoc. 13. q. 1. §. 3. Gof. [*Quos*] sulcinum, & puellam [*Pater puellæ*] qui forte hoc ordinauerat cum puella, quam forte propter paupertatem non poterat aliter maritare, ar. de adul. c. 1. ſm Hosti. [*in*
3 *uno lecto*] Ho. notabat, quòd non dicit in † una carne, & ideò non licuit patri illum occidere. ff. de adulte. quod ait, nec per consequens inuentus mortem timere debuit: sed secundum eum, quia posset & non iure occidi propter timorem facti semper uidetur excusandus, de hoc dicam super vlti. glo. [*Præsenti*] si de futuro, prima seruaret infra eo. sicut, uer. quòd si forte. Tan. & istud. per uerba de præsenti, olim erat glo. [*Cogit*] unde dubitabat, cui deberet adhęrere, ut patet in an. [*Præstitam*] & prius, quàm contraheret cū
4 secunda. T. (*cognouerit*) maritali † affectu, aliàs si protesta-

testaretur se eam cognoscere adulterino affectu, se-
cus.arg.infra c.tua,vbi hoc tenet Io.sed tenet cōtra-
rium,de condi.appo.per tuas, alij cōtradicunt quā-
tumcunque enim protestetur.non prodest,cū non
fuerit iusta protestationis causa.de hoc supra de cō-
sti.cū.M.necob.decre.tua,quia ibi non fuit substan-
tia coniugalis cōtractus.nec forma cōtrahendi ma-
trimonium.& hoc est uerum, nisi ipsi mulieri pro-
testaretur: quia tunc ambo consentire uiderentur:
sed & tunc non prodest sibi protestatio:quia nō ad-
mittitur probatio in contrarium. infra eo.is qui, &
ibi etiam dicam de hoc. Item credimus,ꝙ non pro-
dest ea ratione,quia turpis,sicut nec prodesset ei tur
pis condictio,sed ea reiecta teneret matrimonium,
infra de condi.appo.ca.1. Tu dicas, quòd nisi spon-
si prius inuicem se absoluant.protestatio non impe
dit matrimonium in iudiciali foro. post absolutio-
nem uerò copula non facit matrimonium,cum nō
inueniat sponsalia,quæ confirmet. ad hoc facit hæc
litera, & decre.præallega.per tuas [*Alioquin*] i.si post
fidem præstitam non cognauit primam ante,quàm
contraheret cum secūda.dixit Io. eo.ti.c.2.compi.3.
5 ꝙ † sponsalia de futuro,& copula secuta faciunt ma-
trimonium: sed si mutetur ordo,secus,& sic iste or-
do est de substantia. Dixit etiā,ꝙ licet sponsalia non
secuta copula non faciant matrimonium,tamen le
gitimant prolem,infra qui filij sint legiti.tāta.& hoc
est falsum: quia decre.tanta, in matrimonio loqni-
tur[*Secunda*]tolle,adhærere facias,qđ est infra.¶Vlt.
6 glo.† rationem reddit,secundo arguit,alleg.duas.ll,
& unam alleg.in contrarium. ¶*In glo.ulti.ibi,non solum*
§.1.] ponit casum, si filius meus illam, quæ tua pu-
pilla fuit,duxit uxorem, demum ipsum filium, uel
me adoptas, impeditur adoptio [*& ibi, nec timorem*]
loquitur de reperto in furto, adulterio, uel alio fla-
gitio, qui aliqnid dedit, uel ꝓmisit. poterat enim &
non iure occidi [*& ibi l.seq.*] quæ incipit, isti quidē.
uide de usuris,quia frustra,super. t.gl.[*& ibi,si mulier*]
si mulier ingrata patrono aliquid dedit, ne reuoce-
tur in seruitutē, cessat edictum, quod metus causa:
quia ipsa sibi metum intulit. ¶*In glo.quòd si,in fi.*] cō-
tra hoc est, quod no.infra eo.dilectus, in gl.2.ibi sol
8 uam. ¶*In glo.ulti.in fi.*] illud regulare,hoc speciale,vt
no.supra quod me.causa. Abb.unde dixit Gof.præ-
rogatiua est matrimonij,& dic ꝙ tunc metus ex cul
pa proueniens,non excusat,cum est legitimus, & su
mitur à iure: secus, si est iniuriosus, sed nonne erat
hic legitimus, cum permitteretur patri talem occi-
dere.ff. ad l. Iuliam de ad.le.quod ait. sed hoc cano-
nes non admittunt.33. quæstio.2. inter hæc, ubi de
hoc, uel prius dictum tene. Goffre.

ANNOTATIONES.

a ¶Peccauerit.Vide gl.infra de accu.si confiterit,& ff.de verbo
sig.uerbana.§.pernoctare, & ibi glo.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahere cum aliqua iuratus,si uult ingredi re-
ligionem,quid ante seruare debeat.*
2 *Periurus quis non est, si per eum non stat, quominus obseruet
iuramentum.*
Vita religiosa melior coniugata, & cur.
Comparatiuum pro positiuo in fin.
3 *Clericus in minoribus iurauit se facere accingi militari cingulo
ante, quam missam caneret, postea ex causa in presbyterum or-
dinary, eodemq; celebret facit se prius fieri militem,an pec-
cauerit.*
*Iuramentum licitum prius adimplendum, quàm ad alia cōtraria
procedendum, & num.1.*
4 *Vxor non cogitur assentire, uirum ingredi religionem.*
5 *Epilogus, & additio glossarum, nu.6.*
In dubio tutius eligendum, & supra nu.2.

CAPVT XVI.

1 COmmissum. C.Qni † iurauit cū
aliqua contrahe-
re,si vult religionem ingredi,ut iuramē-
tum seruet, contrahere debet, & postea
ante carnalem copulam ingredi poterit. Commu-
nis diuisio.2.ibi,Fraternitati.Dicebat Host.quidam,
ut cum muliere intra biennium contrahat,iurat:ad
religionem suspirat:consulitur,ut iuramentū adim-
pleat, quo facto ante carnalem copulam intret reli-
3 gionem, si eligat [*Biennium*] si per † eum stat, est pe-
riurus,de hoc, supra eo.de illis,inf.c.sicut,Host.[*Me-
lioris*] i.religiosæ,quæ melior est,quia tutior,non qa
fecundior,de hoc supra de renun.nisi,ad fi.Hostien.
[*Tutius*] homini obligato ad nubendum, uel nō va-
lenti cōtinere expedit nubere: aliàs non expedit ꝓ-
a pter onera matrimonij[a] secundum Goffr.nec obli-
gato ad religionem etiam per simplex votum,secū-
dum Host.uel [*tutius*] i.tutum [*Seruata*] format Ho-
3 stien.quæstionem † de clerico in minoribus,qui iu-
rauit se facere accingi cingulo militari ante, quàm
missam caneret,postea ecclesiam parochialem ade-
ptus,coactus est in presbyterum ordinari,quod fie-
ri potuit,de æta.& quali.cap.1.& c.quæris. assignata
per eum die ad missam celebrandam, facit se prius
fieri militem,ut iurauerat, postea se induit sacerdo-
talibus, & missam celebrat. & dicit se habuisse hanc
quæstionem de facto. & uidetur, ꝙ in nullo pecca-
uerit: quia iuramentum licitum fuit eo tēpore,quo
jurauit,arg.22.q.4.§.fi.ergo seruandum,de iureiurā.
si uerò,quod seruādum est, etiam ubi nulla est obli-
gatio,de iureiuran.debitores, sed contra: quia mili-
tia clericalis, & secularis uidentur cōtrariæ.li di.qui
in aliquo,de cleri.coniu.diuersis,& ca.fi.de uoto,ex
multa.§.de clericis.23.q.8.§.1.C.de epis.& cleri.repe-
tita.C.de testa.consulta diualia.ergo non possunt ca
dere in eodem subiecto,ut pater,supra de bap.maio
res.§.sed ad hoc quęrit,in fi.nec factus presbyter de-
buit fieri miles,ne uideatur retrogadus, & apostata,
infra de aposta.quidam, & ne uideatur descendere,
quod non licet 93.di.legimus.ff.de mune. ut grada-
tim,de transla.ca.1.& iuramentum incipit esse illici-
tum,ex quo est in sacris, ar.88.dist.fornicari.imò ab
eo uidetur absolutus,ar.ff.de arbi.nō distinguemus.
§.sacerdotio, quasi per tacitam cōditionē,nisi prius
promotus fuero ad sacros,de iureiuran.quēadmo-
dum.ipse soluit,hūc clericum peccasse: quia in pro-
motione sua hoc tacere non debuit,vt patet de cor.
uicia. exposuisti. Debuit enim ante promotionem
juramentum adimplere, & postea, dúmmodo à sę-
uis abstinuisset, promoueri, ar.hic.sed ex quo prius
promotus fuit, non inculpat eum eo, ꝙ iuramentū
seruauit,ar.hic,de uoto per tuas:sed quia hoc in pro
motione tacuit,dixit eum puniendum.23.dist.c.fi.l.
dist. ex pęnitentibus [*Desponsationem*] primam uel se-
4 cundam [*Carnalis*] qua † interueniente, remanebit
cūm uxore,quæ non cogitur inuita ipsum licentia-
re,de conuer.coniug.uxoratus, sed prius hoc licet,
5 eo.ti.uerum,& c.ex publico. Host.¶ Secunda † glo.
6 obijcit,& soluit, iterum obijcit, & soluit. ¶*In glo.2.
ibi,seruaret iuramentum*] etiam si iurasset contrahere,&
cognoscere.19.quæst.2.dic secundū Lau.[*& ibi, sed
dicas*] secundum Tan.& Vin.[*& in fi.*] Alij dicunt,ꝙ
iste erat circa finem biennij, & suspirauit post bien-
nium intrare religionem, sed ad præsens non, quia
uolebat

ſolebat prius fructus colligere, & debita pſoluere,
uel aſperitatem ordinis in domo probare, uel alia ſi
mili cauſa. & ideo, quia dubium eſt, quid pariat fu-
tura dies, papa conſuluit, vt vides, ſed ſi dixiſſet papę,
Ego ſtatim uolo intrare, papa dixiſſet, intra, & non
contrahas. cum ille contractus eſſet ad decipien-
dum tantum. Innocen.

ANNOTATIONES.

a ¶Matrimonij. Vide glo. fin. & Ioan. And. ſuper illa in capitulo primo, de ſum. tri. & fide ca. & ibi poon dictum Valerij.

SVMMARIVM.

Iurata contrahere cum aliquo, ad contrahendum cum eo moneri debet potius, quàm compelli, & ratio: ſed non eſt hoc uerum uſquequaque, nu. 2.
C ... ra ſolent difficiles exitus habere.
2 *Cenſura quando non ſit medicinalis.*
Pœnitentiam agere quo caſu quis exiſtens in mortali peccato non cogatur.
3 *Epilogus, & additio gloſſarum, nu. 4.*
Moneri quis potius, quàm puniri quis debet, & quando, & ſupra num. primo, & ſecundo.

CAPVT XVII.

1 REquiſiuit. C. Quæ † iurauit con-
trahere cũ aliquo, ad
contrahendum cum illo moneri debet
potius, quàm compelli. Communis diui
ſio. 2. ibi, Ad quod. dicebat Hoſti. cum aliquo cõtra-
here iurauit aliqua, ad contrahẽdum potius eſt mo-
nenda, quàm cogẽda, quoniam difficiles exitus ha-
bere conſueuerũt matrimonia coacta [*Religione*] ui-
de de reg. ſuper rub. ultra medium [*Neglecta*] pecca-
ret ergo mortaliter, & cogi debet ad pœnitentiam,
ſupra eo. ad audientiam, & e. ſ. Hoſt. [*Libera*] ab initio
2 [*Difficiles*] i. periculoſos. dixit † autem Hoſti. iurantẽ
ſemper cogi debere, niſi rationabilis cauſa hoc im-
pediat. quæ uerò ſit rationabilis, cõmittit arbitrio
iudicis. quid enim ſi uir adeo perſequitur mulierẽ,
uel mulier uirum, quod probabiliter ſperatur inde
ſequi homicidium, uel guerra, ſi contrahere com-
pellatur? eccleſia reſtringet cenſuram a in hoc caſu.
alioquin non eſſet medicinalis. ſed mortalis, nec ad
correctionem proferetur, ſed ad deſtructionem cõ-
tra Apoſtolum. 2. ad Cor. 10. di, & eſt iſte caſus ſecun
dum Rai. in quo exiſtens in peccato mortali nõ co-
gitur pręcisè pęnitentiam agere, ar. op. infra, qui cle-
ri. uel uo. ueniens. Si uero iudex talia non perpen-
dat, cau ſatiuè diſtringet monitione præcedente, &
ſic opiniones concor. ſecundum eum notatas hic,
& ſupra eo. ex literis. 2. ſecundum boni iudicis arbi-
3 tratum, ſupra de tranſac. c. fina. ¶Glo. 1. † all. 7. con-
4 cor. ſecundo obijcit, ſoluit, & remittit. ¶*In gloſ. † ibi,
quæris*] & ſupra de elec. cũ in cunctis [*& ibi, non inuenitur, in ſ.*] ibi, de uotis autem habita ratio eſt: quia po-
tius ammoneremini ab errore diſcere, quàm pro ſce-
lere puniremini.

ANNOTATIONES.

a ¶Cenſuram. Et forte iſto caſu poſſent abſolui à iura. per papã. & ex iſta cauſa iuxta opinio. aliquorum no. in c. quanto, de iureiuran. in glo. 3. & in ſpe. ti. 3. §. nunc oſtendendum, uer. 24.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium ſecundum ualet, ſi primum erat nullum, licet non expectate eccleſiæ iudicio, & quando, num. 9. & 11. & quãdo ſit opus nouo conſenſu, ibid. nu. 9.*
2 *Villicus quis dicatur.*
Ante ſententiam diffinitiuã à primo iudice quando diſcedi poſſit.
4 *De atteſtationibus receptis coram arbitris quid iuris, remiſſ.*
Per ſequentia proceſſus tacitè approbat.
Poſtmodum, aduerbium temporis.
5 *Coniugij debitum ſuſpenditur pœnitentiæ tempore.*
6 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum, nu. 7. 8.*
Ad adulterij excuſationem ſufficit quòd quis non ſit in dolo.
10 *Inſtitutio prælati facta pendente lite contra priorem an & quando teneat.*
11 *Vinculum, quod ex inſtitutione uires ſumit, papa tollere poteſt, non naturale.*

CAPVT III.

1 CVm in apoſtolica. C. Si pri-
mũ † ma-
trimonium erat nullum, ualet ſecundum
aliàs legitimè contractum, quamuis ſu-
per primo iudicium eccleſiæ non fuerit expectatũ
& i. conſulta. ponit. ſecundò reſpondet ibi, Verum.
Dicebat Hoſti. uillicus pendente lite matrimoniali
inter ipſum & uxorem coram ordinario, ficto di-
uortio, ſecũdam inſciam in uxorem duxit. à delega-
tis demum inter ipſum & primam diuortij ſenten-
tiam proferri obtinuit; tenet ſecundum matrimo-
nium: ſed pœnitentia agitur, & commertium carna
le ad tempus ſuſpenditur: quia cum ſecunda contra-
2 hendo peccauit [*Villicum*] uillicus † dicitur, cui com-
miſſa eſt adminiſtratio alicuius uillæ, de. de. acc. qua
liter. 2. [*De. N.*] nomen loci, unde erat uillicus [*Tractaretur*] forte coram ordinario, qui forſan multum
diſtabat à loco [*Ante publicationem*] factũ narrat, Hoſt.
[*Facti neſciam*]. ſ. quòd adhuc non eſſet lata ſententia
3 Pet. & Abba. [*Impetratis*] forte à uillico † propter ali-
quam iuſtam cauſam appellãte, uel etiam ſine app.
faciendo mentionem de proceſſu. aliàs contra ſup.
de re iudi. inter mon. Ho. uel forte prioris iudicis ex-
pirauerat iuriſdictio [*Pratulerunt*] ſecundum priores
atteſtationes ſupra de proba. c. ult. de teſti. cauſam. i.
4 quid de † atteſtationibus receptis per arbitros. dicit
ſupra de teſti. præſentata. Vincẽ. ſubaudi hic Hoſt. &
bene. nã per ſequentia proceſſus tacitè approbatur.
[*Verum*] ſic conſtrue. uerum, quia aſſeris uillicum &
mulierem, quam ſuperinduxit, conſenſiſſe inuicem
pendente lite & c. Hoſt. [*Poſtmodum*]. i. elapſo tempo-
re arbitrario ſtatuto à iudice. ff. de iureiur. l. t. Hoſtiẽ.
[*Remanere*] ita, quòd uterq; exigat, & reddat nam tem
5 pore † pœnitentiæ ſuſpenſus eſt uir ab exigendo: po
ſtea exigit vterq;, niſi ambo uellent ad religionẽ trã-
6 ſire, infra eodem. ad id, quod. ¶ Gl. 1. † quærit oppo-
nendo, & ſoluit. ¶ Tertia glo. opponendo quærit. &
ſoluit gl. quærit etiam opponendo, & dupliciter ſol-
uit. ¶ Vlt. glo. reſpon. per quæſtionem. an ſecundum
matrimonium cõtractum prima uiuente teneat ſo-
luto pri. & diſtinguit, aut primum non tenuit, aut te
nuit, & ſecundo caſu aut ſecunda ignorauit, aut ſci-
7 uit. ¶*In. 1. † gl. ibi. Luna*] uide de pri. cum olim. t. ſuper
8 ult. glo. ¶*In † glo. 1, ibi. litteris iudicum*] adde quod dicã,
de clan. deſpon. c. fi. [*& ibi, credebant*] ſecundum Vinc.
& ſufficit ad excuſationem adulterii, quod non ſit
in dolo. ff. ad. l. Iul. de ad. l. pen. Gof ¶*In gl. ſed quare, ibi
uel punitur*] ſecundum Lau. & Hoſt. ¶*In glo. ulti. ibi, effe-
9 ctum*] dixit † Vin. ſi credebat primum matrimonium
tenere, contrahendo cum ſecundo non tenet ſecun
dum, niſi ex nouo cõſenſu: quia propter iur. impoſ-
ſibilitatem non intendebat cõſentire: aliàs ſi crede
bat non tenere, tenet ex primo conſenſu. Ad primũ
contra, quod no. Ioan. 34. q. 1. in ſuma. fatetur tamen
Vin. quòd licet illo caſu matrimonium non teneat,

ille

ille tamen,qui credebat primum matrimonium tene
re,conſentire cogetur per decre.primam.de eo, qui du-
xit.Si vero erraret in iure,credens licere contrahere bi-
na coniugia,videtur ſecundus conſenſus legitimus, ex
quo non tenet primum matrimonium. & ipſe credit
2 hoc licere ſibi,ſcilicet contrahere[a] ſecundum.ſi quis ve
vero contrahat cum prima,& poſtea cum ſecunda, &
reducitur ad primam per eccleſiam.demum fertur ſen
tentia diuortij inter ipſam & primam,argumen. ꝙ ad
ſecundam redire non debeat.ſ.de conuer. coniuga. qui
dam.Vincen. dicit contra. nec obſtat, quod ſeparatus
eſt a ſecunda,quia tunc agebatur cauſa duarum mulie
rum.Melius tamen ſibi videtur diſtinguendum, vt dixi
10 in princip.ſecundum eum.[*Quæritur.*]† etiam, ſi lite pē
dente prælatus inſtituatur, & poſtea feratur ſententia
cōtra priorem,& deponatur, nunquid valeat inſtitutio
ſecundi facta lite pendente? & dicit,quod ſecundus,qui
credebat primum iam depoſitum,poteſt demittere ec-
cleſiam,ſed ille,qui eum eligit, non poteſt agere, vt re-
moueatur.Dic tamen , vt habes hodie , vt lite penden.
cap.ſecundo,libro ſexto.[*& ibi ad audientiam*]tenuerunt
ibi ſponſalia ex conſenſu. quod dic vt infra eodem. c.
vno.libro ſexto. [*& ibi , nuper.*]ibi propter affectum,&
opus ſecurum ſpeciale eſt, quod punitur vt bigamus,
11 qui bigamus non eſt.ſed fortiter obſtat† ſecundum Ho
ſtien.ſ.de electionib.conſiderauimus. & cap. auditis.ad
quod reſpondet,quod illud in vinculo,quod ex conſti-
tutione canonica vires ſumit.xiii.queſ.prima.eccleſias.
vnde papa poteſt ibi ſtatuere,quicquid ſibi placet.ſupra
de electionibus.innotuit.§.primo,hic in vinculo,quod
vires habet ex l.naturali & diuina,ſuper quo diſſoluen-
do,ex quo ſemel tenet,non poteſt papa aliquid ſtatue
re,vt patet in his,quæ no.ſupra de conceſſione præben.
propoſuit, & remittit ad ſumam, de ſponſa duorum.
§. quæ quibus. ad hoc Inſtituta de iure naturali. §.ſed
naturalia.

ADDITIO.

a ¶Contrahere.Pro hoc quod no. Ioan.Andre. ſupra eodem.ex literis.
el j.in glo.quaſi dicat,poſt Innocen. & vide glo.quartā. ſupra eodem.
veniens,el primo.

SVMMARIVM.

1 *Vxor non certificata de morte mariti contrahere non poteſt, &*
nu.2.& 4.
Rationes quæ ſunt dubitandi, & nu. 4.
2 *Poſſum,pro debeo hic .*
Vxor procurans nuncium,vel famam mortis mariti adulterij pœ
na punitur .
Nuncius mentitus in quantam pecuniam damnetur.
Certus quis fit tribus modis & quibus ad dict. nuntium .
Mentio pares fiunt ſiunt literæ,ibi.
3 *Epilogus,& additio gloſſarum nu 4.*
5 *Matrimonium ſecundo contractum ex cauſa hic dicta an & vbi*
publicabitur.
Quid ſi maritum primum viuere nunc velit mulier probare poſt
ſecundum contractum.

CAP. XIX.

1 IN præſentia. Caſus. Vxor † non
certificata de mor-
te mariti ɔ̄here non poteſt, quamuis quid
ſit de marito , qui longo tempore abſuit,
ignoretur.& prius ponitur conſultatio.ij.rn.ibi conſul-
tationi.Dicebat Ho.viri capti,vel peregrinantes, vel alis
absentes non redeūt,nec ſciri pōt,ſi viuunt,vel vbi ſint
vxores præſentes continere nequeunt,quotcunq; annis
ſpectauerint,quouſq; de morte virorū certum nunciū
receperint, ad ſecunda vota de iure non conuolabunt.
[*Super hæc*]vt ſcire poſſent,vtrum mortui ſint,vel viuāt,
& hoc vr̄ pro mulieribus facere,non tn̄ prodeſt.[*Fragili*
tate]34.di.fraternitatis,& de pę.di.v.c.j.in fi.[*Nequeunt.*]
nec iſtud prodeſt.ſ.vt li.non conte.quoniam. §. ſi vero.
Ho.[*Quantocunque*]con cor.auiē.C.de repu.hodie quan-
2 tiſcunq; annis &c.[*Non† poſſunt*]i.non debent.vnde ſeq
tur,canonice.Ho.[*Auctore*]ar.ɔ̄.j̄.qui cle.vel vo.veniens.
Ho.[*Certum*]ſi mulier hunc nuncium, vel famam pro-
curaſſet,punitur de adulterio.ff.de adul.miles.§.mulier.
& nuncius,qui mentitus eſt,in x.lib.auri poteſt condē-
nari.in Auct.vt li.ma.& au.§.quod autem,col. viii. ſm
Ho.[*Nuncium*] vel literas,vel aliam iuſtam probationē,
ar.de of.dele.prudentiam.ſ.de ele.per.c.vlt.Tan.& Vin.
3 ¶Prima†gl.ſignat ɔ̄rium,& ſoluit.vlt.gl.alle.tres cōcor.
4 quærit,& ſoluit.¶In gl.†j.[*ibi,auct.hodie*]vide j̄. in ſuppl.
¶In gl.j.[*ibi,quinquennium*]& C.de diuor.l.vxor, dicit de
quadriennio.Ho.[*& in fi.*]nec etiam ſolennitas illius au
ten.ab eccleſia ſeruatur,quia cauetur,ꝙ mulier accedat
ad ducem belli per ſe,vel alium,& iurēt aliqui de mor-
te mariti illius mulieris , & tunc poſt annum poterit
contrahere,vnde qualitercunque conſtet vere,ſi ſimpli
citer,puta quia nauis paſſa eſt naufragium,in qua ſpon
ſus,vel maritus erat,contrahere poterit. Tancre. Goffr.
Phi.¶ In gloſſa ſecunda.[*ibi,excuſatur*] ſed nunquid poſt-
5 ea† publicatur tale matrimonium in eccleſia? dixit Ho-
ſtien.quod non : quia poſſet hoc inducere ſcandalum.
ſupra de reſcrip.nullis,ſed ſufficiet publicatio ſimplici-
ter facta apud epiſcopum, de clan. deſpon. cap. ſecun-
do. qui pœnitentiam iniunget , & carnale commer-
tium ſuſpendet ad tempus, cum vterque reperiatur in
culpa ſecundum ea,quæ no.ſ.c.proximo.& ibi reuerſo
dixit Guil.Na.quod licet mulier,quæ ſic contraxit, vel-
let per teſtes probare nunc maritum viuere non audie
tur,niſi primus præſentialiter appareat. alleg. c.ſtatim
alle.in gl.& c.ibi ſequens.hoc puto falſum. quid enim
ſi vir nunquam vellet redire? & licet illi canones dicāt
quod redire debeat ad virum reuerſum,non per hoc ſe
quitur,quin eo non reuerſo probari poſſit impedimen
tum matrimonij dirimens.& facit finis huius glo.& de
cre.quam alleg.& quod ibi dicam. ¶In glo. vltima.in
fine.de hoc,ſupra vt lite conteſta.quoniam.§. ſi autem
de carnali.

SVMMARIVM.

1 *Cum meretrice contrahere pium & licitum opus eſt , & quando,*
nu.4.
Irregulares qui fiant ex actu tamen alias licito.
Contrarios fines vnus actus non habet, preterquam in caſibus
hic exceptis.
2 *Epilogus,& additio gloſſa.nu.3.*
Eleemoſinarum genera quot .
4 *Matrimonium meretrix incorrigibilis non contrahitr, & ra-*
tio.

CAP. VX.

1 INter operas. Caſus.Licitum † &
pium eſt opus cum
meretrice cōtrahere.Et duo facit.ponit pri-
mo cauſam ſtatuti . ſecundo ſtatutum. ibi,
ſtatuimus. [*Lupanari*] Idem.xxxii.q.v.c.j. [*Remiſſione*] &
tamen irregularis efficitur.33.di.maritum. ſic in iudice
2 iuſte occidente.[a]lj.diſt.in.aliquantos. & in eo qui repel-
lit iniuriam ſocio.xxiii.q. iii. non inferenda. alias vnus
actus non habet contrarios fines.ff.de condi.inde.cum
his.§.j.Goſ.[*Proficiat*]non dicit, ꝙ omnia remittantur.
Abba.& Pe.¶ Vltima glo. allegat vnam concor.ſignat
2 vnum contrarium & ſoluit.¶In glo.†ij.ibi[*non eſt*] vide
3 de diuor. ex literis.in gl.j.¶In†gl.ibi.[*tria ſunt genera*]pri-
ma corporalis , egenti dare quod poteris. ſecunda ſpiri-
tualis,dimittere ei a quo læſus fueris.tertia, delinquen-
tes cor-

ies corrigere & in viam veritatis reducere.& ibi[*scriptum est*]ecclesiastici.xxx.& in fi.forte vt maius malum euitetur,quia qui nimis emungit &c.iiii.dist.denique.debemus tamen illud persequi vt mortale,vt in Auct.de lenonibus secundum Host.¶In glo.vltima ibi[*culpandus*]
4 C.de nnptiis.imperialis.& ibi[*non desine*] † incorrigibilis enim matrimonium non contrahit, si non consentit in maritum, nisi quousque possit alium inuenire. ĵ. de condi.appo.c.fi.Hostien.& in fi.& sic soluit Gratianus. eadem q.§.vlti.

ADDITIO.

1 ¶In iudice iuste occidente.Iudex occidens malefactores non peccat, imo meretur,quia facit vt minister legis.xxiii. quæstione, per totum. & maxime per capitulū reos. An autem occidens bannitum, qui ex forma statuti possit impune offendi peccet.vide per D.Iasin l.vbi pactum in v.col.C.de transac.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium per vim contractum sequenti cohabitatione cōualescit,nisi in detinendo vis interuenisset,nu.3.*
Retinens, quid corrupta, quid longa penultima sillaba, significet.
2 *Vis quanto tempore purgetur,& nu.3.*
Videri pro præsumi.
3 *Reconciliatio matrimonialiter coniunctorum debet ex officio ab ecclesia fieri.*
4 *Maritalis,dictio quomodo hic accipienda.*
Ex consequentibus hic argumentatur,ver.no.per hanc.
Ad religionem transire potest quis altero inuito,& copula carnali non interueniente,
5 *Epilogus,& suffragium glo.*
Minor xii annis nupta quando fiat vxor legitima.
6 *Additio glossarum.*

CAP. XXI.

1 AD id quod. Casus. † Matrimoniū per vim contractum sequenti cohabitatione spontanea cōualescit. Et fiūt duæ partes. prima miscet factū & responsum.secunda concludit.ibi,mandamus. Dice
2 bat Host.cum † marito inuita tradita per annum & dimidiū habitauit spontaneè, cōualescit, nec recipiūtur testes de catero si coactionem probare velit. Quinimo vterque cogitur alteri adherere, nisi vterque ad religionem transire velit & pœnitētiam agere, quia ad alienos concubitus conuolauit. [*Renitens.*]i. inuita. secundum Host.Melius dixisset.i.reclamans, quia supradictum est inuita:& est secundum eum penultima sillaba longa: quando vero breuiatur fulgorem vel claritatem notat. vnde versus.

Rex bisso renitens, asinus sine clune renitens.

Et alibi,

Est virgo renitens ad amantium verba renitens.

[*Dimidium*]factum narrat,nec est vis in tanto tempore, dummodo ætatem compleuerit, quia tunc si captata hora non fugiat,consentit.dixit tamen hic Ho.arbitrarium.[*Sibi*]theoronico.Videtur.i. præsumitur præsumptione iuris de iure,vt sequit̄.Ho.gl.nil dicit de copula, quod est ꝯ Inn.qui dicit,ꝙ hæc fuit cognita als non iudicaretur matrimonium secundum ipsum Ho.[*Excludat*]nisi vis & metus in detinendo interuenissent.C. qđ me.cau.l.ij.Inn.[*Propter hoc*]s.quod mulier offert se pro
3 baturam, ꝙ inuita fuit tradita.Ho.[*Compellas*]no.ꝙ † ecclesia ex officio suo reconciliare debet etiam nullo agēte matrimonialiter coniunctos.qui rancore,vel odio a cohabitatione auctoritate propria recesserunt.Gos. sup hoc videas,secundum Host. quod le.& no.s̄.de iureiur.
4 tua nos[*Maritali*]proprie † quo ad maritum,impropriè quo ad mulierem,ipsam enim tractabat affectione vxorali.vel dic maritali,idest coniugali.sic supra eodem, veniens.in fin.& eodem,ex literis.secundo,in fine.& cap. ex parte.in fine.& valet hoc ad formandum libellos in tali casu secundum Hostien.[*Pariter*]no. per hanc literam,quod interuenerat carnalis copula, alias sufficeret quod vnus transiret.de conuer.coniugatorum,ex publico.Gul.Na.& Bertran.[*conuolare.*]vel in domo pariter continere.Lau.xxxiii.quæstione quinta,quod Deo.Phi. [*Pœnitentia*]supra eodem, ad audientiam,in fine. ¶ Se-
5 cunda † glossa.no.per patientiam &c.¶In glossa secunda,ibi[*minorem*] sequitur xii. annis nuptam tunc legitimam vxorem fore, cum apud virum complesset annos duodecim. & ibi, l.vltima.vide supra eodem,non
6 est.in prima glossa.¶In prima † glossa.ibi, vxor. Laurē. licet Io.Cremo.contradixerit,Lau.¶In glo.ij.ibi,constat.vbi de hoc.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia prima de futuro etiam iurata per alia posteriora quæ soluantur,& numero 4.& 5.*
An & quantum protrahantur, numero 7. & 8. alia vide, numero 4.
Ob eorum, & iuramenti transgressionem agenda pœnitentia.
2 *Filia præsens,& saltem non contradicens patri eam nuptui tradenti contrahere dicitur.*
Denuntiatores an testificari possint.
3 *Si steterit per casum,vel tertium, quo minus quid faciam intra terminum,remanet post eum obligatus, idem quando per me, numero.7.& 9.*
4 *Sponsalibus de præsenti posterioribus solutis & quomodo.*
Quando tenear ad primam redire,cū qua de futuro contraxeram.
Obligatio semel extincta an renascatur.
Sponsalia de futuro simplicia præualent posterioribus iuramento uallatis,ibid.ad dicti.iuramentum.
Ioan.And.Padua disputauit.
Iuramentum non tollit ius quæsitum alij prius
5 *In matrimoniali causa nihil obstat, quo minus plenius cognoscatur & pendēt omnia quasi in ea ex officio indicis.*
Animæ periculum ubi uertitur,non obest rigor,uel subtilitas.
6 *Epilogus,& suffragium glossa nu.7.*
8 *Additio glossa.*
Pœnitentia non imponitur,cum per me stetit,quin facerem.
9 *In termino apposito si quid non fecerim, quando imputetur mihi. & remaneo adhuc obligatus,& s̄.nu.3.*

LEX XII.

1 SIcut ex literis. C.Prima † sponsalia de futuro & iurata soluuntur per secunda sponsalia de præsenti,sed non per secunda sponsalia de futuro.Communis diuisio.secunda ibi, postulationem. & secunda pars subdiuidi potest in tres. secunda ibi, ꝙ si forte.tertia ibi,ꝙ si de.Dicebat Ho.L.cum duabus spōsalia contraxit, sed si cum prima de futuro,& cum secūda de præsenti,cum secunda remanebit, & de prima fide mentita pœnitentiā aget,nisi certo tpe apposito,quo minus adimpleret,quod promisit, per ipsum nō stetit. Si vero cum vtraq; de futuro ꝯhere iurauit,primum iuramentum seruabit,& de secundo præstito pœnitebit. si de his non constat, tamdiu inquiretur,ꝙ de his liquebit.[*Coniugem*]tolle quod est.ĵ.proprio iuro firmauit in
2 manu &c.[*Traderet*]ipsa filia † præsente saltim non ꝯdicente,qđ dic,vt de despon.impu.c.vno.lib.vi.[*Asserunt*] tanquam denunciatores,an vero testificari possint?dic, no.s̄.de testi.super eo. ij. qui ma.ac.po.videtur.Host.[*De sponsauerit*]accipe quod est.ĵ.matrimonium secundo loco &c.vsque eundem.postea redeas, imposita ei pœnitentia &c.[*Nisi*]excipit ab eo quod dixerat pœnitentiam imponendam.Nec per eum sed per mulierem,vt
3 s̄.dixi. Si † .n. stetisset per casum vel per tertiū,licet iste

non

non peccauerit, tamen post diem remaneret obliga
a rus, super quo uide, quod dixi, infra de reg. iur. [a]cum
stat per eum, lib. 6. & ideo post terminum cum alia
4 contrahendo peccasset [*Et ad illud*] quid si † ista secū
da non cognita intraret mon. nunquid iste tenetur
redire ad primam? argumen. quòd non, de conuer-
sio. coniugato. quidam, & obligatio semel extincta
non renascitur, de con. distinct. 4. quæris. Si uerò sol-
uuntur propter consanguinitatem, tunc tenetur re-
dire ad primam, ar. supra eo. cum in apostolica, Ioā.
ad hoc supra eo. ueniens. 2. in fi. & infra eo. cap. uno,
lib. 6. hanc glo. Ioannis Paduæ disputaui, & ibi plenè
uideas in 2. quęstio. quā posui super regula, non pręs-
stat, de reg. iur. libro 6. [*utraque*] prima & secunda [*Iu-
ramentum*] idem, si in primis sponsalibus non Inter-
uenit iuramentum, & in secundis sic, ar. de iureiurā.
b quanto, Inn. Abb. Host. [b] [*Primum*] supra de iureiur.
eam te, & c. intellecto [*Compellas*] nisi in casu, de quo
5 dictum est, supra aliquos † casus no. hic Inno. in qui
bus soluuntur sponsalia de futuro. de hoc supra eo.
de illis [*Ad plenum*] forte testes obscurè deponunt se-
cundum Hostien. [*Adhuc*] licet enim publicari sint
testes, & à partibus renunciatum, & conclusum, &
etiam sententiatū: facere tamen hoc poterit ex offi-
cio suo, & de plano etiam partibus inuitis secūdum
Hosti. ad hoc quod no. de consan. & affi. cap. 1. cum
enim hic uertatur periculū animæ, & matrimoniū
iure diuino fundetur, non obest in talibus rigor, uel
subtilitas, quæ in alijs seruarentur. In causa uerò ma
trimoniali quasi omnia pendent ex officio. ad hoc,
infra eo. cum in tua, ibi, uel contra famam, & c. seq.
ante fi. de proba. causam, de cog. spi. c. fin. & hoc spe-
cialiter locum habet, quod dicitur, iudicantē opor-
tet &c. infra ti. 1. attestationes, contra infra de appell.
constitutis. 2. §. mandamus. ibi soluitur. Host. [*Instrua
ris*] quia super incerto non est pronunciandum. de
6 hoc supra eo. de muliere. ¶ Gl. 1. signat contrarium,
& soluit. ¶ Quarto obiicit, & soluit. ¶ Pe. glo. signat
7 contrarium, & remit. ¶ Vlt. glo. arguit. ¶ *In † glo. 1. ibi.
§. alteri*) stipulari, uel pacisci nemo potest. ¶ *In gl. 2. ibi
iure ciuili*) in institutionibus hæredum, legatis, & stipu
lationibus intelligitur conditioni paritum, ex quo
stat per aduersarium, quo minus impleatur. ¶ *In glo.
3. ibi. l. 2.*) præsentem sponsum non tenetur spōsa ex-
pectare ultra biennium (*& ibi l. pe.*) propter ualetudi
nem sponsi, uel sponsæ. mortes parentum, capitalia
crimina, peregrinationem necessariam etiam ultra
quadriennium protrahuntur sponsalia. ¶ *In 4. glo. ibi.
l. Celsus*) uide in c. cum dilecti, in glo. hic sumptus (*&
ibi, illud*) uide, de pœnis constitutus, super glo. 2. (*& ibi
§. places*) tempus non inducit, nec tollit obligationē.
8 ¶ *In † glo. 1. ibi, non stet*) 31. q. 3. c. uno. ¶ *In gl. 2. ibi, pro com
pleta*) quare ergo imponitur pœnitentia de fide men
tita, ex quo per eum non stetit, ut infra dicit? respon.
licet hoc narret ei pro se hoc credi non debuit, Hos.
imò non imponeretur pœnitentia, si constabit. de
hoc infra uer. nisi. ¶ *In glo. 3. ibi. l. 2.*] hæc, l. dicit cum
expectandum per duos annos, & loquitur in præsen
te: absens uerò expectatur per tres, & sic loquitur. l.
9 2. C. de repu. alleg. supra eo. de illis. ¶ *In † glo. sed uidetur,
ibi, de præsenti*] unde, in l. appositus erat terminus ad
tollendam obligationem. unde, si non fiat so. rema-
net prima obligatio. hic præfigebatur ad obligatio-
nem contrahendam. unde, cum non stetit per uirū,
non imputatur ei. ad decre. respō. quod in iudicio loqui-
tur, quod redditur in inuitum, ff. de uerb. obligatio.
inter stipulantem, Gof. Hos. dixit han so. de termino
dato ad obligationē contrahendā non procedere, p
l. 2. ff. de in diem addi. aliàs, de l. commis. sed tene cum
Goff. & dic, quod lex illa non facit, quia ibi dies erat
appositus ad obli. tollendam per solutionem precij,
de quo conuenerat, & appositus fauore uenditoris,
l. 2. de in diem, ad. nō ob. quia aliud est, cum promit
to uendere, infra diem, ut hic. aliud uendere sub cō-
ditione, uel purè sub condi. resoluendum, ut ibi: sed
ipse Host. dicebat aliud in præcepto iudicis, cui sem-
per perandum est etiam termino lapso, & sic loqui-
tur dec. cum dilecti aliud cum terminus inter partes
apponitur ad aliquid faciendum. nam tunc si termi-
nus sit appositus cum hac cōuentione, ut obligatio
ultra non extendatur, uel terminus appositus nō sit,
ultima mora nocet, ff. de peri. & com. rei uen. l. illud,
ad hoc. ff. de uer. obl. ita stipulatus, & l. sc. & l. stipula-
tiones non diuidunt. §. siquis, & l. si insulā, & l. conti-
nuus. §. item qui, & stipulatio committitur ad inter-
c esse, insti. de uer. ob. §. non solum [c], & si. posset tamē
dici, quod hoc sit speciale, ut promittens ultra terminū
non remaneat obligatus: quia propter carnis fragi-
litatem est in dilatione periculum, ut in prin. gloss
erg. sup. ul. lit. nō conte. qm. §. 1. & C. eo. l. 2. ¶ *In e. glo.
in fi.*] si. quod habes, supra de pigno. illo uos. ¶ *In glo
ulti. in fi.*] de hoc, supra de testi. series, & hic per Goff.

ANNOTATIONES.

a ¶ De re. iu. Vide ad materiam gl. Bar. Bal. & Sali. in l. 2. C. de cō-
di. insti. & per Bar. in l. iure, ff. eo. ti. & in l. interdum, ff. de condi.
& demon.

b ¶ Abb. Host. Secus in uoto simplici: & solenni secus: quia secū-
dum solenne seruatur, uide infra qui cle. uel uo. rursus, per Io.
An. & in c. debitores, de iureiur.

c ¶ Non solum. de materia istius glo. uide tex. in l. eum qui ita. §.
qui ita, & ibi per Bar. ff. de uerb. obli. & uide bo. tex. in l. si man-
dato Titij. §. Paulus respondet. dic quod in §. ille illi, ff. manda.
& in l. obligationum fere. §. 1. ff. de actio. & obliga.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahere possunt, etiam mutus, & surdus, non fu
riosi, nu. 6. & 13.*
Ioannes And. hanc primùm didicit decretalem.
2 *De mutis qui uocales euasere miraculosè, unde dicantur, nume. 4.
testari non possunt, ibid. de quo intelligatur hic, ibid. nu. 13. &
14. & 23.*
Quæ eis omissa, quæ prohibita, nu. 12. & 13. & sequentibus.
3 *Apud Romanam sedem consistit principatus, & magistratus ec-
clesiasticæ disciplinæ.*
Eius iudicium in dubijs requirendum.
4 *Et, pro uel.*
5 *Surdus, unde detinetur, quæ prohibita, quæ non, nu. 12. & sequen
tibus, de quo hic intelligatur, ibid. nu. 14. & 23. quidam intel
telligunt per signa, num. 14.*
Mas, & fœmina ad imparia non iudicantur.
6 *De potentia multiplici ubi scribatur.*
Copula carnalis communis omnibus animantibus.
7 *Matrimonium non per consensum perpetuæ cohabitationis ad car
nalem copulam, nisi in casu.*
Cum, particula redditiua causæ hic.
8 *Edictum propriè cuius sit, & quoddam permissorium quoddam
contra, & quod, num. 12.*
Verba quando necessaria in matrimonio, nu. 10.
9 *Fœmininum comprehenditur sub masculino.*
10 *Nutu, & signis quæ operemur.*
11 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu. 12. & 13.*
15 *Cæcus surdus, & mutus a natiuitate an contrahere possit matri-
monium.*
*Verba in quibus sacramentis necessaria, nu. 16. 17. 18. 19. 20
21. & 22.*
19 *Peccata sua conficenti quando liceat scribere.*
21 *Maledicere surdo ut intelligatur.*

CAPVT XXIII.

1 CVm apud. C. Mutus † & surdus, & oēs, qui non prohibē-
tur, mſmoniū ɔ̄here possunt. & sunt duę
partes. in prima decisum exordium. in se
Io. And. super 4. Decre.

gunda consultario ibi . sanè. in tertia responsio ibi,
Ad quod, quæ tria facit . primò ponit duas rationes,
secundo respon. ibi Videtur. tertiò soluit obstaculū,
ibi, cum quod. decr. autem ista fuit prima , quam di-
dici, hanc enim ante studii principium me docuit re
petitor, cum quo nōdum ætatis meę completo de-
cennio à patre fueram collocatus, quare ipsam per
2 commentum honorare dispono . & quia † de mul-
tis locuturi sumus, sciendum est , quòd duo mirāda
ponit Valerius de duobus mutis, quos indignata na
tura fecit vocales, primum li. 1. c. de miraculis sic ia-
cet. Aegles Athleta mutus, cum ei victoriæ , quam
adeptus erat, titulus & præmium eriperetur , indi-
gnatione accensus, uocalis euasit. lib. autem , &. c. de
pietate erga parentes ponit, quòd filius Cresi mutus
uidens Persam paratum ad occisionem patris cla-
mauit , ne Cresum regem occideret. propter quam
vocem ille mucronē reuocauit . concludit ibi pul-
chrè Valerius, quòd quisq; ad tempus mutus sibi ui
xerat, saluti parentis uocalis factus est. prouer. 10. in
fi. sapientia aperuit os mutorum, & Matt. 7. in fi. Sur-
dos fecit audire, & mutos loqui. ad idem. 2. q. 7. secu-
ti, quod habetur Numeri. 22. &. 2. Petri. 2. ubi locu-
tum est subiugale mutum [*Et infra*] hoc deciditur,
3 quòd † apud sedem ipsam consistit principatus , &
magisttatus ecclesiasticæ disciplinæ; unde in dubiis
est ipsius iudicium requirendum , cui concor. infra
qui fi. sint le. per uenerabilem , circa fi. [*Mutus*] dici-
4 tur a † mugitu, quia vox eius non est sermo, sed mu-
gitus [*Et*] secundum Gof. & Ioā. ponitur pro, uel, in-
quantum intelligunt hoc de illo, qui laborat altero
morbo tantum , sicut dicunt Petr. & Egi. uerius est,
quòd loquitur de illo, qui laborat utroq; morbo, &
uera littera hæc est, possit, ut patet ex responsione, &
ex antiqua. de isto uerò dubitabatur , quia regulari-
ter testari non potest, quod dic vt. C. qui testa. fa. pos.
5 l. discretis, & dicam infra q. 9 [*Surdus*] secundum † de-
riuatores dicitur a sordibus humorum opilantium
aures. & licet hoc de mari loquatur , idem in fœmi-
na, cum non ad imparia indicentur, infra de diuort.
gaudemus, uersicu. ergo, & facit , quod dicam super
uersicu. quarum. & apertè in hac materia hoc dicit
6 præ. lex, discretis [*Possit*] de potentia iur. quare † & de
multiplici potentia nota. supra de rescript. sciscitatus
[*Matrimonialiter*] de copula. n. carnali non dubitaba-
tur, quæ iure naturali, quòd a sensualitate procedit,
communis est omnibus animantibus , uam etiā ra-
tione carentia coeunt, & generant. t. di. ius naturale,
& ca. ius gentium. ff. de insti. & iur. l. 1. §. ius naturale,
Itē & furiosi. ff. ad Treb. hæredibus. §. 1. C. de impu.
& aliis sub. l. humanitatis. qui tamen matrimonium
non contrahunt, infra c. prox. sic & dubitabatur de
sensitiua in cle, de sum. tri. fidei. §. porrò , ubi satis de
7 hoc, & vt dicebant hic Ioā. & Phi. per † consensum
perpetuæ cohabitationis ad carnalem copulam in-
uicem puer duos factum non est inter eos matrimo
nium, nisi hoc esset actum. 27. q. 2. sufficiat , & sic lo-
quitur de spon. du. c. 1 [*Cum*] redditiuum causæ, uide,
quod dixi, de commo. c. uno, in prin. [*Prohibitorium*]
certarum personarum. vt statim subdit : aliàs potius
uideretur permissorium. de hoc, ff. de procu. mutus.
§. 1. [*Edictum*] 2 dist. constitutio, uidetur innui , quod
8 † edictū propriè regis, uel imperatoris, ad quod Da-
niel. 6. Darius rex proposuit edictum , & Lucæ. 7. A.
Exiit edictum à Cæsare Augusto , ut describeretur
vniuersus orbis: sed dic, ut no. in præ. c. constitutio,
quod exponit, quod prædixerat [*Solus*] non excludit
uerba, quæ sunt necessaria in his , qui loqui possunt
infra c. tuæ , sed excludit solemnitates, supra , ca. t. &
consensum duorum. j. de coniu. ser. c. 1, & parentū, li-

cet contrarium uideatur fm leges super quo uide &
solue, ut no. 27. q. 2. sufficiat [*Quamuis*] superfluit, cō-
9 prehendebatur enim † fœmininum sub masculino,
ff. de uer. sign. l. 1. sed sic est ēt in c. sufficiat [*Videtur*] ui-
de quod dixi, de ap. prætetea. 2. super eodem uerbo
[*Quid si talis*] mutus, & surdus [*Cōtrahere*] matrimoniū
de quo quærebatur [*Non possit*] per id. quod no. in pri
ma regula, de reg. iur. li. 6, in glo. 2. littera sequens su-
perfluere uidetur, nisi dicas, non possit de iure [*uel de
beat*] de facto [*cum*] soluit obstaculum, ut in prin. dixi.
10 ac si dicat, non obstat, ꝙ apud ecclesiam † necessaria
sunt uerba, quia in istis, qui loqui non possunt, signa
& nutus succedunt loco uerborum. sic Intelligit gl.
1. c. 2. uel aliter secundum Host. non ob. si dicas, ꝙ de
istorum matrimonio non poterit constare per uer-
ba, quia ecclesię sufficiunt uerba, uel signa exprimē-
tia consensum de præsenti , & surdus uerbis & signis
uti potest, & mutus [*Quod non potest uerbis*] Quod. s. ma
trimonialem consensum. Non potest declarare, qđ
sequitur, signis, nutu contrahimus, ut hic, legamus.
ff. de leg. 3. l. nutu. reconciliari , & baptizari petimus.
26. quæst. 6. qui recedunt, &. c. se. fm Gof. [*Valeat*] di-
cit Inno. speciale in matrimonio , qđ nutu contrahi
possit p p periculū, qđ esset, si contrahi nō posset. si.
11 quod dixi. j. ti. 1. c. 3. super gl. 2. in fi. ¶ Principiū † pri-
mæ gl. respondet per q. 2. glo. quærit de dubitationis
causa, quam assignat, illam fortificans, cui respōdet.
¶ Secunda gl. edicti prohibitorii per duas leges dat
duo similia. demum dat unum dissimile. ¶ Vlt. gl. ar
12 guit, allegat duo iura in ɔ̄riū, & remittit. ¶ *In † glo. 1. ibi
propter casum*] sequitur, surdus, qui prorsus non audit,
postulare prohibetur [*& ibi, mutus*] sequitur , surdus,
cæcus dotis nomine obligantur, quia nuptias cōtra-
here possunt. ¶ *In gl. 2. ibi mutus. §. 1.*] ibi loquitur de
edicto procuratorum , quo quilibet nō prohibitus
admittitur [*& ibi l. 1.*] loquitur de edicto testiū , quo-
modo etiam admittitur quilibet non prohibitus [*&
ibi. §. hoc interdictum*] sequitur, prohibitorium est, ne qs
prohibeat uoluntatem suam facere cū , qui satisde-
dit. ¶ *In gl. ult. ibi. l.* 3. uide de religi. do. c. fi. in prima gl.
13 ¶ *In pri. gl. ibi, postulare*] & testari C. qui testa. fa. pos. l. di
scretis. §. si autem. & eodem modo intelligas de mu
to, qui prorsus non loquitur, non de illo, qui tardè
loquitur, Inst. qui testa. fa. possunt. §. item muti. Gof.
nec enim nocet uerborum fractio, de cons. dist. 4. te
tulerunt. Hosti. [*& ibi, possunt*] hic patet, quod dixi in
textu, gl. intellexisse de illo , qui laborat altero mor-
bo tantum [*& ibi. l. mutus*] &. ff. de uul. & pu. l. ex facto
[*& ibi, detrahe*] in baptismo loquitur , ut infra dicā in
tertia quæstio. ¶ *In gl. 2. ibi, probibitorium*] in interdictis
Ho. ¶ *In glo. ult. in fi.*] In glo. argu. quod non est. Venio
14 ad recitanda, & primo declaratum † est de quali sur
do, & quali muto intelligatur tex. in prin. 1. glo. & su-
per ea. Secunda eius pars quærit de dubitationis cau
sa, quam licet reddat sufficientem quò ad mutum,
non tamen quò ad surdum, de quo certū est , quod
potest exprimere uerba , quæ ergo dubitatio fuit in
illo? So. puto, quòd gl. de utroq; respondit , cū enim
dicebat, quod non poterat exprimi per uerba, intel-
ligo recipienda in aures surdi. unde dicebat hic Ho-
stien. surdo deficit auditus ita, quòd audire non po-
test, an mulier in ipsum cōsentiat: sed poterit cogno
scere per sign. & dicit se uidisse surdum, qui perfectè
intelligebat uidens moueri labia . Et ego idem uidi
in quodam , qui uocabatur Ruchus familiaris uiri
nobilis Hugo. de Filizone de Vbaldinis. Lex ēt discre
tis, qui testamentum facere pūt. C. dicit surdū auditu
rū, si qs supra cerebrū illius loquaẽ fortiter. ¶ Secū-
15 do quæro † certū est, ꝙ siquis laborat duplici morbo
quia mutus est, & surdus , quod contrahit , de quo
in-

telligit capitulum, ut dixi in textu. sed quid de cæco, surdo & muto à natiuitate sua, uidet, quod nō possit matrimoniū c̄ōhere, cū illud non intelligat, ex quo nunquam uidit, nec audiuit matrimonium cōtrahi, nec vxorem teneri. In eo autem, qui non intelligit, nec scit, quid sit, consentire non potest. arg. supra de con trahen. emp. in lege, & 29. q. 1. §. 1. ¶ In contrariū talis potest mulierem cognoscere & naturali utitur ratione, licet illam nō possit exprimere, quid enim si carnis stimulis excitatus ostendit signa turpia, & nō exprimenda, per quæ pater euidenter, quod mulierem quærit? Videtur ei condescendum, ne peius faciat, argu. Insti. de iure natu. 1. respon. nam, & talem baptizatum, dunmodo ratione nō abutatur, saluari dicemus, sicut paruulum, ad hoc de con secr di 4. illud perscrutari, infra de diuor. quanto. §. pe. Hosti. cuius sunt hæc uerba, dixit, quod si per aliqua signa potest de consensu matrimoniali patere, ipsum admitteret, ut hic: aliàs ipsum cōparat furioso, uel animali sensuali. i. discretione carenti. ff. si qua. pauperi. l. 1. uel secundū eū consulatur princeps, ut fuit hic factum, arg. de transl. c. 1. ¶ Vidimus de sacramēto matrimonij, sed sunt alia, 6. de quibus plenè dixi de sacra. non ite. sup Resp. de illis ergo uideamus, & primò de baptismo

16 & confirmatione. ¶ Quæro † ergo tertiò de muto, & surdo, an conferre, uel recipere possint baptismum, de leuante dicam infra de co. spi. c. 1. li. 6. in gl. non dicit. Solu. conferre potest surdus, mutus autem non: quia in illo necessarium est uerbum, & elementum quorum altero deficiente deficit sacramentum, supra de bap. c. pe. & 1. q. 1. detrahe, quod alle glo. unde no. ibi Io. mutum non baptizare. secus autē in mura stro. hic autem not. Io. & Ph quod etiam si per signa vt faciunt Cistercienses, baptizare uolens exprimeret personas trinitatis, non esset baptismus, in iātum necessaria sunt verba, & est si. supra de elect ecclesia. 2. ubi signum consensus, puta installatio nō sufficit sine uerbo. concor. de elec. nullus, li. 6. de ap. ab eo. e. li. ff. de uer. ob. l. 1. in prin. quæ sic iacet, stipulatio nō potest confici nisi utroq; loquente, & ideo neq; mu tus, neq; surdus stipulationem contrahere possunt. Recipi autē potest baptismus etiā ab illo, qui utroq; morbo laborat, ex quo per signa ipsius cōsensus apparet, ut in textu dixi, super uersic. signis. Per omnia idem dico in confirmatione, ubi etiam uerbum, & liquor chrismatis sunt necessaria, & altero de substātialibus deficiente necesse est utrumq; suppleri, secus in solenniaribus, super quo uide, quod scripsi de sacra. non ite. c. 1. super uersicu. supplendum. & c.

17 si. super uersic. manus. in fin. ¶ Quarto quæro † quid de eucharistia? Respon. quòd a surdo confici potest, sed non à muto. quia necessaria sunt uerba. per quæ fit transubstantiatio, de quibus supra de cele. mis. cū Marthæ. in prin. de conse. dist. 3. quia corpus, & c. panis. & ca. seq. & sine quibus etiam cum toto officio missæ non est sacramentum, eo. rit. de homi. Recipi autem potest per talem, ex quo apparent signa. 26. q. 6. is qui. i. Dico autem, quòd licet confici non possit per mutum, per eum tamen conferri posset confecta per alium. in terminis reseruata est eucharistia ad opus infirmorum, ut fieri debet, de custo. eucha. c. 1. de sen. excom. m. permittimus, infirmus illam postulat, nec est in ecclesia sacerdos, nisi vnus, qui obmutuit, sicut Zacharias Luc. 1. dico, quod per eum portari poterit, & concedi. nullo enim iure cauetur, quod idem esse debeat conficiens, & concedens. & contrarium paret. 93. di. diaconos, & c. diaconi. 4. Itē

18 certū † est, quod uerba, quæ dicunt in receptione, † dñe nō sum dignus & c. ad quę ēt informat tradēs nō ut substantia, sed ex deuotione dicuntur, quod patet, quia non Christi, sed centurionis fuerunt illa uerba, quæ habentur, Matth. 8. post princ. ¶ Quintò quæro

19 † quid de pœnitentia, quod vtrūq; s. cōfessorem, & confitentem unus horum solus morbus impediat, nam si sacerdos est surdus, non audiet: si mutus, nec absolutionis proferet, nec pœnitentia imponet. Idem in pęnitente: quia mutus peccata non exprimet: surdus pœnitentiæ impositionem non audiet: si literatus esset, scribere posset, & sibi pęnitentia describi, facit quod de Zacharia dicitur. Luc. 1. & quod dicam, in qō. 9. sed canon, de pęni. di. 1. quem pęniter, in prin. dicit contra, quod hoc fieri non debet per nuncium, uel scripturam. dici solet illud uerum in absente: pœnitens autem hoc posset: uel illud sine causa, hoc ex causa, & sic loquatur. 30 q. 5. qualis, in fin. quod placet hic Vinc. & uide quod dicam, de pęni. omnis, post prin. super uer. confiteatur, ubi hoc tenet Inno. de surdo, & muto loquendo. Si autem confessio nullo modo ab illo potest haberi, dicit Hosti. pro illo orandum, quod uide, in sum. de pęni §. pen. in uer. pę. certum est etiam, quod reconciliationem talium pęnitentium, quorum contritio apparet per signa, licet obmutuerint, permittūt canones. 26. q 6. is, qui. 1. & 2. & c. qui recedunt. facit, de sen. exc a nobis. 2. Constat autem, quod necessitas plus urget in conficiente, qui nō potest morbum deponere, quàm in confessore, qui potest omitti, & alius adiri, de quo uide, supra de offi. archipresby. c. fi. & quod dicam, de pęni omnis, super glo.

20 quid si. ¶ Sextò quæro † quid de extrema unctione: hæc sæpissimè datur mutis, & surdis, qui scilicet propter mortalem infirmitatem nec loquuntur, nec in

a telligunt. facit, de hæc. filii. lib. 6. de tornea. c. 2. in fi. surditas etiam non impedit dantes, sed obmutescentia sic. debet. n. interuenire unctio, & oratio, quā dicere non potest mutus, patet primum Iaco. ult. & habetur. 100. distin. §. sed istud, de sacra unc. c. uno, post

21 princ. ¶ Septimò quæro † de sacramento ordinis. de collatore dicendum est, ut supra, quòd. s. surdus possit, mutus non ratione sæpius dicta de uolente ordinari. arguo istos non repelli. lex enim uetus, scilicet Leuit. 21. enumerando tales, istos nō exprimit, licet exprimat cęcos, claudos, gibbos & c. ut patet. 49. dist. c. 1. in prin. nec dici potest, quod nō fuerit studiosè omissum, cum ibi paulo ante. c. 19. c. dixerit. non maledices surdo. Malediceret autem uideretur, qui illum à sacramento repelleret. facit. 24. q. 3. §. sed qui. Item in materiis propriis lex canonica non prohibet tales expresse, quod uideri potest. 55. dist. per totum, sup. de cor. uici. surdus de cleri ægro. potest esse ratio: quia isti defectus non sunt sic patentes, sicut de cęcis claudis, & gibbis, & similibus. & ideò meritò lex Leuitici illos expressit, & istos omisit, cū tales deformitates sint notabiles, & inducant scandalū, de cleri. ægrotā. presbyterum. Item cum istis cōcedantur reliqua sacramenta, ut patet, quare istud negari non debet. 92. dist. illud. ¶ Contrarium tenendum est, scilicet tales nō ordinandos. & fatendum est eos prohibitos, per c. primum. 55. dist. quod generaliter prohibet corpore uiciatos, & c. pęnitentes. ea. dist. prohibet passos aliqua membrorum damna. bene facit. 1. q. 1. §. ecce si clericus, in fin. Item tales prohibentur non solum iudicare, ff. de iudi. cum prætor, sed etiā postulare. ff. de postu. l. 1. §. propter casum. patet utrunque. 3. q. 7. §. tria, & §. sequen. ergo fortius ordinari. Item bene facit, decre. ult. de cleri. ægrot. ubi ci. qui post promotionem obmutuit, datur coadiutor. ergo prius mutus

b promoueri nō debuisset. Ad ōria respōdetur, quod lex Leui. describit certos, sed non oēs prohibitos. Item ante, & post uerba pdicta generaliter prohibet oēm hñtē maculā. Item piu leges si tales uendātur, com-

petit redhibitoria, aut actio ex empto. ff. de ędil. edic,
l. 3. & l. mutum, ad id quod dicitur, non maledicen-
dum surdo, meritò dictum; quia non peccauit, ut de
cœco dicitur. Ioan. 9. in prin. & facit. 24. quæstio. 1. si
igitur. Ad tertium iam est responsum. Ad vltimum
respondetur, quòd distinguendum est sacramētum
ordinis, quod dignitatis est, ab alijs, quæ solum reci-
pientis gratia conferuntur, ut. 1. q. 1. §. si ergo. §. ecce,
32 & no. de coniug. ser. c. 1. in gloss. 2. ¶ Octauo † expe-
dito de sacramentis, quæro de muto, an testificari pos-
sit; planum est, quòd in testamento testis esse nō po-
test. Instit. de testam. §. testes in alijs causis. Vincent.
hoc dixit, quòd potest, si est litteratus, iurabit enim
& postea scribet testimonium suum iuratum, sed cō
tra. 3. qu. 9. testes. respon. illud uerum in absente, qui
vult testificari per litteras. non plus insto. sed uide
quod no. in spe. de teste, §. nunc tractandum. uersic.
33 quid de muto. ¶ Nono quæro † an posint surdus, &
mutus testari, uel hæredes institui, & adire. ¶ Circa
primum legistę, habent ius uetus, & nouum, iure ue
teri digestorum, laborans etiam altero morbo tan-
tum, nisi hoc impetraret à principe, testari nō pote-
rat. ff. de testa. l. si mutus, & ff. unde cognati. Loctaui
gradus, §. 1. iure codicis, in. l. discretis, C. qui testa fa.
fa. pos. distinguitur, aut laborat utroq; morbo, aut al
tero tantum. si utroq;, aut ab origine, aut a casu acci
denti. primo membro regulariter est intestabilis, sal
lit in milite, quamdiu militat, & in castris degit. ff. de
testa. mili. l. iure militari. Insti. cod. tit. §. quinimo. se-
cūdo in illo qui hoc impetrat à principe per. l. supius
alle. secundo membro, quando à casu, subdistingui-
tur, aut nouit litteras, & tunc testari potest, aut non
nouit; tunc non potest. Secundo principali mēbro,
quando laborat altero tantum, an solum surdus; &
tūc siue ab origine, siue à casu testari potest, aut mu-
tus tantum; & tunc aut nouit scribere; & tunc ab ori
gine, uel a casu sit morbus, scribendo testari potest;
aut non nouit, & tunc non potest nisi in casibus, de
c quibus supra, bene ergo dicit lex Insti. qui testa. fa.
poss. §, item mutus, & surdus, non semper testamen-
tum facere possunt, utiq; de surdo qui omnino non
audit, nō qui tarde audit, nam & mutus intelligitur,
qui loqui non potest, non qui tarde loquitur. sœpe
n. literati & eruditi homines uariis casibus audien-
di, & loquendi facultatem amittunt, Certum est au-
tem, ut patet in. §. ibi sequenti, qui incipit, sed si quis,
quòd isti morbi superuenientes præcedens testamē
tum non uiciant. facit. 32. q. 5. si uxorem, & regula, fa
ctum legitimè, de reg. iur. ad prædicta facit. ff. de ma-
nu. vin. l. surdi, & muti patris filius eius iussu manu-
mittere potest. de secundo clarum est, quòd possunt
institui. & adire, Insti. de hære. qua. & dif. §. ult. ubi sic
dicitur, Eum, qui mutus, & surdus natus est, nil pro-
hibet pro hærede gerere, & acquirere sibi hæredita-
tem si tantum intelligat, quod agit, &. ff. de bo. pos.
furioso & c. l. mutus, cæcus per bon. pos. admittere
possunt, si quod agatur, intelligant, cui concor. ff. de
acqui. hære. l. mutum. e. ti. l. pater. §. mutus. pater, uel
dominus filio, uel seruo institutis hæredibus iubet
hæreditatem adire. &. §. mutus, seruus iussu domini
pro hærede gerendo obligat dominum hæreditati,
de feudo an in illo succedat, uel illud retinere posit,
dic ut in li. feu. episcopū uel abbatem & c. §. mutus. &
an mutus, uel alter imperfectus feu. re. poss. ca. mu-
34 tus. ¶ Decimo quæro † secundum Vin. an constitue
re, uel cōstitui posint procuratores? expeditum est
per. l. ff. de procu. l. mutus, & surdus, per eum modū,
qui procederet potest, procuratorem dare nō pro-
hibentur. forsan & ipsi dantur, non quidem ad agē-
dum, sed ad ministrandum. Ioan. Andr.

ANNOTATIONES.

a ¶ Intelligunt. An autem damnatis ad mortem dari posit, uide
to. An. de hære. super eo. lib. 6.
b Promoueri. Pro hoc quia cum iste sit impotens executione or-
dinandi, ad illos promoueri non debet, ad hoc, de cler. exc. si
celebrat, & de elec. per inquisitionem. & c, commissa, li 6. &
c. si compromissarius.
c Dequibus. Vide Cy. Bal. & do. Bar. de Sali. in. l. discretis, præal-
lega. Bar. in. l. nutu. ff. de lega. 3. & omnino. uide Bar. in. l. mu-
tum. ff. de acquiren. hære.

SVMMARIVM.

1 *Furiosus matrimonium contrahere non potest, & quis nu. 2. 5. et
7. an spirituale.*
De matrimonio carnali ad spirituale argaltur, & nu. 2.
2 *Furiosum qui eligunt in prælatum, quomodo punitur.*
3 *Separatio matrimonialiter coniuratorum multis fit modis.*
4 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.*
*Furiosus non priuatur in liberos potestate, & quando actus eius
teneant, & nu. 7. & 5. nu. 2. & cum eo contrahens quid amit
tat, nu. 6. in prin. an sit uerisimile quem contraxisse; ibid.*
Stipulatio quando ualeat, in fin.
6 *Additio glossarum, & nu. 7.*
Vxor ducenda qualis sit, ante cognoscendum.
7 *Consensus nouus an & quis sit in matrimonio:*
Contracto tempore furoris, cum rediit ad sanam mentem.
*Consensus in absentem continuari debet usq; ad consensum absen-
tis, & tunc utriusq; concurrere dicitur.*
Matrimonium quando dicatur contractum, circa fin. uer. aliàs.

CAPVT XXIIII.

1 Dilectus. C Furiosus † matrimo-
nium contrahere non po
test; & prima pars cum decisa ponit fa-
ctum. secunda cās inserendo respondet,
ibi, cum autem [*Cuidam*] furioso, ut sequitur. Host. [*Et
infra*] i. quæritur, utrum sint separādi, & ad hoc respō
det, Ho. [*Alienatione*] arguendo de carnali ad spiritua
2 le; dixit Vin. quòd si furiosus † eligitur in prælatum,
non tenet electio, dicens eos, qui elegerunt furiosū:
priuari potestate eligendi, quia male fecerunt. 33. di.
maritum. sed si apparebit de ignorantia, non punien
tur, de elect. innotuit. argui tamen posset, cum tunc
esse prælatum, cum ad sanam mentem redierit, sicut
tutor. Inst. qui da. tu. pos. §. furiosus, & furioso com-
mitti potest causa. ff. de iudi. cum furiosus, sed illud,
quia iudex inuitus dari potest, ergo absens, & furio-
sus. ff. de reg. iur. q pōt [*Furoris*] aliàs mentis, & melius
3 Abb. [*Separare*] à cōmuni † cohabitatione, uel de fa-
cto; sicut de facto fuerunt coniuncti, uel feratur sniā
diuortij. q a nō tenuit matrimoniū. Vin. ¶ Secunda
4 † gl. 1. distinguit tēpus ꝯctus posterius. secūdo obiicit
& soluit, tertio quærit, & arguit, proponit duas opi.
5 ꝯtrias, quas concordat. ¶ [*In glo. 2. ibi, qui furere*] uide de
æta. & qua. c. ulti. super ult. gl. [*& ibi, patre furioso*] sequi
tur, liberi nihilominus in patris sui potestate sunt [*&
ibi diuus*] laborans furore per dilucida interualla, si tē
pore sanæ mentis occidat, punitur (*& ibi. l. pe.*) furio-
sus per interualla, dum sapit, hæreditatē potest adire,
& oīa facere, quæ sanis hoībus cōpetunt (*& ibi. l. 1.*).
stipulatio non contrahitur, nisi utroq; consentiēte,
6 & loquente. uide inf. c. si inter, in. 1. glo. ¶ [*In gl. 1. in fi.*]
ut patet in an. & si alter sciret. pater, uel filia perderet
arrhas. C. de spon. l. vlt. ¶ [*In gl. ult. ibi, qui furere*] &. ff. de
iudic. l. iudex (*& ibi, uerisimile*) nisi bono. in fistenella
idest illo tempore, quod præcedit septuagesimam,
vbi sœpe tunc de mane inchoat tractatus de coniu-
gio cōtrahēdo, & finitur in tertiis. Hiero. ꝯ Iouinia.
E. equus, bos, asinus, urceolus, fictilis probantur.

prius, quam emantur, sola uxor non ostenditur, ne
prius displiceat, quàm ducatur[*& ibi, transferre*] non
contradicat, quod no. supra eod. ueniens 2. quia iste
a est casus. in quo sufficit animus. s. in possessione [a] per
7 denda, in fi. idem Vincen. & Gofr. & intelligas † hoc
secundum Ho. ipsa muliere consentiente. ex quo ille
redijt ad sanam mentem, & uidetur uelle, quod suffi
ciat consensus per iura superius allegata, si enim po
neres mulierem fugisse tempore furoris. & sic pœni
tuisse, cogeretur ne mulier adhærere sibi nunc rati-
ficare uolenti facto sanæ mẽtis? Certe non, infra ti. 1
de illis. 1. &. 2. &. c. duo pueri. & hoc ꝓbet littera hic,
Legitimus non potuerit &c. usq; in fi. nec ob. secun-
dum eum, si dicas, quod quandoq; non simul con-
sentiunt: & tamen est matrimonium, ut quando ali-
quis consentit in absentem, quæ de hoc certifica-
ta consensum approbat, & ratificat, & cõsenit, nam
illud uerum, quãdo absens est talis persona, quæ cõ-
sentire potest, & usq; ad suum consensum alterius
cõsensus continuatur, & sic cõcurrunt illi consensus
in idem eodẽ tempore. aliàs enim, nisi in idem eodẽ
tempore duorum consensus conueniant, nunquã
erit matrimonium. unde & in iuribus, quæ alle. glo.
inuenies, quòd ambo simul secundo tacitè, uel ex-
presse consentiunt, uel is, qui non consentit, quia de
liquerat, cogitur consentire secundum Host.

ANNOTATIONES.

a Possessionem Dominium autem non perditur, nisi alii acquiratur, ut. l. nec utilem. ff. ex qui. ca. ma. & uide ad materiã Bart. in. l. si ego. ff. de neg. ge. & in. l. quod meo. §. furioso. ff. de acq. poss.

SVMMARIVM.

1 *Matrimoniũ carnale per qua contrahatur, & quod ipsum faciat et nu. 2. & 4. in fi. & 6. spirituale quomodo, nu. 4. ut de utroq; in quibus conueniant, & dissentiant.*
Præsumptum interdum approbatur sine consensu, & nu. 6.
Fori iudicialis à pœnitentiario distinctio qua, & nu. 2. & nu. 6.
2 *Legitimus consensus hic quis dicatur*
Ecclesia non iudicat de occultis & in quo foro.
3 *Baptismus quo modo conferatur.*
5 *Suffragium glossarum,*
Consentire intelligitur filia patris uoluntati non repugnans.
6 *Additio glossarum.*

CAPVT XXV.

1 TVæ. C. Per † sola uerba non contrahi
tur matrimonium, sed per cõiũ-
gendorum consensum uerbis expressũ,
si loqui possunt. & huius pars, de procu.
ut lit. non cõte. de præben. tuæ, & primo ponit quæ-
stionem. secundo ipsius solutionem, quam probat
exemplis. 2. ibi. Nos igitur, dicebat. Ho. an ex verbis,
& ex quibus matrimonium contrahatur, quæritur.
nulla uerba, sed solus consensus facit matrimoniũ,
sic respondetur, & per duo exempla euidenter pro-
batur[*Solis uerbis*] non sine consensu, sed consensu be
ne contrahitur sine uerbis, ut sequitur, Ho.[*In ueritate*] idest uerum, nam præsumptum interdum in fo-
ro contentioso approbatur sine consensu, nã facta
fide ecclesiæ de præsumptione, cui statur, ipsa nõ re-
cipit probationem in cõtrarium, infra. c. is qui, in fo-
ro pœnitentiali inspicitur ueritas, j c. proxi, secũdum
2 Hosti.[*Legitimum*] quò ad † ætatẽ j. ti. 1. de illis, & quò
ad liberi arbitrii motum. j. eo. Gemma, & no. s. eo.
cũ locum, Host.[*Viri, & mulieris*] 29. q. 1. §. 1. & nõ per
aliqua uerba. & sic utriq; quæstioni supra positæ est
responsum, & hoc ꝓbat. j. nã & muti. &. j. submittit
de cõsensu: quia sine ipso uerba nõ ꝓsunt, & id ꝓbat
j. uer. & pueri[*Quantum ad ecclesiam.* i. forũ cõtẽtiosum
in quo ecclesia nõ iudicat de occultis 32. q. 5. Chri-
stiana, & seqtur ea, q̃ apparẽt, licet nõ sint. uñ ipsi⁹ iu
dicium fallit, & fallitur, de sen. ex. à nobis. 2 secũdum
3 Ho.[*Verba*] sic & † matrimoniũ spũale contrahit cõ-
sensu eligẽtiũ, & electi, & tñ necessaria sunt uerba. pri
mũ patet. s. de trãsl. inter. ꝑm. s. de elec cũ inter cano-
nicos, &. c. quia pp. ꝑm. T. & Gos. &. c. i. ecclesia. i. Itẽ
ex quo quis põt fari, nõ baptizatur, nisi ipse idem re
spõdeat, de cõs. di 4. cũ pro patuulis. sed Ho. qui ut di-
cã infra super gl. pe. uoluit tenere, ꝙ inter eos. q loq
põt, cõtrahitur matrimoniũ sine uerbis, respõdet. ꝙ
in baptismo uerba, & forma uerborũ sunt de subst. 1.
q. 1. detrahe. s. de bap. c. 1. sed in matrimonio nec uer
ba, nec uerborũ forma sunt de substantia, ut hic, &
inf. c. 1. &. c. pe. ibi. Vel alia uer. 1. rñ &. §. 1. ibi Seu uer
ba si. Dixi autẽ se spaciosius tractasse in sum e. tit. sub
rubrica, de matrimonijs. §. qualiter ꝯhatur. uer. 1. 2. &
4 3. & se. fatef † aũt, ꝙ spũale mr̃imoniũ nunquam sine
uerbis ꝯhitur. ut dictũ est. s. quãuis enim argumente
mur sæpe de spũali ad carnale. s. de trãsl per totũ, sũt
tñ inter hæc duo multæ differentiæ, uñ uer. unus cõ
sensus, cupiensq;, pecunia, pura, mens cõcors, distãt
spũs, atq; caro. i. spũale, & carnale mr̃imoniũ, & hic
tãgitur alia differentia no. infra de cõsang. & affi. nõ
debet. §. quaternarius. Tu dic mens concors, sacrans
ꝑficit illa, simul, ætas, & qualitas, tp̃s, & cã ꝓles. unus
cccc. i. differẽtia, q̃a requirit in carnali, ꝙ q̃s sit unus
vnius, & ecõuerso. de diuor. gaudemus, in spũali una
ecclesia, s. generalis hẽs plures spõsos, ut no. de trãsl.
inter cor. & unus plures spõsas particulares ex dispẽ
satione, ut no. de ꝑben. de multa. Cõsensus. 2. differẽ-
tia, quia carnale solo consensu ꝯhitur, ut est dictum.
spũale nunquã ꝯhitur sine uerbis eligentiũ, & electi,
ut ꝓbatũ est supra. Cõueniunt aũt. quia neutrũ cõiũ
gendũ, uel dissoluẽdũ sine licẽtia ecclesiæ & de hoc
infra ti. 1. c. 2. sed frigidus, & castratus nõ est aptus ma
trimonio carnali ad cõsentiendũ. in spũali, secus, ut
no. de frig & male. c. 1. Cupiẽs. 3. differẽtia, q̃a ab ini-
tio nõ debet q̃s contrahere mr̃imoniũ carnale nisi
mere uolũtarius. & appetẽs, & importune petẽs. 27.
q. 2. institutus, sed in spũali debet inueniri ab initio
nolẽs. & se nõ ingerẽs, sed fugiẽs. C. de epi. & cleric. si
quẽquam, &. s. de elec. qualiter. Pecunia. 4. differẽtia
quia in spirituali nunquam debet interuenire pecu-
nia, quę sit causa contrahẽdi, supra de elec. si alicuius
sed in carnali põt, & debet interuenire. 30. q. 5. nullus
a 4. q. 4. cõsanguineorum. & adde quod [a] supra dixi de
pecu. cler. c. 1. super ulti. glo. Pura. 5. differentia, quia
carnale admittit conditionem, spirituale non, de cõ
di. app. super eo, de elect. ca. 1. li. 6. Mens 6. differentia,
quia in carnali uenire debet cum proposito aliã nõ
ducedi, infra de con. appo. c. fi. in spirituali põt in mẽ
te gerere, ꝙ ab una administratione ad aliam trãsfe-
ratur, non tamen ambiendo, sed magis proficere de
siderando, ut patet de transla. episco. c. fina. 8. q. 1. qui
b episcopatum [b] Concors. 7. differentia: quia carnale
nec transactionem nec amicabilem compositionẽ
admittit, supra de trãs. c. fi. secus in spiritualibus, de ꝑ-
bẽ. nisi essent, de elec. cum inter, sed spirituale fortius
est, ut supra de trãsl. inter. qñq; tamen facilius solui-
tur, ut patet in eo, quod legitur & nota. de coniu. le-
pro. ca. 2. primo respon. in fi. Hosti. Tu adde, Sacrans,
q̃a per matrimonialem cõsensum in carnali statim
est sacramentum, in spirituali non. Item perficit, q̃a
carnale perfectum & ratum expresso cõsensu; spiri-
tuale non, de hoc supra de transl. c. ulti. Item simul,
quia carnale simul & uno momẽto perficitur; illud
ex interuallo. Aetas, quia alia ętas in uno, quã in alio
patet supra de elec. cũ in cunctis. infra ti. 1. p totũ. Et
qualitas, q̃a talis ad unũ admittitur, qui ab alio repel

llitur, & econtra. unde illegitimus repellitur a spiri-
tuali, de fi. presby. per totum. & admittitur ad carna-
le, de proba. per tuas. de frigido. & castrato dixi, su-
pra (tempus) hic dupliciter, scilicet quia carnale præ
cessit institutionem. de voto. c. 1. l. 6. Item quia ad spi
rituale præfixum est certum tempus, de electio. ne
pro defectu, de concess. praeben. c. 2. lib. 6. ad carnale
non (Causa) quia alia causa institutionis primi, s. ad
prolem. uel ad uitandam fornicationem. 33. q. 2. §.
his ita. ista ad regimen fidelium, & animarum curã.
(Proles) ex carnali carnalis, ex spirituali spiritualis p-
ducitur proles. 13 q. 1. olim. Ioann. Andr. (*nam*) & hic
probet, quod contrahatur sine uerbis. Innocen. (*&*
5 *Tueri*) probet, quod non semper uerbis, Inn. ¶ *In* † *gl.*
2. ibi. possit loqui) nisi morbus ei essent impedimento.
ita dicit. l. nutu (*& ibi, in epistola*) uide detesta. cum ti-
bi, super glo. 2. (*& ibi: sed quæ putris*) sequitur. uoluntati
6 non repugnat, consentire intelligitur. ¶ *In gl. 2. ibi. l.*
nutu) hanc. l. inducebat Ho. pro se, scilicet, quod sine
uerbis contrahatur matrimonium, ut si ille, qui lo-
qui non potest, aptus est contrahere per nutum, for
tius is. qui loqui potest nec enim quærimus, an ver-
ba sint apta. sed consensum. ff. de uer. obliga. si stipu-
ler. §. si in locando. unde & sine uerbis dicitur mu-
lier tacitè consentire. ff. de spon. l. in sponsalibus, pri-
ma, &. l. sponsalia, &. l. scilicet. ff. de ri. nupt. l. 2. unde,
quamuis uerborum forma omnino deficiat, si de
violenta præsumptione constat euidenter, in foro
contentioso pro matrimonio iudicatur, quicquid
sit de pœnitentiali, ut infra cap. prox. (*& ibi: sed quæ pa*
tris) Ioan. & infra de despon impu. c. uno. li. 6. ¶ *In gl.*
pe. in fi.) idem Ioan. & Gos. Innocen. & Bar Brix. idem
43. dist. sit rector, argu. infra eod. si inter, & de spons.
duo. licet. ibi. utraq; dicente, ubi idem tenet T. dice-
bat ergo hic Innocent. quod etiam si constaret de
consensu, ut quia uterq; confitetur. non esset matri
monium sine uerbis quia ecclesia hoc statuit, ne tã-
tum sacramentum sit in incerto, & ex contrario se-
queretur absurditas, quod euntes per uiam contra-
herent. quod periculosum esset, Vincen. infra titu.
prox. capit. ultim. Ala in decre. licet, & Hostien. con-
tradicentes solo facto matrimonium contrahi sine
uerbis, quod posset esse uerum, cum precessit tra-
ctatus. prima opinio, cum non præcessit, ut no. infra
de conu. seruo. c. ulti. in ultima gloss. Ad prædictam
autem rationem Innocen. respondebat Hostien. se
fateri, quod ecclesia non iudicabit pro matrimonio
nisi ei constet de consensu, uel per uerba, uel per alia
æquipollentia, sed in exemplo Innocen. non posset
fieri fides ecclesiæ de consensu; nam & si alter in al-
terum consentiat, uerè loquendo non potest dici
quod alter in alterum consentiat, cum sensum ip-
sius non sentiat, sed ignoret secundum Hostien. un-
de, licet sint sensus, non possunt dici consensus. cum
expressim isti sensus non conueniant. Imò possent
dici dissensus, quasi diuisi sensus, & adde quod dixi
super gl. 2. & in textu super uer. uerba. fatetur tamen
Innocen. sponsalia contrahi ipso facto, licet secus in
matrimonio, hoc no. hic, & infra cap. proxi:

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium an sit, quod est callidè & p ineptu uerbu ad hoc tã-*
tum, ut carnalis copula extorqueretur, contractu, & nu. 4. 7.
& 9. in spirituali quid iuris. nu. 7. 13. in fin. & quæ matrimo
monium soleant inducere, nu 9. & 10.
Quando sine solemnitate dicatur contractum, & nu. 2.
In foro pœnitentiali cum quis consulitur, nomina tacentur, secus
in ciuili. & nu. 2. aliu differentiu, nume. 4. 7. 9. & 10.
2 *In persona tertiu si contrahitur, uidetur potius alienum factum*
promitti, quam suum; & non ualet stipulatio, & quid aliud
præsumatur uide nu. 10.
3 *Nominis mutatio, si de persona constat, non obstat, aliquando*
secus.
Nomen mutans falsi tenetur, & hoc non licet allegare, num. 7.
4 *Per testes occultos etiam probatur contractus matrimonij.*
6 *Forte aduerbium quomodo sumatur hic.*
8 *Si res ita se habet, clausula, duplici capitur modo.*
9 *Ioannis de Deo quæstio. citantur.*
Dubitandi, & decidendi causæ quæ hic.
10 *Copula præsumitur consensus*
11 *Dolus punitur in alterutro foro.*
12 *Epilogus, & suffragium glossarum,*
Quod agitur plus ualet, quam quod simulate concipitur.
13 *Additio glossarum.*
Protestatio coram aliquibus facta an, & quando releuet à con-
tractu subsequenti protestantem, & nu. 14.
14 *Animi celeritas maior omni alia celeritate.*
Cor hominis mobilius omni mobili.

C A P V T XXVI.

1 TVa nobis. C. Non est † matrimo
niũ ubi alter cõtrahẽ-
tiũ nõ cõsentit. & facit duo. primo ponit
consultationem, secundo ipsius solutio
nem. 2. ibi, super quo. Solutio uerò duplex est, prima
quò ad forum iudiciale. secunda quò ad forum pœ
nitentiale. 2. ibi: Nos autem. dicebat Hostien. uerba
inepta proponens, & mulierem fallere intendens,
cum ipsa contrahit, ad hoc tantum, ut carnalem co
pulam extorqueat, & in foro pœnitẽtiali hoc denu-
dat, & cõsulitur papa, an tale matrimonium teneat.
papa rñdendo in foro cõtẽtioso, cũ carnalẽ copulã
post hoc extorserit. pro matrimonio iudicat. In iu-
dicio uerò animæ, secundum quod cõsultatio facta
erat, contrariam responsionem dat [*Quidam*] ex taci-
turnitate nominum infert Hostiẽ. q agebatur in fo-
ro pęnitentiali: aliàs fuissent expressa, ut sup c. sicut,
2 cum in apostolica, infra c. Gemma [*Nulla* † *solemnitate*]
i. sine præsentia alicuius sacerdotis. i. non auctorita-
te ecclesiæ. Abb. (*Alicuius præsentia*) per hoc etiam no.
Host. & Pe. q non erat quæstio in foro contentioso,
cum nec de hoc posset conuinci, sed sponte hoc fa-
tebatur in pęnitentiali foro (*Desponsat*) per uerba, cũ
sint tertiæ personæ, uidebatur potius alienum factũ
promittere, quàm suum. & sic non ualet stipulatio,
instit. de inuti. sti. §. siquis alium. & potius præsumi-
tur ipsum uelle distrahere, quàm contrahere, Insti.
qui. mo. re contra. obli. §. is quoq;, sed copula subse-
cuta in foro contentioso faciet matrimonium iudi
3 cari cum desponsatione propriæ personæ, non † ob-
stat, q nomen mutauit, de quo non est curandum,
ex quo constat de persona. ff. de hære. instit. quoties.
§. siquis nomen, quamuis ipse teneatur de falso, ex-
quo dolose hoc facit. C. de mu. nominis. l. 1. & no. su
pra de his, quæ fi. à præla. si. con. c. quanto, uersic. ab-
sentiũ. tamen, forsan isti uidebatur cõtrarium, sicut
quãdo testator q vocatur Io. dicit. Sempronius Plo-
cij hæres esto, quod dic, ut. C. de hær. inst. l. fi. sed hoc
4 ratificat copula, ut sequitur, ßm Hostiẽ. recitat † hic
Abb. quendam clericum, qui puellam quãdam per
hanc decr. decipere intendebat. sic fuisse deceptum:
quia puella, cũ qua intendebat clandestinè cõtrahe-
re, habuit testes occultos, qui celebrato matrimo-
nio testificati fuerũt de matrimonio, quod uidetãt,
& sic succubuit clericus in foro iudiciali. licet forsã
in foro pœnitentiali non teneretur [*Dissentiat*] quasi
dicat episcopus secundum Hostien. q sæpe monuit
cum, ut deciperet mulierem de nouo in ipsam con-
sentiendo

ſentiendo,ſed noluit acquleſcere.ſicut nec illa, de iu-
ciur.tua. 2. & ſic arguit quæſtionem fuiſſe pœniten-
tialis fori[*Cognouit*]hoc non fuit parum,vt patebit per
5 ſequentia[*Copula*] quæ ad † omne quare reſpondet.
nam hæc verba futuri temporis ad præſens retorquet
infra eod. is qui : de expreſſo diſſenſu conſenſum fa-
cit,ſupra eodem veniens. i. infra eodem conſultatio-
ni, qui. ma. accuſ. poſſ. inſuper conditionalem pro-
miſsionem puram reddit,infra de condi. ap. de illis,&
c.per tuas.non eſt ergo mirum , ſi uerba tertiæ perſo-
næ trahat ad primam , ut hic : quia ex quo ſponſalia,
vel aliquid matrimoniale proceſsit , omnia ratificat,
& omnia ſupplet,ſupra eod. de illis,&.c. commiſſum.
ad idem de eo , qui du.in ma. ſignificauit. Hoſtienſ.
6 [*Forte*]aſſertiuè † ponitur.Ioann.Gofred.& Innocen.
ſim.ſecundum eos.33.q.ſecunda,admonere,de pœn.
diſti.prima,quamobrem.vnde poteſt exponi , forte.i.
fortiter quò ad forum iudiciale , ſecundum Hoſtien.
[*Quod qualiter*]ſcilicet quod non conſenſerit[*Non uide-
mus*]certè nec in foro contentioſo uideri poteſt : quia
7 nec licet † ei allegare,quòd doloſe nomen ſuum mu-
tauerit,de dona.inter dilectos, & per carnis copulam
conſtat de conſenſu , ut eſt dictum , & eſt ſimilis re-
ſponſio Iuliani. Non animaduerto,inquit , quo caſu
committatur ſtipulatio.ff. de procurato. non cogen-
dum,in fin. poteſt tamen hoc uideri in foro pœniten
tiali, de quo quærebatur , & ideò ſtatim papa reſpon-
det ſecundum Hoſtien.& quomodo ſecundum eum
idem eſſet in matrimonio ſpirituali,uel ꝓfeſsione re-
ligionis,dicam infra,qui cleri.uel nou.ueniens , ſuper
8 glo.timor [*Si † res*]ponuntur hæc uerba cauſatiuè, id
eſt quia res ita ſe habet . Credere enim debemus, ex
quo in pœnitentiali foro id aſſeritur , ut ſæpius di-
ctum eſt , uel poteſt legi conditionaliter , ſi res ita ſe
habet,ſcilicet, quòd ſic tibi fuerit in pœnitentia con-
feſſus,ſecundum Hoſtien.[*Iudicari*] in foro pœniten-
9 tiali, unde † dicebat Ioann. de deo in vltima ſua quæ-
ſtione , quòd iſte non eſt audiendus, ut ſeparetur ab
vxore,quia non eſt ueriſimile, quòd non conſenſerit
in cauſa,nec per eius confeſsionem derogatur iuri di
centi , quod non debet dimittere uxorem ſine iudi-
cio eccleſiæ.ſed dicat pœnitentiarius , quod non co-
gnoſcat illam,niſi conſenſerit, uel conſentiat in eam,
ut in uxorem,& inducant eum;ut conſentiat, nec di-
cat ei,ut illam dimittat , quia ex hoc peccaret, cum
hoc non ſpectet ad ſuum forum, ſed ad forum eccle-
ſiaſticum contentioſæ iuriſdictionis,& qui ſecus ſen-
tiat,pecus eſt,ſecundum eum,ſecundum Gofred.pro
muliere facit contractus præcedēs cū copula ſequen-
ti,quæ duo ſolent matrimonium inducere , uel con-
ſor de ap. de illis.dolus viri, propter quem & ſi nō ſit
matrimonium , cogi deberet matrimonialiter con-
ſentire , infra de eo. qui du.in ma.c. 1. tamen non pu-
tat ipſe G.quòd doloſus in hoc caſu compellatur cō-
ſentire.nam in præceden. decret. fuit conſenſus, licet
illegitimus , & uerba apta , hic neutrum . alia tria fa-
ciunt pro uiro,ſcilicet, quòd non propoſuit illam du
cere. Item quod nunquam in coniugium conſenſit.
Item quod nec forma contrahendi fuit obſeruata,&
has rationes papa ſuperioribus prætulit,quia ſubſtan
tia matrimonij defuit.& hoc uerum in foro pœniten
tiali. in iudiciali autem patet lippis , & tonſoribus ,
quòd efficatiores ſunt rationes mulieris , ſecundum
10 Hoſtien.[*Subſtantia*] i. conſenſus † quem tamen præ-
ſumpſiſſemus per copulam,niſi tu nobis contra ſcri-
pſiſſes[*Forma*]ſcilicet ſolita uerborum, de qua infra c.
pen. poſſet tamen dici ſecundum Innocē. quod uer-
ba ſatis erant apta,ſi uocaretur Ioānes. non ob.quòd
prolata fuerunt in tertia perſona ſecundum Petrum,
& Abba. [*Parte*]ſcilicet uiri [*Aſſerit*] nota. caſum , in

11 quo † non punitur dolus ſecūdum Iac. dicebat Hoſt.
bone magiſter,non poteſt puniri in foro contētioſo,
de quo decr. intelligis: in illo tamen,in quo loquitur,
per impoſitionem pœnitentiæ punietur[*Omnino*]ſm
propoſita,ſm q̄ rn̄dere debemus.Hoſt.[*cætera*]carna-
12 lis copula,& huiuſmodi uerba.Abb.¶Gl.1.† obijcit.
& reſpondet. ſecundo quærit,& ſoluit.¶ *In glo.1 ibi,l.ſi
quis*]ſequitur,geſtum a ſe fecerit alium geſsiſſe ſcribi,
13 plus actum, quàm ſcriptum valet. ¶ *In † glo.1. ibi, non
procedunt*]dicebunt glo.Io.& Vinc.non proficiunt,ſed
proteſtatio coram aliquibus facta præceſsit , coram
quibus proteſtabatur ſe non animo contrahendi fa-
cere.31.qu. 2.Lotharius.ſupra,quod metus cauſa c.1.
ſed ſimulate &c. Gofre.dixit,quòd hoc erat diuinare
Hoſt.dixit,quòd erat contra ueritatem,& contra tex-
tum ſupra.Nulla ſolemnitate &c.in princ. decr. & ibi
Conſentio,forte uiſum fuit. B. quòd Ioannes , cuius
fuit hæc glo.eſſet hic contrarius illi parti,quam ſupra
addidi,& ideò forte illam partem non poſuit.ſed cre-
do,quòd Ioannes hoc intendebat,quādo mutato no
mine dicit,Talis te deſponſat.iuuat proteſtatio, ſi præ
ceſsit.Si uerò in propria & prima perſona dicat cōſen
a tio &c.Tunc proteſtatio præcedens non releuet ¶, ex
quo ibi clara ſunt uerba contractus.& ſine illo ambi-
guo iſte intellectus ſatis colligitur ex gl. ſua, quā etiā
poſuit Vin.ibi, Pro matrimonio.nam ex contrario da
retur materia omnibus matrimonia contrahentibus
ſic proteſtandi, ut poſtea diuerterent a coniugibus,ſi
14 diſplicerent[*& ibi, Ab illa uoluntate*]in ipſo inſtanti.Tul
lius.Tuſcul.I.nulla celeritas eſt,quę poſsit cum animi
celeritate contendere.inde Boëtius,quòd cor homi-
nis eſt mobilius omni mobili[*Et in fi.*] Hoſt.dicit hoc
uerum,quādo proteſtatio fit ſine iuſto metu, uel alia
cauſa,quæ proteſtationē corroboret:quia tunc quan
do ex cauſa fieret,ualeret,nec per contractum uidere
tur ab ea receſſum,ſupra quod me.cauſa. ca.1.31.q.2.
Lotharius.ſed per copulam,ſi ſequatur, indiſtinctè di
cit receſſum à proteſtatione,etiam facta ex iuſta cau-
ſa,ad hoc quod dixi ſm eum ſuper uer.copula.¶*In l.
ue.quòd in fi.*]ut no.infra. is qui.in fi.ulti.gloſſ.

ANNOTATIONES.

a ¶ Non releuet.Vide Bart.in.l,non ſolum.§.morte.ff.de nou.oper.
nun.in.l.qui alienum.§ fi.ff de acqu.hær.& ad materiam huius
c.uide Bal.in.l.fi.C.de hære.inſt.

b ¶ Probetur.Idem dicitur de notorio.uide Io.An.in.c.bonæ el.1.
ſuper gl. & illa,de elec.

SVMMARIVM.

1 *Decretalis huius partes ubi.*
Matrimoniū ad denunciationē & unius impeditur, & nu. 6 §.3.
2 *Verbis aliquando non noſtris utimur.*
Præſens pro futuro,enallage.
Dubitandi cauſa quæ hic.
3 *Grauis perſona quæ dicenda.*
Arbitrium iudicis qualis eſſe debeat,& nu.6.§.2.
Circunſtantiæ penſandæ,& quæ ſint & earum uſus quando.
4 *Vt ſuſpecti repelluntur qui ſe offerunt, & qui alij,&.§.2.*
Teſtimoniū principaliū auctorū contractus non admittendū, ibid.
*Parentum appellatio quibus accipiatur modis , qui recipiendi ad
teſtimonium.*
5 *Epilogus,& additio gloſſarum, nu.6. & nu.7.*
Banna hic quare dicebantur .
Fama quæ dēat a iudice reputari , et de ea qualiter certiorari,n.7.
Denuntians quis admittendus.§.2.& ſupra nu. 1. 3. 4.

CAPVT XXVII.

1 CVm in tua. Pars † ſupra de teſtib.
cum in tua,de deci. cū
in tua,qui ma. ac.poſ. cū in tua. &.h.d. Ad
denunciationē unius honeſti uiri,qui de-

fert cõsangninitatẽ, & de eius fama, uel scandalo do-
cer, impeditur matrimonium contrahendum. & po-
nitur consultatio. ipsius responsio in ver. ad quod. di-
cebat Hostiẽ. in ecclesia occasione matrimonii inter
personas aliquas contrahendi fama priuatum affert
impedimentnm, offertur sacramentum ad ipsum ex-
cludendum, quæritur, qualiter sit agendum, respõde-
tur; ꝙ ad arbitriũ diœcesani, qui etiam instruitur, qua-
liter se habere debeat, est in talibus recurrendnm. & si
nihil probetur, est tamen qualiscunq; coniectura, uel
præsumptio contra matrimonium, nõ debet eos diœ-
cesanus distringere, sed monere ad desistendum [*Vta-
mur*] si. de † hær. accusatus. §. 1. li. 6. & iurisperitus utitur
2 verbis rusticorum. ff. de leg. 3. si chorus, secundũ Ho-
stien. [*Editis*] aliàs edictis. i. frequenter dictis, uel pro-
positis. 12. q. 2. indigne, Hostien. (*Publicè*) sed priuatim.
(*Contrahentium*). i. contrahere volentium. Inno. (*Facien-
dum*) utrum sit credendum tali priuatæ famæ nõ pro-
batæ, an sacramento potius propinquorum, quæ fuit
dubitationis causa, quia cum nullus accusator appa-
reret, uidebantur sine causa iurare, uel quia per talem
denunciationem, siue famam, non debeat episcopus
postponere recipere iuramenta, nec matrimonium
prohibere, secundum Inno. (*Grauis*) moribus† non ho
3 noribus, & uide quod no. de testi. licet ex quadam. in
eadem gloss. (*Iuramenta*) supra de proba. iurauit, contra
supra de testi. series. ibi soluitur. Hostien. (*Arbitrium*) q.
d. licet multa dixerimus, & te instruxerimus, & multa
dicant iura circa hãc materiam; tñ cum ex uarijs cau-
sis varia præsumantur, nec propter malitiam homi-
num, natleratem temporum certa regula dari posit,
finaliter arbitrio tuo relinquimus, ut pensatis perso-
nis, causis, & temporibus facias hoc, uel illud. arg. in-
fra de homi. sicut, de transac. c. fi. ff. de vsur. mora. ff. de
testi. l. 1. ff. de uerbo. obliga. continuus, & no. supra eo.
præterea 2. & c. sicut, in fin. & in ca. seq. (*Propinquorum*)
4 quos episcopus non habeat † suspectos. unde quod
supra prohibet recipi parentes, hic uero propinquos
recipi permittit, procedit ex suspitione, quæ procede-
bat ex oblatione. quia se ingerebant. ff. de procur. quę
omnia, secundum Pe. & Abb. unde illos repellet epi-
scopus, & alios admittet, de quibus confidet, quod ue
rum loquantur. posset aliter intelligi, ut ibi parentum
quod est supra. sumatur pro genitoribus tantum, fa-
cit. 4. q. 3. parentes, & infra de his, quæ fi. occi. c. fi. non
pro consanguineis aliis, sicut po. 3. q. 5. c. 1. &. 35. q. 6.
de parentela, ut quando aliqui tractant de matrimo-
nio filiorum, & ipsi sunt principales auctores contra-
ctus, testimonium ipsorum uelut principalium & sic
suspectum repellatur, aliorum verò consanguineo-
rum admittatur, ut hic. Boati. dicit, quod iuramenta
propinquorum uolentium computare gradus reci-
piuntur, ut hic: sed si computare nolunt, non, ut supra
5 (*edocere*) † nec tu p te de plano potes certificari, & sub.
hic Pe. etiam si sit grauis persona, quæ denunciauit.
¶ Glo. 2. notat, rationem reddit signat contrarium, &
soluit. ¶ Glo. 4. signat etiam contrarium, & soluit, ar-
guit, & remittit. ¶ Glo. 4. alleg. duas concor. & signat
unum contrarium. ¶ Antep. glo. & ulti. eliciunt duo
6 notanda. ¶ *In † glo. 1, in fi.*) & forte dicebantur banna,
quia sub banno, uel sub pœna excommunicationis
præcipiebat sacerdos, quod nullus impedimenta ce-
laret, argu. 16. q. 1. statuimus Hosti. ¶ *In gl. 2. in fi.*) unde
no. ex hoc Hostien. quod iudex non debet reputare
a famam, nisi coram eo probetur. ¶ *In gl. imò, ibi, denun-
ciante*) utiq; ideò minus admittenda esset, de confess.
c. 1. de testib. ueniens. 1. dixit igitur Hostien. hoc arbi-
trariũ, ut episcopus posit admittere, etiam turpes per
sonas hic denunciantes, si sibi videbitur propter pe-
riculum animæ. 2. quæst. 1. si peccauerit, ubi de hoc,
& si sibi videbitur, repellere. & facit quod dixi secun-
dum eum in contrario, & supra super uer. arbitrium.
¶ *In glo ergo fama ibi, inquisitionis, in fi.*) So. ut ibi dixi su-
7 per vlnm. glo. ¶ *In gl. summaria ibi strepitu*) unde dice-
bat Innocen. quod sine ordine iudiciario, & sine te-
stibus poterat quis certiorari de fama. uide quod di-
xi, de postu. c. 1. super uer. requisitus, per quod intelli-
ges, quod hic dicit de testibus, & habebis concor-
dantias. ¶ *In gl. ult. in fi.*) adde quod dixi infra de accu.
cum oporteat.

ANNOTATIONES.

a ¶ Probetur. Idem dicitur de notorio. vide Io. An. in. c. bone el. i. su
per gl. & ista de elect.

SVMMARIVM.

1 *Mulieri neganti se in matrimonium consensisse non creditur, et quã
do matrimonium uerò contractum ab ea per motũ non tenet, &
quem, et auditur, & nu. 2.*

2 *Mulieres alicubi desponsantur primò, & postea, & quando benedi
centur, quamdiu post benedictionem in uirginitate manere mo
neantur.*

3 *Matrimoniũ nõ præsumitur, nisi probetur, nisi in casu.*

4 *Assertio patris non iuuat, nec iudicis, nisi probet, & num. 5.
Protestatio mulieris contraria, facto non prodest, nisi in casu, &
quo, nu. 8. cir. fin.*

5 *Veraciter, pro libere.
Negatiua prægnans differt à pura, quæ sint utræq;, & earum di
uersi effectus.
Violentia legitime proposita non excusat.*

6 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.
Metus uanus non excuset.*

8 *Additio glossarum,
Vis, seu metus non purgatur ex cohabitatione mulieris cum uiro
uel copula si continuet.*

CAPVT XVIII.

1 Consultationi. C. Mulier † quæ
negat se in matri
moniũ cõsensisse, nõ creditur marito pro
bãte contrarium, sed si probat se cõsensisse
per metũ, qui potuit cadere in cõstantẽ, nõ tenet ma
trimoniũ, duos casus determinat. secundus ibi, sanè il-
lis. dicebat Host. simplici assertioni mulieris dicẽtis se
nunquã in uirũ matrimonialiter consensiste, est ꝯria
sufficiẽs testificatio ꝑferenda. Porrò si statim aufugit
nec cognita fuit & de coactione offert testes idoneos
nõ est eidẽ audientia denegãda (*Venientes*) mrĩmonio iã
2 cõtracto. Vin. uñ in quibusdã locis † est cõsuetudo, ꝙ
mulier primò despõsatur. demũ interdũ post lõgũ tp̃s
die, qua traduci dẽt, benedicitr (*Valuas*). i. fores. l. di. pę-
nit. s̃. de elec. in causis. §. 1. Hosti. (*Benedicenda*) postquã
benedicuntr, monẽtur triduo, biduo. uel saltẽ ea no-
cte in uirginitate. uel castitate manere. 24. di. c. ult. 30.
q. 5. aliter, Thob. 6. in fi. 8. in pri. dicit Ho. & ibi. Subar-
rhatur. Tu dic, ut. sup. dixi, cõsensisse, & forte certũ est
ep̃o eas lõgo tp̃e cohabitasse spõsis, uel eas cõsensisse
in copulam, sic posset variari iste casus à sequenti, ꝭm
Host. (*Idoneis*) forte parẽtibus, uel alijs asserẽtibus eã cõ
sensisse. uñ, & si uellet ꝓbare nõ cõsensisse, nõ audiretr
a sed si uellet ꝓbare nõ ueraciter cõsensisse, audiretr [a] ut
j. prox. rñ. qđ differt in hoc ꝭm Host. & ideo dixit infra
3 simplex assertio, ꝭm eũ (*Testibus*) si nõ † apparẽt testes,
non ꝑsumetur matrimoniũ. nisi probetur, sed stuprũ
uel adulterium. 30. q. 5. quod intelligas in facto recen
ti. Si. n. longum tempus lapsum esset, pone 40. anni à
tempore contractus, sufficerent præsumptiones pro-
babiles, scilicet quod semper tenuit ipsam in uxorẽ,
& ad mensam, & ad lectũ, & extra prędicta. C. de nup.
si uicinis. ff. de ri. nup. in liberæ. Idẽ in clandestinis. nec
mirũ, quia per tales præsumptiones nedũ impeditur
matri-

matrimonium, sed etiã separatur, supra de præsump.
[ter]tio, & c.præcedenti, & ibi de hoc, secundum Hosti.
4 [*Assertio*] si igitur† uellent hoc probare, bene audiren
tur mu[l]to magis, quàm post benedictionem: sed pro
se etiam [illegible] cum iuramento nil probant, secundum Phi.
[*Recepta*] [f]orte coactione per parentes adhibita [*Aufugiunt*] qua[m] [illegible] cito possunt, supra eo. ad id. ꝙ si protestatur, sibi displi[c]ere, & remanet, dicit Vinc. ꝙ sibi præiudicat, & factæ protestationi derogat, de ap. sollicitudinem; alle. in contrarium, supra quod me. causa. ca. t. dic, ut dixi, supra eo. tua, super glo. 1. [*Veraciter*] i. libe-
5 rè, q. d. non sponte. & ideo debent audiri, cum sit † negatiua prægnans, supra de renunc. super hoc: secus in purè negantibus, ut proximo respon. Hostien. unde hoc solum notabat Abb. ex decre. ꝙ uiolentia illegitimè proposita non excusat: secus, si legitimè proponatur [*Deneganda*] etiam si agatur possessorio, supra de restit. spo. ex transmissa, & c. ex parte. alii tamen dicunt contra Inno. [*Constantem*] saluo eo, quod no. supra eo. cum locum. in prima glo. [*Audienda*] cum effectu, ut scilicet matrimonium separaretur, supra eo. tuæ, & c.
6 ueniens, & c. cum locum. Hosti. ¶ Prima† glo. arguit à contrario, & illi argumento opponit, & soluit. ¶ *In*
7 †*glo. penul. ibi. §. 3. aliàs. 2.*] uide de iura. calum. c. 2. super 1. glo. ¶ *In glo. ulti. ibi, metus*] uide de iureiur. uerum, super gl. 2. [*& ibi, si quis ab alio*] uani timoris nulla est æstimatio. & ideò in æstimatoria, qua agitur contra illũ, qui satisdare promisit pro illo, à quo stipulatus fuerã, 10, quãdoque nil uenit æstimandum, ut quia ille pro
8 missor est locuples. ¶ *In† glo. 1, ibi, credendum*] quia nec iudicis assertio præualet legitimis probationibus, supra de testibus, cum à nobis, de probationibus, quoniam contra, Goff. ¶ *In glo. 2 ibi, uidentur*] nisi appareat eas inuitas detentas & cognitas secundum Vinc. ¶ *In glo. no. quòd, ibi. c. ulti.*] & infra de electio. ubi periculum, libro sexto,

---

ANNOTATIONES.

a ¶ Audiretur. Nisi præsupponeretur unum tantum fuisse matrimonium, quia tunc etiam dictio probaretur negatiua, de probatio. tertio, & uide ibi Ioan. Andræ. in c. bonæ, el primo super 1. glo, de elec. & uide l. fi. C. de re. credi. & ibi no.

SVMMARIVM.

1 *In matrimonijs & sponsalibus debet esse libertas, & an obliget pœnæ promissio, & num. 2. 3. 5. 6, an pignus, num. 7. & 9. uide alia, num. 8.*
2 *Parentis appellatio hic large accipitur.*
3 *Stipulatio non tenet, ubicunque sit contra bonos mores.*
Ad ecclesiæ iudicium recurritur super accessorio matrimonij,
Matrimonij accessoria quæ,
4 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.*
Arrha potest & quanta in sponsalibus interuenire, & duplicatur per eum, per quem stat, & quando plus, nu. 7. ubi latius, & nu. 9. & cur permittatur, & non pœna, uel pignus, nu. 7. & 9.
6 *Additio glossarum, & num. sequentibus.*
Obligatio non cadit in infantem, nisi fiat locupletior.
7 *Per retentionem nobis quandoque consulitur, quod aliàs non liceret, uer. ipse tamen,*
8 *A sponsalibus resiliendi quæ iusta causa.*

CAPVT XXIX,

1 GEmma mulier. Casus. In matrimoniis, & sponsalibus debet esse libertas: unde in eis promissio pœnæ non obligat. & duo facit. in prima parte ponit mulieris querelam. in secunda dat sibi iudicem. 2. ibi, cum itaque. Dicebat Host. si sub certa pœna à parte renuente committenda contrahuntur sponsalia; non potest peti, quia libera sunt matrimonia (*Contraxit*) spretis sponsalibus, quæ contraxerat cum filio. B. ut sequitur, Hostiē. (*Pœnam*) secus in legato relicto, ut cum tali contrahat. ff. de condi. & de. Titio, §. Titio, Vin. (*Ab ipsa*) scilicet G. filia, uel Gē-
2 ma matre. sicut enim inter † contrahentes non tenet pœnæ stipulatio, ita nec inter contrahentium parentes, & parentem accipe non solum eum qui habet in potestate personam, de qua agitur, prout accipitur. C de rei uxo. ac. l. 1. §. accedit. C. de pa. conuen, tam super do. ex morte. imò & illum, qui talibus in aliquo attinet, & quem res tangit, extraneum uerò illum, quem in nullo tangit. Hostien. (*Extorquere*) sonat in uitium,
3 Hostien. (*Libera† matrimonia*) contrahenda. 31. q. 2. ca. 2, de neptis, uel etiam dissoluenda. unde nec tenet pœnæ promissio, cum promisi vxorem de adulerio non accusare. C. de inuti. sti. l. 2. secundum Vincen. qui hoc no. supra eo. requisiuit. quod dic, ut supra de iureiurã. quemadmodum. & adde quod no. eo. c. tua. 2. Idem dixit hic, ubicunque stipulatio est contra bonos mores; ad hoc, infra de reg. iur. in malis, lib. 6. cum suis cõcor.: (*Ecclesiastica cen.*) sic recurritur ad iudiciũ ecclesiæ super pœna, quæ est accessoria matrimonii, sicut & super dote, de dona. inter ui. & uxo. de prudentia. Hosti,
4 ¶ Glo. 1. † ponit duas lecturas. secundum primam duplex est causa. iuxta secundam vna tantum. ¶ Vlt. glo. respondet per q. an teneat stipulatio arrharum, tenet
5 ꝙ sic. arguit in contrariũ. redit ad primum. ¶ *In† glo. 1. ibi, non dubium*) uide de fo. compe. si diligenti, super ulti. glo. ¶ *In glo. ulti. ibi, l. ulti.*) arrha potest in sponsalibus interuenire, & duplicatur per eum, per quem stat, & licet usque ad quadruplum stipulari (*& ibi, Titia*) inhonestum est matrimonia siue futura, siue cõtracta uinculo pœnę constringi (*& ibi. l. 2.*) incipit, libera. & vide
6 de iureiur. tua nos, super glo, 2. ¶ *In† glo. 1. ibi, non tenuit*) unde dicebat Goffre. quod tria faciunt, ne detur pœnæ exactio, libertas matrimonii, ut dixit tex. principale, quod non tenuit, ut dicit glo. Item ætas infantilis, in quam nõ cadit obligatio etiam naturalis. ff. de act. & ob. l. furiosus, uel nisi ex eo contractu pupillus fiat locupletior. ff. de condi. inde. naturalis. ¶ *In glo. ulti. ibi,*
7 *admittit*) hoc quando † stetit per dantem arrhas, Si uerò per recipientem, reddit duplicatas, nisi expressè dictum sit, quòd quadruplicatas, uel triplicatas reddat, C. de spon. mulier 1. respon. & §. quadrupli. Idem dicimus in pignoribus, cum pignora dicantur arrhæ, C. de remis. pigno. l. 1. Innocen. Hostien. dixit melius facere, infra de do. inter uj. & uxo. & si necesse, de arbi. exposita. Ipse tamen Hostien. per prædi. decre. & si necesse, dixit, infra de eo. qui cog. con. ueniens. 2. pignora hac occasione data retineri nõ posse. Guil. in specu. de spon. §. 1. igitur, in fi. dicit pignora interuenire posse, rationem reddẽs diuersitatis. quia qui tradit pignora, non se obligat, sed illa perdit, & sic per retentionem consulitur: sed pœnam promittẽs se obligat, & plerunque consulitur alicui per retentionem, cui non datur actio. ff. de do. ex. Paulus, & eadem ratio in arrhis potest reddi. Quod autem de pignoribus dicit, probat per l. ff. de ri. nu. si quis officium, & C. si re. pro. L. 1. per quam hoc bene probatur: & credo, ꝙ hanc. l. induxit Innocen. & uitio scriptoris fuerit corrupta. C. de remis. pi. quæ nil facit, Accur. In l. Titia. ff. de uerb. ob. quòd si pignus datur pro arrha, tenet, si pro pœna non tenet. unde dicebat Ia. de Are. si pignus constituitur per conuentionem, non tenet, sicut nec conuentio pœnæ: si per traditionẽ, tenet, sicut & traditio arrharum, ut scilicet sit pignus accipientis, si stat per dantem; uel si stat per accipientem, restituat duplicatum, uel si uterque dedit, is perdat, per quem stetit. Concordando opiniones æquè uidetur distingui in quan

titate

titate pignoris. ut infra dicam de quãtitate arrharum
sed an contractis sponsalibus per stipulationem agetur
ex stipulatu? gl. 2. in præ. l. Titia, dicit ꝙ sic ad inter
esse. & facit quod no. ff. de spon. l. 2. alibi dicit contrarium.
ff. de uerbo. obliga. si stipuler. & hoc communius
tenetur. aliàs sequeretur, quòd ageretur ad pœnam.
quanti interest contra hæc iura. argumen. ff. de
ser. ex. l. Titius. nec per hoc dico stipulationem inutilem,
quæ potest in arrhis aliquid operari, ut prædixi.
Dyo. distinguebat, aut agitur ad interesse ratione dãni:
& tunc in eo, quod abest, agi potest. quia non est
pœna respectu agentis, sed rei persecutio. aut agitur,
ratione lucri, quod futurũ erat ex matrimonio, quod
ei non adest, matrimonio nõ contracto. & tunc non
agitur, cum hæc species sit pœnæ, argum. ff. de fur. si
is cui. ff. de dam. infec. l. Proculus. sed cum per hoc im
pediatur libertas matrimonii, dicunt quidam, quòd
sibi debet imputare, cui damnum sustinet sciens. vel
8 scire debens, stipulationẽ non tenere [*& ibi, Iusta † causa*]
puta, quia alius, infra biennium nuptias exequi noluit.
C. de spon. l. 2. uel propter mortem alterius. C. eo.
arrhis. Item propter personam sponsi, cum quo matrimonium
interdicitur. C. eo. mulier. §. quem uerò,
& §. is quoque. Item propter minorem ætatem; unde
securius est parentibus dare. C. de spon. l. ulti. Inno.
[*& ibi, sed uidetur*] allegando dicit, quòd potest per ea,
quæ notauit de procura. accedens, in glo. 1. & de con
uer. coniu. ex parte 2. in 3. glo. & quod dicit, infra secũ
dum leges, intellige. 1. quia leges hoc dicunt, non ꝙ
intendat ponere ius diuersum inter canones, & leges,
& sic cesset reprehensio, quam facit Hosti. de hac glo.
9 [*& ibi, Quia eadem*] imo potest † esse ratio diuersi iuris:
quia pœna solum promittitur, arrha verò datur. & sic
faciliores sunt ad promittendum pœnam, quàm ad
soluendum arrhã. Item quia arrhæ solent dari in parua
quantitate: pœna uerò in magna quantitate promitti.
& ideo timore magnæ quantitatis soluendæ facilè
quis posset cõpelli. hanc rationem assignat Roff.
Hostien. dicit secundum utrunque ius arrham qua
druplicatam peti posse. Pęnam uerò quantumcunq;
stipulatam nõ. Rationem diuersitatis reddebat, quia
arrha datur, & in traditione rei suæ quilibet potest pa
ctum apponere. ff. de pac. l. in traditionibus. Item retinetur,
& saluatur, si sequatur matrimonium. In stipulatione
pœnę nil datur, & si contrahatur matrimo
nium, nulla retentio speratur. unde in arrha præsumpsit
lex, ꝙ cõtrahens amicabiliter inducatur propter
lucrum retentionis arrharũ ad matrimonium: in pœ
na uero non est liber consensus propter timorem incussum
ex stipulatione pęnali. repellatur ergo ut odiosa,
& arrha ut fauorabilis admittatur, & remittit ad sũ.
eo. titu. §. & unde dicatur. Satis parum urget hoc ultimum
dictum Hostien. cum & timor perdendi arrhas
uel restituendi quadruplatas uideatur etiam libertatem
impedire contractus & ad contrahendum inducere
aliàs non contracturum. quare communius approbatur.
1. ratio. & adde, quod dixi secundum Guil.
supra ea. gl. Sed quia iam uidi constitutionem arrharum,
& pignorum fieri in maximis quantitatibus, un
de iam uidi arrhas de quatuor millibus librarum, satis
mihi uidetur æquum ponderandam quantitatem
arrharum, & qualitatem personarũ. Si enim pauper
homo dat magnas arrhas, quis dubitat impediri per
hoc libertatem matrimonij? quare ponderata ratione
putarem non ualere. & eadem consideratione dicunt
quidam pœnæ stipulationem tenere, quando in
ter locupletes, uel magnates parua pœna promittitur,
& secundum istos lex ultima de spon. C. ponderauit
frequentiam actuum, uel quod communiter fieri
solet. inducunt. ff. de uerb. ob. si seruum, aliàs, si Stichum.
§. 1. & quod ibi no. In eo, quod dicitur pœnã
non peti, distinguit Vincen. aut fit stipulatio inter personam
habentes potestatem in illos, qui sponsalia cõ
trahunt; & tunc non ualet, ut hic, aut personas extraneas,
quæ nullam habent coerctionem in contrahentes,
& tunc valet. C. de indic. uidui. l. 1. ff. de condi. & de
mon. hæredes. §. 1. quia ratio huius decre. cessat, quia
dictæ personæ non possunt compellere contrahentes.
P. & hanc distinctionem Vincen. approbat Hosti.
quando extranei inter se bona fide faciunt sponsionem,
ut si duobus loquentibus de sponsalibus, unus
promittit. 10. si fiant, & alter totidẽ, si non fiant: secus
autem secundũ, eum si promittant sponsalia nomine
mulieris, adiecta pœna nomine suo: si non fiant: qa
tunc non tenet pęnæ promissio accessoria principali,
quod debet esse liberum. G. in l. Titia, ff. de uerb. ob.
a simpliciter [a] dicit inter extraneos tenere. Alii loquun
tur sic. aut unus coniugum promittit extraneo: tunc
promissio infirma. aut promittit extraneus extraneo;
& tunc refert, aut contrahere debentes sunt subiecti
promittentibus pęnas, & tunc eadem ratione nõ ualet.
ff. de in ius uocando. l. 1. & 2. aut non sunt subiecti.
& tunc aut est tanta coniunctio, uel amicitia inter ipsos,
quod non est uerisimile illos resilire à contractu;
& tunc idem. ff. de hære. insti. l. hæres meus, ad finem,
& hic. aut sunt omnino extranei: & tunc teneat pęnæ
b promissio. ff. de condi. & demonstra [b]. cum ita, & præalle.
l. 1. C. de indi. ui. sæpe. ut dicit etiam Abbas, experimentum,
quod ubi dubium est de obligatione cõ
promittentium, promittunt extranei. & uide quod
scripsi in speculo, de arbitris. §. 1. super uer. item quid
si compromissum, in supple. quæ incipit, Diuersi. tenuit
etiam ibi.

ANNOTATIONES.

a ¶Simpliciter. Vide ibi Bar. & Bal. & Sali. in l. si. de sponsa præalle. & an promissio pœnalis in matrimonio ualidetur in c. & quid in spirituali matrimonio an c. istud habeat locum, uide Barto. in d. l. Titia.

b ¶Demonstra. ad materiam facit, quod oo. doc. & Bal. in l. si quam. C. de ope. lib. & c. sciant, de ele. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de futuro transeunt in matrimonium per copulam subsecutam, & nu. 2.*
Matrimonium præsumptum præfertur uero in foro contentioso, & quando præsumatur, uel tale dicatur, non auditur contraria probatio, excepto casu, nu. 2. & nu. 4. in fi.
Eiusdem est effectus cuius est & uerum, dicitur fictum, nu. 4.
2 *Consentire quis dicitur etiam ipso facto.*
Generos duos de una filia quis facere non potest.
Etsi, pro quamuis.
Confessioni dicentium se coniuges non statur in præiudicium alterius matrimonij.
3 *Vis quæ excuset in foro contentioso, & quem.*
Fori contentiosi, & pænitentialis non idem iudicium, & nume. 2. & 4.
4 *Papæ potestas in matrimonijs, eique in utraque foro parendum.*
Inhabiles ad matrimonia qui reddantur.
5 *Vxores plures non licet habere, nisi per diuinam reuelationem.*
Iuramentum primum derogat secundo, & quando.
6 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.*
In præteritum præsumitur ex facto subsequenti, exempla hic.
Præsumptio iuris recipit probationem in contrarium, ex ultimo, exemplo hic, iuncta glossa, & nu. 8. ubi uide.
Chirographi cancellatio præsumptionem solutionis inducit.
6 *Additio glossarum.*
Præsumptio quotuplex, eiusque uirtus.

CAPVT XXX.

S qui. Caſus. Sponſalia † de futuro
tranſeunt in matrimonium
per carnalem copulam ſubſecutam, ſed
non per niſſum carnalis copulę tantum,
infra co.c.ulti. Dicebat Hoſtiē. præſumptum matri-
monium præfertur uero in foro contentioſo.& pri
mò ponit dictum.ſecundò ſoluit obſtaculū,ex quo
concludit. ibi,uel quia licet tertia ibi, Ex quo[*Mu
lieri*] iſta mulier poterat eſſe eius uxor, erat autem
ſponſa de futuro, & fuit cognita non mutato prio-
ri ſtatu, & eis manentibus in eodem propoſito, uel
ſaltem non proteſtantibus contrarium:aliàs per coi
tum non efficeretur matrimonium præſumptum,
& admitteretur probatio in contrarium,ſecundum
Vincen.Si uerò non interueniret coitus, ſed ſola co
habitatio, uel donaria, uel dotis conſtitutio, non
credit Vinc.ex hoc dici matrimonium præſumptū
ad hoc, infra de matrimo. cōtracto contra inter.ec.
c.1.& infra c.fi.nec ob.de deſpon. impu.c.uno, lib.6.
ubi ſponſalia de futuro tranſeunt in matrimonium
per cohabitationem.ibi enim loquitur de ſponſali-
bus, quæ ſecundum mentem, & uerba contrahen-
tium erant de præſenti,licet iuris interpretatione in
telligantur de futuro, ſic & monacatio præſumitur
per cohabitationem, ſupra de regul.uidua. & ca.ex
parte. Concludebat autem Vinc.ꝙ quo caſu poſſet
verum matrimonium accuſari,poterit hoc prǽſum
ptum.& hoc intendebat decre.ꝙ contra matrimo-
nium tale non auditur probatio, quaſi iſta non in-
ducant matrimonium ut matrimonium, ſed cōtra
ſubſtantiam matrimonij,dicit tamen.ꝙ ſi uir forni-
catio affectu tantum mulierem cognouit, non eſt
in ueritate matrimonium, nec deberet remanere,
cum illa, ſed potius excommunicationem pati. ta-
men eccleſia ſtabit pro matrimonio præſumpto,&
filij cenſebuntur legitimi. & ſi ipſe contrahat cum
alia, cenſebitur bigamus, licet in ueritate nō ſit,nec
audietur probatio cōtra bigamiam, ſicut nec cōtra
matrimonium præſumptum, ſecundum Vin.[*Con-
trahendo*] & ſic fuiſſent ſimplicia ſponſalia,ſi non fuiſ
ſet ultra proceſſum,& ualuiſſet ſecūdum matrimo-
2 nium, infra c.proxi.Hoſtien.[*Subſecuta*] & ſic ipſo † fa
cto cōſentit. de hoc, ſupra co. tua.& ſic cum debeat
eſſe unus unius,cum alia contrahere non poteſt.vn
de vulgariter dicitur in Prouincia, non poteſt quis
de una filia facere duos generos, ſecundum Hoſtiē.
[*Et ſi*]pro quamuis(*Ad primam*) quo ad forum contē
tioſum, dummodò de ſponſalibus præcedentibus,
& copula conſtet non ſolum per confeſsionem eo
rum,quibus propter præiudicium ſequentis matri-
monii non crederetur. de eo qui cog. conſan.ſuper
eo,ſed euidenter per alios teſtes idoneos fiat fides,
infra de condi.ap.per tuas, ſecundum Hoſtien.Si er
go non poteſt fieri fides eccleſiæ de carnis copula,
manebit cum ſecunda. Impeditus, ſi in primam cō-
ſenſit per carnalem copulam. Expeditus uerò, ſi cū
ſentire non intendebat, ſecundum Hoſtien.Quia li-
cet diceret quis hoc iniquum, cum ſecundum ma-
trimonium ſit uerum,primum uero præſumptum,
& ueritas præferenda eſt opinioni,ad hoc reſponde
3 tur ſecundum Hoſti. (*Admittenda*) admitteretur † ta-
men pro parte mulieris, ſi diceret ſe oppreſſam, ſe-
cundum Hoſtien.abſoluta uero oppreſsio non po-
teſt eſſe in perſona uiri,& dixi,ſupra quod met. cau-
ſa ſacris, in q. r. licet conditionalis interuenire poſ-
ſit: quæ tamen in foro contentioſo non excuſabit
propter ſpontanea ſponſalia, quæ præceſſerunt. In
4 caſu tamen † iſto papa fingit, & præſumit matrimo-
nium eſſe, quod forte non eſt, & tunc aliter iudica-
remus in foro pœnitētiali,ſupra eo.tua.Si enim nul
lo modo conſenſit in primam, ſed in ſecundam. &
ſi papa ſit ſupra ius, tamen conſenſus volueře non
poteſt,nec contra conſcientiam hominem urgere,
per quod conſtitutio uidetur periculoſa.unde dice-
bat Hoſtien.papam debere ſubuenire per conſtitu-
tionem, ꝙ talis ſit inhabilis ad contrahendum cum
omni muliere præter illā, quam ſic decepit,& quod
ſi cum alia contrahat,non ſit matrimonium. habet
enim in talibus laxandis & reſtringendis poteſtatē,
infra de conſan. non debet. & rationabilior uidetur
ſibi hęc cā, quàm legalis cognatio, vel publica ho-
neſtas, per quam etiam redduntur inhabiles pueri,
qui plenum conſenſum non habent, de delic. pue-
ro.c.1. & ex quo eſſet hæc conſtitutio, in utroque
foro iudicaretur contra ſecundum matrimonium:
aliàs in foro pœnitentiali iudicabitur pro ſecundo.
Dixit autē poſſe huic periculo ſubueniri, prout no.
de condi.app.c.fi.Finaliter tamen dicit eſſe dicendū,
ꝙ in utroque foro obediendum eſt papæ:quia circa
matrimonium non cōſumatum ſine Dei offenſio-
ne ſtatuere poteſt, quod placet, ut no.& de conuer.
coniug. ex publico, & fatetur, ꝙ papa poteſt facere
conſtitutionem, quòd quicunque ſpōſam ſuam co
gnoſcit,hoc ipſo ſit eius:nec audiretur,qui poſt con
ſtitutionem illam cognoſcens uellet dicere, ꝙ non
conſenſit,ſicut nec audiretur,ſi per uerba de præſen
ti conſenſit, niſi uiolentiam probaret, uel aliud ra-
tionabile; non tamen poſſet facere ꝙ ſine conſenſu
expreſſo,uel tacito eſſet matrimonium; & ſic intel-
ligantur ſuperiora ſecundum eum[*Sequitur*] in foro
contentioſo, & ſi interdum durum ſit; quia ſic pla-
5 cet. 19.di.enim uero,Hoſtien.(*de facto*)de iure † non
licuit habere plures uxores niſi per diuinam reuela-
tionem,infra de diuor. quanto. ſic primum iuramē
tum licitum derogat ſecundo contrario, de iureiu-
ran.cum te.aliàs pacta nouiſsima &c.C.de pac.pacta
6 Phi.¶[Glo.2.† diſtinguit circa præſumptiones,quòd
alia iuris & de iure,alia hominis,alia naturæ, alia fa-
cti,& hæc duplex:alia iuris tantum. in fin. obiicit, &
7 ſoluit.¶[*In* † *glo.2.ibi,non eſt ueriſimile*] uide de præſum-
ptio.quanto, ſuper t.gl. [*& ibi,§. interdum circa finem*]
ſi filiusfami.recepit pecuniam,quam poſtea in rem
patris uertit,ceſſat Macedonianū,& ſi ab initio non
ad id acceperit(*& ibi.§.ſi quis uerò*)dic.quod lex,ſi qui
(*& ibi,chirographum*)cancellatio chirographi præſum
ptionem facit de ſolutione debiti,recipit tamen pro
8 bationem in contrarium. ¶[*In* † *gl.2.ibi, idem eſt*] cum
infra circa fi. glo. tractet de præſumptione iuris tan-
tum, patet, ꝙ has ſpecies eſſe diuerſas intendit: uel
forſan ponit præſumptionem iuris,ſi non adiicitur,
tantum, intelligi fictionem,uel de iure.Dicebat Ho
ſtien.quòd præſumptio iuris tantum dicitur iuſta,
ſed non omnino certa præſumptio à iure ſuper ali-
quo dubio inducta, firmata & informata ex aliqua
iuſta cauſa,ſed iuris & de iure eſt iuſta,indubitata,&
omnino certa præſumptio iure ſcripto ſine impro-
batione approbata. exempla proſequitur, remit-
tens ad ſum.de prǽſump. c.2.Guil. in ſpecul. de præ-
ſump.§.2. Præſumptionem iuris & de iure uocat ne
ceſſariam, ſic diſtinguens illam à temeraria, proba-
bili,& uiolenta,ibi uide(*& ibi, ſtipulata*) C.de rei uxo.
acti.l.una,circa prin. (*& ibi,fraternitatem*) ubi de hoc,
& l.diſtin.ferrum(*& ibi, uerisimile*) & ibi hæc glo. per
Accur. (*& ibi,ſcribam*)ubi de hoc articulo plenius,&
44.di.mulris(*& ibi;ſi chirographum*) & eſt ſi. de renun.
ſuper hoc,de prǽſump.quia ueriſimile.

SVMMARIVM.

1 *Sponſalia de præſenti non ſoluuntur per ſequens matrimonium
etiam carnali copula conſummatum: ſed de futuro etiam .ue
rata*

rata de præsenti secuta soluuntur & nume. 5. De futuro quibus uerbis contrahantur, nu. 5.

3 *In matrimonio contrahendo an per responsum ex interuallo factum contrahatur.*

3 *Vter uir, an mulier ante interrogatur, & per quæ uerba interrogari, & responderi possit.*

Ex æquipollentibus quid fiat, non refert.

4 *Copula omnis non est matrimonialis, & quid operetur in matrimonio præsumpto, & competentibus duobus unum.*

6 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.*

Inuitus procurator quis dicatur.

8 *Additio glossarum.*

Iuramenti uinculo roboratum solidius subsistit.

CAPVT XXXI.

1 SI inter. Casus. Sponsalia† de præsenti non soluuntur per sequēs matrimonium etiam carnali copula cō summatum: sed sponsalia de futuro etiam iurata soluuntur per secuta sponsalia de præsenti, & satis patet, quòd duo sint dicta: secundum ibi, uerū

2 sit [*Vtroque*] si unus contrahentium† proferet hæc uerba, uel similia, & recesit ante responsū alterius qui postea respondet, quod matrimonio conuenit, uidetur, quod sit matrimonium. ff. de uer. ob. l. 1. §. 2. & lex dicit, ꝙ in his, quæ consensu contrahuntur. re spon. ex interuallo facta non nocet. ff. de uerb. ob. si stipuler. §. ulti. Guido dicit hanc glo. Rodo. quam tamen nondum inueni. & Bonagui. supra de spō. duo rum tuas, tenet contrarium, dicens in matrimonio hoc requiri, ꝙ contrahentes sibi inuicem respōdeāt ante, quàm ad alia diuertant, sicut est in aliis stipulationibus. ff. de uerbo. ob. continuus [*Meam*] not. ꝙ

3 † primo loqui debet, uel interrogari uir, concor. infra de spon. du. licet; tamen non est hoc de substantia, & Paduæ sectatur contrarium (*uerba*) in prima, non in tertia persona formata, supra eo. tua. sed dic, ut ibi, & sufficerent æquipolentia, ut in uiro dicenti hæc uerba, Accipio &c. mulier respondeat, placet, siue consentio, secundum Hostien. Idem Abb. qui dicit se sic uidisse iudicari bis, vnde & Luc. 2. Virgo Maria respondit, Fiat mihi secundum uerbum tuū, Verbum autem fuerat, Dominus tecum. nec refert quid ex æquipollentibus fiat, supra de testi. licet ex quadam, de consan. tua. secundum Hostien. (*Sed matrimonium*) imò uerius adulterium. Goff. (*Copula*) quia

4 † non omnis copula matrimonialis (*Subsecuta*) dixit hic Vincen. quòd parum operatur nisi in matrimonio præsumpto. tamen si duę mulieris petunt aliquē in uirum, & æqualiter probant, sed altera probat copulam, præsumetur pro illa, supra de proba. licet (*separari*) quatenus est de facto contractum. Goff. (*& primum*) dum tamen de eo per testes idoneos fiat fides, ut dictum est, supra ca. proxi. (*Recipiam*) dixit hic

5 † Vin. quòd per ista uerba: promitto, quod te despōsabo, non contrahuntur sponsalia etiam de futuro, sed promissio de sponsalibus contrahendis (*Similia*) puta contraham tecum, supra ca. proxi. & c. requisiuit. Innoc. (*Desponsauerat*) istam desponsationem uocat infra matrimonium, quia de præsenti, & inter personas aptas (*Separari*) arguit Hostien. si secundum matrimonium tollit sponsalia, quæ tenuerunt, quā to magis sponsalia deberet tollere, quæ non tenuerunt, nec consensum habuerunt, & faciat ad ea, quæ dicta sunt, supra c. proxi. (*Pœnitentia*) saluo eo, quod

6 dicitur, supra eo. sicut. ¶ Glo. 1. † arguit, allegd. duo iura, subdit signa suffice rei alle. in contrarium. ¶ Vlti-

7 ma glo. dat unum simile. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, §. inuitum*) dicitur procurator inuitus, qui expressè non consentit (*& ibi, mutuo*) uide in ea. cum apud, super 1. glo. ¶ *In*

8 † *glo. 1. in fi.*] dic, ut infra de con. ser. c. ul. in ultima glo. ¶ *In glo. 3. in fin.*] solidius tamen subsistit, quod iuramenti uinculo roboratur. 22. q. 1. omne quod, Phi. ¶ *In glo. ulti. ibi, matrimonio*] & per secundum ustum solenne, infra de reg. qui post notum, lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Adolescens hic accipitur pro maiori. 14.*

Matrimonium à puberibus quibus contrahatur, modis, & quomodo ab impuberibus, ut consumetur, nu. 2. & quid ipsum faciat, nu. 3. quod dicatur uerum, & quod præsumptum, nu. 6. & unde præsumatur, ibid.

2 *De copula carnali quomodo constet. & in dubio præsumitur.*

An conatus ponderetur, & nu. 5. & 7. & eius effectus in matrimonialibus, ibid.

4 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 5.*

6 *Ecclesia plerumque fallit, & fallitur.*

CAPVT XXXII.

1 ADolescens. Summatū est. §. eo. is qui. & ponit dictū causam interferens ibi, Cum qua. & † dic [*adolescens*] maior. 14. Inno. [*Desponsatam*] cum iā ambo essent puberes: quia tunc non fit matrimonium, nisi de præsenti consentiatur, uel carnalis copula interueniat: secus, si ante pubertatem sponsalia contraxisset: quia tunc per aduentum pubertatis, quæ cū talibus facta ratificat, diceretur uerū

2 matrimonium †, sicut no. infra ti. 1. attestationes. alii contradicunt, Inno. dic ut de despō. impu. c. uno, li. 6. [*De futuro*] secus ergo, si de præsenti. tunc enim si de sponsata fuisset legitimæ ætatis, statim tenuisset matrimonium, sicut tenuit cum secunda. & facit ꝑm Hosti. contra ea, quæ no. Ber. infra ti. c. 3. [*Non cogno*

2 *scens*] & de hoc† constat per confessionem: secus, si dubitaretur. §. eo. iuuenis: quia tunc præsumeretur pro carnis copula, infra ti. 1. continebatur. Inno. sed pone, ꝙ cum eam tentasset cognoscere, aperta fuit ianua mulieris, ita quòd uiri lancea mulieris claustrum est ingressa, non tamen fuit semen emissum, nunquid si postea contrahat per uerba de præsenti, ualet matrimonium? Dicas, ꝙ cum per seminis effusionem matrimonium consumari dicatur, cum non sit semen effusum cum prima, remanete cogitur cum secunda, sed certè hoc esset difficillimum perscrutari. stabitur ergo testimonio matronarum, quæ eam inspicient: & quia apertam inuenient, matrimonium iudicabunt. Vin. facit, quod no. 35. q. 3. extraordinaria. ubi dicit Io. quòd talis commixtio non inducit affinitatem, & si quis seminet in uas mulieris, & non intret, consumatur matrimonium, secundum Vin. quia carnis commixtio interuenit. tamen ecclesia, quæ non iudicat de occultis per aspectum iudicaret eam uirginem, nisi de conceptione & imprægnatione cōstaret secundum Abb. qui not. supra eo. is qui. & adde quod dicam, infra de eo. qui cog. con. uxo. sa. fraternitati [*Carnalia*] non consanguinea prioris: aliàs tunc nō ualuisset matrimoniū supra eo. sponsam, secundum Pet. [*Ex forma*] scilicet

3 uerborum, sicut supra eo. tua. vel. t. ex substantia tha bita ex consensu de præsenti, qui solus uerum facit

4 matrimonium. ¶ Vlti. † glo. no. effectum ponderan dum, non conatum, uel uerba. all. plura iura in con-

5 trarium. ¶ *In ulti. gl. ibi, si uoluntate*] uide de eo, qui mit. ca. 1. super 3. glo. [*& ibi d. 1. in fi.*] quid obsuit conatus, cum iniuria non habuit effectum (*& ibi, §. edocere*) uide in c. relatum, super 3. glo. (*& ibi, de extra cri. l. t.*) sollicitatores alienarum nuptiarum, & interpellatores matrimo-

matrimoniorum, & si effectum sceleris non sortiatur, propter libidinis uoluntatem extra ordinē puniatur (& ibi, si qua præ.po.l. t. in prin.) punitur. to.li.auri prædictus potestate, qui minas ꝑ nuptiis infert subiectæ, uel parentibus, etiā si nuptias non peregerit.
6 ¶ [In †gl. 2. in fi.] uel appellatur uerum illud, in quo uerus consensus & expressus intercedit hincinde. præsumptum illud, in quo & si in ueritate non consentiant cōtrahentes; ecclesia tamen eos interpretatur consensisse ex aliquibus probabilibus coniecturis, & ipsos distringit simul morari, ac si consensissent in quo ecclesia plerunq; fallit, & fallitur, de sen.exc. a nobis, 2. & de hoc, supra eo.is, qui. accidit autē hæc præsumptio quandoq; ex carnali copula, & de hoc supra eo.tua. aliquando ex traductione. ff. de spons. quæsitum. unde, sicut carnalis copula in uirgine, & corrupta cognita à uiro hanc præsumptionem in-
b ducit, sic in ea, quæ corrupta est, sola traductio [b], ar. supra eo, ueniens, de coniu. lepro. cā. fi. de proba. iurauit, de testi. spo. ex parte, nisi traduceretur inuita, & statim fugeret, supra eo. ad id, quod aliquando ex subarrhatione, ut no. infra ti. 1. c. fi. aliquando ex tentatione, ut no. infra ti. l. attestationes. aliquando ex conditione existente, infra de condi. appo. super eo, §. 1. aliquādo ex temporis diurnitate secundū quosdam, infra ti. t. de illis. 1. ubi de hoc, & supra eo. consultationi, Hostien. ¶ [In glo. ulti. ibi, §. cognitio] dic ut ibi [& in fi.] dic, ut supra de eo, qui mit. in pos. ca. in glo.
7 non tamen, ad dec. iuuenis, dic quòd † conatus sine effectu nō consumat matrimonium: quia hic opus est facto, ut dicitur de furto, quòd non contrahitur uerbo, uel scriptura, sed contractione, ff. de furtis, si quis uxori. §. neque uerbo: parit tamen, uel fortificat publicam honestatem, quæ ex consensu insurgit & honestatem respicit, non effectum, ut ibi. Hosti.

ANNOTATIONES.

a ¶ Matrimonium. Imò uidetur præsumptum, ex quo de expresso consensu non apparet. uide Io. And. super glo. 2.
b ¶ Traductio. Intelligitur, secundum quòd no. in glo. cum iam ambo, & in cap. 1. de despon. impu. li. 6. & supra eo. ad id quod alias illud uidetur falsum.

SUMMARIUM.

1 *Continuatio tituli.*
De desponsatione impuberū ubi alibi repetatur, & conueniat ei.

De desponsatione impuberum, Rub.

1 Viso † de sponsalibus in genere, submittit de specialibus spōsalibus, scilicet quę ab impuberibus cōtrahuntur, secundum Da. & Goff. uel secundum Host. quia de spon. præmisit, & certa ætas determinata est ad sponsalia contrahenda, ideo de ipsa submittit, ita, quòd dici potest, quòd de impedimentis matrimoniorum iam incipiat tractare. habetur materia, 30. q. 2. facit. 20. quęstio. 1. c. 1. & repetitur in 6. conuenit huic, supra ti. 1. tuæ, & infra de frigi. quod sedem.

SUMMARIUM.

1 *Pater pro filio impubere sponsalia contrahit, & pro pubere quando, uide nu. 4. 7. & 8.*
2 *Consensus expressus in matrimonio, excipitur casus.*
Quid in aliis.
3 *Voluntas quando discerni non potest in sponsalibus, & matrimoniis.*
Ex sponsalibus à patre pro filio contractis an oriatur publica honestas, tenent extraductione masculi ad habitationem cum fœmina, & quo casu, nu. 5.
Matrimonium pro sponsalibus.
4 *Venditio in facto consistit.*
Præsens pro futuro, enallage, uer. Inno. exponit.
5 *Traductio fit à uiro mulieris regulariter; aliquando secus est, & eius effectus.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.*
Ad matrimonium filius à patre cogi non potest, & nu. 8.
8 *Additio glossarum.*
Filius uel filia à patre exhæredari non potest, ex eo quod ei non obtemperauit in contrahendo matrimonio, nisi in casu.
Legis, quæ patris, hic citatæ intellectus.
Debet, pro decet.

CAPUT I.

Va fraternitas. Casus.
1 Pater † pro filio impubere spōsalia contrahit, pro pubere nō, si non consentiat. & ponit. q. 2. rńsionē ibi, Quod dicimus. Dicebat Hosti. pater nomine filii adulti nō consentientis matrimonium contrahere non potest. Si autem nomine filii, cuius uoluntas discerni non potest, contraxerit, filium hoc ratificare decet [Adulto] impubere, de hoc, infra e. proxi. [Matrimonium] cum aliqua puella. Hos. [Facere] sup. pater [Aliquo modo] nec expreisè, nec tacitè, nec uerbo, nec facto. Hosti. [Consentit] dixit In-
2 no. necessarium † esse expressum consensum in matrimonio, supra ti. proxi. tuæ, & ꝙ in sponsalibus locum non habeat tacitus consensus, nisi cum contrahuntur à patre. ff. de spon. in spon. §. ulti. & §. licet. In aliis licet pro aliis contrahere possint, dixit necessarium expressum consensum, uel ratihabitionem, supra ti. proxi. ad id, quod. addens, ꝙ ratihabitio tacita sufficiet, de rē. spo. ex parte, & de hoc, infra eo. ti. cap. uno, ad fi. li. 6. [Potest autem] sic construe, potest autē pater, cui uult, ma. tradere filium nondum adultum [Voluntas. cuius discerni non potest] & post, q̄ filius &c. Hosti. [Adultum] infantem, uel minorem infantia [Cuius]
3 filii (Non † potest) etiam quò ad sponsalia, si intelligas de minore septennio: uel quò ad matrimonium, si intelligis de maiore, Host. (Pater) an ex sponsalibus, à patre pro filio contractis oriatur publica honestas dic, ut, infra eod. cap. uno, lib. 6. ibi uideas in glo. fin. (Matrimonio) i. sponsalibus, per quę ad matrimonium
4 peruenitur (Tradere) traditione † quæ in facto consistit: sed ipsum de iure non potest astringere, si nullo modo consentiat, ut supra, sicut est in spirituali, su-
a pra de regul. cum uirum, [a] & c. cum scimus. Inn exponit. i. tradendum promittere, & sic contrahuntur sponsalia. Pe. exponit. 1. sponsalia pro ipso contrahere (Filius) traditus & traductus. licet. n. communiter
5 traducatur sponsa; si tamen puer traditus † sit patri sponsæ, quod plerunque accidit, & adueniente legitima ætate non reclamauerit, tenent sponsalia, infra en. literas, & tunc propriè stat uerbum, debet. & secundum hoc expone, peruenerit, & non reclamauerit, infra eo. de illis. t. & c. seq. secundum Hostien.
6 ¶ Glo. 1. † respondet per quæstionem, quid si filius,
7 uel filia coactione patris &c. ¶ [In † gl. t. ibi, non cogitur] sequitur, filiusfam. uxorem ducere (& ibi nec filium) sequitur, fa. inuitum ad ducendum uxorem legum disciplina permittit (& ibi, filiofa.) sequitur, dissentiē-
8 te sponsalia eius nomine fieri non possunt. ¶ [In † glo. 1. ibi, si patre) non ob. ff. de regu. iur. uelle, ibi dicitur, uelle non creditur, qui obtemperat imperio patris, uel domini. illud quoad pœnam, ut ibi no. (& in fi.)
b ad l. potest dici, ꝙ filia nō potest contradicere patri

sine

ſine uitio ingratitudinis. vnde contradicens poteſt exhæredari.in auten.ut cum de ap.co.§.ſi alicui.colla.8.ſed matrimonium non teneret per prædicta.c. Goff.dixit Hoſti.eo ſolo,φ patri contradicit, filiam exhæredari non poſſe, niſi & turpem uitam elegerit, & hoc in eadem auct. dicit expreſſum. qd enim ſi contradicat, & religionem intret, pro certo & ex hoc non poterit exhæredari, in auctem.de ſan. epi.§. nullam,colla.9.ad hoc hiſtoria Rebeccæ,Gen. 24.c. nec ob.l.quæ partis,nam ibi exponitur, non poteſt. i. non debet, ex quo traducta perfecit ætatem, nec reclamauit.l.1. non decet, & ibi de hic. tamen litera, Non poteſt,non eſt ibi in tex. ¶ *In glo. 2.ibi,honeſtatis*] quaſi,debet,pro decet.ſi.C.de bo. quæ li.cum oportet.Hoſti.[*& in fi.*]de hoc de regula,cum uirum, in glo.paterna,& 25.q.3.c.1.

ANNOTATIONES.

a ¶Virum.Ibi uide Ioan.And.ſuper glo.paterna, & in c.2.in tex. in glo.ma.eo.ti.multo minus poteſt pater inuitis ſponſis ſponſalia diſſoluere,licet aliud iure ciuili.l. in poteſtate,ff.de ſponſ, & iſta inueſtigatio facit ad materiam. l. quoties, ff.ſo.ma.& ibi uide Bar.& in l.auia,C.de iure do.

SVMMARIVM.

1 *Impuberes ambo, uel alter coniungi non debent, niſi in caſu, & de cuius licentia, & ratio, nu.5.*
2 *Laicus quatenus & in quibus prælato ſuo ſubiaceat.*
Quilibet eſt eccleſiaſticus & quo ad qua.
Spiritualia proprijs tantùm miniſtranda.
Neceſſitas non habet legem, in fi.
3 *Epilogus, ſuffragium, & additio gloſſarum, nu.4.*
Nuptia, ſeu matrimonium in qua ætate licite contrahantur, & nu.5.& in hoc comparatur ſpirituali, nu.1.in fi.
5 *Ratio prohibitionis huius decretalis,§. in gloß.*

CAPVT II.

1 VBi non eſt C.Impuberes† ambo uel alter niſi pro bono pacis coniungi non debent. & intelli ge de honeſtate dictum.ponit inhibitionem,a qua neceſsitatis caſum excipit ibi,Niſi forte, unde dicebat Hoſtiē.ne ante legitimam ætatem aliqua coniungantur,diſtrictè pręcipitur,neceſsitas vrgens excipitur[*& infra*] nec matrimonium. 30.q. 3 ubi Goff.quod eſt pars huius,Hoſtien.[*Diſtrictus*]nō eſt igitur leue contrauenire,vt patet,ſupra de ele.dudum.2.in prin.Hoſ[*Neceſſitate*]& cognoſcet de hoc diœceſanus, qui poteſtatem habet,& debet habere ſcientiam hic diſcernendi,de conſan.& affi.c.1.Tales ergo ſine diœceſani licentia etiam ſponſalia nō debent contrahere,ut hic,& infra eo.continebatur, & cap.duo pueri,uer. porrò autem ſponſus, & in fi. nec contracta diſſolui, infra eo.acceſsit,& c.de illis, 1.& tribus, cap. ſequen. & ſupra de reſti. ſpo. ex parte, de eo, qui du.in ma.cap.2. Quod etiam in maioribus obſeruandum eſſet propter multa animarum pericula,ut ſupra tit.1.cum in tua, infra de clan.deſpon.capi.,fina. quod hodie minus bene ſeruatur.& in hoc ſit ſimile carnale matrimonium matrimonio ſpirituali, de quo patet, ſupra de præben. in Lateranenſi, de inſti. cap.3. de renun. admonet. ex his
2 † no.quòd ratione ſacramentorum intantum ſubiacet laicus prælato ſuo,quòd ſicut clericus non eſt recipiendus ſine literis ab extraneo, ſupra de cler. non reſi. fraternitati, ſic nec laicus, de parochi.nullus, infra de pœn. & remiſ. omnis.& expreſsè de laico dicitur, de con.diſt. 5. non oportet. 2.inde etiam laicus à proprio epiſcopo poſtulandus eſt, ut in illa præal.71.di.primatus.& ſic poteſt intelligi.c. primã ca. diſt. nam quo ad ſacramenta quilibet etiam laicus eccleſiaſticus eſt.& ibi exponi debet, eccleſiaſticus. i.Chriſtianus, argum.de diuor.gaudemus.2.reſpon.unde cauere debet ſacerdos, ne parochianam ſuam deſponſet extraneo, inconſulto curato ipſius uel econtra.& eſt ratio,quia licet ſit unum ouile reſpectu papæ,cui omnes immediatè ſubſunt, de ma.& obe. ſolitæ.§.pe.tamen ſub ipſo multa ſunt ouilia & multi paſtores,& quilibet cognoſcere debet ouē ſuam,& propriæ,non extraneæ curam habere,prouer.27.Glo. diligenter agnoſce uultum pecoris tui. Io.10. cognoſco meas, & cognoſcunt me meæ, de his ouibus.6.q. 1. oues. tantum igitur proprijs ſunt pabula ſpiritualia miniſtranda,quod male prædicatur, & peius ſeruatur. & an in hoc uertatur animarum periculum, tu aduerte, & uide, ſupra ti. 1.cum in apoſtolica, de eo,qui du.in ma. ueniens. ſed qualiter hoc præiudicabit,uel cuſtodiet, qui ignorat? & adde,quod no.de pœ.& remiſ.omnis.ſed contra,ſupra de paro.ca.fina.ſolue,ut ibi.Hoſtien.[*Neceſſitate*] quæ legi non ſubiacet, infra de regu. iur. quod non eſt,cum ſuis concor. de præbē.niſi eſſent,de treu.&
3 pa.c.1. ¶ Pen. † glo.ponit duas lec.¶ *In glo. 2.ibi,mino-*
4 *rem*]uide ſupra ti. 1.ad id quod,ſuper glo.2. ¶ *In* † *glo. 2.ibi, 12.*]in fœmina.Nam lex dicit,quod nuptias nō poſſunt contrahere maſculi, niſi ſint puberes, nec fœminæ niſi uiri potentes,inſti. de nup.1.reſpon. & aliæ leges exponunt maſculum puberem,in 14.mulierem uiripotentem in 12.inſtl. de curat. 1.reſpon. & §.1.& qui.mo. fi.tut.1.reſpon.& §.1.& C.quando tu. uel cu. indecorā. nec dicas illud determinatum quò ad tutelas: quia idem in matrimonijs,ut in l.ſtatim alle. & ff. ut in poſ.le.l.pe.unde lex talem mulierem uiripotentem appellat; & ſi ante illud tempus cognoſcitur, dicitur immatura cognoſci.ff.de iniu. ſi ſtuprum,ſecundum Hoſti.[*& ibi. 14.*]adde,quod no.77.di.quicunque,in 1.glo.[*& ibi, Atteſtationes*]& c.ex literis, qui ma.ac.poſ.inſuper 27. q.1.nec aliqua ſupra de reg.ſignificatum, & c.ad noſtram. unde ſe-
5 cundum utrunque† ius matrimonium in tali ætate contractum,& ſi nunquam ſe cognoſcant, & naturalis frigiditas, nec aliud accidens impediat, tenet. nam tales ſunt apti ad cōſentiendum. & hoc ſolum ſufficit,ſupra ti.1.tuæ,ſecundum Hoſtien.¶ *In glo.matrimonialiter,in fi.*]dixit Innocen. etiam ideò prohiberi:quia timetur,ne per carnis copulam ſponſalia ratificentur,ſupra ti.1.iuuenis.Hoſtien.dixit,quòd per ſponſalia, ex quo tenent,impeditur quò ad ſponſos tota conſanguinitas hinc & inde.non eſt ergo tutū, nec utile,ſed damnoſum reipublicæ,argumen.ff.ſo.ma,l.1.tot uxores auferre ſponſo,& tot maritos ſpōſæ;quod fieret.ſi laxaretur, & non reſtringeretur in hoc licentia contrahendi ſecundum eum. ¶ *In glo.ulti.ibi,hoc quippe*]& ſupra de feriis c. 1.

SVMMARIVM.

1 *Puberes qui dicantur, & nu.2.& 3.*
Pubertas quomodo probetur, & quomodo olim,& nunc.2.& quid ſit,ibid.& nu.4.in fi.plena quando ſit,nu.8.
Pubes quid.
Pudendorum inſpectio quibus caſibus non reuocata, & nu.7.8.
Corporis humani quæ loca pudibunda, nec nominanda, ac ſecreta, cir.fin.
2 *Lanugo quid in humano corpore.*
3 *Pubeſcere quid,in fi.*
Ad matrimonij contractum quæ ætas habilis in utroque ſexu, & num.5.
Generandi facultas, uel potentia quo tempore ſit homini, ibid.
6 *Epilogus,ſuffragium,& additio gloſſarum,num. 7.& 8.*

Coeundi impotens si uir sit quis iuris.
Adoptare qui possit & quot annis praecedere debet adoptandū.

CAPVT III.

1 PVberes. Puberes † sunt, qui ex habitu corporis generare,
& concipere possunt. Dicebat Ho. dicit,
unde pubes dicatur, & antiqnus modus
probandi pubertatem tacitē reprobatur. quō per te
stes pubertas probatur, qualiter ipso facto uiri po
tentia ante tēpus ostendatur[*A pube*]i. pudicitia Go.
q. d. pudore. Hosti. ſm quem ad probandam puber-
tatē antiquo tempore inspiciebantur loca secreta,
de quibus sequitur. unde & tales pudore afficieban-
tur unà cū inspicientibus. unde Iustinianus illo pro
bationis mō reprobato statuit pubertatē annorum
numero probari. C. qñ tu. uel cu. l. indecoram. insti.
qui. mo. tu. fi. in prin. unde, si imperatori hoc uisum
est pudibūdū, fortius & papæ. reprobat ergo, quod
quidam scripserunt, pubertatē non probari annorū
numero. concedit tamen, φ quò ad uirginitatis &
membri apti probationē fit hodie hæc inspectio. &
sic loquuntur iura inducta in fine ulti. glo. quod fit
ex nimia necessitate, quæ legē non habet, ut no. su-
pra c. proxi. ad probandā uerò pubertatem semper
sufficiunt anni, ut ibi dictum est[*Hæc loca*]quæ debēt
esse pudica. Tan. dicit Host. i. secreta, pudibunda, nō
nominanda. Quid. n. uerbis opus est? & c. C. de dona.
l. si certus est. & sic non est certiorandus. §. de elec. cū
inter uniuersas. & dicebat Pe. φ pro maiori parte se
culares, & regulares in illa practica sunt instructi. l.
2 di. tua[*Lanuginem*]i. † pilositatem. sed hæc est nedū pu-
dibunda, sed etiam falsa probatio, cum nec omnes
pilosi sint potentes. Host. [*Quidam*]dicit Host. sic con
tinuandum, & subaudiendū, probationem prędictā
tenebant antiqui: tamen quia ille modus probandi,
quia pudorosus & fallsus, non est approbandus. ideo
[*quidam*] Iustinianus. f. & iurisperiti, & Romani ponti
fices[*ex annis*]i. ex annorum numero[*pubertatem existi
mant*] i. potentiam naturæ conuenientē cōmunē &
rationabilē. & sequit expositiue[*eum*] f. masculum,
puberem existimant esse qui. 14. annos impleuit, su.
& illam uiripotentem, quæ. 12. annos impleuit, ut di-
3 ctum est, supra c. proxi. ſm eum[*Impleuit*]& 15. † atti
git, si masculus sit. & hoc supplet lex dicens, φ hi, qui
citius nuptias contrahunt, non minus 15. annorum
ad hoc procedunt, in auct. de tēpori. non so. pec. su-
per do. §. & liquidem, colla. 7. alii dicunt, sufficit. 14.
compleuisse. sed in hoc non instes, quia certū est, &
si compleuit. 14. attigit. 15. quia ingressus unius &c.
32. q. 1. cum renunciatur. Quid autem si de 14. annis
tres dies deficiunt? arguit, φ uidetur non nocere. C.
de erro. aduo. l. 3. & remittit ad ea, quæ dixit, insr. eo.
continebatur[*Pubescat*]id est signa pubertatis osten-
dat. T. [*certum est autem*] Hosti. sic continuat, quia ali-
4 qui † crederent, φ si ætas non sit impleta, non sit qs
aptus ad matrimonium, ideo submittit hunc uersū.
per quod intendit, φ licet dicta probatio sit sufficiēs
quò ad consentiendum, ut non sit ulterius expecta-
re necesse, non tamen quò ad carnale debitum red-
dendum, uel quo ad hoc, quin ætas illa possit præue
niri, & quin inter minores habitus cōtractus ualeat
cum copula. dicebat Inno. de habenre. 14. annos, &
non ualente coire fuit dubitatum, an matrimoniū
contrahere possit: sed de potente coire, licet minor
sit. 14. certum est, φ contrahere potest[*Pubertatem*]i.
probitatem, seu potentiam naturalem. Host. [*Osten-
dit*]q. d. hoc sciri non potest, nisi pręcedat opus, licet
5 enim non † præsumatur potens minor annis 14. uel

12. tamē hęc præsumptio non est iuris & de iure, re
cipit enim contrariā probationē: unde ex quo appa
ret de copula, liquet φ malitia, uel probitas supplet
ætatē, de quo dic. ut dicam. infra c. à nobis[*Generare*]
etiam si sit 9. annorum tantùm, sicut Gre. narrat in
dialogo, de illo, qui nutricē suam grauidauit, ut no.
20. q. 1. in sum. & dicam, infra de eo, qui cog. cō. c. vlt.
ubi uide plenius super 1. glo. ſm Host. qui etiam idē
dicit de puella, etiam si esset minor 7. annorū. dum-
6 modò discerneret, arg. supra ti. 1. iuuenis. sed si esset
rrium annorum, non credit matrimonium, cum ta-
lis nec discernat, nec consentiat, nec potest præsumi
consentire, sicut nec furiosus, supra ti. 1. dilectus, qa
talis furioso comparatur. ff. de arbi. diem proferre §.
coram. ff. ex qui. cau. in pos. ca. si pupillus. & breuiter
dicit, φ ex quo esset doli capax, semper diceret ma-
trimonium consumatum, cū & talis consentire pos
sit, insti. de ob. quæ ex deli. na. §. in summa. ff. ad Silla.
excipiuntur. infra de delic. pue. c. 1. [*Pariunt*]sup. uel
6 concipiunt. ¶ Glo. 2. † quærit, opi. ponit contrarium
& soluit. ¶ Vlti. glo. distinguit pubertatem matrimo
7 nii, & tutelæ ¶ *In † ulti. glo. indecoram*] corrigit ius anti-
quum, quo iubebantur inspici mares, ut in maribus
sicut in fœminis cursu annorum finiatur tutela, &
8 idem se. ¶ *In glo. 2. ibi, quidam*]hoc plus placet Inno. &
Host. tenet præcisè, nisi esset naturaliter frigidus, vel
maleficiatus. & sic intelligitur, infra de frigi. φ sedē,
in eo, qui non compleuit, ſm Hosti. & si mulier di-
cat se uelle fieri matrem, consulit Host. φ iudex ex-
pectet, donec masculus impleuerit. 18. annū. & po-
stea per mensem, uel duos: & si adhuc non potest,
quod petit mulier adimplere, separentur seruata so-
lennitate, de qua infra de frigi. c. 1. Mouetur autē ex
eo, quia pubertas. 14. an. licet sit præsumpta, tamen
fallere pōt, infra quadrienium quò ad naturalē po-
tentiam. unde sumus edocti, aliquos tales puberes
impotentes procurationi filiorū. qui postea in triē-
nium reddebant potentes, in auct. de nup. §. per oc-
casionē, coll. 4. per qd corrigitur lex, quæ dicebat so
lum bienniū spectandū. C. de diuor. in causis. ætas er
go. 18. annorū dicatur plena pubertas. nam adopta-
re non pōt, nisi qui naturaliter generare pōt, inst. de
ad. §. sed illud. Necesse est aūt. φ adoptans præcedat
adoptādū plena pubertate, i. 18. an. ira, φ omnino na-
turaliter potens sit coire & generare. sic intellige in
b sti. de adop. §. minorē [b] ff. de adop. arrogato. §. pe. ff.
de ali. & ci. le. l. Mela. ubi etiam dicit, in muliere. 14.
an. spectandos quantū ad plenā pubertatē, ar. de reg.
quia in insulis, ex quoū iuriū mente dixit ipse Host.
φ sicut canonica constitutio reddit minores. 14. in-
habiles ad uouendum, & contrahendū, nisi per ope
ris effectū contrariū appareat, ut hic, sic posset face-
re de minoribus. 18. annis, quicquid circa hoc no-
tet Hu. remittens ad no. in præ. c. qa in insulis. & co.
t. postulasti[*& ibi, Credo*]Idem Ala. in 1. compil. eo. t.
ca. 3. quod hodie non habemus: sed hæc opi. gl. non
placet. nā per eā uidetur infirmitate temporali im-
peditum ad coitum, uel coire nolētē mr imonium
non contrahere, sed nōne in eo, de quo dubitatur,
an sit naturaliter frigidus, expectamus cohabitatio-
nē triennij: ſm istā opi. non vr expectanda, qd est fal
sum, ut j. de frigi. laudabilē, qnod multū facit ꝯ hāc
opi. & si dicas licet contrahere ante illā ætatē, quan-
do pubertas præuenit, & sic non inspicimus annos,
istud non sequit, qa præuenienti ætatē necesse fuit
puiderj, ne hēret necesse fornicari: & ideò diceā inspi
ci ætatē, qui ma. ac. pol. in sup. Si rō præuenit puber-
9 tas, licebit ꝯhere, & id seruari uidemus. ¶ *In glo. ulti. in
fi.*]uel inspectio superioris corporis licita, inferioris
illicita, vel aliter ſm. ll. aliter ſcūdum canones. Ala.
ANNO-

ANNOTATIONES.

a ¶Iuuenis. Ibi uide Io. And. in glo. ex totó, & adde hic ibi no.

b ¶Minorem. Ibi uide glo. quæ incipit, Tot annos.

SVMMARIVM.

1 *Si deſponſaui minorem ſeptennio, cum eius matre contrahere, pe tere poſſum, ſi maior erat, quando nec matrem, nec filiam habere poſſim.*

Aetas perfecta maris ad matrimonium ann. 14. iuncto contextu, in ſponſalibus quæ pupillaris, & adoloſcentiæ quæ, nu. 2.

2 *Proximus diebus in paucis, ut pacta tribus ætati perfectæ par eſt perfectis.*

Pro completo habetur, quod breui eſt complendum.

Mas tardius creſcit, æta, quàm fœmina, & ueniam natis, & potentiam contrahendi, & coeundi citius hæc, quàm ille nanciſcitur, & ratio.

Facilior etiam ipſa, ad patiendum, quàm maſculus, ad agendum.

3 *Cunabulorum tempus quouſque.*

4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu. 5.*

Ad plerunque quæ accidunt, iura adaptantur.

Additio gloſſarum.

Impedimentum an præſtent ea quæ non tenent, remiſſ.

7 *Sponſalia quæ cohabitatio, & quæ alia ratificant.*

CAPVT IIII.

1 Literas. C. Si † deſponſaui minorem
ſeptennio, cum eius matre
cōtrahere potero: ſecus, ſi tempore ſpō-
ſaliorū maior erat: uel ſi tunc minor fuit
eadem uoluntate manente facta ſit maior: quia ſi
cum matre poſtea contraham, & eam cognoſcam,
nec matrem habeo, nec filiam. hoc. d. & dno facit.
ponit conſultationem. 2. ipſius reſponſionem ibi,
Conſultationi. Reſpondet autem diſtinguendo, &
ſm diſtinctionis membrum ibi, Verum ſi &c. Di-
cebat Hoſti. Quidam puellam in cunabulis deſpon-
ſauit. demum matrem puellæ cognouit, & cum ip-
ſa contraxit: ſi tempore contractus puella, quę cum
ſponſo in eadem domo morabatur. 7. annum non
compleuerat, matrimonium tenuit. Si uerò cōple-
uerat, nec matrem, nec filiam habere poterit [*Aeta-
tis*] 14. an. ſupra c. proximus [*Et eam*] ſ. matrem [*Conſul-
tationi*] qua. ſ. quæſiniſti, an tale matrimoniū debeat
2 ſeparari. Hoſti. [*Compleuiſſet*] uel per † tres dies circa 7.
annum eſſet, ar. ſupra ti. 1. iuuenis. & facit, quod dixi
ſupra c. prox, ſuper uer. impleuit. in ſponſalibus au-
tem communis eſt ætas uiro, & fœminæ. ſ. 7. ann. ut
hic, & infra ca. proxi. ff. de ſpon. in ſponſalibus ætas
uerò pupillaris licet communis ſit uiro, & fœminæ
quò ad ſui principium, non tamen quò ad fin. inci
pit enim in 8. an. & finitur in muliere in 12. in mare
in 14. Adoleſcentia uerò diuerſa eſt quò ad princi-
pium. Communis uero quo ad fin. incipit enim in
13. mulieris anno, & in 15. uiri. ſed in utroque finit
in 25. completo. ff. de mino. l. 3. § minorem, inſti. de
cura. in princ. & ideo diuerſimodè dicitur quis mi-
nor annis, ſupra de proba. in præſentia, ſecundum
Hoſti. qui dicebat: ideò citius mulierem, quam ho-
minem pubeſcere, quia ingenioſior, & callidior eſt,
& ideò citius ueniam ætatis impetrat, quàm uir: quia
ipſa in 18. uir in 20. C. de his qui ue. æta. impe. l. om-
nes adoleſcentes. ſed & naturaliter debilior eſt ſexus
muliebris: vnde communiter minus uiuit: quia mi-
nus habet naturalis caloris. & ideò quanto citius fi-
nitur, tanto citius naturaliter perfici debet. unde di
cūt aliqui naturales, ꝙ in 12. anno omnino apta eſt
mulier ad concipiendum. Pla. uerò dicit hoc ideò,
quia citius creſcit mala herba, quàm bona. ſed & fa-
cilius eſt mulieri pati, quàm homini agere. unde fa-
cilius eſt parata ſm Hoſti. adde, quod dicam eod. ti.
3 c. uno, li. 6. ſuper gl. 2. [*In † cunabulis*] i. ante. 7. annos. &
eſt hoc ideò dictum, quia poſt illam ætatem non cō
ſueuerunt in cunabulis teneri, ſm Hoſti. [*Compleuit*]
cū ſimul morarentur. nec tunc contradixit [*Ex tunc*]
ſ. poſt ſeptennium [*Placere*] ſæpe. uſque ad † tentatio-
4 nem, ſupra de ſpon. iuuenis. ¶ Glo. 1. † arguit, ſignat
contrarium, & ibi remittit. ¶ Gl. 3. primo diſtinguit
in cohabitatione. 2. ponit Brocar. ꝙ ad ea, quæ fre-
quentius &c. ad primam partem alle. 10. iura. ad ſe-
5 cundam. 8. in fi. ſoluit. ¶ *In † glo. 3. ibi, minorem*] uide, ſu-
pra ti. 1. ad id quod, ſuper glo. 2. [*& ibi. §. ſed & ſi quis*]
ſi libero ancillam meam, in uxorem dedi, & dotem
pro ea ſcripſi, erit libera, cum actus ille frequentiſſi
mus ſit in liberas perſonas [*& ibi. §. illud*] uide, ſupra
eo. iuuenis, ſuper glo. 1. [*& ibi, §. pro plurium*] pacto,
uel ſtipulatio. interuenientibus ſolet hauſtus aquæ
ex riuo concedi [*& ibi, iuſto. 1. reſpon. in fi.*] frequentius
erratur in liberis, qui bona fide emuntur, & ſeruiūt,
quàm in adoptione, uel arrogatione, & ideò ſeruus
putatiuus ex re mea mihi acquirit: arrogatus non,
ex quo non ualuit arrogatio [*& ibi, nam ad ea*] ſequi-
tur, potius debet ius adaptari, quæ frequenter & fa-
cile, quam ad ea, quæ perraro contingunt [*& ibi, an-
tiqui*] conſiderat lex, ꝙ mulier parere poterat uſque
ad 7. & licet hoc rarò accidat, filio genito ſolū quar
tam defert: & ſi pauciores naſcātur, accreſcet: ſi plu
res, decreſcet, ut l. ibi ſe. [*& ibi, ea quæ rarò*] ſequit, acci
dunt, non temerè agēdis negociis computantur [*&
ibi, Si maior*] ſi maior l. annis peperit licet hoc ſit rarū:
in omnibus tamen partus habet iura liberorum [*&
ibi, non ſunt*] uide de off. or. quoniam, ſuper 3. glo. [*&
ibi, & l. ſe.*] formatur, ibi caſus de ancilla, cui relicta
erat libertas, ſi tres liberos pareret. peperit unum, &
6 poſtea tres uno partu; ultimus eſt liber. ¶ *In † glo. 1. in
fi.*] dic, ut infra de ſpon. ca. uno, lib. 6. & quod no. hic
Goff. circa ea, quæ non tenent, & interdum Impedi
mentum præſtant, not. de re. iur. non præſtat, lib. 6.
¶ *In glo. & fi. ibi, & intelliguntur*] ſm Ala. T. & Vinc. [*&
7 ibi, ſimul † cohabitant*] nec eſt uis, an in domo ſponſi,
uel ſponſæ, uel alterius, quamuis aliter ſm leges. ff.
de ritu nup. mulierem, cum l. ſe. Hoſti. (*& ibi, ſeorſum*]
in hoc caſu dicebat Hoſti. ſponſalia non ratificari ni
ſi per expreſſum conſenſum. ratio, quia quando ſi-
mul cohabitant, ueremur, ne forte commiſceri ten
tauerint, ſupra tit. 1. iuuenis (*& ibi, conſenſerit*) de hoc
30. q. 2. c. uno, & eſt expeditum, infra eo. c. uno, lib.
6. (*& ibi, nam ad ea*) & l. ibi præ. quæ incipit, ex his.

SVMMARIVM.

1 *Hæc decretalis idem ferè dicit cum præcedenti, & inter eas differentia.*

Taciti, & expreſſi conſenſus idem iudicium.

2 *Sponſalia, oportet, fuerint, ut ſit publica honeſtas, & quomodo ſoluantur, nu. 3.*

3 *Additio gloſſarum.*

Impedimenti ignorantia refert apud alterum, an apud ambos ſit ſponſos.

CAPVT V.

Accesſit. Summatum eſt, ſupra ca.
proxi. in prin. unde dice-
1 bat Hoſtien. idem dicit † cum præceden
ti, excepto ꝙ hic loquitur, quando ſpon
ſus ſeparatim nutriebatur à ſponſa & morabatur, &
diſtinguit duo membra, ſecundum ibi, ſane (*Poſtea*)
ſcilicet adueniente ætate ſeptennii. Goff. (*Conſenſerit*)
tacitè, uel expreſſè, ut dictum eſt, ſupra capi. proxi.
dic, ut infra eo. cap. uno, lib. 6. (*Abſolutus*) quia adue-
niente

niente pubertate puella noluit consentire sponsali-
bus. unde prout dicit glo. hoc respicit factum [*Consen
tire*] in matrimonium aduenientre adulta ætate. Gof.
2 consenserat† tamen in sponsalia. aliàs enim, si dice-
res, ꝙ nec in sponsalia consensisset, ergo non fuisset
ibi publica honestas. & sic nihil impediret eũ, quin
posset matrem habere, ut supra, & hoc sonat litera,
in fi. quæ dicit, desponsata. Abb. autem intelligebat,
ꝙ sponsalia fuerant contracta per alium, & licet mu
lier non consenserit; tamen habuerunt publicã ho-
nestatem: sed hoc est falsum, infra eod. c. uno, lib. 6.
[*Cuius*] matris, scilicet [*Desponsata*] cum septennium
compleuisset, ut est dictum. ¶ Pen. gl. ponit opi. & le
3 cturam, quam reprobat. ¶ *In† glo. 2. in fine*] sine absolu
tione crederem sufficere, si alter in septennio prote
a staretur se nolle consentire. Inno^a. ¶ *In glo. quia ubi, in fi
ne*] cum alter ignorat impedimentum: secus, cũ am-
bo sciunt, ut ibi. ¶ *In glo. hoc ideo, ibi, ut quidam*] T. s. sed
mouebatur ex antiqua, ubi præcipiebatur matrimo
nium simulando sustineri contractum cum matre.

ANNOTATIONES.

a ¶ Innocenti. Vel de honestate requisiuit absolutionem. uide Io.
And. supra eo. ubi non est, in glo. & cognoscit, & infra c. proxi.
in glo. hic patet.

SVMMARIVM.

1 *Si impubes facta pubes licentiam nubendi alteri petat, quando non audiatur, num. 2. & 7.*
Ex sponsalibus contractis cum impubere maiore septennio oritur honestas publica. earum ratificatio quomodo fiat, nu. 2. & 12. & cuius auctoritate sunt dissoluenda, num. 3.
2 *Nubiles anni feminæ. 12. & num. 12.*
Pubertas per annos probatur, an aliter. num. 11. & 12.
3 *Matrimonium auctoritate ecclesiæ dissoluendum. quando dicatur consumari per copulam, num. 5.*
Quæstiones huius decretalis quot, uer. & dicebat.
4 *De copula assertio uiri iurata præsumitur, & qualiter tollat hæc præsumptio.*
Turpitudinem suam allegans auditur etiam post sententiam nulla appellatione suspensam, ob animæ periculum.
5 *Copula per uim quæsita non ualidat seu ratificat matrimonium, & supra num. 4. & infra 6. & quando præsumas cum eius effectu, num. 12.*
Virginitatem quæ per uiolentiam amittit, non amittit meritum, quando de ea dubitatur, inspicitur puella, num. 12.
6 *Contra matrimonium præsumptum potest & quid apponi.*
Vis quæ cognitionem carnalem inualidet, & quæ puellis grata.
Parentibus creditur de ætate filiorum.
Reclamatio consentire nolentibus necessaria, in fin.
8 *Epilogus suffragium, & additio glossarum. nu. 9. & 10.*
Iuramentum exigitur à reo semper ob animæ periculum, & quo casu hic.
11 *Proxima pubertati quæ dicatur.*
Circiter, aduerbium ad modicum tempus refertur.
12 *Aetas quæ nubentibus requiratur, ut matrimonium præsumatur uel ut hæc decretalis habeat locum.*

CAPVT VI.

1 Ontinebatur. Casus. Si impubes † desponsata
& traducta petit facta pubes licentiã nu-
bendi alteri, nõ auditur, si maritus iurat,
quod eam cognouit. secundò, ꝙ ex sponsalibus con
tractis cum impubere maiore septennio oritur pu-
blica honestas. & ponit consultationem. a. ibi, con-
sul. ipsius solutionem. & pars huius, de his, quæ fi. à
præla. continebatur. Dicebat Host. quædam puella
citra annos nubiles cuidam matrimonialiter iungi-
tur. ab episcopo, ut cum alio contrahat, licentia po-
stulatur. sed ꝙ cognita sit, & sic consenserit dicto ma
trimonio, ei obiicitur. si maritus affirmet hoc iura-
mento, ei creditur, & si cognita fuit uolens, prætex-
tu defectus ætatis matrimonium non soluitur. si co-
gnita non reperiatur, & ipsa consentire nolente, spõ
salia soluũtur. neuter cõsanguinitati alterius, ex quo
renuerũt spõsalia. matrimonialiter copulentur [*Nu-
2 biles*] scilicet 12. † & no. per annos probari puberta-
tem, de hoc, sup. eo. puberes. Host. [*Traducta*] si ibi igi
tur compleret ætatem, ratificaretur matrimonium.
quod dic, ut eo. titu. c. uno, lib. 6. [*Licentiam*] hic patet,
3 ꝙ † sine auctoritate ecclesiæ non sunt sponsalia dis-
soluenda. de hoc, supra c. 2. Inn. uerò dixit, ꝙ ubi nul
la sunt sponsalia, non est necessarium ecclesiæ iudi-
a cium, licet honestum. hoc no. infra cap. proxi.^a ubi
etiam dicit idem in matrimonio, quod est nullum,
nisi matrimonialiter sint coniuncti: quia tunc, si re-
cederet alter ab altero sine iudicio ecclesiæ, daretur
restitutio, infra de diuor. porrò [*Eundem*] sponsum,
cui tradita fuerat [*Et infra*] sub. & uir econtra dicit se
illam carnaliter cognouisse. Inno. & hoc paratus est
iurare. Et dicebat Host. ꝙ mulier cõtrarium dicebat
licet confiteretur, ꝙ ipsam aliquoties tentauerit in
uitam & renitentem: sed uirgo euasit. sic, supra tit. 1.
c. fin. infra eo. attestationes. ideo primò quæritur, an
sit standum iuramento uiri. secundò, an propter æta
tis defectum possit matrimoniũ impediri. uel si for-
san inuita fuit cognita. 3. si contingat separari sponsa
lia, utrum alter possit de alterius cõsanguinitate du
cere coniugem. ad hoc respondet per ordinem, ꝑ
Hostiẽ. [*Cognouerit*] uolente ipsa uxore. Lau. [*Veritati*
4 *ti*] idest assertioni† iuratæ, quæ ex quo iurata est, ue-
ra præsumitur præsumptione iuris. improbari tamẽ
potest hæc probatio per corporis aspectum, ut dicit
glo. [*Id*] scilicet ꝙ eã cognouerit, nisi & ipsa dicat, ꝙ
inuitam cognouit, ut in sequentibus. sed contra. s.
de solu. is, qui. Solu. hoc accidit, propter periculum
animæ, & propter hanc eandem causam auditur al-
legans turpitudinem suam, etiam post sententiã ap-
pellatione non suspensam, supra de re iudi. lator, &
c. consanguinei. Host. [*Si autem*] dictum est quid iuris
sit, cum peruenit ad pubertatem. hic dicit, quid iuris
cum non peruenit. Innoc. dicit Hostien. hic respon-
det secundæ quæstioni [*Vndecimo*] per hanc literam
5 † dixit. G. Na. tunc per carnalem copulam matrimo-
nium cõsumari, quando sponsa cognita erat. 11. uel
12. anno. uel huic ætati proxima. Alii dicunt, quòd
dummodo sit maior septennio, consumatũ est ma-
trimonium, infra eo. à nobis, & capitu. de illis, quod
putat uerius, Io. de deo, & probatur, de eo, qui cog.
con. uxo. suæ, c. ulti. [*Assensu*] ergo, si uiolenter fuisset
oppressa, non teneret matrimonium. nam cuiuscũ-
que ætatis esset, se posset per illatam uiolentiam ex-
cusare, infra eo. de illis. 2. talis enim non consentit, su
pra titu. 1. cum locum, imo dissentit. & si uirginitatẽ
amittat, meritum non amittit, sed duplicatur potius
ad coronam. 32. quæstio. 7. §. 1. & cap. 1. & 2. ad idem;
6 qui ma. ac. pos. insuper. hic igitur † opponi potest cõ-
tra matrimonium præsumptum, quicquid dicatur,
supra eo. is, qui. sed bene caue tibi, quod fiat fides de
uiolentia absoluta, puta quia pedes, & manus liga-
uit, argument. de baptis. maiores. §. item quæritur.
Hostien. qui etiam hic recitat de iudice, qui mulie-
ri, quæ dicebat se oppressam, condemnauit accusa-
tum, in decem libras, quas mulieri dari fecit. dicens
condemnato, ꝙ aufferret illas decem libras, si posset
mulieri, ex quo à sua præsentia recessisset. sed cõdem
natus non potuit præualere muliere se & pecuniam

uirlliter defendente. ex quo iudex præsumpsit eam
non potuisse inuitã cognosci: ga ex quo sic defendo
bat pecuniã, bene potuisset, si uoluisset defendere
corpus suũ. & sic fecit accusato restitui pecuniã. arg.
pro isto processu, C. de adul. si qui. inf. de pur. uul. c. 2.
de præsum. afferte, & ponit uer. Ouidii, Vim licet ap
pelles &c. Hiero. ꝯ Susannã, D. dicis, Vim passa sum.
rñdebit Susanna, cuius nomẽ fallaciter baiulas, ꝙ in
ter duos presbyteros & iudices pariter posita uinci
7 non potuit, quia noluit [*Cognita*] Idẽ, si nõ † sit cogni-
ta, sed possit cognosci, ẜm Gof. de hoc, inf. c. de illis.
2. [*Parentes*] no. ꝙ parentibus credit de filiorũ ætate,
Abb. [*Si uerò*] tñdet tacitæ qõni. Host. [*Desponsata*] ma-
ior septennio, & libero cõsensu, ne sit ꝯ. sup. duobus
capitulis proximis [*Fuisset*] & ad ætatẽ ueniens uirgo
oĩno reclamauerit, & sic per cp̄m fuerit absoluta, su
8 pra c. proxi. Host. ¶ Gl. † 2. signat ꝯtiũ, & soluit. ¶ Gl.
3. q̃rit opponẽdo, & soluit dupliciter. ¶ Antepen. gl.
9 q̃rit, & sol. ¶ [*In† glo. antepen. ibi non tantum*] uide, de elec.
10 cũ nobis olim, super 3. glo. ¶ [*In† glo. 2. ibi, quòd interroga
sti*] ubi de hoc [*& ibi, si quis acceperit*] ubi de hoc. ¶ [*In
glo. sed quia, ibi. Lau. dixit*] T. & Host. dabant aliam solu-
tionẽ. Pet. Host. quẽ uide. no. 33. q. 1. si quis acceperit
[*& ibi, ommittit*] etiã de cõsensu patriũ. ad hoc, sup. de
testi. super eo. 2. in fi. [*& in fine*] unde dixit. T. credo, ꝙ
ꝓpter periculum animæ semper exigat iurm à reo,
infra eo. tit. attestationes. ¶ [*In glo. sed quando, ibi, potest di
11 ci*] dicit Inn. illã esse proximã pubertati, q̃ distat à 12.
ann. cõpleto, nõ cepto, per 6. mẽses, ita quod est. 11.
annorũ. & dimidii: uel qñ pubertas apparet per aspe
ctũ, uel alia intersignia. Host. dicit illũ ætati proximũ
qui est cir. fi. pupillaris ætatis, uel illã excessit per tres
dies, ut sup. de reg. ad nostrã. arg. de elect. in causis. 1.
respon. in fi. cũ suis cõcor. & de ele. officii, & sic intel
ligitur, inf. eo. attestationes. & c. fi. uide, quod ibi di-
cã, super uer. nubilis. Illud. n. uerbũ, circiter, dicit ad
modicũ tempus referẽdũ, sup. de dila. literæ. de hoc,
ẜm eũ, sup. eo. puberes. inf. qui ma. ac. pos. insuper [*&
12 ibi, Non esset matrimonium*] dicit Inn. ꝙ † ubi contrahen-
tes steterunt in solis uerbis mr̃imonii, hoc non suffi
cit, ut præsumat mr̃imonium, nisi habeat. 12. annos
cõpletos, uel appareat ex aspectu eã pubescere. qua-
re. n. posuisset decr. 12. ann. si sufficerent. 11. uel 10. nõ
uidet. sed si sit, uel dicat cognita à uiro, tunc locum
habet hæc decre. s. ꝙ sufficit, ꝙ sit, in 11, uel amplius
circa. 12. & si dicas, ex quo cognouit eã, apparet eam
puberẽ, tñdet esse posse, ꝙ lanuginẽ nõ ꝓducit in se
more, quę sola signũ est pubertatis, & claustra pudo
ris aperta sunt, & sic cognita apparet, uel præsumit,
licet signa pubertatis non appareant, & si dicas, nõ-
ne præsumit idẽ, si in 10. uel 11. ann. aperta sunt clau
stra pudoris, ut supra de spon. iuuenis? respondet ꝙ
nõ: quia nõ dr̃ ibi præsumi carnalẽ copulã, sed con-
sensum, uel aliquã cognitionem sponsaliũ. Dixit. n.
ante. 12. annos nõ præsumi de facili interuenisse car-
nalem copulã, licet aperta sint claustra, nisi illi aper-
tioni alia adminiculentur inditia, puta magnitudo
personæ, quæ dicit mulieres melius noscere, nec ex-
pedit dicere, uel literis annotare: uel secũdum quod
dicit, locum habet hæc decre. ubi in minoribus con
traxerunt, & postea ad maiorẽ peruenientes ætatem,
si unus petat separari, & alter dicat cognoui eã, dum
erat in 11. uel magis uicina. 12. nõ separabitur matri-
monium: quia suspicari possumus eam tunc poten-
tẽ, quæ permisit supra se uirum ascendere, & hoc tu-
tius tenẽdum, de spon. iuuenis. sed oportet ẜm eum
de hoc constare. ꝙ uisus fuerat eam cognoscere. nõ
enim sufficeret sola ætas. 11. anno. & contradicit hæc
opi. proximæ ẜm eum, quia dicunt, ꝙ licet hi, in 11.
anno, nisi sint cõmisceri, si tamen adhuc potest con
stare mulierem non esse puberem, quia ut lanuginẽ
non habet, non iudicabitur matrimonium, nisi per-
uenerit ad annos. 12. ¶ [*In glo. sequen. ibi, maximè*] ut pa-
tet, infra eo. à nobis, & c. sequen.

ANNOTATIONES.

8 ¶ Cap. proxi. Quid de iuramento. uide glo. quæ incipit, Tali mo-
do, & super illa, Io. And. in c. venerabilem, de elect.

SUMMARIUM.

1 *Impuberes si duo septennio maiores contrahunt sponsalia, quan-
do possunt ab eis resilire, num. 2. 3. & 4.*
Quid si per de præsenti uerba contrahatur, num. 5. in fine.
Quid si alter ipsorum sit pubes. ibid.
2 *Pubertas numero probatur annorum.*
*Reclamatio nolentium consentire sponsalibus necessaria, consuli-
tur, ut sæpe fiat, & scribatur, & ubi facienda, num. 5.*
Durare præsumitur, nisi contra probetur, num. 5.
3 *Ea cessante an & quando dicatur matrimonium perfectum, n. 4.*
4 *A sponsalibus resilire quibus & quando liceat, & sup. nume. 1.
2. 3. infra 8.*
5 *Coram personis honestis reclamatio fieri potest, & quando, &
quæ dicantur huiusmodi personæ.*
*Violentia excludit consensum, & effectum copulæ in matrimo-
nialibus.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 7.*
Initium quando spectetur.
Claudicat quandoque contractus. §. 1.
8 *Additio glossarum.*
Medicus semel probatus reprobatur, & cur.

CAPUT VII.

1 DE illis. C. Si duo † impuberes maio-
res septennio sponsalia con-
trahunt ante pubertatem, resilire non
possunt. & ille, qui primò fiet pubes,
alium expectabit. & si à prin. alter erat pubes, pu-
bertatem alterius expectabit. & prima glos. diuidic
decre. Ho. uerò sic dicebat, puer. 12. annorum. &
puella 10. simul iunguntur, quousque ætas fuerit in
utroq; completa, expectare præcipiuntur, ꝙ si puer
14. ann. cum prædicta puella contraxit, & ueniẽs ad
14. an. non reclamauerit, in uoluntate puellæ rema-
net, an ueniens ad ætatem uelit soluere sponsalia sic
contracta. Mulier uerò 12. an. contrahens cum pue-
ro reclamare non potest, sed expectare tenetur, utrũ
puer ad ætatem ueniens duxerit reclamandũ [*Annos
2 ageos*] ergo per † numerum ann. probat pubertas, de
hoc supra c. puberes. Host. [*Antequam*] ipsa enim pu-
bertate adueniẽte audiret, ut sequit, & per tres dies
an. uel post, ut no. supra c. proxi. secundũ Host. quò
ad separationem. nã reclamatio est scribẽda, in qua
forsan postea præsumet perdurare, nisi contrariũ
probetur, ar. de bap. maiores. §. fin. & infra eod. de
illis, & cap. ex literis, secundum Hostien. qui etiam
consuluit, quod sæpe reclamet, & id scribi faciat,
arg. supra de proba. quoniam contra, ut sic ipsius
dissensus euidentius elucescat [*Istorum puerorum*] sed
diuersæ ætatis. pone, quòd puer 13. ann. mulier 10.
& sic diuersificabitur à præcedenti & sequenti casu.
3 Host. [*Peruenerit*] an eo † solo, quod non reclamauit,
perfecta ætate dicatur matrimonium confirmatũ,
dic ut infra e. cap. uno, lib. 6. [*Eosdem*] pueriles [*Alte
rum*] scilicet sponsum, qui ligatus erat; quia non re-
clamauerat adueniente legitima ætate. Ho. [*Ipse*] spõ
4 sus [*Aetatem*] 14. ann. [*Negauerit*] in potestate † igitur
spõsi est tunc cõsentire, uel dissentire. Ad euidentiã
tñ huius materię distingue, aut iurauit qs sponsalia,
aut nõ: si iurauit, & nõ uult ꝯplere, subdist. aut uterq;
uult

uult à sponsalibus resilire, quo casu cogẽdi nõ sunt,
sup.eo.c.2.aut alter tantũ dissentit.& tunc subdistin.
aut allegat iustã causam cõtra sponsalia. & tũc audi-
tur,de iureiuran.quemadmodũ:aut nõ allegat,quo
casu,si rimetur scandalum de eius cõpulsione,eccle
sia non cogit eũ.sup.ti.proxi.requisiuit.si nõ timet,co
gitur indistinctè.s̃ ti.prox.ex lr̃is.2.ubi de hoc. Si ue
rò in sponsalibus nõ interuenit iur̃m, aut ꝯhũt p se,
aut p parentes. si per se,tene qđ hic dr̃:quia si uterq;
est impubes, non admittit añ ætatẽ legitimã. si alter
pubes,alter impubes,si impubes reclamat, nõ audit
añ ætatẽ legitimã,ut hic. Si autẽ pubes reclamat, nõ
auditur,ex quo semel consensit,ut hic.Si per paren-
tes,distingue,aut hi,pro quibus cõtrahunt,sunt ma-
iores.& tunc nõ cõpellunt,nisi uelint hr̃e rata spon
salia,infra eo.ex literis. aut minores, & tunc ualent,
supra c.1.quod intellige, si uerbo, uel facto consen-
serint,infra eo.c.uno,li.6. & ex quo uenerint ad æta-
tem legitimã,poterũt resilire, ut hic, Abb. & Pet.de
hoc,& indistin.Host.uerò hic dicebat non esse curã
dum,an iur̃m interuenerit, uel non. 22.q.5.iur̃i, de
pact.c.1.& 3.de arbi.per tuas,& hic,& c.se.& c.ad dis-
soluendũ, sic dicẽs, qñ minores.7.ann.contrahunt,
standũ est his.quæ dñr,sup.eo.literas, & c.accessit. si
sunt puberes hinc & inde,locũ hñt no.sup.c.præ.præ
terea. 1. & 2.c. requisiuit. quod si pueri sint maiores
infantibus,& æqualis ætatis, nõ audiunt sup separa-
tione spõsaliũ, donec ambo pariter ætatẽ pfecerint.
& si tũc nõ reclamauerint, firmãt ad minus sponsa-
lia,& sic cõpellunt ab ecclesia cõtrahere, ut de pau-
peribus dictũ est. Si uerò reclamauerũt,soluunt spõ
salia,sup.eo.c.1.respõ.& inf.eo.à nobis.Si uerò pue-
ri sunt disparis ætatis, in uoluntate illius, qui primò
peruenerit ad ætatẽ,est soluere sponsalia,si reclama-
uerit,q si tacuerit, ad eum, qui minor remanet, de-
uoluitur hæc potestas.& s̃m hoc intellige,sup.§.pro
xi.& sup. de spon.ex literis.2.& infra c. attestationes.
uerũ si pubes cũ impubere contrahat, statim tenent
sponsalia quo ad utrũq;,& uterq; expectare tenetur,
a quousq; impubes ad pubertatẽ perueniat[a]. & tunc,
si reclamat,soluuntur sponsalia: aliàs ab ecclesia cõ-
trahere cõpellent,nisi cã subsit, quare nõ fiũt cõpel
5 lendi,& de hoc,supra ritu.1.ex literis.2.fiet† autẽ hæc
reclamatio corã episcopo,uel suo uicario.ad hoc fa
cit litera, supra iudicio ecclesiæ, supra de reg.c.2. de
frigi. c. 1. & ipsis deficientibus fiat corã presbyteris,
& aliis honestis psonis,arg.sup.de offi.or. pastoralis,
in fi.sed ipso facto fit reclamatio,ut no.inf.c. attesta-
tiones.hæc uera ,nisi intercedat carnalis copula s̃m
ea,quæ no.sup.eo.puberes:uel aliter dicat matrimo
niũ præsumptũ.sup.tit.1.c.fi.& hæc oĩa excludit uio
lentia, si pbet intercessisse in quacũq; ætate, inf.eo.
de illis. Si uerò pubes,& impubes, uel duo impube-
res per uerba de præsenti contrahãt, no.infra c.pro-
6 xi.& dic,ut inf.eo.c.uno,lib.6.¶Glo.3.†ponit lectu-
ram,quã reprobat. ¶Glo.sic infra successiuè, signat
duo contraria,& soluit.¶Vlt.gl.arguit semel proba-
tum &c.alle.8.iura, & in contrariũ unam,l. secundò
arguit claudicare contractus,alleg.7.iura,in contra-
7 riũ alle.4.& soluit.¶[*In gl.2.ibi, Pomponius.2.*] si pupil-
li negocia gerere cæpi.& inter moras gestionis fact⁹
sit pubes,inspicit initiũ[*& ibi, denique, §.1.*]si cũ mino
re contraxi,& ꝯtus incidit in ips,quo factus est ma-
ior,si approbauit.cessauit restitutio,alias non.¶[*In ul.
glo.ibi, Pomponius, 1.*] uide,de accu.nulli,super gl.2.[*&
ibi, si uxor, in fi.*] uide,de adul.c.fi.super 1.glo. [*& ibi,§,
reprobari*] uide,de præben.cum s̃m,super pen.glo. [*&
ibi, de auct.tu.§.1.*] emendo,uẽdẽdo,locãdo,uel cõdu-
cẽdo, uel his similia agendo sine tutoris auctoritate
obligat q̃s pupillo, sed pupillus non [*& ibi, non eo mi-
nus*] uidelicet sñia lata p minore.25.ann. q egit sine
curatore, uel in dãnis ei subueniat, nõ in rebus pro-
sperè gestis [*& ibi, si cum dies, §. sed si cum dies*] §.sed si,ui
de de ap.ex patre.1.super gl.1. [*& ibi.§.ult.*] incipit, si
8 ab altera.uide,de arbi.c.fi.in glo.1. ¶[*In gl.1. altero, ibi,
perueniat*] si tñ ꝯhat,tenet, ut no.in fi.ult.gl. ¶[*In glo. sic
infra, ibi, ex fine*] idẽ ibi Goff.& eodẽ mõ rñdet s̃m eũ
ad decr.supra eo.accessit.& facit, qđ no de resti.spo.
ex parte,in gl.1. ¶[*In gl. ult ibi.§. reprobari*] ibi, medicus
semel probatus reprobat.& est spãle p p hoĩum sani
tatẽ [*& ibi, non eo minus*] & infra de eo,qui du.in ma.c.
1.ubi de hoc,in ult.glo. [*& ibi, consensibus*] facit, quod
no.supra de transla.c.fin.in prin.1.glo. [*& ibi, suæ pro-
missionis*] si.no.supra tit.1.ex literis,in fi.2.glo.

ANNOTATIONES.

a ¶Perueniat. Vide ad materiam huius.c.in deci.Rotæ,cõcl.434.

SVMMARIVM.

1 *Impuberes sponsalia contrahentes ante pubertatem nequeunt separari, num.2.*
Hæc decretalis quid addat proximæ, num.2.
Infra, pro citra.
2 *Argumen. à contrario hic elicitur.*
Matrimonium per uerba de præsenti ab impuberibus contractũ habet uires sponsariũ. quando non est, separari, uel accusari non potest, num.3. præsumptum quod dicatur, nu.3.5.6.& 7.
Quod agitur, si non ualet, ut agitur, ualet ut ualere potest, exemplum.
3 *Separatio hic pro absolutione sumitur, & à quo.*
Copula, oportet sit uoluntaria, & eius effectus.
4 *Pubertas qualiter probetur.*
Ad rarò quæ accidunt, interdum ius adaptatur.
Anticipatio copulæ fit quandoque.
5 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Quod noluit, potuit, quod uoluit facere nequiuit, an habeat locum in matrimonialibus, nu.6.& 7.
6 *Additio glossarum, num.7.*
7 *Matrimonia non iure fori, sed iure poli aguntur.*
Obligatio tacita extra id, quod agitur sæpe contrahitur.
A Egidius iurisconsul. Cardinalis.

CAPVT VIII.

1 A Nobis tua. C.Impuberes spõsa-
lia contrahẽtes ante
pubertatem separari non debẽt, & ponit
1.questionem.2.respondet ibi ad quod.&
dicebat Hosti.quòd hæc decre.dicebat, idem cum.1
respon.supra proxi.addebat tamen, de consensu, &
carnis copula[*Vtrum*]tolle liceat,quod est infra[*His*]
ambobus contrahẽtibus.Inn.[*Infra*] i.citra sic supra
c.pro.in prin.Ho.[*Matrimonio*]Matrimonio ꝯhendo.
2 Goff.[*Ante nubiles*]§.ergo ꝯrio † post nubiles annos
bene habent coniugalem consensum, de hoc supra
eo.puberes.Hp.[*Expectare*]huius ratio,no supra.c.c.
pro.in 2.gl.& tunc aduenientẽ pubertate[*Confirmetur*]
i.contrahendo per uerba de præsenti communi cõ-
sensu firmet, cũ nec mr̃imoniũ ꝯctũ hrẽt uires nisi
sponsaliũ,& hoc nõ fuerat dictũ in superiori capitu-
3 lo,s̃m Hostiẽ.[*Separentur*] i.a sponsaliũt uinculo iudi
cio ecclesiæ absoluant.alia lr̃a [*Separetur*] s.matrimo-
b niũ.& dic quò ad uires[b] sponsaliũ, ut utriq; detur li-
cẽtia contrahendi,infra eo.attestationes,in fin. aliàs
matrimoniũ,qđ non est,separati,vel accusari nõ po
test,inf.eo.ad dissoluendũ. Host. s̃m quẽ sub. hic &
hæc separatio fiet,nisi &c.[*Carnis*] ꝯ.s̃.ti.1.tua. So.ibi,
& intelligas hoc de copula uoluntaria: aliàs contra,
infra c.proxi.secundũ Host.& addit hoc superiori ca
pitulo secũdũ eũ[*Commixtio*]quæ statim inducit mr̃i
moniũ, sup.tit.1.de illis.j.eo.ex lr̃is.T.præsumptũ, s.

ti.proxi.is qui.Go.[*Interdum*] ergo secundũ Hos.non
4 debuit scribi,ꝙ † per hanc tantum probetur puber-
tas,cum ad ea.quę rarò accidunt,non adaptẽtur iu-
ra.de hoc.s̄.c.literas[.*Anticipare*] malitia supplẽte æta
5 rem j.c.proxi.Inn.¶Glo.2.† dat simile,quærit,& du
pliciter soluit.¶[*In gl.2.ibi,quæsitum*] si infra 12.an.fiãt
nuptiæ si præcesserũt,spõsalia,durã,quãuis loco nu-
ptæ in domo sit: si non præcesserunt per deductio-
nem,non esse ebuntur spõsalia [*& ibi, multum interest*]
uide in c.cum super, super ulti.gl.[*& ibi,minorem*] ui-
6 de sup.ri.1.ad id quod,super gl.2.¶[*In † si gl.1.*] Ala.uel
de uero matrimonio loquitur, quod quãtum in eis
erat, contrahere intendebant secũdum Lau.& Vin.
& sic soluitur quæstio sequentis glo. ¶[*In gl.2.ibi, quia
nolunt*] hoc tenuit hic Vin. & Io.infra c.ult. & refert
Host.ꝙ idem tenebat Ala.& Egi.cardinal,de Ala.fal
sum dixit,ut infra patet: quia eius fuit hæc gl. [*& ibi,
7 quæsitum*] dicebat Phi.infra c.fi. ꝙ † ista lex,& lex, mi-
norem,alle.infra non obstant: quia matrimonia nõ
iure fori,sed iure poli reguntur [*& ibi, posset tamen di-
ci*] idem Ala.T.Goff & Inno.& sic terminatur, infra
e c.uno.§.1.li.6,[*& in fine*]& c.ult.& inf.de condi.ap-
po. super eo. sępe.n.extra id, quod agitur, tacita & c.
ff.commo. si is, qui commodatum,§.fin. Hostien.

3 ꝙ † puella hñs.11.ann.& dimidiũ. dũ desponsatur,&
traducitur ante, quàm perueniat ad complementũ
12.an.reclamat, nunquid iudicandum erit matrimo
niũ;sic,si interuenit copula alias non.ſm Tan.quam
sententiam reprobat Gof. dicẽs esse matrimonium,
siue interueniat copula.siue non,ex quo contrahen
tes sunt ita proximi ætati ,quod interuenire potest:
sed Hos.dicit.ꝙ dictũ Gof. non putat uerũ. & ubi di-
cit cõiungi,sub.& ita factũ esse probet. nã de hoc ali
ter constare,vel præsumi nõ potest ſm eũ.& si dicas,
pubertas solet ꝓueniri. sup.c.puberes, utiq; & tarda-
ri,ut ibi.Glo Inn.& Abb.concordat Gof.& eius opi
nio uera est,ut inf.c.ult.& inf.eo.c.uno, §.1.lib.6.ubi
4 de hoc[*Malitia*]i. uigor † naturalis, uel potentia ad
coeundum.Pet. [*Accedat*] arg ſm Vin.per sequentia
terminari ꝓcedentia,& ecõuersò, de hoc,sup.de ap.
5 secũdò requiris,¶[*In † gl.antep.ibi.l.3.*] uide de pœ.& re-
mis.omnis.super 3.gl ¶[*In gla.ult.ibi.l.2.*] uide,qđ me.
6 causa,ad audientiã,in ea.gl.¶[*In † glo.2.in fine*]& idẽ,qđ
in matrimonio,dicam in ingressu monasterij.alii cõ
tra.Inn ſm uerius, ut inf.de reg.c.1.li.6. ¶[*In glo. alibi,
ibi,prudentia*]quod intelligit.T. sapientiam, discretio-
nem, & doli capacitatem. & secundum Phi. interdũ
bonitas supplet ætatẽ,C.de proxi. sa.scrine,l. unicui-
que, & 77.distin. monacus.

ANNOTATIONES.

a ¶Vires. Habet ergo locum c.proxi. etiam in fictis sponsalibus,
& præsumptis,de quibus in capitulo primo,§.1.eod.titu.lib.6.
& uide infra super gloss.prima.

SVMMARIVM.

1 *Minores apti ad matrimonium ex contractu obligantur, nisi uio-
lentia intercedat, & qui apti dicantur, num.2.*
Hæc decretalis quid addat proximè superiori.
2 *In mora modici temporis non est impedimentum.*
Parentibus creditur de ætate liberorum.
In matrimonium consentire uel uerbis, uel facto.
3 *Reclamatio quando iuuet, uel secus.*
*Copula carnalis an sufficiat, quòd interuenire potuerit, & quo
casu.*
Pubertas præueniri solet, & tardari.
Interuenire qui possit quid,uel aptando inspicitur.
Malitia qualiter hic accipiatur.
Per sequentia terminantur præcedentia, & è conuersò, ibid.
5 *Epilogus,& additio glossarum.num.6.*
Monasterij ingressus,& matrimonium an parificentur.
Prudentia quomodo hic accipiatur.
Aetatem supplet interdum bonitas, & quandoq; malitia, nu.4.

C A P V T IX.

1 DE illis. Casus.Minores apti ad matri
monium ex contractu obligã
tur,nisi uiolentia intercedat. Abb.& in 1.
decisa consultatio.in 2.responsio,ibi,re-
spondemus.& dixit Hos.idem eum superiori,sed ad-
dit de uiolentia [*Proximi*] Idem, si non sint proximi,
dummodo sint doli capaces, supra eo.literas, in fin.
Ala.proximum antẽ dixit,ut dicit glo.sup.eo.conti-
2 nebatur [*Potuerunt*] arg.ſm Vin.in mora modici tẽ-
poris non esse impedimentum,supra de æta. & qua.
præterea.ff.de iudi.si debitori.cõtra.ff.de mino.l.3.§.
minorem,& sup.de rescrip.si proponente [*Coniungi*]
quod apparet lanugine,uel facti experientia.Innoc.
[*Non dicunt*] maximè cum parentes dñt eos ætatis le-
gitimæ,sup.c.continebatur. Hosti. [*Consensisse*] uel di-
cendo uerba apta matrimonio, uel cognoscẽdo eã.
& hoc innuit litera, coniungi.Inn.[*Suppleuisse*] pone,

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non facit contractus ante puberem ætatem etiam
cum uisu carnalis copulæ: & quando præsumatur ipsum, nume.
5 & 8. alia, uide num. 10.*
2 *Confessioni an & quando standum contra se in matrimonialibus,
quando possit mutari, uel reuocari, num. 3.*
Ad malum multæ uiæ.
*Mulier,qui corrumpi timetur, est custodienda, & apud quas, in
fine.*
4 *Per cohabitationem firmatur matrimonium, & quando.*
Vendicatio datur etiam contra maritum liberum, & filium.
Maritus non habet sui corporis potestatem.
5 *Testes qui idonei matrimonio, uel sponsalibus.*
Circa, præpositio quid significet.
Potentia coeundi ante tempus non præsumitur, nisi in casu.
Arg. à contrario sensu fortissimum, & quo casu hic.
6 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum. nu.7. & 8.*
Virginitas per aspectum corporis probatur.
*Corruptio utriusque requiritur in copula confirmatoria matri-
monij.*
9 *Publicatio attestationum non obstat in matrimonialibus, & ra-
tio.*
*De animarum salute ubi agitur subtilitas pernitiosa non est ser-
uanda, & ueritas anteponenda.*
10 *Matrimonium est fauorabile, & à minori anno.qui coire potest,
contrahi potest, & ratio. matrimonio cum duabus contracto
quid iuris.*
*An præsumptum primum præferatur publico secundo. alia uide,
num.1.*
*Iuramentum hic defertur ren attenta præsumptione contra eum,
& quid si nolit iurare.*

C A P V T X.

1 ATtestationes. Casus. Cõtractus
ante puberem æ-
tatem,etiam cũ nisu carnale copulæ non
facit matrimoniũ. Cõis diuisio. 2.ibi,cõ-
sultationi.dixit Hostiẽ.puer tentat mulierem, quam
desponsauerat: mulier credit, ꝙ euasit virgo recedit
a sponsi añ,quã ad.14.an.perueniat:sed facta postea.
17.an.mulier ipm sibi in virũ uẽdicat.mãdat epo, ꝙ
nisi mulier per testes ꝓbet,ꝙ hñs.14.an.in ipsam cõ-
sen-

senserit, recepto ab eo iuramēto, quod post legitimā eta
tē in eā non consensit, ipsum ab impetitione mulie-
ris absoluat, & utriq; det licentiam quod cū alio contra
hat (*Accepimus*) hic patet, quod attestationes erant publi-
catæ. Ho (*ipsis*) attestationibus, nō ītelligas spōsis, Ho
stiē. (*Vxorem*) s. per uerba de præsenti (*ipsam*) spōsam. s.
2 (*Credit se*) quia contra † se cōfitebaꝛ, crediꝛ ei, ut dicit
gl. Sed cōtra, hæc confessio est contra matrimoniū
& eē posset, quod ipsa fingeret sibi placere, qđ displicet.
Sunt. n. hominibus multæ uiæ ad malum, in auct. de
nup. §. minores, & fingi potuerunt lites. ff. de trāsact.
cū hi. §. transactiones, &. §. se. ergò ēt utriq; in hoc ca
su non est credendum, de eo, q co. con. super eo, de
diuor. ex lrīs. Dicit Ho. talia cōmittēda iudicis arbi
trio. de hoc. s̄. n. 1. tua, &. c. præterea. 2. &. c. requisiuit.
vñ, si iudex certus sit omnino, quod mulier modis om-
nibus appetit mr̄imoniū, uel ambo simul, credere
potest confitenti. & confitentibus etiam ꝯ mr̄imo-
niū cū alijs sufficientibus uerisimilibus coniecturis,
ar. hic, &. 35. q. 6. si duo. sed si dubitat in aliquo, cōsu-
lit Host. quod non de facili ad sententiā diuortii prorū-
pat. s̄. de sen. & re iu. c. fi. de testi. licet ex quadā, in fi.
sed & mulierē inspici faciat. s̄. de prob. cām, & de om
nibus circunstantijs ex officio ēt partibus inuitis in-
3 quirat, ut. s̄. ti. 1. sicut, ad fi. quid † si mulier uelit con-
fessionē mutare, & dicere, quod eā corrupit; hoc facere
potest, maximè quia nec firmiter asserebat se uirgi-
nē. vñ dicebat pe. & Ab. quod non semp puellæ hoc co-
gnoscūt, an sint cognitæ cū effectu, & ēt si hoc fecis-
set. cō pro errore & no. de ap, cū cām uel statim apud
acta. s̄. de ele. scriptū. §. 1. ubi de hoc. Quinimò & post
sententiā ꝯ mr̄i. latā in rē iu. non transeat, de re. iu. la-
tor. sed qđ si interim, ut possit illū habere, latēter fa-
ciat se corrūpi, pp hoc & alia & similia, cōsulit Ho.
quod ep̄us sepius & p diuersas matronas mulierē faciat
custodiri & poni in tuto & honesto loco. s̄. ti. 1. cum
4 locū (*Recessit*) & sic † de facto dissentit, & per hoc in-
nuit, quod si cū muliere morādo perfecisset ætatē, mr̄i-
moniū eēt firmū (*quem*) spōsum (*Eadem*) G. mulier (*Vē
dicare*) ex quo. n. maritus ē. iā sui corporis nō habet po
testatē, & sic uxor eū uēdicare posset. ff. de rei uen. in
rē, adiecta cā de iure diuino, sicut de iure quiritū vē-
dicatur filius. ff. de rei uē. l. 1. ēt ꝯ p̄rem. s̄. ti. 1. non est
nobis, &. c. veniēs. Ho. (*Et infra*) hoc est, quod iuuenis
ꝯdicit, dicēs quod in ipsam nunquā cōsensit, ex quo fuit
ætatis legitimæ, & petit, qđ sibi deꝛ licentia cum alia
ꝯhēdi, q̄rit ep̄s, qd habeat facere. Ho. (*Idoneos*) qui in-
5 terfuerūt † cōsensui, & nō suspectos. s̄. de test. in litte-
ris. Ho. (*Circa fi.*) per tres dies, quia nec añ tp̄s præsu-
mā potentiā, nisi facto pateat, & pbet, ut dixi. s̄. c. cō
tinebaꝛ, &. s̄. de illis. a. &. j c. px. §. fi. Ho. uide quod di
cā. j. c. ult. (*Consensisse*) cognoscēdo, uel de nouo ꝯhen-
do. aliter. n. ut si osculatus est eā, uel cohabitaret cū
ea, non p̄sumerē mr̄imoniū. j. de ma. ꝯc. ꝯ inter. ec. c.
a 1. Inn. [a] Ho. ꝯ, qđ satis vr̄ p. c. j. e. c. uno. §. 1. lib. 6. Dice-
bat āt Ho. quod āt tentādo ꝑpe fi. 14. per tres dies tacite
ratificare uꝛ, & hoc forte allegabat mulier, dicēs ēt,
quod sup hoc uolebat stare suo facto, & qđ. j. dixit, Nō
cōsensit, exponit saltē tentādo. & hoc in fauorē ma-
trimonij, & pp vitandū aīarū piculū (*Potes, & debes*)
ergo si nō iurat, nec potes, nec debes, sed adiudicabis
illū mulieri, ut dictū ē. ar. n. a ꝯrio fortissimū ē, de his
q̄ fi. a p̄. cū apostolica. Ho. [*Licentiam*] nec aliter ꝯhere
debet, ut dixi. s̄. c. 2. Ho. gl. 2. &. 3. pñt recitari per duas
6 quæst. ¶ Pe. † gl. Respō, per. q. qū dicaꝛ, circa fi. soluit
allegās tria iura. alle. unū ꝯriū, & demū determinat, q̄
7 dixit. ¶ Vl. gl. q̄rit opponēdo, & soluit. ¶ *In † gl. 2. ibi,
de ætate. §. 1.*] uide de confes. c. fi. super gl. 1. ¶ *In gl. pe. ibi
non tantum*] uide de ele. cū nobis olim, sup gl. 1. [*& ibi
8 ad rē pub.*] uide de ele. cū in cūctis, super. 5. gl. ¶ *In fi. 2.
gl.*] adde, nisi mulier p aspectū corpis virginē se pba
ret, de pba. ꝑposuisti. Tā. uel s̄m Inn. licet mulier cor
rupta fuisset, & nō uir, nō eēt mr̄imoniū. remi. ad ea
q̄ notauit. j. de eo, q co. fraternitatis. ¶ *In gl. quod facere,
9 in fi.*] ubi de hoc. Ho. dicit † istud factū falsum, nā. s̄ p
bauit, quod maritus suus erat. & in ipsā cōsenserat. & sic
ē iste idē articulus. posset tñ dici. quod ē alius modus p-
bādi cōsensum; qa sup. pbauit primū cōsensū ꝯctus,
hic uerò mādaꝛ pbari cōsensus postea subsecutus.
Dicit tñ, quod nec hoc pdest magr̄is, q tenent, quod publi-
catis attestationib' nō possint alij tēs ī eā mr̄imonia
li pduci, ne laxeꝛ uia falsis testib' pducēdis. nam s̄m
eū magis ē timēdū de corruptione, uiso quod non pba
uit primū consensū, dicere poterit uolo pbare, quod de
nouo cōsensit in me. sed & si super primo consensu
formasset libellū, & litē conte. eēt, qđ ualeret in hac
cā cā nouū cōsensum pbare. ff. de iud. nō quēadmo
b dū, &. l. nō pt videri [b] Dixit ergo, quod. ex quo de salute
aīarū agiꝛ. pniciosa subtilitas nō est seruanda, q̄ ꝯ ani
mā posset eē, & si ueritas pro aīa, qs dubitat illā p̄fe-
rēdā. 12. q. 1. p̄cipimus. j. de si. Matth. ueritas ergo s̄m
eū ē, q; in mr̄imonialib' non ob. publicatio, qa nec
sn̄ia, de re iu. lator. ¶ *In gl. forte ibi, illud*] solue, ut not.
10 sup. de regula. ad nr̄am, in gl. a. fauorabile † āt ē mr̄i
moniū, & quod minor an. q coire pt. ꝯhere possit. ne pec
care cogaꝛ. ¶ *In gl. sed quare ibi, ideo secundum Vin. & in fi.*]
dixit Ho. quod hęc est cā, quare defertur iuramētū, quia
de tāta re segnius agēdū nō est. 42 di. quiescamus, &
qa p inspectionē & iuramēti delationē, & oēm aliū
modū conari debet iudex, ut sibi ueritas cōstare pos
sit, quid si renuit iurare? adiudicabiꝛ mulieri, ar. sup.
de iura. ca. c. fi. Quid si postea transeat ad secūda uota
distringeꝛ p ecc̄liam, ut reuertaꝛ ad primā. sup. ti. 1. si
inter, &. c. is qui. quod si añ, quā ab hac muliere impete-
reꝛ, ad secūda uota transiisset, & modo nō uult iura-
re, uel iurat, quod circa. 14. an. in primā consensit, Dicit
Ho. quod quæras, & cōsulas talē, qui sibi sciat, & ualeat
respondere, quia s̄m eū dicere ꝯ hanc dec. eēt præsū-
ptuosū, uelle uero p̄iudicare secūdo mr̄imonio pu-
blicè ꝯcto occasione primi p testes ñ pbati, ñ ē tutū.

S V M M A R I V M.

1 *Si sponsalia maior contrahat cum minore, non tenetur illum expectare donec ueniat ad ætatem adultam*
2 *Matrimonium per uerba de præsenti cum minori non ualet ut matrimonium, nu. 4. & quando præsumatur, & nu. 3.*
Vis absoluta quæ, & afficit obligationem, nu. 3.
Per cohabitationem uoluntariam ratificat matrimonium.
3 *Per copulam tentatam, & quo casu.*
Præsumptio tollitur per iuramentum in matrimonialibus.
Conatus sufficit hic, & quo casu.
Responsum papæ quandoq; factum more Scæuolæ, ut hic.
4 *Epilogus, & Additio glossarum.*

C A P V T XI.

1 EX literis. Casus. Sit † maior inuitus contrahat sponsalia cum
minore, non tenetur illum expectare, do
nec ueniat ad ætatem adultam. Et cōmu-
nis diuisio. 2. ibi, Cum autem. dicebat Hosti. mulier
pubes cum puero. 9. uel 10. an. contrahit: traducta in
domum soceri, secum inuita per annum & amplius
moram trahit: sed hora captata recedit ab eo. debet
ei dari licentia contrahendi cum alio, si aliud nō in-
2 tercessit [*Iurata*] per uerba † de futuro. & sup. Tandē
desponsata per uerba de præsenti. 10. ann. & ideo nō
ualuit contractus ut matrimoniū [*Vbi*] scilicet in do-
mo patris pueri [*Et inuita*] & forte ligata, & sic fuit vis
absoluta. unde nullo modo fuit obligata, s̄. de bap.
maiores, §. itē, q̄ritur Hosti. [*Minis*] continuis. aliàs si

femel uolpntaria ſtetiſſet, ratificatum fuiſſet. atq. ſu-
pra eo. de illis. 2. in fi. & quod, Inf. dicit. ꝙ inde diſceſ-
ſit, intelligas, quamcito potuit captata ſibi hora, Ho-
ſtien. [*Et infra*] quæris, an ſibi dari debeat liceñtia, quã
petit eum alio contrahendi, an uſque ad alterius æta-
3 tem licentiam debeat expectare [*Acceſſum*] etiãſ cau-
ſa carnaliter cognoſcendi. q. d. ſi non tentauerit. alio
quin, cum per uerba de præſenti contraxerit, ſi hoc
feciſſet circa pubertatem mulierem conſentiente, eſ-
ſet forſan matrimonium præſumptum, niſi iuraret,
ꝙ non fecit hoc animo conſentiendi, ut ſupra c. pro
xi. ad fi. ſecus, ſi eſſet ſponſa de futuro: quia tũc cona-
tus non ſufficeret ſine effectu. ſup. tit. 1. c. fi. Illud au-
tem certum eſt, ꝙ ſi eam cum effectu tractaſſet. quæ
cunque uerba interueniſſent, eſſet matrimoniũ niſi
inuita fuiſſet cognita, ut no. ſupra eo. a nobis. & c. ſe.
[*Propoſita*] ſcilicet, ꝙ inuita tradita ſponſalibus nõ cõ
ſenſit. Ab. dicebat Ho. ſ. ꝙ inuita contraxit, inuita tra
ducta fuit, & compulſa ſtetit, & captata hora aufu-
git, nec unquam in ſponſum tacitè, uel expreſsè cõ-
ſenſit. & ſic eſſet omne contrarium ſecundum eũ,
qui dixit etiam papã hoc reſpondere more ſecuole.
ff. de li. le. l. Aurelius. ſic ſupra ti. j. tua, & infra qui cle.
4 uel uo. c. fi. ¶ Vlt. glo. † ſignat contrarium, & ſoluit.
¶ *In fi. 2. glo.*] ſic. 32. q. 1. conſidera, de æta. & qualita. c.
pen. de cele. miſ. conſilium, in fi. ¶ *In glo: ſi hoc. ibi. ſpon-
ſalia*] non ut matrimonium. obſtabat. n. ætas uiri ſm
Goff. ¶ *In glo. ult. ibi. arg. contra*] duobus modis eſt con-
tra, ſm Hoſt. quia hæc maior prouocans auditur, &
quia impuberem expectare non cogitur [*& ibi. ſolu-
tio*] ſecundum Ala. T. & Vinc. & idem Goff. & Inno.
& Hoſt. [*& in fine*] uel hic de æquitate, uel ibi interue
nerat iuramentum, hic non, Inn. tene, quod dicit gl.

SVMMARIVM.

CAPVT XI.

1 DVo pueri. C. Sponſalia contracta † cum minore ſepten-
nio per cohabitationẽ mutuam poſt ſe-
ptẽnium conualeſcunt, & inducunt pu-
blicam honeſtatẽ: ſoluuntur tamen per conſequẽs
matrimoniũ de præſenti, & narrat primo caſum. 2.
reſpondet ibi, quia igitur. Hoſt. ponens factum qua-
ſi ad literam, dicebat ex eo multas elici quæſtiones.
prima, utrum inter. G. & Vinto. matrimonium cõtra-
2 ctum tenuerit, & reſpõdetur ꝙa nõ. ſecũda, an Guiliel
mus ſ. G, quæ cum Martino cõtraxit, derelictus aliã
uxorẽ ducere poterit, & dicitur ꝙ ſic. tertiò utrũ Ste
phanum, & dicitur ꝙ nõ. quartò utrum Guilielmus
poſsit cum Stephana remanere, & dicit. ꝙ nõ. quin-
tò an poſsit ad Guilielmum redire, & dicit ꝙ nõ. ſex
tò an Guilielmus, ſi non cognouit Stephanam, poſ-
ſit cum alia contrahere, & Stephana alii nubere, &
b dicitur[b] ꝙ ſic, iniuncta tamen pœnitentia pro popu
li ſcandalo uitando. ſeptimò ſi conſtet, ꝙ Guil. Ste-
phanam cognouerit, utrum ſit eis danda licentia ad
ſecunda uota conuolandi, & dicitur ꝙ nõ. 8. utrum
matrimonium contractum inter. M. & Gulielmã te-
nuerit. & an cum ipſa debeat remanere, & reſponde-
tur ꝙ ſic. 9. & ultimò an Martino ſit aliqua pœniten-
tia imponenda, quia Gulielmã propria auctorita-
te dimiſit. reſpõdetur ꝙ ſic [*Qui*] Gullelmus, & Gullel
ma [*Per tres*] In octauo Igitur anno pueri, & nono
puellę fuerunt ſponſalia cõfirmata. Gof. [*tunc*] elapſis
prędictis tribus annis [*Sponſa*] qui forte traduxerat eã
ad domũ ſuam, uel ſui patris, ſup. c. proxi. Hoſt. [*Spon
2 ſus*] ſ. G. [*Diſcretionis*] ideſt pubertatis † ſ. 14. an. & ante
quos non dicitur habere ſufficientẽ conſenſum ad
matrimonium, ſupra tit. 1. ſuæ. Hoſti. [*Qui*] Guil. ſ. im-
petrata licentia [*Conſobrinam*] nõ inſciam prioris facti
alia iniquè ageretur cum ea, in fi. c. Lau. Gof. [*A ſecun
do uiro*] Martino. ſ. [*Compulit*] i. compellere uoluit: nõ
tamen hoc fecit ſm T. & ſimilis expoſitio, infra tit.
1. c. 2. in uerbo contrahunt, & tunc propriè ſequitur,
uer. remanere, quod eſt, Infra in uer. tamẽ quia. Vel
compulit eum effectu ſecundum Hoſt. nec per hoc
potuerunt ratificari prima ſponſalia: tum quia con-
ſenſus liber non erat: tum quia ſoluta fuerunt ſpon-
ſalia fortiori ſuperueniente uinculo. & dicit Hoſt. ꝙ
magiſter ſuus reprobabat primã lec. quia ſm eã ma
le ſequeretur, uer. infra ſi uerò legitimè, ſed Hoſt. di-
cit ꝙ per id non mouetur: quia non eſt præſumẽda
3 † carnale copula, ad hoc, ut quis de peccato conuin-
catur, ex quo in iudicio agitur, ar. de præſum. c. fi. niſi
forte ſit præſumptio uiolenta. quod dic, ut le. & no.
de præſum. literis, licet in fauorem matrimonii, ubi
confirmari poſſet, hæc præſumptio locum haberet,
de frigi. c. 2. ſupra ti. 1. ad id quod. inf. de condi. appo.
per tuas [*Eidem*] ſ. Gulielmæ, uel. ſ. Stephanę. T. & Vin.
[*Puerili ætate*] in qua conſtituti erant Guil. & Guiliel-
ma, quando cõtraxerunt, & donec ſimul manſerũt,
ut patet, ſupra in prin. Hoſt. [*Remanere*] i. redire, cum il
lam reliquiſſet, uel propriè [*Regreſſum*] ideſt acceſſum
uel propriè [*Copulari*] non datur huic ſimpliciter fa-
cultas contrahendi: ſed ſuæ conſcientię relinquitur:
quia fatebatur ſe cognitam, & ſic inceſtuoſam, & ſic
ſuæ conſcientiæ relinquatur, ſup. de iure mulieri. Vi
ro. ãt, q hoc negabat, ſimplr dat liceñtia, ſm Pe. & Ab.
4 [*Scãdalo*] q a † dicebat publicè, tale duxit cõſobrinã u-
xoris eccleſia ſciẽte & nõ corrigente. ideo poſſet in
exemplum aſſumi, niſi corrigeretur ſupra de transl.
c. 1. in fi. Ho. [*Legitimè*] per confeſsionẽ partis utriuſ-
que, uel per teſtes idoneos ſupra de teſta. præterea.
ho. [*Viuente*] nec mortuo, quia inceſtuoſi non cõtra
hunt, de eo, qui con. con. uxo. ſuæ. Tranſmiſſæ, ſecũ-
5 dum Pe. & Ab. ¶ Gl. † 5. Reſpon. per quæſtio. quã ſol-
uit, & ſolutioni ſignat contrarium, ¶ *Glo. ſatis*] Reſp.
p. q. ¶ Antepe. glo. quærit opponendo, & dupliciter
6 ſol. ¶ *In † 3. gl. ibi. §. uerborum obligatio*] ſi ioco, uel demõ-
ſtrandi intellectus cauſa dicis, ſpondes, & Reſpõ. nõ
7 naſcitur obligatio. ¶ *In † fi. 1. gl.*] imò contraxerunt
per uerba de præſenti. per quæ intelliguntur contra
xiſſe ſponſalia. ut infra no. & per quę matrimonium
præſumptum inducitur, ſi prope pubertatẽ interue
niat tentatio, ut no. ſ. c. attestationes, Ho. ¶ *In gl. 2. ibi.
ſequenti*] infra c. c. uno, in prin. lib. 6. [*& in fine*] infra c.
c. uno,

c. uno, in fi. lib. 6. In gl. rediit, in fi. ultra medium. ¶ *In glo. sed sponsalia, ibi, fuerunt*] non à tempore contractus, sed per sequẽtem cohabitationem, ut dictum est in
8 glo. 2. [*& in fine*] hic intendebat† quoquo modo obligari: ibi uerò non, Host. quia ibi uerba dicebantur ioco, uel demonstrandi intellectus causa. de quo dicam infra c. fi. uel s̃m Host. aut constat, ꝙ intendunt, obligationem contrahere, & tunc inducitur obligatio, ff. de uer. obli. si stipuler, §. si in locãdo. aut ꝙ nullo modo hoc intendunt, & tunc nulla inducitur, ut in contrario, aut dubitatur, & tunc inducitur: quia sæpe extra id, quod agitur &c. ut dictum est, supra eo. à nobis. uel hic intendunt obligari quò ad principale & per consequens quò ad accessorium, arg. ff. de procu. l. ad rem mobilem, & l. ad legatum, & supra de ele. in causis. nam in re dubia sequi benignam interpretationem non minus iustius est, quàm tutius. ff. de his, quæ in testamento delen. l. proximè. ¶ *In gl. satisfuit, ibi, alterutri*] argu. de homi. significasti. 2. ultra
9 medium [*& in fine*] dicebat Host. ubi ex† confessione copulæ firmatur matrimoniũ, creditur etiam mulieri: secus, ubi per illam nõ firmatur matrimoniũ, sed tantũ pc̃tm̃ probatur, ut hic dixi super uer. cõpulit.

ANNOTATIONES.

a ¶ Respondetur quòd. Quod minor ætas erat impediens contrahere spõsalia, ut in prin. c. licet per cohabitationẽ sint ualidata.
b ¶ Dicitur. Quia consobrina primæ sponsæ propter publicam honestatem, ut in uer. & licet.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium quod non est, accusari non potest, ne tamen contrahatur, denunciari potest impedimentum, num. 7. & 8.*
2 *Crimen si alicuius denuncietur, ne eligatur, confirmetur, uel consecretur, uel ne ei prouideatur de beneficio, quid iuris.*
Executor ad prouidendum cuipiam de beneficio an & quando possit admittere exceptiones aduersus eum, cui prouisio est facienda. §. & quod dictum.
3 *Libelli pars bene formata admittitur.*
4 *Mulier, seu puella in loco tuto ponenda, ne defloretur.*
Lis pendere dicitur etiam ante litis contestationem.
6 *In denunciatione est ordo seruandus, & quis.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 7.*
In rerum natura debet prius existere id, de quo agitur, & an hoc sit semper uerum, num. 8.
6 *Additio glossarum.*
9 *Exceptiones omissæ, uel aliàs non admissæ uariato agendi modo admittuntur, iuncta gloss.*
10 *Matrimonium contractum contra interdictum papæ an teneat.*
Principis potestas, & priuilegium.
Vox uiua mortuæ, & excellentius præfertur.

CAPVT XIII.

1 AD dissoluendum. Casus. Accusari non potest matrimonium, quod non est, ut si cum minore septennio sit contractũ: denunciari tamen potest impedimentum, ne contrahatur in posterum. & tria facit. primo narrat factũ. 2. interloquitur super illo. 3. inhibet, & decernit. 2. ibi, interloquendo. 3. ne uero. iterum in secunda tria facit. primo interloquendo accusationem repellit, & dicit quare. 2. denunciationem reseruat, & ad eã terminum statuit. 3. exceptiones reseruat. 2. ibi, denunciari. 3. saluis. Host. summat quasi ad literam. & ideo omitto [*Præfatus*] idest sponsus, qui sponsam habere nolebat, quia forsan diues & nobilis. Host. [*Vos*] loquitur parentibus puellæ, quibus matrimonium displicebat, & ideo illud accusabant. Host. [*Et infra*] forte sub primo, infra cõtinebatur forma accusationis hic forte forma exceptionis secundum Host. [*Contra*
2 *hendum*] quid si crimen† alicuius denuncietur, ne eligatur, confirmetur, uel consecretur? & quidem non est omnino contẽnenda talis denũciatio: imò est diligenter cõsiderandum, utrum bona, uel mala intẽtione fiat, & an sit uera, uel falsa, supra de ele. cum tera. 24 dist. quando. 61. di. miramur. 8. q. 2. dilectissimi. & hoc sic discusso procedi potest ad electionem, cõfirmationem, consecrationem, uel non. si tamen fuerit appellatum, & probetur ueritas criminis, totum retractabitur, de elect. c. 1. lib. 6. de hoc, infra de accu. super his, & sup. de appel. constitutis. 2. secundum Inno. & Host. ipse tamen Inn. latius prosecutus est hic hanc materiam, dicens, ꝙ electo non petente confirmationem, uel consecrationem potest eius peccatũ denunciari superiori, & peti. ne confirmetur. 22. q. 5. hoc uidetur. sed caueat, quid denunciat: quia nõ potest denunciare peccatum formæ electionis, si ipsius electionem nõ impedit, nec de crimine, de quo egit pœnitẽtiam nisi sit tale, quod impediat ordinis executionem post pęnitentiam, sup. de renun. nisi cum pridem, § 1. & no. 2. q. 1. si peccauerit, arg. contra. l. di. ex pœnitentibus. sed id loquitur in irregularitate, & criminibus, vbi dispensatio est facienda. Item cõtra, de ele. ex. si celebrat. sed expone, ut ibi, item denunciando agi potest contra electum post confirmationem, sup. de ele. constitutis, & no. ꝙ licet hæc denunciatio impediat ordinandum, uel consecrandũ, non debet tãtum operari, ꝙ electores ab electione reuocet, nisi credat uerum esse quod dicitur. nec debet superior propter hoc celebrationem electionis impedire, nisi forte paratæ essent probationes, de his, quæ fi. à ma. par. cap. c. 1. alii dicunt, & forte melius, ꝙ nõ est differentia inter cõfirmationem, consecrationẽ, & electionem, sed utrobique fiet quod dictum est, in prin. huius glo. ut fiat discussio, si credunt denunciantes bono zelo moueri. ꝙ si nõ credunt. ad quodlibet prædictorum procedi poterit, & tenebunt prædicta, etiam si denunciator appellet, etiam si dicat se paratas habere probationes: quia prædicta non fiũt in forma iudiciali; sed sunt officia uel ministeria. si tamen ueritas appellationis coram superiore probabitur, cassabitur, quod factum est ad minus quo ad executionem, alle. de ele. cum inter can. de ap. constitutis. 2. & utrobique de hoc, & posset superior ordinatori & cõsecratori imponere pœnitentiam, si eos inueniret perperam processisse. uidetur tamen, ꝙ si commissa sit denunciatio, & procedatur ordine suo quod ea pendente nec ipse, qui in denunciatione ꝓcedit, nec alius ad ordinationem, uel consecrationẽ procedat, arg. hic. sed in electione forte est aliud. de hoc no. infra de si. accusatũ. In confirmatione autẽ cum procedatur in forma iudicii, & cum causæ cognitione, bene admitteretur talis appellatio, & cassaretur, quod fieret post talem appell. etiam si non ꝓbaret ueras causas ap. infra de ap. interpositam. ¶ Et quod dictum est in ordinatore, consecratore, & electore, s. ꝙ non ob contradictione, & ap. cuiusquã teneret, quod ab eo fieret, idem uidetur in eo, cui mãdatum est, ꝙ ꝓuidere debeat alicui in beneficio, & eo, qui deputatus est executor ad dãdum eadem ratione: quia iudex non est, nec in forma iudicii procedere debet. imò etiam idẽ dicẽdũ est, si aliàs haberet iurisdictionẽ ut ep̃s, & ad eum pertineret collatio beneficiorum: quia non teneretur admittere hmõi exceptiones, uel denũciationes, nec appellatio ob hoc interposita impediret eius processum, nisi probaret ueritas causarum, de appel. constitutis, & cap. se. imò si prouisor, uel executor uult huiusmodi exceptio-

iones, uel denunciationes audire. ille, cui debet proui-
deri, dicere posset, nõ pertinet ad te, quia tantum es
executor, supra de re iudi. de cætero: licet secus esset
in ordinario, sed si prouisor haberet causæ cognitio-
nem, ut si mandetur, ꝙ prouideat, si est idoneus, uel
quòd aliàs compellat, tunc oppositam exceptionẽ,
uel denunciationem audiet, & appellari potest, &
quicquid fiet post talem appell. si offerret probatio-
nem causarum, cassaretur, de appel. interposita. pru-
denter tamen faciet merus executor, si audierit, qđ
eum monet. & si consuluerit superiorem. Inn. quasi
ad literam. & circa hoc ultimum uide, quod dixi, de
præsump. c. ult. & quod no. in clem. de offi. deleg. c.
3 uno [*Probandam*] intelligas† igitur, ꝙ in libello dixe-
rant, accusamus, & denunciamus, & sic pars libelli
bene formata admittitur, uel ideo dicit hoc, quia ex
officio intendit procedere secundum ea. quæ no. s.
tit. 1. cum in tua. Host. [*In puellam*] forte deflorando ip
4 sam, & ideo in loco† tuto ponenda est, sup. tit. 1. cum
locum, Host. [*Interim*] idest pendente termino ad pro
bandam denunciationem, Pet. [*Attentetur*] idest ne
sponsalia de nouo contrahãtur. Inn. [*De nouo*] dicitur
ergo lis pendere, etiã ubi non est lis conte. quod dic,
ut no, supra ut lit. pend. c. 1. Host. [*Cessetur*] quod appa
rebit per lapsum termini ad denunciationem præfi-
5 xi, Inno, [*Ordine*] qui in† tali denunciatione seruãdus
est de quo, supra titu. 1. cum in tua, secundum Host,
[*Ipsius*] puellæ, uel denunciatoris secundum aliã lect.
Per. & Abb. [*Attentatum*] per extorsionem, uel uiolẽ
tiã. Inn. [*Irritum*] idest puellæ non præiudicãs. vel hoc
ideo dicit, quia pendente causa separabitur: uel dic,
ꝙ hoc obtinet in sponsalibus, non in matrimonio.
6 Inn. ¶ Glo. 1. inchoat† casum. ¶ Glo. 3. coadiuuat tex
tum, per. 8. similia, & duo inducit ad contrarium, &
soluit. ¶ Antepen. gl. soluit cõtrarium: demum, quæ
7 rit, & soluit. ¶ Vlt. glo. quærit, & soluit. ¶ *In tgl. 3. ibi, ho
mem, §. ult.*] si homo uenditus est sub conditione, re-
dhibitoria locum non habet, cum uẽditio perfecta
non sit [*& ibi. §. nemo*] actioni præscribitur, ex quo na
ta est; [*& ibi, §. futuro*] hanc & sequentem uide, de re-
scrip. c. si. super 3. glo. [*& ibi, eos*] uide de so. compe. si
diligenti, super ult. glo. ¶ *In glo. 4. ibi. l. 2.*] in dãno infe-
cto uetemur futurũ dãnũ, nondũ factũ [*& ibi, si fun-
8 dũ*] uide de cle. ex. illud, sup gl. f. q a. ¶ *In tgl. benedicit, ibi,
ad audientiam 2.*] ibi, idẽ no. & p Gof. s. de cõsu. cũ olim
[*& ibi, quòd nõ*] & ibi de hoc [*et ibi, nõ acquiritur*] aliàs nõ
amittitur. item nõ potest committi iurisdictio, quæ
non est, de rescri. pastoral. ad fi. & dignitas, quæ non
est, uacare non potest, de consti. cũ accessissent: nec
potest minui capite, carens eo. ff. de capi. di. l. liberos,
in fi. nec usufr. perdi. ante, quàm cœperit. ff. qui. mo.
usu. a. l. i. in fi. his conuenit, de iureiur. c. pe. ff. de au. &
ar. le. si itaque, quid dicat, uide in sus. de rescrip. c. ult.
super. 4. gl. ff. de dam. infec. l. dãni, & le. is qui uicinas,
de libe. le. l. Aurelius. §. testator, de acqui. re. do. l. lo-
cus, & cle. de rescrip. literas [*& in fine*] item non ob. ꝙ
posthumus instituit. ff. de li. & post. l. placet. cui respõ
de per. le. qui in utero, ff. de sta. ho. nec ob. ꝙ fructus
uenturi ueduntur, obligantur, & legantur. idem in
partu ancillæ. ff. de contrahen. emp. nec emptio, &
ff. de pigno. & quæ nondum. insti. de leg. §. ea quoq;
inest. n. conditio, si nascantur. ff. de cõdi. & de. l. i. in fi.
9 ¶ *In † gloss. sic patet, ibi, omissæ*] sub. uel est hoc speciale
propter periculum animæ. Hosti. [*& in fine*] nec põt
dicere aliquem male creatum, qui interfuit creatio
ni. ff. de pecu. l. pen, Vin. ¶ *In glo. ult. ibi, papæ*] intellige
de iã facta legitimæ ætatis, ut pcebat quæstio [*& in
fi.*] satis† placuit Ho. ꝙ si papa interdixit, & decreuit,
dato ꝙ nõ sit subsit aliud impedimẽtũ, ꝙ mřimoniũ
non teneat, & in hoc priuilegiata sit uox principis
a [a] uel saltem recurrat in hoc ad intentionem suã, cũ
ipse circa hoc faciat constitutionem generalẽ; non
localem, & personalem. de constitu. non debet. 29.
distin, sciendum. 37. quæstio. 3. quędam lex, & sic erit
hoc principis speciale, sicut infra de sen. ex. significa-
b uit [b] nec mirum, cum ipse sit lex animata in terris, in
aucten. de consuli. ante fin. col. 4. & vox viua dignior
est, quàm mortua, in auct. de instru. ca. & fi. §. si verò
tale, col. 6. & hoc dubitando: tamen placuit Ala. de
matrimonio contracto. c. 1. in. 1. compil. motus per
hanc decre.

ANNOTATIONES.

a ¶ Principis. Pro hoc quod no. Io. An. in. c. quia in insulis, in sua glo. fi. de reg. & uide in regula, cum sint partium, in fi. primæ partis in. q. mercu.

b ¶ Significauit. Contrarium sentit hic In & Io. An. in tex. in gl. fi. & uide in ecci. rotæ conclu. 489.

S V M M A R I V M.

1 *Matrimonium cum impubere contractum, quo casu sponsalia intelligatur contraxisse, quando quis sit habilis ætatis ad carnale, & spirituale, nu. 3. & 4. an per ludum contrahatur nu. 3.*
2 *Circiter, aduerb. quantum capiat temporis*
Dubitandi ratio in hac decretali quæ,
3 *Respondere certum non compellitur ambiguæ quæstioni.*
Nubilis quo tempore puella, uel masculus dicatur, & num. 4.
Testamentum impubes an condere queat.
Professionem emittere idem quando possit.
4 *Et, pro uel.*
Subharratio ei quod agitur, adaptatur, & num. 8. & quando per eam matrimonium præsumatur, eod. nu. 8.
5 *Sponsalia quando transeant in matrimonium.*
6 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Per iocum, uel ludum an contrahatur, nu. 8.
Impubes tenetur furti, & l. Aquilia, & quando.
Additio glossarum,
Anuli immissio, uel datio puellæ quid inferat.
Cur interueniat, & in digitum medium inferatur.
Arrha est signum futuræ uenditionis.
In dubio pro matrimonio iudicandum.

C A P V T   X I I I I.

1 TVæ nobis. Casus. Si quis† per verba de præsenti contrahit cum impubere, in qua malitia nõ supplet ætatem, non matrimoniũ, sed sponsalia intelligitur contraxisse. & sunt duæ partes in 1. ponitur dubia consultatio. in 2. ibi, Quia uerò, distinguens responsio. dicebat Hosti. ꝙ puella circiter. 12. an. habens subarratione interueniente cum quodẽ nobili contraxit. & hoc aliud non exprimendo incerta fit quæstio. respondetur, ꝙ in duobus casibus matrimonium tenuit. alias non matrimonium. sed sponsalia contracta intelliguntur, licet fuerit sub-
2 arrhata [*Circiter*] hoc facit† dubitationem, cum non expressit tempus, potest intelligi de anno, uel minus supra eo. continebatur. §. si autẽ potest, & de 6. mensibus. C. de iudi. properandum. §. & si quidem. & sic scripsit Da. hoc intelligendũ. tu dic, ut no. supra eo. continebatur. Hostien. [*Consensu mutuo*] non dicit quali, an de præsenti, an de futuro, & ideo, infra determinat. Vin. Inn. exponit. f. de præsenti. & idem Pe. & Ab
3 ba. [*Constare non potuit*] & ideò non † compellatur respondere certum, supra de sponsa. de muliere, & ita ibi sicut hoc poterat distinxisse. Hostien. [*Nubilis*] ergo à contrario, si erat nubilis ætatis, puta quia compleuerat. 12. annos. uel non deficiebant nisi tres dies, nec postea contradicit, infra 6. dies, argumento, supra de regular. ad nostram, iudicatur matri-

monium

monium, etiam si uiripotens non fit. idem. si sit uiri-
potens, & numerus annorum desit. quod dic ut su-
pra eo. puberes. Ho. qui dixit, ꝙ in illis. 6. diebus est
in statu tempus. uoluit forte loqui ad similitudinē
statuliberi. dicebat Vincen. quòd licet quidam dicāt
sufficere annum incoatum, alij finitum requiri, ipse
credit cessantibus præsumptionibus legitimam æta
tem in uiro. 14. in fœmina. 12. an. Credit tamen, ꝙ in
fi. 14. anni possint contrahere matrimonium, sicut
posset condere testamentum. ff. de testamen. qua æ-
tate. finaliter dicit hoc arbitrio prouidi iudicis re-
linquendum. ff. de iur. deli. l. 2. & supra de dona. apo-
stolicæ. propter id, quod dicit Vin. de testamento, sci
re debes, ꝙ illa lex, qua ætate, allc. per eum. h. d. ꝙ ulti
ma die, 14. an. imò & post. 6. horas noctis præceden-
tis testari potest. cui cōuenit. ff. de manu. l. 1. ubi etiā
in fauorabili materia manumissionis requiritur an-
nus completus. examinādo hæc duo dicta huius gl.
de primo sciendum, ꝙ Hostien. et quod de triduo,
h. d. concor. supra eo. puberes, ut ibi dixi super uer.
impleuit, & supra eo. continebatur, super gl. sed quā-
do, & c. attestationes in glo. per tres dies, & glo. se. &
qui ma. ac. pos. insuper, in glo. sup. inquantum dicit
de perseuerantia tridui post fi. 14. an. multum ob. qđ
scripsi post Inn. & ipsum Host. in præ. dec. ad nostrā,
super uer. triduum. s. ꝙ speciale sit in religionis pro-
fessione. quod ibi dicitur de perseuerātia tridui. nec
haber etiam locum in expressa professione, nec in
omni tacita, sed in illa sola. de qua loquitur illa dec.
& decre. constitutionem, eo. ti. li. 6. propter quod di-
co triduum post ætatem non ponderandum. circa
triduum præcedēs facit, quod statim dicam in testa-
mento, de quo sciēdum, ꝙ disputauit Ia. de Bel. quę-
stionem de minori. 14. proxi. tamen per tres dies sa-
gace & ualde prudente. & soluit testamētum per eū
factū non ualere. ad quod bene facit præ. l. qua æta-
te, quæ apertē uelle uidetur, ꝙ conditum. 6. primis
horis noctis præcedentis non ualeat, cui conuenit
C. quando prouo. non est necess. l. 2. de test. mili. l. fin.
qui te. fa. po. l. 4. insti. qui. non est per. §. præterea, &
quod no. ff. de reg. iu. omnis diffinitio, ubi hoc di-
ctum ponitur inter regulas infalibiles. facit quod de
tutela no. supra eo. puberes, in ulti. glo. de matrimo-
nio spirituali. de cle. ex. quod, lib. 6 in glo. 3. facit. C.
de his, qui ue. æta. impe. l. 2. & 3. ubi minor, qui pro-
pter industriam suam impetrauit ueniam ætatis quò
ad alienationes, & hypothecas, censetur minor usq;
a ad fi. ætatis, facit etiam. ff. de mino. l. 3. §. minorem[a].
facit de elec. commissa. i. respon. li. 6. cum concor. &
hoc placet. de matrimonio autem non sic propter
rationem, quam dixi, super glo. 2. in fi. de triduo er-
go & pluri ueniet in arbitratu. & cognitione proui-
di iudi. ut dixi post Vinc. intelligendo an sit pubes.
circa quod notandum. ꝙ in testamento simpliciter
determinatur non ætas simpliciter, sed prudētia, uel
substantia, ut statim sequitur, & uide quod no. infra
e. c. uno. §. 1. li. 6. in glo. 1. non sic in spirituali, ubi sup.
4 remisi [*Et*] pro † uel. & repete. si, Hostien. [*Prudentia*]
alia prudentia. & sic non sufficit aliquem esse ætati
proximum, nisi malitia suppleat, Gof. & satis hic col
ligitur secundum Inno. ꝙ siue mulier habeat. 12. an.
siue sit cognoscibilis, potest matrimonium contra-
here. de hoc, supra c. puberes, super gl. 2. [*Subarrhata*]
subarrhatio igitur ei, quod agitur, coaptatur. Goffr.
Abb. exponit, i. per uerba de præsenti, & mediante
anulo desponsata. formauerūt autē hic Pe. & Abb.
5 quæstionem † de illo, qui contraxit sponsalia cū mi-
nore, & postea perfecta illius pubertate utitur ad do
mum illius, & dat munuscula, an sit matrimoniū? &
dicunt ꝙ non: quod posset esse uerū, quando à prin-
cipio interuenit consensus de futuro tantum, uel tē
pore contractus erat minor septemnio. quod dic ut
dicam. infra de ma. contrac. contra inter ec. c. 1. aliàs
6 dic ut infra c. c. uno, li. 6. ¶ Gl. 1. tractat de multiplici
subarrhatione, & ipsius effectu. ¶ Pen. glos. dat si. in
7 delictis. ¶ Vlt. glo. arguit. ¶ *In † glo. 1. ibi, de quibus*] ui-
de de re iudi tenoor. super. 3. glo. ¶ *In glo. pe. ibi. in sum.*]
uide supra eo. continebatur, in glo. antepe. [*& ibi. sed
& si quaecunque. §. 1.*] sicut impubes tenetur furti, ita
& Aquilia, si sit capax iniuriæ [*& ibi. l. 3.*] uide de pę.
& re. omnis, super. 1. glo. [*& ibi. l. 2.*] uide de testi. spo.
8 ex parte: super. 3. glo. ¶ *In † glo. 1. ibi. illud*] uerbū fuit
beatæ Agnetis in sua legenda. post prin. [*in fi.*] distin-
ctio ista non placet Goffr. secundum quem dic, ꝙ si
personæ habent ætatem, & sponsus ad fores ecclesię
benedictione interueniente, sicut fieri consueuit,
muliere, quæ ad hoc uenerat, patiente, & non con-
tradicente, quamuis nil exprimat secundum Hosti.
iudicabitur matrimonium, ar. sup. tit. 1. ex literis. i. &
sic intellige. 27. q. 2. si quis uxorem, & c. siquis despō-
sauerit. 30. q. 5. nostrates. interuenit. n. anulus, ut eo-
dem pignore corda iungantur. unde & quarto digi-
to, qui medius appellatur, anulus inseritur: quia, ut
fertur. in eo est quædam uena sanguinis, quæ ad cor
peruenit. 30 q. 5. fœminæ. & si potest intelligi, de spo.
du. cap. 1. ante fi. & si mulier tunc contradicat, quid
iuris, supra cap. 1. consultationi. si autem sponsus di-
cendo, uerba apta ad matrimonium contrahen-
dum, s. accipio te & c. imponit anulum erit matrimo
nium, secundum Goffred. non tam ex anuli impo-
sitione, quam ex ui uerborum: sed si alibi, quàm
in ecclesia, uel loco solito, subarrhetur sine uerbis
ad hoc aptis, non inducet matrimonium. si uerò tē-
pore sponsaliorum de futuro detur anulus, non po-
test aliud significare, quàm contractus exprimat. s.
sponsalia de futuro. talia enim munuscula solent in-
teruenire inter sponsos, infra de ma. contrac. c. 1. sic
& arthæ datio signum est futuræ uenditionis, nō fa-
ctę. insti. de contrahen. emp in prin. nam arra est cō-
tractus per se. ff. de act. emp. & uen. exempto. §. is qui
uina. quęrit Host. quid si hoc fiat causa ludi? & dicit,
ꝙ si certum est de ludo & intentione cōtraria, sicut
fit tota die in ludo beati Siluestri & B. Nicolai, & si-
milibus, uel quia dixit domina bubulco, Lauda filiā
meam in uxorem ludētes ad cinerem post potum,
non est matrimonium, ar. ff. de ac. & ob. obligatio-
num. 1. ad fin. 15. quæst. 1. illud. 22. quæst. 2. quod ait,
supra de præsump. quia uerisimile, supra de testi. sup
eo. 16. q. 1. sane. C. de dona. nec mutus. si uerò sit du-
bium, iudicādum erit pro matrimonio, ar. qui ma.
b ac po. uidetur, supra de re iu.[b] c. fi. uel secundum eū
consultatur princeps, ar. supra de transla. c 1. sic & in
consimili quæstione uidetur dicere Aug. de conse.
dist. 4. solet quæri, & de hoc etiam notauit in sum. de
spon. rub. de matrimonijs. §. contrahitur, uersi. quid
si alter dicat, & sequēti. ¶ *In glo. sic supra ibi, quantitatem*]
trium. s. dierum sm Hosti. ¶ *In glo. ult. ibi, argumentum*]
imo casus secundum Phi. quod etiam mihi uidetur.

ANNOTATIONES.

a ¶Minorem. Ibi uide, & quod no. gl. ff. & doc. super illa Io. And. de elec. cum in cunctis, super uer. exegerit, & Bar. in l. 2. ff. de no ua. & in l. non tantum, ff. de excu. tuto.

b Iudi. Vide Io. An. supra eo. duo, super glo. sed sponsalia.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio tituli.*
De clandestina desposatione ubi alibi tractetur, uel huic materia conueniat.
Clandestinum coniugium spirituale assimilatur carnali, in fi.

De

BIBLIOTECA ... ROMA

ROMA

De clandestina desponsatione, Rub.

1 ¶ Quia † sponsalia interdũ palã. interdũ clã ꝯhun
tur, ideo de clandestina desponsatione submittit, se-
cundum Goff. sæpe etenim clandestinè contrahun-
tur testante Solomone, prouer. 9. aquæ furtiuæ dul-
tiores sunt, & panis absconditus suauior, secũdum
Da. dicebat Hostien. ꝙ quia sæpe contingit, ꝙ puel-
læ diuites & nobiles seducuntur, & sic desponsant
occultè, & ideo &c. habetur materia. 30. q. 5. & facit
3. quæstio. 4. consanguineorum. conuenit, qui fi. sint
legi. quod nobis. & si. in coniugio spirituali, de elec.
quia propter, in fi.

SVMMARIVM.

1 *Intellectus huius capituli quis, & nu. 5.*
Iuramentum defertur uiro neganti in causa matrimoniali, & nu.
2. & 6. quod reprobari & quomodo possit, num. 2.
Negatiua respondere quis cogitur per iuramentum, quando etiã
aliter probari non potest.
2 *Per aspectum corporis corruptio probatur.*
3 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 4. 5.*
In matrimonio clandestino cui incumbat probatio, & pro eo quã
do iudicandum, nu. 6.
Contra mulierem non sic præsumitur, ut contra uirum.
6 *Confitenti matrimonium creditur, si non præiudicetur alteri ma-*
trimonio.

CAPVT I.

1 SI quis clam. Tamen † aliqui
bus præsentibꝰ:
aliàs incongruè sequeretur littera.
Inn. dixit Host. c. loqui de clandesti-
na, quæ testibus probari nõ potest,
intelligens, ꝙ carnalis copula dice-
batur interuenisse, & sic defertur iu
ramentum uiro, supra titu. 1. continebatur, siue di-
cat pro matrimonio, ut ibi, siue contra, ut supra ti. 1.
attestationes. nec ob. 6. q. ult. actor: quia in matrimo
nio speciale, ꝙ iuramentum exigatur à reo, ut in c.
attestationes, nec ob. ꝙ negantis factum &c. quia il-
lud uerum quò ad probationẽ testium: sed ex quo
negatiua aliter non potest probari, cogetur respon-
dere, de confes. cap. 1. lib. 6. & sic dixit decre. planam,
2 quod non placet per decre. infra prox. Dixit † autẽ,
ꝙ iuramentum uiri bene potest mulier per aspectũ
corporis reprobare, tunc demum, quando ea inspe-
cta posset matrimonium firmari, supra titu. 1. duo
pueri, uer, prior, ubi de hoc secundum eum [*Vel uir*]
sine isto uerbo plana esset litera. T. [*Huiusmodi desponsa
tionem*] s. clandestinam, & carnali copula firmatam,
3 supra de spon. is qui, secundum Hosti. ¶ Glo. 1. obij-
cit, dat tres solutiones, & primam reprobat, quæ fuit
4 Ala. ¶ [*in glo. 1. ibi, ab ea parte*] vide de ap. suggestum. su-
5 per glo. 2. ¶ [*In glo. 1. ibi, probatio*] & recitat Vin. ꝙ hoc
tenuit Ber. Compo. sed aliter & aliter, quia secundũ
eũ, ubi uir petit illã in uxorẽ, quã secũ nõ habet, pro
bare debet per testes, uel instra. 30. qu. ulti. §. is ita. Si
uerò mulier agit, & uir negat, nec mulier probat, ꝓ-
babit uir per sacramenti præstationem, ut hic: secus
in muliere negãte, & hoc propter sexus uerecundiã,
& pudorem, quo non sic præsumitur contra mulie
rem negantem, sicut contra uirum [*& ibi, infra c. pro-*
6 *xi.*] & 30. q. 9. §. is ita. quod uerum † est, si non præiu-
dicetur alteri matrimonio, infra de eo, qui cõ. con.
ux. super eo. [*& in fi.*] uel dic secundũ Ala. T. & Gof.
quod cum non potest aliter probari, uiro defertur
sacramentum, cum probationes sunt pares: sed tũc
uidetur pro matrimonio iudicandum, de proba. ex
literis, si quælibet probatio per se plena, aliàs absol-
ueretur reus. sed cum onere iuramenti, supra titulo
primo, attestationes.

SVMMARIVM.

1 *Affirmatiua locutio pro assertiua.*
Matrimonia publicanda coram episcopo, & ab eo approbanda,
& quid obseruandum, num. 3.
2 *Contra matrimonium an quid coniugibus credatur, & ob id non*
approbetur, & nu. 5.
Matrimonij approbati uis, ut retrò trahatur, manifestum præfer
tur clandestino.
4 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, num. 5.*
Testis unius cum fama uirtus in matrimonij probatione.

CAPVT II.

QVod nobis. Pars, infra qui fi. sint
le. quòd nobis. duæ
sunt partes, & breues. a. ibi, uerum [*Contra*
1 *hunt*] i. contraxisse † dicũtur. si. expositio;
supra titu. 1. duo. §. cum autem, Host. [*Persona*] ambę
hoc uoce consona confitẽtes [*Publicare*] coram epi-
scopo, ad quem talia spectant, de consan. & af. cap. 1.
Hosti. [*Rationabil. causa*] per hanc literam dicũt Pe. de
2 Sa. & Ab. ꝙ si † qui confitentur se clandestinè cõtra-
xisse, uir tamen dicit, ꝙ prius consanguineam mu-
lieris cognouerat, & mulier id fatetur, ꝙ ecclesia ta-
le cõiugium non approbabit, nec illud faciet obser-
uari, nec ob. secundum eos, de eo, qui cõ. con. super
eo, quia illud loquitur in contracto dirimendo. Di-
cunt tamen multos dixisse contrariũ, & nos in hoc
3 nostræ uoluntati relinquunt [*Approbanda*] in hac † ap-
probatione seruanda est solennitas sequentis capitu
li, secundum Vin. qui hoc no. qui fi. sint le. ꝙ nobis,
quod est bene notandum, secundũ Ab. [*A principio*]
intantum, ꝙ etiam proles interim suscepta legitima
censeatur, infra qui fi. sint le. quòd nobis. Hostiẽ. ibi
4 dicam de hoc, alle. ad hoc eo. ti. tanta. ¶ Vlti. † glo.
arguit. alle. unum capitulum, in contrariũ alle. duo,
& soluit. ¶ [*In ulti. glo. ibi. §. sed si quare*] uide de uer. sig.
forus, in gloss. lex. n. [*& ibi, adeò. §. cum quis*] uide de ap.
5 nouit, super gl. a. ¶ [*In † glo. 1. in fi.*] secundum Ala. cõ-
pellentur tamen ad ueritatem dicendam, sup. titu. 1.
attestationes. T. ¶ [*In glo. a. in fi.*] infra de eo, qui cõ. cõ.
super eo. semper enim manifestum matrimonium
præiudicat clandestino, etiam si ambo confitean-
tur, & habeant pro se vnum testem, & famam, secun
dum Vincen.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio huius decretalis, & comprehensio.*
2 *Voluntati papæ parere debemus.*
Quos hæc constitutio comprehendat, & nu. 10. & quid ei dedit
causam, num. 3. habet locum etiam in sponsalibus, nu. 4.
3 *Contra canones uenire præsumptio est.*
Prorogatio quandoque fit de iure speciali ad generale, ut hic.
4 *De sponsalibus idem ius, quod est in matrimonio constitutum*
multis modis transeunt in matrimonium.
Modus etiam, per quem ad quid peruenitur, interdicitur.
Antecedentia quoque, per quæ uenitur ad sequentia.
5 *Denunciationes in casu huius capituli ubi faciendæ, & à qui-*
bus, & qualiter, & nu. 7. & quoties, num. 6. 7. & cui fiant,
ibid. & nu. 9. cir. fi.
Menti legis satisfacere sufficit, in prin.
Sciri ubi quid melius potest, quærendum.
6 *Publicatio matrimonij contrahendi cum prima, nunquid suffi-*
ciat, ut licitè coniungatur secunda.

Ob quæ

Ob quæ fiat impedimenta, & nu.9.cir.fin.
Ignorantia quos excuset.
7 *Statuto proprio non astringitur episcopus, & ab eodem mutari potest, cir.fin.*
Archidiaconus citatur hic in lib.6.
8 *Matrimonij impedimenta qui possint, uel debeant opponere, uel ex officio inuestigare, & num.9.*
Eius contractus à quibus interdicatur, num.9.& qualiter, ibid.
De eo à quo definiatur, ibid.
Suscepta pro nata.
Vel, pro imò.
Affectatores ignorantia puniuntur.
10 *Contemptores huius constitutionis qui.*
11 *Tempus pœna canonis non minuitur, nec augetur.*
Dispensari potest ex post facto cum suspensus ab hoc canone, & à quo.
Legati constitutiones durant etiam officio legationis finito.
Ad absolutionem cicius postulandam indecentia amplectenda.
Fraus constitutioni non facienda, & quomodo fieret hic.
12 *Ab officio suspensus & per consequens à beneficio intelligitur.*
Episcopo casus reseruatus hic.
Condigna pœnitentia dicitur arbitraria.
Maliciosè processisse ut hic cognoscatur, & purgatur iuramento.
Canonica pro arbitraria.
13 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Per mortem non finitur status quæstio, & quo casu.
Error quis excuset à pœna eum, qui illicitas contraxit nuptias. §.primo.
15 *Additio glossarum*
Clandestinum matrimonium quando dicatur.
16 *Popularis actio quibus modis consumatur, & agi potest per procuratorem.*

C A P V T III.

1 CVm inhibitio. Concilij † istud
ꝑpter multa sua dicta breuem summã nõ recipit. Potest tamen diuidi in duas partes. in 1. constitutio. in 2. pœna ibi, Si quis uerò. prima facit duo. primò prohibet clandestina coniugia contrahi, & sacerdotes adesse. secundò præcipit per ipsos edicta præmitti, & de impedimentis inquiri, & ex cõiecturis probabilibus contractus interdici. secunda prin. facit duo. primo punit contrahentes in prole, & ad alium casum pœnam extendit. secũdò puniri iubet presbyteros non prohibentes, & clericos intercessentes. item ipsos contrahentes & malitiosos opponentes. Dicebat Hosti. prohibitio usq; ad quartum gradum districtè seruari mandatur. matrimonium clãdestinum damnatur. & ad vitanda pericula specialis consuetudo generaliter dilatatur. sacerdos ad faciẽdam diligentem inquisitionem instruitur. hac forma non seruata, contrahens etiam ignorãter minus canonicè in prole punit. quæ pęna ad parentes sciẽtes impedimentum etiam publicè contrahentes extenditur. parochial. sacerdos sciens & tacens, & regularis sui præsentiam exibens ab officio per trienniũ suspenditur. contrahentibus clandestine pęnitentia imponitur. obiciens malitiosum impedimentum canonicę ultioni supponitur [*Vltimis tribus*] s. 5. 6. 6.
2 [*Eam*] inhibitionem [*alijs*] 3. [*Volumus*] & nos † parcere demmus, ut patet in his, quæ no. de spon. is qui, de concess. præb. proposuit, secundum Hostiẽ. [*Sacerdos*] ut supra de pigno, capitulo primo, de co. cle. c. 1. siue sit regularis, siue secularis, ut hic, & infra co. §. sane. quid de laicis: uerba non constringunt ipsos: sed puto illos ex mente teneri, ar. C. de fal. mo. l. 1. de sen. ex. quantæ, de of. dele. capitulo primo, Hostiẽ. [*Talibus*]
3 clandestinis coniugijs [*Præsumat*] præsumptio †. n. est
ex certa scientia cõtra canones uenire, ut hic patet supra de ma. & obe. illud. Hosti. [*Quare*] ut. s. de contrahendo matrimonio omnibus sit notũ. Dicebant enim multi post contractum, si sciuissemus, quãdo contractum fuit, contradixissemus: quia sciebamus impedimentum. & hoc constitutioni dedit causam secundum Hosti. [*Locorum*] sicut ecceclesiæ Beluacensis, de spon. cum in tua. Host. [*Prorogando*] si. inf. de iudæis, in non nullis, & supra de fideius. quod quibus-
4 dam [*Matrimonia*] quid de † sponsalibus. dixit Hosti. idem de illis saltem ex mente. & facit quod no. secundum eum, supra titu. 1. capitulo secundo. Rationẽ reddit, quia multis modis tacitè confirmãtur, & trãseunt in matrimonium pręsumptum: ut not. supra de despon. adolescentes, & sic eadem ratio prohibitionis remanet. ergo idem ius, de transla. inter cor-
5 poralia [*In † ecclesijs*] non in una tantum, sed in omnibus ecclesijs loci, ubi habitãt, uel saltem in pluribus secundum Hosti. Inno. quod maxime seruari deberet, quando sunt diuersarum parochiarum. tamen secundum Hosti. hæc non seruantur: imò fit in una ecclesia tantum ut plurimum. & sufficit, quod fiat publicè secundum eum, ita, ꝙ ad omnes peruenire possit, supra de postu. c. 1. etiam si extra ecclesiam in locis competentibus, puta prædicationibus proponatur, de sen. excom. respon. sed de ecclesijs dictum est: quia ibi ut plurimum homines conueniunt. sic infra titu. 1. tua. dicebat etiam Inno. ꝙ propter periculum animarum, & illegitimæ prolis hæc publicatio deberet fieri in ecclesijs, ubi ẽ antiqua habitatio parentum utriusque. illi. n. sunt, qui melius nouerũt suos consanguineos, supra de testi. licet, qui ma. ac. pos. uidetur, & ibi de hoc quæri debet, vbi melius sciri potest, de elec. scriptum, de pur. ca. cum. P. & uidetur esse irrisio ꝙ publicatio alibi fiat. Si enim Scotus uel Hybernicus cum Scota, uel Lombarda contrahere uellet Boroniæ, quis esset, qui de ipsorum consanguinitate testificari sciret ibi? Dicitur etiam, ꝙ cũ alibi est ipsorum antiqua habitatio, alibi moderna, utrobiq; hoc fieri: in primo loco: quia melius sciũt gradus: secundo: quia ibi melius scitur, an cum alia contraxerit, tamen quidam dicunt, & non malè secundum Inno. ꝙ licet bonum sit utrobique nunciare: tamen si fiat solummodò, ubi est ipsorum antiqua habitatio, sufficit, ad hoc, ut filij illegitimi non dicantur, cum propter cessationem denunciationis hæc constitutio illegitimos iudicet filios illorũ tantum, qui in gradu prohibito sunt coniuncti. alij cõtra. de hoc dicam, infra eo. uer. pari, in gl. canonicũ. Si autem non habent consanguineos, ubi est ipsorũ antiqua habitatio, sed in alijs pluribus locis, nõ erit ubique publicatio facienda, non enim est circa hoc nimis subtilizandum propter periculum illegimitatis filiorum. Post factum enim, quãtum fieri potest, debet negligentia tolerari, uel excusari, secundum Inn. unde dixit Abb. quosdam episcopos hoc seruare, ꝙ ad contrahendum non admittunt extraneos, nisi à suo iudice literas testimoniales apportẽt. & vide quod dicam de eo, qui du. in ma. quam pol. per ad c. penul. ¶ Sed † quid si quis publicè contraxit cũ prima, nunquid hæc publicatio sufficiet, ut licitè cõiungatur sibi secunda, an uero debet quærere secũda sententiam diuortij, & iusticiam sententiæ. Dicit Inno. ꝙ mulier, quæ matrimonium primum sciuit, non excusatur à peccato, & filij erũt illegitimi, si postea appareat primũ matrimoniũ fuisse legitimũ, & nunquam per ecclesiam separatum, debuit enim diligentius, quàm per solam publicationem inquirere, alle. de spon in pęnitentia, & 35. q. 1. capitulo primo, publicatio enim quò ad alia impedimenta pręter

ter conſanguinitatem parum operatur, niſi quia facit præſumi, ꝙ ſi illi ſciuiſſent impedimentum, non
feciſſent publicari: ſed hanc præſum. tollit, ſi publicè ſciebatur, ꝙ cum alia contraxerat. ff. de iur. & fac.
igno. l. e. regula. diſcat igitur cautius negociari. C. de
fur. inciuille. Si tamen eſſent ſibi inuicem non noti,
uel de diuerſis ꝓuinciis, facilius præſumeretur ignorantia. ſi uerò ſecunda nil ſciret de primo, licet publicè contracto, nec ipſa peccaſſet, nec filij illegitimi eſſent: quia ab impedimento excuſat illos matrimonium publicè contractum: & ignorantia, quæ ambo interuenire oportet, ut excuſetur, inſ. qui fi. ſint l
a ex[a] tenore. Item ſi lata ſit ſententia, dummodo nõ
ſit appellatum, hic ſufficit ad excuſationem, & legitimationem, quamuis ipſa ſententia poſtea retractet.
de re iudic. tenor. imò uidetur, ꝙ ſi probabiliter credebat primum ſeparatum, etiam ſine peccato contrahat, & legitima ſit proles. de ſpon. cum in apoſtolica, quod non placet Inn. debuit. n. ueritatem ſeparationis quærere. ad id, quod eſt. eo. ti. in pęnitentia,
dicens, ꝙ licet ille error excuſaret ab adulterio, & à
ꝓhibitione, de qua dicitur inſ. de eo, qui du. in ma.
7 prolem tamen non defenderet [*Per † presbyteros*] parochiales, inſ. §. ſane, uel per alios de ipſorum mãdato, ar. de ſen. ex. mulieres. Hoſti. [*Publicè*] ne qs ignorantiam cauſetur, de poſtu. capitulo primo, Hoſti.
[*Competenti*] puta trino, de ſen. excom. ſacro, uel ſicut diffinitũ eſſet ſynodali ſtatuto. aliàs iudicabimus hic arbitrarium ſecundum Hoſt. & dato ꝙ eſſet tempus ſynodali ſtatuto firmatũ, epiſcopus, qui ſtatuto proprio non aſtringitur. ff. de arbi. l. pe. poſſet illud mutare, inferior non ſecundum eum, de ma. & obe. cũ
inferior, Archid. contra de ele. licet canon, lib. 6. allegans additionem Inno. quam ſcripſi, ſupra de temp.
b or. dilectus, ſuper uer. diſpenſatio [b] [*Valuerit*] excõ-
8 municatus † non admittetur ſecundum Hoſti. & vide quod dixi ſecundum eum, infra de eo. ſpi. tua, de ſpon. tua, præterea. 2. [*Opponat*] ſup. ſed & ipſi, &c. Hoſti. [*Presbyteri*] parochiales, ad quos hoc ſpectat, ut ſupra no. nihilominus non obſtante, ꝙ nullus appareat, uel apparet, ſed repulſus eſt Hoſtiẽ. [*Inueſtigent*]
9 no. eccleſiã † ex officio inquirere, & inueſtigare debere, an ſit aliud impedimentum matrimonio contrahendo. & idem puto in iam cõtracto, Goff. quod dic ut no. ſupra de ſpon. cum in tua, & c. ſe. & c. ſicut nobis, ad fi. Hoſt. [*Interdicatur*] per ipſos presbyteros.
alij dicunt per ſolos ordinarios. In. Hoſt. dicit per ꝑſbyterum parochialem hoc ad epiſcopum deferentem. 25. diſt. capitulo primo, de offi. archi. capitulo primo [*Expreſſe*] & publicè [*Manifeſtis*] & ẽpo manifeſtatis, ad quem hoc pertinet diffinire, infra de conſan. & affin. capitulo primo, & quia forſàn aliquis diceret, nonne punientur & aliter? ideo ſubmittit, Siquis uero &c. ſecundum Hoſti. [*Suſcepta*] i. nata ante, quàm matrimonium per eccleſiam comprobetur: aliàs cõtra, infra qui fil. ſint leg. quod nobis [*Cum illi*] parentes [*Taliter*] i. clandeſtinè, uel contra interdictũ eccleſiæ factum expreſsè. Hoſti. [*Vel*] pro imò. q. d. ipſi affectant ignorare, & ideo ignorabuntur. pſal. Noluit intelligere, ut bene ageret. Hoſ. [*Affectatores*] concor. de temp. or. eos qui, lib. 6. [*Impedimentum*] canonicum, quodcunque ſit illud, quia eadem ratio. ergo & idem ius, infra de con. & affi. tua. alij hoc reſtringunt ad gradum prohibitum. de quo præmiſit, ſupra 1. & 2. reſpon. Hoſti. & iſtud ultimum placuit Vin. infra qui fi. ſint l. ex tenore, & ibi dicam de hoc, & idem Goff. in ſum. illius ti. [*Contempſerit*] hic contẽ-
10 nit † ſi ad aures eius peruenit, & tacet. 43. diſtin. ſit rector. is ergo punitur non ſolum, ſi interſit, ſed etiam ſi ſe abſentat, & non prohibet, ad hoc infra de reg.
in. cap. pe. Hoſti. [*Regularis*] etiam exemptus, nam tales prætextu exemptionis conſueuerunt talia impunè committere: ſed hodie puniuntur in caſibus de priui. capitulo primo, libro ſexto, ſecundum Hoſti.
11 [*Triennium*] non † citra, nec ultra, ar. C. ne ſanctum bap. l. 3. ſed ex poſtfacto cum talibus poterit diſpenſari, de ſen. excom. nuper, de præbẽ. graue, niſi ſtatutum legati obuiet, quod talium abſolutionem apoſtolicæ ſedi reſeruet, ſicut eſt in Prouincia, in qua cõſtitutiones legatorum dicunt, ꝙ clandeſtinè cõtrahentes, & ſui pręſentiam exhibentes citra ſedem ap. minime abſoluantur, quæ conſtitutiones durant et officio legationis finito, de off. le. cap. fi. ergo in hoc caſu non poteſt dari huic licentia celebrãdi, cum ſit in mortali, de coha. cle. & mu. cap. fi. & cum or. non poſsit abſoluere, multo minus ꝓprius ſacerdos, nec de aliis peccatis abſoluendus eſt, licet cõſilium dari poſsit, de pę. & re. quod quidam. Tales tamen per cõſtitutiones illas non ſunt excommunicati, licet de conſuetudine ut excommunicati uitentur, quæ cõſuetudo amplectenda uidetur: quia inducit talẽ abſolutionem citius poſtulam, ad hoc. 23. q. 5. prodeſt.
& de hoc de ſen. ex. tua, & c. conqueſti. ſecundũ Hoſti. Dixit autem, ꝙ in loco prædicto non abſoluit inferior à papa etiam mulieres, maxime cum illę principaliter ſint in culpa, & qa fieret cõſtitutioni fraus.
ſ. ſolum coram mulieribus talia clandeſtina coniugia contrahendo, ad hoc inſti. vi bo. ra. §. ſed nedum talia, infra de priuil. ſane. & facit quod no. ſecũdum
12 eum, de teſta. Rainaldus, ſuper uer. maſcul. [*Ab † officio*] & per cõſequens à beneficio, quod ſine officio non conſiſtit. 81. diſti. ſiquis ammodo, & c. ſi quis ſacerdotum. 1. q. 1. ſiquis obiecerit. Go. [*Condigna*] arbitraria iniungatur per epiſcopos, eſt. n. de reſer. ut no. de pę. & re. ſi epiſcopus, lib. 6. [*malitioſe*] puta ſcienter falſum, quamuis legitimum, quod non iurat, uel deierat, & poſtea confitetur. quantum. n. ad pęnitentiã ſibi tunc creditur, quamuis alias non crederetur, ſup de teſt. ſicut: aliàs ſacramẽto ſuo uidetur in hoc caſu credendum habito reſpectu ad qualitatem perſonæ, & ſi per alios hoc probare non poſsit. de hoc, inſ. de homi. ſignificaſti. & hoc eſt caſuale, ut occurratur animarum periculis ſecundum Hoſti. [*Canoni-*
13 *cam*] arbitrariam. ſecundum Ber. & Ho. ¶ Glo. 3. † ponit tres modos clandeſtinitatis. ¶ Glo. 5. inſert, quærit, arguit, & ſic ſoluit. ¶ [*Glo. & ita*] quærit, ponit opi. quã reprobat. ¶ Pe. glo. no. cauſam reddit, & arguit.
14 ¶ [*In 5. † glo. ibi l. 1.*] loquitur de emptore rei, quæ debebat ſeruitutẽ [*& ibi, item Mela*] uide de inſti. ad decorem, ſuper. 5. glo. [*& ibi, quamuis*] mortuo illo, cui inferebatur quæſtio ſtatus, ꝓpter ſucceſsionis emolumentum, adhuc eam decidi oportet ¶ [*In glo. & ita, ibi, qui contra*] excuſat error à pęna illum, qui contraxit illicitas nuptias, dummodo comperto errore ſine procraſtinatione diuerterit [*& illi, ſi duobus*] uide de priui. cum capella. ſuper. 1. glo. ¶ [*In glo. pe. ibi l. ulti.*]
uide de ma. contrac. cap. 1. ſuper. glo. pen. [*& ibi. l. 2.*]
15 uide de dolo. cap. 1. in gl. fi. ¶ [*In † glo. clandeſtinum, in fi.*]
dicit Hoſti. ꝙ clandeſtinum etiam dicitur, cum quis etiam pubes, qui fuerit alteri ligatus, ſine licẽtia epiſcopi contrahit. de hoc ſupra ti. 1. cap. ſecundo, de diuor. ex literis. §. ſane. item cum quis etiam impubes contrahit, quamuis de primis agatur ſponſalibus, vt in præal. cap. 2. Item ſi contra interdictum eccleſiæ factum ſpecialiter, infra tit. 1. tua, uel generaliter, de ferijs. capellanus. expreſsè de matri. contrac. per totum, uel tacitè, ut quia lis pendet, ſupra de ſpon. ueniens, & c. cum in apoſtolica, ut li. pen. laudabilem. in omnibus tamen his caſibus tenet matrimonium quò ad deum, niſi perpetuum ſubſit impedimentũ.

de

de hoc, infra ti. 1. cap. pe. hoc nn. Hostien. supra capi. ¶[*Inglo. quasi publicum, ibi, admittitur*] dixit hic Vinc. ꝙ
16 uno saccusante, & deficiente alius non audietur, qa perit, & consumitur popularis actio uno agente, nisi alius uelit docere de collusione. ff. de procu. nō cogendum §. qui ita. & consumitur etiam per delationem iuramenti. ff. de iureiu. eum qui. §. in populari-
a bus[c], dicit etiam hanc causam agi posse per procu. alle. de procu. tuæ ¶[*In gl. & ita. ibi. & Lau.*] & Accur. in l. qui contra, infra alle. quæ lex non contradicit, si pōderes, quod dixi in sus. [*& ibi, non credo*] idem Io. 33. q. 1. cap. 2. & hæc [*& ibi, si duobus*] antiqui allegabant. ff. de li. causa duobus. & melius facit. ¶[*In glo. seq. ante pe. in fi.*] Pe. de. & Abb. intelligunt tales. s. clādestinas, quòd probant per sequētem uersiculum ibi, Etiam in gradu concesso &c. ¶[*In glo. pe. in fi.*] ut infra de accu. uenięs. ¶[*In glo. alti. ibi. cōmittitur*] dixit Vin. ꝙ tenetur ad interesse, de sen. ex c. sacro. §. de iure pa. pastoralis.

ANNOTATIONES.

a ¶Ex tenore. Contra, quia ignorat, quod publice factum est, & sic est lo lata culpa, iuxta oo. per glo. 3. in c. 1. de postu. præla.
b ¶Dispensatio. Vide Io. An. in c. cum ad monaste. ium, super glo. fi. & de sta. mo. obi uidetur tenere cum Hosti. & per Archid. facit, quod no Bar. in l. omnes populi, ff. de iusti. & iu. io. 1. membro principali, in q. 1.
¶Popularibus. Ibi uide Bar. & in l. si cui, ff. de accu. & uide glo. penultim. in cap. cum dilectus, de ele.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio, uel œconomia tituli.*
2 *De sponsa duorum loca, ubi alibi tradatur, ostendit.*
De matrimonijs duobus cum una, uel uno si tractetur, & utrum sit prius, non constet, quid iuris.
Temporis prærogatiua si in competitoribus eisdem rei non probetur, quando pro primo probante sententia feratur.

De sponsa duorum, Rub.

1 ¶Dicebatur † in antiqua, uel è contrario. i. de spōso duarū. & quia uidimus de duabus speciebus spōsaliorum, s. de manifestis. & clandestinis, nunc subijcit de duabus speciebus sponsaliorum manifestè & successiuè contractis, quæ illarum alteri præiudicet. & ideo &c. secundum Da. & Goff. dixit Hostiē. quia quandoque post matrimonium clādestinum uxoratus secundam ducit uxorem, & uxorata secundum uirū, ut sciamus quid iuris, de hoc post tractatū &c.
2 habetur † materia. 27. quæstio. 2. in prin. & in fin. & conuenit extra librum, de biga. nuper. no. hic Inno. ꝙ si quis aliquam petat in cōiugem, & probet, ꝙ cū ea contraxit de præsenti, & ipsa probet, ꝙ cum alio contraxerit de præsenti, nec probet de anteriori tē-
a pore, absoluetur reus, quia ubi obscura[a] &c. de fi. instru. inter dilec. ad fi. & idem uidetur, si duo egissent contra eandem, & de utroque simul constaret, ꝙ cū ea contraxisset, nec constaret de tempore anteriori, absoluenda est ab utroque, uel potius est differenda sententia, donec de anteriori tempore probetur. Si uero prius de uno constaret, quàm de alio, quia fortè non habuit probationes ita paratas, tunc etiā idē dicendum uidetur, ꝙ differenda est sententia, ne alteri matrimonio fiat præiudicium, ar. de eo, qui cō. cō. uxo. suæ, super eo, de frig. & ma. capitulo primo, uer. de hoc. secus, si de præbenda, uel de possessionibus agatur: quia tūc statim pro primo probante fertur sententia, sed cauebit condēnato, ꝙ seruabit illū indēnem, si forte aliquas fecit expēnsas pro eo, ꝙ rē pendente lite resti. ff. de rei uen. is, à quo, & l. fe. secū- 1
dum Inno. an sit idem in commentione, & reconuentione, dixi supra de ot. co. c. 2. super uer. uicissim. Hostiē. uerò quo ad primū casum remittit ad ea. q̄ no. in sum. de iur. sub rubrica de assertorio iuramēto. §. & super quibus, uer. quid de causa monacarionis.

ANNOTATIONES.

a ¶Obscura. Redditur ergo actoris probatio dubia ex probatione rei. uide Ioan. An. in cap. fi. iureiur. de in gloss. coocor.

SVMMARIVM.

1 *Pro parte a hoc capitulum habetur, & ubi.*
Sponsus duarum atri adhærebit.
2 *Nuptiae cū alia muliere quibus casibus liceat omissa prima.*
Sponsalia quibus casibus soluantur, & quibus contrahantur, nu. 3. & 9. an. sub conditio contracta inducant publicam honestatem, & num. 9.
Matrimonii sacramentum quantum sit, cir. fi.
Per conditionem & permissionem coitus an & quando contrahatur, & num. 4.
Ad eius contractum sufficit consensus, nu. 5. & 9. qui sit utrinque, num. 6.
4 *Pro consensu uerba ut intelligantur.*
Etsi, pro quamuis.
5 *Sine corde omnia frustrantur.*
6 *Pluralis numerus pro singulari, enallage.*
7 *Epilogus, & suffragium.*
Maior obligatio tollit minorem.
8 *Additio glossarum.*
Subarrhatio omissa in matrimonio contra consuetudinem non afficit. §. primo.

CAPVT I.

1 DVobus modis. Hoc. cap. † habet̄ ꝑ palea. 27. qu. 2. duobus. & hoc dicit. Sponsus duarum adhærebit primę, si fuit spōsa de præsenti: si de futuro, & secunda de præsenti, adhærebit secundæ. & sunt duæ partes. 4. ibi, Est aūt. & iterū prima diuidit̄. secūda ibi. Si aūt. dicit Hosti. ꝙ hoc. c. dicit idē cū illo, sup de sponsa. inter, licet
2 per alia uerba [*Non debet*] nisi † in casibus, in quibus soluuntur spōsalia, de quibus. sup. de spon. de illis. T. [*Non. n. rescindi*] pone, P. desponsauit unā, demū ego desponsaui eandē, deinde aliā, soluitur sponsalia inter P. & priorē. Dixit Vinc. ꝙ remanere debeo cū secunda. peccaui. n. spōsam. P. desponsando, nec tenuerunt sponsalia, dixit autem, ꝙ forte secus in matrimonio, de spon. cum in apostolica [*Tantum*] qd quātū sit, ostendit eius auctor. tempus, & locus, in quibus fuit institutū, & eius firmitas, ut patet hic, & inf. §. 1. & in his, quæ no. inf. c. fi. de tri. e. fi. ubi dicā in gl. no. & ipsius significatio de qua tradit̄. de biga debi-
3 tum, s̄m Host. [*Docet*] quatuor † modis cōtrahuntur sponsalia de futuro. primo per uerba ad hoc apta, ut hic. item si per uerba de p̄nti ꝯhuntur, & ꝯhentes nō sunt ætatis legitimæ, de despo impu. c. ulti. tertiò per dationē arrharū. C. de spō. l. arrhis. quartò per anulí subarrharioné. 27. q. 1. si quis despōsauerit. multo fortius, si iuramentū interuenit, de spon. de illis. Inn. & Host. [*Si permiserit*] dicit Vin. ꝙ si quis ita dixerit, Cōtraha tecū, si permiseris me tecū coire, quæcito id ꝑmittit, efficiūtur spōsalia pura, & cū postea coiuerit, 1
est matrimoniū. 22. qu. 2. qui peierare. 32. q. 5. qui uiderit, sicut si deponens pecuniā dicit, si uoles, utaris quam cito uult uti, licet nondū utatur, it ur in credi- tū. ff. si cer. pe. qd̄ si ab initio. hoc non est uerū, si ubi patet, & in l. prçal in fi. & per inde est s̄m Vin. ac si ab initio sponsalia fuissent pura. ff. qui po. in pi. ha. potior. ff. de peri. & cō. rei uen. necessario. Dixit tñ. in. J. titu-

ti.2.per tuas secundum quosdam secus esse, si dicat,
contraham tecum, si coiueris mecũ: quia tunc per
primum coitum fiunt sponsalia pura per quem fit ma
trimonium: sed hoc sibi non placet: quia per hoc in
fertur, cõdi.[inhonestam in sponsalibus seruandam
4 [*Pro † consensu*] obtinendo. Ala.i.consentiam in te, si
consenseris in me. Inno. Host. aliter legit literam, di-
cens, ꝙ hic uel, ponitur pro, &. ff. de uer. si. l. sępe. & si
permiserit mulier eum. s. sponsum de futuro, rem. i.
carnalem copulã secũ habere, sup. hæc carnalis co-
pula hr̃ etiã pro cõsensu. i. pro fide cõsensus, quãuis
alia verba nõ interuenerit. q.d. tale mr̃imonium est
præsumptum, & æquiparatur fidei cõsensus, ut euI-
denter probatur. sup. de spon. is qui fidẽ. & c. si inter
5 [*Et si*] pro † quamuis. Pe.[*Corde*] sine hoc omnia fru
strantur, inf. c. ult. ad fi. & hoc solũ sufficit quò ad rẽ,
& substãtiam. & qđ sequit, ore, subandi, uel alio mo
do, uel signo, quod sit æquipollẽs, ut no. sup. de spõ.
c. pe. & c. tuæ. secundum Ho. uel aliter ẜm eũ. si unus
dicit alteri, Ego uolo te in vxorem ducere, si uis me
in uirũ, & si consentis, qđ verum sit matrimoniũ in-
ter me & te, osculeris me. si statim mulier illũ oscule
tur, nõ uidet Hostiẽ. quare hoc non sit matrimoniũ
ꝯctum corde, & ore sine alijs uerbis. ad hoc, infra de
ma. con. c. 1. C. de don. ante nup. si à sponso. & sic erit
dec. contra illos, qui dicũt matrimoniũ non esse si-
6 ne uerbis [*Mutuo*] aliàs non esset mr̃imoniũ, si hinc,
uel inde claudicaret. 27. q. 2. §. 1. 29. q. 1. §. 1. Ho. [*Vnus
aly*] propter hoc exponunt quidã, concedunt. i. con-
cedi suscipiunt. i. suscipit. ff. de ori iu. l. 2. §. deinde, ibi,
Exactis regibus. i. exacto. & insti. de iu. perso. in prin.
7 ibi, omnes hoĩes. i. oĩs homo. ¶ Pe. † gl. fortificat tex
tum per locum à diuisione, demũ ponit tres lectu-
8 ras. ¶ *In † gl. 3 ibi si debitori. 1.*] si creditor, & fideiussor
sunt hæredes debitoris, creditor pro parte cohęredẽ
habet obligatum, non ut fideiussorẽ sed ut cohære-
dẽ: quia maior obligatio tollit minorẽ. ¶ *In gl. pe. ibi,
inuito*] uide de electio. significasti, in glossa secunda.
9 ¶ *In † glo. 2 in fi.*] uel arbitrarium. 26. q. 7. tẽpora. Ala.
¶ *In glo. pe. ibi, fidei pactionem*] & probat Inno. per hanc
lnerã, ꝙ sponsalia ꝯcta intelliguntur, etiam si sub cõ-
di. contrahant, & qđ per ea inducitur publica hone-
stas. sed hic est falsum, ut patet. ĩ. de spõ. c. uno. §. ille,
li. 6. ¶ *In glo. ult. in fi.*] ẜm Ala. & hoc intendit ẜm Inn.
& quamuis consuetu. sit in loco, qđ cum matrimo-
nium contrahitur, mulier cũ anulo subarrhetur, ta-
mẽ & sine hac subarrhatione fit matrimonium per
consensum, & uerba de præsenti.

SVMMARIVM.

1 *Ignorantia probabilis excusat.*
2 *Pœnitentia fit ad sacerdotis arbitrium.*
Ieiunium septennale ut accipiatur.
3 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 4. 5.*

CAPVT II.

1 Ccepisti Breue est, & facile & qđ
dicit [*accepisti*] s. scienter:
quia † ꝓbabilis ignorantia excusaret. 35.
q. 2. in sectũ, infra de secũ. nup. dominus
[*Alter*] tunc uiuẽs: alias contra. de secu. nup. c. fi. Ho-
sti. [*Nunquam*] uiuente primo uiro, uel ex isto cõsen-
su, uel dic ꝙ cognouit eã. infra de eo, qui du. in ma.
2 c. ult. [*Pœniteas*] i. ad † sacerdotis arbitrium, Infra de
pœnis. significauit. unde dicebat Pe. & Abb. ꝙ isto se-
ptẽnio ieiunabunt sextam feriam, uel aliquid aliud
3 agent, quod placeat confessori. ¶ Glo. 2. † arguit, al-
4 legabat quatuor iura, & duo in cõtrarium. ¶ *In † gl.
2. ibi. l. pe.*] uide de excep. uenerabilis, super gl. pe. ¶ *In
5 † glo. 2 ibi, auditis*] dic ut ibi [*& ibi. c. 2.*] ibi solu. [*& in fi.*]
dic ut no. infra de reg. iur. non firmatur, libro sexto.
¶ *In glo. ulti. in fi.*] idem no. infra de accu. accusasti.

SVMMARIVM.

1 *Sponsalia de præsenti non soluuntur per sequens matrimonium e-
tiam carnali copula consumatum.*
Hec decretalis quid addat primæ, supra eod. & nu. 3. in fi.
2 *In matrimonio contrahendo uerba non sunt necessaria.*
3 *Copula carnalis ad omne. Quare respondet.*
4 *Additio glossarum.*
Ad præterita non extenditur hæc decretalis, & an in omni casu.

CAPVT III.

1
Icet præter. Casus Sspõsalia † de
præsenti non soluũ
tur per sequens matrimonium etiã car-
nali copula consumatum. & dicebat
Hostien. ꝙ idem dicit cum prima decre. excepto eo,
2 quod addit in fi. [*Verbis*] T. hic † dixit. & Gof. neces-
saria uerba in mr̃imonio in his, qui loqui possunt.
Ala. hic contrà, dummodo hoc agatur inter eos, ut
contrahãt, & aliquo signo hoc exprimant, ar. ff. mã.
l. 1. de hoc uide, supra de spon. tuæ. Tenuit autẽ hic
Gof. ꝙ si unus contrahentium loquatur uerbis Grę
cis, & alter Latinis, & se non intelligunt non sit ma-
trimonium, nam uerbis debent exprimere consen-
sum, & se intelligere: alias nec loqui uidentur. ff. de
uerbo. ob. l. 1. in prin. ff. de uerb. si. corã pro nihilo. n.
interuenirent uerba, si se non deberent intelligere.
T. contra per decre. sup. de spõ. ex literis 1. & hoc te-
neas, & ibi de hoc. Gof. autem respondet ad illam de
cre. eam intelligendo, ut ibi dixi [*Consuetis*] uel alijs,
quod dic ut no. de spon. c. pe. Host. [*Mulieri*] Idem in
uito. Abb. [*Et si nupserit*] alteri uiro secundo [*Carnalis*]
3 quæ † ad omne quare respondet, quod dic, ut supra
de spon. tua. Ho. [*Redeat*] si uir eam prætextu adulte-
rij repellere nolit [*Compelli*] ut legitur, & no. de spon.
c. 1. [*Quamuis aliter*] hoc addit, quia alia plennius expli
cata, sup. c. j. & de spon. c. pe. ¶ *In glo. ulti. in fi.*] dixit hic
Host. ꝙ illa consuetudo ubique quo ad præterita to
lerari post arg. de re iudi. cum in causis, de consecra.
ecc. uel alta. aqua. & si dicatur, ꝙ consuetudo nõ ex-
cusat, ut infra c. fi. dicit illud uerum quò ad illos, qui
malam fidem habuerunt: alias dicit in præteritis nõ
defecisse fidem, licet defecerit fidei sacramentum,
de baptis. debitum, de pres. non bap. ueniens [a].

ANNOTATIONES.

a ¶ Veniens. Vide glo. in uer. decętero, de postula. præla. lib. 6. &
per Io. An. in c. fina. de consti. in gloss. sicut Inno. & de elec. cum
causam, in glo. probabile, & gloss. in uer. decætero, in proœmio
clemen. & infra eodem tuas.

SVMMARIVM.

1 *Appellanti in causa matrimoniali interdici debet aliud interim
matrimonium, & si contraxerit, separari, uide nu. 4.*
Etiam non interdictum fieri non debet.
2 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 3.*
Contra legem factum habetur pro infecto.
4 *Suppletio glossarum.*
Matrimonium contra interdictum ecclesiæ contractũ non tenet.

CAPVT IIII.

1
Va fraternitas. Casus. Ei, qui
† appellat ĩ cau
sa matrimoniali, interdici debet, ne inte-
rim aliud matrimonium contrahat: & si
con-

contraxerit, ſeperetur. Dicebat Hoſt. pendēte li. ma-
trimoniali coram epō, uir appellat, & ante uel poſt
ad ſecunda uota conuolat: interdicere debet epiſco
pus in tali caſu, ne talis cōtrahat: ſi poſt tale interdi-
ctū cū alia ɔ̄xerit, epſ. qđ temere attentatum eſt, irri-
tat. & ſm eum primò ponit thema. 2. ibi, hoc arbitra
mur, præcipit fieri interdictū. 3. dicit, quid ſit iure, ſi
uioletur ibi, & ſi [*Deſponſatione*] i. quòd aliquas petūt,
quas ſe deſponſaſſe dicunt. Inno. [*Ante deciſionem*] &
ſi non Interdiceretur, tamē fieri nō debet, ut. ſ. ut lit.
pen. per totum. multominus, ex quo factum eſt in-
terdictum. de deſpon. impu. ad diſſoluendum. §. fin.
2 Hoſti. [*Publicè*] maxime. ¶ I l. † gloſſ. al. 7. concor. in
cōtrariū alle. rubricā de ma. cōtrac. ſoluit diſtinguē-
3 do. ¶ *In* † *glo. 2. ibi, non dubium*] factum contra legē ha-
betur pro infecto [*& ibi. l. una*] uide de of. uic. ſua, ſu-
4 per. 3. glo. ¶ [*In* † *glo. 2. ibi, uides*] ubi de hoc [*& ibi, ſol.*]
ſecundum. T. & Vin. Hoſt. idē, dicens, utebatur alijs
uerbis. ſ. ꝙ aut matrimoniū ab eccleſia interdicitur
ſine cauſa, aut ex cauſa, & tunc aut cauſa eſt tempo-
lis aut perpetua. & ſi ppetua, aut falſa, aut vera, cuius
diſtinctionis ueritas ſatis patet ex glo. [*& ibi, ad diſſol-
uendum*] uide, quod de interdicto papæ ibi dixi, in fi.

SVMMARIVM.

1 *Qui duas per uerba de præſenti deſponſat, primò deſponſatam habebit uxorem, etiamſi prius cognouerit ſecundam.*
Conſuetudo quæ non ualeat in matrimonialibus, & nu. 2. & 3.
2 *Ius diuinum an papa tollere poſsit, & quo caſu hic.*
An papæ conſtitutio facere poſsit matrimonium inter aliquos, niſi conſenſus interueniat.
3 *Idem de conſuetudine generali poteſt legem facere generalem uel ſpecialem, & nume. 4. circa matrimonium non conſumatum eius poteſtas, eod. num. 4.*
An & quando metropoleos conſuetudinem aliæ debeant eccleſiæ ſequi.
4 *Præterita tolerantur conſuetudinis hic memoratæ prætextu, & num. 5*
In matrimonio uerba non requiruntur neceſſario. conſtitutiones in eo mutatæ quæ num. 5. dicitur irritari, non rumpi, ibid.
Fruſtrari, pro nihilo eſſe.
5 *Filij geniti ante hanc conſtitutionem legitimi dicuntur.*
6 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum.*
Potior eſt nactus poſſeſſionē, & in quibus locū habeat, & nu. 7
7 *Additio gloſſarum.*
Cōtractuum obligatio omnis habet auctoritatem à iure gētium, uel ciuili, excepto matrimoniali, qui habet à deo.
Sapiunt naturam ſui auctoris mutabilem, uel contrariam.
Ius diuinū, & naturale immutabile: ſecus ius gentiū & ciuile.

CAPVT V.

TVas dudum. Pars huius de uſu.
tuas dudū. & hoc
1 dicit. qui † duas per uerba de pñti deſpō-
ſat, primò deſpoſatā habebit uxorē, ēt ſi
prius ſcdam cognouerit nec ualet ɔ̄ria cōſuetudò.
dicebat Ho. nō ualet cōſuetudo de mr̄imonijs euā-
gelicæ præiudicās ueritati. & ſunt duæ partes. in pri-
ma conſultatio. in ſcđa rñſio ibi, Ne uerò [*dia*] non
2 † prodeſt hæc conſuetudo longæua, quamuis etiam
ſm eā fuerit per ſummos pon. iudicatū, ſup. c. licet,
quia per eā offendebat euangeliū, quos deus coniū
xit &c. qđ mandatū ſummorū pontificū tollere nō
pōt, ut. 25. q. 1. ſunt quidā. Gōf. excipit caſus, de con.
coniu. ex publico, & c. ex parte, de diuor. gaudemus,
& c. quanto, ſm Ho. Non pōt ergo conſtitutio papę
facere matrimoniū inter aliquas pſonas, niſi cōſen-
ſus interueniat, ut patet in his, q̄ dixi, de ſpon. is qui fi
dem. & hoc uerum dixit Ho. niſi conſtitutio appro-
bata per papā nouū impedimentū inducat, uel anti
quum canonicū remoueat: quia tūc in primo caſu
conſenſum impedit. & ideo ſecundum deū ſic impe
ditus. non pōt matrimonialiter conſentire. in ſecun
do dat uiā conſenſui, & tunc ſm deū ualet matrimo
nium ſic ɔ̄ctum. j. de cogna. ſpū. ſuper eo, de conſan.
3 qđ dilectio. pōt. n. papa † de tali conſuetudine legem
facere generalē, uel ſpālem, ut patet in his, q̄ no. de
cog. ſpi. c. 1. de clan. cum inhibitio. 35. q. 3. quædā lex.
& §. 1. & c. ſeq. [*Deſponſaſſet*] per uerba de pñti [*Turpis*]
uer. Augu. 3. cōfeſſi. [*Metropolim*] infra de cog. ſpi. ſu-
per eo, de præſcrip. cū non liceat, dum tamen non
ſit irrationabile. nam ſi in ſacramentis miniſtrandis
diſcrepet, non ſua, ſed Romanæ ec. conſuetudo ſer-
uanda erit. infra de here. ad abolendam, ſupra de tē-
pori or. c. 2. de cele. miſ. pernitioſum. Hoſt. (*Decætero*)
4 q. d. ſm Hoſt. ea, quæ hactenus † prætextu talis con-
ſuetudinis acta ſunt, mediocriter toleramus. ſic ſup.
de conſe. ecc. vel al. aqua, & in talibus poteſtatē habe
mus, ut in ſeq. gl. facit. quod no. de poſtu. c. nuo, li. 6.
in glo. licet iſta (*Volumus*) q. d. & ſi uellemus, contra-
rium ſtatuere poſſemus, & dictam conſue. approba
re, maxime quia circa matrimonium nō conſuma-
tū multū poſſumus, qđ dic ut no. de con. con. ex pu-
blico. §. fina. & c. ex parte. 2. §. Hoſtien. (*Qui*) cōſenſus
[*Sufficit*] no. ſm Ho. ɔ̄ opi. quæ habet, ꝙ neceſſaria ſūt
uerba. de hoc. ſ. c. [(*Fruſtrantur*) i. pro nihilo ſunt (*Le-
gitimæ*) ſ. interueniente conſenſu (*De facto*) filios inde
5 † genitos ante hanc decre. puto fuiſſe legitimos, in-
fra qui fi. ſint le. cum inter, Io. Gof. Maxime: quia ſic
fuit interdū per Ro. pon. iudicatū. ſ. eo. licet, vñ dice-
bat ibi Vin. ꝙ tūc erat matrimoniū cū ſcđa, ſed ho-
die non, ſicut olim erat matrimoniū inter conſan-
guineos, hodie. nō. 35. q. j. cū igit. ex quo ergo uide-
rūt pbilū per Alex. ligabant p ɔ̄ſtitutionē. & cōſuetu
dinem, quam ſequi debebāt, nec excuſantur. niſi di
cas, ꝙ ɔ̄hendo per uerba de pñti intendebant ɔ̄here
ſponſalia tm̄. inf. ti. 1. ſu p eo, ar. ff. de ac. & ob obliga-
tionū ſubſtantia, licet multū excuſare ſoleat auctori
tas eccleſiæ, ſup. de teſti. ſicut. 35. q. 1. ſi perſoriarias,
ſecūdū Vin. & fac. iqđ dixi ſm Inn. de ſpon. ex lrs. j.
(*Irritari*) quia non poteſt rumpi tm̄ ſacr̄m. ſup. e. c. 1.
6 Ho. ¶ Glo. 1. † obijcit, & ſoluit. ¶ *In gl. 1. ibi. potior, in. 1.
reſpon.*) dr̄, ꝙ potior eſt in pignore, qui prius pecuniā
credidit, & hypotecā accepit, licet prius debitor cū
alio conueniſſet rem ſibi obligatā, ſi ab eo pecuniā
acciperet, & poſt eam accepeirt, poterat. n. non acci
pere (*& ibi, In operis*) ſequitur, duobus locans conue-
7 nit priori conductor. ante ſatisfier i. ¶ *In* † *gloſſ. 1. ibi,
contractus perfectus*) q. d. hic obligatus eſt contrahēdus
ad rem tradendam: ſecus in contrarijs, in quibus agi
pōt ad intereſſe, ſed non ad rē. ff. de actio. emp. & uē.
l. empti. ſed certè & ɔ̄ctus uenditionis conſenſu per-
fectus eſt, unde dicit lex, ꝙ emptio iuris gentiū. eſt &
conſenſu perficit. ff. de ɔ̄hen. emp. l. 1. in fi. qđ verum
eſt, ex quo de precio inter partes cōuenit, inſti. de cō
trahen. emp. §. cum autē emptio. & tñ non precij nu
meratio, ſed cōuentio perfecit emptionē habitam
ſine ſcriptis. ff. e. l. 1. §. ſine precio. patet ergo, ꝙ etiam
emptionalis cōtractus ſolo conſenſu perficitur, ne-
dum matrimonialis, & ſi dicas hic obligatur ad tra-
ditionem, ſed ibi nō, hoc eſt, quod quærebam quæ.
ſcilicet ſit huius diuerſitatis ratio. dixit lex quod hoc fa-
cit fauor liberorū, & conſtitutionū imperialiū. C. de
repu. cōſenſu. ſed cū ita poſsint haberi de ſcđa, ſicut
de prima, & rō fauoris conſtitutionū ad omnes cō-
tractus poſſet extēdi. dixit Hoſ. ꝙ eſt rō, quia oīs ob-
ligatio contractuū auctoritatē habet ab hoīe, & iu-
re gentiū, quod ciuile eſt, ut inſti de iure natu. §. ius
autē gentiū, in textu, & gl. & ff. de pac. conuentionū

excepta

excepta obligatione matrimoniali, quæ cũ habeat
auctorẽ immutabilẽ. ſ. deum. 22. q. 4. immutabilis, &
ore prophetico ſit firmata. de biga. debitũ, & ſic di-
uino & naturali iure, qđ eſt immutabile, inſti. de iu-
re naturali. §. ſed naturalia, & C. de uc. iur. enu. l. 2. §.
ſed quia diuinæ, non eſt mirum, ſi obligatio contra-
ctuũ ſapiat naturã ſui auctoris, ſ. hoĩs, & iuris, à quo
eſt inducta, ꝙ tota die uariaƭ. & hoc conſiderato di-
citur, qđ omnis ſtatus iuris in perpetuo motu con-
ſiſtit, in auct. de reb. ec. non alie. §. ut aũt, col. 2. & ma
gis cõſiſtit in facto, q̃ in aĩo, & ſic traditio facti qua-
ſi fortior magis operaƭ, & conſenſus aĩ minus quaſi
đbilior. Obligatio ꝟo mr̃imonialis ſui auctoris nãm
ſequens, cũ magis cõſiſtat in aĩo cõſenſus. in ea plus
opeƭ ut fortior, traditio min⁹ ut debilior, ẜm Hoſ. q
de hoc dixit ſe copioſius tractaſſe in sũma, eo. ti. §. 1.

S V M M A R I V M.

1 *Continuatio tituli.*
2 *De conditionibus in matrimonio, & aliis contractibus appoſitis quibus in alys, quàm hic, locis legatur.*

De conditionibus appoſitis in matrimonio, & aliis contractibus, Rub.

1 ¶ Viſo † de ſponſalibus, quæ primò ꝯhuntur, ui-
dendũ eſt de conditionalibus. ẜm Da. & Gof. & Ho.
& ex quo de cõdi. appo. in mr̃imonijs erat dicturus,
ne aliã ſpecialẽ rubricã fieri oporteret, ſubmiſit etia
de cõdi. in alijs ꝯctibus appoſitis, ad quã partẽ rubri-
2 cę faciũt duę decre. ſ. 2. & 4. I. An. hr̃ de † parte prima
32. q. 2. ſolet, & c. aliqñ, & q. ul. c. uno. ſcđ æ parti cõue
nit de ſeruis nõ ordi. eo libentius, de reſti. ſpo. olim. i.
de cõfir. uti. uel inutil. c. pe. trahi põt ad rubricã, li. 6.
de reſcrip. ſi ꝑ te. de elec. c. 2. de re iudi. Abbate, poſt
prin. de ſpõ. c. 1. in fi. & ele. de conceſ. præben. c. uno.

S V M M A R I V M.

1 *Conditiones in matrimonio appoſitæ quæ pro nõ adiectis habeãtur, & num. 2.*
Quæ non ſuſpendant, quæ contra ſuſpendant contractum, eis quãdo adimpletis ſtatim eſt matrimonium, & quando minime.
2 *An afficiant contractum ſemper.*
3 *Epilogus, & additio gloſſarum.*

C A P V T I.

1 QVicunque Breue ẽ [*Deſponſauerit*]
ꝑ uerba † de p̄ſenti: ſe-
eus ſi futuro, & ſic ſoluiƭ ꝯriũ. j. e. de illis.
Vinc. [*Voluerit*] q̃ forte iã adimpleuit tur-
pẽ conditionẽ. ẜm Inn. uel nõ adimpleuit ẜm Abb.
& Pe. [*Frangatur*] i. ꝑ nõ adiecta habeaƭ. ut ſi dicã. ꝯhã
tecũ, ſi furtũ feceris, ſi homicidiũ cõmiſſeris, ſi falſũ
teſtimoniũ tuleris, & đ his plene. j. c. ſi, ſtatim. n. erũt
uera ſponſalia ẜm Inn. Si uerò dixit, ꝯho, ſtatim erit
matrimoniũ. Si uerò dicat, accipio te in uxorẽ, ſi de
deris. c. ſuſpẽdiƭ, quouſq; det. c. j. c. ſuꝑ eo. & ſi interĩ
ꝯhat cũ alia de p̄ſenti, tenet. j. eo. de illis. Si uerò dixit,
ꝯham, ſi dederis. c. datis. c. nõ eſt matrimoniũ, ſed sũt
ſpõſalia. unde. ſi datis. c. ꝯhat cũ alia, tenebit mr̃imo-
niũ. Similiter ſi dicat, impono tibi anulũ ita, ꝙ ſi de-
deris. c. ſit matrimoniũ. datis. c. eſt matrimoniũ. & ſi
dixit, ſint ſpõſalia datis. c. erũt ſponſalia. alij ꝯ, Inn. &
ẜm Ho. adde, qđ no. j. c. de illis [*Conditio*] qđ dixit hic
2 Ho. quare turpis cõditio nõ uiciat ꝯctũ, dicã. j. c ſi. ſu
per gl. 2. [*Irreſtabiliter*] qñq; audiuit ſuſtineri, ꝙ nũquã
ubi eſt cõditio, tenet matrimoniũ: q̃a nõ eſt liber cõ
ſenſus, uel abſolutus. i. ſine cõditione. & intelligunt
hanc decre. qñ cõtrahebaƭ pure reſoluendũ ſub cõ-
ditione, ſi non darẽtur, 10. ſicut in adiectione in diẽ,
quod eſſe non poteſt. Vin. [*Teneatur*] ac ſi cõditio nõ
3 fuiſſet appoſita. Pe. & Ab. ¶ Gl. 1. † rñ. per quæſtionẽ,
de qua cõditione &c. ¶ *In gl. 1. ibi, turpi*] uel ĩpoſſibili

S V M M A R I V M.

1 *Seruus manumiſſus, ut fiat monacus, & monaſterio ſeruiat, ſi monacus factus, ſit, ſeruare cogetur manumittentis uoluntatẽ, & quam, & an & quando libertatem amittet, nu. 7. et 8.*
2 *Diſciplinæ proprium quid.*
Agere quis non poteſt niſi alieno, aut ſuo & quando, nomine, ad dicti. presbyter.
Mancipiorum etymologia.
3 *Cautio an & quæ exigi poſſit à profeſſo.*
4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, num. 5.*
In ſeruit utem redit manumiſſus, & quibus caſibus, & nu. 6. 7.
6 *Additio gloſſarum. & nu. 7. & 8.*
Conditio, pro modo.
8 *Monacum non facit ſola acceptatio ſine profeſſione.*
Teſtator facere non poteſt, quin leges locum ſuum habeant, in fi.

C A P V T II.

1 CVm ſit proprium. Seruus manu-
miſſus ea cõditione, ꝙ fiat monacus, &
monaſterio ſeruiat, alias in ſeruitutẽ redi
gatur, ſi hoc acceptato monacus factus ſit, manu-
mittentis uolũtatẽ ſeruare cogeƭ. & duo facit. ponit
thema. demũ ibi, Tu ergo, rñdet. Dicebat Ho. manu
miſſus ẽ ſeruus, ut monaſterio ſeruiat, nec ipſum de-
ſerat, ꝙ ſi ꝯuenerit, ſeruus fiat. exit, & inter clericos ſe
ſociat. prouidẽdum eſt, ne monaſterium deſerat, &
ꝙ uoluntas defuncti p̄teriri nõ ualeat (*Et infra*) in an.
cõpil. decreti li. 5. c. 54. erat exordiũ tale, Cũ ſit pro-
2 priũ † diſciplinæ ab illicitis ꝓhibere, & exceſſuũ cul-
pas ſalubriter reſecare, ſtudioſè eius eſt ſeruãda cẽſu
ra. uã, ſi negligitur, cuncta in cõfuſione deueniunt,
dũ alter deſtruit, quicqđ ea cuſtodiendo alter ædifi-
cat (*Presbyter*) noĩe monaſterii. uel forſan erat execu
tor defuncti. s̃. de teſta. Io. uel ẜm Inno. intererat ſua:
erat ſacerdos illi⁹ monaſterij, vbi iſti manumiſſi mo
rari debuerant, ar. de re. ecc. nõ alie. ſiquis presbyte-
rorũ, ubi de hoc (*Mancipia*) i. ſeruos à manu, & capio,
ẜm Ab. (*Seruituti*) dicũt quidã monaſterij, non ma-
numittẽtis. Vin. (*Ex his*) mãcipijs taliter manumiſsis
(*Clericos*) ſeculares. ſic de ſer. nõ or. eo libẽrius. Hoſti.
(*Sic te exhibe*) q. d. de trãſgreſſo mãdato ſic eũ punias,
3 & tã firmas ab eo † cautiones exigas, ꝙ tale qđ decę
tero nõ attentet ẜm Inn. ar. de ſen. ex. grauẽ. s̃. de prę-
ſum. lr̃as. §. fi. & hoc dixit Hoſt. intelligendũ eo caſu,
qñ non erat profeſſus. alias cauere nõ poſſet. 12. q. 1.
nolo. poſſet tñ dictũ Inn. intelligi de iuratoria, vel ſi-
4 mili cautione. Io. An. ¶ Prima † gl. ſignat ꝯriũ. ponit
opi. & ſoluit. ¶ Gl. 2. ponit duas lectu. ¶ Vlt. gl. rñdet
per qõnem, an hæc uerba ſint efficacia ad libertatẽ
5 reuocandã: ponit duas opi. & ſubdit ſuã. ¶ *In ult. glo. ibi, ſeruus*) ſi ſeruus de licẽtia dñi fit monacus, liber eſt
ſed ſi egrediƭ, redit in ſeruitutẽ (*& ibi. Mania*) vide inf.
c. uerũ, ſuꝑ gl. 2. (*& ibi, imperatores*) ſi dixerit miles, vel
paganus, Scium ſeruũ meũ liberũ eſſe uolo: ſic tñ, ut
cũ hęrede meo ſtet, donec iuuenis fuerit. ꝙ ſi nolue
rit, aut contẽpſerit iure ſeruitutis teneaƭ. adita hęre-
ditate ille liber eſt, nec uerba ſequentia ſunt efficatia
6 ad libertatẽ reuocãdã. ¶ *In † glo. 1. ibi, libertas*) eleemo-
ſynæ cã data ẜm Hoſti. (*& ibi, ſi noluerint*) vñ dicebat
a Ho. ꝙ hic nõ fuerat cõditio, ſed modus ᵃ. & dicit ex-
ponendũ (*conditione*) i. modo. vñ tenet libertas: ſed re
uocatur, ſi modũ nõ ſeruat. ¶ *In glo. ſic ergo, ibi, ſeruis*]
adde, qđ no. 54. di. c. 3. (*& ibi, Lau.*) & Tã. & Go. & Vin.
7 [*& ibi, deſerendi*] uerũtamẽ ẜm iura antẽricorũ ſi mo
nacus deſerat mon. aut fuerat liber tpe ingreſſus, &
tũc prima uice reduciƭ ad mon. ſcđa curiæ traditur
in auct. de epiſ. §. ſi monacus. aut ſeruus, & tunc ſi ꝑ-
pter mon. euaſerat iugum ſeruitutis, nunc deſerens
mon. redditur dño, in auct. de ſanc. epiſ. §. ſiquis aũt
mona-

monacorũ pſarum.Goff.[*& ibi, Et monacus*]hoc non
8 vſ.ꝙ†ſola acceptatio ſine profeſsione faciat illum
monacũ.vnde dicebat Hoſti. ſi nõ eſt profeſſus,nec
vult ꝓfiteri,redigaẽ in monaſterii perpetuã ſeruitu-
b tẽ,nec ad profitendũ præcisè cogeẽ, ut dicit [b] finis.
1.gl.Si uerò profeſſus eſt,tanq̃ monaeus ſeruire co-
gatur monaſterio,&nõ redigatur in ſeruitutẽ,ſupra
de ſtatu mo.[a] cũ ad mon.talis enim præſumitur fuiſ-
ſe teſtatoris uoluntas.nec aliàs ualuiſſet, ſi uoluiſſet
profeſſum in ſeruitutẽ redigi. nec enim põt facere
teſtator, quin leges &c.ff.de lega.1. nemo, ſupra de
teſt.requiſiſti,& ſecundum hoc dicit planam decre.

ANNOTATIONES.

a ¶Modus. Modus autem non inducit ſymoniam. quod an ſit uerum,collige ex.c.ſignificaſti,de cle.& de præben.ſignificatum, ex ibi nota.
b ¶Dicit. Aliàs uidetur,quòd ſi ſit in datione libertatis, ad quod poſſit præcisè cogi,liber erit,& cogetur ad illud, ut in leg.Mæuia,& l.imperator,& l.libertas,§.1.ff.de ma. teſta.

SVMMARIVM.

1 *In uxorem ducere qui iurauit aliquam ſi 100. daret, eam non dantem recipere non tenetur,exceptis caſibus duobus.*
Conditio quæ ſuſpendat contractum,& quæ adueniente ſponſalia & quæ matrimonium erit,& nu.3.& 4.
2 *Si non ſtat per me, non dicor reus ,& duobus modis per quem ſtare dicitur.*
3 *Modus quando non ſuſpendat contractum.*
Decretalis huius intellectus quis.
Contractus factus per uerbum præſentis temporis ſub conditione,an & quis dicatur ſtatim perfectus.
4 *Epilogus,ſuffragium,& ſuppletio gloſſarum,nu.5.& 6.*
Coitus, uel copula non facit matrimonium, ſi ante poſt ſponſalia ſuperueniat affinitas.

CAPVT III.

De illis autem. Pars decre.de illis.ſ.de ſpon. &
de illius fine deciſa, vt patet in an.& hoc
1 dicit,qui iurauit† aliquã in uxorẽ duce-
re,ſi.100.daret,cã nõ dantẽ recipere non tenetur,ni
ſi poſtea pure conſenſerit, uel eã cognouerit. & ſic
ponit dictũ, à quo duos caſus excipit ibi, Niſi [*Accipiam*]idẽ,ſi dixit, accipio.j.eo.ſuper eo,Inno.intelli-
gas quo ad effectũ conditionis, q̃ utrunq; ſuſpẽdit,
ſed in hoc differunt, q̃a conditione adueniente in
uno caſu eſſent ſponſalia,in alio matrimoniũ,ut di-
xi,ſ.c.1.ubi ẽt hoc tenet Innoc.& infra eo. ſuper eo.
2 [*Reus*]q̃a†non ſtat per eũ,ſed per mulierẽ.ſ.de ſpon-
ſa.ſicut.§.1.Hoſt.[*Nolentem*]uel non ualentẽ ẽt ex ſu-
peruenięti caſu ſm Da.q̃ne.2.de ſpon.all.C.de cõ-
3 di.inſer.l.legatũ[*Conſenſus*]Dicit hic Hoſt. ꝙ ſi†cõſen
ſus de præſenti,& modus ſimul concurrunt, puta ꝫ-
ho tecũ,ut 100.des,ẽt ſi illa non deẽ,ſtatim eſt ma-
trimoniũ,niſi conſenſus in alieno arbitrio commit
taẽ,infra eodẽ,ſuper eo[*De præſenti*]purus,uel condi-
tionalis,dũmodo non ſit talis ,qui pendeat ex alte-
rius arbitrio,infra eo.ſuper eo.Vin.ꝑ hoc patet Vin.
tenuiſſe,ꝙ ſi q̃s ſic dicat,Cõtraho tecũ,ſi. 100. dede-
ris,ſtatim eſt matrimoniũ. & hoc placet Hoſti. licet
de modo loquaẽ,& ſpec. eo.titu.in princ.ubi ẽt ſpe.
exaltans vocẽ ſuã,dicit,ꝙ quidã hanc ſubtilem ueri-
tatem non attendunt. tamẽ & ibi poſtea recitat opi.
contrariã,& Pe.& Abb.qui hoc probant per decre.
infra eo. ſuper eo.Dicunt enim,ꝙ niſi decre. iſta in-
telligeretur de ſpõſalibus per uerba de præſenti ſub
conditione contractis,in nullo contradixiſſet. reſp.
Vrbani huic decr.ſic autem intellecto cõtradiceba-
tur.& ideò Vrbanus ibi diſtinguit inter conditionẽ,
quę adiicitur conſenſui reſeruando illud in alterius
arbitrio, & alias cõdit.nec mirũ quia in primo caſu
conditio ponitur circa ſubſtantiale contractus, ſci-
licet circa conſenſum,ſupra de ſpon. tua. In ſecũdo
uerò caſu circa non ſubſtantialia, dotem,& ſimilia.
glo.intelligit hoc de conſenſu præſenti puro,qui ſe-
quitur ſponſalia conditionalia. & Inno. expreſsè di-
cit contrarium , ut dixi in text.& ſupra eo.c.1.dicẽs,
ꝙ contrarietas iſtius decre. ad reſponſionem Vrba.
ſic procedebat, ſi poſt ſponſalia de futuro conditio
nalia conſenſus de præſenti ſubſequens matrimo-
niũ,multo magis uidetur, ꝙ ſi à princi. interueniat
conſenſus de præſenti, licet ſuſpenſus per conditio-
nem,ꝙ ſtatim ſit matrimonium:ad quod reſponde
tur, quod non eſt uerum, ꝙ ſit conſenſus de præſen
ti, qui ſuſpenſus eſt per conditionem,opi. Inno. pu-
to ueram, quam ſatis probat decre. ulti. infra eo. in
prin.ad hoc de ſpon.c.uno,lib. 6.nec placet contra-
ria opinio , per quam non differt honeſta conditio
à turpi,& per quam ſimplices poſſent illaqueari, &
quia nec uerbis conuenit , nec menti, & quia ſubti-
litas illa contraria æquitati , & diſcretorum laicorũ
iudicio, & quia nec dicitur perfectus alius contra-
ctus factus per uerbum præſentis temporis ſub con
4 di. ut no. infra cap.proxi. ¶Glo.2.† diſtinguit inter
5 conditionem dotalem , & pœnalem. ¶*In †glo.1.ibi, perfecta*] ſequitur, donatio conditiones poſtea non
6 capit.¶*In †glo.1. in prin.*]hæc glo. quæ fuit Lau. olim
ſignabatur ſuper uer. huiuſmodi uerbis.& tunc or-
dinarè ſequitur ſequens glo.ſuper uerſic. ſi tantum.
¶*In glo.ulti.ibi,is qui*]ſi tamen poſt ſponſalia ſuperue-
niret affinitas,coitus poſtea ſequens nõ faceret ma-
trimonium. Laur. tum quia affinitas deinceps non
permittit eſſe matrimonium: tum quia copula non
inuenit ſpõſalia,quæ iam ſunt rupta per affinitatem
ſuperuenientem,ad hoc,infra eo.per tuas.

SVMMARIVM.

1 *De qua conditione loquatur hæc conſtitutio.*
Conditio pro modo ponitur hic, & nu.4.cir. fin.
Conditioni ſatisfieri debet,ut perficiatur contractus,nu. 4. eius genera duo nume.6.
2 *Reuocatio contractus hic non fit ipſo iure, ſed per retraditionẽ.*
3 *Epilogus.& ſuffragium gloſſarum, num. 4.*
Conditiones, & pacta quæ poſſint apponi in traditione rei meæ §.in glo.ult.& nu.8.
5 *Additio gloſſarum.& nu.ſequen.*
Alimenta niſi præſtentur ex re donata eccleſiæ hoc pacto,ea reuocetur.
Quid ſi res tota,uel pars pereat , an debeantur.
Alienatio ſi fiat contra pactum prohibitionis quando remouetur contractus, & num.8.
Donatio facta eccleſiæ ſub modo, uel pacto appoſito quando poſſit reuocari, & nu.6.
7 *Vt, particula quibus modis accipiatur.*
Demonſtratio quæ dicatur, in fin.

CAPVT IIII.

Verum cum. Breue eſt, ponẽs dictum , & caſum
exceptum ibi, Niſi,& reſpicit ſecundam
partem rubricæ. Hoſtien. uero primam
1 †partem intellexerat de cõditione impoſsibili.ſecũ-
dam de poſsibili & honeſta,de qua diſtinctione nõ
curo,ut infra dicam [*Conditione*]dixit Hoſti. impoſ-
ſibili. intelligo de honeſta,& ponitur pro modo[*Re*
2 *uocari*] nec in hoc† caſu reuocatur ipſo iure: ſed ne-
ceſſaria eſt retraditio.Inno. uide quod poſt eum di-
lo. And. ſuper 4.Decre.

xi,de foro cõp.uerũ.in gl.quilibet,uer.dicũt aũt qui
3 dã.[a] ¶Gl.2.†ponit differentiã inter modũ, & condi-
a tionẽ,& ponit uer.¶Vlti.glo.no.legẽ &c.alle.5.iura
in ꝯtrium alle.vnã.l.& soluit,demũ q̃rit;alle.pro,& ꝯ.
ponit duas opi.secũdã approbat. ¶*In†glo.2.ibi,in tradi
tionibus*]uide de præb.de monacis,super gl.2.[*& ibi.
l.3.in fi.ibi legi*]quã tuis rebus donãs dixisti,pareri cõ-
uenit[*& ibi,l.2.*]uide in præ.ca.ille nos,super glo.de.
[*& ibi.§.ult.*]incipit; Plautius.uide de iureiur.petitio
super ulti.glo.[*& ibi,Qui sub conditione*]libertas relicta
sub cõditione reddendatũ rationũ,nõ debetur, nisi
cõditioni satisfiat rõnes reddendo,& residuũ soluẽ-
do[*& ibi,Hæc uenditio*]sequitur,serui,si rõnes domini
cõpmasset arbitrio,cõditionalis ẽ.Cõditionales au-
tẽ uẽditiones tũc perficiunt̃, cũ impleta fuit condi-
tio[*& ibi,Si tibi legatum*]legatũ tibi relictũ,†ut quid fa-
cias,nõ petis,nisi caueas hæredi de eo adimplendo,
et si hæredis non intersit[*& ibi, si insulam, §.ulti.*]si,lo-
caui tibi balneũ pro certis annis, & certo precio, &
cõuenit,ꝙ 100.numos tibi darẽ ad refectionẽ forna
cis, fistularũ,& similiũ,non aliter illos tibi debeo,†ni
si satisdes te in eã rẽ impensurum [*& ibi,Mauia*]reliq̃-
rat ibi Mæuia tribus seruis libertatẽ hac conditione
ꝙ alternis mensibus monumẽto lanternã accende-
ret: conditio sumit̃ ibi, pro mõ,ad quem seruandũ
officio iudicis cõpellentur. ¶*In glo.ulti.ibi,ea conditio-
ne*] uendidi tibi prædiũ ea lege,ut solueres, quod ex
eo reipublicæ debebat̃. Si ego postea solui, quanti
interest,ago: sed propter hoc uenditio nõ rescindit̃
[*& ib.Mauia*]uide.s̃.gl.proxi.[*& ibi,l.pe.*]paciscẽdo id
efficere non possum, ꝙ locũ meũ dedicare non li-
ceat.uel ibi mortuũ inferre,uel alienare[*& ibi §.san-
ctissimas*]pro redẽptione captiuorũ alienat̃ res eccle
się, nisi sic data fuerit,†ut nullo modo alienet̃[*& ibi.
l.ulti.*]incipit,sancimus. & uide de reb.eccl.non alie.
nulli,super gl.pen.†[*& ibi.inter empto.& uendi.l.ulti.*]ua
let pactũ in alienatione fundi factũ,quod nouus do
minus non posit fundũ dedicare. uel eximere à iu-
5 re humano. ¶*In† glo.1.in fi.*] 2.q.1.iudices,in fi.& su-
pra de cele. mis.de homine. ¶*In glo.2.ibi,alimenta*] di-
xit hic Vin.ꝙ si ecclesia semel cessauit in præstandis
alimẽtis.non ideò dẽt perdere prædiũ.si uult supple-
re.vt ꝯ.ff.de fidei.liber.l.rogo,ubi ex quo semel extri-
b tit conditio,põt petere libertatẽ[b]: sed illud in fauorẽ
libertatis. Dixit ẽt,ꝙ si moriatur ille, cui dabãtur ali
menta, non dabunt̃ hæredi, q̃a finiuntur cũ uita,ff.
de transa.cum hi §.modus.& si nihil potuit ecclesia
habere de prædio, dicit distinguendũ, ut ff.loca. ex
conducto.§.1.ſm Vin.sed ille.§.non cõgruit, qui lo-
quit̃ in cõductore gl. loquit̃ in donatario, in quem
transiuit dominiũ.Bar.in 3.domini.distinguit,an to-
ta res pereat,& non mater ecclesia:an pars tantũ:&
tunc mater ecclesia,insti.loca.§.adeò.plus sibi pla-
cet,ꝙ si actũ fuit. quod aleret̃ ex fructibus illius fun
di,non teneat̃.si simpliciter, omni casu teneatur. ff.
de an.le.l.Titiaq,uando verò sit contra pactum, cui
adiecta erat ptãs reuocandi, ut si ecclesia alienaret,
aut solus prælatus alienat:& tunc dicit Vin.non no-
cere ecclesiæ, quia delictũ &c. Si uero tota ecclesia
alienat in eo casu poterit reuocari:quia potuit eccle
sia sibi præiudiciũ facere. Est tamen contra.ff.de ser.
6 expor.si seruos,ſm eum(*& ibi,Si hoc† feceris*)posset ta
men distingui inter conditionẽ constituentẽ. quæ
sic habet fieri,ut hic dicit gl. tunc enim constituitur
donatio.ff.de condi.& demon.qui hęredi.§.ult.con
ditio adimens est,cũ dico,dono,uel lego tibi fundũ
si nõ manumiseris talẽ seruum. nam statim ualet do
natio,sed adimitur te manumittẽte.ff.de condi.& de
mõ.l.cũ sub hac conditione.Da. & Goff. (*& ibi, Mo-
7 dus est*)interdum† tamẽ,ut,ponit̃ consecutiuè,& nõ
modaliter.74.di. consuluit.1.q.1. benedictio,ubi de
hoc,& c.se.& c.cum liqueat.1.q.6. si autem.interdũ
causatiuè,de ap.ut debitus,cum cõcor. & q̃uo inter
dũ necessitatẽ importat,uide in spe. de dispu. & alle.
ante fi.(*Et in fi.*)de hoc.s̃.ut ec.be.ut nostrũ,†in gl.no.
ꝙ sicut.ff.de condi.& demõ.super rub.Itẽ ſm Vinc.
est demonstratio,relinquo.10.q̃ habui à Titio.& po
nit uer.q̃ Stichus hẽr,est demonstratio linquo. alle.
ff.de condi.& de.l.demonstratio. ¶*In glo.ulti.ibi,l.pe.*)
8 dicunt quidã† domini legũ,'ꝙ in re priuati non põt
apponi talis cõditio,ne alienet̃.sed in rebus donatis
ecclesiæ põt apponi,ut in §.sanctissimas.& est ratio,
quare ualet, q̃a tunc ius cõe ecclesię redit ad sui na-
turã,arg.ff.de pac. si unus ex argentariis. §.sed si,ſm
Tan.Phi.& Goff.(*& ibi,à iure*) & sic uideant̃ excepti.
de pacto ſm Tan.& sequaces,ar.22.ne quis,& c.bea
tus(*& ibi.l.ulti.*)& ibi notat̃ de alienatione prohibita
à lege,à testatore, & ex pacto cõtrahentium, & dixi
post Inno.& Host.s̃.de test.Raynaldus,in 2. par.uer.
ac per hoc(*& ibi,Tan.*)& alii.Hu.10.q.1. sic quidã,Io.
& Lau.10.q.2.hoc ius.Da.Goffr. Phi. & Inno.hic.&
Bart.Brix.in sua.4.q̃õne(*& ibi,alij dicunt*) f.Vinc. quia
9 †postea mutauit,dicens standũ.c.aurũ.12.q.2.quod
& si non teneret pactũ, posset tamen in necessitate,
uẽdi.ff.de lega.3.pater filiũ.ff.de fidei.liber. cum filii
hæredis(*& in fi.*)hanc q̃õnem Hosti. hic non soluit,
sed remittit ad ea,quæ no.in sum.eo. ti.§.quæ condi
tio,uer.quid si res,& se.nec ibi eam soluit.

ANNOTATIONES.

a ¶Quidam. Et plenius in l. si ut proponis, & l.ea.l.C.de condi.
ob causam,per Barto.Bal.& d.Bart.de Sali.in l.1.C. de do.quæ
sub modo.

b ¶Libertatem.Ad hoc l.si quis hæredes,C.de cond.inst.& quod
ibi no.sed hic non est conditio,sed modus, quo deficiente non
deficit donatio ipso iure.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium qui contrahit, si pater consentiret, non tenet eo non consentiente, & quomodo recipiatur id à canonibus, & quomodo a legibus, num. 3. an postea consentiente patre erit matrimonium, nu. 4. pro eo præsumendum, ibid. in fin. ut differat à spirituali, nu. 7.*

2 *Quid si tunc non habet patrem?*

Conditio impossibilis non uitiat contractum matrimonij, sed pro non adiecta habetur.

Quæ alia eadem efficiat. & quæ possit apponi in matrimonio, n. 3. qui eam non recipiant actus, nu. 6. & 7. quando in matrimonialibus ab ea uideatur recessum, nu. 4. & 8.

Prohibita quæ sunt contrahi, etiam sub conditione prohibentur.

3 *Leges in matrimonijs seruandæ, nisi ubi à canonibus reprobẽtur*

4 *Copula carnalis tollit conditionem.*

Consensum patris in conditionem collato, an adueniente consensu erit matrimonium, an sponsalia. & quando quæ præsumatur.

5 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 6. & 7.*

Contractus qui dicantur.

CAPVT V.

1 SVper eo. C.Qui†per uerba de p̃nti
cũ muliere ꝯxit ea condi
tione, si pater cõsentiret,†nisi pater con-
sentiat, ad matrimoniũ non tenetur. &
possunt esse tres partes. in prima ponit̃ consultario.
in secũda ibi,r̃ndemus,rub.in tertia ibi, Nã licet,sol-
uit quoddã obstaculũ(*Consentit*)per uerba de p̃nti.In
no.hoc iuncto in ipso cõsensu, si pater &c. (*Si pater*)
2 quid si tunc† non habet patrem? Dixit Vinc. ꝙ non
tenet matrimonium, quia non consentit. Idẽ Guil.
in spe.eo.ti.uer.quid si aliquis.quã opi.puto ueram,
si tunc ignorabat patrem mortuum. aliàs,si sciebat
dice-

dicerẽ conditionẽ impoſsibilẽ, non ꝯ ſubſtantiam
matrimonij,& ſic hñdã pro nõ adiecta.j.ca.fi.ſaluo,
quod dr.ſ.de ſpon.tua,ad primũ,de pœ.di. 1.§. hoc
idẽ,uer.itẽ à mortuo[*Eius*]ſ.uiri,uel mulieris,nõ eſt
uis,Hoſt.[*Aſſenſum*]Idẽ,ſi dicatur,ſi papa diſpenſaue-
rit ſm quoſdã.Inno.ꝯ,quod eſt uerũ:qa ex quo req-
rit diſpenſatio,prohibita ſunt ꝯhi ẽt ſub conditione
ff.de uerb.ob.inter ſtipulantẽ.§.ſacrã, & l.cõtinuus,
§.pe.Inn.& Hoſt.uide,qđ dixi de præb.de multa, ſu-
per 3.gl. in fi.[*Conditionem ipſam*]ſ. ſi pater conſenſerit
[*Canonica*]& ciuilia,inſti.de nup.& ff.de ſpon.ſed quę
3 patris.& no.oẽm † conditionẽ apponi poſſe in ma-
trimonio,q̃ nõ ſit canonibus improbata ſm Hoſti.
Canonica iura uerò,q̃ hanc approbant,habes.30.q.
5.noſtrates.32.q.2.honorant,de deſpõ.impu.c.t.de
ſpon.ex literis.2. ubi de hoc. Leges tñ in his ſeruan-
dæ ſunt,niſi ubi à canonibus improbant. 10.di.c. t.
& ſi in adiutoriũ:ſed canones aliter hic approbant,
quã leges: qa leges intantũ hoc reqrunt, ꝙ uolunt,
matrimoniũ aliter nõ valere,niſi parentes cõſentiãt
vt in l.allegatis.ſed canones hoc reqrunt de honeſta
te: aliàs uolunt,ꝙ ẽt inuitis parẽtibus poſsint ꝯhere,
de hoc.ſ.de deſpon.impu.c.t. niſi hæc conditio à ꝯ-
hentibus appoſita ſit : qa tunc neceſsitatẽ importat
4 [*Intercedat*]uel carnalis † copula.j.ca.proxi. T.[*De præ-
ſenti intercedat*]per hoc approbat Pe.ſuã opinionẽ, de
qua dixi.ſ.eo.de his,& ibi uideas[*contrahendum*]nedũ
ad conſumãdũ,de quo q̃ſieras, quaſi iã haberes ma
trimoniũ pro perfecto,ſm Hoſt.[*Diffinitioni*]i.diffini
tiuæ rñſioni.ſ.poſitæ[*Non ſit de præſenti*]& qa iſte cõ-
ſenſus nõ de pñti,ſed de futuro. dicendum uidet, ꝙ
ẽt poſtea interueniente cõſenſu patris non erit ma-
trimoniũ,ſed ſponſalia tantũ.ſatis tamen dici poſſet
ꝙ cogi debet conſumare ſponſalia.aliq dñt eſſe ma-
trimoniũ adueniente conſenſu patris.Conſenſus.n.
tunc interueniens eſt ſignũ conſenſus de præſenti,
dummodò cõtrahentes ipſum conſenſum reqrant.
& vr idem,ſi ipſum conſenſum nõ reqrant, dũmo-
dò non ꝯdicant: qa ſi contradicerent,tunc ſine con
ſenſu de præſenti non poſſet eſſe matrimoniũ:ſed ſi
de conditione nõ apparet, præſumetur conſenſus:
quia pro matrimonio præſumendũ eſt, infra c.pro-
xi.Inno.[*In alieno*]q. d.decre. Alex. intelligit de con-
ſenſu expreſſo, per uerba de pſenti,& libero, quod
a ex nullius depender arbitrio. hic de conſenſu non
libero,& qui pendet ex arbitio alieno, ſm Hoſtien.
5 ¶Glo.1.†no.alle.unã concor.ſoluit ꝯrium.¶Glo.2.
coadiuuat tex.quærit,arguit pro,& ſoluit.¶Glo.ar-
6 guit ꝯ, ſignat ꝯriũ,& ſoluit.¶*In† glo. 1.ibi,hæc uenditio*)
uide.ſ.c.prox.ſuper gl.2.(*& ibi,actus legitimi*)ſunt qui
dã actus legitimi, q non recipiunt conditionẽ.¶*In
glo.2.ibi,ſi mandaſſem*)uide de elet.ex.mi.apoſtolicæ,ſu
per 2.glo.(*& ibi.§.ſi actor*)q loquit de actore dato de
7 creto decurionũ, & poſtea prohibito.¶*In † glo. 1.in
fi.*) contractus enim ſunt, ubi ultro citroq; naſcitur
obligatio.ff.de uerb.ſig.Labeo. Phi.& uide quod di
xi,infra de reg.iur.actus,li.6.Dicebat aũt hic Hoſt.ꝙ
illi actus,de quibus lex loquit, perficiuntur iudicia-
li auctoritate, uel quaſi, matrimoniũ uero conſen-
ſu.Signat aũt contrariũ de decre.2. de elec.li.6.& re-
ſpondet, ꝙ carnale recipit conditionem, ſpirituale
non.ratio,quia in ſpirituali requirit maturitas con-
ſilii,nec debet ꝯhi pacto, uel pecunia mediantibus,
1.q.2.q̃ pro.ſ. de elec.cum in cunctis.ſed ſponſa car-
nalis poteſt emi. & ſi ſit perſona minus idonea,ma-
trimoniũ tenet,de conſue.c. pe.de coniu. lepro.c. 1.
& 2.de coniu.ſer.c.2. & per totũ, & de aliis differen-
tiis inter hoc no.ſupra de ſpon.tuæ,ſm eum.¶*In glo.
2.ibi.l.1.*] de hoc, ſupra de teſta. cum tibi[*& in fi.*]ad
hoc de procu.c.ulti.li.6.¶*In glo.ſupra eo.in fi.*]argumẽ
8 to ſumpto à cõtrario. Ala. ¶*In gl.ulti.in fi.*]ſed ſi † poſt
talem conditionalem conſenſum cõſenſit pure,cõ-
ditione non repetita, dicit Hoſti. in fauorem matri-
monii à conditione receſſum,arg. C.quod me.cau-
ſa.l.2.& infra c.ulti.in fi.& ſupra c.t.

ANNOTATIONES.

a ¶De conſenſu.Quid ſi pater nolit declarare uoluntatem ſuam:
uide Barto.in in l.ſi quis arbitratu,ff.de uer.ob.& Ci.Bal. & Sa
li.in l.fi.C.de contrahen.empt.& in ſpec. de inſtru. edi.§.nunc
aliqua.uerſi.ſed quid ſi illi.

SVMMARIVM.

1 *A conditione diſcedit per cognitionem eius, qua cum ſub hone-
ſta conditione ſponſalia contraxit.*
2 *Libelli in cauſa matrimoniali forma quæ.*
*Conditio poteſt apponi in arbitrio etiam extranei,& quando de
ficiat eius aduentus denunciandus, ut ualeat, niſi in caſibus
& quibus.*
Notitia niſi detur, excuſatur bis in duobus caſibus.
3 *Confeſſioni mulieris de copula ſtatur.*
4 *Liquido conſtare quando dicatur.*
In dubio fit interpretatio contra confitentem,& nu.8.in fi.
5 *Epilogus, & Suffragium gloſſarum.nu.6.*
Pactia mutari poteſt alia mutatione.
Error in emendo quis uitiet contractum.
Debitum ſub conditione,ſi ſoluatur,quo caſu non repetatur,in fi.
7 *Additio gloſſarum ,& nu.8.*
Molendus iuriſconſul.citatur.
Fauor maior matrimony,quàm libertatis.
*Conditio pro pactione,& quæ conditio ſit turpis, uer.idem hic
quæ omnino extitura, ibid.*
A conditionali obligatione ſpes oritur ſola.
8 *Copulam non præceſſiſſe denunciationi eorum, in quorum arbi-
trio contractus erat poſitus,qualiter probabitur.*

CAPVT VI.

1 PEr tuas. C.Qui ſub † honeſta con-
ditione ſponſalia contra-
hit,& ante cõditionem ſic deſponſatam
cognoſcit, à conditione recedit.Cõmu-
nis diuiſio. 2.ibi,cõſultationi. Dicebat Hoſt.mulier
uirum, qui,ſicut dicit, in eam cõſenſit,& eã cogno
uit,repetit.ſi ſponſus conſenſum non purum ſed cõ
ditionalẽ & de futuro tantũ,& carnis copulam con
fitetur,& conditionẽ aſſerit defeciſſe, ad quod pro-
bandum teſtes produxit.mulier allegat,ꝙ ante tem
pus conditionis expreſſum à teſtibus illã cognouit
papa uirum adiudicat mulieri: quia idem vir inten-
tionem ſuam non plenè probauit[*Aſſerens*]no. ſm
2 †Pe.& Abb. formã libelli in cauſa matrimoniali. ſ.
de conuer.coniu.dudum, in prin.[*Eius*]ſ.uiri[*Et pa-
truus*]no.contra illos,qui dicunt,ſupra c.proxi.ꝙ cõ
ditio poteſt apponi in arbitrio illius tantũ, qui ha-
bet alium in poteſtate, Goff.Hoſti.& idem Vin. hic
de extraneo,& non conſanguineo. & idem Guil.in
ſpe.co.ti.uer.quid ſi dixerit,& ſe.[*ipſi*]patruus, & pa-
ter[*Contradixerunt*]&ſic nõ fuit matrimonium,ſupra
c.proxi.quod eſt contra. So.hic interuenit copula,
ibi non.Hoſti.[*Sibi*]præſentialiter,licet forſan in ab-
ſentia contradixerint, ſicut dicũt teſtes. licet nõ dẽt
obeſſe:qa debuerunt eã certificare, ne deciperetur,
nec ſe pateret cognoſci,arg.optimũ, de procurato.
mandato,& in his, quæ ibi no.niſi forſan illa latita-
ret,uel aliàs non poſſet haberi copia illius, ar.de do-
lo,& contu.cãm,de off.ordi. paſtoralis, ad fi. Hoſti.
3 [*Ante tempus*]& in hoc ſtat confeſsioni mulieris,&
ſic nõ obſtat cõtradictio poſtea ſubſecuta, cũ iã fuiſ
ſent firmata ſponſalia per copulã,ut ſequitur Hoſti
Io.And.ſuper 4.Decre.

[*A testibus*] à parte uiri productis;& ideò fit cōtra eū
interpretatio, ut sequitur. Hosti. (*Et post*) præsu. nl po-
test, ꝙ & in medio, ff. de legi. 1. si fetuus pluriū. §. si
numerus annorū, & C. de apochis. l. pe. li. 10. & 28. dl.
quia sunt. Hosti, [*Et infra*] quærebatur, quid esset fa-
4 ciendum, ẜm Pe. [*Liquido*] scilicet per† confessionem
utriusq;: quia mulier hoc asseruit in prin. c. & vir sim
pliciter hoc fuit confessus, licet enim dixerit patrē,
& partuum contradixisse, non tamen dixit eos con
tradixisse ante copulā. unde in matrimonii fauorē
fiat contra ipsum interpretatio, contra id. quod no.
de spon. ex literis. 1. Constar ēt per testes, ut sequitur,
unde benedixit, Liquido. Ho. [*Recessisse*] sup nec ob.
dicta testiū. nam & si &c. & adde, quod dixi ẜm Vin.
5 de sponsa du. c. 1. ¶ Gl. 3. †obiicit, & soluit 2. format,
5. quæstiones succesiuè, & illas soluit. ¶ Penultima
glo. arguit à contrario, & rationem reddit. ¶ Vlt. gl.
6 no. alleg. concor. & causam exprimit. ¶ *In † glo. 3. ibi,*
quod si] aliàs est. §. sub. l. necessario [*& ibi. sed Celsus. §. ul*
ti.] qui sic dicit, Conditio. i. pactio, quæ in initio con
tractus dicta est, alia pactione mutari potest, sicut &
abiri à tota emptione potest, si nondum impleta
sunt, quæ utrinq; præstari debuerūt [*& ibi, alioquin. §.*
1.] si erratur in qualitate, quia corrupta emi, quam
putabam virginē, ualet emptio: secus, si errassem in
sexu emens puerum, quam putabam fœminam [*&*
ibi, potior] uide de app. præterea. 2. super glo. 2. [*& ibi,*
quod si] debitum sub conditione omnino extitura so
7 lutum non repetitur. ¶ *In glo. sed quare, ibi, non facit*] &
sic tenebat olim Molendus [*& ibi, fauore matrimonij in-*
ducta], supra de sponsa. iuuenis, qui ma. ac. pos. uide-
tur. & in hoc est maior fauor matrimonii, q̄ liberta-
tis: quia si pendente conditione manumissi statuli-
berum, tenet tamen adimplere conditionem. ff. de
condi. & de. hæres statuliberum. Io. Vin. [*& ibi, puram*
conditionem] i. pactionem, & sic exponitur in lege [*&*
ibi, nec illud prodest] item hic Vin. & Gof. & totū, quod
sequitur in glo. no. supra In spe. eo. ti. in fi. [*& ibi, soli-*
citudinem] uide quod dixi de spon. ueniens. 2. & ca. tua
[*& ibi, si impedit*] Idem hic Goff. & Inno. supra eo. de
illis. ratio, quia turpis erat illa cōditio, quæ primum
coitum fornicariū fecerat. Itē de illa, si in primo coi-
tu mihi placueris. ẜm Io. & Goff. dixit Hosti. ꝙ opi-
nio. G. est uera in foro iudiciali, sed quò ad Deum, si
non intendebat consentire, non uidetur matrimo-
nium, maxime quia conditio est honesta quò ad bi
gamiam uitandam. hoc no. infra c. prox. [*& ibi, tenet*
matrimonium] Idem hic Vin. & Gof. supra c. prox. quia
ex conditionali obligatione sola spes oritur, insti. de
uerbo. oblig. §. ex conditionali [*& ibi, non fuit*] ad hoc
infra de rescrip. si pro te, li. 6. [*& ibi, omnino extitura*] l.
statim alle. ponit glo. exemplum, ut si antichristus
nascetur: uel pone, ut si dies clarescet, uel sol dein-
ceps orietur, uel si [*& ibi, antequam*] hoc tenuit Hosti,
in sum. eo. ti. §. quæ conditio, uer. quid si contraho,
3. [*& ibi, tunc primo*] arg. de elec. commissa. li. 6. [*& ibi,*
Io.] cuius fuit hæc glo. quam posuerunt Vinc. Phi. &
8 Goff. ¶ *In glo. ulti. ibi, præcesserit † copulam*] quod possent
probare testes, qui interfuissent talibus conditiona-
libus sponsalibus, & uidissent sponsum à sponsa re-
cedere, absque eo ꝙ eam cognosceret, & statim pa-
trem adire, & sibi facto narrato contradictionē pa-
tris, & pa. accessisse, modo absolueretur uir [*& in fi.*]
& sic soluunt Io. & Goff. contrarium de decre. eum
ru. ē. de testi. ubi sufficit probare, quod appellaui an-
te excōicationem, licet non probem, ꝙ excōicatio
non præcesit. ibi enim odium, hic fauor matrimo-
nij. uel ẜm Hosti. sicut ibi præsumitur bis appella-
tum ante & post sententiam, sic præsumitur mulier
bis cognita ante contradictionem, & post.

SVMMARIVM.

1 *In matrimonij contractu conditio, quæ pro non adiecta habeatur*
& quæ uitiet contractum, & nu. 2. 4. 7. 9.
An teneat inter hæreticum, & catholicam, nu. 8. est propriè con
tractus, & non recipit incertitudinem, num. 9. quibus diffe-
rat à cæteris contractibus & testamentis, nu. 10.
2 *Eius substantia quæ. pro eo præsumptio dupliciter in foro pœni-*
tentiæ iudicatur, nu. 3.
Taciturnitas habetur pro contradictione, & quo casu hic.
3 *Copula non semper facit matrimonium, & quando sit id uerum.*
Fori iudiciarij, & pœnitentiarij non idem iudicium.
4 *Conditio apposita etiam uerbis præsentis temporis facit condi-*
tionalem contractum, apponitur etiam in matrimonio, ne-
dum in sponsalibus, num. 5. quæ pro non adiecta habeatur, &
quæ uitiet, hic, & supra num. 1. 2. 3. & infra num. 7. 10. quæ
moratur contractum, quæ statim tenet, uel uitiatur, num. 8.
quæ impediat contractum & quem si est contra naturam
eius, num. 9.
Exempla non restringunt regulam.
Principium generale constitutionis non angustatur ab expressis.
6 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 7.*
Prohibita. inopia, & impossibilia nullius sūt momēti, uide n. 10
8 *Additio glossarum, & num. sequen.*
Contractum proprium quid, uer. & declarando.
Professio non est propriè contractus, & inter eam & matrimo-
nium carnale differentia, ibid.

CAPVT VII.

1 SI conditiones. Casus. Si in†cō-
tractu matri-
monii ponatur conditio turpis, uel impos
sibilis, habet pro non adiecta nisi sit cōtra
substantiā cōiugii, q a tunc uitiat ꝯctum. & sunt duæ
partes. in 1. tractatur de conditione turpi, quæ est ꝯ
substātiā matrimonii. in 2. de alia turpi. uel imposi-
bili, dixit Inno. ꝙ in hoc prin. melius dixisset, Pacta
2 (*Substantiam*) quod Aug. dixit† tria bona m̄rimonii,
hic dicūt substantiā (*Alteri*) consentienti. nā nisi am-
bo consentiant. non impedit m̄rimonium. 32. q. 2.
aliquādo. Si. n. unus dicat, ꝯho tecū, si generationē,
prolis &c. uel donec &c. si alius ꝯdicat, est matrimo
niū, ut in præ. ca. sed idem, si taceat. q a præsumetur,
quod contradicat In fauorē matrimonii. s̄. c. proxi:
Inno. & idem Host. qui dixit hæc sæpius prædicāda,
& mulieres in talibus instruendas. & no. secundum
3 † eū, quod non semper copula facit matrimoniū.
nā si forte uolēs mulierē decipere, apponat unum
ex istis, q̄ tūcunq; mulierē postea cognoscat, non iu
dicabit matrimoniū præsumptum. sed si mulier for
te dicens se noscere uiri fallariā, non permittat se co
gnosci, nisi cognitio remittatur, & uir illā remittēs
postea illā cognoscat, iudicabit matrimoniū, saluo
ꝙ si nullo modo cōsensit, in foro pœnitentiali iudi
caretur ꝯrium. s̄. de sponsa. tua, ẜm Hosti. (*Contraho*)
no. pro opi. quā approbaui, supra eo. de illis. s. ꝙ cō-
4 ditio† apposita ēt uerbis præsentis tēporis facit con-
tractū conditionalem (*Euites*) per hoc proles extin-
guitur (*Digniorem*) hic rumpitur sacramentū (*Quæstu*)
a maxime (*Adulterandam*) per hoc uiolatur[a] fides. & di-
xit Vin. quod hæc, quæ hic dicuntur, ponuntur gra
tia exempli. nā idem esset, ubicunq; esset eadem ra-
tio. ut si dicat, Consentio in te, si consentis in illum.
Principium enim huius constitutionis est generale
ad hoc. ff. de iur. & fac. igno. l. regula. §. ulti. & in hoc
casu impossibilis uitiat, quia & est contra substan-
tiam (*Aliæ conditiones*) quæcunque sint, dummodò
nō contra substantiam. & si habes, aliàs, ponitur ad
uerbialiter: aliàs est in litera, aliæ, secundum Pe. (*In*
5 *matrimonio*) nota† quòd & in matrimonio apponitur
condi-

conditio, nedum in sponsalibus. ad idē, supra eo. ibi,
matrimonialis contractus. & facit ad id. quod dixi
6 sup. ¶ Prima† glo. distinguit inter conditionē hone
stam, inhonestā & impossibilem. prima duplex, uo-
luntaria, & necessaria. secunda duplex, contra sub-
stantiā, & non contra substantiā. concludit oēs con
tractus uitiari per conditionē contra substantiā. al-
leg. in contrariū duo iura. subdit qōnem de profes-
sione facta sub conditione contra substantiā. argnit
affirmatiuè, soluit contrariū. ¶ Penultima glo. dat
7 simile in ultimis uoluntatibus. ¶ *In glo. † prima ibi, cum secundo, in fi.*] si dixit testator, Titius hæres esto, si cœ-
lum digito tetigeris, cēsetur institutio pura. ¶ *In glo. pen. ibi, reprehendenda*] uide de uerbo. signi. forus, super
glo. C. de [*& ibi, quidam*] uide de testam. tua, in glo. 2.
[*& ibi. l. una, in fi.*] si legibus prohibitū, uel ꝓbrosum,
uel impossibile iubeat testator, ēt cū adiectione pœ-
næ, indemnis erit non parens [*& ibi, turpia*] sequitur,
legata, quę magis uitupetādi legatarij gratia ascribū
tur, odio scribentis pro non scriptis habētur [*& ibi, sed neque*] uide de statu mo. c. 2. in glo. aliàs proprium
[*& ibi, generaliter*] & l. sequenti. uide de pactis. c. fi. su-
per glo. 2. [*& ibi, non solum*] uide infra ti. 1. c. fi. super 3.
glo. [*& ibi, si impossibilis*] uide de spon. ad audientiam,
8 super glo. 3. ¶ *In † glo. prima, ibi, solet*] uide plene de hoc
Hosti. remittit ad sum. eod. ti. §. quæ conditio [*& ibi, Conditiones*] hic glo. propriè loquiꝰ de conditionibus
de futuro. Dicebat aūt Vinc. supra c. proxi. & Pe. &
Abb. hic per conditionē de præsenti, uel de præteri-
to non moraꝰ contractus; sed aut statim tenet, aut
statim uitiatur, ff. si certum pe. ad præsens, & insti. de
verb. oblig. in medio. & facit, quod dixi de ap. præte-
rea 2. super 1. glo. & supra eo. super eo, ad fi. ibi, non
habito, sed &c. [*& ibi, non oportet*] ut ibi no. Io. Hugo
dixit tenere matrimoniū inter hæreticū, & catholi-
cam. ad quod facit de hære. decreuit, li. 6. Guil. in spe
cu. de diuo. post prin. dicit tenere matrimoniū cum
hæretico baptizato cum nō baptizato non. impro-
priè loquitur, & forte sic ēt intellexit Host. cuius di-
ctū uide, infra de coniu. seruo. c. 2. in gl. error, & uide
quod dicā, de diuor. qnāto, super ver. perduret, & de
hær. c. 3. super 1. gl. [*& ibi. q. 1. c. 2.*] ubi de hoc [*& ibi, na
9 turam † contractus*] illa conditio & si sit contra substā-
tiā regiminis, & ordinationis ecclesię, nō tamē ꝯ sub
stantiā consecrationis. sic & c. diaconi. licet cōditio
sit ꝯ executionē ordinis, nō tamen ꝯ impressionem
characteris (*& ibi, insinuante*) ubi de hoc, & de statu
mo. c. 2. & hoc tenet Io. 32. q. 2. solet, in fi. magnę glo.
Goff. Vin. Hosti. in decre. insinuante, & Inno. ibi, li-
cet alternatiuè, uidetur hoc tenere, & s. eo. c. 1. R. &
Phi. de sta. mo. c. 2. & Da. in qōne, infra ti. proxi. in ul
ti. qōne Accur. C. de sacrosanctis ec. auct. ingressi, &
ibi Ia. de Ra. & Pet. aliter tamen notauit Accur. in l.
per seruum. §. deniq;, ff. de usu, & habita. ubi ſm Io.
distinguit, an fiat pactū incontinenti. & uitiatur in-
gressus, an ex interuallo, & uitiaꝰ pactū. Guil. de hoc
tractat nil approbans in spe. de statu mo. uer. 49. isto-
rū opinionē credo uerā. ad hanc decr. respondebat,
Phi. in decre. insinuante, dicens. ꝙ matrimoniū fuit
institutū a Deo, quia dixit, & erūt duo in carne una
i. ad unā carnē procreandā, cessante igitur causa ces-
set matrimonium. sed ꝙ monaci non habeant pro-
prium, institutū est ab ecclesia. 12. q. 1. certæ, & c. no-
lo. Ecclesia ergo illud tollere pōt. & uide quod not.
Arch. in præ. c. solet 32. q. 2. dic, ꝙ in matrimonio car
nali recipiens est in culpa, quæ nō debet sibi esse lu-
crosa. unde non est mirū, si sibi non obligatur con-
trahens. sed in professione, qua quis obligatur Deo,
ipsius Dei, cui obligatur, non est culpā reperiri, etiā
si Abbas professionem recipiēs consentiat. & idem
in ordinante, ut in præ. ca. diaconi. & declarando di-
co, ꝙ matrimonium est contractus, ut hic in textu,
in quo ultro, citroq; nascitur obligatio, quod est ꝓ-
prium contractuū. ff. de uerb. sig. labeo. l. 2. Certum
est etiam, quod in illo oportet, ꝙ uir obligetur cer-
b tæ mulieri [b], & econuerso: quia non recipit incerti-
tudinē matrimonium, imò nec sponsalia, de spon.
c. uno, in prin. lib. 6. professio uerò quandoq; habet
incertitudinem, quod patet in tacita nō mendican-
tium, vel expressa mendicantiū ordinum, quæ fiunt
infra annum probationis, de regu. non solū, & c. cō-
stitutionē, in fi li. 6. Itē licet professio possit dici con
tractus: quia ibi ultro, citroq;, &c. de reg. ad apostoli
cā; non est tamen contractus illius formæ, cuius est
matrimoniū. nā in matrimonio par est ratio, & uin
culū utriusq;. nam uterq; matrimoniū cōtrahit: sed
in professione non profitetur uterq;, sed unus pro-
fitetur, alter recipit. idem in ordine. Itē matrimoniū
est sacrm ecclesię, quod nō est professio. & ratio sa-
cramenti est id, propter quod recipit indissolubili-
tatē à Deo. s. de transla. per totū. Cū aūt certum sit
ꝙ principalis intētio ꝯhentis matrimoniū est obliga
ri illi, cū quo ꝯhit, propter quod ēt illius, cū quo cō
traxit, morte dissoluitur, de secundis nup. c. pe. & ul-
ti. Principalis uerò intentio ꝓfitētis, uel ordinē reci
pientis est obligari Deo, ꝓpter quod morte ordinā-
tis, uel recipientis ꝓfessionē non dissoluiꝰ, patet, &
bene cōcludit prædicta diuersitas, ut culpa ministri
obligationē, quæ Deo fit, nō dissoluat (*& ibi, Non cre
do*)] idē Bar. Brix. in 5. q. & Roff. Bene. ii. de re. & trans.
ad reli. vers. qd ergo dices (*& ibi, Dudum*) pro ꝯrio hic
allegat in decre. 2. de sta. regu. quod qūo intelligaꝰ,
10 ibi, dicā. ¶ *In glo. 2. ibi, pro non adiecta*) hæc uera ſm Vin.
si apponatur in persona legatarii. ff. de legi. 1. ab om
nibus: secus, si apponaꝰ in persona hæredis, uel alte-
rius. & sic intelligitur insti. de leg. in fi. (*& ibi, non obli-
gat*) hoc uerū, tamen ꝯctum uitiat. & in hoc differunt
alii ꝯctus à mrimonio, & testīs, in mrimonio specia
le ꝓpter sui fauorē, ut hic, idē Hosti. s. c. 1. testamēta
verò nō ex pluriū, sed ex vnius voluntate dependēt.
ꝯctus ex pluriū consensu. ff. de ac. & ob. non solū. ad
hoc excipe ꝯctꝰ innoīatos. C. de cōdi. ob cām. l. mili-
tē. sed ibi re ꝯcta fuit obligatio: secus, si cōsensu uel
uerbis. uel ibi cōditio nō erat impossibilis per natu-
rā, sed per legis interdictū. Nō. n. est impossibilis mi-
litis ꝓcuratio, quod patet, qa tenebit ꝓcessus, si non
opponatur except. C. de procu. in demum, ſm Vin.

ANNOTATIONES.

a ¶Violatur. An sit una sola fides coniugij, uel sint duæ uide per glo. 30. 7. q. 1. coniuges, & uide Ioan. And. de conuer. coniug. quidam, super glo. fi.

b ¶Certæ mulieri. Ad huius intelligentiam uide glo. 2. & super illa Io. And. supra de spon. ex literis, el 2.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio tituli.*
2 *De clericis, uel uouentibus qui matrimonium possint contrahere, quibus in locis alijs, quā in hoc lib. tractetur, & inf. ut seq.*
4 *Votum quid. eius multæ species, & quæ matrimoniū impediat.*
4 *Vouere quis possit.*

Qui cleri. uel uouen. matrimonium contrahere possint, Rubrica.

1 ¶ Viso† de spōsalibus, & matrimoniis, de ipsorū im-
pedimentis uideamus. & qa ordo, & uotū impediūt
ideo ponitur hæc rubrica. q cleri. &c. ſm Da. & Gof.
uel ſm Ho. qa nō solū cōditio apposita interdū im-
pedit mrimonium. ut patet. s. ti. 1. c. fi. sed & ordo &
Io. And. super 4. Decre.

2 uotū,ideò &c.hē det prima parte rubricæ.28.di.per
totū.de secunda.27.di.& 17.q.1.& 2.& 27.q.1.per to
tū extra titulū de cleri.coniug.& tractatū regulariū.
facit ad primā partē de ætate.& qua.à multis.ad utran
que,de ui.& ho.cle.clericus. in 6.de uoto.ca.uno,in
clem.de cōs.& affi.c.uno. rubrica uerò tota summa
ri pōt per hunc modū.q̄ritur in rubro. q clerici pos
3 sint mrīmoniū ɔhere.respondetur in nigro,q†cleri-
ci in sacris nō possunt,ēt si culpā cōmiserint, ꝓpter
quā dēant deponi. ergo in minoribus tm̄ possunt,
nec tñ in hac pte est hæc rubrica superflua per tub.
de cleri.coniug.ut ibi dixi.Quærit ēt in rubro,q uo-
uentes pōt ɔhere? rñdetur in nigro, q nulli uouētes
continentiā possunt ɔhere.Si tamen simpliciter uo-
uentes ɔhant,tenet mrīmoniū.Si uerò erant solen-
niter uouentes,nō tenet. Dicebat aūt Inn. hic in ru-
4 brica,q† uotū erat conceptio noui.aliàs boni ꝓpo-
siti cū deliberatione firmata.qua qs ad aliquid faciē
dū.vel non faciendū se obligat.& licet multa sint vo
ta ꝭm diuersitatē rerū,quæ uouentur:tñ uotū conti
nentię mrīmoniū impedit,& dirimit iā ɔtum inter
5 dū, pōt aūt† uouere quisq; sanæ mentis uotū conti-
nentiæ,nisi prohibeat expressè.huius rō,qa uouens
spiritusancto duci.prohibentur aūt uouere coniu-
ges nisi pari cōsensu,seruus,furiosus,impubes.& sor
te nō tenet uotū continentiæ in eo, q non est coire
potēs, qa q non est aculeos carnis exptus vouere ɔ-
tinētiā nō pōt,ēt si sit maior,qđ tñ nō placet ipsi In-
no.nec Host.credit tñ Inn.q alia vota facilius quisq;
facere posit post,q̄ est discretus, ut si se pōt diabolo
per peccatum obligare,sic Deo per uotum.de voto
tamen religionis dic, ut infra de regula.c.1. lib.6.

SVMMARIVM.

1 *Dicti solennitas adauget delictum,iuncto contex.*
Episcopus quo casu dispenset cum clerico, qui contraxit matrimonium,lata est eius dispensatio, nume.2. an possit absoluere eum,qui clericum uulnerauit, nu. 5.
2 *Cor contritum,& humiliatum Deus non despicit.*
Pœnitentis paratus semper Deus misereri.
Post partem etiam pœnitentiæ quis admittitur ad ministerium ordinis.
3 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 4.*
Propter delictum non est ulli subueniendum.
Conditionis melioris non debet esse prædo, quàm bonæ fidei possessor.
5 *Additio glossarum.*
Absoluere quis possit uulnerantem clericum.
Atrocitas dicitur uulneris illatio.
In atroci legatus absoluere non potest absque mandato.

CAPVT I.

E diacono. Duæ sunt partes.secūda ibi,
1 Subdiaconum[*Sabbato † sancto*]huic
dici nō cōueniebat tale opus[*Vulnerauit*]tamen nō occidit,nec muti
lauit: aliàs ɔ.li.di.q in aliquo,& in-
fra de cle.pu.in du.c.1.Ho.[*Accipit*]
virginē.idē,si corruptā,& eā non cognouit:aliàs nō
dispensaret eps, de hoc.s̄. de cle.coniu. sane,de biga.
a nuper[a],& c.fi.ꝭm Host.Et dicebat Pe.& Abb.q non
ea die, sed alia uxorē accepit,hoc forte dixerunt, qa
tunc est tps feriatū,de quo. s̄.de feri. capellanus.dic
2 ut ibi[*Contrito*]dicit psalmista,Cor†cōtritū,& humi-
liatū &c.& delinquentes reuertentes ad cor suscipit
Deus semꝑ paratus per pniam misereri,in auct.ut n̄
luxu.ɔ naturā,coll.6.circa prin. Hos[*Dimissa*]qa non
pōt,uxor esse,de spon.du.c.2.Hos[*Peractam*]uel eius

partē,de temp.or.ex tenore[*Dispensatiuè*]no.latam di
spensationē eporum.Inno.q nec aliud hic no.[*Presbyterum*]auctoritate nr̄a, si in seculo remaneat: iure
tuo,si ad religionē transeat.& sic soluit Hosti.ɔrium
de c.1.proxi.ad hoc.27.q.1. quotquot.uel ꝭm la.iste
uxorē nō cognouit;ibi cognouit,ubi de hoc.¶ Ter
3 tia†glo.respondet per qōnem,s.à quo debeat absol-
ui.& dupliciter soluit.¶ Quarta glo.ab eg.concor.si-
gnat ɔriū,& soluit, secundo signat ɔriū,& ibi remit-
tit.¶ Pe.glo.respondet per qōnem, quæ fuerit dubi-
4 tationis causa.¶ *In † glo.pe.ibi,§.actio*]si ex facto magi-
stratus exēpta ē mihi actio,restituor, si nō fui in do-
lo: aliàs mihi doloso prætor non subuenit[*& ibi,precia*]loquit de æstimatione serui,q dedit noxiā[*& ibi,quàm bonæ fidei*]unde,si prędo uendit rē hæreditariam
plus,q̄ ualeat, quæ postea interiit naturaliter, hæres
5 electionē habeat,vel preciū consequatur.¶ *In † glo.2.ibi,Salomon*]prou.28. sed non ad literā. ¶ *In glo.3.in fi.*]
idē dixit Hosti.sed hoc non est uerū.uel forte iste le
gatus erat,uel ille diaconus erat clericus in conuen-
tuali ecclesia.vnde eps poterat illū absoluere, de ui.
& ho.cle.qm̄,vel erat impotens ad curiā.j.de sen.ex.
q̄uis,ꝭm Vin.Tan.& Gos. Sed ad primū,& ꝭm con-
tradicit Hosti.dicens,q legatus in atroci non absol-
uit sine speciali mandato,remittēs ad ea,quæ no.de
b sen.ex.ad eminentiā[b]. In conuentualibus etiā exci-
pitur atrocitas,ut in præ. decre. quoniam ꝭm eum.
¶ *In glo.& ita,ibi.sanè 2.*]& ibi,hoc idem no.¶ *In glo.putabat,ibi,degradari*]melius dixisset, deponi[*& ibi, Seruius*]& de præben. eum qui, libro 6.

ANNOTATIONES.

a ¶Nuper.uide opinio.magistri sententiarum, quæ huic contradicit,& male,quam ponit Io.And.in cap.debitum ,in glo. facta de bigam.
b ¶Eminentiam. Idem Guil.in spe.de lega.§.nunc dicamus, uer. quòd etiam dixi,Ioan. And.contra,de quo uide per ipsum in c. ad eminentiam,prælle.

SVMMARIVM.

1 *Ordo pro religione, & ratio.*
Religio omnis ordinata debet esse, & approbata.
Impœnitentem repellit ecclesia.
2 *Epilogus, & additio glossarum, nu.3.*
De dispensatione multiplici remiss.& quando non conceditur, num. 4.& 5.
4 *Rigor in duobus casibus seruandus, & quibus.*
5 *In ordinibus susceptis facilius dispensatur, quàm in suscipiendis.*

CAPVT II.

X literarum. Summatū quò ad titulum in ru
brica.& sunt duæ ptes.1.consultatio.2.re
sponsio ibi,super quo[*Copulauit*]de facto
ut dictū est.s̄.c.prox.[*Super quo*]quia.l.fecisti abiurare
1 [*Ordinē*]i.†religionē.Inn.ut j.patet,& est hoc ideo di-
ctū, qa oīs religio dēt esse ordinata. dēt etiā esse ap-
probata.s̄.de reli.do.c.fi. ꝭm Host. ad idē de uoto,c.
uno,lib. 6.[*Voluerit*] nec corde cōtrito,& humiliato
ad ecclesiā redeundo pęnitentiā egerit. & sic cōcor.
2 s̄.c.proxi.ꝭm Goff.¶ Gl.1.signat†ɔrium,& soluit du
pliciter. ¶ Glo.2.obiicit de c.proxi.& soluit duplici-
3 ter.¶ *In glo.2.ibi,maiorem gratiam*]ponebat Vin.uer.hic
est ergo minor,ibi dispensatio maior.Iuuenalis,lib.
2.sic uolo, sic iubeo, sit pro ratione uoluntas.& ip-
se Vin.& antiqui de multiplici dispensatione tracta-
bant hic,quod no.Io.12.di.nos consuetudinē[*& ibi,*
4 *ne cum ipso dispenset*] dicebat † Hosti.quod ibi ostendit
epis priātem concessam ad iuris rigorē temperandū
hic loquit de rigore, q semp in duobus casibus est
seruandus,

ſeruandus,qnando.ſ.populus inde ſcandalizatus eſt
unde non eſt cum rali diſpenſandum, eo remanēte
inter populares,inter quos ſcandalizatus eſt, arg.de
præb.cum teneamur, de præſcrip. nihil.I di.c.1 & c.
ut conſtitueretur. uel quando multis craſſantibus,
opus eſt exemplo.ff.de pœnis,aut ſacta.§.fi.& l.capi
talinm.§.famoſos,de ui.& ho.cle.ut clericorum,de
poſtula.præ.c.1.de elec.cum in cunctis.& propter al
terum iſtorum caſuum uoluit papa hic rigorem ſer
5 uari,& non diſpenſari.Dixit tamen ſemper † facilius
diſpenſari in ſuſceptis, q̃ in ſuſcipiendis.27.q.1.quot
quot,& c.impudicas,& c.ſe. & c uirginibus, & c. ſi-
quis ſacro, & 28.di.decernimus,& c.de his(*& ibi,Loquitur*)ſm Inno.(*& in fi.*)aliam ſolutionem collige ſe
cundum Goff.ex eo,quod dixi ſuper uer.Noluerit,
aliam ex eo, quod dixi, ſupra cap. proximo. Qui-
dam tamen dicunt, quòd hic cum corrupta contra
xit ibi cum uirgine,quod hoc non placet Ab. quia
infra permittitur ad ſacros promoueri.

S V M M A R I V M.

De uouentibus hac agit decretalis.
2 *Profeſſio, quæ uotum, uel propoſitum quod impediat & dirimat, uel tantum impediat matrimonium,& num.3.*
3 *Solennitates uoti cur inuenit, & conſtituit eccleſia.*
4 *Epilogus,& ſuppletio gloſſarum,nu.5.*
Habitus quis non faciat monacum,iuncta glo.

C A P V T I I I.

1 MEminimus. Deinceps † tracta
tur de ſecunda par
te rubricæ.& ſufficiat,quod ſummatum
eſt in rubrica. & in prima deciſa conſul-
tatio. in ſecunda diſtinguens reſpõſio,ſm membrũ
ibi,verum. & pars de appel. & de accu.meminimus
(*Profeſſionem*) expreſſam, uel tacitam.notauit hic In-
2 no. q † ex quo qs profeſsionem emiſit in manibus
illius, qui poteſt ipſam recipere, omnino eſt inha-
bilis ad matrimoniũ contrahendũ,& cogendus eſt,
religionem ſeruare, ad quam ſe aſtrinxit. idẽ de vo-
uente,uel proponente,& dũmodo uotum,uel pro-
poſitum ſolennizet per ſuſceptionẽ habitus profeſ-
ſionis, ſine nouicij,ut hic,& ſupra de regula. conſul
ti,& infra eo.inſinuante. Si uero aliàs uotum emit-
tat,impedit,ſed non dirimit.Idem, ſi habitum ſuſci-
piat ſine uoti emiſsione,infra c.1.ſupra de con.con.
ex parte,ſm Inno.(*Votum*) ſimplex. Dixit hic Hoſti.
3 q † uotũ ex ſui natura impedit per illud ſpal. Vouete
& reddite,de uo.& uo.re.magnæ: non tamen ex ſui
natura dirimit. imò conſtitutio eccleſiæ hoc, facit,
ut ſimplex non dirimat,ſed ſolenne,aliàs erraret ec-
cleſia,niſi poſt ſimplex uotum dirimeret matrimo-
nium, ſicut poſt ſolenne. Solennitates igitur inue-
nit,& conſtituit eccleſia non ad uoti augmentũ, ſed
ad diſcernendũ, & ſciendũ quando propter uotum
4 emiſſum matrimoniũ dirimatur, ſm Gof. ¶ Gl.1.† ca
5 ſum inchoat.¶ Glo.2.ſoluit contrarium. ¶ *In glo.maxime,in fi.*) & hoc uerum, ſi ſunt habitus indiſtincti,
quod dic,ut de regu.ca.1.li.6.& in cle.eo.ti.eos qui.

S V M M A R I V M.

1 *Facti ſpecies narratur.*
Habitus ſuſceptio quando impediat contrahendum matrimonium,& obliget,& nu.2.& 3.
Mulieres multæ uelatæ miraculorum tempore.
3 *Votum ſolenne quod comparatur ſimplici,& quid ſolenne dicatur,& nu.3.*
4 3 *Epilogus,& ſuppletio gloſſarum.*
Mutatio uitæ per quæ declaretur.

C A P V T I I I I.

1 COnſuluit. Veritas † facti ſic ſe ha-
buit:Quędam vidua ti
mens rapi à ſacerdote, periit uelamen,
quo ſolebant uti moniales, non tamen
uouit,nec profeſsionem fecit,nec renunciauit pro-
priis, & proteſtata eſt ius ſuum: tandem contraxit,
mandat papa,ut nõ diſſoluatur matrimonium.Vin
cen.Dicebat Hoſt.mulier habitum mutauit uotum
ſimplex emiſit, ſed non ſolennizauit, habitu deie-
cto nupſit; matrimonium contractũ renuit. & ſunt
duę partes.conſultatio,& reſponſio ibi.conſultatio
ni[*Veſtibus*] ſecularibus, quibus utebatur.T.[*Abiectis*] fingens ſe multum dolere de morte mariti. uel
2 fuit hoc tempore † miraculorum, quo infinitæ mu
lieres uelatæ fuerunt. Hoſti.[*Mutauit*]intendens ani-
mo,tamen aliter non expreſſo,uitã mutare, & ideò
æquiparatur uoto ſimplici,de regu.conſulti. Hoſti.
[*Altare*]hoc non præiudicat, niſi & monaci conſen
tirent,at.de regula.ad apoſtolicam.Obligatio enim,
profeſsionalis hincinde contrahitur,ut ibi. uel ſem-
per præiudicat, ſi poſtea recipit habitum ſine pro-
teſtatione,ſupra de regu.conſulti,& c.ſtatuimus, ſe-
cundum Inno.[*Obedientiam*]nec iſtud ſufficit,cum &
ſecularis obedientiam pręſtat,de ma. & ob.c.2.& 3.
niſi monacalem promittat, puta, q ſuæ renunciet
uoluntati,& in omnibus ſubiiciat ſe Abbati.12.q.1.
non dicatis,& c.nolo, ſm Inn.& Hoſti. & idem no.
a Guil.in ſpec.de ſta.reg.uer.37.[a] [*Poſtmodum*]ſ.aſſum-
pto uelamine,& mutatis ueſtibus[*Nupſit*]de præſen
ti.unde quærebatur,an teneret matrimoniũ ſic con
tractum[*Profeſſione*] tacita,uel expreſſa.& ſic ceſſant
3 omnia contraria ſm Hoſt. ¶ Vlt.† gl.obiicit,& ſol-
uit.¶ *In glo.1.ibi,non impeditur*] ſm Pet.& Abb.melius
dixiſſet,nõ dirimitur.nam bene impedit,cum ſit vo
tum ſimplex, ut patet in fi. tu dic ut dicã. infra. ¶ *In glo.per hoc ibi,propoſitum*]ſed contra,quia ſecundũ hoc
habitus non impediret ipſam contrahere, & tamen
impedit, ut patet in fi. propter quod dicebat Hoſti.
q ſi quis proponat uitam mutare, & omnino ſecu-
lum ſpernere,& caſtitatem tenere, hoc tamen nolu
it ſigno aliquo demonſtrare, habitus talis licet im-
pediat,non dirimit,nec talis per eccleſiam diſtringi
poteſt, quæ de occultis non iudicat, infra de ſimo.
ſicut,in fi.alias obligaretur ex propoſito cum habi-
tus ſuſceptione ſecundum ea,quæ no.de regu. con-
ſulti.& ſic quod dicit finis, non intelligitur de habi-
tu probationis tantum, qui non impedit, nec de ha
bitu profeſſorum,qui dirimit, ſed de habitu religio
nis aſſumpto cauſa mutandi uitam omnino, cuius
receptio in ſe habet uotum tacitum, & ſic æquipa-
ratur uoto ſimplici. quod intelligit, quando de in-
tentione non poteſt fieri fides eccleſiæ: quia nec
uerbo, nec ſigno illam aperuit, ut dixi. aliàs non da
retur ſententia pro matrimonio, ſed pro religione,
ut patet in his, quæ no.de regu.ſtatuimus.uel dic ſe-
cundum eum,q quantumcunque ſine voto propo
nat aliquis uitã mutare, non obligatur irreuocabili
ter per ſolam habitus ſuſceptionẽ extra religionem
aſſumpti,ut hic.ſi primo aliquã religionem ingredi
tur,uel ei ſe deuouet, tũc per ſuſceptionẽ habitus &
nouiciorum irreuocabiliter obligat,vt infra eo.inſi
nuante,& no.in dec.conſulti, & primũ probatur,ſu
pra eo.c.uſq; ad uer.ſed non renunciauit,ſm in cap.
uer.uſq; ad uer.poſtmodũ.ad idem,infra c.1.¶ *In glo. uide qualiter ibi,monaci*] ad hoc miſsi, ſupra de regu.ad
apoſtolicam [*& ibi,uidua*] ibi, de hoc, & 27. q.1.ca.1.
de hoc plene dixi, ſupra de regu. porrectũ[*& ibi,ubi dicitur*]& de reg non ſolum,li.6.¶ *In glo.ulti.ibi ſolennizauit*]

zauit]dicebant antiqui, ꝙ si habitus sumebatur in ecclesia, presumebatur professio. si extra ecclesiam, nõ, nisi fiat expressè. Phi. dixit non distinguendum in ecclesia, uel extra. Idẽ tenet Gof. de regula. ex parte, respondens ad iura, quæ inducebant antiqui. primo ad c. 20. q. 1. quem progenitores, quod loquitur de filio oblato à parentibus, qui postea consensit. capitulum autem 27. di. ꝙ interrogasti, & supra eo. tit. vidua, loquitur, cum aliquis ultra annum stetit in habitu. Dicebat ergo. ꝙ ubicunq; suscipiatur habitus, non solennizat uotum, nec dirimit matrimonium, nisi sequatur professio, uel mora longior anno, vel appareat, ꝙ uoluit seculum dimittere. dixit ibi Hosti. ꝙ habitus nouiciorum non facit monacum, nec habitus professorum, si recipiatur extra ecclesiam, nisi is, qui extra mon. recipit habitum, se uoueret alicui religioni, de con. con. ex parte. 2. alle. ad hoc, infra eo. insinuante, supra de regu. sicut. habitus autẽ religionis, & professionis ab intrante religionem assumptus facit monacum: quod dic, vt de regu. super eo, & eo. ti. constitutionem, in fi. lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶37. Et prosunt ista ad formandum libellum, & capitula in ista materia.

SVMMARIVM.

1 *Votum continentiæ quæ emisit impeditur ad matrimonij contractum, nisi ex causa permittatur; ut hic, & nu. 2. & 3. 4. 5. 10. in omni uoto intelligitur excepta auctoritas papæ, nu. 6.*
Matrimonium etiam per literas uel nuncium contrahitur, & nu. 8. nullum nec etiam spirituale contrahitur, sine consensu, num. 8.
A quo uoto impediatur.
Creditur confitenti in foro animæ.
3 *Iuuenis si carnis stimulis uexatur; debitum exigere potest, nedum reddere.*
Simpliciter, hic ut intelligatur.
Publicationis facti effectus, & supra nu. 2.
Faciendum ponitur pro faciendi permissione: aliquando pro facti ostensione, nu. 4. ad uerb. tribuere.
4 *Nubere cui uult, permissio quomodo intelligatur.*
Verbi impropriatio ad uer. tribuere, & nu. 3. ad uer. contrahat.
5 *Ex scientia certa quo casu hic dicatur papa dispensare*
A debitore non idoneo accipere debemus, quod possumus, in fin.
6 *Episcopus dispensare potest ex causa, ut simpliciter uouens contrahat.*
7 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 8.*
Sponsalia per nuntium, uel literas contrahi possunt.
Timor an impediat uoti, & matrimonij obligationem, §. 1.
Credendum in foro animæ.
Pœnitentia imponitur aliquando propter hominum opinionem, & ne exinde malum assumatur exemplum, uer. credendum,
Publicatio facti quid operetur, ibid.
10 *Permissio triplex, una quarum comparatiua, de alijs remittit.*

CAPVT IIII.

Eniens Summatum est in rubrica, & duo facit, narrat casum, circa quem expediendum præmissa causa duo mandat ibi, Nos itaq;. Dicebat
1 Hon. mulier † militẽ absentem appetens, ipsum de futuro fide data mediante nuncio desponsauit: pœnituit, & uotum continentiæ emisit. quo audito uir sibi aliam copulauit. mandat papa, ꝙ ex quo continere non potest, pœnitentiam agat, & cui uoluerit, nubat in dom. no, si in uoto amplius non processit [*F. de data*] per literas, uel nuncium. ff. de sponsa. l. fin. [*Promisit*] per uerba de futuro. & idem dicit Hosti. in
a matrimonio de præsenti. quod probat auctoritate Lu. 2. ibi, Spiritus sanctus superueniet in te &c. & ibi, Ecce ancilla domini &c. remittit autẽ in hoc ad ea, quæ no. in sum. de spon. §. qualiter contrahatur. 1. re-
2 spon. & uer. se. [*Promisit*] fecit uotum † tantum. secus, enim, si professionem fecisset, uel habitum sumpsisset, ut no. s. eo. meminimus, vel se ei redd. disset, supra de regu. porrectum, ſm Inno. Hosti. dicit, ꝙ ista emisit uotum non ex corde, nec intendendo se alicui religioni astringere, de quo creditur illi in foro animæ. Secus, si quoquomodo cõfessisset: uel quo ad forum ecclesiæ, & sic non est contra, infra eo. insinuãte [*Mutauit*] nec istud aliquo modo publicauit, sed hoc secretò nunciauit militi, vt ipsam non expectaret, unde & sequitur, Quo audito &c. & sic nõ cõtradicit, infra eo. insinuante. sed huic intellectui contradicit, quod dicit, uoto uiolato: sed dic, ut ibi. Hos. [*Copulauit*] & sic soluta fuerunt prima spõsalia, supra de spon. du. c. 1. & de spon. c. pe. & mulier de contrahendo cum alio fidẽ dedit. Host. [*Mulier*] quæ se nul-
3 lo modo intendebat obligare, & quæ iuuenis † erat, stimulis carnis resistere nõ poterat. & ex hoc patet, ꝙ talis debitũ exigere poterit, nedũ reddere: aliàs nõ bene prouideret ei, ex quo continere non põt. quod dic, ut no. infra c. 1. in fi. Hosti. [*Fidem datam*] secundo de contrahendo, ut prædixi. Hosti. Abb. exponit, Fidem. s. desponsationis uiolatam [*Simpliciter*] i. simplicibus uerbis emissum [*Contrahat*] i. cõtrahere permittatur [*Reatum*] ar. de obiec. iciu. consilium. §. pe. & ulti. [*Processit*] s. ad professionem. Goff. tacitam, uel expressam. uel. 1. si hoc non publicauit ſm Hosti. [*De fide mentita*] s. prima, quam uiolauit, & per ipsam steterit, ꝙ militi, quem in absentia desponsauerat, nõ nu-
4 psit, supra de spon. sicut [*Cui † uult*] illi. s. cui fidem dedit, si nihil obsistat. Si uerò fidem non dedit, uel aliquid obsistat, tunc nubat, cui uult [*Tribuere*] i. tributã uel non denegatã ostendere. sic. 33. q. 2. in adolescentia. unde dicebat Inno. 1. non prohibeas. uel ſm eũ intelligitur de misericordia: quia aliàs ſm eum non daretur licentia etiam post simplex uotũ, infra cap. proxi. Dixit aũt quosdã dixisse. ꝙ sicut non tenet uotum solenne post contractũ matrimoniũ, supra de con. con. quidam, sic post sponsalia de futuro non tenet simplex, ut hic. cum ergo non tenuerit, nõ debet illi licentia denegari, nec debet impediri matrimoniũ contrahendum: sed licet non teneat votum, peccat tamen contrauemiendo, & ipsum seruare debet, de con. con. quidã. Hosti. dixit, ꝙ uotum tenuit,
5 sed simplex fuit, & ex † certa scientia hic papa dispensat, quod innuit litera, ut dicit. s. Mandamus; non dixit, Respondemus. & quod dixit, uoto uiolato, exponit pro eo, quod dedit fidem secundo contra uotum emissum, & sic uiolauit uotum. 22. q. 5. periurare. hanc autem dispẽsationem facit ſm eum primò propter turbationẽ animi mulieris. 17. q. 2. Consaldus: quia non fuit inspirata, sed fecit hoc in fraudem ne uitum haberet, quẽ desponsauerat. secundò propter maius periculũ euitandum: quia apparebat, ꝙ continere non poterat. unde accipit papa, quod potest habere à non idoneo debitore, ut sic saltem in matrimonio uiuat castè. 31. di. Nicena. 3. quia fidem dederat secundo. & sic secundum eum stat propriè,
6 quod dicit licentiam. s. auctoritate † nostra, quæ in omni uoto intelligitur excepta, vt hic, & no. infra c. proxi. & supra de uoto c. 1. Guil. in spe. titu. 2. §. nunc de episcoporum, dicit episcopum ex causa dispensare posse, ut simpliciter uouens cõtrahat, intendẽs allegare dec. istam, allegat. s. proximã. tamen in contrarium alleguntur. j. proxi. & 22. q. 4. §. ulti. & uide
7 quod dicã, infra c. proxi. in ult. gl. ¶ Gl. 1. † arguit, all

tria

tria iura.¶Gl. 3.reſpondet, per q. an illerimor excuſatot.¶Antepen.glo.arguit, alle.4.iura.¶Pen.gl.ponit
8 duas lecturas.¶Vlt.glo.obiicit,& ſoluit. ¶*In gl. 1.ibi. l.4.& 5.*] quidam non habent has concor.& benefaciunt, quia dicunt abſenti ſponderi ſic poſſe, dũmo-
9 dò ſciat uel ratum habeat.¶*In glo. 1. in fine*] & de proeu.c.ulti.li. 6. Ala. dicebat ſponſalia inter abſentes poſſe contrahi, matrimonium non. T. cõtra, dicens hic, quòd utrunque contrahi poterat, & idem Vincen. ¶*In glo. timor, ibi, nec excuſatur*] nec impedit uoti obligationem, ſecundum T.& Goff. vnde, ſi uotum ſolẽnizaſſet, non daretur licentia contrahendi. & patet, ꝙ uotum tenuit ex eo, quod infra mandatur pœnitentia indiei. Dixit Hoſt. ꝙ & ſi in totum non excuſet, ad minus attenuat, ſupra quod me. cauſa, ſacris. & ſi ex animo non conſentiebat, in parũ, aut nihil obligabatur quantum ad deum, quæcunq; fuiſſent uerba, ut patet in his, quæ no. ſupra c. prox. nam ſicut ſine conſenſu nullum eſt matrimoniũ corporale quãtum ad deum, quęcũque uerba interueniant; ſic nec ſpirituale, ſupra de reg. ſicut tenor. ſigno uerò nullo modo conſenſit, licet fingeret ſe conſentire. Credendum enim eſt ei in foro animæ, & danda licentia cõtrahendi: imponetur tamen pœnitentia propter hominum opinionem, & ne exinde malum aſſumatur exemplum, ſicut, & ſupra de deſpon. impu. duo pueri, §. cum uerò uit caput, quod intelligas, ſi hoc publicatum fuit: aliàs datur pœnitentia ad cautelam, quia bonarum mentium &c. & ſecundum hunc intellectum dicit Hoſt. ꝙ decre. nullum recipit contrarium, & nullam calumniam. ¶*In glo. mulier, ibi, de præſenti*] R. dixit, ꝙ fuit hoc uotum de futuro. ¶*In glo. r. uiolando, ibi, contrahendi*] uel forte iam uiolauerat inhoneſtè uiuendo. ¶*In glo. ult. ibi, comparatiua*] de triplici
10 † permiſſione, no. 3. diſt. c. ult., in 1. glo. [*& ibi, ex litera patet*] & hic tenet Goff. quia mulier iuuenis erat & ſuſpecta. & idem Io. 17. q. 1. in fi. ſummæ [*& ibi, uotum emiſit*] hoc tenet Vincen.

A N N O T A T I O N E S.

a ¶Matrimonin. Intellign, ſcilicet quod poſsit contrahi matrimonium de præſenti per literas, uel per nuncium. uide in cap. fi. de procura. lib. 6. & infra in glo. 1.

S V M M A R I V M.

1 *Hæc decretalis pars eſt alterius decretalis, & quid dicat.*
2 *Iuramentum illicitum non ſeruandum.*
Sponſalia priora conſumanda, quid in eis & uoto, & quid ſi ea uotum præcedant, num. 6.
3 *Votum, & iuramentum ſunt æqualis firmitatis, alia, de uoto, nume. 8.*
Auctoritas papæ uidetur in utroque excepta.
In utroque quid ſubintelligatur.
Papa quod facit in terris, deus facit, & non homo, & ratio.
In uoto continentiæ an poteſt diſpenſare. an matrimonium carnale poſſit ſoluere, remiſſiue num 4.
Matrimoniale uinculum nunquid maius, quàm uoti.
Per matrimonium conſumatum quid deſignetur.
Separari ſi non poteſt ſignificans, nec ſignificatum.
5 *Simplex hic dicitur, cum caret ſolennitate.*
Copula ſecuta cum ſponſa adæquatur matrimonio de præſenti.
Videri, ſi dicatur, intelligitur rectè intelligentibus, in fine.
6 *Matrimonialt debitum an poſſit exigere, qui fracto ſimplici uoto contraxit, an uero ſit opus diſpenſatione, & cuius.*
Epiſcopus diſpenſare poteſt ſuper exactione debiti coniugalis, cir. finem.
7 *Epilogus, & ſuppletio gloſſarum num. 8.*
Votum an ſemper dirimat, & quod, contractum matrimonij, & num. 9.
Opinioni fauenti clauium poteſtati ſtandum, in fin.
9 *Pactum nudum quibus modis aeſtiatur, remittit.*

C A P V T V.

RVrſus. Reſpicit deciſam, in qua præmiſſæ erant aliæ quæſtiones.
1 Goſ. & dixit† Hoſ. ꝙ forte eſt pars huius, de con. cõ. placet: quia utraq; Cel. III. dicebatur in ſuperſcriptis, quod erat pars, c. laudabilem, & idem dicit cum decr. meminimus, ſm Hoſt. [*Emittens*] ſine aliqua ſolennitate. Inno. & ponitur primò quæſtio. ſecundò diſtinguens ſolutio, ibi, Vnde. & ſecundum membrum, ibi, ꝙ ſi [*Iurauit*] ſic fuerũt ſpõ-
2 ſalia de futuro. iſtud† tamen iuramentum fuit illici-
a tum, quia poſt votum emiſſum,[a] & ſic non eſt ſeruãdum. 22. q. 4. inter cætera. ſic & in ſponſalibus priora ſunt conſumanda, de ſpon. ſicut, ſic in uoto, & ſponſalibus. Si uerò ſponſalia præcedant uotum, cogi debet uotum ſolennizare, aut ſponſalia perficere, ſup.
b de con. con. ex parte, ſecundum Inno. & c.[b] ex publico. & adde, quod no. infra in glo. pen. & ex his uidet,
3 ſecundum Hoſt. ꝙ† uotum, & iuramentũ ſunt æqualis firmitatis: & ſecundum hoc ſicut in iuramẽto uidetur excepta auctoritas papæ, ut no. ſupra de reſcr. conſtitutus, ſic & in uoto, ſup. c. proxi. ut ſic in utroque ſubintelligatur, niſi deus aliter reuelauerit. 22. q. 2. beatus, uel uicarius eius in terris, de hoc aliter diſponere uoluerit: quia quod ipſe facit, deus facit, & non homo, de transla. inter, & c. quanto. nam ſibi dictum eſt, Quodcunq; &c. 24. q. 1. quicunque. nec iuramentum, nec uotum excluſit, qui dixit, Quodcun
4 que, de maiori. & obed. ſolitę, ad fi. & ſic† papa etiam in uoto continentiæ diſpenſare poteſt. de hoc dixi, ſupra de uoto. c. 1. ſecundum quod fortius uidetur uinculum matrimoniale, quàm uoti. cum primum papa non diſſoluat: ſecundum ſic, ratio, quia in primo fit iniuria non ſolùm deo, ſed homini, qui ex diuina lege in uxoris corpore ius, quæſiuit. 1. ſecundò uerò obligatus eſt deo, quod uinculum per deũ, vel eius uicarium ſine alicuius iniuria ſolui poteſt: uidetur tamen papa innuere, quòd etiam carnale matrimonium ſoluere poſſit, ſupra de transla. inter cor. quod dic, ut ibi. Item poſtquam conſumatũ eſt, plana eſt ratio, quia deſignatur per illud conformitas, q̃ eſt inter Chriſtum & eccleſiam, ſiue unio, quę eſt inter diuinam & humanam naturam, quæ omnino inſeparabilis eſt, & ideò non poteſt ſeparari ſignificãs, ſicut nec ſignificatum. ad hoc, de biga. debitum, de ſpon. du. c. 1. de coniu. lepro. c. 2. item in uoto eſt uinculum dei, & animæ tantum. in matrimonio eſt uinculum animorum, & corporum. dei, & hominum. Non eſt ergo mirum, ſi unum uinculum facilius ſoluitur, quàm plura. alii communiter cõtra Hoſt. [*Sim*
5 *plex*] id eſt ſimpliciter† factum, non adhibita ſolennitate. T. [*Temerè*] & ideo non fuit obligatorium. 22. q. 4. quaſi per totum, Goff. [*Nuptias*] cõtrahendo, ſ. per uerba de præſenti vel prædictam ſponſam de futuro cognoſcendo [*Ambiguitatis*] quia ſoluto uoto tenet matrimonium, Goff. & idem no. ſupra de ſpon. ſi inter, in glo. fi. & facit ad id, quod dicam, in glo. ſe. [*Videtur*] rectè intelligentibus, ſed Hugo. & multis aliis adhuc nõ credimus ſatisfactũ. Illud tñ fateor, ꝙ q̃uis
6 † mrĩmoniũ teneat in hoc caſu: debitũ tñ nõ dẽt exigere, ſed tenet reddere, arg. de cõ. cõ. q dã, & c. placet, & ſemper pœnitentiam agat, & cum graui dolore cordis hoc debitum reddat; infra de eo qui con. cõ. vxo. ſuæ, tranſmiſſæ, & c. pe. & ulti. niſi eſſet contractũ cum licentia ſedis apoſtolicæ ſuper hoc ex cauſa & ex certa ſcientia diſpenſantis, ut no. ſupra capit. proxi.

prox. Hosti. Archi. concor. quod non exigat in dec. unica de uoto, li. 6. ut ibi scripsi, in ult. glo. & facit qđ no. 27. q. 1. nupriatū, uersic. finem, & c. ap. de uiduis. 2. aliàs. c. sequ. & quæst. 3. Agathosa. æquius uidetur, ꝙ exigere possit. facit supra glo. proxi. Si enim uerū est, ꝙ solutum sit uotum, ut ibi dicunt Ber. & Gof. nihil impedir exigere, ac si nō nouisset. mouetur principa liter, quia nimis est & onerosum & periculosum tale matrimonium, si dicamus eum peccare mortaliter exigendo, & uere istud est iniicere laqueum contra præ. c. de uiduis. sicut ergo in uouente ingressum religionis arctioris, qui profitetur laxiorem, nulla remanet obligatio ex uoto priori, licet de transgressio ne pœnitere debeat, de regu. qui post uotum, li. 6. sic in casu isto, post contractum intelligo, & consumatum matrimonium, obligatio uoti cesset, saltē quò ad illud coniugium, sed de fractione pœniteat: quia tamen solemnis opinio habet cōtrarium, quā tenet etiam Tho. 4. sen. 38. dist. satis dicamus dispensationē super exigendo necessariam, quæ, cum iusta causa subsit, per episcopum fieri poterit per commutatio nem in aliud bonum. supra de uoto. c. 1. cum hocea su non sit prohibita, & Host. supra loquatur de dispē satione contrahendi matrimonii, intelligo, uel consumandi, nsq; ad cōsumationem ligat uotum supra de spon. commissum. Item si uerum esset, ꝙ posset dispensare, ut contrahat, ut dixi supra cap. prox. in fi. ult. glo. fortius poterit dispensare, ut licitè utatur cō tracto, etiam exigendo. item dispensatur cum incestuoso, ut licitè contrahat. 33. q. 2. si quis cū duabus, ubi de hoc, & c. in adolescentia, infra de eo, qui cog. con. ex litteris, si dicas, quod etiam in decre. quas allegaui in prin. huius glo. erit dare laqueum, de quo dixi, respō. quòd ubi impediuit se nir post matrimonium, dici non potest, quòd ecclesia aliqnid approbet, & sic nec laqueū iniicit. ultra id dico in casu decre. transmissę, uirùm incestuosum nō peccare mor
7 taliter exigendo ab uxore non affine. ¶ Glo. 2. † Respon. per ob. & so. secundo quærit, & dicit ꝙ sit uotū simplex, & quod solemne, subdit opi. Hug. item opi. Io. & licet conetur adhærere Hu. in fi. resistit. ¶ Pe.
8 glo. quærit. & remittit. *in gl. a. ibi si uir*] & c. præ. ubi de hoc [*& ibi. i. non minori*] idem Inn. & Host. [*& ibi, Si uir*] imponitur enim ibi pœnitentia trium annorum. & hoc adde, quod ibi no. dic, quod hæc comparatio recipitur in genere, nō in determinata quantitate reatus [*& ibi, super uoto*] alii dicūt, quòd uotum ex se semper dirimit, sed constitutio ecclesiæ hoc operatur, ꝙ uotum simplex non dirimat, & hoc potuit ecclesia: quia licet constitutio diuina dicat uotum seruandū non dicit non tenere matrimonium post contractū & ecclesia constitutionem diuinam interpretatur, de test. licet. 28. q. 1. idolatria, & c. iam nūc. & placuit hoc Da. & Phi. sed Ala. reprehendit. & adde, quod dixi supra e. meminimus. & quod uotum ex. l. diuina non prohibeat, patet. cum enim per. l. diuinam tantum certæ personæ prohibeantur, quæ not. infra de diuort gaudemus, inter quas uouens non commemoratur, & hoc edictum prohibitorium sit, de spō. cum apud, restat, quod considerata. l. diuina, exclusa canonica, matrimonium contractum à monaco, uel presbytero tenet, unde contrahebant sacerdotes ueteris testamenti. 30. dist. tenere. & Græci cōtrahunt, qui. l. canonica non sunt astricti. 31. di. Nicena. 84. di. cum in præterito. unde dixit Hosti. ex duobus unum oportere confiteri, quod aut erret ecclesia seruando matrimonium contractum a simpliciter uouente, quod non est longe ab hæresi. 22. dist. omnis. 24. q. 1. hęc est fides, & c. rogamus, & c. alicui & c. omnibus, de hære. ad abolendam, de ex. præ. tanta, aut quòd sient in simplici sic in solemni posśit pa. statuere, quod teneat matrimonium, quod omnino uerum est secundum eū dicentem, quòd in opinionibus, quarum altera detrahit, & altera fauet clauium potestati, standum est ei, quæ fauet secundum ea. quæ no. de concess. præben. proposuit. De hoc autem dicit se omnes opiniones recitasse in fi. m. e. tit. §. quis uouens [*& ibi, Non uestitum*] & est si quod dici-
9 tur secundum. l. de † pacto nudo, & uestitū, quod qui bus modis uestitur, no. ff. de pac. iuris gentium. §. qui nimò [*Et in fi.*] de hoc. 27. q. 1. in summ. & c. 1. & expeditum est de uoto, & uo. re. c. uno, li. 6. ¶ *In glo. quid si in fi.*] dicebat Ala. distingue, ut de conuer. con. c. ul, li. 6. & ibi dicebatur, quod si nolebat ad religionem transire, compellebatur, contrahere, sicut iurauerat, & idem no. supra ca. prox. in. 3. gl.

ANNOTATIONES.

a Emissum. Licet simplex, ad hoc quòd oo, Ioan. An. de spon. sicut in gl. idem si.

b Et. c. Votum ergo simplex non rumpit sponsalia, & oide de uoto. c. 1. li. 6. & infra cap. prox. in. 3. glo. & uide infra gl. fi. & su per illa Ioan. Andr.

SVMMARIVM.

1 *Facti narratio.*
Votum solemne dirimit matrimonium postea contractum.
Qualiter solennizetur, nu. 4. & 5.
2 *Ex mulieris diuitiis sæpa uirum pauperem per matrimonium inter ipsos ditari procuratur.*
3 *Protestatio hic facta parum facit.*
Tenor pro pacto.
4 *Professio uera, & præsumpta, & utraq; solennizat uotum.*
Quando uera, & quando præsumpta dicatur.
Eam cum quis facit nulli, religioni se uouendo, subest episcopo, & num. 5.
Matrimonium impeditur quibus modis hic, & supra, nu. 4.
Extra monasterium, ut in domo quondam sua frui possit certis bo nis professus & quis, licentia à quo requirenda, in fine, & nume. 9.
6 *Credendum non est ei, contra quem facit præsumptio.*
Filii non excusant malem suscepti sed accusant
Perseuerantia profugat coactionum.
Fuga secus.
7 *Epilogus, & Suffragium glossarum.*
Conditio impossibilis uitiat contractus.
Metum non probat dignitas illius, cum quo mulier contraxit, nu 10. imperium principis, quando ibid.
Temporis ratione euanescit exceptio dissensus. §. fin.
9 *Additio glossarum.*
Monacha an possit fieri in domo propria, & bona eius cuius sint, & supra nu. 5.
Eorum usus fructus ei concedi an potest, & a quo, etiam extra monasterium manenti, & nu. 5.

CAPVT VI.

Insinuante. Primo ponit facti ordinem, secundo diffiniendum committit ibi, Nos igitur.
1 dicebat Hostien. sub † obtestatione regia suggeritur mulieri, vt cuidam militi nubat: mulier votū emittit, ita, quod in propria domo remaneat. demum recipit habitum solemnizando uotum, in quo per biennium perseuerat, tandem uoto postpo sito de patentum consilio. P. Michaeli se matrimonialiter copulat. dicitur, quòd maritum sic iniquè ductum omnino dimittat, & male dimissum habi-
2 tum omnino resumat [*Curialibus*] forte † ex diuitiis mulieris uolentibus aliquem pauperem militem di tare

tare,ut fit sæpe secundum Host.[*Copula*]marirali.Pe.
[*Maritum*]illum.s.de quo rex mandauerat.Hosti. uel
alium,ne illum cogeretur recipere,secundum Pe.&
Abb.[*Obtestatione*]forte dicētes,quòd nisi illa hæc fa-
ceret exhæredationem, & indignationem regis in-
3 curreret,secundum Host.[*Protestans*]hoc † parum fa
cit.dicit tamen de hoc, ut supra de constitutio. cum
M.[*Eis*]consanguineis proprijs[*Fratribus*] forte fuit
iste de hoc missus,de hoc supra c. consuluit[*Tenore*]
i.pacto, quod non ualuit[*Ordine*]sancti Augustini.
4 Abb.[*Habitu*]ergo † post uotū simpliciter emissum
solemnizauit ipsam religionem intrādo,& habitum
suscipiendo : aliter uotum sine habitu non dirimet
matrimonium,supra eo.ueniēs, nec habitus sine uo
to,supra eo.consuluit. Norat autem Hostiens. quòd
5 est † professio uera,& præsumpta, & qualibet inter-
ueniente solemnizatur uotum,ita, quòd impedit &
dirimit. uera professio est,quando more solito legē
do chartam facit professionem,dicēs, Ego talis &c.
& ponit super altare. de hoc supra eod.meminimus.
20.quæst. 1. vidua,supra de con.coniu.dudum, præ-
sumpta verò, si primò uotum emittit, & exprimit,
uel firmiter proponit,& postea intrat religionem,&
habitum recipit nouitiorum,ut hic, nisi in cōtrariū
protestetur,supra de regula.consulti.&.c.statuimus.
secundo dicitur præsumpta,si renunciat propriis,&
pompæ mundi,& faciunt quæ no.supra eo.cōsuluit
tertiò ex mora temporis,ut hic sequitur de biennio
sed etiam annus sufficit,ut de reg.ad apostolicam,&
c.statuimus,quòd dic ut ibi:uel quia pubes fact' est,
cum intrasset impubes, nec infra tempus competēs
reclamauit,de regula.c.1.li.6. quartò si recipit habi-
tum professorum, & facit omnia ut professus. 27.q.
1.uidua,de reg.uidua, &.cap.statuimus. quintò per
coniugum absolutionem,supra de con.con. coniu-
gatus,&.c.uxoratus;quod dic;ut ibi no.sextò per sa-
cri ordinis receptionem.84.dist.cum in præterito,&
quicunq; istorum modorum probetur, matrimo-
nium impeditur.& contractum dirimitur, ut hic.&
supra eo.rursus,&.c.consuluit,&.c.meminimus. se-
ptimò secundum Gofr.cum professionem facit nul
li se religioni uouendo, quia monachus est licet nul
lius mona.& subest episcopo. 10.q.1. regenda, Host.
& secundum opinio Gof.tunc ipsius episcopi licen-
tia requiritur, ut in domo quondam sua frui possit
bonis certis.si autem certæ religioni se deuouet, ma
ioris abbatis totius ordinis licentia requireretur, & ui
de quod infra dicam super glo.[*Biennio*]& ideò fuit
omnino obligata,supra de regu.uidua,& omnis me
tus fugatus supra de spon.ad id,quod.Host.[*Asserat*]
6 sed non est † ei credendum, quia contra ipsam facit
præsumptio iur. & de iure, Hosti.[*Quàm parentum*]ali-
quorum instantium pro milite,pro quo rex rogaue
rat.alii enim suaserunt,quod uotum emitteret secū-
dum Hosti.[*Attendentes*]iuxta suam peruersam opi-
nionem[*Filios*]hoc non excusat,sed accusat,infra tit.
1.cum haberet]*Et infra*]i.quæris,an sit cogenda uirū
dimittere, uel habitum religionis resumere secun-
dum Pe.& Abb. quod non uidetur per principium
[*perseuerantia*]secus, si non perseuerasset, sed aufu-
gisset uoto non solennizato supra de despon. impu.
ex litteris,Host.[*Temporis*]s.bienni[*Violenter*[i.cū uoti
uiolatione,Pe.& Abb.[*Coercere*]supra de con. cō.ex
7 parte,in fin.contra,so.ibi. Innoc.¶ Gl.1. † obiicit p-
bans per.4.iura,pro textu.inducit duo, sed cōcludit
per obiectionem.ponit opinionē, & remittit, & ad
hāc litteram respondet.¶ Glo.4.arguit,signat cōtra-
rium, & argumento dat si.¶ Pe.glo.respon.per ob.
de elec.& matrimonio,& soluit.¶ Vlt.glo.no.quòd
8 ex tempore &c.alie.6.iura.¶ *In [gl.pr.ibi,deportationis*]
& amissionis bonorum,ut ibi.¶ *In glo.3.ibi non solum*]
stipulationes,emptiones,uel contractus cæteri facti
sub conditione impossibili, nullius sunt momenti.
¶ *In gl.4.ad inuidiam senatoris*]dignitas illius,cū quo cō-
traxi,nō probat metum[*& ibi.l.pe.*]incipit,si per im-
pressionem;uide de renun.super hæc, super gloss.C.
quod metus causa[*& ibi,si patre*]uide de despō. imp.
c.1.in.1.glo.¶ *In gl.pen.ibi,si patre*]uide supra glo.prox.
¶ *In gl.ult.ibi,l.2.*]hanc & se.uide, quod metus causa,
ad audientiam,in gloss.4.[*& ibi,si pater*]aliàs,si ita pa-
ter.si per triennium pater abfuit,& nescitur, ubi de-
gat,uel an supersit,liberi utriusq; sexus liberè nubūt
9 ¶ *In †gl.ergo non erat.ibi.c.ult.*]& de sta.mo.c.2.[*& in fi.*]
& hoc adde,quod ibi no.in glo.a.quod etiam hic re
petierat Io.& antiqui,& Gofr.dixit etiam hoc Inno.
quod in domo propria potuerat ista fieri monaca,
& omnia sua sunt episcopi,uel mon.cui se dat.C. de
epis.& cleri.l.nulli.19.q.2.c.fi.&.§.fi. & potest episco
pus.uel Abbas tali concedere usufructum, & quòd
in certo loco moretur, nec est istud contra substan-
tiam monacatus,supra de elec.cum inter. R.de præ-
ben. nisi quia talis sine proprio, & in obedientia vi-
uere potest.unde,'si Abbas maliciosè talem reuoca-
re uellet,uel ad alium locum transferre, posset hoc
denunciare,uel supplicare superiori,qui ad similitu
dinem serui debet illum audire, & interponere par-
tes suas.C.'communia utriusq; iudi.l. possessoriū.C.
de prec.impe.of.l.1.& Insti.de his,qui sui,uel alie.iu.
sunt.§.sed hoc tempore, & se.fatetur tamen, ꝙ nul-
lus præter papam posset se obligare.ut perpetuò ali-
quem locum dimittat monaco,de sta.regu.cum ad
mon.sed si obligat,non est contra substantiam. Di-
cit etiam,quòd qui talem hoc sciens, uel habitū ui-
dens uerberat,excommunicatus est, de sen. exc. nō
a dubium[a] quidam tamē dicunt, quòd bona talium
deuoluuntur ad illos, qui ab intestato succedunt.C.
de epi.& cle.siquis presbyter.alii, quòd sunt in pen-
denti.ff.de iudi. non quemadmodum, melius infra
de fri.fraternitatis.finaliter dixit plus sibi placere, ꝙ
hæc mulier non fuit monaca,& poterat habere pro
prium, & tamen non poterat nubere propter uo-
tum solemne, quod emiserat, quod qualiter fieri
possit.no.supra de regula. porrectum,uide quod cir
ca hoc capitu.dixi de con.con.ex parte.a.super uer-
sicu.martimonium,& de fri.fraternitatis, super uer-
sicu.alioquin,uersicu.in secundo,dixit Hostiē.quòd
quicquid dicatur,multum operatur claustrum,con
gregatio, ac loci stabilitas, & hodie tenendum est,
quod habetur de uoto,capitu.uno.li.6. ¶ *In glo.artic.*
10 *quod ibi,l.ult.*]melius penul.dic,quòd nisi aliter † pro-
bet oppressio,dignitas aduersarii non sufficit ad me
tum probandum. sic loquuntur ista iura. Credo ta-
men,quod imperium principis, qui aliàs consueuit
tyrannicè,& oppressiue tractare eos, qui precibus,
uel præceptus suis non,obediunt,induceret iustum
metum.

ANNOTATIONES.

a Non dubium. Aliter loquitur Inno.in.c.porrectum,de regu. ubi uide Io.An.in glo.hoc est uehemens.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio tituli.*

De uxorem ducente, quam polluit pro adulterium, ubi alibi, quam hic legatur.

De eo, qui duxit in matrimonio, quam polluit per adulterium. Rub.

1 ¶ Viso † de impedimento voti,& ordinis, uidēdum
est de impedimento enormitatis criminis, quod p-

sequi-

quo poterāt esse coniuges u, tammodo separari nō
possint. scinerint, uel ignorauerint mortem prioris?
tamen finaliter accedit huic dicto glo. [*et ibi, non proce
dis*] de hoc. infra de coniug. seruo. cum sua remis. [*&
ibi, ar. contra*] uide solutionem, supra in suffr. [*& ibi, ue-
rum est*] alle. Innoc. C. de adul. quamuis, &. l. si mulier,
& de minoribus. l. 3. §. scio [*& in fi.*] secundum Lau.
nec aliter posset ei commisceri sine peccato, cum il-
le consensus fuerit nullus, ut satis est expressum, in-
fra cap. pen. Abb. in gl. ul. [*& ibi de illis. 1.*] ubi de hoc
in ulti. gloss.

ANNOTATIONES.

a ¶Finita. ibi uide Bal. & in. l. qui fidem. ff. de transac. & in. l. elegan
ter. ff. de dolo. per Bar.

b ¶De clan. de spon. Vide, quòd no. to. An. ibi in gl. canonicum. &
in. c. transmissæ, qui fili. sint legiti. in gl. ergo bona fides.

SVMMARIVM.

1 *Vxore prima uiuente si quis contrahat cum secunda, quo casu nec mortua prima habebit secundam.*

2 *Iuramentum non præsumitur sponte præstitum & quando.*

3 *Sponsalia de præsenti etiam siue copula præiudicant matrimonio sequenti etiam consumata.*

4 *Nullum quod est matrimonium non potest impedimentum secundo præstare.*

5 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 6.*

Ab initio quod non ualet, tractu temporis non conualescit, exempla, sicut è conuerso, nu. 7. §. fin.

7 *Additio glossarum.*

Copula facit matrimonium præcedentibus sponsalibus contractis etiam pro metum conditionalem.

Legitimè factum non uitiatur pro casum superuenientem. §. fin.

CAPVT II.

1 SIgnificauit. Casus. Si uiuente
† prima legitima
vxore quis contrahat cum secunda scië-
te, & eam cognouit, etiam mortua pri-
ma secundam habere non poterit. secus, si prima le-
gitima uxor non erat, & in parte decisa ponitur con
sultatio. in secunda ibi; Mandamus, commißio, quæ
fit per distinctionem, & secundum membrum ibi;
alioquin [*In primam*] nunc mortuam, ut patet in casu
[*Consenserit*] per uerba de præsenti: aliàs contra, de spō.
dno. cap. 1. &. cap. licet. Inno. [*Iuramentum*] præstitum
2 † Eboracen. archiepiscopo de non accedendo ad se-
cundam, donec lis per iudicium ecclesię esset termi
nata cum prima, ut patet in an. & in casu. & secundū
Host. tale iuramentum non præsumitur spōte præ-
stitum supra de renun. super hoc [*Cognouit*] non ex-
3 pressum † sufficere sponsalia de præsenti, etiam sine
copula, ut non teneat matrimonium in ea, cui fidē
dedit, & cognouit [*tali*] scilicet sponsa de præsenti ui-
uente. Inno. & facit, quod dicam infra cap. fi. [*Reuer-
tendi*] separatus enim fuerat per iudicem, ut dictum
4 est supra [*Liberam*] quia † matrimonium, quod nul-
lum erat, secundo non potuit impedimentum præ-
stare supra de spō. cum in apostolica, & facit ad quæ
stionem domini. 28 [*Alioquin*] i. si primum matrimo
nium tenuit. Gof. [*In terminatione*] sic supra de iure pa.
relatum, de fagi. cap. uno. Hostiē. [*Licentiam*] sic de de-
spon. impub. quia prima mortua erat, ut est dictum.
5 ¶ Gl. 1. † inchoat casum. ¶ Gl. 2. signat contrarium
& soluit. ¶ Gl. 3. arguit; alle. v. iura. ¶ Vltim. gl. ponit
Brocar. ad negatiuam, alleg. 4. iura ad affirmatiuam
tria, & soluit. ¶ In † gl. ult. ibi, §. an ferno] inutiliter purè
legatur seruo hæredis, etiam si uiuo testatore de po-
testate hæredis exierit: quod enim inutile erat, si sta-
tim testator decessisset, non conualescit, quia diutius
uixit [*& ibi. §. ult.*] ibi sic dicitur, eius, qui apud hostes
est. testamentum, quod ibi fecit, non ualet, quāuis
redierit [*& ibi, ut pomum*] uide de rescrip. auditis, super
glo. pe. [*& ibi, nec enim*] uide de adul. cap. fi. super. 1. gl.
7 *In † gl. 2. ibi locum*) ut no. supra quod me. causa. Abbas,
ultra exordium glo. ¶ *In gl. quòd si, ibi, uidetur*] & copu-
la facit hoc matrimonium propter uoluntatē, quæ
inest sponsalibus contractis etiam per metum con-
ditionalem, secundum Vin. qui hæc not. de spon. ca.
ulti. (*& in fi.*) de hoc, supra de pac. cap. 2. & plenius, in
fra de regu. iur. ratihabitionem, lib. 6. ¶ *In gloss. ult. ibi.
c. ult.*] de hoc die, ut infra de regu. iur. non firmatur,
lib. 6. (*& ibi, ar. contra*) melius diceret, sicut e conuerso:
quia ista iura probant, quòd legitimè factum nō ui-
tiatur per casum superuenientem, à quo non pote-
rat inchoari: de hoc, infra de reg. iuris, factum, lib. 6.
& sic non sunt directè contra. imò potius pro per
conuersum.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contrahere quis cum ea, quam uxore uiuente cognouit, non potest si machinata fuit in mortem uxoris, & quæ pœna, num. 2.*

2 *Fides mala arguitur secundæ ex scientia primæ tempore fidei datæ.*

3 *Ab initio quod non ualet, postea non conualescit.*

6 *Epilogus, & suffragium, & Additio glossarum.*

Machinatio an sola sufficiat in casu huius decretalis.

CAPVT III.

1 SVper hoc. Casus. Non † potest
quis cum illa contra
here, quam uxore uiuente cognouit, si
machinata fuit in mortem uxoris, præ-
mittit quæstionem, cui respondet ibi. Taliter, & not.
quòd hic papa aliter respondet, quam fuerit quæsi-
tum (*De facto*) quia de iure nihil agit. Inno. (*Adultera*)
per hoc patet, quòd fuerat cognita. Host. (*Sine fidem*)
nedum, si contraxit, ut præmisit, secundum Host. &
2 dic (*fidem*) s. de ea † ducenda post mortem legitimè se
cundum Innoc. & per hoc patet secundum Hostiē.
quòd postea bonam fidem habere nō potest, ut no.
j. c. ueniēs (*Prohibetur*) ita, ꝙ separari iubētur, & pœni
tentiā agere, & sine spe coniugii permanere ſm ea,
quæ no. inf. c. cū haberet. §. nostri. Ho. (*Perpetuo*) ar. ꝙ
3 † ab initio nō ualet, postea nō conualescit. de hoc. s.
c. px. quā gl. hic posuit Hostiē. (*Seruanda*) ad id, qđ dr.
de Dauid, & Bersabee, respōde, ut habetur. 31. q. 1. §.
4 sed obiicitur. ¶ G. 2. † exponit, & ponit op. quā repro
5 bat. secundo quærit, & soluit. ¶ *In † gl. 2. ibi. l. 1*] uide de
spon. c. fi. super ult. gl. (*& ibi, prospexit*) uide de feriis. c.
6 2. super. 1. gl. ¶ *In † gl. 1. ibi cognouit*) & hoc patet inf. dū
dicit, adultera. ¶ *In gl. 2. ibi, quod ita scriptum*) hic negat
scriptum esse, ꝙ sola machinatio sufficiat &. c. si quis
uiuente, expresse loquitur de occiso, & hic præsup-
ponit uxorem mortuam (*& ibi, in bello*) uel casu. T. &
Host. (*& in fi.*) T. & facit hæc gl. ad ea, quæ ibi dixi. Di-
cebat autem hic Inno. ꝙ machinatio sufficit sine co
pula, & sine fide data, & hanc intentionem habeat
in occidendo marito, & sic uidetur uelle Inn. ꝙ suf-
ficiat intentio, & facit, quod dicit gl. non eo proposi
to &c. & dictum Inno. placet etiam hoc Hostiē. qui
etiam remittit ad summam e. ti. uersi. idem etiam in-
tellexit Gof. & adde, quod dicam, infra c. significasti:
sed quid quid dicant hi doctores, tene, quod dixi in
præc. decre. infra de conuer. infidelium.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Vxorem secundam consciam qui duxit, uiuente prima etiam ab eo separata quò ad torum, à secunda separabitur etiam prima mortua.*
2 *Adulteram an uir possit abijcere, eamq; cognoscere.*
3 *Monacalem an mulier inuito uiro possit habitum suscipere.*
4 *Tori coniugalis separatione non soluitur matrimoniale uinculum.*
Adulterium committitur etiam separato toro.
Mulieribus quod liceat & quando ius ignorare.
Coniugum uno profitente non intelligitur alter profiteri, in fi.
8 *Epilogus, & additio glossarum. nu. 6.*
Deprehensio an sufficiat, & quando.
Notorium intra. 8. dies probari debet; & sic de eo facienda fides.

CAPVT IIII.

1
X litterarum. Casus. Qui uiuente † prima etiam ab eo separata quo ad thorum, secundam consciam duxit uxorem. etiam prima mortua separabitur a secūda. &. 1. ponitur cōsultatio. 2. responsio ibi, Fraternitati tuæ [*Assensu*] diuortij scilicet celebrato quò ad thorum, aliàs autē
2 non † posset abiicere secundum omnes. imò, ex quo certus est de adulterio, non debet illam cognoscere, nisi ipsa prima reconciliata, & quantum ad hoc ipsā posset abiicere secundum ea, quæ no. de adul. intelleximus. & in sum. de adul. §. quæ pœna, uersi. sed nunquid hoc fieri potest, & sic [*Accepit*] hæc non potuit,
3 uir aūt posset. Inn. [*Habitum*] an inuito † marito potuerunt hoc facere, no. infra de diuor. ex litteris, in ulti. glo. [*& ibi, & in. c. significasti*] super gl. 2. dicam, quod dixit hic Gofr. [*Monacalem*] non dicitur hic, an hæc mulier fuerit professa. & facit ad ea, quæ dicam in fi. [*Suscepit*] hoc non excusat, sed potius accusat, infra cap. prox. [*& infra*] quæris, an cum mortua sit prima, cum illa ualeat remanere, secundum Pe. & Abb. [*Illos. f.*] T. & superinductam [*Vir*] idem de muliere [*De adulterio*]
4 licet † enim lata fuerit sententia quò ad torum: uinculum tamen matrimoniale, ex quo semel tenuit, & consumatum fuit, solui non potuit, nisi per mortem in auct. de nupt. §. si uerò, coll. 4. in de diuor. quanto, §. nam & si. & ideò, quāuis fiat thori separatio, cōiuges tamen manent, quare adulterium committunt, si aliam personam admittant. 32. q. 1. dixit, &. ca. seq. & q. 2. unde, licet ista superinducta sciat sententiam latam propter adulterium, non excusatur: quia licet mulieribus liceat ius ignorare. ff. de prob. cum de indebito. §. 1. uersi. tamen hoc expressum est in iure, & non aliàs. C. de iur. & fac. igno. l. fi. non tamen licet ignorare euangelicam ueritatem clamantem, quos deus coniunxit &c. ut not. de spon. c. 1. non enim est probabilis ignorantia iuris naturalis. C. de in ius uo.
a [a] l. 2. Host. [*Aliam*] quia prima mortua erat, ut est dictum contra, inf. c. px. ibi soluitur [*Ducere*] ergo uno coniugum profitente non intelligitur alter profiteri. de hoc, supra de con. cō exparte. 1. & ibi dixi, quod
5 notat hic Gof. ¶ Glo. 1. † Respon. per quæstio. 2. per
6 contrarium. ¶ *In † glo. 1. ibi. §. ult.*] uide de sen. exc. officii. super. 1. glo. ¶ *In glo. 1 ibi. 2. & 3*] & supra de iud. cū non ab homine, ibi, depræhensus legitimè, atq; conuictus. & dixit Gof. hoc uerum, nisi per deprǣhēsionem res efficeretur notoria, & sic intelligitur. 31. di.
b [b] presbyter. idem Phi. hæc non placet Hostien. dummodo mulier hoc neget: quia iudici facienda est fides, & quia notorium infra. 8. dies probari debet, ut patet de excep. pia. §. si quis. li. 6. die propositionis nō computato, de sen. exc. solet. c. li. nisi hæc confiteretur mulier tanquam furiosa, infra de diuor. ex litteris, uel nisi publicè mœchus adhæreret mœchæ, infra cap. prox. & qui fi. sint leg. causam, quæ.

ANNOTATIONES.

a ¶ Ius uo. & uide bo. tex. in ista materia, & in. l. si adulterium cum incestu. §. qua re mulier. ff. de adul.
b ¶ 81. dist. Et idem uidetur gl. prima sentire in. c. cum non ab homine, præalle.

SVMMARIVM.

1 *Vxore qui uiuente legitima cum sum contraxit adultera, etiam prima mortua separabitur à secunda, nu. 3. & 8.*
2 *Diu, aduerbium decennium denotat.*
Longum tempus dicitur annorum decem.
Ob scandalum est grauis imponenda pœna.
3 *Cum, hic ponitur pro quia.*
Sacramentum pro iuramento.
4 *Huic decretali quæ alia non contradicant obiectæ.*
Cap. si quis uiuente, hic citatum in quo casu loquitur.
Machinationi quæ hic comparentur, cir. fin.
5 *Tempus debet diminuere de pœna, & quando.*
Dispensationem tempus, & proles quando inducant, quando non num. 7
Peccati diuturnitas quid operetur.
Proles facit euidentius peccatum, in fin. & quos excuset, circa medi.
6 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 7.*
De alimentis à quibus, & quando sint facienda, ut à patre filijs, uel contra, uel à matre, uel ab alijs, & quibus. §. in glo. ultim. num. 9.
8 *Additio glossarum, num. 9.*
Fidem dare, quam de facto contrahere, quando plus sit, quando secus.
Fides sola data uiuente prima quando non dirimat, & supra nu. 3
9 *Lactare filios quas dedeceat.*
Filiorum debita soluere pater non tenetur.

CAPVT V.

1 CVm haberet. Casus. Qui † uiuente uxore legitima cum sua cōtraxit adulteræ, etiam prima mortua separabitur à secunda. & primo ponitur consultatio. in. 2. responsio, ibi. Tale igitur &c. dicebat Host. Io. M. adultere adhæret, quā abiurauerat, & cum ea de facto contraxit, Agatha legitima uiuente, quam reliquerat. qua mortua de illa, M. 10. filios procreauit, & cum ea per decennium habitauit; respondetur consulenti, ꝙ omnino ipsos diuidat, & utriq; perpetuam continentiam indicat. papa responsum suum auctoritatibus probat, dicēs, ꝙ multiplicitas prolis, & diuturnitas tēporis crimen exaggerat, non excusat: uterq; tamen iuxta suas facultates communem prolem alat [*Legitima*] secus si legitima non esset: quia tunc secūdum matrimoniū non separatur, supra c. 2. Hosti. [*Super hoc*] adulterio. s. commisso cum. M. [*Abiurauit*] sic, supra qui eler. uel uo. c. 2. Host. [*Adulteram*] & illa ipsum, ut patet in uer. & tādiu, secundum Host. [*Omnino*] & nedum quò ad
2 torum, sed etiam quò ad uinculum [*Diu*] s. per † decēnium, ut sequitur, aliter sumitur, de fideius. c. fin. ubi dixi de hoc, & ex hoc, & in fi. no. ꝙ lōgum tempus dicitur. 10. annorum. C. de præscript. lon. tēp. l. fi. & no. de consue. c. pe. Hosti. [*Præsumpsit*] contempsit in hoc ecclesiam, iuramentum, & populi scandalum, secūdum Host. [*Periurio*] per hoc patet, ꝙ uterq; abiurauerat secundum Host. [*Scandalo*] propter hoc solum esset grauis pœnitētia imponēda, ut supra de despō. impu. duo pueri, uersic. cum uerò [*Cum*] aduerbium
3 † uel coniunctio, & ponitur pro, quia. Abb. [*Eadem*]

pro-

proponitur in ui ablatiui absoluti. Abb. aliàs eidem [*Viuente*] hoc dicit, quia si non cognouisset illa, uiuēte, sed tantum post mortem, non impediretur matrimonium, infra. c. fi. [*Quasi*] hoc dicit, quia matrimonium esse non poterat. Inno. [*Sacramentum*] i. iuramētum. Go. [*Connubium*]. s. quod inter mœcham contrahitur. & sic bene inducuntur concor. Gre. sequentes
a Ho. [*Gregorius † papa*] 27. q. 1. c. 2. sed ibi loquitur. de spirituali coniugio uiolato. alij inducunt. 32. q. 7. Hi verò, qui vxores. sed ibi loquitur de illo, qui deprehensa uxore in adulterio contrahit cum alia. hæc de eo, qui contraxit cum illa, quam adulterio polluit. tamē ad materiam faciunt ad idem. 33. q. 1. requisisti. 27. q. 3. qui desponsatam. & illud Lucii. ea. q. de coniugali. uel forsan illud Gre. remansit extra corpus decretorum. si. no. infra de co. spi. c. 1. infra de ma. & obe. c. 2. de transla. c. 2. §. sed neq;. Hostien. [*Ac.*] subaudi, si de morte notetur. i. de machinatione mortis [*Perpetuo &c.*] in hac enim casu loquitur. c. siquis uiuente uerum, & si in alio casu loquatur, potest tamen hæc trahi in argumentum. q. d. tantum debet operari peccātis, siue peccati diuturnitas, periurium, & notoria ac præsumptuosa inobedientia, & populi scandalum, quantum machinatio, & sic hoc præceptum de cōjugio denegando non est secundum uerba, sed secūdum mentem, & interpræiationem. si. de transla. inter cor. §. sed neq;. Hosti. [*Nec aliquod*] quia crederent aliqui, quòd quæ sequuntur, istis prodesse deberent: ideò hoc submittit [*Susceperunt*] sed contra, quia tem-
5 pus † debet de pœna diminuere. ff. de pœnis, si diutino, non aggregare: quia nec contrectatione longioris temporis augmentatur. ff. de fur. ei qui. quinimo & tempus, & proles suscepta dispensationem inducunt, de coniu. ser. licet, & in aliis iuribus, quæ alleg. glo. So. quanto maiori tempore quis singularis est in peccato, tanto grauius peccat: quia quanto diutius inficitur anima, tanto amplius elongatur à deo, & debilitatur, & corrumpitur; & sic per cōsequens difficilius releuatur, & sic intelligo, quod hic sequitur, & supra de consue. c. ult. cum si. per hoc autē apparet, quòd ex eo parcendum est, & mitior pœnitētia imponenda: quia debilis in fine supportādus est, & leuiter trahēdus, infra de pœ & re. deus qui, & hoc innuit prædicta lex, si diutino. ff. de pœnis: maximè tamen parcendum est, quando non defendunt errorem, & multitudo est in causa, supra de temp. or. c. 2. 44. dist. commessationes. sic & lapsus temporis, & prolis susceptio inducunt dispensationē, ubi cōiuges in iure positiuo, uel in facto probabili errantes bona fide simul diu steterunt, & sic loquantur iura alle. in glo. Portò præsumptuosos ex certa sciētia delinquentes non excusat, sed accusat, ut hic. unde sequitur. Ita susceptæ. q. d. iam præsumptuosè, tā scienter cōtra deum, & iora, & iudicem, & vicinos. Secus ergo, ut innuit à contrario, si aliqua probabilis ignorantia posset excusare, uel attenuare delictum, secūdum Hosti. [*Exaggeres*] quia peccatum euidentius probatur, cuius proles est testis. 28. distin. priusquam, Ho
6 stien. ¶ Glo. 1. † signat contrarium, & soluit. ¶ Gloss. 3. obiicit, & dupliciter soluit. ¶ Vlti. glo. ponit regulam, quòd secundum facultates &c. & dat simile. secundo notat de alimentis filiorum, & parentum, ponens quatuor casus. quibus pater non tenetur alere filium. unde de ulti. signat contrarium ad textum, &
7 soluit. ¶ *In † gl. quandoq; ibi, aliàs diuus*] contraxerat ibi; quædam per iuris ignorantiam cum annuculo, & longo tempore cum illo manserat, & filios habuerant, imperator ibi dispensat circa statum liberorū. ¶ [*In gl. pen. ibi. l. una*] uide de conuer. infide. c. 2. in gl. ante pe. ¶ *In glo. ult. ibi si quis a liberis. 1. respon.*] competens iudex cogit patrem alere filium pro modo facultatum, &. §. sequens sic dicit, siquis ex his alere detrectet, pro modo facultatum alimenta constituentur. & idem duæ sequentes [*& ibi, non tantum*] ibi, dicitur, quòd pater non solum alimenta, sed etiam cætera liberorum onera per iudicem subire cogitur [*& ibi. §. utrum*] & l. pen. mater, & auus maternus alit filiūm, si pater non superest, aut egens est [*& ibi, auct. quemadmodum*] non habeo istam auct. sed in rub. in titu. præceden. diuort. facto &c. est auct. si pater, quæ dicit, quòd patre non idoneo mater locuples filios alit. & idem sequens. §. istud. unde sumpta fuit [*& ibi. §. ult.*] spuriis nulla participatur clementia, nec naturales vocari merentur, nec succedunt. & idem se. auct. ex complexu [*& ibi, licet patri, in fi.*] nati ex damnato coi-
8 tu non pascuntur. ¶ *In † gl. sic, infra ibi, dare*] ad hoc de spon. du. cap. 1. [*& in fi.*] tamen alio respectu plus est fidem dare, quam de facto contrahere. quia in primo casu non potest prætendi ignorantia. in secūdo sic infra eo. ueniens. Host. uel plus est hic processum, quia plus est. i. maius impedimentum est contrahere, & cognoscere, quam solam fidem dare, quia in casu etiam hoc posset ignorantia allegari, & teneret matrimonium, si aliud non interuenisset, puta quia non facta mentione, quod uxorem habeat, fidē simpliciter dat. ergo aliquid est fidem dare, quòd post mortem primæ ducetur in uxorem, & hic non potest ignorantia allegari. aliud, ubi potest habere bonam fidem. puta fide data simpliciter, & ideò dicit, quàm si fides duntaxat. q. d. sola, non expresso, quòd aliam uxorem habeat, sed simpliciter, supra de spon. c. 2. nec interueniente carnis copula, quia tunc dirimitur matrimonium, infra. c. fi. Ho. ¶ *In gl. iuramentum ibi non sufficit*] quare illud intelligatur de illicito coitu. & facit. quod no. 11. quæst. 3. quod prædecessor. 31. quæst. 1. illud. 35. quæstio. 9. quod quis [*& in fi.*] istud maximè, bene subaudiretur, si gloss. esset, super uer. sacramentum suum &c. ¶ [*In gl. quandoq; in fi.*] & infra de consan. & af. quia circa, dic ut dixi in textu, super
9 uersic. susceperunt. ¶ *In gl. ult. ibi, alimenta*] de † alimentis parentum, filiorum, patronorum, libertorum, tutorum, pupillorum, coniugum, & plurium talium uide satis in Spec. qui fi. sint legi. ubi multæ quæstiones de his formantur [*& ibi apud matrem*] hoc intelligit Ala. si non dedeceat matrem eum lactare. Idem Phi. pone, quia magna Principissa, uel forte post diuortium est professa [*& ibi, filios*] debita tamē eorum non tenentur soluere, ut in. l. siquis. §. parens. Innoc. Hostien. [*& ibi, ius naturale*] ubi idem no. [*& ibi, inter cæteras*] & supra de iureiurā cum quidam. 2. responso [*& ibi, per uenerabilem*] & 15. quæst. ultim. cum multæ [*& ibi, intelliguntur*] secundum Tan. [*& in fi.*] no. Host.
a de conuer. infide. cap. 2. lib. 6. [a] casus, in quibus pater non tenetur alere filium, quorum quattuor colligas ex hac gloss. scilicet si est minor triennio, & mater superest. si est inops, & mater abundat. si patrem accusauit. si est spurius. alii duo, cum contra patrem ingratitudinis causam committit. C. de alen li. si patrem. 1. respon. de epi. & cleri. auten, si captiui. & causæ illæ no. de iureiutan. quintauallis. Item si filius habet artem, uel aliter, unde uiuat. ff. de liber. agno. siquis à liberis. §. sed si filius. &. §. alimenta.

ANNOTATION S.

a ¶ Li. 6. per istum text. dat Bar. consilium, quomodo possit spurio relinqui. s. ut illi relinquantur aliqua pro alimentis, alios etiā modos explicat, de quo uide per ipsum in. l. fi. gener. C. de his qui ut indi.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium siquis mortua uxore contrahat cum ea, quam uiuente uxore sine fidei datione cognouerat, tenet.*

2 *Mebi-*

2 *Machinatio alterius,mariti scilicet,uel meretricis,& contra quē sufficit,ut matrimonium cum meretrice non toleretur.*
Animus hic non consideratur, sed actus, cir.fin.
Ioannes de Deo scripsit quæstiones.
3 *Excommunicatus potest cōtrahere matrimonium etiam spirituale, & ordinis recipit characterem.*
In absolutione tantum iustè excommunicati forma ecclesiæ seruanda,ad uer.form.ecc.
4 *Epilogus, & suppletio glossarum.nu.5.*
Brachium seculare quo casu hic inuocabitur, in fin.

CAPVT VI.

1 SIgnificasti. C.Siquis † mortua uxore cōtrahat cū
ea,quam uiuente uxore sine fidei datio-
ne cognouerat,tenet matrimoniū.dum
modo in mortem defunctæ neuter fuerit machina-
tus.Communis,diuisio.2.ibi;Nos igitur[*Vxor*]legi-
tima, qua uiuente adhæserat meretrici[*Inquisitioni*]
qua scilicet quæsiuisti, utrum in tali casu sit pro ma-
trimonio, aliàs contra matrimonium iudicandum
2 [*Alter eorum*].s.maritus, uel meretrix.patet † ergo, ꝙ
si istorum alter machinatus fuit, matrimonium nō
tolerabitur,inmò contra ipsum indicabitur.ut hic,
& supra eo.super hoc,& infra.cap.proxi.Host. unde
dicebat Inno.quòd si uir in mortem suæ uxoris ma-
chinetur,adulteram,propter quam ducendam ma-
chinatus est, ducere non poterit,arg.31.qu.1.siquis.
multo fortius, si machinatus est in mortem mariti
concubinæ,quasi apertius ibi pateat causa machina
tionis.supra eo.super hoc,& uide,quod ibi dixi secū
dum cū[*Ea*]legitima.s.[*Fidem*]etiam sine iuramento
22.q.5.iuramenti,secundum Vin.Idem Guil. in Spe.
eo.tit.uersicu,quid si nec[*Dederit*]quia canon hoc ca
su non ponderat animum,sed actum,supra ca. prox.
& infra ca.ult.dixit Io.de deo li. 4. q.8. quòd licet uir
dicat se non habuisse animum ducendi illam, cum
sibi fidem dedit;nihilominus separabitur matrimo-
3 nium[*Excommunicato*]ergo † communicatus contra-
here potest matrimonium,argu.contra.95.di. illud,
ubi de hoc,in spe.de spon.§.1. uersicu. sed nunquid.
& tenet spirituale,quod contraxit profitendo.infra
de sentē. excom. cum illorum. recipit etiam ordinis
characterem, ut ibi[*Formam ecclesiæ*]quam habes de
sen. excom.a nobis.2.Gof.& no.ex hoc Inno. quòd
in absolutione etiam iniustè excommunicati seruā-
da sit forma.quod hic non colligitur, ut dixit Hosti.
cum iste iustè fuerit excommunicatus,& contrariū
est uerum,ut infra de sen.ex.sacro.§.pen.quando ta-
men excommunicatio tenet,seruanda est forma,de
4 sen.ex.cum desideres.¶ Vlt.† gl. obiicit, contra ob.
opponit,& soluit, ponit opi. quam obiectioni con-
5 cordat.¶[*In gloss.ult.ibi.alÿ dicunt*]T.& Vinc.Phi. Gofr.
[*& ibi,satis innuit*]facit.11.q.3.plerumq;,&.c.cum ali-
quis.uide,quod scripsi.de sen.exō. cum ope. c.1.li.6.
(*& in fi.*)2.gl.(*& in fi.*)si expediat,inuocetur brachiū
seculare,infra de maledi.cap.2.§.per temporalem,se
cundum Ho.

SVMMARIVM.

1 *Vxorem si quis ducat secundam nesciam prima, mortua prima remanet cum secunda: excipitur numer.4. an pendente lite cum prima exiget debitum num 4.& .5.tamen nouo consensu opus est,aliter non est matrimonium,& quando dicantur denuo consentire,nu.7.8.*
Fides bona arguitur ex distantia loci.
2 *Mala quando,& .3.4. 6.*
Scientia ex quibus præsumitur nu.3.6.qui eam allegat, probare debet,nu.3.
Cum aduena,uel alienigena cōtrahere uolens matrimonium,quid agere ante debeat, & sui episcopi literas habere debet.
3 *Fori contentiosi,& animæ impar iudicium,nu.4. & .5.*
Certificatus ex quibus quis dicatur, nu.2.
4 *Credere quis non tenetur, nisi probetur.*
5 *Debitum coniugale pendente lite super inualiditate secundi matrimonÿ uter eorum,et quo casu possit exigere,& alter etiam excommunicatus non reddere,nu.6.*
Conscientiam quis sanam habere debet, licet quid non probetur, ut sit tutus,& supra nu.4.& infra nu.6.
Matrimonÿ contracti coram ecclesia, & clandestini diuersus effectus.
6 *Tutius quod est respectu animæ seruandum.*
7 *Suum quid dicitur ratione originis, non dominÿ.*
Ex præteritis iudicium fit de sequentibus.
Copula carnalis effectus,& nu.8.
Consentire,uel contra in matrimonialibus, ubi nouus interuenire debet consensus,quando dicantur,nu.8.
Ob deceptionem ecclesiæ agenda pœnitentia.
8 *Machinatio uiri,uel mulieris sufficit.*
9 *Epilogus, & additio glossarum,nu.10.*

CAPVT VII.

1 VEniens. C.Siquis † uiuente pri-
ma secundā huius rei ne
sciā ducat uxorem,mortua prima rema
neat cū secunda,ponit casum, quē deci-
dendū cōmittit;ibi Licet aūt(*Lemonicensi*)ex distantia
illius loci ad illū,ad quē trāsit,satis pōt cōiici ꝙ mu-
lier habere potuit bonam fidem,ar.de spon.cū apo-
stolica,de præsump.quosdam,&.c.se Host. (*Ab ea*) s.
ciuitate,uel uxore legitima (*Insciam*) omnino.supra
2 de rescrip.cum cōtingat.secus enim, si aliquo † mo-
do audiuisset uel per famam,uel per unum testē, ut
patet de spō.pterea.2.inf.de cōsan.sup eo,tunc enim
mittere debuit ad eū,sub quo militauerat, de spō.in
in præsentia.i.episcopū suū sine cuius litteris.& licē-
tia ɔhere non deberet.nec sine suis litteris trāsire. ut
no.de desp.imp.c.2.utinam fecisset papa constitutio
nem, quæ matrimonium aliter contractū,non uale
ret,sed quamdiu contrariū seruatur,non possum cō
tra matrimonia legitimè contracta sententiā dare,
3 sed † qui scientiā allegat,ipsam probet.ff.de pba. ne-
rius. quid si bona fide contraxerit, & uenit legitima
petens uirū,& secunda illū defendit;quicqd sit de iu
dicio aīæ,quò ad forū contentiosum ipsam excuso,
quādiu iste articulus esse pōt dubitabilis. s̄.ut li.pen.
laudabilē,de fri.fraternitatis,uer.nā si.hoc est quous
q; sentētia lata sit,uel fuerit plene certificata,uel per
litteras ordinarii,uel per pbationē plenè factam. ad
4 hoc de rescr.cū cōtingat,de eo.cle.uestra,sed † caueat
ex quo cōscientiā habebit,nō pmittat se aliquo mo-
do cognosci,alioquin perpetuò nō poterit esse uxor
sup.c.sup hoc.quid si ipse maritus ei reuelat, & in iu-
dicio cōfitetur,ꝙ illa est uxor legitima, quæ supue-
nit?Dicere poterit secūda se nō credere,ut patet de
eo,ꝙ cog.cō. sup eo. qd si maritus hæc cōfitetur sa-
cerdoti in pœnitētia, & facit uenire secundā, & sup
hoc per sacerdotē moneri. ipsa respōdet.ah pecca-
tor,nō diuiduntur hic mrimonia,corā episcopo p-
ba intētionē tuā.adhuc puto ipsam excusatam quo
ad ecclesiā militātē.Nā & omnia hęc possent in frau
5 dē ptocurari. & si † monita per sacerdotē non uult
abstinere,quo minus exigat debitū, pēdēte sup hoc
lite hoc facere poterit, dūmō habeat sanā cōsciām,
ut lit.pen. laudabilē.Maritus tamē si ueritatem dicit
nō reddat,sed potius excōem sustineat,de sen.ex.in-
quisitioni,ex quo enim corā ecclesia acquisitum est
ius,uel approbatio facta,sup.de clan.desp.c.2.requi-
situr

rigur, quòd certificetur, antequàm iudicetur adulterata de secundis nup. dominus. Si autem clandestinè contraxerit, nec est postea matrimonium per ecclesiam approbatum, quàm cito audit inde aliquid, debet à carnalibus amplexibus abstinere, ar. infra qui fi. sint legi. petlatum, & supra de clan. despon. cum inhibitio. §. si quis verò. & secundùm hoe inhibitio. de hoc no. in sum. eo. tit. de hoc etiam supra, vt lite
6 pen. laudabilem, quid † si recipit fidē à marito, quòd post mortem legitimæ in vxorem ducatur? decætero ignorantiam prętendere non poterit. Nam & per hoc patet, quod credit virum, aliam mulierem habere, & sic fiet interpretatio contra ipsam, vt no. supra eo. cum haberet. In omni tamen casu consulerem sibi, quod ab exactione debiti abstineret, ex quo exinde aliquid probabiliter audit, quia quod tutius & certius est, respectu animę semper seruandum est. de spon iuuenis, & infra de homici. ad audiētiam. Host. [*Eidem*] viro [*Propter hoc*] vt vxorē recuperaret, prout
7 sibi iniunctum fuerat [*Suam*] non † ratione dominij, sed originis [*Tanquam legitimæ*] ex quo in eam tāquàm in vxorem præsumitur cōsensisse: quia cum eam reliquisset, vt peccatū vitaret, non est verisimile, quod ad eam rediret, vt ipsam cognoscendo peccaret, se-
2 cundum Innoc†. dicebat Host. quòd, ex quo mulier certificata, de facto consensit in copulam, statim est matrimonium, quod innuitur ibi, quia tamen &c. Si verò secunda non fuisset certificata, non esset matrimonium, quod vtrinq; consensum requirit. 29. q. j. §. j. de spon. dudum. c. j. & 3. Si ergo mulier de veritate certificata abstineat à carnali copula, & ab alio cōsensu expresso, vel tacito, potest ad separationem intendere tuuito viro, supra c. j. in fi. Secus, si consensit in copulam, vt est dictū, secundùm Host. [*Et infra*] ordinarius sup tali matrimonio dubitauit. vnde misit virum ad sedem apostolicam pro habendo consilio [*Nequiuerit*] sic & primus consensus fuit omnino in illis [*Solutus*] de se. nup. c. pen. & vlti. [*Consentire*]
8 etiam ipso † facto per copulam, vt est dictum. Non enim est necesse, quòd eam de nouo desponset, vt quidam dicunt, aget tamen vir pœnitentiam: quia decepit ecclesiam, de sponsa. cum apostolica, secundùm Host. [*Machinatus*] vel secunda machinata. supra eo. super hoc [*Adhæreat*.] No. quia non dicit, quòd de nouo consentiat per verba expressa. sufficit ergo tacitus consensus, vt dixi secundùm Host. [*Concedatis*] & etiam compellatis. Inno. vel. i. concessam ostendatis: vel ideo dixit, quia prius debet vir penitere, vt præ-
9 dixi, secundùm Host. ¶ *In* † *glo. 2. ibi, obseruare*] l. 4. est. vide hanc, & seq. l. j. §. j. supra de foro compe. ex tenore, super vlti. glo. ¶ *In glo. ult. ibi. l pen.*] vide, vt lite non conte. quoniam super glo. per famam. ¶ *In* † *glo. 2. in fine*] secundùm Ioan. ¶ *In glo. ult. in fine*] 32. q. 5. proposito, Gos.

ANNOTATIONES.

a † Inno. Facit, ff. pro so. l. meritò, cum iuribus, ibi alleg. & quod no. de spon. is qui.

SVMMARIVM.

1 *Fide bona ex scientia quis non est.*
Fides sola sine adulterio an dirimat matrimonium, numero 6. & 10.
2 *Machinatio cum effectu an sufficiat absque adulterio ad distrahendum matrimonium, nu. 5.*
3 *Vxore mortua legitima, quid si cognouit eam, cui legitima uiuente fidem dedit, num. 10.*
Quid si ante contraxit cum secunda, & demum cognoscit illam.
Quid si primam non cognouerat tempore contractus cum secunda, nunquid mortua prima, uel religionem intrante, remanere poterit cum secunda num. 5.
4 *Conatus copulæ an in casu huius decretalis, uel aliàs sufficiat.*
6 *Ad matrimonium dirimendum quot requirantur in casu huius constitutio.*
7 *Matrimonij impedimentum ex hac decretali perpetuum est, quā do toleranduum, num. 8. & 13.*
Confessioni coniugum non creditur in iudiciali foro.
Et quæ requirantur, num. 6. 8. & 13.
Eius diremptio à quo peti possit, ibid. num. 9.
8 *Filij ex coniugio, quod non ualet ob impedimentum huius decretalis, quando succedant, & qualiter à parentibus prouidendum eis.*
11 *Epilogus, suffragium, & suppletio glossarum. nu. 12. & 13.*
Adimpleri alterum, quando duo requiruntur, non est satis.

CAPVT VIII.

SI quis vxore. Se sūmat, & qua si totum titulū. & sunt duæ partes. 2. ibi, Cæterum [*Fide*
1 † *data*] quòd post mortem primæ eum illa contraheret, postquam receptam bonam fidem habere non potest, ut dixi, supra capitu. proxi. Idem est, & si fides simpliciter data fuerit. qd dic, ut not. supra eo. cum haberet, uer. nosti [*Ductorum*] dixit hoc Phi. & Gos. quòd reprobatur hæc opinio. Host. qui dixit solam fidei dationem sine adulterio impedire matrimonium: quia de re non uacāte facta fuerat promissio, de eo nec sp. præben. c. 1. & 2. & idē dicebat de contractu, & de machinatione. Quid
2 † autem in machinatione dixerit hic Gos. dixi de cōuer. infi. c. t. Dixit enim, ꝙ etiam machinatio cum effectu non sufficit sine adulterio. & quia iura de hac materia loquentia satis hoc exprimunt, papa hoc exprimere non curauit. Hostien. uerò contrarium arguit, argumen. ff. de iudi. eum prætor, & supra de prę sumptio. nonne. Nam papa sciens hanc opinio. reprobando eam in duobus uidetur in tertio approbasse, aliàs hoc de machinatione faeilè iungere poterat: quia nec magnum pergameni spatium occuparet, ar. supra de transla. inter cor. ver. sed neque. de hoc supra eo. super hoc. Cum enim interfectorum coniugis sine machinatione generaliter prohibeatur cō trahere. 23. q. 2. inter fectores. de diuor. c. j. bene est, ut hac intentione interficiens cum illa non remaneat, quam tam nequiter concupiuit, argum. de transla. quanto. & dicit hoc expressum, de conuer. infide. c. 1. sed dic, ut ibi dixi [*Ipsa*] secunda [*Si nec ante*] fidem datam, uel matrimonium de facto contractum
3 [*Superstite*] quid si † mortua legitima cognouit eā non uiter alteri coniugatam: uel quid si mortua prima contraxit cum secunda, & demum cognoscit illam, cui fidem dederat viuente prima? satis videretur idē, argum. de peni. distin. 3. adhuc instant. 8. q. 1. in scripturis. ff. de libe. & post. placet, cum l. seq. ff. si cer. pet. l. singularia. & vide secundum articulum primæ partis quæstionis, quam disputaui de filio legitimato su per regula, sine culpa, de reg. iur. li. 6. [*Cognouit*] etiam
4 † si conatus fuisset cognoscere. supra de spon. c. vltimo, secundùm Vinc. Idem Guil. in Spec. eo. tit. ad fi. qui Vinc. etiam hic dicit, quod dato, quòd maritus cohabitet alti, etiam nudus cum nuda, non tamen coiuit, non potest fieri diuortium; alleg. in contrarium. 32. quæst. 1. dixit. Hostien. tamen in contrarium eius, quod dictum est, solum conatum non sufficere, allegat iura alle. in gl. in vet. an contra, respondens ad decre. vlti. de spō. ꝙ hic delinquebat, ibi non,

ad c.extraordinaria,respondet. ꝙ ibi non fiebat ten-
tatio maritali affectu:sed hoc solu. non uideo, quid
iuuet, unde dic melius. ꝙ ibi fiebat extra naturalia,
nec ob.secundum eum lex,quod quisque iuris:quia
loquitur in sentētiis,& statutis.in quibus uerba cum
effectu sunt accipienda,infra de uer.signifi.in his. er-
go aliud in delictis,vbi punitur affectus sine effectu.
Dicit tamen, ꝙ hoc terminare non audet:quia & in
delictis plerunque, non obest conatus, sed requiri-
tur affectus cum opere,de bigamis,nuper,& c.fin.&
patet in his,quæ not.supra eo.super hoc[*Eandem*]nec
5 machinatio† ab alterutro intercessit. Quid si primā
non cognouerat, quando contraxit cum secunda,
quam cognouit,nunquid mortua. Primam,uel reli
gionem intrante remanere poterit cum secunda?di
cunt quidam, ꝙ sic, argum. supra de biga. debitum.
33.distinct. Valentino,ex nouo consensu, supra cap.
proxi.Inno.contra,& bene,ut hic patet.& supra eo.
significasti,& c.cum haberet,& infra de eo,qui cog.
con.discretionem.Host.idem & Guil.in Spe.eo.iiiu.
in fi.& est casus, supra c.2. licet quidam dicant con-
trarium & malè. dicentes, ꝙ sicut ad efficaciam hu-
ius impedimēti requiritur fides, uel matrimonium
cùm copula, sic requiritur. ꝙ copula interuenit cū
prima[*Cum ea*] cui fidem dederat:aliàs cū qua de fa-
cto cōtraxerat[*Si prius*] quàm fidem daret, vel de fa-
6 cto contraheret, & per hoc † patet duo esse necessa-
ria coniunctim ad matrimonium dirimendū,fides,
& copula.matrimonium de facto cōtractum, & co
pula. Sola ergo copula non dirimit, nec sola fides,
uel matrimonium de facto,ut hoc, supra eo.signifi-
a casti',secundū omnes. Host. dicit adhuc requiri ter-
tium,scilicet ꝙ inter primo coniunctos nō subsit ca
nonicum impedimentum:aliàs cōtra, de spon.cum
in apostolica.& quartum,scilicet mala fides:aliàs cō
tra,sup.c.proxi.& c.1. secundum Host. qui etiam re-
mittit ad ea,quæ no.in sum.eo.tit.Istud autē impedi
7 mentum †est perpetuum. Vnde, etiam si recederent
expressè ab antiquo consensu, & de nouo consenti-
rent,non esset matrimonium, sup.eo. super hoc. in
foro tamen iudiciali non crederetur coniugibus e-
tiam ambobus, si dicerent inter eos adulterium, &
fidem præcessisse,de eo,qui co.con.super eo.in foro
tamen pœnitentiali crederetur, & si aliter non pro-
barent,& tunc,quantumcunque ecclesia hoc præci
piat,non debent commisceri,de sent.excom.inquisi
8 tioni.De filiis† autem ex secundo tali coniugio geni
tis,dicebat Pe. ꝙ ex quo impedimentum occultum
erat,& probari non potest,succedent cum legitimis.
poterunt tamen secundum eum parentes prouide-
re ponendo illos in aliquo monasterio mēdicanti:
quia aliàs succederent parentibus,C. de episc. & cle-
ri.omnes. & si hoc facere non possunt, instituāt eos
in modica quantitate,& illi non poterunt agere nisi
ad supplementum,C.de inoffi.testa.omnino,secun-
dum Pe.de Samp.& uide quod dicam in simili quæ-
stione,de pœnit.officii[*Tolerari non debet*] tertio pro-
uocante, & petente diuortium,secundum Hoff.be-
ne, qui dicit in libel. suo titu. de spon. & matri. ner.
9 quintum impedimentum, ꝙ† alter contrahentium
hoc casu non audiretur contra reliquum prouocā-
do ad diuortium, cum sint in pari delicto. & sic nil
Iudæus Iudæo &c. C.de inoffic.testa.l.in arena,ff.ne
quid in loco,pu.l.2.§. si quis in loco. dicit tamen, ꝙ
quilibet de populo poterit libellum offerre, in quo
narrando factum petet diuortium.tu dic etiam alie
rum propter periculum animæ prouocantem audi-
ri,de re iudi.lator, ubi de hoc, in gloss.1. & capitulo
consanguinei, & de præsumptio.tertio, ubi de hoc,
10 in glossa secunda[*Dum uixit*] si igitur † illa mortua
cognoscat illam, cui prius fidem dederat per id non
dirimetur matrimonium inter eos per hanc literā;
quod intelligas saluo eo,quod dixi,super uer.super-
stite[*Vxor*] etiam incognita, ut supra dixi[*Illa in*] cui
fidem dederat, uel cum qua de facto contraxerat.
11 ¶Gloss.1.† arguit non nocere &c. allega.tria iura,&
6.in contrarium. finis respondet per quæstionem.
12 ¶[*In† glo.1.ibi,l.1.in fine*] uide in præ.c.fi.de spon. super
13 ultima glossa. ¶[*In† glo.1.ibi, & ita est,arg.*] dicit Host.
quòd istud,arg.non colligitur hic.nam ad inducen-
dum hoc impedimentum requiruntur duo, scilicet
fidei datio, aut contractus de præsenti, quorum u-
trunq; est hic perfectum.aliud, scilicet carnis copu-
la,quod forte non est attentatum.unde nota, quòd
quando duo requiruntur, alterum quorum per se
non sufficit, non est satis alterum adimpleri,de hoc
supra de rescri.ex parte.1. ¶[*In ea.gl.ibi,iuuenis*]de hoc,
supra de eo,qui in poss.c.1.

ANNOTATIONES.

a ¶ Significasti. Ibi est casus de hoc, & ibi vide Io. An.& glo.no. expressum.& vide Ioan.An.in Spec.infra allega.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio tituli.*
Lepra dirimit sponsalia, non matrimonium.
De leprosis ubi tractetur, quod huic titulo conueniat, uel alia de causa.

De coniugio leprosorum. Rub.

1 ¶Viso† de quibusdā impedimentis matrimonio-
rum,de impedimento morbi lepræ submittit,quod
licet dirimat sponsalia, tamen matrimoniū non dis-
soluit,ut infra per totum,secundum Goff.& Hostiē.
ad hoc,facit.32.quæstio.5.si uxorem. 33.quæstio.2.
hoc ipsum,conuenit titulo, de iureiuran. quemad-
modū, uer. quod si quam plura iura de leprosis lo-
quuntur,sed non faciunt ad titulum,sicut de cor.ui
cia.ex parte,de cleri.ægro.c.2.& 3. de cōuer. coniug.
ex parte.2.de ec.ædifi. facit,infra qui fin.sint legi.per
uenerabilem, ad finem, de quatuor generibus le-
præ, uide in text.& gloss.de pœniten. distinct.1.§. ex
his,uer. Moysi, quoque.

SVMMARIVM.

1 *Leprosus,matrimonium contrahere potest. ad dominum communione separatur,nu.2.an talem teneatur sequi uirum uxor,nume.7.*
Lepra non dirimit matrimonium, imò sanus ea infecto debitum reddere tenetur,præterquàm in casu,nu.3.& 6.& 7.
Soluit sponsalia tamen de futuro.
2 *Caro una, ut intelligantur esse uir & uxor, & quando sint, nume.3.*
4 *Epilogus,& suffragium glossarum, nu.5.*
Diutius aduerbium,quantum temporis comprehendat, nu.6.
6 *Suppletio, uel additio glossarum.*

CAPVT I.

PEruenit. Tota rubrica in summa hoc in-
1 tendit. Leprosus† matrimoniū
contrahere potest, & lepra su-
perueniens non dirimit matrimo
nium. imò sanus infirmo te-
netur reddere debitum, nisi ad
continētiā possint induci.Sol-
uit tamen sponsalia de futuro,& diuiditur hęc decr.

in

in duas partes.prima narrat cafum. fecundo diffiniẽ dum committit.ibi,Quoniam igitur. circa hanc decre.dicebat Hoftien.de confuetudine leprofus extra communem habitationem hominum ponitur.nec ipfum uxor fequitur:ad fequendum monetur: fi nō poteft induci,& uterque uult continentiā promitte re,recipitur:fi continentiā promiffam alteruter uiolat, excommunicatur (*Generali*) ideft generalisfima.
2 nam ubique terrarum fic feruatur, & feruari debet propter timorem infectionis, argumē.de fta.mona. ea,quæ,§.1.de quo dic,ut not.fupra de confu.cum di lectus,§.2.ad fi.Hoftien.(*Vna caro*) ideft ad unam car-
3 nem procreandam coniuncti (*Sint*) poft carnis† copulam, fupra de conuer. coniuga. ad apoftolicam. uel ibi effe debent, ex quo de præfenti contraxerūt, quicquid eis acciderit poft contractum,ut fequitur, & infra capitu.proxi.fecundum Hoftien.(*Ad hoc*)fcilicet ut debitum reddat.Hoftien.(*Eis*) uolentibus, & confentientibus.Hoftien.(*Seruent*)ideft fe feruaturos uoueant.aliter non debet fuftineri, quod uiuant feparati. fecundum Ala. uel dic, quod eft comparatiua permisfio,fiue difpenfatio.Vincen.(*Mandatum*) ab eis fponte receptum de feruanda continentia. Hoftien (*Contempferint*) & adulterium commiferint.Hoftien(*Excommunicationis*) feruandæ,quoufque præfentiam agent,fupra de fpon.ad audientiam,in fine.Ho
4 ftien.¶ Gloff.4 refpondet per quæftionem. ¶ Vltima gloff.fuccesfiuè de duobus quærit, & foluit. ¶ *In*
5 †,*lo.4. ibi,l.1 §.ait prætor*) uide in præ.decre. de caufis, fuper gloff.fin.(*& ibi,cum domini horreorum*)fi dominus per biennium non apparuit. & non foluit cōductor horrei.uel infulæ, licitè petit dominus illa aperiri, & per publicas perfonas illa,quę funt intus,defcribi(*& ibi,quod dicitur*)aliàs,quod dictum poft multum temporis.ideft poft quinquennium feparatio bonorum peti non poteft. ¶ *In glo pen.ibi,quod nifi,in fine*) incipit, §.fi ex prouincia.uide,de fpon.de illis, fuper 1.gloff.
6 ¶ *In*†*glo.1.ibi.ueteris teftamenti*) Nume.duodecimo ¶ *In glo.hic non, in fine*) quandoque , ufque ad decenninm, fupra tit.1.cum haberet. adde,quod dixi, de fideiuf. capitulo fina.dixit Hoftien. hoc,Diutius.intelligendum, quoufque querela ad iudicem perueniat, uel fibi notoriè liqueat,quod uiuant incontinenter.Nā fi fimul uiuentes continenter uiuunt, nec unus alius impedit,ecclefia fuftinebit.trigefimatertia quęftione quinta. quod deo.idem, fi feparatim uiuant, ut fequitur. fed adulterio patente, ex officio præfiget diem, quo fimul maneant, fupra de offi. ord.c.
7 †.fecundum Hofti. ¶ *In*† *glo.no.quòd,in fine*)
a Ala.fi ergo transfert domicilium, femper fequatur eum,de parochia,capitulo fina. fecundum Hoftien. ¶ *In gl.nunquid,ibi, non fraudet ur*) propter uiri diftātiam. Ala. (*& ibi, lui iuris*) ut plus contineat.R. (*& ibi, compelletur*) argumen. contra prima, quæftione prima, uerum , ubi de hoc, & plenius, trigefimafecunda quæftione quinta,fi uxorem quis.Mel.dicebat, φ licet fanus teneatur reddere,non debet compelli,arg. canonis,& l.alleg.in fi.præ.glo.& uide,quod dicam, infra capitulo proxi. in fine.

ANNOTATIONES.

a ¶Secundum Ala.Vide Bart.in l.Mœuia, §.fin.ff.de annu. leg. & Cyn.Sali.& Bald.in l.pen.C.de ope.libe.

SVMMARIVM.

1 *Propter lepram matrimonium non feparatur: fecus in fpirituali, nume.7.*

Leprofus contrahere ipfum poteft , eique foluendum eft debitum.

Vxorem dimittere quibus cafibus liceat, uer.excepta caufa, & nume.7.

Coniuges participare inuicem cafus fortuitos præ cæteris humanum eft.

2 *Afflictio afflicto non addenda.*

Deus non fecit ullum, cui non prouideat.

Infelix uix eft,quin fuam inueniat infelicem.

3 *Debitum coniugale tenetur alteri alter coniugum reddere, nifi in cafibus,& quibus,nu.9. & ad hoc poteft ab ecclefia cogi ,fed non femper,num.4.*

5 *Epilogus,& fuffragium gloffarum. nu.6.*

Tutor effe non definit,qui caufa reipublicæ abeft.

Indefinita non æquipollet uniuerfali femper , §. in glo. penul. & num.8.

Mos teftatoris, & regionis ponderandus.

7 *Additio gloffarum.*

Principis excipitur interpretatio.

De fimilibus ad fimilia in iure proceditur.

CAPVT II.

Voniam. Summarium eft in c.fupra proxi & funt tria dicta.fecundū ibi.leprofi.tertiū ibi,quod
1 fi.& fic fumabat Hoft.propter†lepram matrimonium contractum non feparatur: leprofus contrahere poteft matrimonium : quia nec prohibetur: foluendum eft debitum leprofo ex præcepto apoftoli, contra quod occafione lepræ nulla datur exceptio[*Excepta causa*] ex hac ergo caufa licet. 32. quæft. i. dominus. de hoc infra de diuor. fignificafti. Hoftiē [*Vxorem*]poft matrimonium confummatum, fed nec ante.nifi in cafu,de conuer.coniu. uerum.& c. ex publico [*Grani*] qualicunque , etiam fi oculos, vel nafum amitteret.vel paralytica fieret: nihil enim tam humanum.quam coniuges adinuicem participare tales cafus fortuitos.ff.folu.mat. fi cum dotem. §.fi maritus. Hoftiē.[*Separanda*] per ecclefiam[*Dimit-*
2 *tenda*] per virum. non enim †addenda eft afflictio afflictæ.7.q.i.cum percusfio[*Inuenerint*] non facit Deus aliquem cui non prouideat. Vnde dicebat Hoft.fe vidiffe de facto. quod tales inueniant vxores : quia vix eft aliquis infelix, quin fuā inueniat infelicem [*Apoftoli*,]prim. ad Chorin.7.ibi: vir non habet &c. & no-
3 lite fraudare & c.[*In hoc cafu*]fcilicet occafione†lepræ. Poffet enim effe alia caufa iufta.puta fi remordet cōfcientia, de fen. exc. inquifitioni, vel quia ecclefia ex caufa hoc inhibet, de matrimonio contracto contra inter ec.cap.2. & 3. & fupra de fpon. cum in apoftolica, & ex caufa fornicationis carnalis. fupra eo.c. & fpiritualis,de diuor.quęfiuit,& c.quanto.fed,nunquid competit exceptio dierum,vel locorum facrorum? dic quod non. nam quamuis petens peccet, & inducendus fit ad defiftendum ; fi tamē omnino infiftat, modis omnibus reddi debet. 32.quæft.2. §.his ita refpondetur, & capitulis feq. & 33.quæft.5. quafi per totum ; quod dic, vt no.in fum.de fpon. fub rubrica de matrimonijs. §. quis fit effectus. verfic. fed nunquid peccant coniuges,& fc.Hoftien.[*Inuenitur.*]
4 Dixit †hoc Hoft. quod quamuis ecclefia diftringere debeat non foluentem debitum;tamen fi vir propter errorem, vel alia de caufa nullo modo poteft reddere debitum , licet excommunicetur ab ecclefia,fententia non ligabit eum quo ad Deum. & fi de hoc conftaret ecclefiæ,non deberet contra eum fententiam dare , fed datam potius relaxare: quia non debet ligare ad impoffibile. ff. de regu. iur. impoffibilium , & fupra de foluto. Odoardus. ¶ Gloffa
5 fecunda † refpondet per contrarium. Glo. tertia,al. lo. And. fuper 4. Decre. E 2 le

le.7.concor. signat unum contrariũ, & ibi remittit.
¶Penul.gloss. ponit Bro. de generali, & de indefini-
ta.ad primum alleg.8.iura.ad secundum. 5. demum
contra secundum allega.tria iura. contra primum,
quinque. soluit utrunque. ¶Vltima glo.alle.6.con-
6 cor.signat unum contrarium. ¶*In gl.3 ibi,nec ille*]da
tur curator in locum tutoris, qui reipublicæ causa
abest:nec ille per hoc desinit esse tutor. ¶*In gl.pen,ibi,*
procurator cui] uide, de rescrip. ex parte decani. super
glo.& ita [*& ibi,§ Lucius*] uide. de præben.dilecto, in
glo.2.[*& ibi,si seruitus*] uide in c. quia circa, super ult.
gloss.[*& ibi,pluribus*] uide, de sent.exc. cum pro cau-
sa,super ult.glo. [*& ibi, non aliter §.1.*] si testator lega-
uit iuuenes, quos in ministerio habebat, mos testa-
toris,& regionis ponderabitur: aliàs uidetur intelli-
gendum de his, qui excedunt adolescẽtiam, nec dũ
sunt inter senes computandi [*& ibi, scientiam*] uim ui
defendere omnes leges &c.[*& ibi,obligatione*]uide,de
priuileg.pastoralis,super ult.glo. [*& ibi,age cum Gemi-*
7 *niano*] uide,de transla.c.1.super glo.2.¶*In glo.32.quæ-*
stio.7. in fine] dicebat Hostien. aliud in carnali matri-
monio,ut hic,aliud in uinculo ecclesiæ, & simplicis
sacerdotis,ut ibi. Ratio,quia primum de iure natura
li:secundum de iure canonico,arg.de consuetu.c.fi.
de spon.duo.c.fi. item in carnali non imminet peri
culum nisi uni personæ, quæ se ab initio uoluntariè
obligauit,& qui contraxit,suspicari debuit hoc eue
nire posse. In spirituali uerò imminet periculũ plu-
ribus.qui nec sunt requirendi.de elect.Osius,secun-
dum Host.tu dic ut in contrario dixi, ꝙ etiam spiri-
tuale non dissoluitur quò ad uinculũ. ¶*In gl.no.quòd,*
8 *ibi,in iure*] princeps tamẽ semper excipitur,cuius in-
terpretatio est tam necessaria,quàm generalis,C, de
le.& con.l.1.R. procedimus enim in iure de simili-
bus ad similia,de rescri.inter cæteras.Host.[*& in fine*]
de quo dic,ut no.infra de elec.ut circa,lib.6. ¶*In glo.*
9 *ult.ibi,quòd si dormierit*] dic ut ibi [*& in fine*] quid si uir
ẽ ethicus,& vxor exigit,& si ille reddat, est mortuus
argum. ꝙ non teneatur, quia ordinata charitas est,
ut prius sibi consulat.88.distin.non satis, & supra de
usu pal. nisi specialis, Vincen.

S V M M A R I V M.

1 *Lepra soluit sponsalia,nisi in duobus casibus, & alio,nu.3.*
2 *Glossa quæ olim contextus euasit.*
Ex traductione firmatur matrimonium, & inducitur præsumptum, & quibus casibus.
3 *Consumare pro contrahere, num.5.*
4 *Suffragium glossarum.*
De nouo quæ emergunt,nouo indigent auxilio.
Mulier decipiens non iuuatur uelleiano.
5 *Additio glossarum.*

C A P V T III.

1 Iteras. Summatum est, supra c.1. di-
cebat Host,lepra soluit spon-
salia. nisi transierunt in matrimoniũ præ
sumptum. Communis diuisio, secundo
ibi, Respondemus [*Post sponsalia*] ideo di-
cit, quia si scienter quis contraheret sponsalia cum
leprosa, compelleretur consumare, sup. de spon. ex
literis,& c.requisiuit,ad hoc,infra titu.1.per totum,
2 C.de ac.& ob. sicut, Hostien. [*De futuro*] hoc uerbũ
olim fuit gloss. Alã. qui dicebat, capitu.l aliter non
tenere [*Traducatur*] ex traductione ergo firmat ma-
trimonium,& inducitur præsumptum,ad hoc, & su
pra de restitutio.spoliat.ex parte,& no. supra de spõ,
adolescens, quod intelligi potest, quando mulier
corrupta est indistinctè. Idem,si maritus dicat se illã
cognouisse, uel si impubes ibidem facta sit pubes.
ff.de ri.nup.minorem, nisi mulier illum conuincat
per corporis aspectum, ut no.sup de despo.im. impu.
continebatur. Hostiens.[*Consumandam*] id est contra-
3 hendam. nam si contracta esset, bene compellere-
tur, ut dictum est, supra capitulo prox. unde sequi
tur [*Ad eam recipiendam*] scilicet per uerba de præsen-
ti, nedum consumandam, ut est quæsitum, secun-
dum Hostien. G. cõsumatum debet esse hoc in tex.
& ita gloss.super uer.sponsalia, debet esse,super glo.
prima [*Sponsalia*] si tamen sponsus sanus infirmam
cognosceret,esset matrimonium præsumptum, su-
4 pra de sponsa is qui,Hostien ¶*In glo.1.ibi,ex causa*] ui
de.de iudi.capitulo primo, super glossa secunda [*&*
ibi,si mulier in iure] si mulier sciens se non hæredem,in
iure se respondit hæredem, non iuuatur Velleiano:
quia decipit,sed si decepta fuit, licet in eam detur
5 actio,cõpetit sibi exceptio. ¶*In glo.1.ibi,consumatum*]
id est per uerba de præsenti contractum. Abbas.

S V M M A R I V M.

1 *Continuatio tituli.*
De seruorum coniugio loca iuris alia, quàm quæ hic sint, indicat.
Erroris,& conditionis impedimentum impedit, & dirimit, excepto casu.

De coniugio seruorum, Rub.

1 ¶Viso de matrimonio in genere, de coniugio
seruorum submittit in specie, secundum Da.uel ali-
ter.uiso de impedimento lepræ, quod matrimoniũ
nõ dissoluit,videamus de impedimento erroris cõ-
ditionis, quod impedit,& dirimit,nisi ex certa scien
tia fuerit ratificatum uerbo, uel facto,infra capitu-
a lo fina.& per totum,secundum Goffred.& Host.[a] ha
betur materia.29. quæstione secunda,per totum, &
conuenit,supra de præsump.illud.

ANNOTATIONES.

a ¶Host.Vide ad materiam huius titu.l.unam,§.sed si quis homi-
num,& le.& in aucten.ad hæc,C. de La.li.tol.

S V M M A R I V M.

1 *Seruus etiam contradicente domino contrahere potest, nu.4. sed ob id non minus tenetur seruire,nu.4.& 8. potest fieri monacus,& quando uendi cogatur dominus,nu.6.& 9. & quando baptizari,num.7. pœnitentia potest ei iniungi, & qua, ibid. reddere debitum uxori an proponere domino debent, nu.9. & corrigitur lex, num.3.*
2 *Famuli quidam etsi sunt,homines tamen sunt.*
Seruitutis macula abluitur morum puritate.
3 *In matrimonijs canoni standum, non legi.*
Matrimonia non debent prohiberi sub ulla conditione,uel aliter, sed esse libera.
4 *Licet aliquid, quod non est honestum.*
Domino in quibus obedire non debeamus, quæ seruus etiam factus maritus ei debeant, & in quibus parere, & numero 8. & 9.
5 *Epilogus suffragium,& additio glossarum, nu.6.& 7.*
Patrem sequuntur nati ex matrimonio.
8 *Prior tempore in temporali non est prior in iure spirituali rei.*
Cum onere suo etiam persona transit.
Principale qui concedit,& accessorium uidetur concedere.
9 *Euenire quod possit,præcogitandum,in fine.*

AC-

C A P V T I.

Ignum. Casus. Seruus† cōtradicente domino contrahere potest: sed per hoc non minus domino seruire tenet. & potest diuidi in duas partes. prima ponit dictū, & eius rationem. 2. quandam dubitationem soluit ibi. debita[*Apostoli*] ad Gala. 3. glo. ad col. 3. Host. [*Serumi*] 29. q. 2. §. 1. Ca-
2 to, Quos†famulos dicis, homines tamen esse memē-
to. apud deum enim puritate morum abluitur macula seruitutis, ut dicit Hiero. ad Ruffinum. 35. [*Ma-*
3 *trimonia*] Corrigitur† ergo lex. C. de incest. nup. cum ancillis, quæ uocat tales coniunctiones cōtubernia, & standum est in his canoni. & dixit Host. ꝙ hæc litera est contra multos principes nostri temporis, q etiam liberos sine sui licentia non permittūt matrimonialiter copulari. contra id. C. si nup. ex rescri. l. 1. & 2. & quod dicitur, supra de spon. Gemma, cū suis concor. ad idem, C. si rec. prouin. uel ad eum p spō. de. l. 1. est etiam contra illorum consue. qui non permittunt uiduas contrahere, nisi prius redimantur
4 [*Probiberi*] sub. honestum est tamen† ꝙ de dominorum consensu contrahant: tamen & si dominis cōtradicentibus &c. Host. [*Ratione*] quia nec esse potest contra euangelicam ueritatem, supra de spon. c. 1. & est fi. supra de præben. ratio. Hostiē. [*Debita*] q. in his, quæ contra deum sunt, non debeant domino obedire. 11. q. 3. qui resistit, & c. Iulianus, nec in his, quæ constat esse iniusta, de temp. or. dilectus, ubi de hoc. aliàs temporalia, quæ seruus habet, omnia sunt domini, & animaduertere potest in eum, quod dic. ut insti. de his, qui sui, uel alie. iu. sunt. 1. respon. ad fi. & §. 1. secundum Host. [*Consueta*] certe & non consueta, quia omnia sunt domini, ut dictum est. uel ideò dixit hoc. quia si in aliquibus regionibus esset cōsuetudo, ꝙ ad certa tantum seruitia astringeretur, ecclesia talem consue. deberet tueri, argum. ti. 1. c. uno, C. de longi temporis præscri. quæ pro liber. l. r. 2. & 3. &
5 no. infra de Iudæis, multorum Host. ¶ Glo. 1. †obiectionem soluit distinguendo. ¶ Vlt. gloss. respondet per quæstio. ponit opi. alleg. in contrarium. a. quæ-
6 rit, ponit opi. 1 Ala. approbat contrarium. ¶ *Int glo. 3. ibi. §. nobis*] etiā serui possunt fieri monaci: quia quantum ad dei cultum neq; masculus, neq; fœmina &c. ¶ *In ult. glo. ibi, possessionum*] uide, supra gl. proxi. [*& ibi. §. pen.*] & loquitur de seruo, quem dominus nimis seuerus uēdere cogitur, & de seuero etiam & eo, qui seruum ad impudicitiam cogit, loquitur. l. sc. si do-
7 minus. ¶ *Int gl. 2. ibi, baptizatus*] baptizari ergo pōt seruus, nec per hoc fit præiudicium domino, secundū Per. & Abb. quod intelligas, si dñs eius Christianus est: alias dic, ut infra de Iudeis, c. fi. & de hoc dicam, eo. tit. c. 1. [*& ibi, præsentia*] ad hanc tenetur, seruus per decre. statim alle. quia & si excommunicatus est, tenetur ire ad curiam. quod dic, ut infra de sen. exc. relatum. sed, ut dixit Host. nō est iniungenda seruo pœnitentia eleemosynæ, cum nihil habeat. insti. p quas per. nobis acqui. §. item nobis, & sequentibus, neq; ieiuniorum, neque uigiliarum, neque alterius maceratîonis, neque aliqua alia, per quam redderetur inutilis domino suo ad operandum: quia dominus non debet priuari suo iure sine sua culpa, supra de cōstit. c. 2. Iniungatur ergo, ꝙ uadat ad ecclesiam, cum poterit bono modo, & huiusmodi leuia, considerata qualitate criminis, & psonæ, uel orationes, quas potest facere laborando, & etiam per uiam eundo, arg. ff. de ope. libe. l. antepen. potest etiam ei iniungi pro pœnitentia labor, quem sustinet domino seruiēdo, & quod ei bona fide seruiat, nec aliquid subtrahat, & patientia seruitutis, secundum Host. ¶ *In gl. 2. in fi.*] secundum. T. ¶ *In glo. coniunx. ibi, separari*] de hoc. 81. distin. cum omnibus[*& ibi, petens dominum*] nisi consuetudo loci esset in contrarium, infra eo. licet [*& in fine*] idem Phi. Goff. & Host. Gul. Na. contradicens. ꝙ
8 †nati ex matrimonio sequūtur patrem, ff. de sta. ho. cum legitimè. 32. q. 4. liberi. de hoc, de seruis non or. c. fi. ¶ *In glo. ult. ibi, obediendum*] quia seruus prius domino obligatus, cum eodem onere transiuit ad uxorē, de pigno. ex literis. & ad hoc facit text. ibi, nō minus. & sic facit pro domino prioritas temporis, infra de reg. iu. qui prior est. sed pro uxore facit, quia magis priuilegiata est sua causa: quia scilicet eius obligatio spiritualis, & sacramentalis. Prima uerò temporalis, & dominicalis, quo casu sæpe posteriorem præferi-
a mus. infra de præben. is qui[a] [*& ibi, peteret seruum*] arg. ff. ad Sila. si quis in graui, §. si cum omnes. si seruus
9 †contraxit sciente & permittente domino, debet debitum reddere: quia cum dominus concessit principale, & accessorium concessisse uidetur, de offi. delega. prudentiam. Si autem eo cōtradicente, uel ignorante, uidetur quod debeat mandatū domini adimplere, nisi probabiliter ex dilatione timeat adulteriū aliàs posset dñs officio suo omnino priuari. Rai. [*& ibi, sequi*] sed si est libera [*& ibi, alij*] Ro. Go. Phi. & Inno. & idem Vinc. tunc maximè, quando de uoluntate domini cōtractum fuit matrimonium [*& ibi, pro habenda*] T. & cogi debet uendere alii bonas cōditiones afferenti [*& in fi.*] & ff. de offi. præfec. ur. l. 1. §. ꝙ autem. dixit Hostiē. si seruus contraxit cum serua, & sunt diuersorū dñorum, uera sit opinio. T. & sequacium. unde dicebat Inn. diuersorum dominorū cōiuges non debere sic diuidi, quin aliquando sibi debitum reddere possit. Dixit autem Hostiē. ꝙ si sunt eiusdem domini, aut ambos uendat, aut ambos retineat. Si uerò seruus contraxit cum libera sciente, locum habet opi. Ala. & imputet sibi illa, quæ debuit præcogitare hoc euenire posse, supra de ser. non or. c. 1. & in hoc casu non impedietur dominus, arg. C. de Iudæis, nemo, C. man. in re mandata.

A N N O T A T I O N E S.

a ¶ Qui. Ibi uide glo. 2. & in c. qui prior, præl. & de maio. & obe. per tuas, & uide, in l. priuilegia, ff. de priui. credi.

S V M M A R I V M.

1 *Cum ancilla si liber contrahat matrimonium ignoranter, separatur, nisi postea hoc sciens eam cognouerit, nu. 1. & 4. secus etiam si erat libera, & putabat ancillam, num. 3.*
2 *Error quis impediat & dirimat matrimonium, nu. 3.*
3 *Cum ascriptitia si contrahatur matrimonium, tenet.*
4 *Actu unico quis perdit ius suum.*
Dotem perdit, quæ est adulterata, in fine.
5 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 6.*
Dubitans, pro ignorante habetur, & non est id perpetuū, nu. 7.
7 *Additia glossarum.*
In possessione quæ est libertatis, uel matrimonij, in ea talis est habenda, lite pendente, nec ei turbanda possessio, uer. & ipse Hostien.
Alimenta non negantur pendente causa ei, quæ est in possessione matrimonij, in fine.

C A P V T II.

1 PRopofuit. C. separat† in fimoniū quod liber ignorāter cū ancilla contraxit, nisi postea hoc sciēs illam cognouerit, & sunt duæ partes. in 1. propositio facti, in secunda diffinitionis cōmissio

ibi, Mandamus, & in diffinitione distingult secundũ
membrum, ibi, Si uerò. dicebat Host. liber cum an-
cilla contrahens diutius cum ea habitauit, tandem
conditionis errorem illi obiecit: nõ auditur, si de er
rore certificatus illam cognouit. sin autem & cõtin-
git matrimonium separari, reddere debet pecuniã,
quam occasione dotis à muliere recepit[*Diutius*] sed
hoc non obest. sic, supra de eo, qui du. in ma. cũ ha-
beret, contra, infra c. proxi. ibi, sol. Host. [*Conditionis*]
2 error iste† impedit & dirimit matrimonium, nisi po
stea ex certa scientia ratificetur tacitè, uel expresè, s.
eo. ad nostram. idem in errore personæ: secus in erro
re fortunæ, uel qualitatis, ut probatur. 19. quæst. 1. §.
1. & quod dictum est de errore qualitatis, est uerum,
nisi in casu, scilicet cum intendo cõtrahere cũ Chri-
stiano, & est paganus, iudeus, uel hæreticus. hoc e-
nim non tenet matrimonium, etiam si contrahere-
tur à sciente, nisi ad hoc ut conuerteretur ad fidem.
28. quæstio. 1. per totum. Hostien. de hæretico, uide,
quod dixi. de condi. appo. c. fi. super glo. 1. [*Et infra*] ad
debat mulier, quòd ipse, ex quo hoc sciuerat, eã co-
3 gnouerat. Pet. & Abb. [*Ancillam*] si quis† contrahat
cum libera, quam credit ancillã, tenet matrimoniũ:
quia non est ibi error conditionis seruilis, & est præ
sumptio. ꝙ libentius contraxisset cum ea, si sciuisset
illam liberam. unde dicebat Phi. hoc impedimentũ
inductum in fauorem libertatis. & hoc dictum Vin-
cen. tenet Innoc. hic, & Host. infra c. ulti. & est casus,
in quo iudicatur pro inuito, ff. de neg. ge. soluendo,
ff. de li. cau. l. 1. 2. & 3. cum ascriptitia uerò uidetur, ꝙ
non teneat matrimonium: quia dicit lex, ꝙ inter a-
scriptitios, & seruos nulla est differentia, C. de agric.
nec diutius. uerius est, ꝙ tenet. quia liberi sunt. & po-
test ascriptitius permanere in possessione, in qua est
præter uoluntatem domini, C. de episc. & cleri. iube-
mus, & auct ascriptitios. Vincen. & facit, quod no.
infra de Iudæ. multorum, & c. de hoc. 19. quæstio. 2.
in summa [*Carnaliter*] uel aliter consensit, quod dic,
4 ut infra c. fi. Hostiẽ. [*Cognouit*] no. ꝙ† quis unico actu
perdit ius suum. de hoc, supra de constitut. cum ac-
cessissent [*Fuerit*] quia non cognouit eam, ex quo sci-
uit illam esse ancillam, & sic seruitute probata sentẽ-
tiam &c. Hostiẽ. [*Mulieri*] id est domino mulieris, uel
de æquitate canonica loquitur. Innocẽ. si. quod no.
13. q. 2. illud, in princip. & uide in Specu. de dona. in-
ter ui. & uxo. §. fi. uer. sed qua actione [*Concessit*] dice-
batur in an. sicut iustum fuerit. dicebant. T. & Vinc.
id dictum, quia si adulterata esset, dotem perderet,
5 de dona. inter ui. & uxo. plerunque. ¶ Glo. 2.† respon
det, per. q. quid de illo, qui non credidit. alle. pro eo.
6. iura, & duo contra, & soluit distinguendo. secũdo.
g. quærit, arguit, proponit duas opinio. & soluit, &
6 huic literæ respondet. ¶ *In† glo. 2. ibi. l. 2.*] uide, de offi.
delega. cum contingat, super 1. gl. [*& ibi, habendus est*]
unde indebitum solutum repetit [*& ibi. §. his qui*] qui
dubitat, an homo apud eum existens sit liber, nõ te-
netur interdicto, de libe. ho. exhi. [*& ibi cum ante, quàm
partes*] si ante, quàm partes caducæ à fisco peterẽtur,
hi qui se existimabant hæredes, uendiderunt hære-
ditatem, non tenentur ad usuras precii. sed melius fa
cit, §. à quo. uide in c. cum contingat, super 1. gloss.
¶ *In glo. ult. ibi, §. ult.*] incipit, eius nomine, uide de præ
sump. illud, super gloss. 4. [*& ibi, Proculus*] uide de eo,
7 qui duxit. c. 1. super 1. gloss. ¶ *In† gl. 2. ibi. l. ult.*) uide, qđ
no. C. de acqui. pos. l. nemo (*& ibi, inquisitioni*) uide, qđ
ibi dicam, in gl. quid si. (*Cum antequam partes*) glo. Ala.
& uide, quod no. de rescrip. cum contingat, in glo. 1.
dixit Hostien. ꝙ illa & similia intelliguntur, cum agi-
tur de contrahendo, remittens ad ea, quæ de simili
a materia notauit, qui cle. uel uo. ueniens[a], in fi. & ibi,
dic secundum. T. (*& ibi. T. dixit*) Vincen. Phi. Gof. &
Inno. & hoc sequor de rigore (*& ibi, sed satis*) uidetur
idem. G. Na & idem per omnia. Hostien. & his fauet
æquitas. & ipse Host. inducit. supra tit. proxi. quoniã,
dicens, ꝙ ipse non cognoscit eam tanquam seruam,
uel liberam. sed tanquam illam, quæ est in quasi pos
sessione libertatis, & si libera non sit, & tanquam il-
lam, quæ est in quasi possessio. matrimonii, & si uera
uxor non sit, & lite penden. talis est habenda, nec est
eidem sua possessio turbanda. & dicit hoc satis exp̃s-
sum, de frigi. fraternitatis, §. nam si tantum, qui fil.
sint le. cum inter 1. remittit etiam ad ea, quæ not. in
sum. eo. titu. §. si. uer. quid si lite, & supra de conuer.
con. c. fin. (*& in fine*) adde, quod no. 34. distin. si cuius.
dixit Phi. certum est. ꝙ pendente causa non negabit
ei alimenta, ff. de lib. agno. si neget.

ANNOTATIONES.

a ¶ Veniens. Vide Io. And. infra de eo, qui dux. in marri. quam pol. per adul. capitu. ueniens, in glo. omnino, & Barto. in l. is potest, ff. de acqui. posses.

SVMMARIVM.

1 *Liber est, natus ex libero & ancilla, & ut liber contrahit matrimonium, si ex consuetudine partus conditionẽ sequitur patris. Generese pro aliquo est ius, in fine.*

2 *Temporis diuturnitas, libertatis fauor etiam in dubio prodest, num. 3.*

3 *Epilogus suffragium, & additio glossarum. nu. 4.*

CAPVT III.

1 LIcet. Casus. Si cõsuetudo† est in loco,
ꝙ partus cõditionẽ patris sequa-
tur, natus ex libero, & ancilla liber est, &
ut liber matrimonium cõtrahit. & duo
facit. narrat factum ſm utriusq; partis p
positionẽ. 2. ibi, uidetur, quid sit diffiniendũ. respon.
dicebat Host. sponsus mulieris seruus mon. esse pro-
ponitur, qui pro libero se gessit per decenniũ post
mortem patris, cuius conditionem sequi debet. op-
ponitur: pro matrimonio securius iudicatur (*Sua*) s.
uiri. T. (*Ignara*) sic. sup. c. pro. Host. Credebat. n. eũ esse
liberũ. Pe. & Abb. (*Proponatur*) dicebat forte, ꝙ fuit fi-
lius ancillæ monasterij (*Prouincia*) s. Lombardiæ. T.
Vin. Gof. (*Gessisse*) in hoc est bene uis. Hostien. (*Ratio-*
2 *ne† temporis*) dic, ut no. supra de eo, qui du. in ma. cum
haberet, §. pen. sed contra sup. c. prox. So. ibi, certum
erat de condi. seruitutis, & ideo non ob. tempus. hic
uerò erat dubium, & ideo prodest, necnon & liber-
tatis fauor, ut sequitur. Host. (*Libertatis*) & matrimo-
nii, infra qui ma. ac. pos. uidetur, Hosti. (*indicandum*) s.
3 non esse diuortium faciendum. Inno. ¶ Gl. 2.† soluit
contrarium. ¶ *In gl. 1. ibi, partum*) partus sequitur uen-
trem, & idem sequens. ¶ *In glo. ult. ibi. §. si quis seruo*) ibi,
sunt uerba gl. & ponitur casus de illo, qui reliquit di
rectam libertatem seruo pignorato, quæ de iure stri
cto non ualet, sed propter fauorem libertatis ualet,
ut fideicommissaria (*& ibi. l. 1.*) parentes utriusq; se-
xus, licet filiis etiam emancipatis cuiusq; gradus im-
ponere mandatum, ut seruum in libertatem produ
cant. fouere enim & tueri libertatem est principi, &
4 eius nomini peculiare. ¶ *In† gl. 1. in fi.*) & 32. q. 4. liberi.
a ¶ *In gl. 2. ibi. l. 1.*) de hoc. 12. q. 2. longinquitate[a].

ANNOTATIONES.

a ¶ Longinquitate. Possessio autem serui quomodo perdatur, uide Io. And. in c. 2. de ser. non ord. super gl. 2. & de materia glo. uide institu. de ingenuis, in prin.

SVM.

SVMMARIVM.

1 *Cum ancilla si liber contraxit, hoc ignorans, et ex quo sciuit, nō consensit in eam separatur matrimonium.*
2 *Legatus cognoscit de causis prouinciæ suæ.*
Error quis impediat, & dirimat matrimonium, nu. 7.
Nihil tam consensui contrarium, quàm error, num. 6.
3 *Constat aliquando eo ipso, cum non probatur contrarium.*
Ignorantiam quis regulariter probare non cogitur, licet aliquando secus, & quando.
Iuramento uiri statur de dissensu suo in mulierem.
4 *Matrimonium quibus ratificatur modis, uerba, uel facto, & nume. 7.*
5 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 6.*
Inuitus dicitur, qui non consensit.
Nouum quid quando dicatur, exempla quædam afferuntur, §. in gl. 2. uer. sed si manente.
Nouus consensus quando requiratur, ibid.
7 *Additio glossarum.*
Copula carnalis nunquam probat consensum, nullo præcedente tractatu.
Contractum confirmare an cogi possim, qui nullus est ex conditione meæ personæ, sed pars alia contradicitur, in fine, iuncta gloss.

CAPVT IIII.

1 AD nostram. Casus. Si liber † con-
traxit cum ancilla
hoc ignorans, & ex quo sciuit, non con-
sensit in eam, separatur matrimonium,
& cū alia contrahere poterit. & sunt duæ
partes. 2. ibi, Ideoque. & dicebat Host. miles ab uxo-
re propter conditionis errorem separatur, si ignorā
ter contraxit, nec post certificationem in ipsam taci
tè, uel expressè consensit, ut cum alia contrahat, licē
2 tiatur [*Militem*] erat † iste de prouincia commissa le-
gato, & ideo potuit causam diffinire, supra de offi.
leg. c. 1. [*Conditionis*] deterioris, respectu cōtrahentis,
secundum Goff. qui hoc no. in sum. huius tit. §. item
quid si seruus. per quod sequitur, ꝙ si seruus contra-
hit cum ancilla, credens contrahere cum libera, te-
neret secundum hoc matrimonium: quia respectu
suæ conditionis non est deceptus. & uide, quod de
hoc no. 29. q. 2. in summa. & idem tenet Inn. supra c.
2. Si uerò non errasset in conditione, sed in qualita-
te conditionis, ut quia credebat liber contrahens cū
ancilla illam esse ancillā ecclesiæ, & erat ancilla pri-
uati, non impediet iste error matrimonium. sufficit,
quod non est iure scriptum. Item error qualitatis p-
sonæ, de qua constat, non dirimit. 29. q. 1. per totum,
sicut nec error qualitatis seruitutis, de qua constat.
aliàs sequeretur, ꝙ cōtrahens cum ancilla Titii, quā
credebat clementem, uel locupletem, si nō est talis,
peteret diuortium [*Errorem*] tu uerò sibi denegas li-
centiam contrahendi. & sine hoc subauditu male se
quereretur, Ideoque &c. secundum Hosti. & forte fie-
bat hæc denegatio secundum eum: quia forsan dice
batur miles in eam consensisse. nec obstabat senten-
tia: quia non transit in rem iudicatam [*Constiterit*] cō-
3 stat hoc ipso † ꝙ contrarium non probatur. sic, supra
de his, quæ fi. à præla. ea noscitur. ubi de hoc. nec e-
nim cogitur quis probare ignorantiam, nisi forsan,
ut no. de elect. innotuit, & c. cum terra, in fi. quia re-
gulariter quilibet præsumitur ignorans, ff. de proba.
uerius, de reg. iu. præsumitur, lib. 6. tamen deficiente
probatione de his, quæ sequuntur, stabitur iuramen
to suo, supra de despon. impu. attestationes, ad fi. Ho-
stien. [*Intellexit*] & credidit, quod dic, ut supra cap. 2.
4 [*Facto*] eam † cognoscendo. Pet. [*Nec uerbo*] per quod
ratificet matrimonium, aut proponendo uerba cō-
sueta ad matrimonium contrahendum, ut supra de
spon. si inter, uel æquipollentia, eo. titu. ex parte: sed
& si nulla uerba de nouo interueniant, dummodo
incipiat ei placere, quod est factum etiam tacito cō-
sensu, matrimonium confirmat, supra de despon.
impu. literas. ff. de spon. sed quæ patris, Goff. [*Alia*] in
domino, supra, qui cleri. uel uo. ueniens, in fi. de eo,
5 qui duxit in ma. c. 2. in fi. Hostien. ¶ Glo. 2. no. ipso fa
cto matrimonium contrahi, & ratificari. ad id obii-
cit, & soluit. demum quærit, & soluit. itē quærit, po-
6 nit opi. Io. quam approbat. ¶ *In † glo. 1. ibi, si per errorem*]
non consentiunt, qui errant. quid enim tam contra-
rium consensui, sicut error, qui imperitiam detegit
[*& ibi, non idcirca*] licet pater ab aliquibus ut à liberis
pecuniam debitam receperit errans, filii quæstionē
status illius mouere non prohibentur. ¶ *In gl. 2. ibi, sed
quæ*] uide hanc. & l. nutu, de spon. ruæ, super 2. gloss.
[*& ibi, si quis*] uide, de his, quæ fiunt a præla. cū nos,
super gloss. 2. [*& ibi, in eo, §. deinde*] liberta non diuer-
tit à patrono inuito, & inuitus dicitur, qui non con-
sentit [*& ibi, sed si manente*] si lapsa die ꝓreges precariū
primum non renouatur, sed nouum cōstituitur [*&
ibi, si cum dies*] l. 1. respon. in prorogando requiritur no
uus consensus, hic & sequens [*& ibi, §. cum adiicitur*] si
aliquid additur, uel detrahitur obligationi, noua est
stipulatio. & ideo noua uerba sunt necessaria [*& ibi,
sed quæ patris*] uide supra [*& ibi, quamuis*] uide, de solu.
c. fi. super 1. glo. [*& ibi, si mulier. 2.*] uide, de renun. qui-
dam, super prima glossa [*& ibi l. 3. §. icio*] uide de testi.
7 cum causa, super gloss. 1. ¶ *In † gl. 1. ibi. §. his*] aliàs est,
uer. sub. §. 1. ¶ *In glo. 2. ibi, aliqua uerba*] ubi enim nullus
præcessisset tractatus, carnalis copula nūquam pro-
baret consensum, ff. de regulis iuris, l. nuptias. Hosti.
[*& ibi, sed pone hic*] quod sequitur, not. 29. q. 2. si quis
ingenuus [*& ibi, dico quòd non*] idem Goff. [*& ibi, liber-
tatem*] sed hoc matrimonium non tenuit propter er
rorem conditionis. ergo nec libertas competit, quæ
ratione matrimonii contingit. Solu. potest dici, ꝙ
cum incipiunt contrahere, amittit dominus ancillæ
dominium, & sic contrahitur cum libera, unde te-
ner matrimonium, Goffre. & facit, quod not. 1. quæ-
stione prima, detrahe, in gloss. 1. [*& ibi. c. 1.*] per hanc
decre. dicebat Phi. quòd illa uiro contradicente po-
terat matrimonium confirmare [*& in fin.*] idem Gof
fred. & Vincen.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio tituli.*
2 *Conditio nati inspicitur ex uentre matris.*
Semen non inspicitur sed terra, ubi seminatur.
Ad libertatem partus liberam semel fuisse matrem sufficit.
3 *De conditione, uel statu natorum alibi, quàm hic, & ubi tradatur.*

De natis ex libero ventre, Rub.

1 ¶ Nacta † occasione ex ntu. proxi. ponit hanc ru-
bricam secundum Da. secundum Goff. uidimus de
conditio. coniugatorum, est uidendum de cōditio.
natorum, & ideo hanc submittit. dicebat Hostien.
2 seruilis † uenter, de quo præmissum est, non parit nisi
seruilem partum, sic nec liber nisi liberum. Non er-
go inspicitur, quis semen iaciat, imperator, uel rusti-
cus, sed terra, in qua seminatur, & illius erit bladū, cu
ius est terra. nec patit rō naturalis esse alterius arbo-
rem, quàm illius. in cuius terra radicem egit. insti. de
a rerum diui. §. si Titius, & §. qua ratione. sufficit au-
tem ad libertatem partus semel matrem fuisse libe-
ram tempore, quo partus fuit in uentre, ff. de sta. ho.

& seruo. §. ingenuorum. Institu. de ingenuis, §. suffi-
3 cit. de cæteris remittit. ad sum. eo. tit. ad† materiam,
facit. 32. quæstio. ulti. liberi, & conuenit, supra de ser.
non ord. capitu. ulti.

ANNOTATIONES.

a ¶Qua ratione. Ibi uide gl. quæ incipit, sup. §. certè. & uide glo. in §. cum in suo, quæ ponit uersus.

SVMMARIVM.

1 *Natus ex libera, uel liberta, liber est, & ingenuus, nu. 3. excipla ut nu. 3. cir. fin.*
Quid deceat, inspiciendum, & id honestatem propriè respicit.
3 *Seruitium, pro seruitute.*
Obuiare, pro præiudicare.
4 *Argumentum à minori ualet, sicut & à contrario, num. 3.*
5 *Epilogus. & suffragium glossarum. num. 6.*
Facere quod alium probibere teneor, non debeo, fallit in iuribus nota. num. 8.
Defendere qui me tenetur, impugnare me non debet.
7 *Suppletio glossarum.*
Ad seruitutem qui reuocentur.

CAPVT III.

1 INdecens. Casus. Natus † ex libera, uel liberta,
liber est. & primò ponit generale iu
ris dictũ, ex quo casum diffiniri mã
dat, ibi, Propterea, in fin. ibi, durum,
quandam specialem absurditatẽ re-
torquet in actorem. & no. inspicien
2 dum † quid deceat, quod propriè respicit honestatẽ,
supra de uoto magnæ, de elect. cum non deceat, lib.
6. [*Progeniti*] ergo non loquitur de natis tẽpore ma-
a numissionis[a], sed post. secundũ Goff. [*Libera*] de qua
non dubitabatur. & ideo quasi corrigendo submit-
tit [*Seu liberta*] secundum Hostien. [*Liberta*] qui ex li-
3 berta † nascitur ingenuus est. C. de oper. liber. quod
ex liberta, inst. de ingenuis, in prin. Phi. [*Ad seruitium*]
idest ad seruitutem. C de na. ex lib. uen. l. 1. Inno. [*Ob-
uiare*] idest præiudicare. T. [*Eius*] libertæ, & filiorum,
secundum Host. qui intelligit. ꝙ filii libertæ petebantur
à mon. tanquam serui: quia ipsorum mater fue-
rat ancilla mon. & ipsi producebant instrumẽta ma-
ternæ manumissionis factæ. secundum formam ca
nonum, uel tanquam de bene merita, puta quia ue-
rè erat bene merita. 12. quæstio. 2. si quos de seruis,
uel secundum decre. supra de rerum permuta. c. 3. &
4. & de rebus eccle. non alienan. consensus [*Eandem*] s.
ecclesiam. ergo à contrario, si prætendat causam ra-
tionabilem, audietur. puta causam ingratitudinis li-
bertorum, uel filiorum libertæ. de hoc tamen dic, ut
no. & dixi, de reb. eccle. non alienã. c. 3. [*Alij*] de qui-
4 bus minus uidetur. & sic, argumen. à † minori[b] tueri
b debent ab ecclesia, de qua magis uidetur. si. de deci-
mis, ex parte. 3. & ex hoc sequitur, ꝙ si alii uolunt li-
bertatem suã defendere, multo magis ecclesia hoc
5 facere debet. ¶Secunda † glo. arguit. ¶Vltima gl. ar-
guit, alleg. 9. iura, alleg. in contrarium, & soluit. ¶*In*
6 † *ult. glo. ibi, alius*] loquitur in tutore, ul curatore, cu-
ius ædes seruitutem debent ædibus pupilli, uel mi-
noris [*& ibi, frater à fratre*] si aduersus extraneos defen
di debuisset, fortius in eo, quod frater debuit, indem
nis præstabitur [*& ibi, tutor*] tutor filii illius, cui ex fi
deiussionis causa obligatus erat, à seipso debet exige
re [*& ibi. §. 2.*] incipit, item si hunc, & §. sequẽ. uidea-
mus, qui est ultimus in l. uide, supra de iudi. dilecti,
7 super glossa secunda. ¶*In* † *fi. glo. 1.*] & in eo, qui ma-
ior. 20. annis se uendi permisit ad pretium participã-
dum, & participauit sciens, ut institutio. de iure per-
so. §. pen. & ff. de libe. cau. l. liberis. 1. respon. hoc ple-
nius dixi in Spec. de restitutio. in integrum, §. 2. post
principium, ibi, secus si maior, & ex ingratitudine li-
bertus in seruitutem reuocatur. 12. quæst. 3. liber-
ti. ¶[*In glo 2. ibi reprobari*] de hoc no. & dicam, sup. de
fide instrumen. imputari. ¶[*In glo. ult. ibi, Syluester*] 19. di
8 stin. nulli fas [*& in fine*] Item † contra, C. de sacrosan.
eccle. iubemus. 35. q. 9. quod quis, supra de elect. no-
sti ff. de adop. si pater. ff. de postulan. à principe, ff. de
nego. gest. at qui natura. §. cum me absente, ff. de fi-
deiusso. tuto. l. tutor. 30. quæst. 7. §. tria, in fin C. si ad-
uer. rem iudica. l. 2. 12. quæstione secunda, si qua de
rebus. Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶Manumissionis. Vide gl. in c. 4. de re. eccle. non alienan. & in l. fi. C. de lib. & eo. liberis.
b ¶Minori. De quo uide in c. cum in cunctis, de elect. in glo. quia utilissimus.

SVMMARIVM.

Continuatio tituli.
Spiritualis cognatio dignior corporali.
2 *De hac cognatione quæ infra alibi, quàm hic loquantur, adijcit.*
An per Iudæum, uel paganum, uel hæreticum baptizantem, uel leuantem contrahatur.
3 *Eius diuisio quæ, & ad quos transeat.*
4 *Quibus casibus impediat, & dirimat.*

De cognatione spirituali. Rub.

1 ¶Dicto † de aliis impedimentis matrimonii, de tri-
plici cognatione submittere intendit, sed quia spiri-
tualis est dignior, & ideò de illa præmittit ſm Da. &
Gof. ad hoc. de maio. & obed. solitæ. 12. q. 1. præcipi-
mus. C. de sacros. ec. sancimus. 1. & l. fi. ſm Host. habe
2 tur † materia. 30 q. 1. & q. 3. & q. 4. per totum, & facit.
33. q. 2. si quis cum matre, & repetitur, in 6. an autem
hæc cognatio contrahatur per Iudæum, uel paganũ
uel hæreticum baptizantem, uel leuantem, dicã, de
3 reg. iu. ex eo, lib. 6. & dixit hic Host. in rubrica, ꝙ † co
gnatio spiritualis diuiditur in paternitatem, filiatio-
nem, fraternitatem, & sororitatem. plenius dicas, ꝙ
est cognatio paternitas, & filiatio respectu leuantis,
& leuati. & est compaternitas respectu leuãtis, & pa-
rentum leuati. & est fraternitas respectu filiorum le
uantis, & respectu ipsius leuati. & adde, quod dicam
secundum Host. infra eo. Martinus, in fi. dixit Innoc.
hanc cognationem non transire ad nepotes, & ulte
riores. filia enim spiritualis contrahere potest cũ fi-
lio filii mei. licet non cum ipso. & sufficit, ꝙ non est
prohibitum. ad hoc. 30. q. 3. c. 1. Dicit † etiam, ꝙ filia
spiritualis non potest copulari filio illegitimo, sed a-
doptiuo bene. 20. casus, quibus cognatio spiritualis
impedit, & dirimit, no. in summa huius libri.

SVMMARIVM.

1 *Compatrum duorum filij, per quorum neutrum deuentum est ad compaternitatem, licitè contrahunt, nisi consuetudo repugnet, num. 2.*
2 *Consuetudini standum, si eius transgressio generet scandalum, & ipsa constet.*
3 *Mentio etiam si non fiat in primo de secundo canone, corrigit primum.*
Cum sorore filij spiritualis contrahere possum. in fin.
4 *Epilogus, et additio glossarum. nu. 5.*

C A P V T I.

Trum autem. Iſtud.ea.& infra c.ſup
1 eo,hoc dicunt.filij † duorum compatrum, perquorum neutrum deuentum eſt ad compaternitatẽ, licitè contrahunt, niſi cõſuetudo repugnet. Separabuntur autem, ſi ꝓpter utrunqne, uel alterum compaternitas eſt contracta. dicebat Hoſti. quæſtio dubitabilis canonum contrariorum inductio, poſterioris approbatio, & approbationis exceptio.& iſta ſit diuiſio.ſecũda ibi, & licet.3.ibi,vnde nobis.4.ibi.Niſi [*Cõſuetudinem*] cui
2 ſtandum † eſt,ſi eius tranſgreſsio ſcãdalum generet, & de ipſa cõſtet,ut paret in fi.& infra c.ſuper eo.Ho, & quod dicit, inſ.ꝙ poſterior canon iſtum corrigit, intelligitur in illis locis, in quibus non'ſeruatur cõtraria conſuetudo [*Poſterius*] contra.l. domino ſancto,in fi.dic ut ibi [*Corrigere*] & procedit hoc, etiam
3 ſi de primo † non fiat mẽtio in ſecundo,infra de cõſti.c.1.lib.6.[*Per quem*]ſ.poſteriorem.Hoſ.[*Illa*] nam, quando de illa agitur,ſemper eſt matrimonium dirimendum, infra c ſuper eo.1.reſpon. Hoſti.[*Perſona*] non intelligas de ſuſcipiente,ſed de ſuſcepta.& vide, qnod no.infra e.cap.1.1.reſpon. in ulti.gloſſ lib.6.& refert hic Abb.tẽpore magiſtri ſui de hoc fuiſſe quæſtio.Bon.& ꝙ paſcens pauperes,& multi alij per hãc literam dicebant,quem non poſſe contrahere cum ſorore filij ſpiritualis, ſed hoc eſt falſum, ut ibi dixi, & idem tenet Pe. infra eo.tua [*Conſuetudo*] de hoc ui-
4 deas, infra ũo.ſuper eo. ¶ Vlti.† glo.ponit opi. Hug, contra quã alle.tria iura.dat duas ſolutiones, & pri-
5 mam approbat. ¶ *In † gl.ibi, dicatur*] & malè.ſi.12,q.1, futuram,in ſuperſcrip.[*& in fi.*]uel forte loquitur de alijs canonibus, quos non habemus. Ala.Gof.& Inno.& eſt ſi.quod no.ſecundum Hoſtiẽ.ſupra de eo, qui du.in ma.eum haberet, uer.noſti. ¶ *In glo.ulti.ibi, poteſt dici*] ſecundum.T.& Vincen. Idem Goffre.

S V M M A R I V M.

1 *Compaternitas ſcienter,uel ignorãter inter cõiuges ſuperueniens non diſſoluit coniugium, & idem de ſimilibus nu.2.*
Diuiſio decretalis.
3 *Opiniones diuerſæ ubi ſunt, quæ præferenda.*
Pro matrimonio quæ ſtat, ei adhærendum, in fi.
4 *Videtur quod papa, neceſſarium nobis eſt.*
Baptizare quis poteſt etiam filium in periculo mortis conſtitutum, ſi alius non occurrat.
5 *Epilogus, & additio gloſſarum.*

C A P V T II.

1 S[I vir. C.Compaternitas † ſcienter, uel ignoranter inter cõiuges ſuperueniens coniugium nõ diſſoluit. & ſunt duæ partes in 1.conſultatio.in 2.ibi,conſultationi reſpõ. In reſponſione uero duo facit.1.diuerſitatem antiquorum canonum recitat, 2. alterã partem approbat, rationem inducens per locum à diuiſione.2.ibi, Ideoque.& dicebat Hoſtiẽ.facti qõ, diuerſa reſponſio,unius approbatio,approbationis ratio. & ſeũdum Abb.ſup.in prin.quæſiuiſti.quod
2 † autem dicit hæc decre.de compaternitate, intelligas repetitum de quauis cognatione,ut ſi pater vxoris meæ nunc me teneat in ſacramẽto baptiſmi, uel confirmationis, uel ſi ego teneo coniugem, uel ſimile [*Debeant*] non,ut patet ex ſequentibus. Hoſtiẽ.
3 [*Humani*] no.ꝙ † ubi ſunt diuerſæ opi.uel diuerſa iura, humanior eſt preferẽda.i.rationabilior.ad qnod facit, quod no.ſupra de præben.ratio.imò æquior, de tranſac.c fi.ubi utraque humana eſt, maiori parti ſtandum eſt.19.di.in canonis, & ſaniori, quod dic ut no.in alia materia, ſupra de ele.eccleſia.2.§.fin.& infra de priui.quia circa.imò conſulendus eſt papa. ſupra de reſcri.ſuper literis, infra qui fi.ſint le.per venerabilem.§.rationibus:uel dic,vt leg.& no.30.diſt. de quibus.Hoſtien.[*Aliter*]ſ.ꝙ non ſint ſeparandi,& huic ſtandum eſt. & trado tibi iſtud pro regula certa & ſana, ꝙ ubicunq; magiſtri per ſuas glo.ſoluunt matrimonium,nec ius expreſſum inducunt,ſi inuenias aliquem contrarium ſcribentem,illi adhæreas, ar.ſupra de teſti.licet ex quadam,in ſi.Hoſtiẽ.(*Nobis*
4 † *uidetur*) & nobis uideri oportet,qui in talibus habemus obedire neceſſæ,ſecundum Hoſtiẽ. (*Subtrahere*) imò ſoluere.ad hoc, ſupra de cõiu.lepro.quoniam, ad fi.Hoſt.(*Induci*) quam etiam in propria domo ſeruare poſſunt.33.quæſtio.6.quod deo.Hoſt. (*Ignorantia*) vt quia in ſabbato ſancto cum multi baptizarentur,credebat leuare filium Martini, leuauit propriũ (*Malitia*)cauſa litera non dixit,ſi ex certa ſcientia:qa talis poſſet eſſe non malitioſa, quia baptizauit filiũ in mortis periculo conſtitutum,cum non occurreret alius, qui baptizaret,iſtud non eſt imputandum.
5 30.quæſtio.1.ad limina. ¶ Gloſſ.3.† quærit,& ſoluit. ¶ *In glo.ſed nunquid,ibi,exigere*) ar.30.quæſtio.1.de eo.& & hoc tenent Goff.& Hoſt.niſi ambo fuiſſent in dolo:quia tunc ambo exigerent, & fieret compẽſatio, ar.infra de diuor.ſignificaſti,& ff.de compen.l.ſi ambo,ſecundum Goff.& Vin.al.de pœnis,conſtitutus. Hoſt.dicit,ꝙ neuter debet exigere,& neuter ſubtrahere,& hoc ſonat litera ſuperior,& infra eo.ꝯcto,in fi.ſed melius facerent continendo (*& infi.*) ſ͠m Vin.

S V M M A R I V M.

1 *Diuiſio decretalis.*
Compatrum filij,per quos uentum eſt ad compaternitatem,coniungi nequeunt: & coniuncti ſeparantur, nulla contraria obſtan. conſuetu.& num.2.
In alijs cõſuetudo metropolitana,uel uicinarum eccleſiarum ſeruanda, ſi propria non eſt, nu. 2.
2 *Conſuetudo irrationabilis præſcribi non poteſt, & quæ ſeruanda ſi propria caremus, & nu.3.4.8.& 9.*
Et quando eſt contraria.quid iuris.& nu.3.4.& 9.
3 *Impedimentum hic in caſu ſpeciali inducit, & ratio, num.10.*
Et quando habeat uim conſtitutionis, ibid.
Ad conſequentia, uel ſimilia non trahendus caſus ſpecialis, & nume.10.
4 *Permittere, pro conſiſtere, & approbare.*
Deſimulatio reprobationis qualiter adhibenda,& nu.5.eſt quadam comparatiua, nu.6.& 11.
Vicini non ſcandalizandi, ibid. & nu.6.
5 *Per diſpenſationem non uidetur quis iuri cõi conſentire, in fin.*
6 *Eſt, pro eſſe debet.*
Reſolutio uerbi, ibid.
§.uerum, intellectus.
Scandalum uitandum,pariter ſi diuerſa teneantur.ali quibus uerti uidetur in peccatum.
7 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu.8.*
Contra leges quod fit, per leges diſſoluitur,
9 *Additio gloſſarum, & ſequentibus.*
In baptizando quæ Mediolani conſuetudo.
Præter formam quid facere non eſt peccatum.
10 *Matrimonium ut ſeparetur in quibuſdam caſibus, poſſet hoc facere conſtitutio canonica.*
Papa ſi ſtatuit, ut ſtetur diuerſis canonibus ſecundum diuerſas conſuetudines, quis contradicet.

CAPVT III.

1 SVper eo. Summatum est, sup. c. 1. & primo ponitur † quæ-
stio. 2. ibi, Respondemus, respõsio distin-
gens qualitatem filiorum. & secundum
membrum ibi, Ceterum, quod distinguit inter con
suetudinem resistentem, & assistẽtem. 2. ibi, uerum
dicebat Hos. filij compatrum, per quos uentum est
ad compaternitatẽ, coniungi non possunt, & si cõ-
iuncti sunt, nulla contraria consue. obstante separẽ-
tur. In alijs uerò consuetudo metropolitanæ, & vi-
cinarum ecclesiarum ab illa suffraganea, quæ non
habet certam cõsue. seruari iubetur, ꝙ si ecclesia ali-
cuius prouinciæ aliquam cõsue. habeat alterius ꝓ-
uinciæ consuetudini contrariam. sub dissimulatio-
ne seruetur. & secundum hunc casum exponebat li-
teram. ut per suas gl. infra patebit (*Vtrumque*) ut quia
leuasti filium meum, & ego filiam tuam, de quorũ
2 contractu quare (*Nulla ratione*) etiam prætextu † con-
suetudinis, quæ non esset rationabilis, nec præscribi
posset, supra de consue. c. fi. infra de consan. ꝙ super
his, secundum Hosti [*secundum consue.*] & in contrahẽ
do, & in separando. unde infra sequitur expositiuè
[*ita quòd si eandem &c.*] secundum Hostien. [*Metropoli-
tanæ*] si in tua ecclesia non sit certa consuetudo. alio-
quin & si sit contraria consuetudini uicinarum ec-
clesiarum, ipsam sub dissimulatione seruabit, infra
c. uerum [*Imitari*] hoc uerum quò ad matrimoniũ
contrahendum, non quo ad contractum. T. imò &
quo ad contractum, ut sequitur, Hosti. [*Ita quod*] hic
redit ad primum casum, s. quando filia, per quã con-
tracta est comparernitas, contrahit. Alij intelligunt
hoc de alijs filijs, & exponunt uerbum, separare, ad
pœnitentiam peragendam, non quò ad torum, uel
imperpetuum. Inno. qui nec plus notauit in hac de-
cre. Host. uero dicit dicendum, ut in suis glo. infra &
supra [*Inter eos*] s. filios compatrum, per quos ad cõ-
paternitatem non est peruentum, sunt tamen ge-
niti post compaternitatem [*Permittas*] si nondum
est contractum. Goffre. [*Consuetudinem*] quæ tamen
scandalum generaret, si non seruaretur, supra eo. c. 1.
in fi. Hostiẽ. [*Separare*] si intelligas de his, de quorum
neutrum facta est compaternitas, dic ad tempus ad
pœnitentiam peragendam. & est si. de spon. cum in
apostolica. §. fi. secundum. T. Vin. & Gos. secundum
Host. [*In perpetuum*] & est † casus specialis, quo cõsue-
3 tudo inducit impedimentum perpetuum non tra-
hendum ad consequentia, uel similia, ut dicam sup
glo. [*Non omittas*] hic, si in ecclesia tua sit contraria
consuetudo. & huic aduersatur. §. uerum, quod sta-
tim sequitur. secundum Hostiẽ. [*Habeatur*] specialiter
in ecclesia tua, cum in alijs conuicinis sit cõsue. con
traria. Host. [*talia coniugia*] contracta per personas. per
quas non est ad compaternitatem deuentum. & sic
aduersatur primo præcedenti dicto, secũdum Host.
[*Permittantur*] i. sustineantur † & approbentur, & sic
4 seruatur ibi ius commune, supra capitulo primo, cũ
tamen in aliis uicinis ecclesiis seruetur consuetudo
contraria, secundum quã talia matrimonia separan-
tur, & sub non ob. tali consuetudine uicinarum ec-
clesiarum illud matrimonium dissimulate poteris,
& debebis, ita, ꝙ non offendas ius commune, & ec
clesiæ tuæ consuetudinem, nec tuum præstes assen-
sum, ne scandalizẽtur inde uicini contrarium obser
uantes; quia si scandalizaretur frater meus, non mã-
ducabo carnem in æternum, infra de no. oper. nun.
cum ex iuncto §. super eo. sed † qualiter fiet hæc dis-
5 simulatio, cum non debeant sine licentia contrahi
matrimonia, nec hodie sine bannis, de clan. despon.
cum inhibitio, certè soluere non est leue, sed potest
dici, ꝙ si impedimentum ueniat coram episcopo, di
cere poterit, bene uideris, ꝙ uicini talia matrimonia
non sustinent, & quilibet. inquantum potest, debet
cauere à scandalo proximi, tamen apostolica aucto
ritate mihi in hac parte concessa, uobiscum dispen-
so. ite cum deo. & sic non cõtradiceret, nec uidetur
de iure communi consentire, cum dicat, Dispenso
auctoritate apostolica, nec dicit contra mentem, cũ
papa per hanc dec. sibi det hanc potestatem. & hæc
est mens, cui standum est. infra de uerb. sig. intelligẽ
6 tia. & quod sequitur [*Quia sicut † graue est*] i. esse debet.
[*An. consue. super his contemnere*] tu. s. qui non habes cer-
tam consuetudinem [*Sic quoque grauius*] propter plu
rium scandalum: quia plures sunt subditi uicina-
rum ecclesiarum, quàm unius tãtum [*Si propter eam*]
s. specialem consuetudinem tuæ ecclesiæ [*Huius con-
tuum in consensum*] contra consuetudinem. s. uicinarũ
ecclesiarum [*Cum posset sic in exemplum*] scandalizantiũ
uicinorum: quia forte aliqui ex his contraherent se
cundum consuetudinem propriam, & sic essent in
scandalum alijs compatriotis suis, nisi separentur, &
proprij prælati suam sequentes consue. ipsos separa-
rent, & sic ipsum scandalum uerti uidetur aliquibus
in peccatum, & obloquerentur de prælatis: quia ip-
sos uiderent diuersa tenere, ar. de uit. & hone. cleri.
deus qui, de uoto. magnæ. §. 1. secundum Hosti. Di-
xit etiam ipse Hostien. posse poni casum, quod in
utrisque seruari debeat consuetudo, secundũ quem
casum dixit sic legendam literam, ut iste. §. uerum,
respiciat primum responsum, & subaudi in fi. ubi di
cit, Separare, nisi in tua ecclesia sit consuetudo, &
huic aduersabitur illud, uerum. & ubi dicit, Talia cõ
iugia, dic contracta inter personas, per quas deuen-
tum est ad compaternitatem, cum in uicinis ius cõ-
mune seruetur. & qđ dicit [*dissimulare*] dissimulatione
compatatiua, de præben. cum iam dudum, secundũ
quosdam: imò inducente dispensationem auctori-
tate huius literæ, ut dictum est sup. & quod dicit [*Ita
quod nec contradicere*] ne. s. generes scãdalum inter sub-
ditos [*nec tuum &c.*] ne offendas ius commune, & vi-
cinos, & quod sequitur, hoc intendit, ꝙ sicut graue
est non habenti certam cõsue. contemnere sup. ma-
trimoniis contrahendis consue. uicinarũ, ita est gra-
uius propter offensionem iuris communis natura-
lis, & maioris scandali præbere assensum huiusmo-
di coniugijs contractis inter tales, per quos deuen-
tum est ad compaternitatem, sed dicit Hosti. ꝙ pri-
mus intellectus magis sibi placet. fatetur tamen, ꝙ
cum ista consuetudo in nullo loco reperiatur, hæc
lectio potius in subtilitate, quàm in utilitate con-
7 sistit. ¶ Gl. † 3. al. concor. signat contraria, & soluit,
& iterum arguit. ¶ Glo. 4. soluit quandam obiectio-
nem, cui solutioni dat simile. ponit demũ opi. quã
reprobat. ¶ Antepe. glo. de taciturnitate notat tria.
8 ¶ [*In † gl. 2. ibi, non dubium*] quod contra leges fit, per le-
ges dissoluitur. ¶ [*In glo. 3. ibi, l. de quibus*] in casu, quo
non habetur ius scriptum, inspicitur consuetudo lo
ci in eo casu, uel simili, qua deficiẽte inspicitur urbis
Romæ. ¶ [*Glo. antepe. ibi. §. inuitum*] uide in præ. c. nõne,
super ulti. glo. ¶ [*In glo. fe. 12. ibi, quis nesciat*) insti. de sa-
til. §. ul. [*& ibi, tenetur seruire*] si tamen seruata forma
aliquid faceret, non peccaret, sicut Mediolanensis
quæ prius lauat pedes baptizandorum. ut no. 1. q. 1.
9 emendari [*& in fi.*] Ala. de hoc plenius i. di. consuetu
do, in glo. 2. ¶ [*In glo. intelligo, ibi, simili modo*] non est ue-
rum: quia hæc consuetudo approbatur hac consti-
tutione ſm Hosti. qui dixit, supra c. 1. ꝙ sola consue-
10 tudo † approbata per papã inducit impedimẽtum,
ne matrimonium contrahatur, & ut contractum se
paretur in quibuscunque casibus, hoc facere posset

conti-

constitutio canonica, ut hic, & infra de consan. & af
fi. quod dilectio, de cleri. coniu. cum olim. 22. distin.
placuit. & miratur, quomodo doctor aliquis sit tur-
batus de hoc, cum ex quo consuetudo approbata
est per papam, sit certum, ꝙ uim constitutionis ha-
bet, ex quo in iuris corpore est redacta, supra de spō.
a cum in tua, de clande. despon. c. fina.[a] Igitur, si papa
vult & statuit, ꝙ secundum diuersas consuetudines
stetur diuersis canonibus, quis contradicet? ad alios
verò similes casus non prorogabimus hunc casum,
cum dissimiles sint eo, ꝙ non habent pro se consti-
tutionem expressam. & cum Hosti. concor. Pe. vide,
quod dixi, infra de consan. & affi. quod super his [*&
ibi, quidam tamen*] Pe. His. Lau. T. Vin. Innoc. ¶ [*In glo. sa-
lis † dissimulatio, ibi, approbationis*] sed intelligas de illis, ꝑ
quorum alterū contracta est compaternitas, est dis-
b simulatio reprobationis,[b] secundum Tan. i. compa
ratiua promissio secundū Gos. ¶ [*In glo. no. ibi, consentit*]
86. distin. tanta, & 1. quæstio. 7. tāto. utrobiq; de hoc,
& plenius, infra de regu. iur. is qui tacet, lib. 6.

ANNOTATIONES.

a ¶ C. fina. Consuetudo ergo corpore iuris in clausa ius est, quod facit ad no. per gloss. communis, & super illa Ioan. And. in cap. in de consti. lib. 6.

b ¶ Reprobationis. de permissione dissimulationis uidet, an ualidet ti. & super illa Io. An. in capitulo literas, de sup. ne. prælа.

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas efficax contrahitur ad matrimonij diremptionē inter patrem baptizati, & uxorem leuantis, & quo casu.*
Qualiter contrahatur nu. 8. inter quos ibid. & nu. 6. 7.
2 *Filius spiritualis quis efficatur leuantis eum à baptismo.*
Coniunctio in uerbis domini, Quos deus &c. quo intelligatur modo.
3 *Connubium quid hic.*
4 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 5.*
Per fornicationem an contrahatur cognatio spiritualis, & nu. 7.
6 *Inter leuantes eundem de sacro fonte non contrahitur.*
7 *Coniuges sibi communicant actiones non passiones, & ratio.*
8 *Cognatio spiritualis quomodo contrahatur, & quotuplex sit, & supra num. 1. 2. 6. & 7.*

CAPVT IIII.

1 MArtinus. C. Inter † patrem baptiza-
ti, & uxorē leuantis prius
ab eo cognitam contrahitur compater-
nitas efficax ad matrimonium dirimen-
dum. & duo facit, ponit quæstionē. secundo ibi, Nos
autem, ipsius solutionem. dicebat Hostiē. an Teber-
ga uxor Lotharij quondam, qui consumato cum
ea matrimonio filium Martini leuauit in baptismo,
cum dicto filio Martini à lege Berthæ suæ uxoris so-
luto potuerit matrimonialiter contrahere, quęritur
quare tale matrimonium tolerari nō debet? Respō-
2 detur, & ratio quare non redditur [*Qui*] Lotharius
[*Suscepit*] & sic ipse † factus fuit filius spiritualis Te-
bergę, & parentes illius. M. & Ber. facti sunt ipsius Te
bergæ compatres [*Contraxit*] quæritur, an matrimo-
nium stare possit [*Verbum domini*] dicentis. M. 19. &
erunt duo in carne una, quos deus cōiunxit, homo
non separet. 33. quæstio. 1. quos deus. Quod ergo di-
xit (*coniunxit*) intelligitur de coniunctione animorū,
3 & corporum. ad hoc supra de biga. debitum. Vocat
autem hic connubium † commixtionem corporū
nubentium. ideo dictum connubium: quia aliter fa
cta carnis commixtio est brutalis, quod dic ut ple-
nè no. in summa de matrimonijs. §. 1. uer. ꝙ autē, in
prin. secundum Hostiē. (*Qui*) Martinus (*Extitisse*) ante

4 compaternitatem. ¶ Vlti. † gloss. ponit uersus, quos
5 primò exponit. ¶ [*In † ult. glo. ibi, quod dicitur*] ut infra c.
ti. capitulo primo. lib. 6. [*& ibi, si alter coniugum*] de for
nicarijs no. 30. q. 4. si quis, dixit hic Innocē. quosdam
dicere contra, ut ibi etiam no. Io. ipse uerò nihil ap-
probat. & uide quod dicam, infra c. capitulo, primo,
6 lib. 6. super glo. 2. Dicit † autem, ꝙ si duo leuent eun-
dem de sacro fonte, ipsi duo non probibentur con-
trahere, quod credo. & facit quod dicam, infra c. gl.
secundum Hosti. & istud dictum Inno. tenet expres-
sè ipse Hosti. infra co. ueniens, dicens ibi sic corrigē-
dum, quod no. in sum. co. ti. §. quot eius species, uer.
& est ratio, quia licet unus, sicut ergo duo cōpatres
carnales non prohibentur contrahere, infra qui fi-
lii sint le. tanta, sic & duo spirituales. Est ergo prohibi-
tio in duobus, qui sint compatres diuersæ speciei. si.
quod no. infra ti. . cap. uno, circa fi. glo. [*& ibi, uetabor habere*] dabat Hostiē. uersum. Ambos compatres
7 † facit actio, passio nunquam, & quę sit ratio, quare
uir & uxor actiones, & non passiones sibi commu-
nicant, remit. ad ea, quæ no. in sum. co. ti. §. quot eius
species, & de hoc dixi, infra cap. 1. lib. 6. tractauit etiā
hic id, quod habes expeditum. cō. ti. ca. ult. co. li. s. de
pluribus leuantibus aliquē de sacro fonte, an. s. oēs
8 sint compatres. dixit † etiam compaternitatem con-
trahi per naturalem & spiritualem proximitatem si
mul iunctam ponēs uersus, Vnus semper erit com-
patrum spiritualis: Alter carnalis, non fallit regula ta
lis. Dixit autem, ꝙ quicquid scribatur, triplex tantū
est spiritualis proximitas, & illa semper dirimit ma-
trimonium etiam contractum, s. fraternitas, com-
paternitas, atque paternitas. omnes, quot nomina-
ueris, ad istarum alterum referuntur. unde uer. Di-
rimitur frater, compater, atque pater, de. 1. supra c. i.
& 3. etiam si sit illegitimus, infra c. fi. adoptiuo non
est prohibitum, & sic concessum, de spō. cum apud.
de secundo hic, & c. ueniens. de tertio. 30. quæstio. 3.
cap. 1. 2. & tertio & in eo. ca. tua. ꝭm unam lecturam
in cęteris remisit ad sum. co. ti. Hostien. ¶ [*In e. gl. in fi.*]
secundum Ala. hanc gloss. habes. 30. q. 3. in summa.

SVMMARIVM.

1 *Compaternitas per catechismum contracta an impediat, & dirimat matrimonium, & nu. 4.*
Contracta in fraudem ab uxore in communi filio quid efficiat, nume. 2.
2 *Consanguinei præ cęteris admitti ad obijciendum contra matrimonium.*
Vix, pro non.
Debiti connubialis exactionem perdit uxor, & quo casu hic.
7 *Affectus potius, quàm effectus attenditur in pœnitentia.*
4 *Epilogus, et additio glossarum. nu. 5.*
Spiritussancti dona quæ, remittit.

CAPVT V.

1 COntracto. C. Compaternitas † per
catechismum contra-
cta impedit matrimonium contrahen-
dum, sed contractū non dirimit. & duo
facit. 1. ponit casum. 2. ibi, diffiniendum committit,
& in commissione prius diffinitionis exprimit cau-
sam usque ibi, Ideoque. dicebat Hosti. Petrus Aga-
tham in uxorem duxit, quæ filium concubinæ eius
dem Petri in primo lauacri salis pabulo tenuit, pro-
pter quod hoc matrimoniū accusatum fuit, dicitur,
ꝙ talis spiritualis proximitas uix matrimonio con-
trahēdo impedimentum præstare potuit, & contra
ctum nullo modo soluit, detur tamen pœnitentia
Agathæ, si hoc in fraudem fecit [*Consanguinei*] hi præ
cęte-

2 ceteris † sunt admittendi, dicetur de hoc infra, qui
matri.ac.po.uidetur. Hostiē.[*Vix*]i.non.Phi.hoc est
a falsum, infra eo.capitulo secundo, libro 6.a[*Licenter*]
alias licitè.& dicit hoc ideo, quia & si post cõtractũ
matrimonium uxor in fraudem etiam communē
filium tenuisset, hoc facere posset: sed uxor ipsa non
licitè exigeret debitum, ut no.supra capitulo secun-
do, unde sequitur [*siue postea &c.*] Hosti. [*Fraudem*] te-
nendo filium post matrimonium contractum.cre-
dens per hoc se uiro subtrahere. Hosti. [*Pęnitentias*]
quare hoc cum nec impedimentũ attulerit? Respõ.
3 quia in † pęnitẽtia potius attenditur affectus, quàm
effectus, ut patet.15.q.6.c.1.in fi.23.q.ulti. qui periu-
rare.& ideo: quia hic animum fraudandi habuit, est
ei pęnitentia imponẽda, quod dic ut no, sup.capitu-
4 lo secundo, secundum Hosti. ¶Glo.2.† ponit lectu-
ram, quam reprobat. ¶Vlt.glo.respon.pet.q.an ca-
techismum &c.& tria allegat, ꝙ non, & duo in con-
trarium: ponit tres opi.& tertia mimprobat, huic de
cre.respondens, Demum in fi.illam approbat. ¶*In*
† *glo.2.ibi, quidam*] Hu.& Goffr. [*& in fi.*] quia illa non
fuisset Petro commater, cuius contrarium uidetur
dicere decr.2.j.eo.ti.li.6. ¶*In glo.ex hoc, ibi.s.1.*] ubi de
hoc [*& ibi, spiritussancti*] quæ sint, dixi supra de sum.
tri.super gl.rubricæ (*& ibi, alij dicunt, quòd per*) Ala.Ba.
& G.& Na. (*& ibi j.sal.*) dicebat.G. Na. ꝙ cum forsan
alius teneret illum in catechismo, cępit illi fluere san
guis de naso, & tunc mulier ista aliquãtuium illum
tenuit non intentinne cognationis habendæ, & sic
non fuit commater, contrarium prædixi in fi.2.glo.
(*& ibi.T.dixit*) Da. Laurẽ. Vincen.Phi.Goffre.Rai.&
Hosti.Innocen. recitat non approbat (*& in fi.*) & ita
est expeditum, infra eo.titu.cap.2.lib.6.

ANNOTATIONES.

a ¶Lib.6.Quia quod uix fit, tamen fit ut ibi, & in l.uix certis, ff.
de iudi.aliquando pro non, uide Ioan.And.in c.illo, super glo.

SVMMARIVM.

1 *Cum leuante si pater baptizati contrahit postea matrimonium, separari debebunt.*
Matrimonium contrahere homines diuersa nationis & linguę possunt.
2 *Compaternitas an contrahatur per procuratorem.*
Mulier potest facere filium spiritualem, non adoptiuum.
3 *Epilogus, & additio gloßarum, nu.4.*
Sponsalia rumpuntur per compaternitatem, item per affinitatem, item per adoptionem superuenientem.
Superueniens ius attenditur & quibus casibus hic.

CAPVT VII.

1 VEniens. C.Si pater † baptizati postea
cõtrahit matrimoniũ cum
leuante, separari debebunt, non diuidit
[*Anglicus*] & Teutonicus & Anglicus po
test cum Latina muliere contrahere. & si se non in-
telligant, recurritur ad communem intellectũ uer-
borum, supra de spon.ex literis, & c.ad id quod, Ho-
sti.[*Mulierem*] siue solam, siue cum alijs, infra eo.c.fi.
2 primo respon.li.6. Et no.pro † opi. domini mei, qui
tenuit, ꝙ compaternitas contrahitur per procu.nõ
ob.qđ dicitur de adoptione per.l.neque, & l.in ado-
ptionibus, & l.post mortem.ff.de adop.nam cõstat,
quòd mulier adoptare non potest, insti.de adop.§.
fęminæ.C.e.l.mulierem, & no.56.dist. Imahel: & ta-
men potest filium spiritualem facere, ut hic, & infra
cap.fi.lib.6.idem istud perpetuum cognationis uin-
a culum, illud temporale, terminaui a cõtrarium.per.
c.de his, & c.sc.30.q.1.quod uide in Mercu.super re-
gula, potest quis, de reg.iur.libro 6.[*Viri*] s.prædicti.i.
3 Anglici.Hosti. ¶Glo.1.† respon.per quæstio.de qua
remittit. ¶Glo.2.per quæstionem, quam soluit. ¶*In*
4 † *glo.ult.i.in fi.*] secundum Vin.& T.Sponsalia uerò rũ-
puntur propter compaternitatem superueniẽtem,
sicut & propter affinitatem, infra titu.2.ex literis, &
cap.sc.Hostien. & idem dicit de adop. superuenien-
te per decre.unicam, infra titu.1.

ANNOTATIONES.

a ¶Terminaui. Et idem Archi.eo.ti.cap.1.lib.6.& idem Bar.in l.
Gallus.§.forsitan, ff.de lib.& posthu.& ibi quid de legitimatio-
ne, & an syndicus uniuersitatis habens ad hoc mandatum pos-
sit leuare, & cõtrahere compaternitatem, tenet Fede.de Senis,
quòd non eum singulis per capitulum, qui manumittere.fi.2.q.
quæstio.2.uide ipsum consi.41.

SVMMARIVM.

1 *Compatrum duorum filij, si contrahant, quo casu separentur, & qui nu.2.*
Impedimentum matrimonij scientes, illud denuntiare contractus tempore tenentur.
2 *Lectio uera huius capituli quæ.*
3 *Conscinorum nomine qui intelligantur.*
4 *Epilogus, & additio glossarum, nu.5.*
In denuntiatione facta ad peragendam pęnitentiam quæ non admittantur.

CAPVT III.

1 TVa nos. C.Si filij † duorum compa-
trum, per quorũ alterũ de-
uentum est ad compaternitatem, contra
hant, separantur, & tempore contractus
scientes impedimentum illud denũciare tenentur.
& sunt duæ partes in.1. trimembris consultario.in se
cunda cuiusque respon.ibi, super quo. Dicebar Hos.
ẽm unam literam quæritur, utrum quis possit filiã
suam ducere in uxorem? secundum aliam quæritur
hic de sorore spiritual. & dicitur quod non. secũdò
quęritur, si contraxerũt, an debeant separari? Respõ
detur ꝙ sic. tertiò utrum conscius teneatur hoc ma-
nifestare? & respondetur ꝙ sic [*An natus*] 1.q.(*Compa-*
2 *tris † sui*) uera litera, Compatris patris sui.i.sororem
suam spiritualem.& fuit errore scriptorũ litera cor-
rupta, quod patet ex eo, quod supra dicit, Natus an-
te compaternitatem. Si enim intelligas de filia spiri-
tuali, certum est, ꝙ compater fieri nõ potest nec pa-
tiendo, nec leuando, qui nõdum erat natus, ad hoc
de consti.cum accessissent, cum similibus.fit autem,
quæstio de prius nato: quia facilius prohiberi solẽt,
qui nati sunt post, supra c.1. (*Copulare*) non, ut sequit.
Host. (*Etsi*) secunda quæstio (*Separari*) sic, ut patet in-
fra (*& an conscij*) tertia quæstio.& dic quòd sic, ut se-
quitur, Host.qui arguit ex isto † verbo conscij, quod
loquitur etiã de personis turpibus, & participibus,
in auct. de leno.col.2.(*Accensare*) i.denunciare, ut pa-
tet in fi.(*Quòd huiusmodi*) solutio primæ quæstionis (*Et*
3 *si*) sol.secundæ (*Et qui*) solutio tertiæ. ¶Vlti.glo.† ar-
4 guit, signat contrarium, & ibi remittit. ¶*In † gl.1.ibi,*
spiritualem) hoc nec secundum litteram, Compatris,
nec secundum literam, Cõpatris patris, uidetur pro
cedere: sed dic filiam carnalem. ¶*In glo.ult.ibi, denun-*
ciationem) hoc intelligas secundum Hosti. de denun-
ciatione, quæ fit ad pœnitentiam peragendam, nec
enim debet in ea peccator de iuris apicibus litiga-
re, nec libellum petere, nec correctionem differe.&
si faceret, audiendus non esset, ar ff.de libe.causa.l.2.
& 3.ff.de neg.ge.soluendo, supra de excep.exceptio-
nem.de hoc supra de despon.impu.attestationes.de

iureiur.

sureiur.quemadmodum,in fi.sed nec potest talis pę
nitere, nisi mulierem illam abiiciat, de spon.du.c.2.
de spon.ueniens.1.in fi.& cap.ex parte [*& in fi.*] secū-
um Ioan.& de re.in.cum quid una uia, libro.sexto.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium de facto contractum inter baptizatum, & filiam baptizantis debet separari.*
2 *Copula sequens affidationem de futuro efficit matrimonium præsumptum.*
Cognatio spiritualis ex baptismo contracta est exceptio peremptoria, uide, nu. 5. exceptio, & contrahitur etiam laico baptizante, num. 3.
Exceptio perēptoria pōt opponi quandocunq; ante sētam, & in casu hic etiā post sententiam. & in causa appellationis, nu. 3.
3 *Baptizare etiam laicus potest ex necessitate.*
Cum de animæ periculo agitur omnis cessat subtilitas, & rigor.
4 *Scæuola mos respondendi de iure quis fuerit, quem hic pontifex imitatur.*
6 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 7.*
Baptizans sacerdos contrahit affinitatē spiritualē cū baptizato.
Officij necessitas hic non excusat.

CAPVT VIII.

1 EX literis. C. Separari † debet ma-
trimonium de facto cō-
tractum inter baptizatum, & filiam ba-
ptizantis. & In prima iudicum consul-
tatio super diffinitiua. in secunda responsio ibi, Mā-
damus. dixit Hosti. Ala. filiam sacerdotis, qui ipsum
baptizauerat, affidauit, & cognouit, quod cum mu-
lier ipsum petens probasset, publicatis testibus, ꝙ so
ror sua spiritualis esset, obiecit, officialis contra ipsū
hac exceptione repulsa sententiam dedit, à qua sedē
apostolicam appellauit, dicitur, ꝙ si ita est, sententia
non tenuit, & separandum est matrimonium, quia
2 contrahi non potuit [*Affidatam*] forte per † uerba de
futuro, sed per copulam, de qua sequitur, statim fuis
set matrimonium præsumptū, nisi aliud fuisset im-
pedimentum, Ipse tamen Ala. hoc negabat, & ideò
conuictus fuit per testes, ut sequitur, Hosti. [*excipien-
do*] peremptoria erat hæc exceptio, & ideo poterat
opponi qñcunq; ante sententiā. & in hoc casu etiā
post sententiam, supra de re iudi. lator, & c. consan-
guinei, secundum Phi. [*Sacerdos extitit*] maximè secū
3 dum Vin. nam idem † in laico baptizante, quod in
necessitate facere posset. & licet sine necessitate fa-
ceret, tamen teneret. & per hoc uidetur, ꝙ filia ista fue
rit illegitima. & facit ad id, quod no. infra ti. 1. c. uno:
potuisset tamen fuisse legitima [*Baptizauit*] infra eo.
c. 1. li. 6. [*Non admissa*] nec uidebatur admittenda. 1. qa
uit negatiuerit ueritatem, & conuictus fuit per te-
stes. ergo audiri non debet, ar. supra de solu. is qui.
Item quia publicati erant testes, supra de testi. in cau
sis. & propter alias rationes, quas dicam super gl. sed
dic, ꝙ omnis subtilitas & rigor cessat, ex quo agitur
de periculo animæ, ut dictum est supra c. prox. in fi.
& supra de despon. impu. attestationes. unde nec in
hoc casu transit sententia in rem iudicatam, nec est
appellare necesse, de re iudi. lator, secundum Hosti.
4 [*Si est ita*] more † Scæuolæ, supra qui cle. uel uo. insi-
nuante, quæ clausula omnia superiora respicit. s. de
5 rescrip. olim., Hos. & no. ex. † hoc Abb. peremptoriā
probari posse in cā appellationis [*Perpetuum*] appa-
ret impedimentū, nisi forsan obstaret consuetudo
ɔ̄ria, quæ scandalū generaret, qđ dic, ut no. s. e. super
6 eo. Ho. ¶ Gl. 1. fortificat † textū, q̄rit, & soluit, solutio-
ni rñdet, & dat simile. scđo quærit, arguit, negatiuè
7 soluit ɔ̄rlū. ¶ *In* † *gl. 1. ibi, officialē*] innitebatur forte opi-
nioni. T. q hoc tenebat in libel. T. de fraternitate spi
rituali. uel s̄m Gof. putauit nō esse impedimētū: qa
sacerdos hoc ex necessitate officij faciebat, alleg. ad
hoc Hos. 30. q. 1. ad limina. C. de inoff. test. parētibus.
C. de admi. tu. cū quędā. ff. ex q̄bus causis mai. qa ui-
delicet. ff. de inoffi. test. aduersus. §. fi. & l. ff. de rer. uē.
inter officiū. ff. de fur. seruus cōis. §. qui uero. ff quē-
admodū re. aperi. sed siquis. sed si certū est, ꝙ baptizā
do, & leuando ɔ̄hitur spiritualis ꝓximitas, ut. ī. c. e. 1.
nec prodest, qđ dictū est de officio: qa fit ēt, ut pater
inde puniatur, & à peccatis talibus ipse & similes ab-
strahantur, ar. qđ le. & no. de filijs presb. fas. & sic respi
cit ipsorū cōmodū. 12. q. 1. ꝓcipimus. & aduerte, qa
per hoc vr Hosti. intellexisse hoc de filia illegitima.
nec ob. s̄m eū, ꝙ non inuenitur expressum: quia ꝑ
identitatem omnimodā idē omnino fuerat sennen
dum. s. de trāsla. epi. inter corporalia. § 1. sed forte vi
debatur dubitatio, quasi sacerdos nō includatur, sicut
nec tabellio in numero testiū. sed huic respōdet per
illud, aut non intelligo, de quo dubitas, aut fatua est
interrogatio tua. qa, si ille, qui leuat, cōpater efficitur,
multo magis, qui baptizat, ar. ff. de testa. Domitius
Labeo [*& ibi, De sacro fonte*] qđ did ut. ī. e. c. ult. li. 6. [*&
ibi, Cum filia*] maius erat q̄rere de ipsa filia ad pęniten-
tiā recepta [*& ibi, Est filia*] imo filia filij s̄m casum ꝓ-
positū [*& ibi, Omnes quos*] ubi idem no. lo. nec ibi ꝓ-
hibetur matrimonium, sed fornicano, secundum
Vin. [*& ibi, Sed non est ita*] ut infra co. c. ulti. in fi. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio tituli.*
Cognationis legalis duæ species, & quæ nam sint.
Arrogatio, & adoptio quid, & utriusque effectus qui, & nu. 3.
2 *Adoptio coram quo fieri possit, & à quo, num. 4.*
Arrogationis specialia quæ.

De cognatione legali, Rub.

1 ¶ Viso † de spirituali cognatione, de legali uiden-
dum est s̄m Da. & Gof. de hac. 30. q. 3. c. 1. dicebat hic
Host. ꝙ legalis cognationis duę sunt species. una trā-
sit in nomen speciale, & dicitur arrogatio: alia rema
net in generali, & dr adoptio. ff. e. l. 1. §. fi. arrogatur pa
terfamilias, & trāsit in ptātem patris, & acquirit qua
si omne ius, qđ habet filius naturalis & legitimus.
adoptatur filiusfami. & remanet in ptāte pr̄is natu-
ralis: ab ītestato tm̄ succedit legitimo, & hoc nisi ab
auo paterno, uel materno fiat adoptio. nā tunc, qa
iura sanguinis, & ciuilia simul concurrunt, trāsit in
a ptātem adoptantis, ponit uer. Arrogo [a], qui suus est
& habet meus esse necesse. Patris adopto suum. nec
patris desinit esse, probatur hoc. ff. e. l. 1. & 2. & l. si arro-
2 gato, & insti. e. & C. e. cum in adoptiuis. Pōt † aūt fie-
ri adoptio corā quolibet cōpetente magistratu. ff. e.
l. 2. & de officio procōsulis. l. 2. in arrogatione tamē
impuberis, quæ fit auctoritate imperiali, sunt quędā
specialia. de quibus habes. ff. e. si pr. §. fi. & duabus. ll.
sequentibus, & l. nō aliter, & l. his uerbis, & l. hoc aūt
3 dicitur autē adoptio † ciuilis quædā propinquitas le
galiter facta, per quā quis filius, uel nepos, uel dein-
ceps, uel frater, uel affinis, licet naturaliter non sic re
putatur, plenè naturā immitans. ff. eo. l. adoptio, & l.
b nec ei. §. eorum [b], & §. prætcrea, & l. siquis nepotem,
4 & insti. e. §. licet. masculus † uerò tm̄ & sui iuris ado-
ptare potest. siue filios habeat, siue non, dūmodo il-
lum, quē adoptat. 18. annis præcedat, ut sic omnino
certū sit eū potuisse illū generare. nā & necesse est, ꝙ
talis sit pr, qui generare posset aliū saltē de facto. er-
go presbyter quo ad patrimonialia adoptare pōt,
ar. pro & contra, insti. de adoptionibus. §. illud, & in
tribus sequentibus. Mulier autē adoptare non po-
test, nisi ex causa principali rescripto hoc fuerit im-
petra-

petratum.ff.co.l.2.§.illud,& l.si pater.§.fi. & l.se.& l, arrogato.§.pe.& insti.e § sed illud,& §.minorem.& §.feminæ,sicut hæc omnia.& alia,quæ hic deficiũt, in summa eo.titu.plenius no.Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶Arrogo.Vt institu.de adop.§.sed hodie,& C.eo.l.cum in ado ptiuis, & ibi uide docto.
b ¶Forum. Ibi uide Bar. quid iuris, si iudex omittat aliquod ex illis specialibus, an ualeat.

SVMMARIVM.

1 *Adoptare quis non potest sibi fratrem uel sororem.*
Soror mea quomodo mulier efficiatur legalis, & nu. 2.
Adoptio ut teneat. & praeiudicet matrimonia, quæ seruanda, & num. 2. & 7. quamdiu duret, & impediat, num. 4. & 7. ex ea quæ nascantur prohibitiones, & inter quos, nu. 5.6.
2 *Filiam facere potest imperator per actum ciuilem, tanto fortius deus per spiritualem.*
Forma non seruata actus nihil ualet, & nu. 7.
De solennitate idem iuris.
4 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4.*
Causa cessante cessat effectus.
5 *Additio glossarum.*
Cognatio spiritualis cõtrahitur inter parentes filij illegitimi & leuantem illum filium.
Item inter ipsum, & filios leuantis.
Ioan. And. uidetur hæc commentaria scripsisse post additiones ad specula.in fin.

CAPVT I.

1 SI qua. Breue est [*Per adoptionem*] paternã.non enim potest quis sibi fratrẽ, uel sororẽ adoptare.C.de hęre.insti nec apud.secũ dum Vin. [*Mihi soror*] puta pater naturalis & legitimus corã aliquo magistratu ueniens, aliquam puellam extraneam in filiam suã recepit,& ipsam affiliauit,sicut vulgariter dicitur in prouincia. ipso iudice hoc probante & auctorizante.ff.e.l.2. Nam ex quo est filia patris mei,& si ipsam ab alia uxore habeat, sã lege.tamen soror mea est.& si imperator † potuit filiã
2 facere per actum istum ciuilem & solennem.multo fortius deus per spiritualem 30.q.3.cap.j. Quid ergo si hæc forma seruata non est, sed in domo per se coram uicinis pater meus hãc puellam recepit in filiã, sicut fit sępe. non puto ex tali affiliatione fieri præiudicium matrimonio etiam contrahendo.nec tali filiæ aliquod ius acquiri:quia deficiente forma.atq; solennitate deficit adoptio,siue filiatio, ad hoc sup. de rescrip.cum dilecta, in fi.& de elec.quia propter. §.aliter,& c.ecclesia.2.§.denique, cum suis concor. nam hæc solennitas est de substantia, qua deficiente nihil ualet,quod agitur.ff.de cõtrahen.emp. in vẽditionibus, & l.se.& l.pacta, & sunt sup hoc leges expressæ.C.de proba.non nudis,& l,non epistolis.Ho-
3 stien. ¶Gl.1.† arguit à contrario,& ꝙ cessante causa &c. secundo ponit differentiam inter adoptionẽ, & arrogationem,dicit demum, quid de ascendentibus,Item quid de adoptato,arguens quod potest sicut & cum illegitimo.recitat opinionem contrariã, quam approbat. demum quærit de adoptiuis inter se, & soluit,iterum quærit, an hoc impedimentum
4 dirimat.ponit duas opiniones contrarias. ¶*In † glo. 1. ibi, sed si qua*] ubi ad literam sunt hæc uerba [*& ibi, per adoptionem*] loquitur, quæsita fraternitas eousque impedi. nuptias,quãdiu manet adoptio[*& ibi, Adoptandis*] sed remanet in potestate sui patris, ut ibi [*& ibi, ia omni*] sequit̃ ferè iure finita patris adoptiui nul-
5 lum ex pristino retinetur uestigium. ¶*In † glo. 1. ibi, hoc dicitur*] & carnalis,de qua inf. ti.2.[*& ibi, qui etiam*] est & alia prohibitio perpetua inter adoptantem. & uxorem adoptati.& adoptatum.& uxorem adoptãtis ff.de ritu.nup.adoptiuum. t.respon.Gof. Innocẽ. & Host.ipse tamen Hostiẽ.dixit,quosdam dixisse, ꝙ non separatur matrimonium,nisi quando filia, uel soror ducta est: quia in canonibus de pluribus speciebus non habemus expressum,uerius tamen videtur, ꝙ qua rõne de istis exprimit̃, eadẽ rõne sit hoc etiã de aliis intelligendũ,ar op.in eo, quod l.& no.s̃. de constitutionibus,translato.unde & serio hæc apposita est rubrica non in specie, sed in genere,ut det nobis auctor intelligere, ꝙ sub ea includantur non solùm duæ species supradictę,sed etiam omnia,quę pertinent ad rubricam. utinam tamen hanc prohibitionem & publicæ honestatis iusticiam prouenientem ex nudis sponsalibus papa reuocasset. Hostien. [*& ibi, posset dici*] secundum Hug. & hoc † tenet Inn. & Pe.hoc tenere uidetur exponendo, soror esse cępit, quia pater arrogauit eam [*& ibi, sic & potest dici*] secundum Vin.& Inno. [*& ibi, spirituali*] Idem Inno. ut dixi secundum eum super rubrica. supra c. proxi. & Hosti. supra ti.proxi. Mar. & ad hoc benefacit supra ti proxi.c.ult.ut ibi dixi,& bene etiam.c.tit contracto.nam si inter parentes filij illegitimi, & leuantem illum filium contrahitur compaternitas, eadẽ ratione inter ipsum. & filios leuantis[*& ibi, alij dicunt*] Da.Lau. T.Vin.Gof Phi.& Host.& G.in e.ti.in prin. [*& ibi.per emancipationem*] factam coram competenti iudice,cui etiam de cõsue.competat,& ipso hoc auctorizante soluetur hoc uinculum.C.de emanci.l.j. & ulti. Sicut ergo sine auctoritate iudiciali contrahi non potuit, ut dictum est super textu, sic nec dissolui.ad hoc infra de regu.iur.omnis res.facta uerò tali relaxatione deficit causa prohibitionis.& per cõsequens & effectus,de ap.cum cessante.ff.de pac.qđ dictum est.Hos.[*& ibi, dicunt quidam*] hoc placet.Guil. in spe.eo.ti. in prin. & omnino uide, quod pro hoc dicto ibi scripsi [*& in fi.*] hanc gloss. habes.30. quæstione.4.in summa.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio, siue continuatio tituli.*
2 *De cognatione affinitatis ex copula cum consanguineas ubi alibi, quàm iura canonica loquantur.*
Ex ea qui nascantur effectus, nu. 3.
3 *Incestus quomodo contrahatur, & quid efficiat.*

De eo, qui cogno. consan. uxo. suæ, Rub.

1 Viso † de cognatione spirituali,& legali, de carnali erat uidendum: sed quia ex copula consanguineæ uxoris orit̃ affinitatis cognatio,de qua dubitari posset,an matrimonium dissolueret,ideo ponit hãc ru-
2 bricam, de † materia.32.q 7.quædam.cũdu obus capitulis sequẽn.& c.cõcubuisti, & c.siquis cum, 33.q. 2 in quattuor ultimis capitulis, & dixit Hosti. super
3 hac rubrica, quòd † uirtus tituli consistit in hoc, si cognoscatur cõsanguinea uxoris incestus committitur: non tamen propter hoc matrimonium præcedens dissoluitur,ut infra cap. 1.& c.discretionem. & c.transmissę.& cap. Iordanæ.sed si cognoscatur consanguinea sponsæ de futuro, soluuntur sponsalia,infra eo.iuuenis.1.& 2.& c.fraternitatis, & se.

SVM-

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens rumpit sponsalia de futuro, sed non dissoluit matrimonium de praesenti.*
Quando superuenire dicatur, est impedimentum, nu. 2. in fi. etiam interueniente ui, num. 4.
2 *Filia uxoris priuigna dicitur.*
Incestuosus qui filiam uxoris cognouit an possit exigere debitū.
An habere priuignam uxorem.
Si de iure contrahere debet.
Honestas publica est impedimentum, in fin.
3 *Inuita tracta non dicitur committere incestum, & nu. 4.*
Posse pro debere.
4 *Epilogus, & additio glossarum.*
Vis non excusat à contractu affinitatis.

CAPVT I.

SI quis cum. Breue est. Dixit Hosti. tria quaeruntur, & tria soluūtur. dicebat hic
1 Abb.† totus titulus hoc intēdit. Affinitas superueniēs rūpit spōsalia de futuro, sed nō dissoluit mfimoniū de pñti. Dr autē superuenire affinitas qñ 5ctis spōsalibus, uel mfimonio spōsus cognoscit consanguineā spōsae, uel è conuerso, fm Ab. sed
2 alia dicunt, quae uidebis. j. [*Filia*] i. filia † uxoris, quae alio noīe uocat priuigna. j. c. trāsmissa [*Nec filiam*] secundū dictū. fuerūt n. tria dicta. primū, an incestuosus, qui filiā uxoris cognouit, ab uxore posset exigere debitū, dr ꝙ nō. si filiastram, potest hre uxorē? dr ꝙ non, si de iure incestuosi 5here dūt, dr ꝙ non, fm Host. [*Nunquam*] p p affinitatē, quorū quodlibet p se sufficiens est impedimentū [*nec filiastra*] terriū dictū
3 sub. si cōsensisset, secus, si fuisset † inuita tracta: quia tūc nō cōmisisset incestū. j. c. discretionē. Ho. [*Potuerunt*]
4 i. debebūt. ¶ Gl. 3. & vlt. rñ. pñt per qōnes, uel textua-
5 liter, si placet. ¶ *In glo. 2. in* † *fi.*] Ala. tūc enim excusatur ab incestu, ut ibi dr: affinitas tamē nihilominus insurgit ex hoc facto, infra eo. discretionem. Hosti.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens dissoluit sponsalia de futuro, sed non matrimonium.*
Incestuosus contrahere non potest, & nu. 4.
2 *Dispensatio est necessaria quandocunque fit aliquid contra ius.*
Dispensare non uidetur, qui confert quid absq; dispēsatione, quā facere poterat.
3 *Ordo contextus quis.*
4 *Epilogus, & additio glossarum.*
Sponsalia cum filia cognitae dissoluuntur per cognitionem posteriorem matris sponsae.
Copula quo casu impediat matrimonium cum filia & matre, & cum alia.
5 *Debitum coniugale quo casu hic exigi non possit, licet reddi.*
Casus fortuitus non imputatur.

CAPVT II.

1 VEniens. Affinitas† superueniēs dissoluit spōsalia de futuro, sed non matrimoniū. incestuosus 5here nō pōt. deciā cōsultatio, & distinguēs rñsio. ibi, inquit, nonis. & fm mēbrū ibi, ceterū dicebat Ho. qdā matrē spōsae cognoūit si spōsanūquā carnaliter adhęsit], dat ei pnia maior, quā p adulterio, & ex dispēsatione cū alia 5here pōt. alioquin nec eā, nec aliā
2 sibi pōt uxorē hre [*Dispēsatione*] no. ꝙ † siue agat de clericis, siue de laicis, qñcunq; fit aliquid 5 ius, necessaria est dispēsatio, fm Inn. uide, qđ dixi de sta. mo. cū ad mon. sup nī. gl. ad fi. & per hoc patet, ꝙ si eps iniuste cōfert beneficiū, qđ dispensando posset iuste cōferre, dispēsare non vr, qđ dic. ur no. j. de scisma. c. 2.
a de filiis ps. ueniēs a. Ho. [*Caeterū*] ita † ordina. cęterū si
3 spōsam cognouit añ, ꝙ matrē, nunꝙ eā. s. matrē, uel aliā. s. à sponsa, ea mortua [*Poterit*] &c. Ceterū, si spōsam cognouit post. s. matrē, nunquā eā. s. spōsam, uel
4 aliā &c. Abb. ¶ Gl. 3. † obijcit, & soluit. ¶ *In glo. 1. ibi, de futuro*] vel intelligas ētde pñti. & tūc qđ dicit. j. eū post. set eū alia 5here, dic uerū, mortua prima, Ho. ¶ *In gl. 2. in fi.*] uel prius, Host. ¶ *In gl. 3. ibi, nec etiā tantū*] sup. vt
b adulter. b [*& in fi.*] uxorem. s. patris. T. ¶ *In glo. uide statim, ibi, praesumptum*] hoc uerū, eū tpe, quo eā cognouit, erat spōsa. Si verò prius cognouisset, & post eam de sponsasset de futuro, & antequā iteraret copulā cū sponsa, cognouisset matrē, tūc soluta essent spōsalia, nec matrem haberet, nec filiam, nec eum alia contrahere posset propter incestum. & hoc probatur, de spon. neniens. 2. & secūdum hoc intellige gl. 2. supra Ioan. And. ¶ *In glo. s. matrem, ibi, non tenet*] quia
5 † non habebit ipse illam, sed illa habebit eum. Ipse enim non poterit exigere, sed tenetur reddere, ut dictum est, supra e. prox. & sic erit viro matrimonium onerosum. Signat autem ad hoc contrarium, supra de cōiu. lepro. quoniam. §. fi. & soluit, qđ hic nascit exceptio ex proprio delicto, ibi non potest oriri ex casu fortuito, qui nemini est imputandus, infra de homi. lo. vel dic, quod quamuis non debeat petere, vt hic, exacta tamen tenetur reddere, vt ibi, quod intelligitur fm ea, quae no. infra eo. transmissae, in fi.

ANNOTATIONES.

a ¶ Veniens. Et ad hoc uide gl. no. & in principe idem dicentem in le. fina. ff. de adop.
b ¶ Vt adulter. mò uidetur adulter, infra eo. discretionem, & ibi glo. illud in sponsa de praesenti, licet non cognita.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non separatur ad dictum unius.*
2 *Notorium ex re publica procedit.*
Tacendum est quod illicitum est & probari nequit.
Vnius dictum regulariter non sufficit.
3 *Epilogus, & additio glossarum.*

CAPVT III.

1 DE illo qui. C. Nō separat † matrimonium ad dictum unius asserentis affinitatem inter coniuges praecisisse. dicit Hosti. frater asserit se cognouisse fratris uxorem ante, quàm ei matrimonialiter iungeretur. si hoc non potest constare dilu-
2 cidè, taecere deber, nec auditur [*Notorium*] puta † quia publicè eam detinebat. C. de nup. si vicinis, & parentela notoria erat, infra de diuortijs, porrò. Host. [*Impetere*) quia ex quo non potest probari, debet taecere secundum Inno. 6. q. 2. si tantum, & c. placuit. 2. q. 7. plerique. dictum enim vnius regulariter non iustificat, nec condemnat. 33. q. 2. admonere. de hoc de te-
3 sti. licet uniuersis. ¶ Gl. † 1. posset respon. per 3rium. ¶ *In gl. 1. ibi, non praeiudicat*] & ideo tex. dicit illam occasionem, non dixit causam, ad hoc de ma. & ob. solitae (*& in fi.*) secundum Ala.

SVMMARIVM.

1 *Incestuosus matrimonium contrahere non potest, sed si contrahit, tenet.*
2 *Priuigna qua dicatur.*
Ignorantia excusat ab incestu.
Ad uomitum redire qui dicantur.
Illicita pro sera.

Res

Res pro causa.
3 *Coniux quo casu dicatur non habere uxorem, sed uxor ipsum.*
Continuere siquis non potest a debiti coniugalis exactione prohibitus, quid iuris.
Debitum coniugij quandoque quis cum dolore debeat exigere & qualiter. an incestuoso debeatur ab uxore, nu. 5.
4 *Vir tenetur sempe uxori subministrare, & ob id recipit fructus dotis.*
5 *Per reconciliationem uxor amittit ius repellendi uirũ incestuosum, & quomodo fiat.*
6 *Epilogus, & addicio glossarum.*

CAPVT II.

1 TRansmissæ. C. Incestuosus † matrimonium contrahere non debet, si contrahit, tenet. sunt duæ partes. consultatio, & responsio, ibi. Quia uero. dicebat Ho. quidam vxore defuncta priuignam propriam cognouit, & secundam uxorem duxit, & ad priuignũ redijt, tenetur ꝓuidere uxori, & ei cohabitare, debitum tamen non exigat, sed cũ dolore cordis reddat, si fuerit exactus pro incestu & adulterio pœnitẽtiam arbitrariam agat: nec unquã cotrahet, si superuixerit [*Eius*] uxoris mortuæ [*Priui-*
2 *gnam*] quæ filiastra † uocatur, supra c. 1. [*Cognouit*] sciẽter, & sic commisit incestum, de quo pœnitentiam debet agere, ut dicit in fi. Host. [*Vomitum*] 2. pen. 2. de pę. dist. 3. irrisor. hoc autẽ dicitur facere quilibet peccator, qui post pęnitentiam ad peccatum, quod fuerat confessus, reuertitur, secundum Hostiẽ. qui dicit hoc probari per Greg. de pę. di. 3. si autẽ dicunt [*Illicita*] i. feram, rem siue causam. Mel. [*Vxori*] quam duxit post mortẽ primæ. Host. [*Dolore*] ut uideatur magis pati, quàm agere. 6. di. testamentum, Goff. 7. q. 1.
3 scias. & sic † non habet uxorẽ. sed uxor habet ipsum vt no. supra c. ueniens. & hoc debet intelligi secundũ Host: quãdo continere potest: aliàs de licentia ecclesiæ poterit exigere, sicut & contrahere, cum maius sit contrahere, quàm exigere, arg. supra de decimis, ex parte. 3. talis uero contrahit de licentia ecclesiæ, ut uitetur peius, ut no. supra c. ueniens. Si autem cõtinere non potest, tunc dolere potest saltem quãdo exigit, & si nõ, quãdo reddit. aliàs vix posset iste hãc pęnitentiam seruare. nec esset pęnitẽtia. quæ ad impossibile obligare. ff. de reg. iur. impossibiliũ. uel si nõ potest dolere in ipso accessu, doleat saltẽ ante actũ, uel post non de solutione debiti, quia facit, quod debet, sed de peccato per se commisso, quod ipsum tali copula reddidit indignũ, de pę. di. 3. pęnitentia est,
4 sm Host. [*Subministraos*] semper † enim tenet ad hoc, & si mulier in continentia viuere uelit, & ꝓpter hoc fructus dotis recipit, infra de usu. salubriter. ff. de iu. do. potis fructus, & l. si is. §. ibi [*Incestu*] quem commisit post mortem primæ uxoris (*Adulterio*) cum priuigna post contractũ secundæ uxoris commisso (*Cum ea*) uxore, quã duxit post perpetratũ incestum. Phi. (*Moderamen*) 26. q. 7. ipa. l. di. de his, & c. siquis diaconus. Gof. de pœ. & re. significauit, ubi de hoc. Hosti. (*Ei*) uxori legitimæ (*Permanebit*) nisi ex causa licentiã obtineat, ut dictum est, sup. sed † nunquid uxor tali incestuoso tenetur debitũ reddere. non. imò potest se auctoritate dñi denegare. 32. q. 1. dixit, nisi & ipsa à tali primò debitum exegerit: quia postea tacite uidetur facta reconciliatio. unde decætero nõ habet, q d possit obijcere, infra de adul. si uir. supra de cõiu. seruo. proposuit, & c. fi. & de eo, qui du. in ma. ueniens. & secundum hoc intellige, quod no. supra c. ueniẽs. Hosti. ¶ Gl. 2. dat si. & tradit re. ¶ *In glo. 1. in fi.*] Ala. de tali adulterio, incestu not. 27 q. 1. viginem. ¶ *In gl. ul. in fi.*] & 33. quæstione. 2. §. hoc quamquam, aliàs incipit, de pœnitentibus.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium non separatur ad confessionem coniugum dicentiu affinitatem præcessisse, etiam si rumor uicinæ consentiat, & num. 2. & quare, nu. 3. & 7.*
2 *Clamor quando dicatur esse.*
Quando fama, & debet litem præcedere, nu. 7.
Collusio coniugum unde proficiscatur. ad dicti. colludere.
Ei præcludenda uia.
3 *Confessioni coniugum contra matrimonium non statur, & cuius, & num. 2.*
Publicatio testium cur non impediat alios testes examinare in causa matrimoniali.
4 *Cap. si duo. 35. q. 6. ut non aduersetur huic.*
5 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 6.*
Confessus certum pro iudicato habetur.
7 *Addisio glossarum.*
Probatio minus ualida recipitur ex longitudine temporis.

CAPVT VIII.

1 SVper, eo quod. C. Non † separatur matrimoniũ ad confessionem cõiugũ, qui dicunt affinitatem præcessisse, etiã si rumor uiciniæ consentiat'. & sunt duæ partes. 1. ponit quæstionem. 2. ibi, Tuæ ipsius, solutionẽ Dixit Host. clamat ps uicinæ, ꝙ maritus cognouit añ matrimonium contractum consanguineã uxoris, & hoc idẽ uterque fatetur, an sint ob hoc separandi. quæritur, ꝙ nec confessio, nec etiam rumor obest matrimonio. Respondetur: ratio de primo redditur, & secundi etiam declaratur (*Ante contractum*) secus, si post: q a & si de hoc constaret, nõ propter hoc præcedẽs uinculum solueretur. supra c. proxi. & infra c. sequenti
2 [*Aliquis † pars*] & talem clamorem appellati, infra rumorem. Si uerò tota ciuitas hoc diceret, tunc appellaret fama, quod dic, ut no. s de coha. cle. & mu. vestra, Host. [*Vel rumorem*] particularẽ tantũ, uel etiã cõfessioni coniugum simul iunctũ, Host. [*Separari*] s. de resti. præterea, s. So. ibi, & s. de præsump. tertio. s. So. ibi, Inn. [*Nonnulli*] coniuges [*Colludere*] q a unus alteri displicet. j. de diuor. quãto. §. fi. vñ plerunq; iurãt ad inuicem, ꝙ unus aliũ nõ repetet. s de iureiur. tua. 2. & talibus collusionibus pręcludẽda est uia, vt hic, & in dictis iuribus, & no. de postu. p̃. bonæ. 2. §. nec nocebat, de ali. mu. iu. c. 1 Si uerò omnino pro certo cõstaret, ꝙ non sit in elusionẽ, tũc uidetur, ꝙ possit stari confessioni secundũ ea, quæ no. de despon. impu. attestationes. Host. (*Per iudicium ecclesia*) Ho. ut puto, habens literam (*præiudicium*) notabat hanc esse secũ-
3 dam causam. quare † non creditur confessioni: quia per ipsam non confiteretur s se, quantũ s deũ. & ecclesiam, nec mirũ, si non creditur confessioni cõiugum, & ecclesiã: quia nec creditur in alterium præiudicium. 2. q. 5. interrogatum, de capel. mo. c. 2. unde semper, quãdo agitur de fędere, cauere debet episcopus, ne fiat præiudicium ecclesiæ. & ex hoc insurgit ratio, quare publicatis attestationibus producũtur testes in causa matrimoniali, secundum Hostiẽ.
4 (*Viciniæ*) s. particularis, ut supra dixit, & sic non † ob. contrarium hoc signatum. 35. q. 6. si duo: vel hoc, qñ publica fama: illud, quando euidentia rei. uel solue, sicut no. de despon. impu. attestationes. Hosti. bene quò ad opinionem ecclesiæ, in cuius facie est contractum, Gos. (*Irritari*) impediri enim posset, ut infra
5 de consan. super eo, Host. ¶ In † glo. 1. obijcit, & soluit distinguendo triplicem constitutionis speciẽ. iterum obijcit, & soluit. ¶ Vltima glo. obijcit, & soluit.
6 ¶ *In † gl. 1. ibi. l. 1.*) uide ipsius textum, de simo. de hoc super 3. glo. (*& ibi, certum*) sequitur, confessus pro iudicato habetur [*& ibi, de ætate. §. 1.*] uide de cõfes. c. fi.

super

super 1. gl. *In glo. 1. ibi, confessioni*] infra de maxime, quia
tūc remanēt cōiuges, unde nō sic timetur colludiū.
32. q. 1. dixit. Gof. [*& in fi.*] secundum Tan. Itē hic suā
turpitudinē, ibi reum licitā confitentur ſm eū. & di-
xit hic Abb. ꝙ ut fama in eo casu probet, debet præ-
cessisse litem motā. ar. eius, quod dicitur de teste. sup.
de test. licet ex quadā. Non essem ille, qui separarem
coniugium propter consanguinitatem, de qua non
a constaret nisi per confessionē coniugum [a], & famā,
&. c. si duo, loquatur secundum antiqua tempora, se
cundum quæ necesse erat minus ualidas probatio-
nes recipere, quia intantū extendebatur prohibitio,
ꝙ uera probatio haberi nō poterat, quæ ratio cessat
hodie. ad hæc præ. decre. licet, & supra de clan. despō.
c. fi. in prin. & decre. ista. ¶ *In glo. ult. in fi.*] dicebat Lau.
propter timorem non dissoluo sociatos.

ANNOTATIONES.

a ¶ Et famam. fama. o. ad plus non inducit nisi semiplenam probationem, ut no. in. c. fi. de iureiur. & per gl. & Bar. in. l. admonēdi. ff. e. ti. & secundum aliquos minus, confessio autem coniugum nihil probat, quia per ipsos est. uide Io. An. de desponsa. impu. attestationes, in gl. quia contra se.

SUMMARIUM.

1 *Affinitas superueniens non dissoluit sponsalia de præsenti.*
Facti species.
2 *Fornicationis exceptionem exceptio, uel replicatio proposita plerumq; punit, uide nume. 4. 5. 8. & 10. est nomen generis, nu. 5.*
2 *Matrimonium legitimum contrahitur per uerba de præsenti, circa ipsum iam contractum papa dispensare potest, nu. 6.*
Celebrare, pro carnaliter cognoscere.
Effuge, cum poteris.
3 *Causam præbenti iniungitur pœnitentia, & quando grauis*
4 *Uxorem dimittere an quis possit ob adulterium eo rogante commissum.*
5 *Manifestum differt ab occulto, ut hoc toleretur, illud secus.*
6 *Opiniones, & diffinitiones antiquorum etiam summorum pontificum non semper sequendæ.*
7 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Dotem non retines uir adulterante uxore eius lenocinio
Compensatio non admittitur in delictis uxoris referentis causam in uirum.
Uir debet esse causa mulieri colendi bonos mores.
Causam qui dat quid mali faciendi an se inde iuuare possit.
A lenone quando filia, uel ancilla liberatur, & à quo.
Affinitas esse non potest, nisi nuptiæ præcedant. §. 2. & 10. §. 1. est impedimentum matrimonii, ibid.
6 *Additio glossarum, & nu. seq.*

CAPUT VI.

1 DIscretionem. C. Affinitas † su-
peruenieus nō
dissoluit spōsalia de pñti, & sunt duæ par-
tes. in. 1. consultatio, in secunda responsio
ibi. nos igit. in qua responsione primò dicit mulierē
ad continentiā inducendā. 2. ibi, Quod si. quid iuris,
si adhuc induci non potest. tertiò tria soluit obstacu
la. 1. ibi. cum adulterium ſm ibi, sed nec affinitas, ter-
tiū ibi. quāquam. Dicebat Host. quidā uxorem legiti
mā à se non cognitam consanguineo suo inuitā tra
didit, quā inuitā cōsanguine⁹ duxit, & cognouit. sed
spōsa captata hora statim aufugit, & uliū suū repetit
monēda est mulier, ut cōtineat, quamdiu uir uixerit
ꝙ si rennuat, maritus ipsam cogit maritali affectio-
ne tractare, cum uxori inuitæ traditæ nil possit obii-
cere. Exceptionē enim fornicationis obiectā exce-
ceptio, uel replicatio ꝓposita plerūq; punit. sed nec
affinitas iniquè ꝯcta intētioni mulieris, quæ sine cul
pa est, efficit. sic tenendū est, quicqd ab aliis aposto
2 licis in hoc casu responsum fuerit [*De † præsenti*] fuit
ergo legitimum matrimonium inter eos, supra de
de spō. duo licet. Tan. Vinc. [*Ille uerò*] cōsanguineus.
[*Cum ipsa*] legitima uxore primi [*Celebrauit*] idest ip-
sam carnaliter cognouit. Petrus. & Abbas (*Libertati*)
effuge, cum poteris &c. de sponsa. ad id quod, Ioan-
nes (*Inquisitioni*) qua quæsiuisti, an sit in hac parte mu
lieris petitio admittenda, uel quid aliud sit agendū.
Hostien. [*Viro*] qui tradidit mulierem [*Grauis*] pro
3 † pluribus adulterijs, quibus causam dedit, supra de
testibus. sicut. T. & erit arbitraria, sup. eo. ti. transmis-
sæ. Hostiē. [*Cogatur*] nisi uelit religionem ingredi, de
conuer. coniuga. uerum, & c. ex publico [*Ad ipsam*]
quasi non ipsa ad eum, ut no. supra c. ueniens. Hosti.
[*Tradidit*] argumentum ad quæstionem de infirmo,
4 qui vult uxorem suam † dimittere propter adulte-
riū, quod ipso rogante commisit cum medico. & fa
cit quod no. 32. q. 7. concubuisti. & B. Brix. in qōne,
cum quidam grauiter ægrotaret, & est dñi. 32. pecca
uit ergo in deum & ad hoc tendunt cōtraria, sed nō
in uirū [*Inuitam*] sub. nec ob. ꝙ dñs dat prātem uiro,
ut relinquere possit uxorē propter fornicationem.
& huic subauditui continuatur, quod sequitur [*Veri
5 tatem*] Matth. 19. [*Fornicationis*] hoc est † genus cōpre-
hendens omnem illicitum concubitum. 36. q. 1. §. cū
ergo. concor. supra titu. 1. [*Replicatione*] si mulier agit,
& maritus excipit de eius adulterio, tunc mulier re-
plicat de lenocinio. Si uerò accusat maritus de adul-
terio, tunc mulier excipit [*Manifestum*] ut tunc non
toleretur [*Occultum*] ut tunc toleretur [*Proximum*] ut
in hoc non toleretur [*Remotum*] ut hoc toleretur, &
6 ex his patet secundum Host. ꝙ † papa dispensare po-
test ex causa circa matrimonia iā ꝯcta, quod dic, ut
no. de cō. coni. ex publico. §. fi. & c. ex pte. 2. Patet ēt
hic, ꝙ non semper sequendæ sunt opiniones, & diffi
nitiones antiquorū ēt summorū pōtificū. ad idē de
de sponsa du. licet. §. fi. de sacra unc. c. uno. § pe. ubi
7 de hoc. de deci. pasto. §. 1. Host. ¶ Gl. 1. † distinguit. an
ult tradiderit, uel occasionem dederit. & ad secundū
signat contrarium. ¶ Glo. 3. no. cum sponsa. &c. alle.
tria iura. ¶ *Glo. hic reprobatur*] no. contra opi. &c. alleg.
pro ea. duos. §. ¶ Antepenul. glo. arguit legitimè fa-
ctum &c. alle. tria iura, in contrarium, unam legem.
8 ¶ *In glo. 1. ibi, cum mulier*] uir nil de dote retinet, cū uiri
lenocinio adulteratur uxor, nec mores improbat,
quos corrupit (*& ibi. l. 2. §. 2.*) non admittitur com-
pensatio delatę, de adulterio, quę uult maritū reum
lenocinio facere, nec auditur (*& ibi. §. quin uerò plurimus, in fin.*) mittit uir mulieri repudium, si ipso nolen
te foris domum manserit, non apud parentes, nisi il-
lam expulerit non habentem parentes, cum cau-
sam dederit (*& ibi, iudex*) inquirit iudex adulterii,
an uir pudicè uiuens sit auctor mulieri colendi bo-
nos mores. Iniquum enim est, ut ab uxore pudi-
citiam exigat, quam ipse non exhibet, quæ res ui-
rum damnat, sed criminis compensationem non fa-
cit [*& ibi, si lenones*] si leno filiæ, uel ancillæ peccandi
necessitatē imponit, illæ implorato epi suffragio ab
soluent à tali miseria. ¶ *In gl. 3. ibi. §. quærebatur*] vide in
c. quemadmodū, sup gl. nā &. ¶ *In glo. hic probatur*] ibi
uidendū. affinitas esse nō pōt, nisi nuptiæ dictæ sint,
ex qbus affinitas coniungat [*& ibi, affines*] affinitatis
cōiungēdæ eā fit ex nuptijs. ¶ *In gl. antepe. ibi, nec enim*]
uide de adul. c. fi. sup gl. 1. [*& ibi. §. casum*] uide de ætā.
& qua. cap. fina. super ulti. glo. [*& ibi, si à me*] uide de
9 con. con. placer, super gl. pe. ¶ *In † glo. 1. ibi. l. 2. §. 1.*] ad
hoc. ff. de ri. nup. palā. §. nō est ignoscēdū [*& ibi, si tu abstines*] solue ut ibi [*& ibi, à uiri*] & etiā patris, & dñi.
¶ *In glo quia primus, ibi, à uiro*] & facit ad ea, quæ dixi
supra de eo, qui du c. 2. & ult. [*& in fi.*] & facit. 2. q. 1. si

peccauerit,ibi,restabat igitur certa adulterii suspitio
10 ¶ *In† gl.1.iamu,in fi.*] Lau.hoc verũ quò ad deũ,secus
quò ad uirũ,quæ,licet cõsenserit,exceptione,uel re-
plicatione repellet, ẞm Hos.Abb ¶ *In gl.puta.ibi c.pe.*]
& ibi no.alii casus in gl.pe.¶ *In gl. hoc reprobatur ibi illo-
rum*]Hug.[*& ibi.§.affines*] ubi dicitur, ꝙ affinitas est
quædam proximitas ex nuptiis,prouenions[*& in fi.*]
de hoc,& quæ fuerit legis cõsideratio,dixi in arbore
affinita. in ptin. dicebat Io.siue sit affinitas, siue pu-
blica honestas. certũ est, ꝙ est impedimẽtum matri
monii.idem Phi.¶ *In gl.ar.quod ibi,ad limina*]&.infra de
reg. iu. factum legitimè,li.6.[*& in fi.*]Io.ff. ad.l.Aqu.
l.quia in eũ casum. Gof. ¶ *In gl.hoc generale*]quod dic,
ut no. de priuil. antiqua. & aa.di. renouantes. ¶ *In
gl.ult.in fi.*]erat in integra supra eo. ueniens. & in alia
compil.de diuor.si aliquis, & quod postea sequitur,
aliis asserentibus,hoc erat.eo.tit.ad aures. Gof.

S V M M A R I V M.

1 *Ad titulum quatenus faciat hæc decretalis.*
*Pollutio quæ pariat affinitatem,cognitionem,& consumationem
matrimonij nu.1.quæ causæ honestatem publicam, ibid.*
2 *Canonicè quid factum quod dicatur.*
3 *Coitus uel copula quando præsumatur, & faciat matrimonium
præsumptum.*

C A P V T VII.

FRaternitati. Pars de scisma.
fraternitati.parũ
1 facit ad titulũ,q a non tm̃ ponderaẽ pol
lutio,de qua decre.loquitur,quantũ pu-
blica honestas orta ex spõsalibus ẞm Inn. si uerò su-
meretur hæc extra ord.pollutio pro ea,quæ fit in na
turalibus, tamen extraordinariũ & consuetũ tẽpus
pubertatis,tunc bene esset affinitas, et faceret ad tit.
Dicit Abbas, ꝙ quidam Hispanus hic ponebat tales
uers. Supra ripam Acherontis uitulus depastus est.
Sed nec antrũ subintrauit. quęritur quid iuris est[*Ca
2 nonicè*] i.ẞm † canones,ẞm quod est in talibus proce-
dendũ.j.ti.1.c.1.in fi.Host.[*Cuius*]copulatæ.s.antea.i.
aũ,quã sibi illã copularet.nam.si postea,nõ solueret
matrimoniũ.sup.e.transmissæ[*Septennem*]idẽ, si non
dum septennẽ.sup.de spon.iuuenis,quod dic ut ibi.
a [a][*Extraordinaria*]extraordinaria † pollutio alterius tm̃
ẽt si inf.claustra pudoris fiat , nõ facit affinitatẽ. ar.ꝯ
sup. eo. discretionẽ. nec matrimoniũ cõsumat, nisi
fiat affectu mr̃imõiali 30.q.3.extraordinaria. ad hoc
enim,ut contrahatur affinitas , necesse est sanguinis
utriusq; cõmmixtionẽ fieri.ar.35.q.10. fraternitatis.
unde licet mulier semen emittat,si uir nõ emittit,nõ
ꝯhitur affinitas,ẞm Inn.qui idẽ no.de despõ.impu.at
b testationes,ut ibi dixi super gl. a.[b]. & arg.de frig.qui
palpitãdo põt prouocare mulierẽ ad seminis effusio
nem,uel econuerso, non est tñ ibi matrimoniũ, uel
cõmixtio seminis,& ideò nec affinitas sed si uir emit
tit in mẽbro mulieris,& non mulier,dubitari posset
utrum semen tm̃ emittatur,an nõ,tamẽ siue emittat
siue nõ,& ẽt neutro emitiẽte spõsalia prius facta ra-
tificari crederẽ propter cõsensum mr̃imonialẽ, qui
ibi est,uel præsumitur,ar.præ. c.extraor.dummodo
sint matrimonio apti,uel prox.ar.sup.de despõ.imp.
continebatur.Inn.hæc opi.Inn.non multum placet,
quia nec de cõmixtione seminis utriusq; puto fidẽ
iudici de facili fieri posse,ideò dico de facili, quia si-
ne cõmixtione sexuũ non generatur proles,uñ pro-
bata prole cõmixtio sexuũ probaretur,Hostiẽ. Satis
autẽ placebat ei, ꝙ tentatio sine effectu nõ inducat
publicã honestatem,ubi minor.7.an.uiuit, & reperi
tur uirgo, & de hoc constat. si uero mortua sit, uel
uiua,& reperiatur corrupta,tunc obest, ut hic,& su-
pra de spon.iuuenis.Si uerò tentata sit maior.7.an.si
tentatur maritali affectu, generatur hic publica ho-
nestas,si nõ maritali,non, ut in.c. extraordinaria.de
materia huius gl.dicit infra.c.fi.Vin. loquens de ma-
iore,& minore,ꝙ si infra ætatem uir mulierẽ cogno
scat,& ipsa semen nõ effudit,non est matrimonium
nec uerum:quia citra ætatem,nec præsumptũ , quia
cognitio non interuenit ex utraq; parte , dixit ta-
mẽ,quòd uir nõ posset ab ea diuertere ẽt adueniẽte
ætate,si illa vult cũ eo remanere, & sic intelligiẽ de-
despõ.imp.đ illis.nec ẽt ante,si mulier cognoscibilis
est,ut infra c.fi.Dicit aũt,ꝙ est quędã ꝑsumptio,quã
hẽt ecclesia, uel qcunq;, q uidet maiorẽ cũ minori
coire, crederet.n.utriusq; semen effundere. Idẽ cre-
det in mr̃imonio,si uidet sanũ coire cũ furiosa, ubi
sponsalia ꝑcesserunt furorẽ : sed hoc ꝑsumptio reci-
pit ꝯriã probationẽ. 32.q.1.dixit 27.q.1.nec aliqua.vn
de non dicit tale matrimoniũ uerũ, uel præsumptũ:
q a talis coitus uel intra ætatẽ,uel in furore post spõ
salia non facit tale matrimoniũ præsumptũ, de quo
loquitur de spon. is qui. Non.n.sic præsumiẽ totali-
ter pro maiori.cũ minorẽ cognoscit,cũ minor præ-
sumptionẽ ætatis pro se habeat,q dicit se nõ cogno
scere.Dicit ẽt Vinc.ꝙ si in hostio serarũ uterq; semẽ
effundat.non ideò dicetur matrimoniũ præsumptũ
quia cognitio non est intra uas, & admitti põt pro-
batio in contrarium, & per ipsorũ iuramenta. 34.q.
3.extraordinaria;quod intellige,vt ibi no.& per pro
bationem integritas.27.q.1.nec aliqua,de prob.pro-
posuisti.subdidit autem se materiam dimittere,quia
ẽpalis non erat. & addas , ꝙ de hac materia dixi ẞm
eum,supra de spon.c.ult.[*Libidine*]idem,si non inter
uenisset hæc extraordi. pollutio. Vinc. & Innocen.
¶Glo.1.soluit contrarium.¶ *In glo.1.ibi,iuuenis*]quod
intellige,ut ibi no.(*& in fi.*)uide quod ibi no.

A N N O T A T I O N E S.

a ¶Dic ut ibi, uide Ibi Ioan. Andr.in gloss ex toto, & super glo.&
per ipsum in c.puberes,in gl.etiam si fit, de despon. impo.
b ¶Super gl.a.Vide Ioan.And.de spon.c.fi.in glo.de hoc.& ibi de
materia,quæ sequitur hic.

S V M M A R I V M.

1 *Affinitas superueniens rumpit sponsalia de futuro & qua,nu.3.
in fin.*
Contrahitur ex coitione cum consanguinea uxoris.
2 *Reuelatio qualiter fiat incestus ab episcopo , reijcit.*
Incestuosi pœna quæ.
Ignorantia excusat ab incestu.
Præsertim, idest tantum.
3 *Additio glossarum.*
*Desponsatio innubilis puellæ pro quæuis fiant uerba, semper in-
telligentur sponsalia de futuro.*

C A P V T VIII.

1 EX literis. C.Affinitas † superue-
niẽs rumpit sponsalia
de futuro. & primò ponitur consultatio.
secundo respõsio,ibi,Nos autem[*Quam*]
puellam[*Cognouit*] dicta spõsa adhuc infra annos nu-
biles existente,& per hoc fuerunt soluta spõsalia ip-
so iure,sup.e.ueniens.j.c.prox.hoc dico:quia si puel
la innubilis despõsata p uerba de præsenti cũ sponso
postea compleuisset ætatem, ita, quòd firmatũ esset
matrimonium secundum decre.unã de desp.imp.li.
6.si postea matrẽ cognosceret pri⁹,quã sponsã,nihi-
lomin⁹ remaneret cũ spõsa[*consultationi*]quã quæsiui
sti,

sti, utrum sponsus posit spōsam retinere, uel aliam
ducere: uel sponsa, uel mater alium, & quid sit circa
2 hoc faciendum. & qualiter † hoc reuelat episcopus,
no.ȷ̃.c.proxi.Host.[*Eis*] s.G.& puella [*Ei*] s.uiro.& sic
fuit in culpa. vnde nō debet ꝫhere: quia hęc est pęna
incestuosi, ut sępius dictū est [*Mater*] qui nō uidētur
ignorantiam posse allegare. alias enim excusarētur
ab incestu, ut de filia præmisit. Ho. [*Nefanda*] 37.q.1.
hi ergo, & capitulis sc. Hosti. [*præsertim*] i.tantū. tunc
3 enim dispensaretur, ut dicit glo. ¶ [*Infi.1.glo.*] glo. fuit
Io.& Tan. sed Host. dicēs, ꝙ Io.& Dan. glossauerāt. s.
per uerba de futuro, reprehendat hic dicens, ꝙ nō
erat curandū, per quæ uerba puella innubilis despō-
sata fuisset: quia semper intelligentur spōsalia de fu-
turo, de despō. impu.c.ulti.e.ti.c.uno, li.6. vñ dicebat
Inn. ꝙ cū hac puella fuerant tātùm spōsalia. ¶ [*Infi.2.*
gl.] secus, si prius cognouisset spōsā. ȷ̃.c. Iordanæ. Ho-

SVMMARIVM.

1 *Hæc decretalis idem dicit quod, supra proxima.*
Confœderatio pro promissione solenni tunc inde præstita.
2 *Pro matrimonio uel sponsalibus nulla cautio, exceptis duobus admittitur, & quæ sint.*
Mulieris uerba, præsentia, tactus & nutus fugienda & ratio.
4 *Casta est, quam nemo rogauit.*
Excusatio non prodest, nisi totam culpam excludat.
Opportunitas facit latronem, ut aiunt.
A crimine abstinetur uarijs de causis.
Mulieres solent esse in exactione copulæ carnalis importunæ.
5 *Peccatum maius quod hic.*
Reus non minus quis dicitur, licet probatio deficiat.
Consilium in foro pœnitentiali non denudandum.
6 *Epilogus, & suffragium, & additio glossarum, nu.7.8.*
Infantis etymologia.
Contra in foro animæ aliud respondetur aliquando, & aliud in foro contentioso, ut hic.

CAPVT VIIII.

1 VEniens. Idē † quo ad ti. dicit, quod
supra ꝓxima. & prima pars
narrat factum, secunda respōdet ibi, Cū
igitur. & forte uenit iste cum literis ordi-
narij, ad quem remittitur, ut est moris, de homi. ex li
teris. 1. [*Legitima*] qđ dic ut no. de despon. impu.ca.2.
& 2 Hosti. [*Puella*] quā ille iurauerat [*Confœderatione*]
i. promissione solenni hinc inde præstita super ma-
trimonio contrahendo. Hos. [*Fideiussorum*] hæc fide-
2 iussio † non ualet, nec ex ea potest agi ad pœnam, si
matrimonium non sequatur, nec pignora hac occa
sione data retineri possunt. ȷ̃ de do. inter vi. & vxo. &
si necesse, neque pęna peti. Nullū ergo restat reme-
dium, quale iuramentū, nec quadruplicetur arrha-
rū stipulatio ꝰm Host. quod dic, ut dixi. s̃. de spō. Gē-
ma. & forte secundū Host. ista fideiussorū obligatio
3 non fuit pęnalis [*Conuersatione*] adulteriū † intercipit
cohabitionē. 18.q.2. diffinimus. Gof. no. Hos. nō esse
tutū habitare diu alicui mulieri, ut no. de ui. & hon.
cle. monasteria, & de coha. cle.c.1. fugiēda igit sunt
uerba, pñtia, tactus, & nutus. & ponit uersum, Ni fu-
gias tactus, uix euitabitur actus. Hos igitur uita, ne
moriaris ita, aplus ad Ro.6. stipendia peccati mors.
Hiero. cōtra Ioui.1. quō q igne tetigerit, statim adu-
ritur, ita uiri tactus, & fęminæ sentit naturā suā. & di
uersitatē sexus intelligit. & uide in Hiero. ad Nepo-
tianū post prin. ad Occea. secunda. B. & contra Vigi-
lā.3. in fin. & parte.2. prodigium sub litera. T. [*Puella*]
quam iurauerat [*Conuenit*] forte maior erat, uel sibi
magis placuit, & illi de facili consentit. Nā ꝰm Oui-
4 diū, Casta † est, quā nemo rogauit, Hos. [*Occultus*] ꝓ-
pter hoc non excusatur à toto, supra quod me. cau-
sa. sacris. Nam hoc debuit manifestare saltē in aure
episcopi, supra de spon. præterea.2. & c. cū in tua (*Op*
portunitas) no. ad illud vulgare, ꝙ opportunitas facit
latronem. Abstinent ergo quidā. quia non habent
opportunitatem. Alij, quia impotētes. Alij. ut uitēt
infamiam. Alij, quia deum timēt. Alij, quia peccatū
abhorent. Alij ut filij & imitatores dei. hoc perfectū
est, Apostolus ad Ephe.5. Estote imitatores dei hoc
perfectū est, sicur filij charissimi. alia litera est (*impor*
tunitas) quia consueuerunt mulieres esse in talibus
importunæ, infra c. Iordanæ. Host. (*Vtranque*) quærit,
5 cū qua † plus peccaret? Dico quò ad deū, vbi magis
cōtemnit. quò ad ecclesiā cū ea, q̃ nō erat loco vxo-
ris, Vin. (*Conuinci*) per hoc non minus erat reus, quia
nō deficiebat ius, sed ꝓbatio. ff de testa. tu. duo sunt
Titij. Go. (*Consilium*) in foro pęnitentiali, quod non
est denudādū. ȷ̃. de pœ. & re. omnis. §. caueat, nisi de
licentia confitentis, infra de simo. nemo, quam hic,
& supra c. proxi. dicit Host. interuenisse (*Præcipiat*) i.
6 ad Thessalo. ult. ¶ Gl. † 1. potest, respon. per ob. ¶ Vlt.
7 gl. signat contrarium, & soluit. ¶ *In glo.1. ibi. si infanti*)
supple. i. minori. 7. an. & c. (*& ibi, impuberem*) uide in c.
pueris, super glo. pe. ¶ *In gl.2. ibi l. libera*) uide de iure-
iur. tua nos, super glo.2. (*& ibi, tua*) uide in ea. Gēma,
super vlti. glo. ¶ *In † gla.1. ibi, ante septennium*] & dicitur
ab in, quod est non, & for faris. q. ante. 7. annum ne-
sciens bene loqui. T. Gof. ¶ *In glo.2. in fi.*] de hoc. sup.
de spon. ex literis.2. ¶ *In glo. & ideò, ibi, cognouit*) sup. ꝓ-
pter publicam honestatem. ¶ *In gl. tamen talis, in fi.* ꝓ-
iudicaret tamen sibi, ut cogeretur pœnitētiam age-
re, de spon. ad audientiam. Hos. ¶ *In glo. ulti. ibi. si sacer-*
dos] secundum Vinc. & Ioan. secundum quos idem
prælatus in secreto dicet, non reddas. in publico di-
cet redde. concor. de spon. tua.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens non dissoluit matrimonium, quid aliàs efficiat, num.2.*
Debitum à coniuge cum quis exigere prohibetur, conceditur ex causa exigere, & compellitur remitens reddere.
Maxime. dictio subauditur hic.
4 *Additio glossarum.*
Honestas publica non præcedit sponsalia, præcedentia non soluit, sequentia impedit & dirimit.
Quid differat ab affinitate contracta per coitum.

CAPVT X.

1 TVæ fraternitatis. Casus. Affi
nitas super
ueniens nō dissoluit matrimonium. erat
hæc decr. olim, inf. ti. proxi. Et cōis diui-
sio.2. ibi. Nos igitur *Coniugis*] non dicit, sponsæ. ut. s̃.
capitulis proxi. [*Commorari*] & sic necessaria ministra-
re. s̃. c. transmissæ. Host. [*Exigere*] non, nisi sicut nota-
ui. s̃. c.2. uel nisi dispensetur, supra c. transmissæ. Hos.
[*Soluere*] sic, supra c. discretionem, & infra sequitur,
& est.3.q. Host. [*Talis*] maximè. Vin. uel hoc ideò di-
cit, ut ex parte uiri itelligamus idē ex post facto i. ex-
quo semel debitū exegerit, ut. s. si de lapsu uiri timea
tur, ecclesia posit illi dare licentiā exigendi, & illam
cōpellere ad reddendū, qđ dic, ut no. s̃. c. transmissæ.
Hos. [*Inique*] maximè: quia idē, si per ignorantiā.34.
q.2. in lectum. Vincen. ¶ *In † glo.1. ibi, affinitatem*] nota-
uit hic Host. ꝙ honestas, quæ per sponsalia contrahi
tur inter sponsam, & consanguineos sponsi, nun-
quam præcedit sponsalia, per quæ contrahitur: q a
nec id esse posset, at. ff. de iure codi. quidam referũt.

per consequens ipsa præcedentia sponsalia non sol-
a uit [a] sequentia impedit, & dirimit. & est hoc hodie ex
pressum. de spon. c. uno, li. 6. Illa uerò quæ per coitũ
contrahitur, & dicitur affinitas, præcedentia sponsa-
lia soluit, sequens matrimonium impedit, & dirimit
dum tamen de ipsa constare posit, ut hic, & supra c.
discretionem.

ANNOTATIONES.

a ¶Inuitare, Intellige, ut inuitatus exigat, non autem quod ipse nõ posit exigere ex proprio prurita, ut patet p id, qđ sequitur,

SVMMARIVM.

1 *Honestas publica per se, & affinitas per se impedit,*
Meretricis frontem habere dicitur & nupta, cum petit debitum,
Castè uiuere dicitur mulier uiro coniuncta, si abstineat ab alys,
A fornicatione mulier non excusatur ullo prætextu, & nu. 2,
2 *Continere difficile est, succurrit nequeunti, & quando,*
Naturale uitium carnis non excusat à peccato
Plurale resoluitur in singulare.
3 *Debitum matrimoniale uir compellitur reddere, quid si nequit, quandoq; tollitur, quandoq; suspenditur.*
4 *Ipsum exigere, quibus dicatur quis modis, & reddere quando teneatur*
Vxorem etiam cognoscendo quo casu peccatur mortaliter.
Minus committi non debet ut uitetur maius,
Inuitatus potest quid exercere, quod petere non potest, & quibus casibus hic.
5 *Epilogus, & additio glossarum.*
Copula in familiare præuenitur, non ita in uiro, licet aliquibus secus fuerit ab exemplis.
Mulier dedita libidini, ut facile commixtio bonis.

CAPVT II.

Ordanæ. Summatũ est. sup. c. px. & in. 1. parte ponit mu-
lieris petitio. in. 2. causæ cõmisso ibi ea p
pter [*Et ea*] Iordana [*Anni*] decimi [*Copula-*
1 *re*] quod † de iure nõ potuit, impedi ẽre publica ho.
nestate, & affinitate quorũ quodlibet p se sufficiebat
[*Supplicauit*] frõs meretricis sibi facta est, noluit eru-
bescere. Hier. 3. B. quamuis nec pp hoc meretrix sit,
imo castè uiuit, dũmodò ab aliis abstineat. 31. di. Ni-
cena. aliàs nõ excusaretur, licet diceret se passam esse
rẽ naturalẽ, in auten. de rest. & ea, quæ pa. in. 11. mẽse.
§. unũ siquidem, col. 4. neq; prætextu paupertatis, ut
patet in his, quæ no. sup. c. discretionẽ. Ho. [*Nequeat*]
2 difficile † est continere. 28. di. de his. l. di. quia tua. 33.
q. 5. qui sitit. & licet naturale sit uitiũ carnis, nõ m̃ ex-
cusat à peccato. ff. ad. Aquil. si seruus seruũ. §. si for-
nicarius. Phi. [*Vtrumq;*] Io. & Iordanã. de uiro tñ fru-
stra dicitur, cũ cõtinere cogatur, nisi subueniatur ei
per id, quod no. sup. c. transmissæ. Host. [*Nequiuerint*]
i. nequiuerit mulier. & sic resoluitur plurale in singu
lare. j. de priuil. ut priuilegia, ẽm Ho. Idẽ Pe. & Abb.
Mulieri uerò, quæ nõ peccauit, sufficit usq; ad mor-
3 tẽ alterius cõtinere [*Ecclesiastica censura*] no. q per † ec-
clesiasticã censuram cõpellitur uir debitum reddere
sed quid si nõ põt hoc facere. dic ut no. de cõiu. lepr.
quoniã, ad fi. Host. & no. ẽm Vin. casum, in quo tolli
tur alteri cõiugũ ius exigẽdi, sicut. 30. q. 1. de eo, quã-
doq; suspẽditur, infra de secũdis nup. dñs, notat ẽt, q
ubi nõ tenet matrimoniũ, nec debet qd reddere nec
exigere: ubi uerò est matrimoniũ, sed superuenit de
lictũ. delinquẽs reddere debet, ut hic, & dicit Vin. q
4 † exactus intelligitur uerbo, uel signo, quia & signis
loquimur, de spõ. cũ apud. Itẽ & si præintelligit futu
rũ lapsum forte ex eius cõplexione, melius est occur
rere. C. quãdo li. si. iud. se uin. Si uero timet lapsũ, q a
scit de lõge recessurũ. nõ credit, q tũc teneatur ad de-
bitũ, cũ nõ teneatur, nisi cũ exigit uerbo, uel signo.
Credit ẽt, q iste peccet exigẽdo & pouocando uxorẽ
ut exigat. & est casus ẽm eũ, in quo qs peccat morta
liter cognoscẽdo uxorẽ ẽt naturaliter: aliàs non. 13.
di. nerui. nec credit, q licet illa intelligat uirũ nõ pos-
se cõtinere, & lapsurũ cũ alia, q propter hoc debeat
a illum inuitare [a] nec enim debet cõmittere minus, ut
ille euitet malus. 14. dist. q ait. 22. q. 2. ne quis. Dicit ta
men q curaliter faceret domina, si eo tempore uere-
retur iure exigendi, & sic inuitatus utet eo, quod p
se nõ põt petere. C. de temp. in integ. rest. petendæ, &
sup. de elec. cũ Vinton. p quã decr. uidetur, q ex quo
iste recipitur ad coitũ, decætero sit indifferẽter ad-
mittẽdus, sed ibi admittitur, ut eligat iure pprio, nõ
exclusus perpetuò, hic nõ admittitur nisi iure, quod
mulier habet in eo ẽm Vin. q ẽt quædã alia hic not.
5 q̃ dixi, sup. c. ti. fraternitati. ¶Gl. † 2. all. tres concor. &
tria iura in contrariũ, & soluit. ¶ [*In gl. 1. ibi, in fi.*] & no.
ẽm Gofr. q ẽt si multum distet mulier ab ætate, per
copulã matrimoniũ consumatur. de hoc de despõ.
impu. cõtinebatur. & hoc maxime in muliere secun
dũ eũ, cuius uas paratũ est, unde dixit Host. uulgari-
ter dici, q tã magnũ rostrum habet picula, sicut pica.
Refert ẽt de sacerdote, qui duas filias portabat, una
añ se, alterã retro, dicẽs, q de illa, quã retro portabat,
nõ iuraret. q eẽt in uirgo uiro nõ uidet tãto tpe præ
ueniri posse ẽm Gofr. saluo eo, qđ narrat Gre. in dia-
logo de puero. 9. annorum, qui imprægnauit nutri-
cem, & no. 20. q. 1. in summa. & idem dicit Hiero. ad
Vitalem de puero. 10. ann. & dicit Host. q idem repe
rit de puero. 11. uel. 12. annorum in castro sancti Mi-
chaelis Siscaricen. dioec. & idem traditur in Salomo
ne, scilicet, quòd in 11. anno genuit filium. præueni-
tur igitur hæc ætas etiam in homine ex eo tempore,
quo potest cognoscere mulierem. de spon. de illis, se
cundum Gos. quod dic secundum Host. ut nota. de
despon. impu. c, 2,

ANNOTATIONES.

a Non soluit. Sic esse dicimus in copula carnali, quia illa præcedẽs sponsalia non facit matrimonium: secus, si post. & uide Ioan. An. de spon. ueniens, in gl. fi.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio tituli.*
Cognatio quadam carnalis, & in quibus consistat.
Incestus cum quibus committatur.
A Consanguineorum etiam uxoris consortio abstinendum.
2 *De consanguinitate, & affinitate & ubi alibi tractetur*

De consanguinitate, & affinitate, Rub.

1 Viso † de cognatione spirituali, & legali, de carnali
erat uidendũ, quæ in consanguinitate, uel affinitate
consistit: & ideo &c. secundum Da. & Gofr. dicebat
Host. quia incestus, de quo præmisit, committitur in
propriis cõsanguineis, uel uxoris iam cognitę, à qui
bus æquè abstinendũ est ut à propriis, inf. c. 1. ut scias
usq: ad quem gradum hæc prohibitio duret, ponit
2 rubricã de consan. & affi. habetur † plenè materia in
causa. 35 per totum, & repetitur in clemẽ. congruit,
de offi. ord significauit, de test. co. cęterum. Si autem
huius materiæ plenam & breuem uis habere noti-
tiam, studeas quæ scripsi super arbore.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contractum inter affines primi generis, & quarti gradus separatur eius causa qualiter tractandæ, & per quot nu. 4. & . 5. & . 6 est magnum Sacramentum, nu. 6.*

Secretò

Secretò, idest clandestina.
Vidua quæ dicatur.
2 Subarrhatio in conspectu ecclesiæ dicitur ex superabundanti licet clandestinus contractus antecessisset.
3 De Andrea testimonium ut admittatur.
Non creditur cuipiam sine iuramento.
Agi potest sæpius de matrimonio.
4 Ordo etiam quando iudex ex officio procedit etiam in matrimonialibus obseruandus, & quis.
5 Celeritas adhibenda.
Ecclesia dei à quibus regenda
Theologus quando præponendus canonistæ, si in episcopū eligatur
6 Episcopus de quibus causis debeat cognoscere, quæ scire debeat; aliàs repellitur, nu. 7. & quæ seruare, ibid. canonicorum consilium, & peritorum adhibere debet nu. 7. pro potestatem habentibus præsumitur.
7 Secundum canonum statuta examinari. et pronuntiari oportet, ea omnes astringunt, & ab omnibus debent sciri, & à quibus specialiter.
Scientia competens toleratur.
In iudice requiruntur potestas, & scientia, si primum deficiat non ualet, quid fit ab eo, quod si secundum, quod sit etiam sine peccato, & quando.
A Iudice iuris ignaro quid agendum.
8 Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 9.
Compromissum de quibus non fiat.
10 Additio glossarum.
Ad utrius dictum non fit separatio matrimonij, licet impediatur, & quando.
Abbatis Cassinensis quæ iurisdictio, cir. fin.

CAPVT I.

X literis tuis. Casus Separatur
1 † matrimonium contractum inter
affines primi generis, & quarti gra-
dus, & sunt tres partes. in. 1. casus nar
ratio. in. 2. responsio ibi. Quo circa
in. 3. iudicis instructio ibi, Cæterum.
[Secreto]. i. clandestinè [Viduam] uidua, cuius maritus
est mortuus. 33. dist. uidua [Cognouisset] forte uti uole-
2 bat. l. Saxonū, de qua no. s. de spō. c. 1. [In † conspectu] ex
superabundanti. Nam ex clandestino cōtractu erat
matrimonium inter eos, si non suberat impedimen
tum, & statur tunc ipsorum confessioni. de clan. de-
spon. quod nobis, Phi. [Priorem] ipsius uiduæ iam de-
functum [Audisse] cum quo temperamento † admit-
3 tatur hodie testimonium de auditu, habetur. s. de te
sti. licet, Phi. [Noluit] unde sibi credi non debuit. de
testi. tuis, &. c. nuper &. 4. q. 1. §. item iureiurandi, Phl.
[Reuixit] no. sæpius agi posse de matrimonio separan
do siue in modum accusationis, siue inquisitionis,
quod est in matrimonio speciale, ut no. de spō. sicut
& infra de pur. ca. cum dilectus. Inn. [Ante tuam] qua-
si innuat processum archipresbyteri nō ualere. Hos.
& no. ꝙ † quantumcunq; iudex ex officio suo proce
4 dat etiā in causis matrimonialibus citare debet par-
tes, & coram eis facere testes iurare, & præfigere ter-
minū uolētibus accusare, uel defendere, de clā. desp.
cum inhibitio, qui ma. accu. pos. cap. in tua. & legiti-
mas exceptiones admittere. sup. de of. deleg. ex parte
2. & infra qui fi. sint leg. perlatum. & si hūc ordinem
non seruant, retractatur, quod agit, infra qui fin. sint
le. per uenerabilem. §. 1. an autem sit necesse, quod
sententia feratur in scriptis, dicam, sup. de test. Albert
cus. Host. [Circumspectos] secundum formam decr. sup.
5 de testi. licet ex quadam [Non † differas] ar. pro celeri-
tate, supra de locato, potuit. Vincē. pro & contra, de
elec. c. fi. li. 6. [Et proprijs] aliàs, non proprijs [Tractandæ]
quò ad examinationem, multo minus quò ad deci-
sionem, arg. supra de offi. deleg. super quæstionum.
§. intentionis, & c. quoniam. 2. [Discretos] non in theo
logia, non in iure ciuili, sed in. l. canonica, de qua se-
quitur. & dicit Host. hanc litteram aperte esse contra
quosdam theologos dicentes, ꝙ ecclesia dei posset
regi per puram & solam theologiam, quibus respō-
det, quòd non sufficiunt, theologica, ciuilis, & cano
nica, immò quotidie nouis emergētibus cōdi opor-
tet noua iura, sed ipsi dicunt illud uerum, si scientia
theologica sciretur ad plenum. quibus respondet, ꝙ
qui deus esset, ad plenum omnia sciret. sed & idem
esset in quacunque prædictarum scientiarū, quæ sci-
retur ad plenum, cum consistat in præceptis iuris, de
quibus in proœmio. Si uerò in episcopum ecclesiæ
eligatur unus purus theologus, alter purus canoni-
sta, dicit Ho. considerandam ecclesiæ qualitatem. &
si pro maiori parte consistat ecclesia in iurisdictione
& causarum uētilatione, & decisione, præferatur ca
nonista, maxime quia bonꝰ canonista ex solis cano
nibus, prædicationem, uel sermonē suū formare po
terit. Si uerò consistat in spiritualitate, ut quia hæreti
cis conuicina, theologus præferatur, de elec. in cau-
sis, in fi. de hæreti. excommunicamus. §. siquis mix-
tum. tamen dicit præferendum, ad hoc de cler. non
resi. ex parte, de elec. officii, & quæ no. de sum. tri. fir-
miter § hæc sancta, super uersi. dispositionem [Pote-
statem] de iure cōmuni, ut quia episcopus. hoc enim
6 est † magnum sacramentum, supra de spon. du. ca. 1.
& magna debet episcopus cognoscere. 25. dist. perle-
ctis, de offi. archi. c. 1. de of. archipresb. c. fi. & cā ma-
trimonialis maiores iudices requirit, quod dic, ut
dicit glo. præsumitur autem pro habentibus potesta
tem, quòd sint maioris scientiæ, & magis exercitati
7 secundum Innoc. [Statuta † canonum] secundum quæ
examinari, & pronunciari oportet, & quæ ab omni-
bus sciri debent: quia omnes astringunt, de constitu
tio. c. 1. & ulti. & specialiter ab episcopis. 38. dist. om-
ne. de æta. & qua. cum sit, aliàs repellēdus est. & si scit
& non seruat, furiosus censetur, de temp. ord. uel nō
est. Hosti. [Non ignorent] non dicit eos esse debere ma-
gistros. competens enim scientia toleratur, de præ-
ben. cap. pe. & no. secundum Host. in iudice duo re-
quiri potestatem, & scientiam, & tunc habebit utrā-
q; clauem. Si uerò primum deficiat, nō ualet, quod
agitur, quia & si ualeat sententia lata ab episcopo ca
nones ignorante, non tamen ualet lata à magistro
canonum potestate carente. Peccat tamē episcopus
a ignorans canones, si sine consilio hęc faciat a. ergo
aut deleget scienti, uel exercitato. 2. q. 2. c. fin. de pœ-
niten. dist. 6. c. 1. C. de iudi. certi. aut consulat perito-
res. C. de ingenuis, si auiam, & supra de conces. præb.
c. 2. de his, quæ fi. a præ. nouit, &. c. quanto. & licet sit
peritus, habeat suorum canonicorum consilium, &
aliorum peritorum, de constit. ne innitaris. 20. di. de
quibus. Quid si committat idiotæ, ualebit sententia,
dummodo aliàs ritè sit lata: sed qui cōmisit sciēter,
puniendus est. ff. de custo reorū. l. si eum. igitur q sen
tētiat, aut habet sciētiā, & ptātē, & sic bñ. aut neutrū
hēt, & tūc duobus modis sñīa deficit, aut hēt sciām,
sed nō ptātem, & tūc sñīa à nō suo iudice lata nō te-
net. aut ptātem hēt, sed nō sciām, & tunc ualet, ut est
dictū: sed & reqritur in iudice spāliter aliū corrigēte,
ꝙ sine peccato sit, aliàs seipsum cōdemnat. 19. di. pm
8 5. q. 7. iudicet. Host. ¶ Glo. 6. obiicit, & dupliciter sol-
uit, arguit, & reprobat. ¶ [Glo. sed quare] dicit, obiicit, &
soluit. ¶ Vltim. gloss. notat, & arguit, iterum arguit
compromitti non posse, &c. & duas rationes reddit.
9 ¶ [In † gl. 4. ibi. 2. & ult.] uide de iud. nouit. super gl. no.
quod. ¶ [In gloss. 6. ibi. §. illud] qui didicit testificata,

testes ulterius non producit.¶[*In ul.gl.ibi certi*]uide de
rescrip.sciscitatus,in glo.3.[*& ibi Iulianus*] & §.seq.de
famoso delicto , uel publico crimine, causa liberali
ingenuitatis,uel libertinitatis non compromittitur.
10 ¶[*In † glo.& sic,in fi.*] & dicit Host. ꝙ ad dictum unius
non debuit separari,cum hoc iam esset contractum
de præsenti.supra tit, t.de illo,& c.super eo. melius ui
detur , ꝙ unus solus testis impediuisset contractum
faciendum,de quo quærebatur,sed simpliciter testi-
ficabatur de auditu.¶[*In gl.forte,in fi.*]aliàs contra. in-
fra de exces.præ.accedentibus.uel competebat ex ge
b nerali,uel speciali cōmißione Abbatis Cassinensis,[b]
qui in terris mon.plenam habet iurisdictionem, cui
subest iste archipresbyter, Gos.uel nō tenuit proces-
sus habitus coram ipso,secundū Host. ¶[*In gl. sed qua-
re,ibi,quidam*]& hoc tenet hic Innocen.¶[*In g.sed quare,
in fi.*]uel refecauit compilator.Gof.quia dicebatur in
an.qū.5.uel 6.Ho.Pet, & Ab. ¶[*In gl.ult.§.1.ubi de hoc.*]

ANNOTATIONES.

a ¶Faciat.imò etiam peccat,si ignorans, & insufficiens tenet ecclesiam,quia illi renunciare debet, de renun. nisi.§. pro defectu.uide Io.And.de elec.cum in cunctis, in gl.quæ est.

b ¶Cassinensis.De isto monasterio,& aliis similibus uide Io.And. in Spe.de priuileg. super rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Affinitas superueniens quando soluat sponsalia de futuro.*
Fama loci quid operetur in matrimonialibus.
2 *Epilogus, & Additio glossarum.nu.3.*
Fidei datio æquipollet iuramento.
4 *Iuramentum in supplementum probationis exigitur in causa sponsaliorum.*

CAPVT II.

1 SVper eo. C.Affinitas † superue
niens, de qua constat
saltem per famam,soluit sponsalia de fu
turo.& intelligas hoc, quādo cum spon
sa non est processum ad copulam : aliàs
necessaria esset plena probatio . supra tit.t. ex literis.
Et cōmunis diuisio.2.ibi,Inquisitioni .[*Propinquam*]
citra quartum gradum.infra c. non debet . Hostien.
[*Inquisitioni*]qua quæsiuisti,an condemnādus,uel ab-
soluendus sit sponsus,cum dictum impedimentum
dicatur euidens , & ad minus hoc habet fama loci.
Hostien.[*Fama*]contra.supra tit.1.super eo.dic ut ibi,
& supra de despon.impu.attestationes,secundū Ho-
2 stien.¶Glo.†ult.inter famam & dictum unius ponit
3 unam differentiam,& unam cōuenientiā. ¶[*In † gl.1.
in fi.*]quia maior septennio. T.¶[*In gl.2.in fi.*] secundū
Ala.& per illam decre. dicebat Inno. nisi fuisset hic
fides interposita , crederetur dicto sponsi sine admi-
niculo famæ . Dicebat Host.ꝙ hæc fidei datio æqui-
pollet iuramento,supra de arb. puenit,& expreßius,
supra qđ metus causa,ad aures.¶[*In gl.ita,quòd in fi.*]T,
4 & de fide presby.qm̄. Phi. ¶[*In † gl.ult.in fin.*] dixerunt
Ala, T.Vinc. & Phi. ꝙ in supplemētum probationis
exigetur iuramentum ab isto.C.de reb.cre.in bonæ,
de prob.sicut consuetudo,de proc.ex insinuatione,

SVMMARIVM.

1 *Gradu quoto quis distet a stipite & c.hæc regula quo casu hic non habent locum,& nu.2.*
Consuetudo interpretatur indulgentiam, nu.2.& .3.an faciat personas legitimas,uel contra,nu.1.& quæ sit obseruanda, nu.4. & nu.5.§.1.interrupta ab uno,non officit alij , ibid.
Correctio constitutionis quandoq; fit quo ad exemplum tantum non quò ad ius.
Exempla ponuntur etiam, ne ignoremus antiquitatem.
3 *Temporis distantia quanta esse debeat ,si quid statuatur faciendum singulis quatuor mensibus.*
5 *Epilogus , & suffragium glossarum .*
Beneficium principis latissimè interpretandum ab alijs:ab eo uerò quomodo,iuncta glo. & nu. 8.
6 *Additio glossarum.*
Lineæ quot sint descendentium.
Legatus apostolicæ sedis ex generali legatione an possit dare talem indulgentiam, qualis moratur hic.
7 *Gradus idem non infert semper omnibus eiusdem gradus eandem, ut ita dicam,proximitatem.*

CAPVT II.

1 QVod dilectio. Casus . Si † di-
spēsatur cum
Bon.quod poßint cōtrahere quarto gra-
du,requiritur,ꝙ uterq; distet quarto, ma
ximè ubi consuetudo hoc approbat : aliàs sine ma-
ximè,& tria facit . primò casum ponit. secundò alle.
pro & contra ibi,quod uidetur.tertiò respondet ibi,
Nos itaque.[*Permißum*] sic. 35.q.3.quædam lex,& c.
quod scripsi.& licet hęc decre.quò ad exemplum sit
hodie correcta.infra c. non debet; tamē manet quò
ad ius,ponūtur etiam exempla,ne antiquitatē igno-
remus.7.dist. fuerunt,& insti.de testa. secundū Host.
& ideò summaul casum non de. 6. sed de 4. secundū
hoc locum posset hæc decre. habere (*Quoto*) hæc re-
2 gula†non habet locum,quia etat indulgentia,& cō
suetudo contraria.Inno.sicut de consuc. supra con-
trarium uidetur.cum &c.(*Separent*)& sic personas le
gitimas ad contrahendum illegitimas reddit.Econ-
uerso uerò non posset operari secundum quosdam.
de hoc,infra eo.quod super his,Host. Vinc. & T. di-
xerunt hoc , ꝙ circa neutrum ualet consuetudo , de
spon. du. licet,& c.tuas (*Intelligenda*) sicut cōsuetudo
est interpretata, ar. supra de consuc. cum dilectus.§.
3 2.Host.(*Distent*)no.ad†quęstionem;Padu.habent sta
tutum, ꝙ singulis quatuor mensibus fiat consilium
de male ablatis; pro præcedentibus.4.mensibus fuit
factum ultima die ipsorū:quętebatur,an posset fieri
10.die sequentis temporis 4. mensium: inducebam
hanc decre. ꝙ non,quia sic fuerat interpretata con-
suetudo,ꝙ consiliū à consilio distaret quattuor mē-
sibus dempta die.& aliàs sequeretur,ꝙ per.8 menses
ferè posset retardari,quod per illud consilium.defor
mandum esset.& facit quod dixi,supra de sta.mo.in
singulis,in prin.(*Non debent*)& cōiuncti nō separent;
pp eandē rōnē:quia uult consuetudo,in cuius uiola
tione scandalū imminebat. secundū hoc bene con-
tinent,qđ sequitur Host.(*Scandalum*)no.ꝙ cōsuetudo
4 † à multis seruata & approbata,q̄ si nō seruaretur,in
duceret scandalū,seruanda est oīno,& inducit dispē
satiouē in his,quę ex statutis hominū pēdent,ut hic,
&.ꝭ.de cog.spūa.c.1.in fi.&.c.sup eo,ubi de hoc,&.j.
c.quia circa,secus ubi scandalū uō iminet.j.c.qđ sup
his,& in fi.& qui alius soluit tāquā nō intelligēs , of-
fendit,ut patet in his q̄ ibi no.ad hoc sup.de tēp.ord.
c.a.ubi de hoc.ubi uerò ꝯ statutū dei inducit consue
tudo,nullo modo seruat,sup.de spon.duo.licet,& c.
fi,nisi ab ipso dño talis mos cōprobetur. 32.q.3.obij
ciūtur,de diuor.gaudemus, & patet in his , q̄ not.de
5 cōsue.c.fi.ſm Host.¶Gl.3. † soluit obiectionē.¶ Gl.
6.obiicit,& soluit.¶[*In gl.6.ibi.l.ult.*) beneficiū princi-
pis latißimè interpretandū est(*& ibi,& ideò*)sequitur
de his,quæ primò cōstituuntur, aut interpretatione
aut constitutione optimi principis certius statuen-
dū est.¶[*In gl.pe.ibi,licitatio.§.earum*)sequitur,rerum ue
ctigal,quarum nunquam præstitum est,præstari nō
pōt,ꝙ si p̄stari consuetū indulgētia publicanus omi-
6 serat,alius exercere nō ꝓhibetur.¶[*In † gl.2.in fi.*)imò
plures

plures secũdum ꝙ plures sunt gradus:quia in primo
gradu est una transuersalis,in secundo alia, & sic de
singulis.Host.¶[*In glo.quæ de,ibi facta fuit*] ꝓm Tã. Inn.
Idem hic, & in decr.ult.de trãsac.infra alle.sed Host.
dixit,ꝙ superfluè fit ista suppletio.cum textus dicat,
Ap.sedis. credo ꝙ Hostiẽ non habebat in textu uer-
bũ legati[*& in fi.*]dicebat Gof. ꝙ licet ex generali le-
gatione nõ posit dare talem Indulgentiam genera-
lem tamẽ ex causa posset cum uno,uel aliquibus di-
spensare,Guil.contra in spe.de lega.§.nunc ostendẽ-
dum,uersi.75.& hoc teneas.ad hoc infra eod. quod
super his,in fi.& supra de præben. dilectus. 1. ¶ *In gl.
hanc regulam in fin.*]hæc melius intelliges per regulas
traditas in arbore consanguinitatis.¶[*In gl.1.propter in*
7 *fi.*]T.Lau.verò notabat ex hoc, ꝙ licet † duo sint ti-
bi in.6.gradu:alter tamen eorum esse potest in con-
sanguinitate proximior,quod uerum est secundum
computationem canonicam.secũndum legalẽ non
dabat Vincẽ.simile:quia plures possumus esse in ea-
dem sede pari. & tamen alter potest esse proximior
altero, & est hoc,quia gradus canonicus est positus
in legali,quælibet persona facit gradum.¶[*In gl.ar.con*
8 *tra,ibi,ab eo à quo*]hæc ratio non placet Hosti.qui † di-
cit,ꝙ si alii hoc facere debent.ipsum decet,arg.C.de
legi.digna uox,maximè cum sit suum factũ, contra
quod non decet,quod ueniat,supra de cle.coniuga.
diuersis.in fi.& quod tenetur defendere, non debet
impugnare supra de na.ex li.uen.c.uno,& nisi creue
rit in beneficiis,nil fecisse putet de dona.c.1.& quod
concesit,decet esse mansurum infra de regu.iur.de-
cet,li.6.cum suis concor.[*& ibi scandalum erat*] Ala. uel
secundum cum hæc indulgentia fuit concessa ad pe
tentium instantiam, non libera uoluntate indulgẽ-
tis,arg.ff.quod quisq; iuris.l.3. uel secundum Innoc.
contraria loquuntur, quando indulgentia non est
multũ præiudicialis.ista uerò præiudicialis. & odio-
sa.& uide quod dicam,de priuile.dndum,in glo. uo.
a possessio [a] placet Ho. quòd hæc operetur consuetu-
do,& scandali uitatio, & hoc teneas.

ANNOTATIONES.

a Possessio.Et uide de transl.epi.c.fi.super gl.fi. & per Io.Andr.& Bar.& gl.in.l.beneficium.ff.de const.prin.

SUMMARIUM

1 *Infideles coniuncti gradu prohibito lege canonica tãtum post baptismum non separantur,et quare,nu.3.non includuntur lege canonici,nu.3.eorum matrimonialis contractus qualis sit num.5.in fin.*

Filii duorum fratrum licitè coniunguntur,& quo iure, & eorum filii legitimi censentur.

2 *Persona, ad quam sermo dirigitur, & quæ dirigit, comprenditur.*

Coniuncti quare separantur,ut non obuietur legi diuinæ, num.3.

3 *Indistinctè intelligitur quod non est distinctum, in fin.*

4 *Epilogus, & additio glossarum, nu.5.*

Matrimonium quando teneat, licet pactum fiat contra naturam eius.

Adiectio inutilis aliquando reiicitur firma remanente contractu

CAPUT IIII.

1 DE infidelibus C.Inde lest cõ
iũcti gradu ꝓ-
hibito lege canonica tm̃ post baptismũ
nõ separantur.Cõis diuisio.2. ibi cõsulta-
tioni.& dic[*infidelibus*]Iudæis.uel Saracenis ꝓm Host.
Pe.& Abb.[*Instituta*]ꝓm quæ filii duorum fratrũ lici
tè coniunguntur.quod ẽt lex ciuilis approbat. C.de
nuptiis,in celebrandis, Insti.de nup.§. duorũ aũt fra
trũ,& filii ex matrimonio suscepti legitimi cẽsentur,

qui filii sint leg.c.fi.& conc.huic.qđ habes,de diuor.
gaudemus.ꝓm Ho.[*Canone*]quod dic ur.ꝭ.c.nõ debet
[*Separandum*]infra de diuor.gaudemus[*A iudeis*]com
2 prehenditur † is,ad quẽ dirigitur sermo sic & is, qui
b dirigit.ff.de pign.Paulus in fi.Vin. [b] [*Respondit*] Mart.
19[*Non separet*]quare ergo taliter cõiuncti inter Chri
stianos separantur?So ꝓm Host. Christiani contra,l.
3 canonicam † coniuncti nõ sunt coniuncti a deo,uel
ꝓm deum, immò cõtra deũ:quia ꝭ ipsius uicariũ; &
ideò separentur.& hoc facit nõ homo,sed deus, uel
eius uicarius.cui suam potestatẽ dedit,de transla. in-
ter,ut ibi dixi super uersi. homo, & dicam de diuor.
gaudemus.post prin.Infideles uerò,qui hac prohibi
tione nõ includuntur.ut patet de diuor.gaudemus,
ex quo secũdum deum,&.l.suam coniuncti sunt,pa-
pa illos separare non posset;ut patet in his, quæ not.
supra de spon.duo.licet,&.c.fi. & si separantur in ca-
su infra de diuor.quanto.&.ca gaudemus, hoc facit
deus,nõ homo,ꝓm Host [*Per hoc*]s. Resp.Quos deus
coniunxit &c. [*Inter eos*]iudæos. s. & quoslibet alios
infideles,q̃a nõ distinxit.33.qu.2.an ꝙ in subditos,&
4 c.quos deus.¶[Vlt.gl. † obiicit,& soluit.secũdo iterũ
obiicit,& dupliciter soluit.tertiò iterũ obiicit,& sol-
uit,uel sic successiuè tres obiectiones soluit, & secũ-
5 dã dupliciter.¶[*In* † *gl.ult.ibi, apta*]de hoc sup. de bap.
maiores,uers.quamuis[*& ibi, Alan.*]dicebat, & Io.ꝙ
si pactũ apponitur in matrimonio à.l.uel consue.in-
ductũ, licet illud sit cõtra naturã matrimonii, tenet
matrimonium, alle.de spon.c.1.secus.si illud appo-
natur uoluntate ꝯhentiũ,& hoc dictũ posuerũt Vin.
& Phi.dicebat Gof.rñ.per instantiã,catholici cũ con
trahunt,cogitant,uel cogitare debent,ꝙ ante carnis
copulam ad religionẽ transeundo pñt uxores dimit
tere,tamẽ tenet matrimoniũ: quia illa cogitatio su-
mitur à iure,nõ à pacto cõtrahentiũ, sic in cõtractu
Iudæorum ꝓm eum.idem Host. [*& in fi.*] Sed quid si
Iudæus dicat,Cõtraho tecum ꝓm ritum Iudæorum
dixit Vin.ꝙ credit matrimoniũ ualere, & qđ illa inu
tilis adiectio reiicitur, sicut cum quis dicit. Do ser-
uo Latinam libertatem:latinitate reiecta,purè liber
est.C.de la.l.tol.l.1.§.illo proculdubio,ad idem. ff.de
condi.& demon.siquis cum.dicit etiam Iudæos cõ-
trahere.ꝓm suum ritum. in alio infideli dicit contra
secundum suum ritum cõtrahere,qui est,ut tot uxo
res habeat,quot sufficere poterit in tẽporalibus. cũ
enim sic contrahunt.nõ hñt matrimonialẽ affectum

ANNOTATIONES.

b ¶Vin.ff.de sen.l.1.ubi uide Bar.& gl.in.l.inquisitioni.C.de solu.& ibi Ci.& docto.& glo.de procu.petitio.

SUMMARIUM.

1 *Consanguinei mariti licitè contrahunt cum consanguineis uxoris.*

Inter consanguineos ductæ,& ducentem, & e conuerso secus

In gradibus probibitis contrahi non potest,etiam si hoc habet cõsuetudo,nu.2.& .4.

2 *Compositio non recipitur inter coniungi probibitos.*

3 *Epilogus,et additio glossarum. nu.4.*

Consuetudo quæ admittatur in matrimonialibus, & quod roboris babeat.

CAPUT V.

1 QVod super his. Ca.Consan-
guinei ma-
riti cñ consanguineis uxoris licitè ꝯhunt.
in gradibus prohibitis ꝯhi, non põt. ẽt si
hoc hẽt cõsuetudo. ꝓm dictũ ibi. Ne aũt[*Matrimoniu*]
& quæris,an hoc liceat,Host.[*Affines*]in primo gene-
re,& eo gradu quo attinet uiro[*Ex eorum*]q.d.posset
inter illos subesse alia affinitatis cã, ut si duo ex illis

contraherent, & esset affinitas inter consanguineos
ductæ, & ducentē, & è conuerso[*Impediri*]multo mi-
nus dirimi.s̄ de cogn.spi.cōtracto. Host.[*Gradus*]cō-
sanguinitatis, uel affinitatis[*Prohibitos*]nedum,l.diui
na, sed ēt.l.canonica.qđ dic vt.j.e.non debet.Hostiē,
2 [*Consuetudine*]nam † in hoc casu nullus numerus de-
fendit annorum.j.e.nō debet, nec recipit hæc cā cō-
3 positionē.s̄.de trāsac.c.fi.¶ Glo.2. † alle. unam con-
4 cor.in cōtrariū allegās tria iura, & soluit.¶ *In gl. 2. ibi
illæ decre.*]s̄. de cog.spūa.& pcedit illud, quia consue.
illam innuit cōstitutio.e.ti. c.1.quod enim per se nō
pōt cōsuetudo, dare pōt cōstitutio, uel priuilegium
quod patet, de offi.arch.cum satis, de inst.cum uenis
set,ŝm Vin.uel ŝm eū illegitimare personā ad cōtra-
hendum potest cōsuetudo, quia hoc est onus, & sic
loquatur, c.super eo,&.32.di.placuit, è conuerso nō
potest illegitimam legitimare. quia hic est honor.8
q.1.in scripturis, & sic loquitur hic Vinc. dixit Gofr.
puto, q̄ ex speciali consue. restringi potest licētia cō
trahendi, sed non ampliari: quia id sine peccato fieri
nō posset, nec ibi excusat cōsuetudo. has solutiones
detestatur Host. quia secundum ipsas fortior est con
suetudo, ubi deberet esse debilior. & per hoc infert,
q̄ cōsuetudo.l.diuina iuncta nō pōt uincere canoni
cam, & per se solā pōt uincere diuinam, & canonicā
simul iunctā. Exemplū, consuetudo est in loco, q̄ in
quarto gradu matrimonium contrahi posit, secun-
dū prædicta nō ualet cōsuetudo, & tamen ei concor
dat.l.diuina,&.c.pxi. Si tamen sit consuetudo, q̄ in
quinto contrahi non posit, aliàs dirimatur, seruan-
da erit; & tñ secundum.l.diuinam, & canonicā ma-
trimoniū tale firmum est, & sic sola cōsuetudo per
se uincit.l.diuinā, & canonicā simul iunctā. contra
id.s̄.de testibus, licet ex quadam: & quod est debilius
fortius operatur contra id.s̄.de transl.inter cor.dicit
ergo, q̄ consuetudo, quæ nō inducit scandalum nec
est approbata per papam, nec laxat, nec restringit. Si
uero scandalum generet, & sit approbata per papā,
tunc laxat, & restringit, ut in contrariis, arg infra ca.
prox.in fin.uel si non laxat, nec restringit consuetu-
do, nisi sit approbata per papam, qui tamē ipsam nō
consueuit approbare, nisi quando scandalum gene
rat. & quæ sit ratio, inuenies, de co.spi.c.1.secundum
Host.So.Vinc.Gl.& Gofr. uera est, si intelligatur de
uirtute quò ad impediendum, non quò ad dirimen
dum.

SVMMARIVM.

1 *Dispensatio expressa falsa causa in matrimonio non ualet nisi eam postea papa confirmet, & quando uitietur ex hoc, uel contra.nu.6. & 7.*
2 *Correctio licet fiat exempli, ius tamen remanet.*
Obtenta, dictio respicit tempus petitionis.
3 *Datæ tempus inspicitur.*
Dissimulatio habet uim dispensationis.
4 *Scandalum graue inducit iustam causam dispensationis, & à quo probandum, nu.8.in fin.*
5 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu.6.*
Falsa causa non uitiat, & quando secus nu.7.
7 *Additio glossarum.*
8 *Proles quando magis accuset, quam sit causa dispensationis.*

CAPVT VI.

1 QVia circa. C.Non † ualet dispē-
satio obtenta à papa
super matrimonio inter consanguineos
cōtracto, si ibi falsa cā sit expressa, nisi cā
postea papa confirmet, & sic construe. Porro de no.
uiro.N.pro dispensatione cuius.s.indulgentia à sede
apostolica obtinenda remanēdi cum ea, quæ ipsum
contingit falsa causa, uidelicet proles, fuerit allega-
ta, cum tamen &c.secundum Host.[*Ipsum*]nobilem,
pro quo fuerat obtenta dispensatio[*Quinto*]licet cor
2 rigatur † exemplum ius remanet, de hoc.s̄.co.quod
dilectio [*Obtinenda*]per hoc uerbum dixit Inn.quòd
adhuc non fuerat dispensatū, sed ille, cui cōmissum
fuerat dispensare, dubitauit. contra credo, ad hoc in
fra ubi dicit, obtenta. & istud uerbum respicit tēpus
petitionis ŝm Hosti.[*Ingressam*]tempore dispensatio-
3 nis impetratæ. & sic † non ualuit, cum inspiciatur tē-
pus datæ, ut no.de præben.dilectus 2.Host.[*Dissimula
re*]ex certa scientia, & ex nostra licētia. quam damus
auctoritate præsentium, & sic, quod nullum erat, ro
boramus, de sup.neg.præla.c.pe.de cog.spi.super eo,
secundum Go.dixit, quod est dissimulatio, & nō di-
spensatio, sed tu dic, ut supra, nam secūdum Inn. stul
tum esset dicere, q̄ in adulterio remanerent. licet er
go ab initio non tenuerit dispensatio, roboratur ta-
men ex hac dissimulatione, quæ habet uim dispensa
4 tionis secundum cum[*Graue scandalum*]inducit iustā
causam dispensandi, ut hic, & supra ca.prox.de hoc,
5 & supra de tempo.ordi.c.2.Host.¶ Glo.2. † notat, al
le. tria iura signat contrarium, & ibi remittit. ¶ Vlti.
6 glo.no. q̄ falsitas causæ &c.obiicit, & soluit.¶ *In † glo.
ult.ibi l.2.*]uide hanc & sc. falsa, supra de rescr. signifi-
cante, super.1.glo.[*& ibi, cum tale.§.falsam*]falsa condi-
tio impossibilis est; ut si dico, Liber esto, si solueris,
quod Titio debeo, cum nihil debeam[*& ibi, §. huic
proxima*]si constat de seruo legato, debetur, licet dixe
rim illum uernaculum, & non est, uel emptum à Ti
tio, & fuit emptus ab alio.&.§.longe, dicit, q̄ si dico
Lego Titio, qui negocia mea curauit, uel cuius pa-
trocinio capitali crimine liberatus sum, licet ista sint
falsa, debetur legatum[*& ibi si sic.§.1*]uide de priu.ex
ore, super gl.ar.q̄[*& ibi qui in prouincia*]aliàs diuus.ui-
de de eo, qui du.cum haberet, super gl.quādoq;. ¶ *In
7 † gl.ult.ibi, ex parte.2.*]ubi de hoc[*& ibi.§.semel*]in liber
tate loquitur, & dixit Hostiē. q̄ omnia ista contraria
sunt specialia, ut ex ipsis patet, quæ sunt fauorabilia.
secus in tali dispensatione, quæ est odiosa, & si ipsam
fauorabilem reputes. tradit tamen istud pro regula,
q̄ ubi dispēsatio sedis apostolicæ necessaria est, opor
tet, q̄ ostendatur non suspecta. patet in eo, qđ legi-
tur & no.de rescriptis.c.2.de schisma c.2.de cri.fal.c.
2.&.c.dura, & capitulis se.de fi.presbyte.c.pen.& ult.
sed surrepticia nō est sine suspitione, & est expressus
casus, quod non prodest, supra de elect.dudum.2.§.
insuper[*& ibi, ubi de hoc*]& supra de offi.ordi. ex parte
[*& ibi, prohibito*]contra supra eod. cum haberet. dixit
8 † Hosti. quando scienter contraxerunt, & stant con-
tumaciter in peccato, & in scandalum totius eccle-
siæ, quæ nouit delictum notorium, tunc magis accu
sat. ut ibi, hic secus. quod dic, ut no. in contrario se-
cundum cum[*& in fi.*]de hoc, & quis habeat proba
re, dixi in speculo super rub. de clan. despon.

SVMMARIVM.

1 *De consanguinitate qui deponunt, unde computationem debeant incipere nu. 2. & nu.5.*
2 *Nepos dicitur filius fratris*
3 *Cum stipite prohibitus contrahere, an ita prohibeatur cum eius filio.*
De arbore consanguinitatis Io. And. scripsit.
Auditus auditus minus facit, quam proprius auditus.
4 *Periculum maius ubi uertitur, ibi magis inuigilandum.*
Ratio eadem ubi est, ibi ius idem.
5 *Additio glossarum.*
Circumlocutio idem ualet, & qualiter circumloquamur.

CAPVT VII.

1 SVa nos duxit. C. Teſtes† qui de conſanguinitate
deponunt, computationem debent inci
pere à ſtipite, uel germanis. in 1. conſul-
tatio. in 2. reſponſio ibi, Nos igitur. dicebat Hoſti. de
computatione graduum, à quo incipi debeat, quæ-
ritur. quòd à ſtipite incipienda eſt, reſpondetur. &
quod teſtes debent dilucidè gradus exprimere, ad-
ditur, quæ ſit huius ratio, dicitur. ultimò quare non
ſufficiat à ſecundo, & à primo gradu incipere, cui-
denti ratione monſtratur [*Fratris filio*] expreſsè pa-
2 tet† hic filium fratris dici nepotem: ſuper hoc uide,
quod dicam, de elec. fundamenta. § ut ergo, ſuper
uerſi. nepos [*Computare*] & ſic à primo gradu ex una
parte, & à ſecundo ex altera. forte ſic dicebant, Au-
diui, uel uidi, ꝙ tales uocabant ſe inuicem patruum
& nepotem. uel quod dicebatur, quòd talis fuerat
frater patris, & alter filius fratris, ſecundum Innoc.
3 [*Vel germanis*] cum† ergo germani ponantur hic pro
ſtipite, arguit Hoſtien. quòd, ſicut is, qui in quinto
gradu eſt ex uno latere, non poſſet contrahere cum
ſtipite, ſic nec cum filio ſtipitis ex alio latere, ſed hoc
eſt falſum, ut dixi ſuper arbore conſanguinitatis, in
fi. nec hoc capitulum obſtat. hic enim quare ſolum
de computatione teſtium, qui ſuper conſanguinita-
te deponunt [*Auditu*] auditus, quod dic, ut de teſti-
bus, licet ex quadam [*Minus*] quàm de uiſu, uel de
4 proprio auditu [*Laxanda*] imò quia† circa hæc maio-
ra maius periculum uertitur, ideo & c. 42. di. quieſca
mus [*Facultas*] ſi. ff. de legi. quod non ratione Vincē.
[*Vlterioribus*] ſcilicet tertio, & quarto. & ſic ubi eadē
ratio & c. de exceptio. cum inter. C. de conſti. pec. l.
fi. & eſt ad hoc bonum ſimile, ſupra de teſtibus, li-
5 cet 3. ¶ [*In† glo. ulti. ibi, circumlocutionem*] ut ſi dicat teſtis,
a Titius, & quidam decretorum [a] doctor actu regens,
longus, uel breuis, monoculus, uel his ſimilia, fue-
runt fratres, uel Titius, & uxor talis militis fuerunt
frater, & ſoror.

ANNOTATIONES.

¶ Decretorum. Facit l. 2. ff. de liber. & poſthu. & quod no. per gl.
in c. conſtitutionem, de ſenten. excom. lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Coniugij prohibitio non extenditur ultra quartum gradum, & quorum, nu. 5.*
In affinitatis ſecundo & tertio genere licitè contrahitur.
Cum conſanguineis prioris uiri.
Coniugi poteſt etiam proles ex ſecundis.
Suſcepta nuptijs.
Diuiſio decretalis.
2 *Papa etiam timet reprehendi, ſine peccato non mordetur.*
Variatio non ſemper reprehenſibilis, & quibus caſibus, & nume. 3. & 4.
3 *Statuta humana mutantur duobus modis.*
Neceſſitas, & utilitas in omnibus intelligi debet excepta.
4 *In teſtamento ueteri quæ mutata per nouum, & uetus.*
Difficultas unde hic oriebatur.
Infideles conſtitutionibus canonicis non arctantur.
Lex ubi non eſt, neque præuaricatio.
5 *Actus pro uoluntate agendi.*
Gradus quorum hic prohibeatur à nuptijs, & quartus affinitatis gradus ut intelligatur, nu. 7.
6 *Cum ſorore fratris quis contrahit interdum, & quomodo id eueniat.*
7 *Confeſſioni contra matrimonium non ſtatur, niſi aliter probetur, in fin.*
8 *Coniugium ſpirituale fortius corporali.*
9 *Numero quaternario multa & quæ conſtent.*
10 *Rationes ſimilitudinariæ non urgent.*
Decretalis quædam omiſſæ in hac compilatione, & quæ hic.
11 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum. num. 12.*
Adoptiuus filius eſt frater filiæ meæ, & inter eos nuptiæ prohibentur.
Additio, ſiue ſuppletio gloſſarum.
13 *Nupta mutat genus, ſed non gradum.*
Affinitatis tertium genus in uxoribus duorum fratrum adhuc habet locum.
14 *Honeſtas publica quæ adhuc ſit, uer. & illa quæ optabat & eam tolli Hoſti. & fuit tractatum de eo & quando, & ubi.*
15 *Conſtitutio matrimonij ad præterita non trahitur, iuncta glo.*
Matrimonium nullum per conſenſum nouum & qualiter confirmetur.
An contrahere poſſint poſtea, qui ſeparati ſunt ante hoc concilium.

CAPVT VIII.

1 NOn debet. C. Prohibitio† coniugii non extenditur
ultra quartum conſanguinitatis, & affi-
nitatis gradum: in ſecundo, & tertio ge-
nere affinitatis licitè contrahitur. poteſt etiam pro-
les ſuſcepta ex ſecundis nuptiis conſanguineis prio-
ris uiri coniungi. & primò excuſat correctionem iu
ris antiqui. ſecundo ibi, Cum igitur, excuſationem
declarans, in duobus illud tollit. & in tertio reſtrin-
git, reſtitutionis probabilem cauſam reddens. tertiò
ibi, Cum ergo, prohibitionem reſtrictam fortificās
conſtitutiones contrarias tollit, & cauſam reddit. di
cebat Hoſtien. redditur triplex conſtitutionis faciē-
dæ, & uariationis ratio: fit ſecundi & tertij generis af
finitas, & ſobolis ſuſceptæ ex ſecundis nuptiis inhibi
tionis antiquæ reuocatio, graduum conſanguinita-
tis reſtrictio. redditur cōgruæ reſtrictionis ratio. po-
nitur inhibitionis reſtrictæ coniugalis copulæ con-
2 cluſio [*Reprehenſibile*] licet † papa ſupremam habeat
poteſtatem, timet reprehendi. ſi. de uſu pa. niſi, ut ec.
bene. ut noſtrum: ſed quicquid timeat, ſæpe mordetur,
quod ſine peccato non fit, de maledi. c. 1. Hoſti.
[*Temporum*] hæc eſt prima ratio, qua ſe nititur excu-
ſare. licet enim omnis uariatio, & inconſtantia in iu
re generaliter ſit ſuſpecta & reprehenſibilis, ſupra ut
a eccl. bene. c. uno. ff. de admi. tu. cum quæritur [a]. ff. de
procura. in cauſæ: tamen nonnunquam uarietatem
audit prætor. ff. de col. bonorum, nonnunquam. &
ratione temporis ius uariari poteſt, ut in concor. al-
2 le. in glo. [*Humana*] quæ mutari † poſſunt tacito con-
ſenſu, uel alia. l. data, inſti. de iu. na. §. ulti. Vinc. [*Præ-
ſertim*] ſecunda ratio excuſationis. In omnibus enim
quantumcunque præceptis diſtrictè, intelligi debet
excepta neceſsitas, uel utilitas. 7. q. 1. ſcias. 1. q. 7. §. ni-
ſi, & ca. tali, & no. ſupra de præben. de multa, ſecun-
dum Hoſtien. [*Expoſcit*] & ſic ſoluitur contrarium de
can. 12. di. ridiculum [*Quoniam ipſe*] hic tangit tertiam
rationem, quam probat per euidens exemplum, ſic
ſupra de conſti. eccleſia. S. Mariæ, de elec. uenerabi-
lem §. obiectioni, ſecundum Hoſtien. [*Nonnullo*] ſi-
4 cut ſunt† cæremoniæ, quæ olim ad literam ſeruabū-
tur, hodie non ſic, de puri. poſt par. cap. uno, de con
ſe. di. 3. peruenit, de cele. miſ. cum Marthæ. §. cæterū,
Hoſtien. [*In nouo*] & interdum in ipſo ueteri. 63. di. §.
uerum. Exo. 32. [*Non copulanda*] de hac prohibitione
habuimus ſpecialem rubricam in 1. compilatione
[*Difficultatem*] computandi gradus, & genera, & inter
dum impediendo pacis reformationem, quæ fieri
poſſet, niſi hæc genera impedimentum præſtarent.
Hoſtien. [*Pariant*] inter fideles, quia infideles his con
ſtitutionibus non arctantur, ut no. ſupra eo. de infi-
delibus.

delibus. Hostien. [*Animarum*] eorum, qui sic scienter
contrahebant [*Cessante*] de ap. cum cessante [*Effectus*]
effectum vocat animarum periculum. bene facit ad
Ro. 4. ubi non est lex, neque præuaricatio [*Contrahen*
3 *tes*] i. contrahere † uolentes. Hostien. [*Affinitatis*] in
primo genere, ut patet ex superioribus [*Gradum*] etiã
in ascendentibus, & descendentibus secundum Ab.
de hoc in arbore consanguinitatis. recitabat etiam
4 Abb. quod est reperire, ꝙ † interdum quis contrahit
cũ sorore fratris. & licet in hoc laborei ponere exẽ-
plum, tamen hoc facile est uidete, cum scilicet pater
& filius contrahunt cum matre, & filia. si ex secun-
do coniugio pater procreat filios. ecce quòd frater
habet sororem fratris. si uis exemplum de tempore
contractus, pone, quòd filius tuus ex prima uxore
post, quàm habuisti prolem ex secunda, contrahit
cum filia uxoris tuæ, quam habuerat ex primo ma-
7 rito. Dixit etiam hic Abb. quosdam dicere † quartũ
gradum affinitatis intelligi, quando de affinitate cõ
tracta per successionis propagationẽ quatuor pso-
næ descendunt, quod est falsum; quod intellige, ut
in arbore [*Vlterioribus*] scilicet quinto, & remotiori-
bus (*Iam non potest*) ꝗa minus uiuunt homines, quàm
consueuerint. & sic propter probationis defectum,
multi remanent impediri, habentes consanguinita-
tis conscientiam, infra de sen. exc. inquisitioni. nec
eorum confessioni contra matrimonium statur, ni
si aliter probetur, supra de eo, qui cog. consan. super
eo, & tangitur hic, quod supra dixerat de uarietate,
temporis. Hosti (*Apostolus*) 1. ad Cor. 7. A. (*Corporis*)
non dicit, animæ. nam quantum ad ipsam si infide-
lis discedit, discedat, infra de diuor. quanto. fortius
8 † est igitur coniugium spirituale. quàm corporale,
supra de transla. inter: quia per ipsum subduntur, &
committuntur animæ. 12. q. 1. præcipimus. aliæ diffe
rentiæ nor. supra de spon. tuæ (*In corpore*) & quatuor
9 † sunt anni tempora. 76. di. c. 1. & quatuor euangeli-
stæ. & quatuor doctores ecclesiæ, de reli. c. uno, li. 6.
& de hoc numero in proœm. speculi in 6. colum. in
uer. prima. si uis plenius, sunt quatuor flumina para-
disi, Gen. 2. B. & 15. di. c. 1. ubi etiam de quatuor syno
dis, quatuor cœli partes, & totidem eius uenti. Hier.
49. ad fi. Inducam super elementa quatuor uentos à
quatuor partibus cœli. quatuor animalia plena ocu
lis, Apo. 4. supra de elec. scriptum, in prin. & sic qua-
tuor patriarchales sedes, de priuil. antiqua. quatuor
angeli super quatuor angulos terrę, Apo. 7. quatuor
circuli per quatuor angulos arcæ, Exo. 27. quatuor
Cherubin, & totidem rotę. Eze. 10. quatuor cornua
quatuor fabri, & quadrigę, Zac. 2. in pri. cornua & 6.
in prin. & Salomon, quatuor minima terræ dicit sa-
piẽtia sapientibus, prou. 30. & loquit̃ de formicis, le-
poribus, locustis, & uespertilionibus. in eodem capi
tulo uidere potes de quatuor insaciabilibus, infer-
no, uulua, terra, & igne. de quatuor uiis incognitis,
quæ no. supra de præsum. ex studiis, & de quatuor,
per quæ terra mouetur, & de quatuor, quæ fortiter
gradiuntur. & uide in Hier. super Marcum. B. & D.
10 (*Elementis*) istę rationes † similitudinariæ sunt, non vr
gentes. & facit, quod dixi in proœ. & de rescriptis. si
quando [*Ab aliis*] ut Alex. qui. ma. accusa. pos. con-
suluit, in 1. compi. ubi statuerat contra eos, qui in fa
cie ecclesiæ contraxerant post 18. annos accusatio-
nem non admitti (*A nobis*) qui cõstitutionem Alex.
repetierat, qui ma. accusa. pos. c. 1. 3. compi. (*annorum*)
& excommunicatus est ipso iure sciẽter hoc faciẽs,
11 ut in clemen. co. ti. cos, qui. ¶ Glo. 3. † declarat, quid
sit primum, secundum, & tertium genus affinitatis,
& quare sic dicantur. secundo quærit, arguit pro &
contra, & soluit. ¶ Glo. 6. obiicit, & soluit. ¶ *Glo. sic*
ergo], quærit, & soluit. solutioni opponit, & in solutio
12 ne persistit. ¶ Pen. glo. dat unum simile. ¶ *In glo.* † *3.*
ibi. l. ulti. in fine) incipit, si libertam. uide de testi. frater-
nitatis, super gloss. 3. (*& ibi, §. colonus*) uide de libel.
obla. c. 2. super 1. glo. (*& ibi, si colonus*) uide de iudi. di-
lecti, super glo. 2. ¶ *In glo. 4. ibi, qui in adoptione*) quem
adoptaui, frater est filiæ meæ, quia in familia mea
est, & inter ipsos nuptiæ prohibẽtur. ¶ *In glo. sic ergo,*
ibi, si quis in senatorio] uide de his, quæ fiunt à præ. cum
nos, super glo. 2. (*& ibi, si uerò ab initia*) parum facit. ui
de de coniug. seruo. c. fina. in glo. 2. (*& ibi, sed si manen-*
te) hanc & sequen. uide in prædi. decret. ulti. de con-
13 iugi. seruo. super 2. gloss. ¶ *In* † *glo. ut melius, ibi, & non*
gradum) uersus, Mutat nupta genus, sed generata gra-
dum (*& ibi, in uxoribus duorum fratrum*) in hoc casu ad-
huc durat prohibitio secundum Vincen. & Innocẽ.
14 uidetur idem tenere (*& in fine*) & illa † quæ procedit
ex cognatione legali. optabat autem Hostien. has
etiam reuocari. habeo, ꝙ in concilio Lugdun. facto
per Grego. X. fuit tractatum de tollendo impedimẽ
to insticiæ publicæ honestatis, & aliqbus uisum fuit
illud simpliciter tollendum. aliis durum uidebatur
illud tolli, sed suadebant dari potestatem episcopis
in illo dispensandi. alii suadebant illud restringi ad
sponsam primi, & secundi gradus tantum, & in aliis
duobus tolli. & licet deliberatum fuisset per præsi-
dentes secundum hoc ultimum constitutionem fie
15 ri, tamen non fuit obtentum. ¶ *In glo. sic* † *ergo, ibi,*
requiritur) & hoc tenet hic Gostr. quòd nouus con-
sensus, & noua uerba requirãtur [*& ibi, ex certa scien-*
tia possunt] idem Hostien. ex quo etiam semel carna-
b li copulæ consentiunt [b] [*& in fine*] quòd si tales ante
concilium coniuncti separẽtur, nuquid postea con-
trahere poterunt? Argum. quod non 35. q. 6. ab isto.
credo, ꝙ possunt. Vincen. & facit, quod dixi, supra
de eo, qui dux. in ma. cum haberet, super glo. iura-
mentum. per quod respondetur ad contrarium, &
intellige, quòd possunt, idest quod contractum te-
net: aliàs contrahere non deberent, si prius fuerant
scientes propter incestum.

ANNOTATDIONES.

a ¶ Cum quæritur. Et in cle. 1. de renun. & de iure pa. quod autem
& uide in c. mutaret, & c. quod semel, de re. iur. lib. 6.

b ¶ Consentiunt. Imò & sola cohabitatio sine copula sufficit, secũ
dum quòd no. Inno. in c. 1. de eo, qui duxit in ma. quam pollu.
c. 1. quod an sit uerum, uide ibi Io. And. in glo. si durante, & ui-
de glo. primam; & super illa.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonialiter copulari possunt & quoto gradu distantes à stipite.*
Multitudo, & consuetudo aliud inducunt.
Consuetudo approbata & per quem pro iure seruatur & interpretatur, num. 3.
2 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 3.*

CAPVT IX.

1 VIr qui. Se summat & sic cõstrue
secundum Hosti. Vir † qui
distat à stipite 4. gradu, sup. ex uno late-
re. Et mulier, quæ ex alio latere, repete,
distat à stipite gradu quinto, possunt licitè matrimo
nialiter copulari secundum regulam &c. [*Licitè pos-*
sunt] nisi multitudo, & consuetudo scandalum gene
rans aliud inducat, ut supra eo. quod dilectio. §. fin.
cætera, quæ deficiunt, in summa. eo. ti. comprehen-
des. Hostien. [*Copulari*] supra eo. quod dilectio, con-
2 tra. Io. ibi, Inno. ¶ Vlti. † glo. docet computare gra-
dus. ¶ *In glo. 1. ibi, uel secundo*] secus, si in primo, secun-
dum

dum Hosti. qui hoc no.supra eo.quod dilectio,& c.
tua,quod est falsum,ut dixi super arbore consangui
3 nitatis,in fi.¶[*In† glo.2.in fi.*]& est si.quod de consue-
tudine dicitur, supra de cog.spi.c.1.§.fi.& si.supra de
decimis.1.§.fi.& ff.de dam. infecto, si ædibus.habet
autem hoc locum,cum approbatio fit per papam.
alterius enim approbatio parum prodesset, ut pa-
tet in his, quæ no. supra eo. de infidelibus. aliàs au-
tem consuetudo approbata interpretatur, supra de
consue. cum dilectus.§.2. Hostien.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio tituli.*
2 *De frigidis,maleficiatis & coeundi impotentia alibi, quàm hic iura,& ubi loquuntur.*

De frigidis, & maleficiatis, & impotentia coeundi, Rubrica.

1 ¶Supra † tractatum est de impedimentis matrimo-
niorum. quia uerò impotentia coeundi habet etiã
impedire,ideò de illa submittit,secundum Da.& Gof.dice-
bat Hosti. quod uiso de impedimento propinquitatis,
apponit de impedimento impotentiæ naturalis, de
qua,infra c.1.& c.laudabilem,& c.fraternitatis,& ac
2 cidentalis,de qua infra c.fi. habetur† materia 33.q.1.
per totum.conuenit,supra de proba. proposuisti.In
Brocardo in li.19.no.hic Pe.& Abb. argu.pro gene-
rali allegatione.ad idem.1.q.1.ut euidenter,supra de
præb.c.2.in superscrip.70. dist.neminem.de hoc,su-
pra de cohabi.cleri.& mulierum,uestra, in princ. &
adde quod dicam, infra super glo. pe.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio & intellectus huius constitutionis secundum Innocen. & Hostien.*
Ex frigitate uiri quando ex prouocatione,& quando ex prouocatione mulieris matrimonium separetur: uel secus, & num. 2. 3.4.5.6.7.8.9.10.11.12. 17. & 19.
De eaut cognoscatur,& nu.2.3.5.8.9. 10. 11.17.
2 *Pubertas plena mari, & fœminæ quando.*
Cap. laudabilem infra eo. & huius, sunt diuersi casus, & 10. in fin.& 19.
Temporis breuitas, uel longitudo nil facit, ubi eadem ratio utrobique,ut hic,& nu.6.7.excipitur tamen nu.7.12.& 18. an sit continuum,nu.19.
3 *Matrimonij onera,multa alia de matrimonio,nu.4.& 16.*
Castratus prohibetur contrahere carnale matrimonium, non spirituale.
Nec potest adoptare.
4 *Pro matrimonio stanti credendum, sed non semper,num.9.aliàs*
Mulieres solent carnis colaphizari stimulis, & non præsumuntur uelle stare cum trunco, & nu.7.
6 *Ex impotentia coeundi si matrimonium separetur, fit potius declaratio non fuisse,quod uiro ex multis causis accidit,nu.10. supra nu.1.3.5.12.& 16.à muliere unde procedat, num.12. ob eam contrahendi licentia utrique non datur, num. 13.*
8 *Emphyteuta post biennium pôt sibi consulere intra duos menses.*
Per aspectum corporis mulieris, & quando uiri fit probatio impotentia,& nu. 9.& 10.& 5.nu.7.12.quando non recipitur hac probatio,ibid.& nu.17.
9 *Probationes superabundantes faciendæ,cum causa periculosa est.*
10 *Hostiensis commentaria conscripsit post editionem summæ.*
Sententia incontinenti sine alia solennitate, uel dilatione potest ferri in re certa.
11 *Propinquorum & uicinorum iuramenta quando admittantur in casu huius constitutio.*
Possunt ea reprobari, & quomodo.
Fama hic nil operatur.
13 *Nubere in domino qui dicantur.*
14 *Epilogus, suffragium,& additio glossarum,nu.15.& 16.*
Matrimonij sententia non transit in rem iudicatam,& potest reparari,si facta sit separatio, si contra postea constet.
17 *De eo uicarius episcopi potest cognoscere sine speciali mandato.*
Virgo potest esse mulier.& si cohabitauit cum uiro,& quando. se uirginem ut probet,uide nu.8. & alios ibi citatos.
18 *Potens quilibet præsumitur.*
19 *Autenticam esse hanc constitutionem, licet nesciatur auctor. quando habeat locum.*

CAPVT I.

1 ACcepisti. Diuisionem† hu-
ius decre.& ipsius
intellectum per partes Inno.posuit
& confusè,cuius glossam Ho.cona
tus est summare,dicẽs eum scripsis-
se, quod prima pars huius capituli intel
ligitur,quando ambo cõfitẽtur im-
potentiam uiri.tunc enim, si per unum mensem de
derint operã copulæ cõiugali,& si mulier corrupta
reperiatur, & si alia adminicula deficiãt,necesse est,
quod probetur impotentia.7.manu propinquorũ. nec
sufficit,quod per paucos dies simul fuerint.imò requiri
tur, quod per mensem ad minus. Si uerò mulier sine re
clamatione per annum steterit cum uiro , quæcun-
que signa frigiditatis prætendat,postea non auditur
demum correxit se Inno.dicens,quod etiam post annũ
auditur,si certa signa frigiditatis ostendat cum iura
mentis propinquorum.secunda pars loquitur,quã-
do mulier asserit uirum frigidũ,& uir negat, in quo
casu si per 6.menses cum uiro sine reclamatione ste
terit,postea non auditur.nec prosunt inditia frigidi-
tatis uiri,vel uirginitatis suę:quia pôt esse,quod propter
modicum membrum uiri mulier adhuc uidetur in
tegra,uel timendum est,ne alter oculus decipiatur.
In tertia uerò dicitur , quod si intra 6. menses reclama-
uerit mulier,quantumcunque uir neget,mulier au
ditur. & si probet per iuramẽtum frigitatem uiri, &
etiam per alia indicia,vel per aspectum corporis,se-
parabitur , nec spectabitur triennium . & hoc ideò,
quia cito reclamauit. & iunxit Inno.quod idem potest
dici in secundo casu per decre.laudabilem.& hoc,si
cut dicit,magis congruit literæ. Hostiẽ. tamen dicit
hunc esse c.intellectum.si marito prouocante ad di
uortium , & se impotentem asserente , mulier hæc
idem fatetur,seruata solẽnitate canonica matrimo-
nium indistinctè dirimitur : sed si decipiatur eccle-
sia,primum matrimoniũ reparatur . Si verò mulie-
re agente uir asserat se potentem, & uxorem carna-
liter cognouisse,nisi per aspectum corporis,vel alio
modo certo & indubitato conuincatur,mulier pe-
tens diuortium non auditur. Si autem muliere agẽ
te vir hoc idẽ,quod mulier asserit,confitetur,uel alias
euidenter conuincitur,matrimonium separatur, &
mulieri contrahendi licentia datur.quod autem di-
2 cit [*Accepisti*] dicebat † Hostien.tu maior. 18.annis
[*Mulierem*] dicebat maiorem 14. & sic uterque gau-
debat plenissima pubertate.ff.de ali.& ciba.le.l. Me-
la.ff.de adop.l.arrogato.§.non tantum,& institu.de
adopti. §.minorem [*Per mensem*] idem , si per unum
diem.Idem,si per 100.annos.Inno.imò uidetur spe-
ctandum triennium,infra c.laudabilem, quæ est cõ
tra. So. illa loquitur de maleficiatis, uel de habenti-
bus semiplenam pubertatem , hæc de habentibus
plenam,ut supra no.in quo casu dicimus tempus ar
3 bitrarium. Hostien.[*Dixisti*] uir, licet † frigidus, pro-
uocat ad diuortium , ut frustra non sustineat onera
matrimonii,quæ sunt multa,secundum Pe.& Abb.

& facit

& facit quod no. 33.q.1.c.2.[*Ita*]l.adeò, uel in tãtum [*Non potuisses*] quia nec moueris ad coitum, nec stimulos carnis sentis, nec per medicum iuuari potes; & si es castratus idest caste natus, qui nec adoptare, potest, cum nec generare naturaliter posit, insti. de adop.§.sed illud.hic enim prohibetur cõtrahere matrimonium carnale, cum tali matrimonio ineptus & inutilis sit, infra eo. φ sedem: sed ad spirituale admittitur, supra de cor.uitia.ex parte.53.di.eunuchus
4 Hosti.[*Affirmas*] quid † ergo si contradicat: standum est ei, ex quo pro matrimonio ftar. arg. de clan.de-
a spon.ª c.1.& est triplex ratio, prima fauor matrimonii, argu. de sen.& re iu.c. fi. secunda, quia cum tales cõsueuerint colaphizari stimulis carnis, supra de eo qui cog.consan. Iordanæ, non est prima facie uerisimile, φ vellet stare cum trunco, qui non posset ei debitum reddere. ad hoc, infra §.prox.in fi. tertia, quia cum rea sit, & si nihil præstiterit, absoluenda est, ut ec.bene.c.uno. quod est uerum, nisi & uir ipsam de mendatio redarguere posit per aspectum, sicut no. in casu conuerso, infra c. proxi. [*Per uerum*] aliàs rectum, infra eo.c.in fi.aliàs iustum, ut infra eo.lauda-
5 bilem.istud tauræ est verum, iustum, vel rectum iudicium, morabuntur simul ad præceptũ iudicis in casu isto, ex quo pubertatem plenam habent. arbitrariè, & iurabũt, φ totis uiribus, & ingeniis opẽ, & operam dabunt ad matrimonium consummandum, uir perficiendo, mulier patiendo, non se subtrahendo, sed amplexando, & modis omnibus alliciendo, confessione facta de omnibus peccatis suis, infra eo.c.fi. & si adueniente termino renertũtur dicentes, quod hæc omnia seruauerunt, nec una caro effici potuerunt, iurabit maritus se naturaliter frigidum, & mãdatũ episcopi toto posse adimpleuisse, & nec motum carnalem sentire potuit, & mulier idem, & iurabunt ambo, φ non potuerunt effici una caro, & adducet uterque.7.parentes, uel si desint.7.uicinos, bonæ famæ, qui iurabunt se credere ipsos uerum iurasse; & sic matrimonium dirimetur, ut hic, & infra eo.laudabilẽ.§.1.& §.si autem, & 33.q.1.c.1.& 2.Hosti.[*Poteftis*]& etiam poteftis simul remanere, si vul-
6 tis, infra eo.laudabilem.§.φ si ambo. Si † tamen matrimonium separetur, potius hoc casu declarabitur, non fuisse, in auct.de nup.§.si uero, col.4. Hosti. [*Ea tamen ratione*] i.ea causa, quæ allegata est, & è conuerso probata[*ut si tu &c.*]uel ea ratione φ tu cum nullã contrahas, cum inhabilis sis, si uerũ iurasti, infra ca. φ sedem. uerũ, si tu aliam acceperis, sub.& cognoueris, & sic apparet ecclesiam fuisse deceptã, infra eo. fraternitatis, reus periurii, &c. an uerò mulier sit cen senda periura, no. infra eo. laudabilem, ad fin. Hosti. [*Illa*]corrupta, Hosti. [*Prior*] q̃ tu; & sic conuertitur casus. Hosti. [*Dimidium*]maximè. nam idem, si post.8. dies s̃m Hosti. ut infra patebit[*Tu autem*]ex cuius parte nullus defectus inuenitur, licet diligẽter fueris in
7 spectus. Hosti.[*Mulieris*]corruptæ.sed & † contra mu
b lierẽ est præsumptio ex cursu temporis, ᵇ quòd hoc dicat malitiosè. ff. de pœnis, si quis forte. t. respon. in fi.C.de his, qui à non do.ma.l. fi. & ad hoc continuatur: Quia si proclamare &c. Hosti. [*Tamdiu*]maximè: quia si uirgo esset post multos annos audiretur proclamatio, siue sit defectus ex parte mulieris, infra eo. fraternitatis, siue ex parte uiri, infra eo.c. fi. Item & si intra.8.dies ueniat, non audiretur marito affirmante contrarium, ex quo corrupta est, ut etiã no. supra eo. super uer. post annum, & infra §. se.nisi & uir per aspectum sui corporis conuincatur, ut patet in his, quæ, infra not. & sic non debet signari pro contrario. C. de diuor. in causis: quia in alio casu loquitur, ut infra eo. laudabilẽ [*Aut duos*]aut plures: quia non est uis in tempore, ut no. supra §. prox.
8 Hostien.& no. Ab. ex hac litera † emphyteutam, qui per biennium canonẽ non soluit, postea intra duos menses sibi posse consulere [*Proclamauerit*] mulier scilicet quæ uirgo euasit, & sic diuersificat à proximo.§.superiori, qui loquitur in corrupta: uel dic, ut infra, alii dicunt illud corrigi per istud, quod nõ credo. Hostien.[*si probari*]sub.& uir idem confitetur, & sic potest etiam diuersificari à proximo.§.Si probari[*per rectum iudicium &c.*]quod expone, ut supra sup. uer. per uerum iudicium. uel dic, φ quamuis maritus neget, non obstabit sua contradictio, si probari idest improbari potest &c. puta per corporis mulieris aspectum; quod dic, ut not. de despon. impuber. continebatur, & etiam per rectum iudiciũ, de quo sequitur. Nam secundum Innocẽ. ad probationem
9 † frigiditatis tria sunt argumenta inuenta. primum aspectus corporis. secundum iuramentum septimæ manus propinquorum. tertium expectatio triennii sed discretus iudex prouidebit, φ potius superabundent probationes, quàm deficiant, cum hæc causa periculosa sit. unde, si uidetur ei, φ unum, uel duo argumenta non sufficiant, faciat præstari tertium. & hoc dictum Inno. placet Hostien. saluo spacio temporis, secundum ea, quæ no. supra in princ. posset &
10 † dictum uiri improbari per aspectũ corporis ipsius uiri, puta quia sectus est, uel membrum habet ad modum uerrucæ, quam porrum uocamus, nec est hermaphroditus. aliàs caue: quia tales consueuerũt membrum retrahere, & longum emittere ad modũ animalis. & sic dicit Hosti. fuisse Diæ, uel in ciuitate Diensi, ut dicit se sciuisse post compositam summam, de hoc. ff. de libe. & posthu. sed est quæsitum; §.fin. ff. de sta. homi. l. Quiritum. uel haber uir testes ad modum cicerum. hoc dicit eotã se accidisse de facto, ut no. in summa, eo. ti.§. fi. uer. quid si mulier. hic enim incontinenti sine alia solennitate, uel dilatione potest ferri sententia: quia in incertis &c. ff. de uer. ob. continuus, & supra de ele. cum inter uniuersas. & hoc est, quod no. litera, infra c. laudabilem. §. 1 ibi, Si frigiditas prius probari non posit. quam literam dicit Hosti. communiter à magistris male intel
11 lectam. Dicit † autem quosdam dixisse, φ quando ambo coniuges impotentiam confitentur, requirũtur iuramenta propinquorum, nisi & fama assertionem ipsorum coniugum adiuuet, ar. 35. q. 6. si duo. sed dic, φ ubi de frigiditate quæritur, parum aut nihil operatur fama, ut hic. secus, quando quæritur de consanguinitate: quia tũc multum operatur, ut ibi, & no. supra de præsump. tertio. sed quid si mulier exclusõ corporis aspectu, cum 7. manu. propinquorũ probauerit uirum impotentem, & uir cum alia. 7. manu uelit probare se potẽtem, nunquid est admittendus? Dic quòd sic secundum Innoc. argumen. supra de sponsa. cum in tua. & quod hic dicitur, habet locum, quando uir tantum & simpliciter dicit, quod eam cognouit. mulier uerò iurat cõtrarium, cum 7. manu propinquorum aliqua præsumptione
12 ariditatis uel alia præcedente. potest † etiam dici secũdum eum, quòd ubi uir asserit se mulierem cognouisse, & mulier, quæ per duos menses tacuit, nec fuit protestata de impotentia, postea contradicit, non est mulier audienda, etiam si per aspectum uelit probare se uirginem: quia sæpe fallitur &c. 27. q. 1. nec aliqua, nec auditur, si uelit probare illum maleficiatum, propter rationes dictas secundum eum in glo. t. quod Hostien. non placet sed si mulier uelit probare maritum impotẽtem per aspectum ipsius mariti, uel uir mulierem arctam per aspectum mulieris, bene est probatio admittenda, cum hæc promptè

ptè & de facili cognoſcantur ſecundum Inno.quod
bene placet Hoſt. ut patet in ſupra notatis[*Et illa*]ſci-
13 licet mulier,quæ ſic improbauit uirum [*Nubat†in do*
mino]i.ſecundum canones,ut patet in his, quæ no.ſu
pra ti. t. de infidelibus. in caſu uerò conuerſo dabi-
tur uiro licentia contrahendi,& mulier continebit
14 infra eo. fraternitatis.Hoſti. ¶Gl.2.†notat conuinci
mendacium.alle.tria iura. ¶Glo.3.notat,quod ſen-
tentia &c.ponit diſtinctionem circa fraudem mulie
ris, quam non approbat.in fi. ſignat contrarium, &
ſoluit.¶Pe.gl.ſignat contrarium,& ſoluit,& arguit.
15 ¶*In†glo.3.ibi,§.index*]uide,ſupra ti.2.diſcretionem,ſu
per glo.1.[*& ibi.§.ulti.*]uide de adul.c.fi. ſuper glo.1.
¶*In glo.pe.ibi,l.ult.*]uide de accu.ad petitionem,ſuper
16 1.glo.¶In †fi.2.glo.& C.de adul.ſi qui adulterii.¶*In*
glo.no.quòd,ibi,adulterij]niſi dicas, ꝙ uterque contraxe
rat, Phi.[*& ibi.ſed non credo*]noli eſſe incredulus,ſed fi-
delis & dic,ut infra eo.fraternitatis.§.nos tamen.Ho
ſti. ſatis placet dictum glo. ubi per auctoritatem ec-
cleſiæ facta fuerat ſeparatio, & contraxit ille,ex cu-
iusparte non erat impedimentum. ſi uero alter, ut
hic dicitur,contrahat,ſcilicet qui dicebatur ſrigidus
adhuc,dico, ꝙ bene dicit gl.ſcilicet, ꝙ reparabit ma
trimonium,ſcilicet quo ad uinculum.i.pronuncia-
bitur quòad id uerum matrimonium. de toro poſ-
ſet fieri ſeparatio, oſtenſo id petente[*& in fi.*]ſecun-
dum.T.Alii dicunt,& melius,quod illi. c.derogatū.
17 eſt,Inno.¶*In glo ſit.ſupra in fi.*]& arguet† ſecundū Vin-
cen.uicarium epiſcopi abſque ſpeciali mandato poſ
ſe de matrimoniali cauſa cognoſcere. ¶*In glo.ſupra de*
in fi.]aliqui dicunt, ꝙ in hoc caſu,etiam ſi mulier per
aſpectum corporis uelit probare ſe virginem. nō au
ditur, cum poſsit,& conſenſiſſe uideatur eum habe
re ut fratrem,& ſi non poſsit eum habere ut maritū,
infra eo.conſultationi, & quia ſi propter frigiditatē
uiri ſeparentur,daretur mulieri licentia nubēdi alii.
ſed poteſt eſſe, ꝙ mulier eſt uirgo,nō quia uir ſit im-
potens,ſed quia ſibi coniungi non vult;& tunc non
eſt ſibi danda licentia nubendi alteri. ſed uir cogen-
dus eſt ad eam accedere . Si uero ambo cofiterent,
tunc licitè ſeparari poſſent cum ſolennitate dicta,ſu
18 pra in prin. Ratio † uerò,quare textus dicit, creden-
dum uiro eſt: quia per lapſum temporis præſumitur
contra eam,ſupra de ſpon.ad id quod, & quia quili-
bet præſumitur potens.l.di. quia.& quia ſtat pro ma
trimonio,quod eſt fauorabile.32.q.1.dixit Innocen.
¶*In glo ergo uidetur,ibi, & dimidio*] ſecundum Ala. qui
19 etiam dixit† una cum Lau. iſtud.c. non tenere, quo
ad hoc,maximè cum neſciamus auctorem,idē Vin-
cen.alle.ff.ad l.Cor.de fal.l.ulti. Goff.dixit,& Hoſtiē.
Pe.& Abb. ꝙ putat iſtam auctenticam,no ob. ꝙ ne-
ſciamus auctorem, propter utilitatem, quam conti
net, & quia iamdiu approbata eſt 17.di. propter ec-
cle. & hodie non diſputetur de hoc , ex quo inſertū
eſt in hac papali comp.& habet hoc locum ſm Goſ.
quando intra trienniū liquet, uel liquere poteſt fri-
giditas.decr.laudabilem.quando prius liquere non
poteſt.quidam dixerunt, ꝙ intra hoc tempus debet
proteſtari, vt poſt illud agere poſsit. alii, iſtud tem-
puscontinuum ,illud utile[*& ibi,eſt argumen.*]ſecun-
dum Rodo.

ANNOTATDIONES.

a ¶De clan.deſpoo. Ibi uide in glo.& ſuper illa,& de deſpon.im-
pu.continebatur,in glo.a.& ſuper illa.
b ¶Temporis. quia ex tanto tempore præſumitur cognita,ad hoc
quod no.ſupra in glo.quid ergo,& infra super, glo. ſupra de de-
ſpon.per Ioan.Andr,

SVMMARIVM.

1 *Negatio pro præſumptione.*
Impotens præſumitur quis ante nubiles annos.id tamen per con-
trarium factum eliditur.
Puer pro infante.
2 *Impotentia duplex,temporalis,& perpetua,& qua ſit utraque*
alia diſtinctio, in fin.
De ea quando conſtet.
3 *Epilogus,& additio gloßarum.*
Spado an contrahere poßit matrimonium.
Matrimonium cur contrahatur .
Lex ſi ſerua §.ſi ſpadoni ut intelligenda.

CAPVT II.

1 QVòd ſedem. Breue eſt [*Non*
† poteſt]i. præſu-
mitur non poſſe. & eſt hic ar. expreſſum
ꝙ ante annos nubiles completos nō po-
teſt qs,niſi potens probet,matrimonialiter conſen-
tire,ſed prima facie præſumitur impotens.quod dic
ut ſupra de deſpon.impube.puberes.hęc tamen prę
ſumptio plerunq; per ꝯtrium factū eliditur,vt ibi no.
uel exponas hic[*puer*]i.infans,q nullomodo cogno
ſcere pōt, infra de delic.puc.ca.1.ſm Hoſt.[*Sic*]imò
2 multo magis:qa tēporalis† impotentia naturæ ad tē
pus tm̄ impedit,ut ſupra de ſpon. tuæ, & de deſpon.
impu.de illis.1.& 2.ſed perpetua,de qua ſequit,in p-
petuum,ut ſ.c.1.Hoſti. [*Impotentes*] ſup.maiores etiā
30.annis,ex quo de impotentia euidēter conſtat: qa
in prima nocte ſciri poteſt quo ad naturā ,ex quo tā
magnus eſt;quod dic,ut no ſupra de deſpon. impu.
puberes.alii uolunt ſic intelligere hanc literam, ꝙ ſi
cut minor.14.non eſt aptus ad contrahendum, niſi
ſit potens, ſic nec maior 14.quaſi per opus.non per
numerum annorū probetur pubertas. & ſm hunc
intellectum dixit Hoſti.infinita iura corrigi,& ſtatū
eccleſiæ debitum , & antiquum ſubuerti contra iu-
ra.C.de inoffi.dotibus.l.una,& ſupra de ſup.ne.præ-
la.c.2.§.pe.(*Apti*) dixit Vin. ſunt impotentes ad coi-
tum aliqui animo,& corpore: aliqui altero tantum
3 quod uide no.per Io.33.q.1.in ſum. ¶Glo.2.† obii-
cit,& ſoluit.¶*In glo.2.ibi,ſancimus 2.*)etiam maior. 60.
4 uir,vel fœmina licite contrahit.¶*In glo.2.ibi,ſecus eſt*)
de ſpadone an contrahere poſsit,no. 32.q. 7. hi qui.
& hic no.antiq,& dixerunt Ala.& Vin. ꝙ carēs utro
que teſticulo non ꝯhit:qa cum oē matrimoniū cō-
a trahatur ᵃ aut cauſa prolis, aut cauſa uitandæ forni-
cationis,& in ſecto huiuſmodi utraq; cā deficiat,er-
go,cū eo non eſt mr̄imoniū. & ſm eos lex.ff.de iur.
do.ſi ſerua.§.ſi ſpadoni,intelligit de illo,q caret alte
ro tm̄ teſticulo(*& in fi.*)T.idem Goffr.& Vin.& Phi.

ANNOTATIONES.

a ¶Contrahatur.Glo.aliter loquitor in c.hi qui,prælle. & de ca-
ſtrato uide ſupra c.proxi.per Io.And.in glo.quia oec mouens.

SVMMARIVM.

1 *Propter arctum membrum mulier ſeparatur à uiro , niſi poſſit*
pro medicos adiuuari.
2 *Potens ad copulam qui dicatur.*
Proximus eiuſdem iuris eſt,cuius eſt & qui peruenit.
Ita , ideſt intantum.
3 *Propter impotentiam mulier redhibetur, & uir.*
4 *Epilogus, & ſuffragium gloßarum,nu.5 .*
Arcta mulier ſana non eſt.
6 *Additio gloſſarum.*
Mulier incurrit morbum ob debitum non redditum .
Propoſitum non ſufficit quò ad eccleſiam, & quo caſu hic,in fi.

CA-

C A P V T III.

1 EX literis. Diecbat† Hostien. adole
scens. 16. annorum natu
raliter arctam duxit uxorē. si puella iuua
ri non potest, celebratur diuortium, & iu
dex dat uiro licentiam cum alia contrahendi. dice-
bat Abb. propter arctum membrum mulier separa-
tur à uiro, nisi possit p medicos adiuuari. & sunt duę
2 partes. 2. ibi, Respondemus (16. *annorum*) & sic erat† p
pe plenam pubertatem, & sic præsimitur naturali-
ter potens, secundum ea, quæ no. supra eo. c. 1. Host.
(13. *annorum*) & sic quò ad ætatem non uidetur hæc
puella pati defectum, cum & tempus cōsueuerit an-
ticipari, sup. de despon. impu. à nobis. Host. [*Vxorem*]
ex hoc patet, ꝙ contraxerunt per uerba de præsenti.
T. [*Qui*] scilicet uir [*Reddere*) sub. uellet, non potuit. In
terrogatus autem, quare nō posset, respondit. Quia
mulier &c. sic legit Host. [*Ita*] idest intantū [*Vir*] iste,
3 nec alius. & dixit Host. ꝙ† hæc magistraliter potuit
appellari naturalis impotētia fœminina, quæ & mu
lierē facit redhiberi, ff. de redi. actio. quæritur, §. mu-
lierem. In homine uerò potest dici masculina, supra
c. 1. [*Tribuas*] de mero iure: quia inter eos nō fuit ma
4 trimonium. T. ¶ Glo. 1. †soluit obiectionem, de c. di-
5 xit &c. ¶ Vlti. signat contrarium. ¶ *In† glo. ult. ibi, § mu-
lierem*] mulierem ita arctam, ut mulier fieri non pos
6 sit, sanam non uideri constat. ¶ *In† glo. 1. ibi, apparuit*]
idem Vincen. Phi. Gof. Inn. & Abb. [*& ibi, reddita fuit*]
forte post sponsalia mulier uirum appetens impatiē
ter tulit uiri carentiam. unde morbum incurrit, un-
de facta fuit inhabilis ad matrimonium, & sic nō te-
nuit ſm Ala. & Vinc. sed hoc dictum posset esse ue-
a rum in sponsalibus de futuro[a]. ¶ *In glo. ult. ibi, proposi-
tum*] non sufficit quò ad ecclesiam propositum. & fa
cit quod not. supra titu. proxi. de infidelibus, in fine,
ulti. glo. [*& infr.*] dic ut ibi.

A N N O T A T I O N E S.

a ¶ De futuro. Quia secus, si de præsenti: quia impossibilitas super ueniens illa non soluit. uide glo. quæ uidetur uelle, quòd sit necesse illud esse etiam consumatum, inf. in capitu. fraternitatis, in glo. argum. quòd.

S V M M A R I V M.

1 *Cum impotente reddere debitum mulier si contrahitur matrimonium quando teneat, num. 2.*
Impotentia mulieris quibus proficiscatur causis, ibid.
3 *Matrimonium qua ratione contrahendum.*
Eo nihil utilius hominibus.
Concessum etiam continere nequeuntibus, & nolentibus continere, num. 4.
Quid si ut uiuatur inhonestè, contrahatur, nu. 4. in fi.
4 *Coniuges castè uiuere, & continere possunt in domo propria.*
Cum impotenti potens si contraxit, & postea cum alia contrahat, & cognoscat, utrum matrimonium teneat.
Cum ea qui scienter contraxit, cogitur eam tenere, & alere.
Hæc decretalis, quando habeat locum, in fi. & num. 6.

C A P V T IIII.

1 COnsultationi. Diecbat† Hostiē.
quod quæritur,
an mulier clausa, & omnino impotens
possit contrahere? Dicitur, ꝙ si quis cum
tali scienter contrahat, & si matrimoniū nō teneat,
potest tamen eam ut sororem tenere. dicebat Abb.
clausam mulierem, uel arctam potest quis ut soro-
rem habere, & si non ut uxorem [*Impotens*] non di-
2 stinguit. & ideo† qualitercunque impotens sit, matri
monium nullum erit, supra eod. quod sedem, licet
Goff. hic notet hoc esse intelligendum de sola arcta-
tione. quid enim si ita sit lata, ꝙ nullo modo possit
cognosci, ut de facto fuit coram me. Item quid si ex
aliqua latēti infirmitate omnino reddatur incogno
scibilis, sicut accidit in Pedemonte Taurin. diœce-
sis, de quadam pulcherrima domina nomine Cara-
cosa. quæ intendens placere uiro instrumētum suū,
ita medicinauit, ꝙ nec uir, nec alius postea potuit il-
lam cognoscere. & quidem quamuis à uiro non po
tuerit separari, secundum ea, quæ no. supra c. proxi.
non tamen potuit de nouo contrahere, cum omni-
no impotens facta esset. unde non curo, qualiter sit
impotens, siue propter arctationem, siue propter a-
liam causam: quia si postea contrahat, non tenet ma
trimonium, ex quo non potest adiuuari, ut supra c.
proxi. & infra eo. fraternitatis. Host. [*Possent*] cū scien-
tibus conditionem ipsarum, & tunc bene conuenit
responsio, secundum Pet. & Hostiē. [*Incredibile*] ideò
3 debet† quis contrahere, ut uxorē cognoscat, & filios
suscipiat, nisi deus illis aliter reuelet, ut not. supra de
spon. commissum. tales enim uocantur pii patres, ff.
de uer. sig. liberorum, ff. so. ma. l. 1. unde dicit lex, ꝙ ni
hil est hominibus utilius nuptiis tanquam solos ho
mines facere ualentibus, in aucten. de rest. & ea, quæ
pa. in 11. men. §. hæc nos meritò commouerunt, col-
la. 4. nequeuntibus etiam continere concessam a do
mino licentiam non possumus denegare. 28. distin.
4 de his, Hostien. [*Vt sorores*] q. d. † castè uiuant, ut hic, &
infra eo. laudabilem, uer. ꝙ si ambo. nam & si essent
ueri coniuges, possent, si uellent in domo ꝓpria cō-
tinere. 33. q. 5. quod de. Quid ergo, si ambo, uel alter
sic uiuant inhonestè, uolentes sic suam luxuriā pal-
liare? Occurrat episcopus, supra de offi. or. c. 1. & c. li-
5 cet. quid si† maritus, qui potens est, cum alia contra-
hat, & illam cognoscat, si primā cognouerat, tenet
primum matrimonium: aliàs, ſm, sup. de spon. si in-
ter, & c. is qui fidem. Nam & si quis ligatus impube-
ri contrahere non debeat, ualet tamen si contrahat,
ut no. supra de despon. impu. de illis, prim. quamuis
tamen ſm matrimonium teneat in hoc casu. Ille ta-
men, qui scienter cum tali cōtraxerat, cogitur arctā
a tenere, & alere, ſm Inn.[a] & Host. qui dicit aliquos di-
cere hanc decre. non tenere: alios, quod hoc est con
silium. ipse Host. dicit, quod est permissiuum, quam
diu castè uiuunt, quod in senibus & impotentibus,
qui nullo modo iuuari possunt, posset locum habe-
re. de hoc, infra c. proxi. uer. ꝙ si ambo, & remittit ad
ea, quæ de hac materia notauit in summa, eo. tit. §.
6 quæ impotentia, uer. hæc autem omnia. ¶ Gl. † 2. re-
spondet per quæstio. an sit consilium, uel præceptū.
¶ *In glo. 2. ibi, consilium est*] secundum Lau. qui exponit
[*iudicare*] idest tenere.

A N N O T A T I O N E S.

a ¶ Secundum Inno. Et hoc operatur scientia impedimenti ipsius uiri, quando contrahit cum arcta, aliàs non tenetur illam alere. ut hic per Inn. qui apertius loquitur, quam hic exprimat Io. An.

S V M M A R I V M.

1 *Ex impotentia coeundi quando separetur matrimonium, & quo modo, & quo casu reparetur separatum, num. 3. 5. & 8.*
Quibus probetur modis, nu. 2. 3. 5. & 8.
2 *Frigidus quis dicatur, & probetur, num. 5. & 8.*
Pubertas quando semiplena.
Supplementa ad contextum huius decretalis multa, ut hic, & nume. sequentibus.
Tempus expectatur, & quantum hic, & num. 3. est arbitrarium, ibid. num. 7. & 8.
3 *Decretalis hæc quando locum habeat, uer. hæc est, nu. 5.*
4 *Septima manus numerus non duplicatur.*

Vicini

Vicini admittuntur deficiente parentela.
In defectum requisitorum alij succedunt, & qui hic.
5 *Iuramentum coniugis petentis ex impotentia separari matrimo nium, & quorum aliorum confirmantium, & quando admittatur, & supra nu. 1. & 4. & quid iurare debeant, num. 10.*
Ad aspectum corporis, & coeuntium coniugum quando deuenia tur, & num. 9.
6 *Epilogus, suffragium & additio glossarum, nu. 7. & 8.*
Propter maleficium non separatur matrimonium, triennium quando expectetur
10 *Compurgatores iurant tantum de credulitate.*
Mulier quid iurare in casu huius decretalis debeat.
Periura quando dicatur.

CAPVT V.

LAudabilem. Pars, supra de cõ uer.infide.lauda
1 bilem.C.Si†de impotentia coenndi con
stat, statim separaẽ matrimoniũ: aliàs co
habitabunt coniuges per triennium: & tunc si cum
7.manu propinquorum iurant, quod dederũt ope-
ram carnali copulæ, nec potuerunt commisceri, se-
parantur. cõis diuisio. 2. ibi. Nos uerò, & Inno. hanc
decr. diuidebat in duas partes, dicens quod prima lo
quitur, quando unus coniugum dicit matrimoniũ
consumatum: alter diffitetur. In hoc enim casu daẽ
triennium. & requiritur iuramentum. 7. manus pro
pinquorũ illius, qui dicit matrimonium nõ esse cõ-
sumatum, & durat usq; ad §. si autem. ibi secunda, in
qua dicitur, ꝙ si uterq; confitetur matrimoniũ non
esse consumatum, non est necesse dare triennium,
sed sufficit iuramentum propinquorum. Hosti. ue-
rò dicit, ꝙ in hoc casu quæritur de naturaliter frigi-
dis, quantum tempus ad experiendã copulam car-
nalem ecclesia eis debet indulgere. diciẽ, quod trien
nium, nisi de impotentia possit prius euidenter con
stare, quo lapso seruata solennitate iudex eos pote-
rit separare, ꝙ si frigidus postea potens appareat, ad
primam habebit necesse redire: sed si uolunt, simul
poterunt remanere, licet uir sit impotens. Exprimi-
tur autem solennitas, quam iudex debet in separan-
do seruare, & per contrarium actum probatur per-
iurium, & delinquentes iubentur pœnitere [*Frigidis*]
2 i. his†qui naturaliter dicuntur frigidi. Inno. & p hoc
inferebat Host. quòd decre. non loquitur in malefi-
ciato [*Prius*] puta, quia uir habet membrum siccũ,
uel mulier omnino apparet arcta & inepta, infra ca.
1. uel potest prius probari: quia ambo confiterẽtur
impedimentum, & multa signa frigiditatis apparẽt,
& insuper præstant iuramenra parentum secũdum
Innocen. Hosti. dicit, quòd frigiditas quandoq; nõ
potest statim probari, puta quia uir habet semiple-
nã pubertatẽ, q a est. 14. uel. 15. an. unde spectabitur
quousq; plenam habeat pubertatẽ, ut not. supra de
despon. impu. puberes, unde, si est. 16. annorum, ex-
pectabitur per biennium. C. de diuot. in causis. si. 15
per triẽnium, in auct. de nup. §. per occasionem. si.
17. per annum. si. 18. per mensem, uel duos arbitra-
riè. & sic loquatur supra c. 1. ut ibi dixi secundũ eum
[*Cohabitare*] quod facere possent, ut infra uersi. quòd
si ambo [*Voluerint*] sup. & ambo fatentur, quòd una
caro facti nõ sint, nec fieri potuerint. & hoc est, qđ
exponi infra uersi. si autem [*Iustum iudicium*] de hoc
satis, supra. c. 1 [*Alium*] dote recuperara, & donatio-
ne propter nuptias recepta. Goffr. (*Accepit*] supple,
3 & †cognouit. & idem si aliàs appatet cum mulieres
cognoscere, licet cum nulla cõtrahat, nam & tunc
reintegrabitur primum coniugium (*Quod si ambo*)
quod hic dicitur in frigido, habuisti in arcta, supra
ca. prox. & expone ut ibi (*Si autem*) hæc est expositio
eius, quod dixerat supra uersi. quo elapso. ut ibi no.
ẜm Ho. uel aliter ẜm eum põt dici. quod hic ponit
aliũ casum, in quo non expectabiẽ triẽniũ: & iũc sic
expones (*si aũt*) sup. uir sit maior. 18. annis, & mulier.
14. (*& quod nonnunquam se in eo. ambo fatentur*) intelligas
non solum ante triennium, sed etiam infra mẽsem,
uel duos, uel tempus arbitrarium. & si erit casus idẽ
secundum eum cum illo, quem posuit supra. c. 1. i.
1. respon. & expositio ueri iudicii, de quo ibi loqui-
4 tur (*Septima*) non † dicas hunc numerum duplicari,
ut sint 7. pro quolibet, & sic 14. & hoc probet, quod
de uicinis sequitur [*Vel uicinorum*] no. deficiente parẽ
tela admitti uicinos bonę famę. sic. s̄. de testi. quo-
ti. infra qui ma. ac. pos. uidetur. 35. q. 6. cõsanguineos
sic & deficiente iudice, supra de off. or. pastoralis. §.
fi. supra de ap. c. fi. cum si. & est ar. ꝙ deficientibus cõ
purgatoribus eiusdem ordinis, recurritur ad inferio
res, ẜm Host. de hoc. infra de purg. ca. cum iuuentu-
te, in glo. fi. (*Bonæ famæ*] sic, supra de testi. quoti. infra
de purga. ca. quoties, & c. constitutus [*Et uterque*] con
iugium. quod intellige, ut no. supra ca. 1. Hosti. [*Vna*
5 *caro*] cum † quæritur de frigido, qui contrahit cum
corrupta, quæ petit matrimonium separari. dicens
uirum frigidum. ille asserit contrariũ, distinguit Ab
ba. aut tempore cõtractus mulier gerebat se pro uir
gine, aut pro corrupta. si pro uirgine, si dicat se prius
b fuisse corruptam ab alio. non auditur, [b] cum turpi-
tudinem suam alle. supra de consti. cum. M. & de do
na. inter dilectos. si gerebat se pro corrupta, q a erat
uidua, uel constabat eam ante matrimoniũ ab alio
corruptam, inspiciendus est uir. & si per ipsius inspe
ctionem statim põt de defectu constare, tunc pote-
rit statim matrimonium separari, seruata solennita
te, de qua supra c. 1. Dicunt tamen quidã, ꝙ sicut per
lanceam desiccatam, uel paraliticam põt quis vrinã
emittere, ita semen. quod non credit Pe. de San. nisi
hoc asserãt naturales. Si uerò naturalia uiri apparẽat
sana & integra. & ad copulam apta, dicit Inn. ꝙ mu-
lier debet iurare cum 7. consanguineis, ꝙ per eum
cognita non fuit, & tunc separari poterunt, ut uide-
tur. 33. q. 1. c. 2. ad hoc facit uer. hic, Si autem, ꝙ nũ-
quam. sed ista iura loquuntur, quando uterq; hoc
fatetur: sed idẽ uidetur, si alter: quia qua ratione cre
ditur eis in illo casu, & in isto: tamen si uir iuret, ꝙ eã
cognouit, crederetur ei, quia stat pro matrimonio,
supra c. 1. uel dic, ꝙ astringeretur uir per iuramẽtum
dicere ueritatem, an possit eam cognoscere, arg. de
despon. impu. attestationes. & si iurat, ꝙ possit, coge
tur sustinere, quod mulieres hoc inspiciant tempo
re coitus. certa enim signa sunt in mulieribus, quan
do dicuntur cognitæ. & si mulieres referant, quod
nihil fecit, poterit matrimoniũ separari. Dicebat au
tem Ab. quod qui polluitur dormiẽdo, uel alia mo-
do, nõ est frigidus. Item si quis lanceam erigit, signũ
est, ꝙ frigidus nõ sit [*Ille*] s. frigidus [*Duxerit*] & cogno
6 uerit. alias contra, supra eo. ꝙ sedẽ. Hosti. ¶ Gl. 2. † re
sponet per quæstionem, quid de maleficiato. ¶ *Glo.*
uel solummodo] respon. per qõnem, an uir frigidus, &c.
7 ¶ *In* † *glo. 3. ibi, per occasionem*] correcta. l. antiqua, quæ
dabat solùm biennium, datur ibi triennium. ¶ *In glo.*
uel solummodo, ibi l. 2.] uide de pign. significãte. ¶ *In glo.*
2. & *ibi, prospexit*] uide de seruis. ca. 2. super 1. glo. ¶ *In*
8 † *glo. 2. in fi. glo.*] La. idem T. Goff. & Phi. Inno. uero di-
xit propter maleficium matrimoniũ nõ separari. de
hoc, infra c. proxi. Host. uerò dixit in frigido nõ sem
per expectari trienniũ, sed in maleficiato semper, in-
fra c. fi. & quæ sit ratio, ibi no. ẜm cũ. ¶ *In glo. arg. quod,*
ibi, impedimentum] ẽt frigiditatis; vt si iam fuit ab alia se
paratus pro frigido ẜm Vin. & Pe. Gof. supra de pro-
batio.

batlo proposuisti. dixit se intelligere hanc dec. quando aliquo modo dubitari pōt de maleficio, uel frigiditate, puta, quia in magna parte triēnii fuit vir infirmus. uel aliàs impeditus, uel paucis diebus iacuit in toro vxoris. Nam, si ante triennium liqueat impotentia uiri, non expectabitur triēnium. in maleficiato non bene dixit[*& ibi, infra e. proximo*]idem Guil. in Spe. co. titu. uer. ꝙ autem. ¶ *In glo. 1. per testes, ibi, aspe-*
9 *ctum* † *corporis*) ipsius mulieris, quæ uirgo erat: nec habet tunc necesse habere 7. manum propinquorum uel quia sæpe manus fallitur. &c. semper erit necessaria septima manus, infra ca. fi. in arcta tamen dicerē secus, quę est infallibilis probatio, quod placet In no. Idem, si per aspectum corporis uiri, qui siccum & aridum habet membrum, probetur eius impotētia ſm Inno. ¶ *In glo. uel solummodo, ibi. c. 1.*] per quod capitulum hoc tenet Io. 33. q. 1. si quis acceperit, in fi. 1. glo. (*& in fi.*) fi. quod no. de coniu. seruo. c. ult. in fi.
10 ulti. glo. ad hoc, supra c. 1. ¶ *In glo. scilicet uir* † *& uxor, in fi.*) ſm Tan. & idem no. Io. 33. q. 1. c. 2. ratio glo. quia compurgatores iurant tantum de credulitate. plus dixit Hosti. quod mulier non cogitur iurare maritū naturaliter impotentem, sed sufficit, quod iuret, ꝙ sibi fuit impotens: quia nunquam cognouit eā, licet ipsa se non non subtraxit, sed diligentiam adhibuerit. & si ſm conscientiam hoc dixit, & fecit, non deierat. quamuis masculus frigidus non sit, qui for-
b san fingit, quod non est [b] intelligit ergo illam deierare. quando cōtra conscientiam iurat, vel quia nō seruauit, quæ iurat, uel quia falsum iurat, quod postea in pœnitentia confitetur, de eo, qui cognouit consanguineam, ueniens, uer. uerum.

ANNOTATIONES.

a ¶ Non auditur. Ex ista causa: ex alia posset. præsumitur enim à uiro cognita ne præsumatur, ff. pro soc. l. meritò.

b ¶ Quod non est Facit, quod notat Io. And. de iura. calum. cum in causa. in glo. procuratorem, & unde de purga. ca. c. fi. ad fi. & in Spe. de proba. §. 1. uer. & no.

SVMMARIVM.

1 *Propter arctationem mulieris quando separetur matrimonium, & postea reintegretur ob eam separata non debet alij nubere, num 19.*
De ea quomodo cognoscendum, nu. 3. 4. 7. 23. 24. 25. & 28.
Facti species, uer. Oliueria.
2 *Temporis lapsus non officit separationi matrimonij.*
3 *In matrimonialibus non potest adhiberi nimia diligentia, & quæ adhibenda in cognitione arctæ mulieris, & nu. 20.*
Iudex cuncta rimari oportet. & in quibus præcipuè, & nu. 20.
In culpa non est, qui multam adhibuit diligentiam.
4 *Parochianæ, & uicinæ præsumuntur maiorem habere notitiam, quàm extraneæ, licet & hæ quærendæ sint & quo casu.*
In aspectu mulieris arctæ quæ mulieres eligendæ, & quæ adhibendæ, & nu. 23. de ueritate non deponunt, ibid.
5 *Vocandi sunt hi, quos res tangit.*
Fides data loco iuramenti habetur, & nu. 23.
6 *Constanter qui dicantur testificari.*
7 *Iuramentum præstatur in omni casu impotentiæ, de qua non constet euidenter.*
Suasio utenda, ubi res imparari non potest.
8 *Beguinarum status damnatus est.*
9 *Respondere non tenemur consulenti semiplene.*
Votum emissum in præiudicium uiri iam ducti non ualet, & nu. 16. quando impediat & dirimat matrimonium post, uel ante contractum, ibid. nu. 17. quotuplex sit, ibid. & qualiter solennizetur, ibid.
10 *Perspicaciter, idest subtiliter.*
Subtilitas quæ approbanda.
11 *Resuscitatus a mortuis an & quæ recuperet.*
Per mortem quæ extinguantur, aut amittantur.
12 *Probabilis error quis dicatur.*
Cognosci qui potest ab uno, & ab alio, & nu. 14. & 26.
Naturale impedimentum non est, quod est ad tempus.
13 *Mulier restituenda primo uiro patienti aliquam coeundi impotentiam, uel inæqualitatem an & quando sit, nu. 19. cir. fin. & 26. & 18. & quoties, ibid. & 29.*
Similia similibus gaudent.
In dubijs papa consulendus, nec auctoritate glossarum, uel medici soluenda matrimonia.
14 *Intellectus huius decretalis quis.*
Per testes falsos lata sententia retractanda, uel nulla pronuncianda.
15 *Matrimonium non tenet ex duobus impedimentis hic, & quibus.*
Contractum auctoritate ecclesiæ, uel contra eius prohibitionem idem operatur, licet ex hoc pœnitentia sit agenda.
17 *Sponsalia de præsenti ante copulam an soluantur per susceptionem sacri ordinis.*
Mulieri repetenti uirum quæ obijci possint.
18 *A fornicatione mulier quando excusetur, num. 19.*
20 *Sententia non præcipitanda, & supra num. 3.*
Tempore indigemus, ut aliquid maturius peragamus.
21 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 22.*
Ex futuro euentu aliquando pendet iudicium, & supra nu. 20. & infra nu. 28. & 30.
23 *Additio glossarum, & nu. sequentibus.*
Matronæ non debent de ueritate iurare.
24 *Per miraculum tolli quid modis quibus possit.*
Maleficium quod perpetuum, & a quo destrui possit.
Tenendum quod approbatum est ab ecclesia.
25 *An præcessisse præsumendum.*
De maleficio, & maleficiato quid optabat Host. duas fieri decretales.
26 *Absque periculo, pro absque morte.*
27 *Sententia secunda lata contra primam quando ualeat.*
Veritas debet semper præualere.
29 *Idonea uiro quæ.*
Hostiensis summa corrigitur.
31 *Impotentia coeundi unde mulieri, & unde uiro procedat, & quibus casibus separet matrimonium.*

CAPVT VI.

1 FRaternitatis. C. Propter † arctationem mulieris, si præter diuinum miraculum absq; corporali periculo habilis reddi nō potest, separatur matrimonium: reintegratur tamen, si postea appareat ecclesiam fuisse deceptam. Cōmunis diuisio. secunda, ibi, Quamuis. Hosti. ponebat sic casum. Oliueria mulier cum quodā uiro, per multos annos moram traxit. sed ille ipsam cognoscere non potuit, episcopus super hoc nō solùm per archipresbyterum, sed etiam per matronas referentes in fide sua ipsam adeo arctam esse, ꝙ nullatenus posset fieri mater, certificatus fuit, sicque inter ipsos sententiā diuortiū tulit, & mulier cōtinentiam promisit, uiroque contrahendi cum alia licentiam dedit. qui & cōtraxit. O. uerò reperit, qui seras huiusmodi reserauit, & abiecta continentia, Hug. in facie ecclesiæ nupsit. super his episcopus papam consuluit. papa consulētem, quia non specificauit, quæ debuit, reprehendit, perspicaciter tamen ruminās uniuersa, sententiā reperit latam per errorem, quamuis ꝓbabilē. & ideò inter ipsam. O. & ſm uirum nullū est matrimoniū, & ipsos separari præcepit. Si uerò. O. expressè, uel tacitè fuit professa, primus uir cum secunda uxore remanebit: aliàs debet ad primam reuerti, nisi occasione fornicationis ab ipsa cōmissæ illam repellere uelit:

sit: quam tamen opponere non potest ex cohabita-
tione habita cum secundo uiro, quamdiu articulus
sententiæ dubitabilis fuit. & per hoc duabus quæ-
stionibus dubitabilibus respondet. finaliter instruit
iudicem, ne in talibus sententiis ferendis nimis sit re
pentinus[*Continentes*] consultationem sequentis du-
bitationis, sed non clare, ut infra uersi. quamuis igi-
2 tur. Hostien.[*Per multos*]& tamen auditur † & separa
tur matrimonium, ut sequitur, & sic non est uis in
tempore. de hoc supra eo. capi. 1. Hostien.[*Cognosci*]
unde petebat matrimonium separari, & sibi dare li-
centiam cum alia contrahendi. Hostien. [*Super hoc*]
scilicet, quòd multis annis simul cohabitauerant,
nec potuerant effici una caro [*Archipresbyterum*] qui
forte de mandato episcopi super his inquisiuerat:
aliàs contra, supra de consanguinitate, & affinitate,
3 cap. 1. Hostien.[*Pleniorem*] cautè fecit † in hoc: quia in
talibus non posset adhiberi nimia diligentia secun-
dum Hostien. qui consuluit, ut in talibus per inspe-
ctionem mulieris, & uiri, & per sacramentum utriusque,
& uiciniæ, & per omnem alium modum labo-
retur ad ueritatem inuestigandam, maximè quia o-
neratur iudex, cuius arbitrio tali committuntur, &
latet sæpius. quod si diligenter inuestigaretur, appa-
reret. & cum generaliter iudicantem cuncta rimari
oporteat, multo magis in casu isto: quia circa maio-
ra &c. 42. dist. quiescamus. 7. & iste licet multam dili-
gentiam adhibuerit; tamen deceptus fuit, ut patet
infra, sed non fuit in culpa: quia diligenter inquisi-
uit. aliàs contra, supra de electione, innotuit, & capi-
tulo cum terra, in fine, secundum Hostien. [*Sua*] sci-
4 licet mulieris [*Parochia*] tales † enim præsumuntur
quò ad famam habere maiorem rei notitiã, quàm
extraneæ, argum. supra de elect. postquam, & c. scri-
ptum. de uicinia tamen & extra debent quæri exper
tæ. & secundũ Host. caueri debet, ne sint nimis iuue-
nes, propter inexperientiam, nec nimis antiquæ pro
pter uisus defectum. nam cum manu & cum oculo
talia sunt probanda, de probationibus, proposuisti,
& cap. causam. & propter mulierum medicinas an-
te, quàm inspiciatur, consuluit secundum Iac. quòd
mulier in aqua calida prius lauetur, & diu moretur.
de hoc in prędi. decre. causam, & interim sub fida sit
custodia, ne possit apponere medicinas. ff. de uẽ. in-
spici. l. 1. & propter hoc sequitur in textu, Prouidas.
debent enim esse honestæ. ne sint lenones, uel uiles,
quæ pro minimo deierarent, & corrumpi possent,
& omni peccato consentirent, in auctèn. de lenoni.
5 colla. 2. & C. de decurio. l. ult. lib. 12. [*Tuam † præsentiam*]
sic fieri debet uocatis etiam his, quos res tangit, su-
pra de consanguinitate, & affinitate, capitulo primo
[*Quæ*] matronæ scilicet [*Fide sua*] hic innuit, quod nõ
iurauerunt. sed esto, quod ita sit: non tamen dicitur:
quòd non debeant iurare. sed & fides data loco iura
menti habetur, supra quod metus causa, ad aures.
Hostien. de hoc, super glo. secunda [*Constanter*] quasi
6 † dicant se scire. uel credere pro certo in nullo uacil-
lando, discordando, uel titubando, arg. 4. quæstione
tertia, qui falso. Hostien. [*Nunquam*] quasi dicat nulli
homini est habilis [*Mater*] quò ad procreationẽ pro-
lis, Pet. [*Coniunx*] quò ad consumationem matrimo-
nii, Pe. [*Instrumentum*] capax. Vincen. adeò clausa erat,
supra eo. consultationi, & c. præ. Naturale tamen ha-
bebat: aliàs mingere non posset, & per consequens
nec uiuere secundum Hostien. [*Vnde*] quia scilicet di
ligenter inquisisti, & illã arctam reperisti [*Diuortium*]
dixit Hostienses hic colligi, secundum Tancre. &
7 Bern. quòd hic † non præstatur sacramentum, de
quo dicitur, supra capitulo proximo: quia illud
locum habet tantum, cum frigiditas hominis al-
legatur, sed Hostiens. dicit, quòd in omni casu, in
quo euidenter non constat de impotentia, sit il-
la solennitas adhibenda, & hic forte fuit adhibita.
licet hoc litera non dicat, & hoc supplere non est
contra literam [*Inducens*] quia res suaderi potest,
non imperari, trigesimasecunda. quæstione prima,
integritas [*Aliquam*] de approbatis, de religio. dona-
8 tioni. capitulo finali, nam † a Beguinis caue, ut not.
de uita, & honestate clericorum, monasteria, Qua-
rum status hodie damnatus est, per clemen. de re-
ligionis dominan. cùm de quibusdam [*Continentia*]
quam promisit, sed postmodum illam abiecit, ut
sequitur [*Tribuisti*] quia impotentia proueniebat
ex parte mulieris, non uiri [*Inuenit*] non dicit,
matrimonio præcedente, uel non. & hoc tangi-
tur, infra uerborum, & si prædicta [*Supernupsit*] a-
liàs nupsit, & super, est superfluum. & ideo rese-
candum fuerat secundum Hostiensem [*Semiplenè*]
9 unde † papa non tenebatur respondere, supra de
sponsationi. de muliere. Hostiensem [*Simplici*] quia
tunc & si contrahere non deberet, contractum
teneret, si alii iuncta non esset, supra qui cleric.
uel uouend. rursus. In præiudicium tamen uiri e-
tiam ducti non ualuit uotum emissum, trigesima-
tertia, quæstione quinta, manifestum, & capitulo
uoluit [*Ad religionem*] eam profitendo tacitè, uel
expressè, secundum Hostiensem [*Concubitu*] con-
stat tamen, quòd concubuit. Hostiensem [*Quo-
libet*] puta per balneum. Abbatem [*Perspicaciter*]
10 idest subtiliter. † & nota, quòd subtilitas, quæ fa-
cit intelligere mentem, & rationem, approban-
da est, ut hic, & supra de translationibus inter. R.
de feria. capellanus, paragrapho finali, Hostiensem,
uide quod scripsi, de iudicis dilecti, super prima
11 glossa [*Miraculum*] innuitur. hic, quod † si Lazarus
resuscitatus repeteret uxorem, uel ecclesiam, non
teneretur eum recipere, septima quæstione, pri-
ma, eodem Vincentius, de hoc trigesimasecunda,
quæstione septima, capitulo secundo, & per Barto-
lum Brixiensis, in quæstione Esto, quod aliquis
resuscitatus. in qua quæstione tractat etiam Barto-
lum de bonis, quæ reliquit ecclesiis, an sibi sint
reddenda. in præcedenti uerò, capitulo secundo,
& trigesimatertia quæstione septima tractatur e-
tiam de baptismo, & ordine. Sic etiam dubitari
potest, an recuperet personalia priuilegia, quæ cum
persona extinguuntur, de regulis iuris, priuile-
gium, libro sexto. allegat Bartolum, ad casum
matrimonii, quòd cum matrimonium solutum
esset per mortem, infra de secundis nupe. capitu-
lo penultimo, & ultimo, non cogebatur mulier
reconciliare semel solutum, C. de nuptionibus, ne-
que ab initio, nam societas morte dissoluitur, ff.
pro socio, cum duobus, paragrapho idem respon-
dit, & mors omnia delet, in auctentica, de nuptio-
nibus, paragrapho deinceps, collatione quarta, fa-
cit, ff. de solutionibus qui res, paragrapho arcam.
quod dicat, uide in suffragio de simoniacis, ex
insinuatione, super ultima gloss. Circa res allegabat
illas repeti non posse, ex quo deo dicatæ erant. 17.
quæstione quarta, sunt qui opes. 12. quæstione se-
cunda nulli liceat, infra de regulis iuris, semel deo, li.
6. cum ergo illarum rerum dominium statim post
mortem fuerit ecclesiæ acquisitum, C. de sacro. l. ecc.
ut inter diuinum, ille non poterit ecclesia sine culpa
priuari, de regulis iuris, sine culpa, libro sexto, præte-
reà qua ratione illa sibi restituerẽtur, etiam rebapti-
zaretur, quòd est falsum, cum character manserit in
anima. idem in ordine, ut ibi etiam not. In contra-
rium quod omnia recuperet, inducit: nõ dicit mor-

tuum. qui citò resurrexit, de pœniten. distinctio. 1.
diuortium, ff. de in rem uerso. si pro parte. §. versum.
Item morte cessante cessat effectus. 61. distin. his om
nibus nec uidetur re exclusus, quem pretor resti-
tuit, ff. de in integrum restitution. nemo uidetur.
multo fortius quem princeps principum, qui e-
tiam restituendo ad uitam, ad uxorem, & bona,
quod minus est, restituisse uidetur, ut sic plenissima
sit restitutio, secunda quæstione tertia. §. notādum,
C. de senten. pas. l. 1. & ultima. & restituto principa-
li, & accessorium. de officio delega. prætereà. facit,
C. de capti. & postli. reuer. l. postliminium, & l. si ca-
ptiuus, §. 1. ut sic iure postliminii iste omnia recupe-
ret. 16. q. 3. c. 1. hoc enim est in reducto per captiuita-
tem in seruitutem. 34. q. 2. c. 1. ergo. & in hoc casu cū
seruitutem ferè æquiparemus morti, ff. de reg. iu. l.
antepenul. & iustam absentiæ causam habuit uoca-
tus à deo, ergo restitui debet, de re iudi. cum Bertol-
dus. & actio extincta renascitur, ff. si ex nox. causa. l.
a. in fi. dixit Bar. Tan. dixisse, ipsum ad omnia restitu-
tum. Hug. & Io. contra. uide in præ. c. & in uerè mor-
tuo hæc opinio de rigore uerior. Si uerò in monu-
mento uiuus apparuisset, quod interdū accidit, tunc
nulla dubitatio. & idem, si probabile dubium esset,
an sit resuscitatus, an uiuus repertus. Eadem quæstio
formatur de religioso resuscitato, an sit solutus à p-
fessione. & prædictum. c. secundum. 32. quæst. 7. in fi.
facit quod non: quia nunquam deus moritur, vt ibi.
deo autem principaliter obligatur in pfessione, ut
satis dixi supra de condi. appo. c. ult. super t. gl. ad fi.
12 [*Probabilem*] quo ad† conscientiam episcopi. non ta-
men esset probabilis, secundum Host. si episcopus
aliqua de illis omisisset, de quibus in prin. dixi. & no.
non esse præcipitandas sententias. ad idem. de restit.
in integ. tum ex literis, §. perspeximus [*Cuius simili*] q.
d. uterq; uir. unde præsumitur. ꝙ si cognoscibilis vni
quod sit etiam alii. & si non uni, nec alii. dicebat In-
no. nam si aliquando est cognoscibilis. patet, ꝙ non
habet naturale & perpetuum impedimentum. vnde
dicit. c. si huic non potuit naturaliter concordare,
quomodo alii conueniet. 33. q. 1. requisisti. aliàs est
b sub. c. ꝙ autem.[b] uel ideo dicit [*Cuius similis*] secundū
13 Hostien. quia si primus pateretur defectū membri,
secundum ea, quæ dixi, supra c. proxi. uer. si autem,
uel haberet nimis carnosum membrum, ita ꝙ exce
deret alia membra. puta quia patitur sibi elephantiā
quæ dicitur quædam species lepræ maior, reliqs ad
instar elephantis, qui maior est aliis animalibus, uel
quia habet nimis grossam, & longam lanceam, cum
secundus habeat competentem, non fiet restitutio.
& sic intellexit hanc literam Vinc. & Goff. ad quod
concor. Ouidius, qui ait. Quàm male inæquales ue-
niunt ad aratra iuuenci. Nam præmitur magno cō-
jugenupta minor. & Auicenna, mulier quandoque
non est angusta, sed non conuenit ei suus par, & ip-
sa non conuenit pari. Et indiget unusquisq; eorum
permutatione. q. d. secundum Host. aliquando acci-
dit, ꝙ uir habet membrū nimis debile respectu mu-
lieris uirginis fortiter sigillatæ, & sic non conuenit
ei puellæ. scilicet suus par. Quandoque uero habet
paruum & nimis debile. sponsus uero nimis grossū,
& nimis forte, & sic non conuenit par ei, & indiget
uterque permutatione. q. d. iungatur debilis debili,
fortis forti: quia similia similibus gaudeat, supra de
elect. transmissam. quamuis autem in quibusdam ex
his, ubi euidenter apparuerit, possit tuto procedi p
decre. supra eo. ꝙ sedē. quia oculata fides præualet,
insti. de gradi. §. fi. tamen in dubiis dicit Host. consu-
lendum papam. nec auctoritate glossarum, uel Aui-
cennæ debere matrimonia solui, cum nec hoc fiat.

l. canonica, ut supra de testi. licet ex quadam, in fi. &
14 uidetur sibi. & Inno. ꝙ† papa primum habuit intelle
ctum, & non hunc secundum: quia personarum ab-
sentium papa non fecit comparationem. consulta-
tio etiam hoc non continebat. præsumitur ergo, ꝙ
primus potuit illam cognoscere, ex quo alius illam
cognouit. per quod patet sententiam latam per fal-
c sos testes: quia mulieres illæ falsum[c] dixerūt. & ideo
sententia retractanda, uel nulla pronuncianda, sup.
de excep. cum uenerabilis [*Præfatum G.*] secundum
uirum. cum quo. O. contraxerat [*Consensus*] & hæc v-
15 na de duabus rōnibus, uel quia primus† adhuc erat
uir, si illa non fuit tacitè, uel expressè professa. unde
secundum ducere non potuit, de spon. du. accepisti:
uel quia si professa fuit, matrimonium postea con-
tractum non tenuit, supra qui cleri. uel uouen. me-
minimus, & capitu. sequen. Hostien. [*Transiuit*] ibi,
profitendo tacitè, uel expressè [*Cognouit*] aliàs cum
manente in seculo profiteri non potuisset, de regu.
ad apostolicam [*Ecclesiæ auctoritate*] maximè, quia idē
esset, si contra prohibitionem, licet tunc pœniten-
tiam debeat agere, infra de ma. contract. contra in-
ter. ecclesi. capitulo primo, secundo, & tertio [*Alio-
quin*] idest si nec tacitè, nec expressè pfessa est. & col-
16 ligit Innocen. ex hoc, quòd quātuncunque† mulier
solenniter uouerit etiam cōsentiente uiro, & etiam
quod plus est, quamuis uir post uotum uxoris cum
secunda contraxerit, nisi mulier ingrediatur religio
nem, tamen matrimonium prius contractum rein-
tegratur. nam hic patet. quod causa diuortii est adul
terium, non tale uotum: sed contra, supra de cōuer.
coniu. ex parte. 2. & uide, quod ibi dixi, super uer. ma
trimonium. Solu. aliud est ingredi mona. & profes-
sionem facere, uel uoto se obligare ad obseruantiā
regularem de præsenti. aliud solenniter uouere con-
tinentiam, quod qualiter fiat, nota. secundum enm,
supra de regula. porrectum. Aliud est vouere simpli
citer. In primo casu uotum non solum impedit ma
trimonium contrahendum, & dirimit contractum
post uotum: sed etiam dirimit ante uotum nōdum
per copulam consumatum, ut supra de conuer. con
iu. ex publico. In secundo uerò casu, quādo uotum
solenniter emittitur, & si impediat, & dirimat matri
monium contractum post uotum, non tamen diri-
mit contractum ante uotum, ut hic, & supra qui cle
ri. uel uo. insinuante. Illa enim decre. loquitur de uo
uente continentiam, non de profitente religionem.
aliàs malè ibi diceretur, quòd in domo propria re-
maneret, quod est contra substantiam monacatus,
uide quod dixi, de conuer. coniuga. dudum, in glos.
satis fatuus. In tertio uero casu, quando scilicet uo-
tum emittitur simpliciter, non dirimit cōtractum
etiam post uotum; sed impedit tantum contrahen-
dum, supra qui cleri. uel vouen. rursus, secundum In
nocen. [*Ea*] scilicet secunda [*Voto*] arguūt Pet. & Ab-
17 ba. quod† sponsalia de præsenti ante copulam soluā-
tur per susceptionem sacri ordinis, cum per sacrum
ordinem solennizetur votum continentiæ, sup. qui
cleri. uel uouen. rursus. de hoc dixi de uoto, capitu-
lo uno, lib. 6. [*Vel nisi*] q. d. non solùm poterit excipe-
re contra mulierem de uoto solenni, uel de profes-
sione tacita, uel expressa, sed de fornicatione, ut se-
quitur, Hostiens. [*Alij uiro*] qui, scilicet non præce-
dente, nec secuto matrimonio seras reserauit. & sic
unus reserauit, & cum alio contraxit. & sic obst.
18 fornicatio primi, à qua† nec auctoritate sententię,
nec ecclesiæ excusantur, argumen. infra titu. 1. refe-
rente. secundus autem concubitus nō nocet, ut pro
batur, infra §. sequentib. [*Declinare*] propter hoc ta-
men non remanebit cum secunda, sed debebit con-
ti-

tinere, Pet.[*Ecclesia*] hoc est, quod in dubio ipsam
excusat, argum.infra qui fi. sint legi.c.2. & cap. per-
latum, & cap. peruenit. & facit multum hæc litera,
ad id, quod Io. contra communem opinionem, su
pra de coniug. seruo. proposuit. Hostiens.[*Dubita-
bilis*] multa simul iuncta excusant mulierem à for-
nicatione. primum, quia fuit per ecclesiam sepa-
rata, arg.32.q.7.quemadmodum.secũdum, quia pu-
blicè nupsit.tertium, quia in dubio potuit bonam fi
dem habere.quartum, quia forsan sentẽtiam diuor-
tii latam perpetuo ualere credidit.quintum, quia ne
mo illi contradixit, nec postea conscientiam turba
uit.ergo nec adulterium commisit.quod non com
mittitur sine dolo, secundum Host. iura alleg.gloss.
[*Cum illo*] secũdo. à fornicatione uero primi, cũ quo
non contraxerat, non excusatur, ut dictum est[*Amo
dò*] præter expositionem glossæ potest exponi secũ-
19 dum Host.1.ex quo factum †est super hoc ius expres
sum, nulla mulier debet remanere cum illo, cũ quo
secundo contraxisset, ex quo sentiret se cognoscibi-
lem.& sic loquitur, quod quæri posset, quid si hodie
talis casus accideret:& si dicas, nonne hodie præmit
tenda sunt banna in ecclesiis? Respõdetur, ꝙ ecclesia
permitteret cum tali contrahere, puta dicẽte uiro se
de suis uiribus confidere, uel quòd uult illam ut so-
rorem tenere. Inn. non placet, ꝙ olim iste articulus
fuerit dubitabilis, propter quod excuseretur ab adul-
terio, quę adhęsit alteri maritali affectu.hodie tamẽ
si matrimonialiter adhæreret, dicit eã ab adulterio
non excusari.cum per hanc constitutionem dubita
tio sit soluta, scilicet, quòd separata à uiro ꝓpter sui
arctationem cum alio non contrahat, quod non te
neat matrimonium.& si dicatur, ꝙ matrimoniũ est
de iure naturali, & ideo etiam olim ignorantia non
excusabat uiolantem, respondet, ꝙ sæpe in his con-
stituit ecclesia, & pro matrimonio.& contra, ut pa-
tet, de consangui.non debet, de conuer.coniu ex pu
blico.alii dicunt, ꝙ & olim peccabat, sed cõstitutio-
nem humanam non offendebat, & sic non teneba-
d tur illa constitutione[d]: quia propter adulterium se-
paratur torus. ex quo matrimonialiter alteri nõ ad-
hærebat[*Per hoc*] similis modus soluendi, infra de di
uor.quanto, supra de rescrip.pastoralis. & dixit Inn.
(*Per hos*) idest per sententiam, quam tulimus in hoc
negocio non distinguendo de corporali periculo,
nec de simili uiro.sed decernimus mulierẽ restituen
dam primo, cui arcta non erat. sic ergo est de cæte-
ro faciendum.nec de periculo, vel similitudine uiro
rum curandum, & hoc sibi placet (*De talibus*) scilicet
de his quæstionibus duabus, scilicet de diuidendis v-
xoribus propter arctationem mulieris, uel frigidita
20 tem uiri. Inn.(*Facile*) q d sententiam †non præcipitan
dã in talibus. ut & supra not. Nam tempore indige-
mus, ut aliquid maturius peragamus, l.distin.ponde
ret.42.distin.quiescamus. 33 distin. habuisse.11.q.3.
graue.Host.[*Ex futuro*] quia si fuerit apta secũdo, red
detur primo. & cõstat primum fuisse matrimoniũ.
21 Inno.¶Finis.1.glo †respondet per quæstionem.¶Se
cunda glo.respondet per quæstionem.¶Tertia glo.
obiicit, & soluit, & remittit ¶Glos.6.arguit pro opi.
dicentium.c.si per sortiarias.non tenere. cui duplici
ter respondet subdens de maleficio, quod præcedit,
hoc intelligi debere. ¶*In glo.quia si*) obiicit, & soluit.
demum quærit, & soluit secundum Io. & subdit opi.
22 T.¶*In †glo.1.ibi.l.1.*) uide, in c.causam, hic alleg.super
glo.2. ¶*In glo.4.ibi.§.& quidem*) uide, de transla.c.2.in
glo.malus (*& ibi, nam is*) uide, de solutio. Odoardus,
in glo.3.¶*In gl.propter quem, ibi, l.2.*) incipit, si sit fullo.
uide, in c.proximè alleg.super glo.1.¶*In gl.quia si.ibi,
si ignorans*) uide, de senten.excommunica. in audien-
tia, in gloss.3.(*& ibi.l.penul.*) uide, ut lite non contest.
quoniam, super glo.per famam(*& ibi, in bello, §.1.*)ex
futuro euentu patebit, an hi qui erant in potestate il
lius, qui ab hostibus captus est, sint sui iuris, necne.
nam illo non reuerso à tempore captionis sui iuris
esse dicetur (*& ibi.l.1.§.1.*) si pendeat, an in potestate
sit filius, ut quia captus pater ab hostibus, pendet ẽt,
an Macedoniano sit locus. ¶*In glo.ult.ibi, quaedam sunt*)
si species legata est, quam deliberante legatario hæ-
res alii tradidit, ualet traditio. si legatarius repudia-
uit:& nulla erit, si acceptabat [*& ibi, proinde*] interdũ
pendet mutui datio, ut si mutuaui numos, ut si cer-
ta conditio extiterit, tui fiant.item si hæres Titio cre
dit pecuniam mihi legatam, si legatum repudio, suã
pecuniam hæres credidisse dicetur[*& ibi, potior*] uide
de appel.præterea.2.super glo.2.[*& ibi.l.2.§.1.*] uide,
super glo.quia si [*& ibi, §.sed si quæritur*] uide, de uerb.
signifi.forus, in glo.lex enim [*& ibi, §.cum quis*] uide,
23 de appel.nouit.super glo.2.¶*In †gl.† ibi, propinquorum*]
secundum La.Io.Vinc.Phi.Tan.Host. contra, ut di-
xi, super uer. diuortium. ¶*In glo.2.ibi, per iuramentum*]
idem Goff.Phi.Innocẽ.& Host. & quod dicit, super
periculo animarum, dicit Host. quod incurrunt, si
deierauerunt.alii dicunt, quòd hæc obtestatio habe
tur loco iuramenti. sic supra de appella. constitutis.
2.nec debent matronæ de ueritate iurare.sed de cre-
dulitate secundum suam conscientiam, & credulita
tem referendo mulierem aptam, uel non, secundũ
Hostien. ¶*In glo.3.in fi.*] sed hæc probatio nõ est cer-
ta, ut patet ex sequentib.Host. ¶*In glo.no.in fine*] Goff.
hic alleg.ff.de reg.iu.non uidetur cępisse. & l.nõ ui-
detur quisquam, & l.nihil interest. quid dicant, uide
in sua litera, de regulis iuris, li.6.alleg.ad idem. 100.di
stin.c.1.de præscrip.c.1. ¶*In glo.arg.quod, ibi, induxit*]po-
24 test dici †tolli per miraculum. quod tollitur ꝑ secre-
tam uirtutem uerborum, herbarum, uel aliarum re
rum: recitabant hæc Io.& Vincen.dicebat Goff.ma-
leficium esse perpetuum, ut in cibo, uel potu datũ,
uel si maleficus est mortuus, uel maleficium perdi-
tum, uel maleficus destruere nescit.dixit hic Abb.ꝙ
frater magistri sui per 8. annos non potuit uxorem
cognoscere, quam postea cognouit. & adde quod
dicam, infra cap.proxi.[*& ibi, ut quidam dicunt*] scilicet
Da.& Cardinalis. quos sequitur Inno. Dicebat autẽ
Car.ꝙ auctor illius.c nõ fuit gnarus, sed ignarus, &
uerum est quò ad nomen, ut ibi patet. Host.contra-
dicens illud, c.tenere, quod per ecclesiam generali-
ter approbatum est, ad hoc, de cele.mis.perniciosus,
cum suis concor. præsumitur autem à princ.malefi-
cium temporale, sed post cohabitationem triennij
pręsumitur perpetuum, ex quo solennitatẽ seruant,
de qua, infra c.proxi. & potest maleficium esse per-
petuum. facit quod dixi, supra ea.glo.& dicam secũ-
25 dum eum, infra c.1.[*& ibi, quod præcessit*] ꝙ si† dubita-
tur, utrum præcesserit, quidam dicunt. ꝙ debet præ-
sumi, quod præcessit, ut sic expediant, nec maneant
impediti.argum. C.de ædil.ac.l.4. & infra de re iudi.
Abbate, lib.6.nec ob.supra de testi. licet ex quadam,
in fi.quia illud uerum est, quando matrimoniũ po-
test habere effectum. scilicet fornicationis euitatio-
nem, uel bonum prolis: quod hic non potest ꝓpter
impotentiam coeundi.optabat Hostien.quod papa
in hac materia duas faceret decre.unam. quod ma-
leficiatus cum illa, cum qua maleficiatus est, perpe
tuò contrahere non posset, & quod si contraheret,
non teneret. & quod ex quo moram per triennium
contraxissent, censeretur perpetuum impedimẽtũ.
aliã.ꝙ si non appareret, utrum impedimentum præ
cessisset, uel secutum esset matrimonium, præsume
tur præcessisse, & matrimonium non tenere.& est si

C?

[illegible] quod [illegible] quae fidem. dicit autem et [illegible] in hac parte. In glos. [illegible] dixit [illegible] quod qualitercumque mulier [illegible] relinquitur primo: quod placet [illegible] dixit etiam [illegible] [illegible] et quod dicit [illegible] [illegible] quasi dicat [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] adhaeserit, quia [illegible] De hoc dixi sup. [illegible] In glos. [illegible] [illegible] contra primam, quando aliquis [illegible] [illegible] de quo prius non [illegible] [illegible] primam.

f ¶Perpetuum. an maleficium posſit eſſe perpetuum, uide in gl.
arg.quòd,& ſuper illa Io.And.& infra c.prox. ſuper gl.a.

SVMMARIVM.

1 *Si maleficiatus nunquam potuit uxorem cognoſcere, quando & qualiter ſeparatur.*
Ex temporis curſu non repellitur petens ex impotentia ſeparationem.
2 *Impotentia quæcunque ſit, modò perpetua, ſufficit ad ſeparationem coniugum.*
A *Ad eam probandam quot iuramenta requirantur, nu. 12.*
B *Eius cauſam dicere nemo cogitur.*
Ius ſuum deduxiſſe totum dicitur, qui cauſam tacuit.
C 3 *Experto credendum, licet quandoque inexperto.*
Expertes qui dicantur.
4 *Teſtimonium dicitur prohibitum à non iurato.*
Ad copulam non conſueuerunt uocari teſtes.
5 *Corruptio mulieris creditur uiro.*
6 *Matrimonij ſacramentum ex multis habet præeminentiam, & quibus, & eius requiſita, & proprietates quæ, num. 7.*
Non reſcinditur de facili, & cur, nu. 7. & quomodo inſtitutum, num. 17.
7 *Ad ipſum pertinentia Adæ uerba illa, hoc nunc os, & c. quæ ſingula habeant ſignificationem, & ſenſum.*
8 *Triennij tempus in caſu huius decretalis quando incipiat, & ut computandum, nu. 9. & 11.*
9 *Continuum quando dicatur.*
Vir ſi ſit ſuſpectus, ut faciat mulierem corrumpi, quid agendum.
Ad malum multa uia.
10 *Coniux ad cohabitandum, & obſequia coniugi præſtandum cogitur, & à quibus, & qualiter, præterquam in caſibus & quibus.*
11 *Iure ſuo quis priuatur in multis caſibus abſque culpa, ſed non ſine cauſa.*
F *Eccleſia ſequitur opinionem, cum neſcit ueritatem.*
12 *Vicini propinquorum defectu ſumendi.*
Habere quos & quot poſſumus, ſufficit ut hic.
13 *Epilogus. & ſuffragium gloſſarum. num. 14.*
Mulieris appellatione etiam uirgo uiripotens continetur.
15 *Additio gloſſarum, & infra.*
An ob maleficium ſeparetur matrimonium, & nu. 16. an ſit perpetuum, & qualiter curari, & diſſolui poſſit, & quod proſſimum ſit, ibid.
Decretalis hæc quando locum habeat.
16 *Conſtantini practica citatur.*
Credendum eſt auctori in facultate ſua.
Tituli ſignificatio debet attendi, & allegatur hic.
17 *Virginitas non infert operam copulæ ab impotente datam, niſi probetur, in fine.*

CAPVT VII.

1 Iteræ veſtræ. Caſus. Si fuit maleficiatus nunquam
potuit cognoſcere uxorem, cui per trien
nium cohabitauit, ipſis cũ 7. propinquo
rum manu hoc iurantibus matrimoniũ
ſeparatur. & ſunt duæ partes. conſultatio, & reſpon
ſio, ibi, Quo circa [*Mulierem*] ad diuortium proclamã
tem [*Commiſſa*] erunt ergo iſti delegati à papa: aliàs e-
piſcopi ordinarius deberet hoc audire, ſupra de cõ-
ſan. c. 1. Hoſt. [*Octo annis*] ſi auditur mulier poſt 8. an-
nos, multo fortius poſt annum, & dimidium, & ſic
non eſt uis in tempore, ut no. ſup. ca. proxi. in princ.
& c. 1. Hoſt. [*Cohabitaſſet*] in domo, & lecto [*Non habe-*
2 *bat*] nunquid † cogitur dicere, ex qua cauſa: non pu-
to, ſupra de iudi. dilecti. & ſufficit, quæcunq; ſit cau-
ſa, dum tamen perpetua, ſupra eo. titu. quod ſedem. Ho-
ſtien. no. tamen Io. 33. q. 1. c. 2. quod tunc totum ius ſuũ,
uidetur in iudicium deduxiſſe. per quam glo. uide f,
quod ſi ſuccumbat, deinceps, nec frigiditatẽ, nec male-
a ficium poterit allegare a [*Quare*] id eſt quia mater fie-
ri cupiebat, ſupra c. 1. & 1. uer. mulierẽ [*Expertis*] ex p-
3 to † credendum eſt, ff. de uen. inſp. l. 1. & eſt arg. pro an
tiquis magiſtris. 25. q. 1. contra ſtatuta. 37. diſtin. rela-
tum. & contra nouos magiſtros, facit. 48. diſtin. ſicut
ſecundum la. pro expertis, alleg. glo. Goff. C. de iudi.
certi, in auctẽ. de iu. §. nos igitur, coll. 6. 19. q. 3. mo-
naſteriis. ſed ſecundum eum quandoq; creditur in-
experto. 31. diſtin. Nicena [*Quæ*] matronæ, ſ. [*Teſtimo-*
4 *nium*] teſtimonium † dicitur quod perhibetur à non
iurato, ſupra de cohabita. cle. & mu. tua, de hoc, ſup.
tit. proxi. in princ. [*Parochia*] ubi melius poterat ſciri
ueritas, de hoc, ſupra c. proxi. in prin. [*Conſtare potuit*]
per hoc uidetur frigiditas fuiſſe in cauſa. ſed ſecun-
dum Hoſt. nec ſemper de hoc conſtare poteſt: quia
nec conſueuerunt homines teſtes ad talia uocare:
imò ſe abſcondunt, & uiolentis præſumptionibus
conuincuntur, ſupra de præſump. literis, & c. 3. [*Pa-*
ratus erat] cautè dicebat quia ſi ſponſa uirgo erat, ſi di
xiſſet ſe illam cognouiſſe, redargui poſſet de mẽda-
5 cio. Si uerò fuiſſet corrupta, crederetur ei, niſi ex ſui
parte appareret euidens defectus. de hoc, ſupra cap.
proxi. [*Eiſdem*] uiro, & mulieri: quia uterque & alter
tantum poſſet eſſe in peccato, propter quod hoc o-
pus impediretur, de pœniten. & re. cum infirmitas.
& patet in cano. unde hoc conſilium ſummitur. 33.
q. 1. ſi per ſortiarias, ſecundum Hoſt. [*Inſtitutor*] no. ſa
6 cramentum † matrimonii habere præeminentiam
ratione ſui auctoris, quia cum illa ab homine, hoc
à ſolo deo. & ratione ſtatus, quia inſtitutum fuit an-
te peccatum. ratione loci, quia in paradiſo. ratione
temporis, quia à principio mundi. ratione ſignifica-
ti, ſupra de biga. debitum. & ratione priuilegii, quia
opus, quod aliàs eſſet peccatum, facit non eſſe pec-
catum, ſecundum Hoſt. qui etiam dixit, deum fuiſſe
inſtitutorem matrimonii ipſo facto: quia plus eſt fa-
ctis demonſtrare, quàm uerbis dicere. ff. de legi. de
quibus. intentionem uerò facti demonſtrare voluit
per uerba Adæ prophetizantis & dicentis, hoc nunc
7 † os ex oſſi &c. per quæ uerba ſecundum Hoſt. poſſu
mus notare quædam circa hoc ſacramentum, & in
quibus alter alteri uidetur obligatus. primò poſſu-
mus notare uitæ ſuſtentationem, & omnem ſubuẽ-
tionem, ibi, Os ex oſſibus. intimam dilectionẽ, ibi,
Caro, religionis conformitatem, ibi, De carne mea,
quaſi de genere, & fide ſua Chriſtianus uxorem du-
cere debeat. Vinculi indiſſolubilitate, ibi, Et propter
hoc, ſcilicet ſacramentum matrimoniale. Relinquet
homo prohibitionem duarum perſonarum, ſcilicet
patris, & filiæ, matris, & filii, ibi, Patrem, & matrem.
Si enim contrahens hos relinquere iubetur, ergo
prohibetur cum eis contrahere. Sexuum conformi
tatem, ibi, Homo, & ibi, Vxori. non dicit homo ho-
iuſmodi, & uxor uxori. Debiti redditionem, ibi, Et
adhærebit. fidem & ſpontaneum conſenſum, quo
contrahitur, ibi, Vxori ſuæ. & ibi, Et erunt, ſcilicet ſi
mul iuncti per conſenſum, & copulam. cognoſcen-
di intentionem, ubi & tangitur bonum prolis, ibi,
In carne una. ubi etiam tangitur ſacramenti ſignifi-
catio, ſ. quod non diuidatur in plures. 34. diſt. Valentino.
non eſt ergo mirum, ſi non reſcinditur de facili tan-
tum ſacramentum. ad quod accedit, quod no. de cõ
ſan. de infidelibus, de ſpon. duo. c. 1. de ſpon. is qui fi-
dem, de biga. debitum, de transla. inter cor. ſecundũ
8 Hoſtien. [*Terminos*] arg. quòd † a confesſione, & præ-
cepto iudicis incipiat triennium, quod eſt tutius, ſe-
cundum Hoſt. Si enim peccatum eſt in cauſa, quid
prodeſt tempus; quod pœnitentiam præceſſit: dicit
Io. And. ſuper 4. Decre.

tamen hoc arbitrarium: poſtea dixit contra, ut infra
dicam. t. [*Prædictos, 8.*] ßm Vinc. & Inn. & Abb. hic in
nuit, computandum triennium, qualitercunq; mo-
ram fecerint, & ßm Ia. eſt contra Baz. qui dixit poſt
motam litem computãdum triennium. uide quod
9 ſtatim dicam poſt Hoſt. [*Continuum*] horis, †ſcilicet, &
locis, & temporibus congruis, ſupra de uſu. c. t. ubi
ſunt concor. de hoc. non enim circa hoc cõtinue &
ſine interpolatione ſtudere debent. dicebat. G. Na.
ꝙ ſi uir iuiſſet in peregrinationẽ, quæ forſan. 6. men
ſes occupauit, illi. 6. menſes ſupplebũtur. quærit Hoſ.
quid ſi uir ſit ſuſpectus, ꝙ faciat mulierem corrũpi,
forte propter magnam ipſius hæreditatem: multæ
namq; ſunt uiæ hominibus ad malũ, in auct. de nup.
§. mitiores, col. 4. recurre ad conſilium, quod no. ſu-
10 pra de ſpon. cum locum. quid †ſi per alterum ſtat, ꝙ
morari non uult, excommunicetur, & tandẽ diſtrin
gatur per curiam ſecularem, ſupra de iudi. cum nõ
ab homine. & idem fiat, ſi cohabitet, ſed non tentat.
quid ſi dicat, ꝙ ita abhorret, ꝙ nec inuenit in corde
ſuo, quod tentetur. non credatur ei, qui cauere ſibi
debuit ab initio. C. de actio. & obli. l. ſicut, niſi forſan
euidens eſſet horroris cauſa, ut patet in his, quæ no.
de coniu. lepro. c. 2. caueat bene iudex, ꝙ matrimo-
nium non dirimat, niſi cum hac ſolennitate. & ſic in
11 †hoc caſu, ſicut in multis aliis priuatur quis iure ſuo
ſine culpa, ſed non ſine cauſa. quod ideo contingit:
quia eccleſia non ſequitur ueritatem, quam neſcit,
ſed opinionem, de ſenten. excom. à nobis. 2. Hoſtiẽ.
[*Triennium*] ſubau. numerandum, ex quo egerint pœ
nitentiam, & aſſignatum fuerit per iudicem, nec pu
to, ꝙ in hoc caſu liceat iudici abbreuiare, ſicut dicit
12 in frigiditate. ſup. c. 1. Hoſt. [*Septimæ*] credo †ſufficere
duos teſtes, ſi plures non poſſunt haberi, dummodò
ſit de hoc fama. 35. q. 6. ſi duo, Ia. & Phi. dixit Vin. nõ
mutandã formã, nec numerũ, ut ſ. habeantur. 7. pro-
pinqui: & ſi non poſſunt haberi, habeantur uicini, q
ſi propter probabilem cauſam, puta inimicitias, uel
quia extraneus eſt, non poſſent haberi, dicit paucio
13 res ſufficere: aliàs non. ¶ Glo. 2. † ponit differentiam
inter frigidum. & maleficiatũ. ¶ Antepen. gl. reſpon
det per quæſtionem, per quæ uerba fuerit matrimo
nium inſtitutum, & ponit duas opi. ¶ Vlt. gloſ. obii-
14 cit, & ſoluit. ¶ *In †glo. 1. ibi, mulieris*] ſequitur appellatio
ne etiam uirgo uiripotens continetur. ¶ *In glo. pen. ibi,
per occaſionem*] uide, in c. laudabilem, ſuper glo. 3. ¶ *In
glo. ult. ibi, §. 2.*] aliàs. 3. uide de iura. calum. c. 2. ſup glo.
15 t. ¶ *In glo. 2. ibi, ſi per ſortiarias*] Inn. qui dixit iſtud, c. nõ
tenere, dicit propter nullum maleficium matrimo-
nium ſeparandum. nec ob. hæc decr. quæ intelligen-
da eſt ßm eum de naturaliter frigido. nam licet ipſe
diceret ſe poſſet aliàs cognoſcere, nõ creditur ei, nec
uerum erat, nec per inquiſitionem potuit hoc con-
ſtare, ut ſequitur. dicit Hoſt. ꝙ non uidet, ꝙ illud. c. ex
preſsè corrigatur per aliquod ius, nec per gl. dicunt
iura corrigi. & ſi dicatur illud, c. corrigi, ſequetur ßm
eum magnus error, cum quotidie per eccleſiã pro-
pter maleficium matrimonia diſſoluãtur, nec uidet
Hoſt. quare naturaliter frigido habenti plenam pu-
bertatem ſit indulgendum triennium. vnde & in fri
gido non habente plenam pubertatem, & in malefi
ciato intelligit hanc decre. & illam, ſup. eo. laudabi-
lem, ad quod probandum dicit rubricã ſit intitulatã
de frigi. & maleficia. ad notandum matrimoniũ etiã
propter maleficium ſeparari. & ſignificatio tituli de-
bet attendi, ff. ſi certum peta. l. j. Eſt & alia ratio eui-
dens ſecundum eum, quod infra mandatur, ꝙ iſti
pœnitẽtiam agant, per quod apparet, quod euiden-
tius loquitur in maleficiato, quàm in frigido: quia
facilius ſolueretur per præſentiam maleficiũ, quàm
naturale impedimentum. nec dicit ſe inuenire expreſ-
ſum, quod ad diſſoluendum naturale impedimẽtũ.
pœnitentia indicatur. quod ſubtiliter nõ aduertit In-
16 no. ſecundum eum. Dicit †etiam, ꝙ in practica Con-
ſtantini ſub rubrica, de his, qui maleficiis impediri
cum uxoribus coire non poſſunt, inter cætera dici-
tur, ꝙ maleficium fabarum peſſimum eſt, quod ma
gis diuinis, quàm humanis curari poteſt. q. d. ipſum
non niſi miraculosè curari. per quod habet eccleſia
ꝙ maleficium poteſt eſſe perpetuum. & conſuluit
Hoſt. ꝙ in hoc recurratur ad illa, quæ ibi ponuntur,
& alia remedia medicorum. licet enim quædam ex
illis uideantur ſuperſtitioſa, tamen credendũ eſt au-
ctori in ſua facultate, & ſatis poteſt eccleſia tolerare
17 & refundere uana uanis, ſecundum Hoſt. ¶ *In †glo. fi.
26. ibi, & quidam*] Io. T. & Hoſt. [*& ibi, ab Adam*] tamẽ
ore prophetico. 27. q. 2. lex diuinæ [*& in fine*] ſed illa
uerba dicta fuerunt Noe, & filiis iam pridem uxo-
ratis, Gen. 9. A, licet & eadẽ uerba prius dicta fuerint,
Gen. 1. de hoc. 27. q. 1. in prin. primum uerius, inſ. de
uoto, & uo. re. c. uno, lib. 6. & adde, quod ibi dicam.
¶ *In gl. ult. ibi, ſi alterum*] ſi intelligas, ideſt probatio uir-
ginitatis per aſpectum, tunc uera eſt glo. [*& ibi, requi-
ſiuiſti*] ubi idem no. Io. [*& in fine*] quod non eſt uerũ,
ſecundum Ia. Phi. Goff. quia licet de uirginitate con
ſtet, non conſtat, ꝙ operam dederint.

ANNOTATIONES.

2 ¶ Allegare. Contra, quia in matrimoniali cauſa non tranſit ſen-
tentia in rem iudicatam, de re iu. lator, tenor, & conſanguinei.
uide in illis. Io. And.

SVMMARIVM.

1 *Oeconomia tituli.*
De matrimonio contracto, contra interdictum eccleſiæ, quibus in alijs, quàm hic locis.

De matrimonio contracto contra interdictum eccleſiæ, Rub.

1 ¶ Poſt †alia impedimenta matrimonii, quæ impe
diunt, & dirimunt, de impedimẽto interdicti, quod
non dirimit, eſt uidendũ. & ideo &c. ßm Da. & Gof.
uel ßm Hoſt. quia aliquando interdictum fit ex cau-
ſa perpetua, aliquando ex temporali, aliquando ſe-
parat ad tempus, aliquando in perpetuum, & in hoc
ſimile eſt impedimento, de quo pmiſit, ideo &c. de
hoc. 33. q. 3. non oportet, & tribus. c. ſeq. congruit au
tẽ, de feri. capellanus, de deſpõ. impu. ad diſſoluẽdũ,
de clande. deſpon. cũ inhibitio, de ſpon. dudum tua.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium contra interdictum eccleſiæ, uel iudicis contractũ non dirimitur: imponitur tamen contrahentibus pœnitentia, & ſeparantur, & quouſque, nu. 4. 5. & 6.*
2 *Sponſalia per fratrem niſi ſorore expreſsè conſentiente an contrahantur, & quando per patrem.*
An per tutorem.
Per quos tacitos conſenſus tranſeant in matrimonium, num. 3. & quando ſoluantur, num. 4. & 6.
3 *Mos ciuitatis, ſeu terræ ſeruandus.*
4 *Honeſtas publica quæ impediat, & dirimat ſponſalia, & nume. 6.*
In uetitum nitimur.
5 *Condignæ pœnitentiæ appellatione quæ contineatur.*
Tempus arbitrarium hic.
7 *Suffragium gloſſarum.*
Siſti alium in iudicio qui promittit, quid promittere dicatur.
Inter donum, & munus quæ differentia, num. 8.

Præ-

Prætoris, uel iudicis mandatum non est contemnendum.
8 *Additio glossarum.*
Pœna multiplex quando debet imponi, in fine.

C A P V T I.

Literæ, quas. Hæc decre. & se quētes possunt
1 sic summari. Matrimonium † contra
interdictum ecclesiæ, uel iudicis cō-
tractum propter hoc solum non di-
rimitur: imponetur tamen pęnitē-
tia sic contrahentibus, & seperabun
tur, donec cognoscatur causa interdicti. & sunt duæ
partes. in prima facti narratio, in secunda responsio,
ibi, Mandamus. & literæ istæ, de quibus principium
loquitur, forte fuerunt apostoli dati mulieri, super
appellatione: uel forte fuerunt literæ consultationis
super casu, quod uidetur tenere glo. [*Consentiente*] cor
de, & ore ꝭm Gof. & eodē modo intellexit Inno. di-
2 cens, ꝙ sic † poterant contrahi sponsalia per fratrem,
sicut per alium procuratorem: aliàs per fratrem nō
contraherentur, nisi soror consentiret expressè. spe-
ciale igitur in patre, ut nomine filiæ præsentis, & nō
contradicentis posit cōtrahere sponsalia, ff. de spō.
si patris, & l. se. & C. de nup. uiduæ. in tutore secus, ff.
a de spon. si puellæ, C. de spon. si patris. nec ob. supra
de spon. ad id, quod. Nam ibi interuenit carnalis co-
pula: aliàs non iudicaretur matrimonium, ꝭm Inn.
Host. contra, dicens, ꝙ tacitus cōsensus, dummodo
probari posit, facit matrimoniū, ut patet in eo, qđ
no. de spon. cum apud, & c. tuæ. de coniu. lepro. c. fin.
sed ex quo ætatem habet mulier, consensus suus at-
tenditur, non paternus. ꝭm canones, ut patet. de de-
spon. impu. c. 1. ex quo igitur soror præsens est, nō re
quiritur de necessitate cōsensus eius expressus: imò
ex quo non contradicit, præsumitur consentire, ff.
mandati. si renumerandi, §. si passus. Si enim expres-
sè consensisset, frustra adderet uerba sequentia, quæ
3 probant tacitum consensum [*Morem terræ*] no. arg. ꝑ
consue. terræ. ad idem, C. de testa. testam, Host. [*Am-
plexata*] sed nonne per tales tacitos consensus spon-
salia de futuro transeunt in matrimonium, ut infra
de despon. impu. c. uno. 3. respon. lib. 6. dic, illud uerū
in sponsalibus de futuro interpretatione iure, quæ
tamen quò ad uerba erant de præsenti: sed propter
defectum ætatis cōtrahentiū fingunt de futuro. q̄ ꝑ
fecta ætate per huiusmodi signa cōsensus bñ trāseūr
in m̄rimoniū, qđ ꝯhētes à principio intē debāt. Si ve
ro ab ipso principio ꝯhant sponsalia de futuro, illa ꝑ
amplexus, vel oscula in m̄rimoniū nō trāseūt, vt hic
q͂a nec ꝑ nissum carnalis copulæ, quod plus est: ut
supra de spon. c. fin. & adde, quod dixi post In. de de-
spon. impu. attestationes, & de spon. is qui [*Desponsari
4 permisit*] per hoc, si non interuenit † copula, non sol-
uebantur prima sponsalia, cū publica honestas non
pręcedentia, sed sequentia matrimonia impediat, &
dissoluat, de spō. c. uno, li. 6. de quo hic per Eg. [*Alij*]
tertio. T. & tenuit matrimonium: quia solum ꝑpter
interdictum ecclesiæ diuidendum non est tantum
sacramentum. infra ca. prox. [*Non expauit*] quia mu-
lier eo amplius nitebatur in nuebatur in uetitū, iux-
ta id, Nitimur in uetitum semper, cupimusq; nega-
5 ta. Hosti. [*Rediret*] donec † discussum esset. cum quo
remanere deberet, uel quousque pęnitentiam egis-
set [*Videatur*] si. de ma. & ob. cum in ecclesiis, in fin.
[*Condigna*] forte trium annorum. 27. distin. si uir, uel
ad arbitrium episcopi. 26. q. 7. tēpora. Tā. [*per mensem*]
arbitrarium, non ordinarium est hoc tempus secun
6 dum. G. Na. [*Tertium*] quia sponsalia † contracta cum
primo rupta fuerunt per matrimonium contractū
cum tertio, supra de spon. ueniens, secundus contra
ctus non tenuit propter publicam honestatem, eo.
ti. ad audientiam. Debet ergo ad tertium redire. si.
7 de despon. impu. duo pueri, secundum Gof. ¶ *In † glo.
2. ibi, l. ult.*] uide de conuer. coniu. ex parte 2. super gl.
2, [*& ibi, in illa, stipulatione*] uide de sponsa. ex literis. 2.
super gl. t. [*& ibi, quoties quis alium*] qui promittit aliū
indicio sisti, hoc promittit se acturum, ut stet. ¶ *In
glo. 3. ibi, inter donum*] donum genus, munus species. &
est munus donum ex causa. ¶ *In glo. pe. ibi, l. ult.*] ædifi-
cans in publico contra prętoris edictum, ædificium
tollere debet: aliàs inane & elusorium esset prætoris
imperium [*& ibi l. una*] uide de ma. & ob. ꝙ super, in
8 ulti. glo. ¶ *In † glo. 2. ibi, consentiret*] quod dic, ut infra
de despon. impu. c. uno, in fi. lib. 6. [*& in fi.*] secundum
Ala. ¶ *In glo 3. in fi.*] Ala. munus ex causa: donum ex
causa, & sine causa. ¶ *In glo. ipsius. in fi.*] T. quod patet
per sequentia. ¶ *In glo. no. quod, in fi.*] facit quod no. in
Spe. de iu. om. iu. in fin. & quod ibi plene dicam. ¶ *In
gloss. ulti. ibi, contempsit*) unde multiplex pœna debet
imponi, de re iudi. c. t. lib. 6.

A N N O T A T I O N E S.

a ¶ Patris. Ibi uide Bal. circa consensum patris. & an ualeat statu-
tum, quod filia non possit contrahere matrimonium sine patris
consensu, & an ualeat ipsius consensus in testamento apposi-
tus, non inter uiuos, & uide Io. And. de hære. statutum, lib. 6. in
nouella.

S V M M A R I V M.

1 *Diuisio decretalis.*
Desponsatio comprehendit etiam de futuro.
2 *Archiepiscopus cognoscit etiam inter subditos suffraganeorum per simplicem querelam.*
3 *Appellationi deferri potest, etiam si non ualeat.*
Sponsalia priora per quæ posteriora rumpantur.
Fortiora rumpunt.
4 *Epilogus, suffragium & additio glossarum, nu. 5. & 6.*
Iudex, à quo, an possit id, ob quod appellauerim, interdicere.

C A P V T II.

Ex literis. Summatum est, supra c.
1 proxi. & sunt † duæ par-
tes. in prima narrat factum. in secūda dif
finiendum cōmittit ibi, Mandamus, qua
tenus [*Desponsasset*] per uerba de futuro, In. ut innuūt
sequentia, sic supra c. 1. [*Suspitione*] quia perceptū est
2 ex auditu. ꝙ de alia ducēda tractabat. Hosti. [*Ad † exa
men*] quod esse potuit ēt à subditis suffraganeorū per
simplicem querelam, supra de off. le. c. 1. [*Præscripto*]
utrum scilicet essent contracta sponsalia, quod spon
sus forte negabat, Hosti. [*In facie ecclesiæ*] quia capella-
nus hoc potuit ignorare, nec fuit qui ꝯdiceret, in-
fra qui ma. acc. pos. c. fi. Hosti. (*Matrimonio*) contracto
inter. R. & M. ut à quibusdam dicebatur, & male, q͂a
fuerant solum sponsalia, ut s̄. & infra patet, ꝭm Ho.
(*Dicta M.*) sponsa dedignata. & nolens illū, qui nec ip-
3 sam uoluerat [*Deferens*] quod facere † potuit, ēt si non
ualeret, Innocen. de app. cordi, Ho. [*Causa ipsa*] prio-
rum sponsaliorum [*Secunda*] quæ tanq̄ fortiora rupe
runt prima sponsalia de futuro. s̄. de spon. si inter. §.
4 uerum. ¶ Glo. 2. † respondet per q̄ōnē, & soluit cui so
lutioni alle. duo ꝯria ¶ Glo. 4. no. duo. quę potest iu-
dex, à quo, & unū, quod non pōt. ¶ Pe. g. respondet
per quæstio. alle. 4. iura, & unū contra. & soluit ¶ *In
5 † glo. 1. ibi, l. ulti.*] uide de conuer. coniu. ex parte. 2. su-
6 per 2. glo. ¶ *In † glo. 1. in fi.*] secundū Ala. ¶ *In glo 2 in fi.*]
de hoc de sagit. cap. vno. ¶ *In glo. no. quòd ibi, ordinarius*]
quasi delegatus hoc nō posset. sed Inn. dixit hoc spe-

ciale propter animarum periculum, & in fauorem matrimonij: de hoc dixi supra de ap. cum reneamur. [*& ibi terminum*] quidam contra. vide quod dicam in decre. cum ap. super ver. iurisdictionẽ. [*& in fine*] dic, vt infra de ap. cum appellationibus, lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Decretalis huius pars ubi.*
2 *Matrimonium contrahentes in gradu prohibito scienter, excommunicati sunt ipso facto.*
Separari qui debeant lite pendente, & quomodo.
3 *Epilogus, & additio gloßarum. num. 4.*
Absolutio ab excommunicatione exigitur etiam lata, donec quid feceris, & postea defieris.
Interdicti, & suspensionis relaxationis cautela non est necessaria cessante causa, propter quam fuit latum, lata ue.

CAPVT III.

1 De muliere. Breue est, & huius † pars supra de spõ. de muliere [*Consanguinitate*] vel alio canonico impedimento. supra de clande. desponsa. cum inhibitio, Ho. [*Receperint*] simul matri-
2 monium contrahendo [*Excommunicationem*] hodie † si verè sunt consanguinei, vel affines in gradu prohibito, & scienter contrahunt, excommunicati sunt ipso facto, vt in cle. de consa. & af. eos, qui [*Separentur*] idest separatim moventur ad tempus, donec constiterit, an debeant simul reuerti, an perpetuò separari [*Stare*] non probato impedimento: vel nõ stare pro-
3 bato impedimento perpetuo. ¶ Gl. 2. respondet per quæst. ¶ Vlt. gl. signat contrarium, & ibi remit. ¶ *In*
4 † *gl. 2. ibi, sed tutius*] imò de necessitate exigitur hoc in sententia excommunicationis. infra de sent. excom. cum desideres, & c. à nobis, & §. forma. sed in sententia interdicti, vel suspensionis non puto, quòd hæc cautela sit necessaria: quia in illorũ relaxatione non seruatur forma solennis, sed sufficit dicere, Absoluo re, vel Relaxo interdictum in te latum; quod dic, vt supra de testi. veniens. 2. ad fi. Hostien. & adde, quod
a dixi supra de ęta. & quali. sicut a bonæ.

ANNOTATIONES.

a ¶ Sicut. Vbi uide in gl. moderatè, & uide super uer. donec, in cle. 1. de deci. & ibi Pau. & Io. And. de cohabi. cleri. & mu. c. sicut, in glo. satisfactio.

SVMMARIVM.

1 *Tituli continuatio, uel æconomia.*
De filijs legitimis ubi alibi, præterquam hic sit scriptum.

Qui filii sint legitimi, Rub.

1 ¶ Apparente † impedimento filii suscepti ex matrimonio contracto contra interdictum ecclesię, illegitimi sunt, ideo &c. de materia. 26. dist. deinde 34. dist. si quis viduam. j. 15. q. vlt. cum milite. 32. q. 4. dicat, & c. fi. 35. q. 7. c. vno. conuenit rubricæ, de or. co. tuam, de proba. per tuas, de despon. impu. accessit, de clan. despon. cum inhibitio.

SVMMARIVM.

1 *Naturalis ex soluto genitus, & soluta legitimatur per subsequens parentum coniugium, & nu. 4. & redigitur in potestatem patris, ibid.*
2 *Maritus pro uxore agens admittitur.*
Exhæredare quid.
3 *Epilogus suffragium, & additio gloßarum. nu. 4. & 5.*
De hæreditate nunquid à papa scribatur restituenda.

CAPVT I.

1 Onquestus. Casus. Naturalis ex soluto genitus, & soluta legitimatur per subsequens parentum coniugiũ. & duo facit. ponit impetrãtis querelam. secundò causæ commissionem, ibi, Ideoque (*Ipsum*) uxorem conquerentis. & sic maritus † pro uxore agens admittitur secundum Host. Pet. & Abb. de hoc, supra de procu. consti-
2 tutis (*Exhæredare*) idest hęreditate patris sui priuare,
a uel eam sibi auferre. Innoc. a (*Ante desponsationem*) hoc nõ obest, ex quo matrimonium est secutum, quod dic, vt infra eo. tanta, saluo ꝙ de feudo dicam, inf. eo.
3 lator, secundum Host. super 1. glo. ¶ Vlt. † glo. rationem reddit, signat contrarium, & dupliciter soluit.
4 ¶ *In* † *glo. 2. ibi. §. ult.*) naturalis, qui non est in patris potestate, redigitur in illam per matrimoniũ subsecutum (*& ibi. §. sancitum*) naturalis legitimatur per sequẽs matrimonium, etiam si ex eadem muliere post ma-
5 trimonium alii nascantur. ¶ *In glo. ult. in fine*) sed quia hoc est diuinare, dicit Hostien. tenendum, quod primo dicit glo. uel secundum eum intelligitur hoc in persona miserabili, sup. de so. comp. ex parte, & c. ex tenore, de offi. dele. significantibus. Inno. dicit, ꝙ papa non iubet hic hæreditatem restitui, sed prohibet turbationem fieri ea occasione, ꝙ sit illegitima, inf. eo. perlatum. & uide quod dicam post Inn. & Host de do. inter ui. & uxo. c. 3. in gloss. ad hoc.

ANNOTATIONES.

a ¶ Inn. Quia exhæredatio est eius, qui necesse habet instituere, uel exhæredare, insti. de exhære. lib. per totum.

SVMMARIVM.

1 *Filij geniti, uel concepti ante sententiam separationis matrimonij in facie ecclesiæ contracti, sunt legitimi, & quando post sententiam, num. 2.*
Canonicè, dictionis significatio.
2 *Papa non intromittit se de hæreditate, uel bonis secularibus, in fine.*
3 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 4.*
Conceptionis tempus quibus casibus spectetur, nu. 5. §. 2.
Filius si quis negetur puer, quid iuris, in fi. nu. 5. §. fin.
5 *Additio glossarum.*
Hæc decretalis non correcta per decretalem, cum inhibitio.
Fidem bonam quis dicitur habere pendente iudicio, §. 2.

CAPVT II.

1 Vm inter. Casus. Separato † matrimonio in facie ecclesię contracto, filii geniti, uel concepti ante sententiam legitimi sunt. & primo ponit causam diffinitionis. secundò diffinit, ibi, ideoq; (*Canonice*) idest propter impedimentum canonicum, & adhibita conuenienti grauitate, infra de diuor. por-
2 rò, §. fin. (*Ante † latam*) idem, si post appellatione pendente ßm Egi. hic. & quod dixi, super glo. penul. facit pro Bart. q tenet in quæst. domini. 64. ꝙ separato matrimonio propter parentelam coniugum, qui in facie ecclesiæ cõtraxerunt, legitimi sint filii nati & concepti post separationem parentum: quia citati super parentela fuerant contumaces, alleg. hanc decre. (*Bona*) non intromittit se de hæreditate, uel de bonis secularibus, sed indicat, quid iuris sit, Innoc. ¶ Gloss. 3.
3 † de tempore conceptionis spectando, allega. pro, & contra, & soluit. ¶ Penultima gl. signat contrarium. ¶ Vlt. gloss. allega. tres concor. & remittit, quærit, &
4 soluit. ¶ *In* † *glo. 3. ibi, si Paulus*) si filia ignorante patre nupsit,

nupſit, & concepit, licet pariat ipſo patre mortuo,
ptoles iuſta non eſt [& ibi, uer. ſiquis conceptus ſit] ſequi
tur, ante, quàm pater ſenatu remoueretur, natus poſt
patris dignitatem amiſſam, magis eſt, ut ſenatoris fi-
lius intelligatur, tempus .n. conceptionis ſpectan-
dum eſt [& ibi. §. & ex contraria] alias incipit, ſufficit.
vide de ele. dudum. l. ſuper gl. iſta tria [& ibi. §. in filijs]
non inſpicitur conceptio, uel natiuitas filij, ne fuſti-
bus cędatur, uel in metallum detur, ex quo nunc pa
ter eſt decurio [& ibi. §. ſe pro prima parte] ibi dicitur,
ꝙ intuebitur, ut decurionis filius, ſi fuit cōceptus tē-
pore decurionatus, licet pater poſt dignitatem amit
tat. ¶ In gl. ult. ibi, cognoſcere debet] & niſi euidenter appa
reat non eſſe filius, concedetur Carboniana poſſeſ-
ſio, ut §. cauſę. l. ulti. dicit, qui ſtatim ſequitur. ¶ In † gl.
2. in fi.] dixit hic Go. iſtam decre. per illam non eſſe
correctam, ſed illam locum habere, cum matrimo-
nium clam contrahitur: iſtam, cum ſolēniter, & ab
ignorantibus impedimentum. ¶ In gl. ſic ergo, ibi, fauo-
rem filiorum] C. de na. li. l. nuper, in fi. ¶ In glo. pe. ibi, ſen-
tentiam] & ſic pendente iudicio dicitur quis habere
bonam fidem, & facit ad ea, quæ no. de cōiu. ſeruo.
propoſuit, Hoſt. [& in fi.] & eſt ratio, quia poſſet eſſe
partium incommodum, ſi aliter diceretur. nam, ſi
pronunciaretur libera, nō expediret haberi pro na-
to ſecundum Azo. & uide qđ ibi no. ¶ In gl. ult. ibi, ſed
quid] competentius formaretur hæc quæſtio. infra
c. proxi. [& in fi.] & ſi etiam modica præſumptio fa-
cit pro puero, mittetur in poſſeſsionem. ff. ad Car. l.
ulti. ff. de libe. agno. l. quis à liberis. §. ſi parēs. hoc no.
Vincen. infra capitulo proxi.

SVMMARIVM.

1 *Filium ſe quis eſſe probare debet, & quibus modis, uiro & mu-
liere negantibus filium, & nu. 2. & 4. §. 2. & 7. et quis nō ſit
legitimus, ibid.*
*Filium ex uxore quando maritus non teneatur agnoſcere, num.
4. §. 2.*
Nuptiæ ſecundæ quando dicantur legitimæ, ad dictio. legitimæ.
Spurius quis.
2 *Domeſtici, & ſeruientes quando admittantur ad teſtimonium.*
Ex contingere ſolitis fit iudicium.
Opinioni ueritas præiudicat, & quando non contra, in fi.
3 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum, nu. 4.*
Affectio cauſam ſuſpicionis remouet. §. 1.
*Probatio alijs rationibus fieri poteſt, licet careant inſtrumenta
§. 2. & cui incumbat.*
Præſumpto præſumptione alia tollitur & quando iuncta glo.
6 *Addicio gloſſarum, & nu. 6. 7.*
*Naturalis liber, ex quo ſe immiſcuit hæreditati, abſtinere non
poteſt. patri ſoli ſuccedit, non alijs, nec alij ei.*
6 *De inofficioſo agitur etiam ab eo, qui negatur filius, & quando.*
Fama filium quem eſſe legitimum quando iuuet.
Poſſeſſio transfert in aduerſarium probatione.

CAPVT III.

1 TRanſmiſſæ. Statur † dicto uiri, &
mulieris, qui negant
aliquem filium, niſi indicijs, & teſtibus
prohibetur contrarium. & ponit. i. cōſul
tationem, cui reſpondet ibi, cum autem, uel ibi, cō-
ſultationi [Cum. R.] habens uxorem legitimam ſecū-
dū Hoſt. & propter hoc credebatur iſte ſpurius [Tunc]
ſ. cum puerum nutriebat [Legitima] ſ. mortua prima,
cum illa uiuente ipſam non deſponſaſſet, nec illi fi-
dem dediſſet, nec alter in mortem prioris machina-
tus fuiſſet ſecundum Hoſt. (Filios) legitimos: ſecus ſi
prius uiuente legitima ex ea filios habuiſſet, infra e.
tanta (Quibus) filijs poſt deſponſationem natis (Pradi
ctus) enutritus. ſ. (Filium) legitimum. & huic aduerſa-
tur, quod ſequitur, quāuis &c. & ſic per conſequēs
dicebat ſe hæredem, ut ſequitur. ad idem, infra e. qđ
nobis (Spurius) propter rationem, quam ſupra dixi, ſe
cundum Hoſ. (Aſtrictus) quæris, cui credendum ſit
2 & quid de iure (Indicijs) puta † qa ꝓbabit. ꝙ inter iſtū.
R. & primam uxorem, quam abiecit, nullū fuit ma-
trimonium, obſtante aliquo canonico impedimen
to. unde non potuit ſuam legitimationē per ſequēs
matrimonium impedire, ſupra de ſpō. cum apoſto-
lica, infra eo. tanta, & in ſecreto uocabant iſtum, fi-
lium, & amplexabantur, oſculabātur, & chariſsimè
nutriebant, licet hoc de foris negarēt ad peccatum
ſuum uelandum. & hæc ſecreta inditia probabit per
pediſſequas, bubulcos, & conſimiles: quia nec per
alios probari poſſent. C. de diuor. & repu. conſenſu.
§. ſin autem alter. ad hoc. ſ. de teſti. ueniens. 2. §. ſi. pro
babit per teſtes, & per obſtetrices, ꝙ in ea domo. R.
tenētis ipſam mulierem natus fuit ex ea, & gaudiū,
quod inde fecit, per hæc inditia, & ſimilia, & ꝑ tales
teſtes, ſi tales habeat, poterit hoc ꝓbare, quo facto
ueritas præiudicabit opinioni, & non è conuerſo,
infra eo. per tuas. §. pe. & fi. ſecundum Hoſt. ¶ Glo. 4
3 † quærit, & ſoluit. ex hic obijcit, & tripliciter ſoluit.
¶ Pe. glo. reſpondet per quæſtio. quę inditia probēt.
¶ Vlt. glo. arguit. ſignat contrarium, ſoluit, & ibi, re-
4 mittit. ¶ In † glo. 3. ibi. §. 1.] uide de fili. pre. Michael, ſu
per. 1. glo. [& ibi, neque profeſſio] hanc & duas ſequen-
tes uide de proba. per tuas, ſuper. 1. glo. ¶ In glo. 4. ibi. l.
pe. §. ſi uerò) ibi aui, & proaui adoptantis affectio om-
nem ſuſpitionem remouet, qua præſumeretur agi
in fraudem adoptati (& ibi ſi mater) ſi mater duobus
filijs inſtitutis tertium peperit, & deceſsit in puerpe-
rio, uirilem petit ille cum alijs, & repētini caſus &c.
ſed ſi inſtituiſſet extraneos, agit de inofficioſo (& ibi.
§. de uno) §. 1. eſt. & uide de pręſump. literas, ſuper glo.
præſumitur. ¶ In glo. pe. ibi, inditia) uide de proba. ter-
tio, in ult. gl. (& ibi, cū ſuper) ſuper ſeruis, maxime uer-
naculis plerunq; non habentur inſtrumēta, & ideò
alijs probationibus, uel ipſorum interrogatione ꝓ-
babitur (& ibi. l. 1.) licet non habeantur inſtrumen-
ta, alijs rationibus probari poterunt aliqui debito-
res (& ibi, in ipſius) ſi dominus iratus in ſeruos teſta-
mento iuſsit alterum perpetuis uinculis teneri, alte-
rum exportandum uendi, probari poterit alijs ra-
tionibus etiam ſcriptura cum uoluntatem mutaſſe
(& ibi, pactum, quod) 2 pactum, de quo non fuit facta
ſcriptura, ꝓbari poteſt (& ibi, de proba. l. 1. 2. & ult.) l. 1.
ſic dicit, quot. quæritur genus, uel gentē quis habe-
ret necne, cū probare oportet. & l. 2. ei, qui dicit &c.
& l. ul. uide de præſump. illud, ſuper. 3. gl. (& ibi. §. ult.)
uide de ſen. ex. per tuas. ſuper gl. error (& ibi. §. filium)
alias eſt. l. ſi per decennium maritus abfuit, & repe-
rit filium anniculum, non tenetur illum agnoſcere.
Idē, ſi pſens fuit, ſed aliquo tpe infirmitatis, uel alia
cauſa non concubuit vxori: aliàs q cū uxore moratur
aſsiduè, nō eſt ferēdus filiū nolēs agnoſcere. ¶ In glo.
ult. ibi, non eſt] uide de præſum. quanto, ſup. 1. gl. (& ibi,
eum qui) uide de coha. cle. c. pe. ſuper ult. glo. (& ibi, di-
5 uus) uide de cri. fal. c. pe. ſuper. 1. gl. ¶ In † gl. 2. ibi, uel na-
turalis) dixit Vincē. ꝙ naturalis liber, ex quo ſe immi-
ſcuit hæreditati, abſtinere nō poteſt, in auct. qui mo.
natu. §. ſi quis igitur, colla. 7. Item non ſuccedit aſcē-
dentibus, deſcendentibus, uel a latere uenientibus ip-
ſi patri, ſed ſoli patri, & pari priuilegio gaudet, ut ip-
ſi nō ſuccēdant ei, ut in c. auct. §. filium. ¶ In glo. 3. ibi.
6 §. 1.] dicebat † Da. illud uerum, quando in una parte
cum exhæredat, & in alia parte teſte in dicit illū non
eſſe filium: ſed ſi ſimul hęc duo faciat, probato ꝙ ſit
filius, exhęredatio nulla. ff. de li. & po. ſi poſthumus.
§. ul.

§. ult. ad Carbo. l. 1. §. si quis. ¶ *In glo. sed quis, ibi, uel patrem*] forte per uiolentiam secũdum Da. Phi. [*& ibi, potest dici*] secundum Tan. Go. [*& ibi, uerborum illorum*] secundum Lau. [*& ibi, fama*] hic. s. eum non † esse legitimum filium. sed uidetur secundum famam uicinię legitimatus per sequens matrimonium, infra eo. tanta. sed illud non iuuat: quia non erat in quasi possessione filiationis. unde ad successionẽ non admittitur, nisi probet se filium secundum Da. hic, & in q. 2. eo. ti. uel dic, ꝙ decre. tanta, non dicit legitimari filium spurium, imò dicit contrarium. ¶ *In glo. per indicia, ibi, pactum quod*] & infra de hære. excommunicamus. i. in fi. & ibi de hoc in ult. gl. [*& ibi, demonstran*] unde per obstetrices probabitur filius dominæ, & sic per consequens uir eius, Vincen.

S V M M A R I V M.

Huius decretalis ordo quis, & pars quæ, & ubi.

2 *Proles quæ illegitima ex uxore.*

Matrimonij primi non factæ separatio quo casu non noceat secundo, in fin.

3 *Epilogus, & additio glossarum.*

C A P V T IIII.

Causam. Glossator posuit casum literalem, infra eo. cãm:

1 Host. hic, qui etiam † dixit hunc fuisse facti ordinem, ut primò legatur tota decr. infra c. causam. secundo principium illius, supra de do. & contu. causam. & ut ubi dicit, & infra legatur decre. de offic. dele. causam. tertiò legatur hæc tota. quartò uer. dimisit, de do. & contu. causam, qui in-

2 cipit. cęterum. & hoc intendit. Illegitima † est proles, quã uxor uiuẽte uiro ex adulterio cõcipit, alias alio, siue cũ ipso adulterio siue cũ uiro more s. & ponit duos casus ꝓnunciationis fiendæ, & cãm subdit ibi, Quia nõ [*Si constiterit*] sic cõstrue. si constiterit, ꝙ Agatha nata fuerit de Auellina muliere tẽpore Alani uiri sui, ipsa, s. Auellina morante cum eo, s. Alano tanquam cum viro suo: uel repete, si consti. ꝙ A. nata fuerit de Auellina. R. patre dictę Agathæ &c. secũdum Hosti. & Ab. [*Quia non*] ratio [*Ille*] Ala. à quo nõ erat iudicio ecclesię separata, nec separationis causa suberat. aliàs contra, supra de spon. cum apostolica. Host. & hoc dictum intelligas, quando. R. cum illa contraxerat, quod uidetur glo. tenere, & Innocẽ. ¶ Glo. 1. † quærit, & soluit. ¶ *In glo. s. in fi.*] uel alterius, cui forte secundò nupsit mortuo Ala. Goff. ¶ *In glo. ulti. ibi, Cum haberet*] secundũ Vin. [*& in fi.*] & ſm Tan.

S V M M A R I V M.

1 *Natiuitatis quæstio opposita petenti hæreditatem coram iudice seculari est ad ecclesiasticum iudicẽ remittenda, est præiudicialis & tanquam principalis, nu. 2.*

Diuisio decretalis, uer. & sunt.

2 *Ordo iuris seruandus in exceptionis cognitione coram alio iudice, quàm primario facienda.*

In surrogato iudice non idem ius, quod in eo, cui surrogatur.

3 *Tempus limitatur fugam quærenti, in fi. & quando aliàs etiam agenti, & peremptorium, nu. 4.*

5 *Non agentibus, uel non defendentibus quibus est periculum.*

5 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 6. 7.*

Nocet quandoque quis alij, ut sibi prosit, ut hic.

Naturalis filius quis dicatur, & in quantum succedat, & ad hæreditatem admittitur ab imperatore & quando à papa, & quomodo, & ad ordines etiam, & honores, nu. 3. per sequens matrimonium legitimatur, nu. 7.

An ad feudum nu. 9.

Fornicationem, & peccatum omne nouæ leges damnant. 7.

9 *Adoptiuus filius ad feudum ñ admittatur.*

Cap. adoptiuus, & cap. naturales, si de feudo fuerit contro. inte.

Legitimationes sunt odiosæ, & restringendæ.

Nepos quandoque non est legitimus auo, licet patri, cir. fi.

In feudo etiam recurritur ad ius Roma. deficiente consuetudine, ibid.

Legitimatus succedit in feudum, in fi.

10 *Matrimonium potius, adulterium, strupum quando præsumatur.*

Mors parentum hic fauet filijs.

11 *Incidens quæstio spiritualis non cognoscitur à laico, & an è contrario idem.*

C A P V T. V.

1 Lator. C. Quæstio † natiuitatis oppositam petenti hæreditatẽ coram iudice seculari est ad ecclesiasticũ iudicem remittenda, & sunt duæ partes. s. appellantis conquestio, & causæ commisio. secunda ibi, idcoq;. Ho. Diuidebat in quattuor partes. i. ponit, quomodo nepos petebat dimidiam bonorum aui sui à patruo, & quomodo patruus obiiciebat patrem eius fuisse illegitimum, in secunda quomodo fuit appellatum, *in.* 3. mandatur infra duos menses quæstio terminari. in quarta præcipit quæstio. ad iudicem secularem remitti. si infra duos menses obiecta probata non fuerint. 2. tandem. tenia. Ideoque quarta ibi, si uerò [*Idem. R. H.*] patruum suum. Phi. tenentem hæreditatem aui. Ho. [*Ille*] scilicet patruus. [*Pater eius*] frater ipsius excipiẽtis [*iure successorio*] quia deficiente patre ipsius. R. deficit & ipse. C. de suis, & le. auctẽ. in successione, & sic supra. c. causam. Host. [*Tractatum*] per remissionem iudicis secularis, non tamẽ dicit hæc littera, per quem modum tractata fue-

2 rit hæc causa. uerumtamen, cum in † modũ exceptionis fuerit hoc propositum coram iudice seculari, uidetur, quòd sicut ipse cognosceret de exceptione, quæ in suam iurisdictionem caderet sine libelli oblatione, sic & iudex ecclesiasticus, qui in locum illius succedit, sine libello procedere poterit, propter quòd dicit Inno. quòd licet reputet tutius, quòd in ea detur libellus, & fiat li. conte. putat tamen sine his processum tenere, fatetur tamẽ quosdam dicere præcise libellum offerendum, pro quibus facit secundũ Hos. quia hęc quæstio præiudicialis est, à qua ut principali pendet petitio hæreditatis vt accessoria, ut patet supra capit. 1. propter quod dicit tutius libellum oferri, ar. de lib. ob. cap. *t.* de ord. co. tuam, & recitat hæc Guil. in spe. 4. parte, de or. cog. [*Appellatum*] forte

3 à patruo, qui † fugam quærebat, & ideo limitatur sibi tempus secundum Host. aliter dicit glo. Pe. ponebat utrumq; dictum [*Duos menses*] sic supra de cõuer. con. ex publico, & est hic art. quod non sit offerendus libellus in hoc casu, de hoc dictum est supra. Dicebant autem Pe. & Abb. quod istud tempus nõ est ordinarium, ut. l. semper quæstio natiuitatis ad iudicem ecclesiasticũ remissa infra duos menses debeat terminari, sed propter aduersarii maliriam papa sic uoluit breuiare. ad hoc, de or. co. tuam, & facit quod dixi supra tit. *t.* c. t. in fi. & quod no de conuer. cõiu. ex publico [*Non poterit*] no. duo secundum Host. pri-

4 mum, quòd † ubi præsumpuo est contra aliquem, ꝙ calumniose quæstionem moueat, præfigitur ei tempus peremptorium ad agendum, post quem non auditur, sicut dici consueuit de scholare, qui timet, ne conueniatur, quãdo paratus erit ad recessum, ad idẽ C. de remis. pi. si eo tempore, & iura, quæ all. gloss. de hoc supra de elec. cum ecclesia Vulterana. secũdum quòd etiam ad exceptionem peremptoriam proponendam & probandam potest statui terminus peremptorius. ad idem de proba. licet, de fi. inst. accepimus.

mus.Circa primum uerò dixit Inno.id præcipuè lo
cum habere, quando Iudex uideret actorem expe-
ctare tempus agēdi,quo probationibus careat reus,
a uel alicuius famam, uel ſtatum granari*, & ubi in
modum exceptionis,uel præiudicialis actionis pro-
ponitur,ut hic,& ſupra de or.co.tuam. Aliter autem
reus non cogitur ſe defendere,ſed ſufficit, quod mit
tatur actor in poſſeſsionem,& fiat uenditio, & indi-
catur mulcta.ff.de bo.auc.iudi. poſ.l.pe.ff.ſi quis ins
di.non ob.l.1.quibuſdam tamen perſonis imminet
periculum,ſi non agāt,uel defendant, ut tutoribus
& cu. C.arbi.tu.l.nomina. C. de admi.tu.tutoribus.
& negociorum geſtoribus,ſi poſsint agere ſine mā-
dato.ff.de ne.ge.ſi nāut,& procuratoribus.C.man.ꝓ
curatorem. adminiſtratoribus ciuit.ff.de admi.rerū
ad ciui.per.l.fi.§.4.& le.pe.hæredi uindicanti necem
defuncti.C.ad Sila.l.1.& actori citato reo,vel li.con-
5 te.[*Intimetis*].ſ.cap.1.contra.Sol.ibi Inno. ¶ † Glo.4.
no.terminum ſtatui, &c.alle.3.concor. ¶ Penul.gl.
obijcit de uno canone,& ſoluit. ¶ Vlt.glo.obijcit de
duabus legibus,& ſoluit. ¶ [*In glo.4.ibi, diffamari*] uide
6 de ꝓba.licet,in gl.1. ¶ [*In gl.ult.ibi, quo*] & uide hanc &
7 ſe.de reſti.in inte.c.pe.& gl.pe. ¶ [*In †glo.1.ibi,alia proles*]
uel cōiunx legitima.& eſt iſte caſus,quo quis alij no
cet, & ſibi non prodeſt. de hoc de cōceſ.præben.au-
ctoritate, in fi.l.6.[*& ibi.ei*] ſ.auo [*& ibi, naturalis*] qui
de indubitata cōcubina natus eſt, ſ. quæ eſt unica in
domo.T.& ſi talis erat iſte, poteſt exponi textus, in
nihil.i.in parum, ſ.in duas uncias tātum, ſecundum
Vin.uel propriè ſecundum Goff.& poſſet hoc habe
re locum ſecundum canones,per quos fornicarius
coitus eſt damnatus: ſed leges cōcubinatum admit
tunt.32.q.4.nemo.hoc non placet Hoſt.qui dixit,ꝙ
nouæ leges damnant fornicationem,& omne pec-
catum:ut in auct.de leno.col.2. & ſcenicas mulieres
col.5.unde dicit imperator,caſtitatis ſumus amato-
res,in auct.qui mo.na.§.illud, col.6.etiam in talibus
potiſsime,vbi de peccato agitur,vult,ꝙ leges ſequā
tur canones, in auct.quomodo oportet epi.col.j. &
de eccleſia.tit.col.9. & ut cle.ap.propri.epi.§.ſi uerò
eccleſiaſticum,col.6.& ſic quamuis naturales ſecū-
dum utrāq; legem de iniuſto & illicito coitu ſint ſu-
ſpecti, lex tamen humana eos ad ſucceſsionem ad-
mittit ſecundū modum prędictū,& legitimātur per
8 ſequens matrimonium,infra.c.proxi. ¶ Dicit † autē
certū eſſe, ꝙ imperator naturalem poteſt admittere
ad hæreditatem paternā tanquā legitimū per reſcri-
ptū ſuū gratioſum: multo fortius per conſtōnem ge-
neralem: & ſm quoſdā intātū ſpectat hoc ad ipſum,
qđ nō ad papā niſi in patrimonio,de hoc.j.c.per ue-
nerabilē. Dicit ergo Hoſti.ꝙ ſicut papa diſpenſando
admittere poteſt illegitimos ad ordines,& honores
ſic imperator ad hæreditates,& ſeculares honores ꝑ
ſpālem,uel generalē conſtitutionē.vñ non ſunt cor
rectæ,ſed ſunt ſeruandæ.l.ſuper hoc promulgatæ.ff.
de decu.generaliter.§.ſpurios,& le.ſpurij,in auct.q.
mo.na.ef.legi.col.6.& qui.mo.ef.ſui, coll.7. ¶ Dicit
9 † aūt in ſeudū nec legitimi tantū.i.adoptiui, nec na-
turales,quāuis poſtea fiāt legitimi, ſuccedunt, ut in
l.feudorum,ſi de ſeu.contro.ſu.c.adoptiuus,& cap.
naturales. ſed illud.c.nō expreſsè loquitur de legiti-
mato per ſubſequens coniugiū parentū.quare in il-
lo locū non habeat. & hoc ibi placet Ia.de Bel.ꝑ de-
cre.j.proximā.alle.ēt in auct. de inceſ.nup.§.ſi. illud
ergo.c.forte loquitur de legitimato per principis be
neficiū, ut ibi no. quando in legitima non expreſsit
de fendo.ad hoc facit:quia tales diſpenſationes ſunt
odioſæ & ſtrictè ſumendę,de fi.presby.c.1.li.6.Con-
ſtat autē, ꝙ matrimonium eſt res fauorabilis, infra
ti.1.vſ,in fi.ſ.de re iu.c.fin.uel intelligitur illud.c.de
legitimatis aliis modis, qui no.inf.eo.per tuas, in gl.
3.& quos ibi addidi.ad prædicta facit: quia foret ab-
ſurdum ſacramentū matrimonij id nō poſſe, quod
poteſt princeps id exprimens,ut prædixi.Item abſur
dum, ꝙ tales ſint legitimi ad epiſcopatus, ut no.inf.
c.prox.& ſup.de elec.innotuit,in gl.4.& non ad feu-
dum.cōtra illud.j.c.per uenerabilem. Itē ſi uera eſ-
ſet opinio dicentium,ꝙ conſtitutiones uſus feudo-
rum,quæ imperiales non ſunt,non ponerent ius cō
mune,maxime ubi lex reſiſtit,planū eſſet,ꝙ illud.c.
naturales, non impediret legitimatū, de hoc uide.ſ.
de feu.ca.2.ꝙ autem lex ſit contraria, patet in auct.
qui.mo.na.eff.ſui.§.reliqui,ubi dicitur, legitimatos
illas ſucceſsiones habere debere,quas hñt,qui ab ini
tio fuerunt legitimi.& §.ſi quis ergo, e.ti.in fi.dicit,
ꝙ nihil à legitimis differunt. & illud.c.dicit, ꝙ diffe-
runt, dñs meus In legibus, qui diſputauit qōnem de
nepote legitimo nato ex legitimato, an ſuccedat in
feudo aui,ſic ſoluit,ſed ſi capitulū,naturales,eēt cō-
ſtitutio imperialis, planum eſſet nepotē nō ſuccede
re,qui licet ſit legitimus patri,nō tñ auo, cui ex na-
turali ſobole nulla legitima eſſe pōt.C de nāli.li.l.vl.
Item ſi capſm.naturales,non ſit ius ſcriptū, ſed con-
ſuetudo redacta in ſcriptis,& conſuetudo illa ſerua-
tur in illo loco,idem quod.ſ.& eadē ratione. Si ue-
rò nō obtinet talis cōſuetudo in loco,ubi eſt qō.re-
curreretur ad ius Romanū,vt in li.feu.de cogni.feu.
c.1.quo iure cū legitimatus ſuccedat in feudū, non
eſt dubiū Itium ipſius filiū ſuccedere. ¶ [*In glo.ex parte
in fi.*] ut patet in an. ¶ [*In gl.no.quòd,ibi,cum inibitio*] & de
probatio.licet.R.ff.de op.lega.mācipiorū.ſ. de fi.in-
ſtru.accepimus. Phi. ¶ [*In gl.ſed uidetur,ibi,adulteriū*] ut
10 ſic † quodāmodo cōpellantur palā ꝓhere. eis uerò
mortuis ceſſat illa rō ſm Lau. ſm Ho.illud locū ha-
bet, quando viuūt parētes, nec eſt diu, ꝙ ſimul ſunt
iuncti,ibi præſumit ſtuprū,niſi probetur matrimo-
niū:ſecus,quādo mortui ſunt,qui ſemper pro cōiu-
gibus ſe habuerūt.de hoc.ſ c.peruenit. Quid.n.ſi ſa-
cerdos, & teſtes mortui ſunt uel contractus ſit anti-
quus? de hoc de clande.deſpō.cū inhibitio,uer.quā-
tæ,in tali caſu,uel illegitimationē obijciens non au-
ditur,vel ſi auditur,neceſſe habet probare,quod in-
tendit, ſicut quando cōſtat matrimoniū contractū
11 in facie eccleſiæ,ſupra c.1.& 2. ¶ [*In glo.ult.ibi,aditæ*] &
ſupra de reſtitutione in integ.cap.pen.[*& ibi, Tuam*]
quod intelligas,ut ibi dixi ſuper glo.2.[*& ibi,cauſam*]
& infra de ſen.ex.ſi iudex. li.6.[*& in fi.*] non ſic ecō-
uerſo, quando ciuilis incideret ſpūali.j.de do. inter
ui.& uxo.de prudētia,ſecundū Tan.vñ dicebat Vin.
ꝙ ſi quæſtio hrdiratis incidiſſet in.q. natiuitatis, iu-
dex eccleſiaſticus de illa cognoſcere potuiſſet: ſed
hic prius fuerat mota,& lis conte.corā ſeculari. Di-
cebat Hoſ.ꝙ hoc ius cōtra naturā iuris videbatur ad
placitum promulgatum.Solutionē tñ dicebat quę-
rendam ex his,quę no.infra eo.per venerabilē.§.ra-
tionibus.& uide, quod dicā ſecundum eum in eadē
decre.ad fi.in glo.hoc ſatis, uer.3.naturali rōne. Pe,
dixit de iudi.quanto,ꝙ propter excellentiā eccleſia-
ſticæ iuriſ.procedit hoc tā uariū, non propter deſe-
ctū iuriſdictionis,ex quo incidenter proponeretur.

ANNOTATIONES.

a ¶Grauari. Vide Io.An.de offi.ordi.conquetente, in glo.& hæc
petitio,& Barto.in le.cum Ticia, ff.de accu.& uide in capitulo
cauſam, quæ in glo.an eccleſiam,

SVMMARIVM.

1 *Naturales,& qui legitimentur per ſequens parentum coniugiū,
& quod, nu.2.& 3.4.an ius primogenituræ habeant, nu.2.*
1 *Matrimonium in mortis articulo contractum,& licet deſic in cō
tractu*

tractu spes prolis tenet, excipitur casus, et nu. 3. quod ex post facto conualescat, nu. 5.
Videtur retrotrahi, ibid. & nu. 3.
Filius fingitur per nouam ipsius qualitatem creari.
Bigamus an sit qui contraxit cum ea, quam deflorauit, & alius non cognouit.
4 *prolis legitimationi fauetur sed non semper, num. 5. & quod tempus matrimonij inspiciatur.*
5 *Non legitimantur quidam ab ecclesia. & qui, & nu. 9.*
Dispensationum uerba ponderanda in legitimatione.
Praesertim, pro maximè.
Machinatio impedit matrimonium, in fi.
6 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, & nu. 9.*
Filiorum genera quot, & cum quibus dispensatur ab ecclesia, & supra num. 5.

CAPVT VI.

1 TAnta est. C. Naturales † legitimātur propter sequens parentum cōiugium: spurij uerò nō. & per id patet, ꝙ sunt duæ partes. a. ibi, Si autē [*Matrimony*] sup. & fauor prolis. j. c. ex tenore. Hosti. [*Antea*] matrimonium contractū [*Geniti*] siue generati tantum, siue etiā nati sint, nō curo. s. c. ca. 1. & 2. Habet hoc locū de suscep. nō ꝯ fidē matrimonij, sed
a ex concubina, ut sequitur [*Contractum* a *matrimonium*]
2 per literā † illam, quæ simpliciter loquit, vr, ꝙ satis sit matrimoniū esse ꝯctum, licet in ꝯctu desit spes ꝓlis, per quod vr, ꝙ si quis in mortis articulo cōstitutus ꝯhat cū illa, ex qua filiū naturalē hēbat, uel ꝯhat san° cū illa in mortis articulo existēte, ꝙ lrīata sit proles, licet quidā ꝯ per l. nu p, C. de natura. li. ibi dum dicit, spē tollēdæ sobolis. per qđ dicūt ēt matrimoniū tūc non esse. & inducūt ēt. 57. di. c. uno. uerius vr, ꝙ matrimonium, & lrīata sit ꝓles. & satis est, ꝙ sit spes prolis in casum cōualescentiæ. Itē & sine spe tali vr matrimoniū esse per humanitatis solatiū. 27. q. 1. nuptiarū. sup. de fri. ꝙ secūs, & ibi no. nec uitiat propositum prolis nō hñdæ nisi inducat in pactū, sup. de condi. apo. c. fi. & no de consan. de infidelibus. nec ob. iste tex. Spē tolendæ sobolis. nā nouus filius ꝑꝑ nouā ipsius qualitatē creari vr, ad hoc in auc. qui. mo. na. ef. le. §. si qs ergo, col. 6 & qui. mo. ef. sui, col. 7. §. si quis igit, & præ. l. nuper, ibi, satis. n. &c. bene facit, de spō. cōmissū. de hoc in uercu. de. reg. iur. sine culpa, li. 6. ubi ēt tractatur, an naturalis hēat ius primogenituræ in his locis, ubi cōsuetudo est, qđ succedat primo genitus, si postea patet ex uxore ꝑcreat filiū, & mortua uxore ꝯhit cū matre naturalis filij. & tenui ꝙ nō. ibi uide, ubi etiā inuenies hoc principiū sic expositum. Tanta est uis. i. uirtus mea, ut q antea sunt geniti ex quocunq; coitu, qui tñ potuerit esse uxorius, si tūc affuisset cōsensus postea subsecutus [*Post contra-*
3 *ctum* † *matrimonium*] qñcūq; ēt alio matrimonio intermedio. Itē in sanitate, vel morte, dūmodo demus esse matrimoniū [*Legitimi habeantur*] saltē ex nunc [*Habeantur*] per hanc lrām ꝓbant qdā ꝙ qui ꝯxit cū illa, quam deflorauit, & alius non cognouit, nō dr bigamus quasi fictione iuris matrimoniū retrotrahat, & fingatur in uirginitate desponsata: sed hoc nō dr hic ꝓm Ho. sed hoc solum, ꝙ in fauorem matrimonij ꝓles præcedens censet lrīa. quinimò & si in hoc casu hoc diceret expresse. s. ꝙ fingat matrimonium præcessisse, nō sequit per hoc, qđ esset idē quò ad restōnem defectus scr̄i. Mulriplex. n. est diuersitatis rō ꝓm eum. prima, qa sicut ius per suā fictionē nō posset monoclo reddere oculū, quē non habet, sic nec sacr̄m, cuius parit defectū. ad hoc. 32. q. 5. si Paulus. secunda: qa actus legitimationis talis est. ꝙ ꝑter matrimoniū pōt, & solet suppleri, ut patet. j. c. per uenerabilem. In defectū uerò sacr̄i non solet aliqua grā impetrari, ut patet, sup. de biga. ca. 2. tertia, quia eadē res non operatur contraria, sed si talis bigamus censeatur. hoc operatur matrimonium. Nam millesies cognoscēdo non fuisset bigamus sine matrimonio supra de biga qa circa. Qūo aūt matrimoniū, quod est cā impedimenti, erit causa remedij? supra de bap. maiores. nec ob. ꝓm cum. 34. dist. Valentino, & supra de biga. debitū. ibi. n. in uirginē consensit & in uirginitate matrimonium consumauit. & videtur ꝙ coniunctio aīorum tm̄, uel corporum tm̄ non inducat bigamiā: sed qñ hæc simul duo conueniunt siue in duas uirgines, siue in unā corruptā, ar. 27. q. 1. cū societas, & c. pe. & §. cū ergo cōiugatorū, & §. iuxta hāc distinctionē. Requiritur ergo nō solū unitas mulieris, sed & integritas. Vnde apl̄us, Despōdi uos uni viro uirginē castā exhibere Christo. 27. q. 1. nuptiarū. talis ergo bigamus censetur ꝓm Hos. qui remittit ēt ad ea, quæ no. de cle. coniu. c. 2. Contrarium credo, vt dixi. s. de biga. debitum. de hoc. de cle. cōiu. c. vno, li. 6. nec urgent rationes, supra positæ per Hos. quia. ut in eis patet, Hos. loquitur ponendo hūc pati sacr̄i defectū, & ꝓcedūt illę rationes, ut ex eis patet, hoc apertè patet in prima & secūda ipsius rōne. in tertia nego matrimoniū per se cām bigamiæ: sed fateor, qđ illud matrimoniū cōsumatū, ex quo insurgit defectus sacr̄i, inducit bigamiā, & eo casu, quo īducit, non potest operari eius contrarium [*Suscepit*] durā-
4 te † matrimonio: aliàs contra, supra c. trāsmisse, quid si concepit durante matrimonio, sed postea mortua legitima cōtraxit cū illa, & postea nata est proles? dicit autem Host. ꝙ erit legitima, ar. infra eo. quod nobis. & uide quod ibi dicā. satis est ergo proli quocūque tēpore, dum erat in utero, ꝙ parentes fuerūt legitimi coniuges, sicut aliàs dr ad eius ingenuitatem sufficere semel habuisse tūc matrē ingenuam, insti. de inge. §. 1. & 2. [*Duxerit*] no. supra de eo, qui co. cō. de illo, in parte decisa per hanc lrām, ꝙ si Saracenus
5 † ex Christiana filium habens baptizetur, & contrahat cum illa, non legitimatur filius: quia à prin. non
b poterat esse matrimoniū b. 28. q. 1. cauc. Idē dixit hic Vin. de natis ex incestu, s. ꝙ non legitimant parentibus postea ꝯhentibus ex dispensatione ecclesiæ. Nā si quis ꝯ mandata ꝯhat, post depositum officiū legimę sunt nuptię, & filij post, non prius geniti. ff. de ri. nup. eos qui. ff. de sta. ho. Paulus, aliàs eum qui. ad idem Insti. de hære. quæ ab in. dese. §. nec non. arg. ꝯ. supra de consan. quia circa. credo uerba dispentationum in his ponderanda [*Nihilominus*] cum. n. in matrimonium peccauerunt, nō debet eis. nec ipsorum proli per matrimonium subueniri, ar. ne. cle. uel mo c. 2. de usur. quia frustra, ꝓm Host. [*Praesertim*] pro maxime. T. & Inn. [*Machinatus*] quo casu inter illos non potest esse matrimonium, de eo, qui duxit, sup hoc,
6 Phi. ¶ Glo. 1. † alle. 5. concor. quærit, alle. negatiuè ꝯrium sol. ¶ Gl. 3. arguit, signat ꝯrium, & ibi remittit. secundò arguit, & signat hic ꝯrium. ¶ Vlt. gl. tractat de quadruplici filiatione incidenter, signat contra-
7 riū, & ibi remittit. ¶ *In* † *glo. 1. ibi l. 2.*] hāc & se. uide, ꝙ met. cā ad audiētiā, in gl. 4. ¶ [*In gl. ult. ibi, vulgo*] uide de
8 ser. nō or. cōsuluit, in gl. 1. ¶ *In* † *glo. 1. ibi, qualis*] & in li. seu. si de ꝯ. seu. su. c. naturalis. uide qđ dixi. s. c. lator, su 1. gl. [*& in fi.*] de hoc supra de clec. innotuit, in gl. 4. & adde, qđ ibi dixi. ¶ *In gl. 2. in fi. sed primum uerius est*] hoc intelligas, quando cum secūdo ignorante matrimonium contraxerat. ¶ *In glo. 3. ibi, non tenuit*] nec tenere potuit, & hoc est, quod soluit contrarium, de quo satis, de reg. iur. non firmatur, li. 6. ¶ *In gl. ult. in fi.*] Host dicens, quod huius gl. distinctio semiplena erat, di-
9 stinguebat sic: filiorum † alii non nominādi, ut quia

nati

6 dus libellus,no.ſupra eo.lator. Quid † ſi is,qui dice-
batur illegimus,pronuncietur illegitimus,& ipſe po
ſtea agendo contra illum,qui obtinuit,petat hæredi
tatem, uel alia, quæ illegitimus petere non poteſt?
Reſpon.ſecundum Inno.obſtabit ei exceptio rei iu
dicatæ,uel doli,ar.infra c.c.1.imò uidetur,ꝙ hæc ſen
tentia ius facit inter omnes,ar.inf.c.peruenit, & c.ꝑ
tuas.ff.de lib.agno.l.1.§.fi.& l.2.& hoc quidam con
cedunt. Alij contradicentes, forte non malè ſecun-
dum Inno.& Hoſt.ꝙ licet ſententia filiationis ius fa-
ciat inter omnes,ut in l.proxi.alle.non tamen idem
in cauſa legitimationis,cum non inueniatur expreſ
ſum,ideo ſtãdum eſt regulæ,res inter alios acta, & c.
ſupra de re iu.Si autem uno agente aliquis pronun-
ciatur legitimus, alio agente pronunciatur illegiti-
mus,utraque ſententia tenet inter eos.inter quos la
ta eſt, ſecundum In. nec dicitur ferri cõtra res prius
iudicatas, ex quo aliæ ſunt perſonæ in ſecũda cauſa,
quàm in prima.ff.de excep.rei iu.& an eadem. Si au
tem eſſent eædem perſonæ,ſecunda nõ teneret. Sed
nunquid admittitur ſecundò agens is, qui præſens
fuit in prima ſententia, & tacuit, nec appellauit? Dic
ꝙ ſic:quia nec obeſt ſententia niſi illis,inter quos la-
ta fuit. Idem uidetur, ſi quis petat reſtitutionem in
inte.ut ab hæreditate abſtineat,nam quamuis dene-
getur, ſi tamen poſtea agitur cõtra eundem ab alio
& iterum petat reſtitutionem,non obſtabit ei exce-
tio rei iu.Idem,ſi Petro agente pronuncietur inſtru
mentum falſum, & poſtea alio agente producatur
idem inſtrumentum,non obſtabit ei exceptio ſentẽ
tiæ inter alios, & in alia cauſa latæ, ut probatur ff.de
excep.rei iu.ſi à te.l.cũ quare.& l.ſeq. Idem uidetur,
ſi agente Roberto ꝯ Martinum decernatur vnũ prę-
dium debere alteri ſeruitutem, licet ſit ar.ꝯ.ff.de ne.
ge.qui aliena negocia.§.fin. & ſupra de re.iudi.cum
ſuper, & c.quãuis,ubi circa hoc dixi quoſdam caſus
a exceptos,quos hic notauit[a] Inn.& no.ꝙ † cauſa ille-
7 gitimationis non indifferenter tractatur,ſed tũc de-
mum,cum ſubeſt aliqua cã legitima,puta,cũ quęri-
tur de hæreditate,beneficio eccleſiaſtico, ordinib9,
uel honoribus,& incidit hæc quæſtio, ut hic,& ſup.
c.lator,& c.1.2.& 3.de fi.pre.ca.pe.& vlt.de accu.ſuꝑ
his.Idem eſt ẜm quoſdã, ubi quis diffamaẜ.C.de in
genu.ma.diffamari,ẜm Inn.alij dicunt,ꝙ in caſu illo
non põt quis petere ſe pronunciari legitimum, ſed
tantum ꝙ diffamatores ceſſare,ut in e.l.innuitur,ar.
§ b pro primis,infra de pur.ca.[b] accedens. plures etiam
alias cauſas poteſt quis notare ꝑ diuerſa iura, ut.C.
de remiſ.pi.ſi eo.ff.de cura.bo.dan.le.1.ff.ex quibus
ca.ma.& ſi per prætorẽ.ff.de optio.le.l.mancipiorũ,
& l.ſi emptio.§.fin.ff.de adul.ob commiſſa.ar.ꝯ.ff.de
8 re.iu.qui in alterius.quid † ſi quis petat aliquem pro
nunciari legitimum,alius petit eundem pronuncia-
ri illegitimum? Reſpon.facilius admittẽda eſt prima
petitio fauorabilis,quàm ſecunda odioſa,ar.ff.de li-
be.& poſthu.cũ quidã vẜ tamẽ ꝙ utraque ſit admit-
tenda,& qui melius probauerit,obtinebit, ar.in eo,
quod le.& no.de cauſa poſ.cũ eccleſia.nullus tñ ad-
mittitur ad petendum pronunciari ſe legitimum,ni
ſi iuſta cauſa ſubſit, ut dictũ, & contradictorẽ hẽat.
& ſi admittatur,nulla eſt ſentẽtia,ar.de collu.de.l.cũ
non iuſto ꝯdictore:ſed ſi habet iuſtũ contradictorẽ,
tunc admittitur ad probandũ,ar.ff.de proba.l.circa.
9 Qualiter † ergo conſuletur illi, qui timet ſibi in fu-
turum qõnem de illegitimitate moueri,& timet ẽt,
ne probatio pereat? Sol.faciat teſtes publicari uoca-
tis omnibus,qui fuerint euocãdi.tunc.n.per tales ꝓ
bationes ſe defendere poterit contra omnes, ſupra
de teſti.ſignificauit,& ca. Albericus.ſed attẽdi etiam
debet,utrũ parentes uiuãt,uel mortui ſint,qđ dic,vt
no.ĵ eo.peruenit.ſ.c.lator. ¶ Sed † nunquid hæc cau
ſa per defenſorẽ ſine mãdato põt agi? Dicunt quidã
ꝙ non:quia in hoc non debet formari ſnĩa in perſo-
nam dñi.ſed defenſoris.C.de ſen.& inter.in l.j.nec in
perſonam procuratoris,vel defenſoris poſſent con-
gruè formari uerba ſentẽtiæ huius cauſæ: ſed cõtrà,
quia dicit lex.etiam in cauſa ſtatus admittitur procu
rator etiam ſine mandato cum ſatiſdatione de rato.
ff.rem ra.ha.l.procurator.§.ſi quis à procuratore.ad
idem.ff.de procu.non ſolum.§.ſi ſtatus, & §.fi.& C.
de ſatiſ.l.una.& etiam contra ipſum defenſorem fer-
tur ſentẽtia, cum & defendi poſſit.ff.de procu.ſeruũ
quoq;.§.publice,& l.non ſolũ.§.fi.C.de iniu.ſi quan
do.C.de aſſer.tol.l.1.§.1.ff.de his, qui no.infa.l.furti.
§.1.& l.ſeruus.ff.de ne.ge.liberto.§.fi.& poteſt ſic cõ
gruè formari ſententia.de quo etiam vide in ſpec.de
ſen.pro.§.ut autem, uer.ſi autẽ aget, Cum A la.age-
ret contra. B.procuratorem, uel defenſorem Guil-
lielmi procur.vel defenſorio nomine ipſius ſuper il-
legitimatione ipſius. G. Nos viſis & auditis rationi-
bus partium dictum.B.procuratorem, uel defenſo-
rem dicti.G.prædicto.A.condẽnamus,ẜm Inno.ſed
in quo condemnaẜ,neq; reſponderi poteſt. ẜm Ho.
ergo non ualeat ſententia tanquã incerta.C.de ſent.
quæ ſine cer.l.1.& per totum. dicit ergo ſic eſſe dif-
finiendum,Nos uiſis & auditis & c.dictum.G.per ꝑ-
fatum.B.procuratorem,ſeu defenſorem ſuũ,& ipſo
mediante illegitimum eſſe pronunciamus.ĵ.c.per la
tum.c.fi.& c.quod nobis, in fi.& c.per tuas, ar.ſupra
de præben.accedens,de cõuer.coniu.ex parte.2.1.re
ſpõ.C.de iniur.l.fi.uel denunciamus, inf.c.peruenit,
in fi.uel reputamus.ĵ.eod ex tenore, in fi.nec habet
dominus,de quo queratur:quia & ſine defenſore cl
ratus,& contumax lit.etiam non conteſtata damna
ri poſſet.ff.de pęnis,abſentem.§.aduerſus, & §.ſi ſæ-
pius,ff.de procura:non ſolũ.§.fi.per hãnc tamẽ ſen-
tẽtiam non pręiudicatur Guil.de iure, licet de facto
uideatur notari,de ordi.cog.cum dilectus, ad fi.ubi
uerò agitur de furto,uel iniuria,uel etiã quibuſcun-
que criminibus ciuiliter ad pecuniã poſſet defenſor
nomine illius,quem defendit in certa ſumma pecu-
niæ condẽnari.ff.de his qui no.inf.l.furti.§.1.Si verò
dominus non habet ratã ſentẽtiã,imò ea non obſtã
te perit legitimũ iudicari.committitur ſtipulatio ad
impendia,& intereſſe ẜm Inn.ff.rem ra.ha.procura-
tor.§.ſi quis à procuratore, ſed nunquid in hoc in-
tereſſe ueniet æſtimatio hęreditatis? Sic,ſi ipſam pe-
tierit,& obtinuerit,& non ante:quia prius non inte-
reſt,ar.ibi,& ſi ratione diuerſarum hæreditatum,uel
alia de eam pluries interſit, pluries agi poterit ex ſti-
pulatu contra eundem defenſorem,ar.ff ad.l.A qui.
inde Neratius.§.in ſum.& ff rem ra.le.2.& le.procu-
c rator[c].§.ſi quis. committitur etiam ſtipulatio non
ſolum in eo,quod is,qui obtinuit,amittit.ſed etiã in
eo,qđ lucrari potuit,ut ibi,& l.quo.n. tutore.§.fi.&
l.ſi commiſſã,& ſic non ob.quod opponi cõſueuit:
quia ſi ſuccubuit in hæreditate, non intereſt eius, ſi
reſtituat alienum,ut 54,diſtin.generalis. Intereſſe.n.
ratione lucri,quod conſecutus fuiſſet,ſi ſententiam
ratam habuiſſet, ſecundum Inno.Item potuit nõ iu
ſte condemnari. ff. de adult.denunciaſſe, ſecundum
Hoſt.& ſecundum eos autius eſt in talibus certã pœ
nam apponi,ad quam agatur,quia intereſſe difficul
ter probatur.ff.rem ra.ha.ſi procurator.§.fi.& l.quo
enim.§.fi.ff.de prętori.ſti.l.fi.In cauſa uero matrimo
niali non eſt admittendus defenſor, niſi quãdo pro-
cederetur,ſi defenſor non exiſteret.C.de procu.exi-
gendi.nec tunc exigitur ſatiſdatio pęnalis, ar de ſpõ.
Gemma:nec formabitur ſentẽtia in perſonã procu-
ratoris,uel defenſoris,ſed principalis perſonæ, licet
ſemper

ſemper fuerit abſens, infra cap.pri.qui ma.ac.poſ.in
ioquiſitiooe verò bene admittimus defenſorem, ſe-
cundum Inn. coius ad mentem fuit hæc glo. muta-
ta ad uerba: quia eam nõ ordinatè poſuerat. de pro-
curatore oon eſt dubium, quin admittatur in cauſa
inquiſitionis, de accu.ſuper his, de re iu.cum I.& A.
ſaluo, quod dicam, de accu.inquiſitionis, ſuper gl.2.
dicebat Hoſt. ꝙ in alijs ciuilibus procurator procu-
ratorio nomine condẽnatur, ſed non mandatur cõ-
tra ipſum procura. ſententiã executioni, niſi extite-
rit hæres cõdemnati, aut in rem ſuam datus, uel ob-
tulerit ſe liti.cum ſciret non eſſe cautum, uel defen-
ſoris loco cum ſatiſda.ff.de procu.l.ſi qois cum pro-
cura.nomine, & l.Plautius, ſecundũ eum [*Principali*]
31 principalẽ † uocat quæſtionẽ natiuitatis ꝑpter eius
affectũ, & ẽt utraq; fuerat principalis, vt.ſ. patuit: q a
u traq; principaliter tractabaẽ. alias.n.ut dixit Phi.ſi
q ō hæreditatis fuiſſet incidens, potuiſſet coram iu-
d ice eccleſiaſtico tractari.ſ.co.lator, ubi de hoc [*Sit
nata*] & hoc debet probare ipſe R.de hoc.ſ.ca. lator.
Erat.n.in hac cã. R.actor, & F.reus qui etiam recuſa-
uit Londonien.quem. R. impetrauerat, ut.ſ.de off.
32 dele.cãm, & ipſo † actore abſente proceditur in lite,
ſup.de do.& contu.cauſam. Si aũt eſſet reus, ẽt corã
eccleſia de expoliatione poſſet excipere, ut patet in
eo, quod le.& no.ſ.de ordi.co.cum dilectus.§.pe. &
c.fi.ſecundum Hoſt.[*Incongruum*] prima facie, Inn.&
certè incõgruum eſſet, niſi quia matrimoniũ clã &
in contemptum eccleſiæ fuit cõtractum, ut.ſ.c.cau-
ſam.& ſic nõ ob.j.c peruenit, in fin.quod dic, ut ibi
no.Ho.[*Matrimonium*] ſup.parentum. Ho.[*Ea*] ſ.Aga-
tha, uel ſuis parentibus. erat ergo mortua Agatha.&
non ſolum per eius mortẽ, ſed per mortem parentũ
videbatur crimen extinctum, ſm Hoſt.de hoc in gl.
33 ¶Gloſſ.1.† ponit caſum. ¶Secunda pro iuriſdictio-
ne, ꝙ ſit diſtincta, alle.7.iura.in contrarium alle.4.po
nit opi.Hug.& contrariam Ala.& T.quã approbat.
34 ¶[*In † glo.2.ibi, per unam columnam*] uide infra in ſupple-
tionibus.¶[*In glo.pe.ibi, principaliter*] de ſtatu defuncti
principaliter non agitur, de peculio tamẽ ipſius, vel
ſtatu filiorũ agi põt [*& ibi, quamuis*] uide de clan.de-
ſpon.cum inhibitio.ſuper glo.5.¶[*In † glo.2.ibi, colum-
nam.§.quia igitur impium*] Vbi dicitur, ꝙ imperator po-
teſtatem ſuam habet à deo.ad idem in auct.quomo
do op.epi.in prin.col.1. unde & deus ipſum miſit le-
gem aĩatam in terris, in auct.de conſu.§.fi.col.4. ſm
hoc tamen ſequeretur, ꝙ duo ſunt oicarij dei in ter-
ris, unus in ſpiritualibus, & alter in tẽporalibus. Ho.
contra id.j.de ele fundamenta, lib.6.[*& ibi, Hug.*] &
Lau.[*& ibi, Ala.*] & Tan.& Goſ.dixit Vin.nec credo
Ala.quia Anglicus & timidus: nec magiſtro Tan.q a
Lombardus, & acephalus, & ſto illi canoni.96.di.cũ
ad uerum, & quia Conſtantinopolitanus, qui uerus
imperator eſſe debebat, obſuſcatus eſt. & regnũ Frã
ciæ contentũ debet eſſe paribus ſuis, quorum ante-
ceſſores finalem pœnã receperunt apud Hiſpanos,
& Teutonicorum imperiũ habet gladiũ à papa, di-
cere poteſt is imperatorem Hiſpanum eſſe uerũ im-
peratorem, qui à nullo niſi à deo gladium habet [*&
ibi, unum ſolum*] & non duo, quaſi monſtrũ.ſ.de of.or.
quoniam [*& ibi, ſucceſſor*] quidã hoc negant dicentes,
quòd nec in teſtamento, nec in ſacerdotio, nec in of
ficio ſucceſſit papa Moyſi. eſt eoim papa ſucceſſor
Chriſti, qui fuit miniſter noui teſtamẽti, & q fuit ſa
cerdos in æternum. Moyſes ſicut dux habuit execu-
tionem gladij temporalis, quem papa non habet (*&
ibi, alius*) & de re iu.ad apoſtolicę, li.6.[*& in fi.*] de hoc
10.di.quoniam, & ad hoc cle.de iureiur. Romani, &
de re iudi, paſtoralis, in fi.& hoc ultimum amplecti-
tur Hoſt. Dicit tamen, ꝙ papa non habet ſe intromit
tere de temporalibus, in alterius præiudicium.j.co.
per uenerabilẽ, uer.inſuper. hoc regulariter, niſi in
caſibus infra eo.per uenerabilem, uer. rationibus.
ſed imperator indiſtinctè ſe intromitti, cui hoc eſt
à deo immediatè commiſſum. Imperator tamen, ſi
excedat etiam in temporalibus, corrigi poterit per
ſuperiorem, ſecundum Inno. ¶[*In glo. quia crimina, ibi,
admonere*] & infra de hęre.accuſatus.§.ſi uerò, in fi.li.
6.[*& ibi, profertur*] & in caſu.j.de hære.ſi quis epiſco-
pus [*& ibi, bonorum*] contra.j.co.peruenit, ibi ſoluit.

ANNOTATIONES.

a ¶Notauit. Ibi uide plenius de materia iſta, & per Io.An.c.ti.cũ ſuper, Bar.poſt glo.in l.ſæpe.ff.de re iudi.
b ¶Ca. Vide Io.And.de off.or.conquerente, io glo.hæc petitio & Bar.in l.cum Titia, ff.de accu.& Bal.in d.l.diffamari.
c ¶Procurator. Vide plenius Bar.in l.ſi fine.§.cum autem, ff.e.ti.
d ¶Commiſſa. Ibi uide, & ibi ſoluitur cootrarium de l.ſi ſterilis.§.cum per uenditorem, ff.de ae.empt.

SVMMARIVM.

1 *Proles ex ſecundo uiro, ſuſcepta à muliere primo uiro uiuente, à quo ſeparata fuerat, legitima erit.*
In uagabundo marito malitia præſumitur, & quando, num. 2.
Matrimonium diſſolui non poteſt ex ſola abſentia uiri diuturna, niſi probet aliquod impedimentum, nec quia non poſſit carnis reſiſtere ſtimulis, nu. 2.
In contumaciam abſentis uocati reſcinditur, nu. 2. et 5.
3 *Ordo iudiciarius in matrimonij ſeparatione ſeruandus.*
Ab adulterio excuſatur auctoritate eccleſiæ mulier alij uiro coniuncta.
4 *Epilogus, & ſuffragium gloſſarum.*
Dolus alienus mihi nocere non debet.
5 *Suppletio gloſſarum.*

CAPVT II.

1 PErlatum. C. Si mulier † per iudi-
cium eccleſiæ ſeparata
à primo illo uiuente contrahit cũ ſecũ-
do, legitima erit proles, quã ex illo ſuſci
pit.& ſunt duæ partes. in prima facti narratio. in ſe-
cunda commiſſio ibi, Ideoque [*Tranſiſſet*] cauſa ua-
gandi, ſecundum Inno.uel in odium mulieris, vt ſic
abſentia fuit malitioſa, per quod non ob. ſed con-
cor.ſupra, ut li.nõ conte. qm̃ § ſi autem, & ſupra de
ſpon.de illis, ſm Hoſt.[*Eum*] ſ.maritũ malitioſè abſen
tem. Hoſt.(*Querelam*) dicens maritũ mortuũ, uel ma-
trimoniũ accuſans de parentela, ſecundũ Inn.vel de
alio impedimẽto canonico ſm Hoſt.præcedẽte ma
trimoniũ, ꝑpter qđ uxor eſſe non poterat, qđ & po
2 ſtea probauit, ut ſequitur [*Expectare*] forte quia † nec
poterat ſtimulis carnis reſiſtere.ſ.de eo, qui co. con
ſan.uxo.Iordanæ: nec in hoc eſt uis ſm Ho. ut patet,
ſ.ut li.non conte.qm̃ §.ſi aũt [*Parentibus*] hoc facere
debuit ep̃s. cũ malitioſè ſe abſentaſſet, uel ſine cau-
ſa uagaretur ſm Inno.[*Reuocarent*] ſub.& matrimoniũ,
ſi uellent, defenderent.& ſub. ꝙ parentes ad eũ miſe
runt, ſicut per ep̃m moniti fuerant, ſed obaudiuit,
nec uenire uoluit, & ſic contumax fuit, ſm quod cõ
cor.ſ.ut li.non conte.qm̃.§.ſi autẽ. Hoſt.[*Spacio*] poſt
terminũ aſsignatũ per ep̃m. Hoſt.[*Inter eos*] ſ.mulierẽ
præſentẽ, & uirũ maliciosè uel per contumaciã ab-
ſentẽ, ſed Dei præſentia ſupplebat abſentiã, ſm Hoſ.
C.de iudi.properandũ, de do. & cõtu. ueritatis, ad fi.
[*Promulgauit*] & bene, quia nil omiſit de contingenti
bus, ut ſ.patet. ſm Hoſt. & male ſm Abb.& Pe.[*Tu-*
3 *leris*] ſeruato tot ordine iudiciario, qui debuit in talibus
obſeruari, & de hoc, ſupra de fri.fraternitatis, uer.uã
& fi.Ho.[*Auctoritate*] & ideò excuſatur ab adulterio,

si reperiatur postea ecclesiam in sententia fuisse de-
lusam, ar. supra eo. ex tenore. de hoc infra eo. referē-
a te [a], Host. [*Hac occasione*] quæ ad nos. & forum nostrū
4 pertinet. sic supra c. 1. & 2. Host. ¶ Glo. 2. † quærit, ar-
guit pro, & contra soluit, respondes ad hæc capitu-
la. ¶ [*In glo. 2. ibi, si quis in fraudem*] si in fraudem patro
ni libertus rem uendidit, datur optio emptori, an ve
lit rem habere iusto precio, an à re discedere precio
recepto. nec fraudari debet emptor ꝑcio. non enim
de dolo ipsius quæritur, sed de dolo liberti. ¶ [*In † glo.
2. ibi non quærebatur*] quia secundum Vinc. cum legiti-
mè processisse, cum ageretur contra contumacem,
& de fœdere matrimonij. Goffr. maxime cum de di-
scretione hic commendetur episcopus secundum
Hostien. secundum quem dic, ut dixi in textu super
b uer. transisset, & uer. reuocarent [b] [*& in fi.*] dato etiā
ꝙ episcopus minus legitimè processisset. Phi.

ANNOTATIONES.

a ¶ Referente & uide Ioan. And. in c. fi. de clande. desponsatione, ad fi. glo. quæ incipit, non in bona.
b Reuocarent. Vide gl. in cle. 2. de iudi. super uer. matrimoniali.

SVMMARIVM.

1 *Filij concepti de clandestino matrimonio post conceptionem tamen approbato, & demum post ob impedimentum separationem eius nati debent legitimi reputari, uide nu. 4.*
Huius decretalis intellectus quis, & nu. 2. & 4.
2 *Legitimatio filiorum secundum ius canonicum indicatur, quæ fit per subsequens matrimonium, & quorum, nu.*
Conceptus non habetur pro nato, nisi ubi expedit ei.
3 *Filius si est legitimus, ergo hæres.*
Cap. non omnis 32. quæstio. 2. intellectus.
4 *Additio glossarum.*

CAPVT. VIIII.

Vod nobis. Breue est. Dicebat
autem Hos. ꝙ decr.
1 hoc intendebat, ꝙ † filij concepti de clā-
destino matrimonio, post conceptionē
tamen per ecclesiam approbato, sed demū propter
impedimētū canonicū separato, licet post approba
tionē & separationē nati debēt legitimi reputari. &
ſm hoc illi uerbo, matrimonio, iungendum est ver-
bum, generati. Dicit autem, quod alij intelligūt, ꝓut
iacet litera, dicentes, ꝙ non debēt reputari legitimi,
nisi generati post approbationem, & male secundū
eum, qui remittit ad ea, quæ no. supra eo. cum inter.
Dicit autem, ꝙ illi forsan intelligunt [*generati*] i. nati,
& male. unde Iesus dicitur natus ex beata Maria. sed
alij generātur à suis patribus, ut patet in genealogia
saluatoris. Dicas ergo (*generati*) sup. & nati (*Comprobato*)
& postea fuit repertum impedimentum consan-
guinitatis, uel affinitatis, & hæc fuit dubitatio: aliàs
nati prius & post legitimi censerentur, infra eod. per
2 tuas. Hosti. (*Legitimos*) contra. ff. de † sta. homi. l. Pau-
lus. sed illud est adeò prohibitum secundum. l. quod
non tenet, hic secus. Vin. (*Iudices*) quia conceptus nō
habetur pro nato, nisi ubi sibi expedit. ff. de sta. ho.
qui in utero, Insti. de ingenuis. §. 1. Host. (*filios*) sup. &
3 per cōsequēs hæredes. & sic no. ꝙ † si filius legitimus
est, ergo hæres, ut hic, & supra c. transmissæ. §. 1. in fi.
33. quæstio. 3 dicat. unde dicit Apo. ad Gala. 4. ꝙ si fi-
lius, & hæres per deū, licet sit cōtra. 32. q. 2. nō omnis.
sed illud intellige de illegitimo, uel legitimo nō ne-
cessario, nec uolente hæreditatem adire. Hostiē. ¶ *In*
4 † *glo. 2. ibi, generati*) Host. dicit, ꝙ concepti ante appro-
bationē, & nati post reputantur legitimi per ea, quæ
dicta sunt supra c. 2. Ego credo, ꝙ decre. intendat le-
gitimare filios de clādestino matrimonio genitos,
si postea matrimoniū fuerit approbatū, quasi præce
dens turpitudo purgetur. & secundū hoc sic leges li
teram. Si qui autē ge. su. de clā. ma. postmodū. i. post
generationē ipsorū ab ec. &c. & ꝓ hac lectura facit,
quia etiā de fornicario coitu nati legitimantur per
sequens coniugiū. s. c. tanta. arguebat Ala. & tenebat
Gos. supra c. cū inter, ꝙ si ꝯdicente ecclesia aliqui cō
trahant, & postea approbet, ꝙ filij ante approbatio-
nem nati sunt legitimi. s. de clan. despon. cap. 2. & 3.

SVMMARIVM.

1 *Proles est illegitima eorum, qui scientes impedimentum perpetuum, contraxere matrimonium.*
Cum consanguinea sponsæ de futuro matrimonium contrahi nequit, nec contractum tenet.
2 *In maternis bonis an filij illegitimi succedant.*
3 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 4.*
Dispensatio pro tolerantia, seu non contradictione.

CAPVT X.

1 REferente. C. Si scientes † inter se
perpetuū impedimē-
tū, matrimoniū ꝯhant, illegitima est pro-
les eorū. Host. dicebat, ꝙ de tribus quære
batur. primò an qs ꝯhere possit cū cōsanguinea spō
sæ de futuro, quā nō cognouit? Respōdet ꝙ nō. utrū
mrīmoniū sic ꝯctū debeat separari? Rūdetur, ꝙ sic.
an filij ex tali mrīmonio clandestinè ꝯcto geniti cē-
seant legitimi? Rūdetur ꝙ nō [*Ac per hoc*] s. quia tales
scientes impedimentū, uel clandestinè ꝯxerunt. s. de
2 clande. despō. cū inhibitio [*Paternorum*] forte † secus
in maternis. ff. vū eo. hac parte, & l. si spurius, insti. de
de senatusconsulto. Orphy. §. nouissime. ff. de inoffi.
testa. si instituta. §. inofficioso, nisi mater sit illustris.
C. ad Orphy. si qua illustris. quod dic ut in summa. e.
ti. §. 2. uer. spurij, & se. sup. de testa. Rainutius. in prin.
3 Hosti. ¶ Glo. 1. † ponit casum. ¶ Pe. gl. ponit duas le-
cturas. ¶ Vlti. glo. ponit tres casus, & primum mode
ratur. ¶ [*In gl. idest ecclesia, ibi, matrimonium tale*] sup. cap.
proximo [*& ibi, dispensationem*] uel idest tolerantiam,
Innocen. seu non contradictionem, supra c. 2. Host.

SVMMARIVM.

1 *Ad illegitimam prolem docendam quæ non sufficiant, & num. 2. 4. & 7.*
Matrimonij in facie ecclesiæ contracti effectus & utilitas, & nu. 2. legitimè contractum quod dicatur.
3 *Temporalia quæ sunt ad agendum, perpetua sunt ad excipiendū: sed aliquando contra, & quo casu.*
4 *De legitimatione cuiuspiam quibus casibus quæri possit.*
Ignorantia, & scientia quo casu hic æquiualeant.
Matrimonium clandestinum, & publicum eiusdem sunt effectus & quo casu.
De defuncti bonis, in fin.
De eius statu quando, & intra quod tempus quæratur, num. 6.
Crimen extinguitur per mortem, ibid. uide no. 6.
5 *Epilogus, & suppletio glossarum, & nu. 6. 7. 8.*
7 *Probatio quæ non admittenda in reprobatione legitimationis filiorum à quo facienda, nu. 8.*
8 *Filio ad legitimationem suam quando & quæ probare sufficiat.*

CAPVT XI.

1 PEruenit. C. Ad † docendū prolē
illegitimam nō sufficit
probare impedimentum matrimonij in
facie ecclesiæ contracti. & primo ponit
mulieris querela. secundò super ea datur iudex, & su
per pronunciatione instruitur ibi, modus (*Legitimè*) i.
bona fide, in conspectu ecclesiæ nullo contradicen
te,

te,nec ecclesia inhibēte.s̄.c.2.secus,si clā &mala fide
& sic cōcor.s̄.co.cām.& sup. c.prox. exquo apparet
canonicū impedimētū subesse.&quale forte hic sue
rat(*Quidam*)sorte agnati patris.sic.s̄.c.1.& 2.& c.lator
2 Host.(*Afferentes*) & forte†verè ꝑpter perpetuū impe
dimentū,qđ fuerat inter coniuges, sed hoc probatū
non releuat,ut dicā super gl,(*Si est ita*)s.ꝙ parentes pu
blicè I cōspectu ecclesiæ ꝯxerūt,nec in uita,nec post
mortē illorū, intra quinquēniū aliqua qō mota fue
rit.Ho.(*Legitimam*)accusatore,uel excipiente repulso
3 sed ꝯ,qa quæ tpalia†sunt ad agēdū, perpetua sunt ad
excipiendū.ff.de doli excep.l.pure.§.fi.So.illud verū
est, nisi sit,qd possit imputari excipiēti, q potuit agē
do suā exceptionē perpetuare;qđ dic,vt no.supra de
4 rescri.si aūt(*Nuncietis*)cū dubitaͭ,an quæri possit†de
aliquo,an legitimus sit,refert, an parētes illius nullo
mō uel clā ꝯxerint, & tunc quæri pōt de hoc perpe-
tuò.s̄.eo.cām.1.& 2.nisi forte adeò sit factū antiquū,
quod nō possit probari ꝯctus, ubi puto sufficere pro
bare alias certas cōiecturas,vt no.s̄.eo.lator,ad fi.vel
ꝯxerint publicè & in facie ecclesiæ. & tūc si obiiciēs
offert se probaturū malā fidē utriusq;, adhuc admit-
tam ipsum indistinctè,cū hæc duo æquiparanͭ ꝯhe-
re clādestinè ignorāter,uel in cōspectu ecclesiæ ma-
la fide.s̄. de clan. despon.cū inhibitio.aliàs præsumā
bonā fidē,nisi mala probeͭ.ff.de proba.quoties.§.q
dolo,& supra de præsump.c. fi. In hoc tamen casu,s.
ubi de mala fide nil obiicitur,si matrimoniū fuit im
petitū in uita parentū, adhuc in perpetuū quæri pōt.
& sic pōt intelligi. C. si reus, uel accu. mor.su.l.fi. C.
ne de sta. de.q̄uis, supra eo. transmissæ, nisi superior
ex causa malæ præsumptionis certum apponat ter-
minū, quo lapso excipienti clauditur oīs uia,supra,
eod.lator.& hoc quo ad hæreditatē. nā quo ad deli-
ctum parentū puniendū,crimen extinctum est mor
te,ut probāt iura p̄dicta, & ff.de sen. sine ap.re.l.p.de
hoc,supra eo.cām.2.in fi.ꝙ si in uita parentū matri-
monium impetitū non fuit,adhuc intra quinquen-
niū rōne bonorū de hoc quæri pōt:elapso quinquē-
nio,non,& sic intelligitur hæc dec.ar.C.ne de sta.de-
fun.si mater:vr̃ tamen spectandū decenniū,supra de
coniu.seruo.licet:sed ibi factū narrat,ut ibi no.Host.
5 ¶Glo.† 1.signat ꝯriū,ponit duas opi.& soluit.iterū si
6 gnat ꝯriū, & soluit,¶*In†gl.1.ibi,mater*) ita stat in gl.sed
melius diceret,mulier(*& ibi,unde dic*) ꝑm Tan.(*& ibi,
de matrimonio*]ꝑm Tan.vel ibi erat impedimētū super
terrā ambulās,s.uir supstes. hic fuerat impedimētū
occultū,ꝑm Gos.qui ēt dixit, quod dictū est de statu
defunctorū nō quæri post quinquenniū, uerū esse,
ut reuoceͭ in peius:secus,si in melius,ff.ne de sta.de.
l.1.ad finē.In crimine ēt maiestatis, & hæresis nō ha-
bet locū præscriptio quinquēnii. C.ad l.Iul.ma.l.ult.
7 24.q.2.sane[*& ibi,nihil probat*]dic breuius, aut†proba
tio est superflua, qa vult qs ꝓbare,quod probatū nō
releuat, & tunc nō est admittēda; ut si uellet ꝓbare,
inter cōiuges fuisse impedimentū, cū tñ constet,vel
cōfiteatur eos in conspectu ecclesiæ ꝯxisse; istud uō
docet prolē illegitimā,sed si vult ēt probare illos fuis
se conscios impedimenti, istud probatū releuat.un-
de ad hoc admittereͭ. idē,si diceret matrimonium,
fuisse clandestinū,& audireͭ ēt post mortem,ꝑm In-
no.inducit literā hic[*Legitimè celebrat*] & supra de clā.
8 despon.c.ulti.[*& in fi.*]distingue,aut est† pura negati
ua, qa negatur matrimoniū fuisse inter parentes, &
tūc probet filius uel contractū, infra c.proxi.uel cō-
munē opinionē,ut hic.aut non est pura,ut qa oppo
nitur matrimoniū non legitimū;& tunc probat op-
ponens,cū negatiua qualitatis probeͭ à negante, ut
no.in decr.bonæ.hic tamē,quia mulier agebat,& pe
tebat se pronūciari legitimā, habuit necesse ꝓbare.

SVMMARIVM.

1 *Pro legitimatione filiorum facienti dicto testium statur,licet con traria sit fama uiciniæ præfertur, quod pro ea facit, num. 5.*
2 *Confessioni coniugum statur,exsipitur,prodest & filijs,& n.12.*
Vnius eorum,non sufficit, & nu. 3. 5. 12.
Protestationi contrarium factum præiudicat.
3 *Ecclesia de hæreditate quando non cognoscit.*
4 *Testes nominati ab impetrante inquisitionem recipiuntur.*
Sententia oportet inniti iuri,quod ualeat: alioquin non te net, exprimatur solum.
5 *Veritas opinioni præfertur, uel contra in fauorabili, ut hic.*
6 *Filius natus ex sponsa de futuro legitimus est, licet nunquam fue rit publicatum matrimonium uide nu. 11. quòd sit filius ex quibus probetur,nu.9.10.*
Copula carnali æquiualet consensui de præsenti.
Non tam, ut accipiatur.
7 *Solutio communis per aliud, & aliud, & eius usus.*
Allegari debent etiam iura non efficacia à fouente iustam cau- sam,& ratio.
8 *Epilogus, & suffragium glossarum, & nu. 9.*
Ex nominatione parentum ius quæritur filijs,& nu. 10.
Possessio Carboniana quibus detur, in fi.
10 *Additio glossarum,& num.sequen.*
Legitimasse filium quibus modis pater intelligatur.
11 *Sponsalia de futuro non faciunt matrimonium sine copula, nec prolem legitimant.*

CAPVT XII.

1 PEr tuas. C.Statur † dicto testiū. qui
probant aliquē legitimū,
licet fama viciniç habeat ꝯriū.& sunt duç
partes.in 1.consultatio,in 2.responsio.2.
ibi,Nos igitur[*Muliere*]latenter affidata, ut patet,in
fra uer. cum autē[*Post*]s.prolem susceptā & matrē
abiectā[*Aliam*]s.tertiā[*Ea*]s.secunda [*Copulauit*]de fa-
2 cto[*Firmauit*]& † prima hoc idē asseruit,infra uer. cū
aūt.hæc autē affirmatio non sufficit,cū facto cōtrā-
rium fuerit ꝓtestatus aliā vxorē accipiendo,ar.supra
de ele.cū inter. R. Si aūt non fieret præiudicium al-
teri matrimonio, ualeret cōfessio, ut sic eā ꝓ uxore
haberet,ar.ff.ad l.Aquil.proinde.§ fi.& eodem mo-
do hæc cōfessio ꝓdesset filiis,si aliis filiis præiudiciū
nō fieret.nec ob.supra eo.trāsmissæ:qa ibi non dr̃,ꝙ
crederet eis,si diceret illū filium:sed creditur, ꝙ dice
bant illū non filium. & per illā confessionē non fie-
bat aliis præiudiciū: imò eis proficiebat.imò pōt di-
ci,ꝙ ubi non fit præiudiciū filiis prioris matrimonii
statur confessioni parentū,ut ibi:ubi uerò fit præiu-
diciū.nō,ut hic præterea ibi nil fecit, uel dixit pater
confessioni,ꝯrium:hic secus, ꝑm Inno.Hosti.remit-
tit ad ea,quæ ibi not. & quæ dicā in fi.[*Admittendus*]
3 hoc ꝙ sesset illegitimus,non†obstāte:aliàs de hære-
ditate non cognoscit ecclesia,supra eo.cām.2.Inno.
[*Mulieris*]ergo mulier idem asserebat, ut supra dixi
(*Credebat*)& male, ut infra patet (*Receptis*)ad plenam
fidē,supra de ele.bonæ.Vinc.(*A filio*)per hoc no.Ho
4 sti.recipi † testes, qui nominantur ab impetrante in-
quisitione[*Iudicasti*]& bene.sed ꝯ,quia innitebatur iu
ri,per quod non terminaͭ quæstio, ut infra patet,&
sic nō ualuit sententia,supra de conces.præb.ex par-
te,& c.dilectus.imò,qa hoc in sentētia nō expressit.
s̄.de re iudi.sicut,& qa innitebatur uerç probationi,
a per quā terminabaͭ qō supra de re iudi. cū I. & A.
Hosti.[*Simulatè*]pro & ꝯ supra de biga.nuper.hoc ta-
5 mē no.ꝙ† quādo ueritas facit ꝓ legitimatione p̄fer-
tur opinioni, vt hic. qn̄ uerò opinio facit ꝓ ea,p̄fer-
tur ueritati,ut j.eo.ex tenore. Hostien.[*Transiuit*] &
mulier eodē mō, ut s̄.1.respō. [*Denegasse*] & ideo sola
confessio patris nō sufficit ad legitimationem filii

ſm Inn.[*De futuro*]no.ſm Abb.ꝙ †filius natus ex ſpõ
ſa de futuro, legitimus eſt, licet nunꝗ fuerit matri-
moniũ in facie eccleſiæ publicatũ; quod uerum eſt
nõ apparẽte poſtea impedimẽto[*Carnali copula*]quia
tunc quò ad forũ cõtentioſum perinde eſt, ac ſi per
uerba de præſenti conſenſiſſet. quod dic, ut no. ſ. de
ſpon. tua Hoſt [*Non tam*]priuatiue. i. nullo mõ. aliter
ponitur ſm nos. ſupra de poſtu. bonæ. 1. uel põt legi
cõparatiuè ſm ea, quæ dixi ſup uer. iudicaſti. Hoſti.
7 [*Diſſimili*]no. pro cõmuni† ſolutione aliud hic, aliud
ibi, de hoc, ſupra de reſcrip. ſi quando. Ho.[*Innitens*]
ſi, infra de ac. ad petitionẽ. ẽt no. ꝙ aduocatus fouens
iuſtã cãm iura facienna pro ſe allegare dẽt, ẽt ſi non
ſint efficacia: quia, ſ. põt eis reſponderi. nã experien-
tia docuit, ꝙ ſæpius iudices, & conſultores mouenẽ
ad pronnnciandũ potius per iura, quę minus faciũt,
8 ꝗ per ea. quæ plus faciunt. ¶ †Gl. 3. ibi ponit 4 caſus,
quibus ſm leges naturalis legitimatur. ſecundò ar-
guit ex nominatione ius quæſi. alle. 5. iura. in contra
9 rium alle. 6. & remittit. ¶ *In glo. 3. ibi, de adop. §. ult.*]ui-
de de of. dele. cum ſuper, ſuper ulti. glo.[*& ibi. l. ulti.*]
etiã per epiſtolas, quas uiri mittunt uxoribus, dum-
modò de ipſarum fide conſtet, probatur filiatio [*&
ibi, neque*]hanc. & ſe. uide de proba. per tuas, ſuper gl.
1.[*& ibi, iubemus*]uide de ſimo. in tantũ, ſuper glo. 3.
¶ *In glo. ulti. ibi, etiam*]uide de proba. per tuas, ſuper 2.
glo.[*& ibi. l. 1.*]aliàs, 2. §. idem Iulianus. ſi denuncian-
te uxore ſe prægnantẽ uir tacet, per hoc nõ agnoſcit
tamen alere cogitur[*& ibi. §. ſileat*)uide de præſumpt.
literas ſuper glo præſumitur(*& ibi. l. ulti.*)uide, ſupra
3. glo (*& ibi. § ſi quis*)carboniano locus eſt, ẽt ſi pater
quęſtionem filiationis moueat, vel teſtator negaue
rit filiũ, quem tamen nõ exhæredauit(*& ibi, quod La-
beo*)ſi mittitur in poſſeſſionẽ natus poſt mortem pa.
tris exiſtimantis ſe ſine liberis decedere, fortius qui
10 agnitus fuerat à defuncto. ¶ *In† gl. eo. ipſo, ibi, legitime ſſe*)
contrarium vł hic ex textu, ſi dicas, ꝙ iſte habebat
alios legitimos filios. ceſſaret obiectio. uel poſſet lex
locum habere, quando mater tunc uiuens coniunx
eſſe poſſet (*& ibi, item ſi pater*) habens etiã legitimos,
ut ibi (*& ibi. curialis*) deputatus ſeruitio ſenioris uel
nouæ Romæ, vel ciui. originis, vel cuiuſcunq; metro
polis idem eſſet in filia, quam quis copularet officia
li alicuius prædictarũ ciuitatum. C. de natura. libe. l.
3. inſti. de nup. ad fi. & tales cũ legitimis poſſunt inſti
tui æqua lãce, in auctẽ. qbus mo. natura. effi. ſui. §. &
quoniã, col. 7. & hoc quãdo ex libera muliere ſuſce-
ptus eſt filius. nã ſi ex ſerua, non poſſet offerri legiti-
mis ſuperſtitibus. in aũt. quibus mo. natura. eff. ſui. §.
ſi quis igitur fuerit, & §. iſte modus. neceſſe eſt etiã,
ꝙ filius conſentiat, ut eo. ti. §. generaliter. item legiti-
matur proles per ſubſequens matrimoniũ; quod dic
ut ſ. eo. tanta. Item per preces principi oblatas, ſ. cum
pater non habens legitimos, impetrat reſcriptum
principis, per quod naturales naturæ reſtituit, ſicut
legitur in auct. quibus mo. natura. effi. ſui. §. illud ta-
men. de legitimatione papæ dicã infra. c. proxi. ſuper
glo. 1. Item ſi pater dixerit in teſtamento talẽ ſibi uel
ſe ſuccedere, principe hoc poſt patris mortẽ appro-
bãte. & hoc qñ non nominauit illum legitimũ, nec
ſimpliciter filiũ. ſed dixit naturalẽ, ut eo. ti. §. ſi uerò
is, qui ſolũmõ. Ho. remittit ad ea, quæ no. in ſum. eo.
ti. §. fi. & hos caſus etiam notauit Gof. ſ. c. 1. (*& ibi, le-
gitimus*) ipſe & eius fratres ex eadẽ matre ſuſcepti. vt
ibi. & hæc vera, quãdo legitimus nõ ſupereſt. eo. §. &
§. ſi uero non habens (*& ibi, dicat aliquis*) ubi de hoc,
& 94. di. dominus(*& ibi & illud*) dic ut ibi, & ſupra de
ſi. preſ. Michael. ¶ *In glo. ideſt, ibi, à papa*) uel ab alio. ¶ *In
glo. ſic uidetur, ibi, Michael*) ubi de hoc. ¶ *In glo. antequam,*
11 *ibi, ex ea*) idem, ſi ante† fuiſſet ſuſceptus, dummodò
contraxiſſet cum ea ante, quàm contraheret cũ ſe-
cunda. Abb. intellige ſanc. hoc enim uerũ, ſi loqua-
tur de ſponſalibus de præſenti. ſponſalia uerò de fu-
turo, niſi poſt illa interueniret copula non faciunt
matrimoniũ, ſupra de ſpon. ueniens. 2. & ſic nec legi
timant prolem, vt ibi etiam dixi. & facit, quod ſequi
12 tur hic ad fi. ſiue per uerba &c. ¶ *In† ult. glo. ibi, pro ipſo*)
hæc diſſimilitudo parũ ualet. nã ſi creditur neganti,
quare non cõfitenti: ſed dic, ꝙ ibi negabatur filiatio,
hic qualitas. Item hoc factum ꝯdicebat uerbo: ibi ſe
cus. Item hic aſſertio uiri tãtum ibi uiri & mulieris.

ANNOTATIONES.

a ¶ A. Vide Io. And. de renun. in præſentia, in glo. reſpectu quòd,
& Bar. in l. ſi is, ad quem, ff. de acq. hær. & in l. qui teſtamẽto. ff.
de exc. tu. & uide Io. An. de conceſ. præb. ex parte, in glo. tantũ.

SVMMARIVM.

1 *Diuiſio decretalis.*
2 *Papa an & quando legimet in temporalibus alienæ iuriſdictio-
nis ſubditos, & nu. 3. 5. 7. 8. 12. cir. fin. 14.*
*Pro quibus ad eum recurrendum, & à quibus, num. 21. ſuper-
eſt & præeſt omnibus, nu. 23. 32. in quibus gradibus diſpen-
ſare poſſit, & qualiter, num. 30. in fin. cum non recognoſcen-
tes reges an peccent, num. 32.*
Clericus in foro eccleſiæ poteſt eſſe procurator laici.
Maius qui dat, & minus dare poteſt, licet aliquando ſecus, & 5
Seruitus eſt iugum uiolentum, & iuris gentium.
In ſeruum quantum poſſit dominus.
*Legitimatus per papam, uel laicum, ut imperatorem, uel comi-
tem, ad quæ loca, & ad quas res uideatur legitimatus, nu-
me. 6. & 7. 8. 29. 30. 34.*
6 *Diſpenſatus in ſpiritualibus, an intelligatur & ſucceſſione diſpen
ſatus, an & in alijs, & quibus, & nu. 29. & 30.*
Famæ reſtitutio ad quæ extendatur, & in quæ loca.
*Imperator an & in quibus legitimare poſſit, & ubi, & num. 8.
ſubeſt papæ, & eius poteſtas, num. 14. 16. 32.*
7 *Liberè, aduerbium quid ſignificet hic.*
9 *Parem ſe facere maiori, iniuria eſt, & nu. ſequen.*
10 *Diſpenſatia facilior in maioribus, & qui eam non mereatur, nu.
11. quando gratioſa dicatur, nu. 14.*
Dignitati deferendum.
Diſſimili hic quinque modis quid eſſe dicitur.
*Matrimonium contractum contra prohibitionem eccleſiæ facit
illegitimam prolem, & nu. 32. cir. fin.*
*Contemptus iudicis inhabilem quem reddit beneficio iuris, ad
dictio. contemptum.*
12 *Vxor quæ ſit eius, quæ cum duobus ſucceſſiuè contraxit.*
*Proles poteſt eſſe legitima ſuſcepta ex duabus mulieribus eadem
tempore in domo retentis, & quomodo.*
Veritas opinioni us hic cedat, uel contra.
13 *Subijcere ſe laicus alterius iuriſdictioni ſine proprij iudicis con-
ſenſu poteſt, excipiuntur caſus.*
Agnatis non præiudicandum.
14 *De hæreditate, ſeu ſucceſſione, & feudo poteſt quis paciſci, &
cum quibus, uer. no. caſum.*
*Suffraganeorum ſubditi quibus caſibus ſubſint metropolitano,
ad dictio. caſualiter.*
15 *Sanguis hic pro peccato, aliàs pro pœna, & aliter nu. 21.*
16 *In ambiguitate opinionum magis credendum legi canonicæ.*
17 *Poſſeſſor etiam intruſus antefertur canonico electo in iudicando.*
Decretum quibus modis accipiatur.
Dubia quibus rationibus diſcernantur.
18 *Crucifigitur Deus in membris.*
Spernitur etiam.
Roma altera Hieruſalem, & locus electus à deo, & quomodo.
19 *Papa fratres epiſcopi, & Cardinales. His decet papam omnia
communicare. participes plenitudinis poteſtatis, nu. 24.*
20 *A iuriſdictione minoris & prouocatione, ad maius tribunal
quis eximitur.*
21 *Inter ſanguinem, & ſanguinem, uerſiculo quæ intelligantur.*

Inter

Inter lepram, & lepram quæ, ea est duplex.
22 *Mors duplex, & quæ, & à quo exerceatur, & utra magis timenda.*
23 *Potestas duplex, spiritualis, & secularis.*
Spiritualis prior seculari. est similis generationi filij Dei.
Maiores, & priores inferioribus præponuntur.
Anima ad seruitium dei facta.
Ad animæ seruitium reliqua.
Filius consueuit esse patri similis.
Principia duo ponere hæreticum est, cir. fin.
Vicarius unus dei, ibid.
25 *Manzeres qui, & qui, non intrant usque in decimam generationem ecclesiam dei quibus succedant, in fi.*
Parentum uitium, uel delictum sequi obest.
26 *Epilogus suffragium, & suppletio glossarum, nu. 27. & 28.*
Cap. Artaldus 8. q. 3. est corruptum.
31 *Spes habendæ prolis pro prole.*
32 *Reges Franciæ, Angliæ, & Hispaniæ nunquid peccent non cognoscentem papæ subiectionem.*
Subiectio papæ nunquid à subditis præscribi possit.
33 *Auctoritatem præstare in proprio facto cui liceat, iuncta glo.*
Personam actoris & iudicis gerere qui possint.
35 *Iudices olim sedebant in porta ciuitatis, & cur.*
Porta hic pro quibus accipi possit.

CAPVT XIII.

1 PEr venerabilem. Decr. hæc †diuidi pr
in duas partes, in prima petitio. in secūda
rn̄sio, & ibi in ptin. ꝙ aūt. Secūda subdiui-
ditur in 4. in 1. probat 5. rōnibus, ꝙ dispensationē. pe
titam facere poterat. in secunda ibi, videbatur, ponit
similitudinem, quā inducebat petitor. quam. 5. rō-
nibus improbat. in tertia ibi, Rationibus, probat au
ctoritatibus ueteris testamenti & noui, ꝙ ubique ter
rarum certis ex causis inter Christianos potest se de
temporalibus intromittere. in quarta ibi, licet. peti-
tionem exaudire noluit, cui omnis lex contradice-
2 bat. & Abbas sic summat. Papa †non legitimat in tē
poralibus alienæ iurisdictionis subditos [*Archiepiscopum*] no. Abb. per hoc, quod clericus in foro ecclesię
pōt esse laici procurator; ad idem. infra de sim. cum
essent [*Tua*] loquit, G. montis Pessulani. sup. domino
& ideo non dixit de monte Pessul. ff. de rei uend. in
rē, ſm Hosti. [*Vt filios*] quos suscepisti de superindu-
cta, uiuente legitima, qua temeritate propria repu-
listi, ut infra uer. uidebatur [*Non noceret*] sufficiebat fi
nis, sed ad communem utilitatatem potuit interme
dia forte, ne quis crederet ipsum papam non potuis
se hoc facere [*Quod autem*] secunda pars, in qua poni-
3 tur prima ratio [*Par*] à minori † probans, ꝙ papa le-
gitimare potest quò ad temporalia, Host. [*Habeat*] al-
legando dicit. alii dicunt, ꝙ in ueritate sic est, Inno.
[*diuersis causis*] uel certis, puta necessitatis, vtilitatis, vel
prærogatiuæ personarum, 1. q. 7. §. nisi, & c. tali. 7. q. 1.
scias. & est arg. ꝙ pa. non debet dispensare sine causa:
quia homo est, & peccare potest, sicut alius, licet in
isto mundo à nemine iudicetur. 9. q. 3. aliorum, de
hoc, supra de præben. de multa, & de uoto, magnæ,
§. 1. (*in episcopos*) & in papas. 56. di. Osius, & §. cum er-
go, Vinc. (*Præsertim*) 2. ratio coadiuuans primam se-
cundum Hosti. (*Conceditur*) ipsi papæ communiter p
magistros, Goff. (*Per simile*) 3. ratio coadiuuans pri-
4 mam (*& licet uideatur*) ar. à simili † est ponus à mino-
ri. Hostien. Nam si naturale uinculum patriæ pote-
statis, quod debet esse immutabile, insti. de iure na-
tura. §. sed naturalia, soluitur per episcopalem digni
tatem, multo fortius ciuile impedimentum, quo il-
legitimus à successione repellitur, ut si remoueret,
quod est fortius, fortius ergo, quod est debilius, hoc
tamen non semper sequitur. nam potest quis inter-
dum equum dare magni ualoris, qui capram modi
cæ æstimationis dare non posset, insti. de ac. §. præte-
rea si quis generaliter. Item multi possunt maiora,
qui minora non possunt iure consue. uel priuilegio
repugnante, secundum Host. (*Præterea*) quarta ratio
primam coadiuuans. Host. (*Simplex episcopus*) nedum
nos, qui supremam potestatem habemus, de usu pa
5 ad honorem. Hosti. (*Iugum*) quod uiolentum † & iu-
re gentium est. & tantum ius præbet, quod dominus
de seruo suo facere potest, quod sibi libet, dummo-
do, non abutatur, insti. de iure natura. §. ius autē gen
tium, & de libertinis. §. 1. & de his, qui sui, uel alie. iu.
sunt, per totum. Hosti. (*Euaderet*) non solum quò ad
spiritualia, sed etiam quo ad omnia temporalia om
nino dominicali uinculo dissoluto. multo fortius
dicendum est, ꝙ legitimatus per nos quò ad spiritua
lia, uel simpliciter, uideatur quò ad omnia legitima
tus etiam temporalia. & accipe. infra unde cum in
spiritualibus &c. usque ibi, Dispensatum. & sic satis
large & liberaliter loquitur hæc decre. ſm Hostien.
(*Videretur si quidem*) ad hoc. ff. de inter. & rele. l. telega-
rorum. §. fi. ff. de sena. qui indignus. C. si aduersus trā
sac. l. 1. C. de tempo. in inte. re. petendæ, in fi. C. de di-
la. si quando, C. de fruct. & litis ex. l. fi. Hosti. (*Dispensa-*
6 *tum*) unde eadem ratione † cum quo dispensatur in
beneficio, & in successione. Ia. dicebat Io. textum in
religendum in dispensatione papæ: sed si episcopus
dispensauit cum aliquo in spiritualibus, nō per hoc
intelligitur secum dispensatum in successione. Dice
bat autem Inno. ꝙ poterat dici secum dispensatum
in actibus legitimis, ut posit esse iudex. & testis. De
successione uerò non potest iudicare, supra eo. lator
& c. causam. ergo nec dispensare. Dicit autem Inno.
ꝙ legitimatus, & restitutus famæ, & cum quo dispen
satum est, in quocūq; foro ecclesiastico & ciuili om
nia facere poterit, super quibus habuit potestatem,
qui legitimauit, dispensauit, uel famæ restituit. pote
rit enim in omni iudicio testimoniū reddere, & ad
ciuiles honores uocari, nisi sint talia, quæ sunt in al-
terius præiudiciū: uer. gratia. nā legitimatus ab uno
primate, principe, uel ciuitate non obtinebit ab in-
testato bona hæreditaria in terra, quæ non sit subdi-
ta legitimanti. sic enim præiudicaretur consangui-
neis defuncti, uel fisco, qui debet ab intestato succe-
dere, Hoc dictū Inno. statim reasumam. Item legiti-
matus à iudice seculari per hoc non admittetur ad
ordines; quia id non est de iurisdi. laici iudicis. Sed si
vnus eps legitimet aliquē ēt in alia dioecesi poterit
a promoueri: [a] qa dispensare in ordinibus cum illegi-
timo, de iurisdictione est cuiusq; episcopi, nec est in
alterius præiudicium, ꝙ illegitimus promoueatur.
In aliis uerò, in quibus non est necessaria legitima-
tio, famæ restitutio, uel dispensatio, ut seruus manu-
mittatur, obligatus nexibus curiæ absoluatur, etiam
si laicus hoc faciat, tamen redditur aptus ad ordines
54. dist. per totum. Ratio diuersitatis, quia in his nō
est delictum, uel defectus, nec est in prædictis neces-
saria aliqua dispensatio. Alii dicunt, quòd etiam di-
spensare potest, & intelligitur dispensatum hoc ipso,
b quod dispensat in ordine, & etiā in hæreditate, [b] sed
contra utranq; opinionem, uidetur, ꝙ non habet de
iurisdi. in temporalibus, supra de ap. si duobus: sed li
cet nō habeat iurisdi. contentiosam: tamen pōt volū
tariā exercere. ff. de off. proconsl. 1. tamen aliqua cō
ceduntur per consequentiam, quæ non directè. ff. de
excu. tutorum, & no. etiam de hoc. 10. di. c. 1. Inno. &
quasi ad literam hoc uideas in spec. de leg. ad fi. uer.
sed illud quæritur. & quia supra dixit Innocen. & ibi

Guil. legitimatũ ab intestato nõ succedere ĩ terra nõ
subdita legitimanti, vñ soluta qõ, an comes, qui legi
timandi potestatẽ habet ab imperio, legitimare pos-
sit in terris ecclesiæ, & per prædicta uidetur ꝙ non.
& declarando difficile est facere aliquem hæredem;
unde nec prætor hoc facit, in stl. de bo. pos. §. quoties
autẽ. & difficilius est eum, qui hæres erat, remoueri,
ff. pro socio. cum duobus, aliàs l. se. §. idem respon-
dit, societatẽ, ad id, supra de eo. præ c. 2. sed per legiti-
mationẽ fiunt hic duo, quia constituitur, qui non
erat. & remouetur, qui erat futurus, in auct. de inces.
nup. §. dubitatũ, & de tri. & se. §. hoc idem. Item fa-
ciunt tres glossellæ Io. quas allegabo super fin. 2. gl.
Item illud vulgare, ꝙ extra territorium &c. de con-
sti. c. 2. li. 6. sed litera hic uer. rationibus, dicit in terris
patrimonii plenam temporalium potestatem ad pa
pam spectare, & clem. de iureiur. Romani, dicit ple-
nissimè, ante fi. uer. & terras ipsas. ergo si plenam &
plenissimã habet, nil deest de potestate temporaliũ
ergo ad eum spectat legitimare, & sic non ad alium.
bene facit, quod præ. clem. sequitur, uer. nec in eis;
ubi iurat imperator se in terris ecclesiæ nõ exercere
quancunq; iurisdictionẽ per se, uel aliũ. Ia. de Bel. di-
sputauit hanc qõnem, quam posuit postea in auctẽ.
quibus mo, natura. effi. sui. Et tenuit, ꝙ valeat. motus
est principaliter. quia iste est actus iurisdictionis uo-
luntariæ, ut in prædi. auct. § generaliter, & de his, qui
sui uel alie. iur. sunt, l. fi. ergo coram omni iudice &
omni loco fieri potest, nisi prædi. l. 2. ff. de offi. procõ
sul. ff. de adop. l. emancipari, in prin. & §. 1. Inducit ẽt,
ꝙ sicut princeps iurisdictionẽ habet ubiq;, sic & is,
qui auctoritatẽ hẽt ab ipso. C. ubi & apud quos. l. fin.
de iudi. l. apertissimi, & q a se submittẽtes iurisdictio-
nem prorogare poterunt. facit quod infra dicitur in
uer. insuper, & quod no. C. de eman. l. 1. & C. de exec.
l. pe. & ult. ff de iudi. sed & si susceperit. Inducit etiã,
ꝙ episcopus extra diœcesim suam existens confert
beneficia. & delegat causas, ut no. supra de offi. lega.
nouit, ibi uide. Item dici potest, imperatorem, & si
nõ actu, tamẽ aptitudine habere iurisdictionem in
terris ecclesiæ. ergo illius saltem aptitudinis uirtute
exercere poterit uoluntariam per se, uel alium. & fa
ciat, quod infra dicam post Hos. super uer. casualiter
& maxime in fi. glo. id autem, uer. ratio, uel potius
7 cõis opinio [*Libere*] i. sine ꝉ cuiusq̃ ꝯdictione: quia nec
aliqua opinio ꝯdicit, uel. i. iure propriæ potestatis, &
dominationis. c. d. contra morẽ. 19. di. in memoriam
supra de rescrip. si quando. In aliis uerò regionibus
põt contradicere is, q in hæreditate ius habet, & cui
fit præiudiciũ, ar. supra de rescr. c. 2 & c. ad aures. s̄ de
maio. & obe. c. fin. uer. insuper, nisi in casibus, infra
8 eo. §. rõnibus. Hosti [*Potest*] ꝓm ꝉ omnes. in aliis autẽ
partibus hoc nõ põt quò ad tẽporalia q a de ipsis nil
ad papã ꝓm T. & Inn. sed hoc est contra tex. infra. §.
rõnibus, ut ibi. no. & dicas, ꝙ solus papa hẽt potesta-
tem legitimandi non solũ per quandã consequen-
tiã, ut ꝓ milit. cui allegationi stetit. Io. sed ẽt propriè
& immediatè ita, ꝙ alius nullus hanc ptãtem habet.
Nã ꝓm diuinã & humanam legẽ filii duorũ fratrũ
licitè ꝯhunt. & ꝓm illa; leges legitimi essent filii sic su
scepti, nisi lex papæ aliud prohibuisset, vt patet in his
quæ no. de consau. de infidelibus, & c. non dẽt. si er-
go papa de legitimis põt facere illegitimos, q̃to ma
gis poterit illegitimos legitimare, cũ primum odio-
sum, ꝓm fauorabile, & sic primũ restringendũ, ꝓm
dilatandum, de re. iu. odia, li. 6. Imperator aũt, q ma-
ior est inter principes. 7. q. 1. in apibus, non põt legiti
mare, nec super hoc constitutionẽ promulgare, ad
hoc, supra de decimis, tua, 1. q a matrimonialia non
sunt de suo foro, de secundis nup. c. fi. quia cui dene-
gatur causæ cognitio, supra de ordi. cog. tuam. for-
tius dispensatio, arg. infra de sen. excom. cũ illorum
ad l. aũt quæ contrarium innuunt, ut no. s̄. c. proxi. re
spondetur, ꝙ & leges suæ legitimant. i. illegitimos,
ac si essent legitimi, ad honores, hæreditates, & actus
temporales admittũt, quod facere possũt, sic nec pa
pa semper uerè loquẽdo legitimat. Nã trado pro re-
gula. ꝙ q non potest in matrimonio dispensare, nec
in filio ex eo suscepto: sed qui potest in principali, &
accessorio, arg. infra de do. inter ui. & uxo. c. 3. de of.
dele. prudenti. §. pen. & ult. ar. ff. de redh. act. l. iustissi-
mè. ff. de reg. iu. cum principalis igitur cum suscepto
filio de matimonio contra legem diuinã contracto
uerè legitimando Papa non poterit dispensare; ergo
nec cum adulterino, ut hic dicitur, & infra §. fin. po-
terit tamen tales quo ad spiritualia, ac si legitimi es-
sent, admittere, ꝓm Hosti. qui in his remittit ad sum
mam eo. ti. §. qualiter, sub. §. salua reuerentia [*Trabu-
re*] archiepiscopus Arelaten. Goff. [*Audaciam*] multos
9 curialiter reprehendit, quiꝉ non considerata sua in-
sufficientia iudicant se pares ad gratias obtinendas
his, qui sunt digniores. ad hoc 40. di. multi, in fi. Hie.
contra Ioui. V. Cum minora maioribus coequãtur
minoris comparatio maioris iniuria est (*Susceperit*]
cum quibus dispensauimus [*similiter*] non est bonũ
10 simile: quia in maioribus ꝉ facilius dispensatur, supra
de transla. cap. ulti. ad fin. considera igitur, quòd es
baro. ille rex, & quod dignitati deferendum est, sup.
de offi. deleg. pastoralis. 41. di. non cogantur. & quia
parens erat hæc similitudo, non curauit illam speci-
ficare. Host. [*Credebatur*] à rudibus nõ aduertentibus
dissimilitudinis rationes [*Dissimilis*] 5. rationibus. pri-
mò ratione pronunciationis. secundò ratione con-
temptus, & ꝓhibitionis. tertiò ratione obiectionis.
quartò ratione dubitationis. quintò rõne subiectio-
nis. Host. [*Nam rex*] 1. ratio dissimilitudinis, quia in
negocio regis fuerat pronunciatũ, in negocio istius
non [*Ipse quoque*] 2. dissimilitudo ratione contem-
11 ptus, & prohibitionis [*Suscepisse*] post ꝉ prohibitionẽ,
sed ante reuocationem sententiæ, de qua loquitur
infra, aliàs, si etiam ante prohibitionẽ suscepisset ꝓ-
lem, non esset necessaria legitimatio, supra de fri. fra-
ternitatis, §. 1. & sic, non contradicit, supra c. 2. & c.
perlatum, & c. referente, infra eo. ex tenore: quia ex
quo prohibitioni non acquieuit, cẽsetur illegitima,
supra de clande. despon. c. ult. Host. [*In contemptu*] palã
& publicè peccando in scandalum plurimorum. un
de non erat secum dispensandũ, de eo qui du. in ma.
eum haberet, secundum Host. [*Praterea*] 3. dissimili
do ratione obiectionis [*Diuortium*] quò ad uinculũ,
uel etiam quò ad torum: quia adulteriũ in iudicio
non obiecit [*De filijs*] 4. ratio, scilicet dubitationis
12 [*Non esse regis coniugem*] Si ergo ꝉ quæratur de illo, qui
cum duabus successiuè contraxit, quæ sit eius uxor,
non est facile respondere. Nam si inter illum & pri-
mam suberat impedimentum, planum est, ꝙ prima
est uxor. & econtra, si impedimẽtum suberat, ut hic
patet, & de spon. cum in apostolica, per quod dixit
Host. posse contingere, quod ex duabus mulieribus
in domo retentis quis eadem nocte procrearet pro-
lem, quę sibi succederet ut legitima, ut si clandestinè
contraxerat cum pedisequa, tamen coram testibus,
per quos probatur contractus, nec est aliquod im-
pedimentum inter ipsos, quo casu præferendo ueri-
tatem opinioni succedat proles, supra c. proxi. secun
da uerò ignorãs fuerat ducta in facie ecclesiæ, & sic
succedit proles, & cedit ueritas opinioni, infra eo. ex
tenore. ex legitimo enim matrimonio quamuis oc-
culto proles est legitima, & ex putatiuo, si non est
clandestinum, & alter cõtrahentium habet bonam
fidem

fidē[*Insuper*]s.dissimilitudo rōne subiectionis[*Læsio-
ne*]q.d.ubi alienū ius læderet,non deberemus dispē-
sare,ar.56.di.satis peruersum.s̄.de const.c 2.de of.de
le.super eo,de sta.mo.in singulis.§.porrò[*Potuit*]se-
cundū illorū opinionē ēt,qui dicunt, quod non ha-
bemus nos de tēporalibus intromittere,nisi in patri
monio:uel qa non debemus specialiter in talibus di
spēsare, nisi cōsentientibus illis,quos res tāgit. C.de
pac.l.fi.C.de emanc.lib.nec auus[*Alijs*]innuit,hic ꝙ
13 nec laicus † possit se subiicere alterius iurisdictioni si
c ne cōsensu proprii iudicis,qđ uerū ē in feudalibus,
vt no.in sum.de arbi.§.de qua re,sub.§.imped,uers.
sed nunqd uasallos,nec in alterius præiudiciū,ut hic
aliàs hoc pōt.ff.de iudi.l.1.& 2.quod dic,ut de fo.cō.
c.pen.Host.[*Subiacere*]qui tibi forsan deberent succe
dere,si prolē legitimā non haberes,licet superessent
agnati. sic. j̄.de dona.inter ui.& uxor.nuper.sed nec
agnatis præiudicare debemus.Ho.[*Rationibus*]in hac
14 parte dixit Host.expressè reuocari illorū opinionē,
qui dicunt,ꝙ adeò distinctæ sunt iurisdictiones,ꝙ ni
hil ad papā de temporalibus, & dicentiū.ꝙ papa nō
pōt legitimare quo ad tēporalia nisi in patrimonio
[*Gratiam*]ergo non erat proles legitima:aliàs nō fuis-
set gratia:sed pendente dubio facta dispensatio dici-
tur gratiosa. licet possit postea ɔ̄rium apparere,ut di
ctū est.s̄.ƀm Hosti.[*Fecimus*]legitimando etiam quò
ad tēporalem hæreditatē. & sic cū regnum sit extra
patrimoniū beati Petri, patet falsam opi.T.ƀm Hos.
[*Requisiti*]no.casum quò ad hæreditatē paternam pa
pa legitimat,de consan.& affi.quia circa,s.requiren-
te patre laico.nā eo cōsentiente pōt inde fieri pactū,
eo viuente:aliàs non C.de pactis.l.fin.& eo mortuo
consentientibus his, quibus ius iā quæsitū est: aliàs,
non, & quo ad feudalia cōsentiente domino feudi:
aliàs non,ar.infra de do.inter ui.& uxo.nuper,in cō-
stitutio. Fre.de feudo non ali. imperialē, & supra de
fo.compe.ex transmissa,in fi.Hosti.(*Veteri*)infra ibi,
Si difficile[*Nono*]j̄. uer. Paulus.q.d. non recurrimus
ad fabulas,exempla,uel mendicata suffragia, nec ad
ius positiuū,quod ponit, & deponitur,& in quo est
pro rōne uoluntas,sed ad ius diuinū,& impermuta-
bile, ƀm Hostiē. [*Casualiter*]forsan in casibus, quibus
subditi suffraganeorū subsunt metropolitanis, qui
no.supra de of.or. pastoralis,ƀm Gof.q. d.ƀm Hosti.
Imperator præest tēporalibus immediatè, & consti
tutum est hoc à deo,ut no.supra eo.causam. 2.tamē
&,in his subest papæ,sicut ēps subest papæ,& nihilo-
minus archiepiscopo : differt tamen, qa ēps deponi
non pōt sine speciali licentia papæ per metropolita-
num.30.q.6.quamuis,& c. dudū.Sed imperator per
papā sine speciali licentia dei deponitur,de re iud.ad
apostolicæ:quia ex generali cōmissione sequitur, ꝙ
omnia specialia specialiter sint cōmissa.ar.infra uer.
Paulus,de iudi.nouit,in prin.de ma.& obe.solitæ,ad
fi.de usu pa.ad honorē.nec ob.de of. le.ꝙ translatio-
nē:quia in omnibus & singulis specialibus,quæ oc-
currunt, necesse fuit saltem per vnū reipublicę pro-
uideri,ar.ff.de origi.iur.l.2. §.nouissimè.3.col.& pa-
tet,infra de homi.pro humani,li. 6. excusat ergo hic
necessitas,de ob.iciu.consiliū. infra de reg.iu. quod
non est.sed quamuis persona imperatoris subsit pa-
pæ,& tēporalia per quandā consequentiam: tamen
imperator magis pōt in temporalibus, quæ imme-
diatè tenet à deo,& ideo dūmodò caueat à peccato,
pōt de illis disponere,vt sibi placet.Cum ergo possit
donare rem alienā,qa is,cuius res erat, habet regres-
sum aduersus fiscū infra quadrienniū. C.de quadri.
præscrip.bene a Zenone,arg.ff.ad l.Rhod.de iac. de-
precatio,poterit & animo donandi legitimare. i.ille
gitimū ut legitimū ad tempotalē hæreditatē admit-
tere,uel ad requisitionē petentis,ut dictū est in papa
uel per constitutionē suam generalē,uel specialem,
ut no.supra c.proxi.[*Deuteronomio*]17.c.(*Apud te*)ò iu
dex,quicunq; ecclesiasticus, uel secularis.Go.uel q-
cunq; alius Christianus sis.Host.(*Sanguinem*) sumitur
15 † sanguis pro peccato,iuxta illud psa.l.Miserere,Libe
ra me de sanguinibus,uel pro pœna, iuxta illud,san-
guis eius requiretur de manu tua.facit Gen.42.Gof.
16 (*Portas*) no.in † ambiguitate opinionū magis credē-
dum.l.canonicæ, ꝗ dictis sanctorum, uel magistro-
rū: quia papæ, non alteri data est talium interpreta-
tio dubiorū,vnde & imperator ad ipsum recurrit.C.
de sum.tri l.l.fi. super quo uide, quod no.in sum. de
deci.§.fi.sub.§.septimo,uer.patet ergo & seque. Ho.
Et arguit Abb. ɔ̄ legistas.qui in suis opinionibus nō
stant casui expressim terminato per decre.(*Loco*)arg.
17 ꝙ † si causa committitur ēpo Bon.& duo sunt electi
unus intrusus,qui possidet,& alter canonicè electus
ille,qui possidet,debet cognoscere , de conse. dist. 2.
his ergo.11.q.1.si quisquam.Vin.(*imperio*)no.papam
esse imperatorem.96.di.Constantinus (*Decreto*)i.de-
cisione,responsione,sententia, diffinitione, ordina-
tione,interpretatione, constitutione. Nam his mo-
dis super dubiis discernere potest;ad hoc infra, uers.
is uerò.Host.(*Lex secunda*) uerbum Hiero.ad Paulinū
7.c.(*Vocabuli*)sic supra,de præben. cum ƀm (*Interroga
tus*)s.dominus(*Ab eo*)scilicet Petro [*Crucifigi*) argum.
18 deum † in membris crucifigi,sicut & sperni.8.q.1 qui
nos.Vinc.& dic(*Crucifigi*)s.in te. ut sic urbs ista altera
Hierusalem intelligitur , & effusione tui sanguinis,
qui primus meus vicarius es in terris, fundetur. fir-
metur,& consecretur hic locus,quem elegi mihi,se-
cundū Host.ad hoc.j̄.de cle. fundamenta.li. 6.)*Intelli
gens*)ipse Petrus reuelatione diuina(*Pro se*)vt reuerte
ret in urbē. & ibi pro Christo figeretur cruci, & sic
per consequens Christus in ipso 3.q.1.nulli,in fi.Ho
sti.(*Locum*)s.vrbem Romam(*Reuersus*)prōpius ad obe
diendum, non morosus, & ibi crucifixus est.2.q.7.
19 beati[*Fratres † nostri*)ergo omnes episcopi, de cri.fal.
ꝗ graui, qui uocati sunt in partem solicitudinis, de
usu pa. ad honorem, specialiter tamen hoc uidetur
de cardinalibus intelligendum,quibus decet papam
omnia cōmunicare, Remittit aūt Ho.ad ea,quæ no.
de pœ.& remis. cum co.& de cle. non resi.ex gestis,
& infra de Iudæis,ad liberandam. sub decisione.su p
uer.sanctæ Ro.ec.de hoc etiam de scisma.c.uno,li.6.
(*Is uerò*)exponit, quod dixerat,supra ibi,& ad iudicē
(*Petro*)Mat.16.(*Super terram*)quod dic.ut infra de sen.
excom.à nobis.2.(*Eius*)Iesu Christi(*Qui*)s.Iesus Chri-
stus(*Constitutus*)scilicet papa,ƀm Gost.imò Christus,
qui uenturus est iudicare papam, & quemlibet.9.q.
3.aliorum,& omnes uiuos, & mortuos, de sum. tri.
firmiter,ver.venturus(*Mortuorum*)24.q.2.sane,de sen.
ex.a nobis.2. aliàs crimina extinguuntur morte . Nā
20 † & prouocatione ad maius tribunal eximitur quis a
iurisdictione minoris. ff.de re iu.contra pupillum.§.
is qui , secundum Gost. quem decipit relatio secun-
dum Hostien.De Christo enim intelligitur hæc lite-
ra, & non de papa,ut supra est expositum(*Distinguit*)
auctoritas deuteronomii[*Ciuile*) scilicet seculare.Ho
stien.(*Ecclesiasticum.*)ciuile (*Criminale*) ecclesiasticum ,
21 Hostien.Ego † sic plane lego literam, quòd per san-
guinem denotatur criminale secularis fori. per le-
pram criminale fori ecclesiastici : per causam ciuilē
utriusque fori (*Vtrunque*) scilicet criminale, & ciuile
ecclesiasticum.& seculare. secundum Innoc. sic ex-
ponas hæc uerba (*Sanguinem*] quia accusator dicit es-
se probatum, ꝙ reus sanguinem fudit,idest aliquod
criminale cōmisit,puta homicidium,uel si.[*Lepram*)
quia accusator dicit reum esse infectū lepra heresis,

ſymoniæ, uel ſacrilegii, uel alterius eccleſiaſtici cri-
minis, & reus negat [*inter cauſam, & cauſam*] quia actor
dicit, ꝙ reus tenetur ſibi in 100. ex mutuo, cõmoda-
to, uel alia ciuili actione, ſiue eccleſiaſtica, & reus ne
gat. In his enim omnibus, ſi quid emergat difficile,
recurritur ad papam. 17. diſt. multis. ſupra de app. ut
debitus. ſm Inno. poteſt & aliter exponi ſm Hoſt. ut
per primum criminale eccleſiaſticum, & ciuile, ſiue
ſeculare intelligatur, & ideò dicitur inter ſanguinẽ:
quia ſicut ſm l. crimina ſanguine humano puniun-
tur. ff. de in. om. iu. l. 3. ſm canones ſpirituali, ſcilicet
fundendo gratiam Dei, quæ dat uitam animæ, ſicut
anima corpori, unitur, ut patet, infra uerſi. cuius per
ſm, ſcilicet cauſam, ciuile, ſiue ſit ſeculare, ſiue eccle
ſiaſticum, C. de tranſa. cauſas, uel lites, infra de uer.
ſi. forus. §. cauſa. Per tertium uero includamus utrũ-
que, ſcilicet ſeculare criminale, vel ciuile, & eccleſia-
ſticum criminale, uel ciuile. Alia enim lepra ſpiri-
tualis, de qua dicitur, quod enim à prælatis &c. de vo
to magnæ. §. 1. nam ſiue ſint bona, ſiue mala. de ſa-
cra unc. c. uno. §. ad exhibendum. Alia carnalis, quæ
non tam trahendo dilatatur, quàm inficiendo. cum
ſancto enim &c. 2. q. 7. cum paſtoris, & accedit. 20. di.
§. 1. ſed qualitercunq; exponatur, unus eſt ſenſus is,
ſcilicet ꝙ in omni foro & omni caſu difficili, uel du-
bio recurratur ad papam. ad idem 24. q. 1. quoties, 2.
q. 7. ſi quis nos. & c. omnes. 2. q. 6. ad Romanam, & c.
qui ſe ſcit, & in omnibus aliis caſibus ſpecialiter per
tinentibus ad papam, no. de tranſla. ca. 1. [*Per excom-*
22 *municationis*] q. d. duplex † eſt mors, ſcilicet corporis,
quã exercet iudex ſecularis cum gladio materiali, fa
cinoroſorum fundendo ſanguinẽ, & animam à cor
pore uertendo. 23. q. 4. ille gladium. ff. de iu. om. iu. l.
3. Alia eſt ſpiritualis, quã exercet princeps eccleſiaſti
cus gladio ſpirituali anathematis mucrone. 16. q. 2.
uiſis, quo animaduertit in facinoroſos ſeparãdo gra
tiam Dei, quæ eſt uita, ſiue ſpiritualis anima animæ
humanæ. & hac anima ſpirituali ab anima humana
ſeparata remãet anima humana mortua. ad hoc de
re. ec. nõ alie. ſi qs. 24. q. 3. corripiantur, ſupra de ma.
& obe. ſi quis. Auguſtinus. eſt mors, quã homines ti-
mẽt, ſcilicet ſeparatio animæ à corpore, & eſt mors,
quã non timent, ſ. ſeparatio dei ab anima, qui eſt ue-
ra uita animarum. Hoſt. [*Plenitudinem poteſtatis*] hic ſa
23 tis † patet ex ui locutionis, ꝙ papa ſupereſt, & præeſt
omnibus. Hoſt. aũt licet fateatur ſe in hoc ſolem fa-
cibus adiuuare, quia adiectione non indiget pleni-
tudo. 6. q. 1. ſi omnia, hanc maioritatem, & plenitu-
dinẽ nouem rõnibus probabat hic, ad quas præmit-
tò, ꝙ in decre. unica, ſupra de ſac. uo. uer. refert, ipſe
Hoſt. poſuit dictũ fratris Alex. de ordine minorum,
ſ. ꝙ eccleſia eſt multitudo fidelium, uel uniuerſitas
Chriſtianorũ. de conſe. di. 1. eccleſia 7. q. 1. Nouacia-
nus, habens duo latera, ſ. dextrum clericorum mini-
ſtrantium, qui ad ſpiritualem uitã pertinent: ſiniſtrũ
laicorum tractantium neceſſaria terrenæ uitæ. Item
eſt duplex poteſtas. ſ. ſpiritualis, quę caput hẽt ſum-
mum pontificem, & ſecularis caput habens regẽ. ad
hæc, de ęta. & qua. c. pe. 90. di. duo. ſpiritualis autem
prior eſt temporali in tribus, in dignitate, uel maiori
tate, inqͭtum ſpiritus maior & dignior eſt, q̃ corpus,
de tranſla. c. 2. vnde Abraam patriarca ut minor ob-
tulit Melchiſedech decimas ut maiori, Gen. 40. bene
dixit etiam illi Melchiſedech ut maior. facit ad Hæ-
bræos. 7. & 21. di. denique, in fi. ſecundo eſt prior in-
ſtitutione. unde ſacerdotiũ Melchi. præceſsit. l. ſcri-
ptã. de hoc s̃. de conſti. tranſla. facit Exo. 28. in fi. Itẽ
per ſacerdotiũ deo iubente ordinata fuit regalis po
teſtas. 1. regum. §. in fi. ibi dixit dominus ad Samuelẽ,
conſtitue ſuper eos regem. ad idẽ. Exo. 17. tertiò eſt
prior poteſtate, uel auctoritate, quia ſpiritualis terre
nã inſtituit, & iudicat, ut hic neſcitis &c. & ipſa ſpiri-
tualis, ſi deuiat, à nemine iudicatur. 1. ad Corin. 2. 6.
ſpiritualis iudicat omnia. & ipſe à nemine iudicatur
quod de papa omnino verũ ẽ 9. q. 3. nemo, & c. alio-
rum. excepta hæreſ. 40. di. ſi papa. hoc autem ipſe Ho
ſti. inducit. probat primò per ordinem ſcripturæ ẽt
legis humanæ. in auct. qũo oportet, in prin. colla. 1.
C. de ſacro. ec. l. fi. C. de ue. iu. enu. l. 2. §. ſed quia. Prio-
res. n. & maiores inferioribus præponũtur. C. de no.
C. fa. l. una, poſt mediũ. de ma. & obe. c. 1. & c. ſtatui-
mus. Secundo ratione ſubiecti, ſ. animæ. quæ præpo
nenda eſt omnibus humanis rebus. C. de ſa. ec ſanci
mus. i. quanto qs melioribus præeſt &c. in Auct. C.
de deſen. ciui. §. nos igitur. per quod dicitur, ꝙ etiã
omnia tẽporalia ſibi ſubſunt. Nã anima facta eſt ad
dei ſeruitiũ. Reliqua uerò ad ſeruitium animæ. & di-
ci ſolet, qui habet ruſticũ, habet & bouẽ. & ſic regẽs
animas nõ excluditur ab his, quæ ſunt animabus ſu-
biecta: non ſic ẽ cõuerſo. ff. de redhibi. ac. iuſtiſsime.
Tertiò naturali rõne. Nã ſicut filius dei eſt contra na
turam conceptus. & incarnatus, & natus ex virgine,
ſ. in momento deũ uerũ & uerum hominem conci
piente & habente in utero. vnde Hiere. 9. Mulier cir-
cundabit uirũ ſic iuriſdictio ſua, quã reliquit Petro,
& ſucceſſoribus Petri. s̃. & ꝯ naturam iuriſdictionis
trahit ad ſe ſpiritualẽ quæſtionẽ incidentem in foro
ſeculari, ſupra de or. cog. tuã. quod ẽ omnino cõtra
naturã iuriſdictionis. C. de iudi. quoties, C. de ord. iu.
adite. Iuriſdictio. n. ſpiritualis tanq̃ filia ſimilis eſt ge
nerationi. & natiuitati filii Dei. Cõſueuit enim filius
eſſe patri ſimilis. ff. de redhibi. ꝙ ſi noli. § quia mãci-
pia. Quartò rõne fortitudinis, ſupra de tranſla. inter
cor. unde quãrũcunq; ſit ſpiritualis acceſſoria prin-
cipali. tamen ei tanq̃ princeps & dominus domina-
tur. de iureiu. debitores. Quintò quia princeps nedũ
ſubeſt papæ, ſed ẽt ſuo ſimplici ſacerdoti, qui ipſum
ſoluit, ligat. & iudicat, infra de pę. & remiſ. omnis. cũ
tamen nullus clericus, quantũcunq; minimus exi-
ſtens clericus, & utens clericali priuilegio, alicui lai-
co in aliquo poſsit perſonaliter ſubeſſe, ſupra de for.
comp. ſi diligenti, quod patet in conſtitutione hac
edictali no. de iudi. cleri. Sextò fulcitur hæc diuerſis
auctoritatibus 95. diſt. cũ ad verũ, infra eo. duo ſunt,
de ma. & obe. ſolitæ, ubi de hoc, & no. ſupra e. §. per
totũ. Septimò diuino oraculo, & antiquitate, diutur
na cõſuetudine approbata. de tranſl. quãto. Octauò,
ex ui fidei. ſicut. n. ponere duo principia ẽ hęreticũ,
24. q. ſi. c. pe. ner. Cerdoniani, ſic ponere duos gene-
rales vicarios & ſibi æquales in terris hæreticũ vr,
quò ad ius ptinet. ne igit hæreticus uidearis, hæc ſit
tua fides, ꝙ ſicut vnus eſt deus immutabilis, de ſum.
d tri. c. 1. ſic & unus eſt vicarius ſuus in terris generalis
cuius nauis eſt ſtabilis. nã & ſi quãdoq; fluctuat, nõ
mergit. 24. q. 1. non turbetur. & ſic inferior hierar-
chia conuenit ſuperiori. Nonò rõne unitatis, quæ di
uiſionẽ non recipit 24. q. 1. loquitur. Igitur, cum ſit
una eccleſia ſimul collecta, unum baptiſma, unus
Deus, una fides, ut ibi, & 7. q. 1. nouationis, non po-
teſt una ſponſa generalis habere niſi unum ſpõſum
generalem. de hoc, ſupra de præben. cum non igno
res: nec una filia niſi unum patrẽ, nec unum corpus
niſi unum caput. Remittit etiam ad ea, quæ not. in
ſum. eo. ti. §. qualiter 1. reſpon. & dicit etiam illa ſup-
plenda per hoc [*Ad Corin.*] 1. 6. cap. [*Angelos*] ideſt ſa-
cerdotes, ut 36. diſtin. §. ecce, ibi. Labia &c. Goffr.
24 [*Iudicabitis*] per hoc † infert Hoſtien. quòd cardina-
les participant in plenitudine poteſtatis, exponens
ſcilicet tu Papa, & Cardinales [*Teſtante*] in hiſto-
ria, quibus non eſt fas eccleſiam introire. Hoſtienſis

[*Marze-*

25 [*Manzeres*]i. de † scorto nati.ff.de sta. ho.l. uulgo [*In
decimam]scilicet si sequantur vicium, vel delictum pa
reutum:aliàs non[*Canone*] 56.di. per totum, de filiis,
presbyterorum, per totũ[*Successionem*] ad materiam
successionum remisi.s̃.de succes.ab intestato, super
rub.(*Paterna*)non dicit, materna. uide remis.quã de-
26 di.s̃.eo.tanta, super ult. glo. ¶Glo.1. † signat ꝯriũ, &
soluit.¶Secunda gl.respondet per quæstionẽ, an pa-
pa quò ad successionẽ legitimet, arguit ꝙ nõ, pon't
opi.lo.soluit ꝯrium, & subdit tertiam opi. ¶ *Glo.ut y.*)
signat ꝯrium, & soluit.¶ *Glo.& fic*) & sequens misceã
tur.& respondet per q.¶ Vlti.gl.signat ꝯriũ, & ibi re-
27 mittit.¶ *In glo † 2.l.2.*) de manumisione, & adoptio-
ne loquitur(*& ibi.l.1.*) uide de elec.cum inter can.su
per glo.sed nonne.¶ *In glo.95.ibi, cui*] uide de ior.c. 1.
super ult.glo.¶ *In glo.cui standum, ibi.l.pe.*) uide de elec.
cum causam, super 1.glo. ¶ *In glo.ff.de, ibi, est receptum*)
uide de ele.innotuit, super 6.glo. ¶ *In glo.no.quod, ibi, si
consul*) uide hanc, & seq.de proba.ex literis, super gl.
2.(*& ibi, nec quicquam*) uide de offi.le. ꝙ translationẽ,
super 1.glo.¶ *In glo.ulti.ibi, auct.licet*)hanc & se.uide in
28 c.cum haberet, super ulti.glo.¶ *In glo. 1.in fi.*) uel cor-
rupta est ibi litera.ut no.25.q.2.in Galliatum. & hoc
tenet Ho.dicens ẜm Ber. Prouin.quod c. Artaldus,
loquiẗ de quadã ciuitate, quæ destructa est, quæ uo
cabatur Arlet, & forte de illa loquitur.s̃.de testa.c.1.
de Arelateu.uerò habetur.ff.de insti.l.habebat. ff.de
29 usuf.l.codicillis.1.respon. ¶ *In glo. 2.ibi, iurisdictionem*)
unde & licet concedatur, ꝙ legitimare possit; nõ ta-
men per hoc probarur, ꝙ habeat in temporalibus
a contentiosam, ẜm [a] Gof.(*& ibi, indirecte*) & per conse
quentiam, quod non liceret principaliter.ff.de pœ-
nis.l.mortis, in prin.C.si aduer.trans.l.1.C.de tempo.
in inte.re.l.petendæ, in fi. Goff. & hoc colligitur, in-
b fra de procu.qui generaliter, in prin.[b] & in fi. li.6.(*&
ibi, honores*)G.Na.contra(*& ibi.temporales*) non tamen
quò ad succesionẽ:sed quare in illis, & non in isto,
non inuenio rationẽ.Goff.dixit Ho. ꝙ tenenti hanc
opi.bene occurret rõ, quia.s.ꝑ prædicta nemini præ-
iudicatur, sed potius reipub. prouidetur, ar.ff.de de-
cu.generaliter.§.spurios, & l.spuriũ.ff. de testi. l.1. per
ẜm uerò prouidetur iuri priuato & odioso cũ alte-
rius tribularione, qui succederet, si hoc nõ esset, qđ
uitari debet.25.q.1. §.si ergo, uer. ꝭnẽ, & in auct. de
man.prin.§.oportet, col.3. (*& in fi.*) de hoc 10.d.c.1.
30 59.d.c.i.d.c.uno.dic † opi.glo.ueram in prole genita
ex coitu non matrimoniali saltẽ ex affectu, uel con-
sensu.Cũ.n.papa non possit facere, uel supplere ma-
trimonialẽ cõsensum, vbi non fuit, ergo nec talem
prolẽ legitimare poterit, nisi quò ad suum forũ, ni-
si locus esset de temporali iurisdictione ecclesiæ:vel
nisi eo tempore, quo fungitur uice imperii, quo po
terit, sicut imperator posset.facit de fo.cõ.sed cle. de
re iud. pastoralis, ad fi. Si uerò proles genita fuit ex
coitu matrimoniali, licet de facto tm̃ ꝯcto, tunc di-
stingue, q̃a matrimonium esse nõ poterat impediẽ-
te lege diuina, ut q̃a vxoratus cũ secunda ꝯxit, uel ꝯ-
xit cũ nepte, uel his similia.dico idem, quod.s̃.Si ue-
rò matrimoniũ esse non poterat impediẽte.l.cano-
nica tm̃, ut quia ꝯxit cũ cõsanguinea, vel affi.in quar
to gradu, uel ꝓ publicam honestatẽ cũ cõsanguinea
sponsæ, subdistingue, quia aut pa.utitur uerbo legiti
mationis, legitimans.s.matrimoniũ, & prolẽ;& tunc
quò ad utrunq; forũ lit proles legitima, cũ impedi-
mentum à l.can.inductũ papa tollere potuerit, ut di
xi in gl.ẜm oẽs, quod non posset imperator quò ad
spiritualia, ut ibi dixi: aut simpliciter utiẗ uerbo di-
spensationis;& tũc solũ ad illa prohibita admittetur
in quibus est dispensatũ, cũ tales dispensationes sint
odiosæ, de fi.presby.c.1.in fi.li.6.licet ob. si dicas etiã
in gradibus prohibitis.l. diuina papã ex causa dispen
sare posse, de resti.spo.literas, in prin. ubi de hoc. nã
licet approbet illa ut nunc, non ex tunc.ꝯcta verò ꝯ.
l.can. approbare poterit ut ex tunc omne dedi. nec
mirũ, si plus in his põt, q̃ in illis.facit quod no.de of.
dele.ex parte.1.cũ concor. & facit cle.de immu.ecc.
quoniã. De prole uerò genita ex coniugio constitu
ti in sacris, uel professi, uidetur, cum illud lex cano-
nis dirimat, papa illam possit legitimare, ut est dictũ,
nisi dicas, ꝙ ius naturale ex uoto impedit ꝯhere. li-
cet ius canon.contractum dirimat. de hoc, supra de
cle.coniu.cũ olim, & dixi.s̃.qui cle.uel uo. rursus, su-
per glo.2.¶ *In glo.ut puta ibi, mariti*) 7.q.1.sicut. ¶ *In glo.
maxime, ibi.secundum Io.*)& Host.¶ *In glo.dicebat, ibi, maxi-
me*)cum concor.Host.¶ *In gl.ut y.ibi, non ualet sententia*)
hodie dic ut in conci. Vien. de iudic. dispendiosam.
31 ¶ *In glo.no.quòd, ibi, ipse Deus*)quasi † spes sit bonum pro
lis, qua quis sperat prolem ad Dei seruitiũ informan
dam.unde dicebat Bam.proles.i.spes prolis procreã
dæ ad cultũ dei. alii restringunt hoc ad matrimoniũ
Ioseph, & Mariæ. ¶ *In glo.maxime, in fi.*)hoc ideò, quia
post prohibitionẽ cohabitauit, & suscepit prolem:
aliàs uera esset proxima superior glo. ut dixi in tex.
post Host.¶ *In glo.de facto, ibi, imperio*)imo papæ, Inno.
32 & dicebat † Host. ꝙ recognoscere debet imperatorẽ
dominum in temporalibus. 63. dist. Adria.qui Dei
vicarius est in temporalibus, ut patet in his, quæ no.
s̃.eo.c.2. Est tamen sub pa.ut patet in his, quæ no.in-
fra in uersi.Paulus.nunq d ergo mortaliter peccant
Franciæ, Angliæ, Hispani reges hanc subiectionem
non recognoscentes.11.q.3. qui resistit. & nunquid
hęc subiectio à subditis nisi forsan noĩe Romanę ec
clesiæ potest præscribi, uide qđ le.& no.s̃.de præscri.
cum ex officii.forte quãdiu exigaẗ utrunq;, possunt
excusare, sicut no.in decima.s̃.de deci.cũ homines,
in fi.Hosti.¶ In glo.ff.de infa.2.q.7.nos si.¶ *In glo.no.
33 quòd, in fi.*]dicit † Host.ꝙ in tali casu nullus hoc facere
põt nisi imperator alii ꝑiudicando, ut j.no.is aũt, qui
de iure id facere posset, & si faceret curialius absti-
nendo, & ad papã recurrendo, ar.C. de pigno.l.5.nõ
tamen cautius, ar.7.q.1.Pontifices.13.q.1.§.2.uer.ad
hæc callida, & se. ¶ *In glo.illos tantum, in fi.*] Hosti. dicit
34 † hanc gl.esse contra tex.quo dicitur, Nos solum &c.
& est si. quod dixi ẜm eum, supra de testi. in nostra.
sed defendi potest glo. quia tex. loquitur de iurisdi-
ctione temporali certis casibus exercenda.¶ *In glo.sci
licet cum, ibi, licet*]& ibi no. casus de hoc, quorum ali-
35 quos notauit hic Hostiẽ. ¶ *In glo.idest † ibi, iudices*] qui
olim sedebant in portis, iuxta illud psal.Saluum me
fac.Aduersus me loquebantur, qui sedebant in por
ta.Gofr.quare iudices olim sedebant in portis ciuita
tum, vide in Hie.super Zachariam.D.uocatur iudex
porta:q̃a facilem aditum præstare debet intrare uo-
lentibus.ff.de offi.præ.obseruandum, uel quia sicut
porta quandoque clauditur, quandoque aperitur,
sic iudex quandoque cessat, supra de ferriis.per totũ
quandoque ius reddit.ff.de iu.& iu.l.pe.quandoque
loquitur, quandoque tacet.& audit.44.di.sic rector:
uel sicut porta restringit, sic reprimit delinquentes,
ff.de usuf.æquissimum: uel portas ponit pro magi-
stris, qui docent, & aperiunt scripturas, secundum
Hosti.¶ *In glo.interpretatur, in fi.*]& infra de hære.statu-
tum, 2.lib.6.¶ *In glo.ipse, in fi.*] & infra de elec. funda-
menta, lib.6.¶ *In glo.ulti.in fi.*] & plenius in Specu. eo.
ti.uer. quid de natis.

ANNOTATIONES.

a ¶Promoueri.Intellige tamen in ciuilibus sibi concessis, de quo in c.1.de fi.presby.li. 6.

b ¶Hæreditate.De hoc uidebis in glo. 2.& super illa Io.And.

c ¶Propril. In his ergo, quæ soli principi sunt reseruata, non est prorogabilis iurisdictio alterius iudicis, qui aliàs habeat iurisdictionem, sed inferiorem, & de laico uide Bar. in l. 1. §. & post, ff. de ooni ope. ouo.

d ¶Generalis. De potestate, & præeminentia papæ dicitur super laicos. uide Io. And. post Ionn. de indic. nouit, in glo. 2. & super illa, & de fo. com. licet, in glo. hic est nous casus, & Bart. in extraoaganti ad reprimendum, in princi. in gl. sed quomodo, cum totus orbis.

e ¶Secundum. Quasi legitimatio sit uoluntariæ iurisdictionis, quæ extra territorium exercetur, ut no. de offi. le. nouit, & est prorogabilior, contra contentiosa. C. de eman. li. l. 1.

f ¶Principaliter, ergo in terris imperii non potest, cum legitimando ad spiritualia in consequentiam ueniunt temporalia; hoc innuit ista opinio Io.

S V M M A R I V M.

1 *Proles ex secunda uxore, uiuente prima suscepta quando legitima. quando alio interueniente impedimento, nu. 5. 7. & 8.*
De hæreditate agitur in foro ecclesiæ & quando.
2 *Filius legitimus patri illegitimo succedit. ex persona patris spurij nil petere potest, nu. 3.*
Linea descendens semper est omnibus præferenda, nisi quid obsit.
3 *A spurio ortus petere non potest, quod pater non poterat.*
4 *Matrimonium in facie ecclesiæ quod dicatur contractum.*
Ignorantia ex re occulta, uel remota.
5 *Parentum alterius bona fides facit prolem legitimam; secus, si ambo sciebant impedimentum, & quod, & nu. 8.*
Decretalis cum inhibitio, in quo impedimento habeat locum.
Fauorabilis est constitutio inducta in animarum fauorem, ut constitutio, cum inhibitio.
Filij legitimi non succedunt, nisi sint & liberi, in fi.
6 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 7.*
Filius natus ex patre seruo, uel matre serua, qui putabantur liberi, cuius erit conditionis, & quando legitimus, & num. 8.
Dos restituitur mulieri, separato matrimonio etiam ob errorem conditionis.
8 *Additio glossarum.*
Mulier potest esse tutrix, non procuratrix etiam pro filio.

C A P V T XIIII.

1 EX tenore. C. Si† coniugatus uiuente prima in facie ecclesiæ contrahit cum secunda ignorante, legitima erit ipsorum proles. & sunt duæ partes. in prima iudicum consultatio. in secunda responsio, & eius ratio ibi, Intelligentes [*Hæreditatem*] hic specialiter uidetur agi de hæreditate, & sic contra, supra eo, causam. 2. So, papa habet in Beneuento temporalem iurisdictionē. si. supra de ap. si duobus, Gos. uel reus noluit hoc excipere secundum Vin. & dic. i. hæ-
2 reditatē debitam quondā. R. marito, filius† enim legitimus bene succederet patri illegitimo [*Pupillo*] ex persona ipsius. R. quatenus. s. ipse si uiueret, petere posset. Nā linea descendens, nisi aliud obsit, semper est oībus præferenda. C. de suis, & le. auct. in successione Ho. [*Aduersa*] forte patruus pupilli, ut s̄. e. lator [*Eius*]
3 uiduæ [*De adulterio*] & sic eū esset† spurius, si uiueret, de hæreditate aui sui, scilicet patris nil petere posset, & sic nec filius ex ipsius persona. sic. s̄. eo. causam [*Pater*] auus pupilli, & de ipsius hæreditate agebatur [*In*
4 *facie ecclesiæ*] sed qualiter† intelligitur matrimonium contrahi in facie ecclesiæ; dicunt quidā, ex quo fit publicè coadunatis amicis, & nemine excluso; & sic utuntur Lombardi, siue Italici, arg. C. de nup. si uicinis. imo secundum alios seruata solennitate bannorum. infra qui ma. accu. pos. cap. fi. quod uerius credo, secūdum Inno. ut patet, supra de clande. desponsa. cap. fi. Hosti. [*Ignaram*] forte cum prima contraxerat clam, supra eo. per tuas, uel palam, tamen in terra remota, supra de eo, qui du. in matrimo. ueniens, & c. 1. in fi. Host. [*Aliam*] primam forte matrem istius, à quo petebatur hæreditas. Ho. [*putarentur*] forte n. postea fuit accusatum matrimonium. & separatū [*Prolis*] & ma-
5 trimonii, quamuis putatiui [*Legitimum*] ergo† bona fides alterius parentū facit prolem legitimam: secus, si ambo scirent impedimentū, supra de clan. despō. c. fi. uer. par. ex hoc intelligas de quolibet impedimēto canonico, cui tamen parentes renunciare nō possent. hoc dico, quia licet conditio seruilis sit impedimentū perpetuū, Si tamen scientes hoc impedimentum contrahunt. erit matrimoniū, & filii erunt legitimi. Nā & ex postfacto esset hoc idem, supra de coniugio seruorū. c. 1. & 2. Quid si ambo parentes sciūt impedimentum aliud ab isto, sed in facie ecclesiæ ꝯhunt, uel alter tantum scit hoc, uel aliud impedimētum, & clandestine ꝯhunt, demum matrimoniū separatur; nunquid filii sunt legitimi? dixit Goff. ꝙ sic, ar. ff. so. ma. si cum dotē. §. fi. & quia proles fauorabilis est, ut hic, & quia decre. cum inhibitio, non facit mentionem nisi de impedimento proximitatis, & hoc tenuit Vin. s. illā dec. locū solū habere in impedimēto graduum. ꝯtrium puto, quia eadem rō est in quolibet impedimento canonico, ut ibi no. & quia ex quo concurrit canonicum impedimentum, proles non est fauorabilis, nisi matrimonium in facie ecclesiæ sit contractū, ut hic, & ibi. Dic ergo, ꝙ sunt illegitimi. illa enim constitutio & si uideatur odiosa, quia pœnalis, fauorabilis est: quia inducta in animarum fauorem, ideo ipsius pœna non est restringenda. sed dilatanda, ut uitentur pericula, & in prole puniantur parentes mandatum ecclesiæ contemnētes. ff. quòd me. causa, isti quidē. C. so. ma. l. 3. sed nec filii legitimi semper succedunt, nisi sint liberi, quod
6 dic, ut no. supra eo. tanta. ¶ †Gl. 1. posset, respon. per ob. ¶ Vlt. glo. notat, & remittit, quærit, soluit, alle. in
7 contrarium. ¶ [*In †glo. ulti, ibi l. 3.*] si libera ignoranter contraxit cum seruo, separato matrimonio propter errorē, filii ingenui nō sunt, sed spurii: mulier tamen dotē, & omne, quod sibi uir dēt, recuperat [*& ibi. §. ulti.*] si mulier errans in conditionem contraxit cum seruo, quem putabat liberum, habet quasi priuilegiū dotis in peculio uiri, ut præferatur aliis creditoribus, domino creditori non nisi in his, quæ in dotē
8 sunt data, uel de dote comparata. ¶ [*In †gl. 1. ibi, tutrix*] procuratrix. n. esse non posset etiam pro filio. ff. de procu. l. fœmines, Innocen. ¶ [*In glo. ult. ibi, esset seruus*] in matre serua, quæ putaret libera, procederet quæstio, in patre non. sed secundum Io. & Vincen. quorum fuit hæc gl. uideretur procedere in seruo: quia propter errorem mulieris non fuit matrimonium. sed licet lex. 3. C. so. ma. dicat illum spurium, fatetur tamen illum ingenuum. unde dico, quòd si in facie ecclesiæ libera ignorāter contrahit cum seruo, licet postea separetur matrimonium propter errorem, ex quo contractum fuit seruata forma cōcilii, cum inhibitio, filius est liber, & legitimus. Si uero libera eadem forma seruata contrahit cum serua, licet propter errorem separetur matrimonium, proles erit serua, non legitima. ¶ Idem in utroq; casu cum scienter contrahitur, lex nō ob. quia secundum canones esse potest matrimoniū cū seruo, de coniu. ser. ca. 1.

S V M M A R I V M.

1 *Proles legitima reputatur etiam ex coniunctis in 2. & 3. gradu, & quibus, iuncto contex. & quando.*
Inter infideles etiam coniunctos. 2. uel 3. gradu contrahitur, matrimonium.
Matrimonium sine affectu matrimonij non est.

Ad

Ad adulterij excusationem, legimationem prolis qua attendantur.
Ob utilitatem publicam quadam tolerantur, ut hic, in fi.
2 *Dictio semel posita, ponitur propriè, & impropriè.*
3 *Epilogus, suffragium & additio glossarum, nu. 4.*

CAPVT XV.

Audemus. Breue est, summa uel diuisione non
1 indigēs[*Secundo*]in † linea æquali[*Vlterio ri*]idem in uxore fratris primortui ducta ad suscitandum semen, infra de diuor. c. fin. [*Affectu*] quia nec aliter esset matrimonium, supra de condi. appo. c. fi. sed nec semper est matrimoniū, puta quando repudiata contrahit, uel is, qui repudium misit: tamen, quia tali ritu utuntur, & opinio ipsorum est, quòd matrimonium teneat, & quòd proles ipsorū sit legitima, ecclesia etiam in hoc ipsorum opinionē sequitur quò ad ea, quæ præcesserunt conuersionē, & in hoc casu potissime locum suum uendicat mēs huius litteræ. & pro hoc faciunt uerba, opinionem, & affectū, ueritas se licet habeat in ɔriū. Nā inter christianos talia attenduntur quò ad excusationē adulterii, & legitimationem prolis, ut supra c. prox. & patet supra eo. per tuas. Ho. [*Post fidem*] i. conuersionem quia baptizati sunt. unde & fidem recepisse præsumuntur. Host. [*Publica*] quia citius conuertentur, nec à filiis, uel uxoribus, nec ipsorum occasione sic de facili retrahentur, infra de diuor. gaudemus. Ho. [*Volumus*] de æquitate, & gratia, in primo casu, quem ponit gloss. in secundo ponit ius secundum Host. quasi
2 uelle debemus, & sic † dictio semel posita, ponitur propriè & impropriè, sic supra de rescrip. capitulum
3 secundùm Host. ¶ † Glo. 2. quærit, & soluit, & duas lec. ponit. ¶ [*In gl. 2. ibi, qui in prouincia*] aliàs diuus. uide de eo, qui duxit, cum haberet, super gloss. quandoq;
4 ¶ [*In gl. 2. ibi, legitimi*] secundùm Vincē. & pro hoc facit littera, secundùm opinionem.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio tituli*
2 *Matrimonium accusare quibus liceat, uel contra illud testificari, alia iuris loca præter hunc titulum ostendit, nu. 3. 4. & 6.*
3 *In eius accusatione qui præferantur, & qualiter procedatur, nu. item idem potest esse accusator & testis, nu. 6. sed non semper ibid.*
Præferantur qui cæteris.
Accusatio parificatur testimonio.
Accusator etiam testis hic potest esse, & quando.

Qui matrimonium accusare possunt, vel contra illud testificari. Rub.

Viso † de matrimoniis, & ipsorū impedimētis, bene est, ut dicim⁹ de ipsorū separationibus, uel diuortiis. & quia solēt & dēnt fieri regulariter accusatione præmissa, & probatione rite facta, ideò præmittit Rubricā, Qui matrimo. accu. &c. secundum Gofr. & Host. uel sic secundùm Host. quia regulariter proles suscepta ex legitimo matrimonio legitima est, Ex illegitimo uero illegitima, uideamus, quomodo matrimonium, quod legitimum creditur, quandoq; illegitimū declaratur. ut sic proles interim suscepta de qua, supra tit. prox. uidimus, reputari debeat legitima, co
2 gnoscatur. habetur † hæc materia. 35. q. 6. per totum. conuenit, de test. quoties, & c. sicut, & ca. super c. 2. in litteris, series, ex tenore, cum in tua, licet ex quadam, & de testi. eo. c. 1. & ca. cæterum, & c. præterea. de eo, qui eo. con. de illo. Dicebat autem Inn. super hac ru-
3 brica, quòd † quilibet accusare poterat matrimoniū ad plenum diuortium, non tamen quò ad torū, ubi non admittitur nisi maritus, dicebat Guil. eo. titu. in prin. quòd ad accusationem impedimenti matrimonii, quod prouenit solum ex defectu, non ex peccato. ut frigiditatis, arctationis, uēl maleficii, nō admittuntur nisi coniuges, idem in impedimento erroris secundum eum. Sed & in primo casu secundū Inn. qui sunt de consanguinitate coniugum, præferūtur extraneis ut plurimum, hoc placet, sed quòd consanguineis tacentibus non admittātur extranei, hoc displicet, ut scripsi in spe. e. tit. super uersic. repellitur ergo, sed & inter extraneos præferuntur antiquiores & maturiores uicini. 35. q. 6. c. 1. & 2. & infra eo. uidetur. Item tam maritus, quàm uxor accusare possunt
4 infra eo. insuper. Omnes † autem, qui repelluntur ab accusatione, uel qui ad eam admittuntur, & à testimonio repelluntur. & ad illud admittuntur, dūmodo sint aliter idonei ad testimonium reddēdum. Itē
5 no. quòd si fiat † accusatio super fœdere matrimonii puta quia dicatur, esse inter coniuges consanguinitas, uel aliud impedimentum, proceditur li. non cōte. secus, si propter adulterium agatur ad tori separationem, supra, ut li. non conte. c. 1 & c. quoniam. §.
6 portò. Itē in † causa matrimoniali idem potest esse accusator, & testis. 35. q. 6. si duo, & c. episcopus, in synodo, & cap. de parentela, supra de testi. eo. præter ea omnino uide, quod scripsi in spe. eo. tit. super uersic. in causa, & hoc uerum, ubi quæritur de consanguinitate coniugum. ut ibi. & melius; supra de consan. & af. cap. 1. supra de spon. cum in tua, nam tunc etiā consanguineus, & mater potest esse accusator, & testis, infra eo. uidetur. supra de testi. super eo. in fin. sed si non quæreretur de consanguinitate, sed de alio impedimento, scilicet an contraxisset cum ea, tunc licet communiter sint admittendi pater, & mater ad accusationem, & testimonium, tamen in hoc casu si propter potentiam alterius coniugum habetur suspectum testimonium, repellentur à testimonio, sed non ab accusatione, supra de testi. super eo, in princ. & idem uidetur, si dicitur primò cum alio contraxisse, uel uotū emisisse, uel de spirituali cognatione Nam in his si suspectum sit alicuius testimonium, repellam illum, arg. prædi. decr. super eo. In consanguinitate autem est speciale, quòd nunquam debet haberi suspectum testimonium alicuius cōsanguineorum. Inn. in hoc ultimo. Host. contra, infra c. uidetur ut ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 *Cū de matrimonij fœdere agitur reo absēte cōtumaciter, possunt recipi testes, & qui, & ferri sententia, & quando, nu. 4.*
2 *In matrimonio contrahendo potest apponi, & seruari debet pactum de habitando cum sponsa in certo loco, nisi noui quid accidat.*
Nouus casus frangit pactum.
3 *Cum fratre spirituali contractum matrimonium separatur.*
Ad domum denuntiatio non fit, si scitur, ubi sit citandus.
4 *Amici, & affines monendi sunt.*
5 *Epilogus, & suffragium glossarum, num. 6.*
Numerus testium ubi non adijcitur, duo sufficiunt.
Pluralis locutio duorum numero contenta.
Suppletio glossarum, & nu. 8.
Aut, pro &. §. 2.
8 *Laigo canonicus Bononien. decretorum doctor citatur.*
Lite non contestata in causa matrimoniali quando procedi possit.
Bernardi glossatoris additiones allegantur.

CA-

C A P V T I.

1 R
Elatum. C.Cum † agitur
de fœdere matrimonii reo absente contumaciter,
possunt super impedimento matrimonii recipi testes, dummodo legitimi,& ad dicta illorum ferri sententia,& sunt duæ partes.in.1.consultatio.in.2.respon.ibi,cæterum[*Permansit*]& sic cõsumatum præsumitur,supra de spon.ad id, quod [*Exiuit*]
2 quid si pactum fiat † in matrimonio, quòd sponsus semper debeat trahere moram cum sponsa in certo
a loco,& in certa domo?seruãdum ᵃ est pactum: quia in traditione cuiusq; rei potest apponi pactum. C. de pac. con. l. t. multo fortius in tradirione mulieris.& uide,quod super hoc nor. supra de spon. Gemma.& hoc uerum, nisi nouus casus emergeat, propter quem oporteat à pacto recedi, ut per hoc.c.potest poni,exemplum,& ar.supra de excep.pastoralis ff.pro socio,si conuenerit. & duabus.l.seq.& de hoc plenius in sum.de coniu.seruo.§.& an cõsensus,uer. ult.[*Dicitur*]ex parte mulieris,quæ petit matrimoniũ
3 separari.pe.& Abb.[*Leuauit*]& sic est frater † spiritualis sponsæ.propter quod est matrimonium separandum,ut supra de co.spi.per totum[*Quæsitus*]forte et denunciatione facta in ecclesia,supra de clan.despõ, c.fi.Hos.[*Inueniri*]ubi Inueniri potest,quia scitur, ubi est,non mittitur denunciatio ad domum,Vincen.argue ad hoc decre.de cle.nõ resi.ex tuæ[*Quinquennium*] de hoc supra de spon.in præsentia[*Et infra*]quæris.an possis testes recipere,& sententiam ferre.Pe.& Abb.
4 [*Appareant*]sup.audiendi † sunt, non tamen & admittendi sunt ad dicta testiũ audienda, nec recipiẽda ante, quam iuuenis fuerit requisitus, & huic subauditui continuatur,quod sequitur,sed postquam iuuenis &c.Ho.[*Fuerit*]i.fuit,ut præcedit. uel ideò hoc dicit:quia amici,& affines monendi sunt secũdum ea, quæ no.supra ti.1.perlatum,quod forte adhuc factũ non erat nisi semel,& ideò sequitur cum indulgẽtia quia circa maiora periculum uertitur.de hoc supra
5 de con.& af.c.t.de spon.cum in tua.¶ Glo.1.quærit, & soluit.¶ Gl.2.etiam quærit,& soluit. ¶ Vltim.glo. signat contrarium, & soluit.solutioni obiicit, & re-
6 spon.opinionem ponit,& inducit simile. ¶ † *In gl.1. ibi,inter illam in fi.*]uide hanc & sequ.de censi. c.pen.in ũ.glo.[*& ibi,ubi numerus*]sequitur,testium non adiicitur,duo sufficiunt.pluralis enim locutio &c. ¶ *In glo. 2.ibi,ex prouincia*]uide de spon.de illis,super. 1.glo.¶ *In gl.ult.ibi,si quis*]uide de hære.excõicamus,super.1.glo.
7 ar.quod.¶ *In † gl.1.ibi de quot annis*]non uideo,quare se in hoc glo.fatigat[*& in fi.*]de regu.iur. pluralis, lib.6. ¶ *In gl.2.ibi,unaquaque*]ubi de hoc, & tenet hic Gofre. quod ibi Io.& ad id all.Ho.de uoto, quod super.§.fi.
a &.c.se.§.quod aut[*& ibi,potest dici*] secundum ᵃ Laur. ¶ *In glo.ita quod,ibi,aut*)nisi ponatur,aut,p,&.ff. de uerbo,sig.sæpe.uix. n. aut nunquam posset esse notoriũ
b ᵇ hoc impedimentum.Ho.¶ *In gl.ult.ibi,& inueniri*]dixit Tãc.quòd iste impediebat, ne ad eum posset peruenire citatio [*& ibi,si quis suo*] & infra de re.iur.non debet aliquis,lib.6.[*& in fi.*] uel ibi etiam proceditur
8 contra contumacẽ,scire † debes,quòd.d.Laigo cañ. Bon.decretorum doctor,qui paulo ante, quam inciperem audire iura,decesserat,dixerat,quod hic deficiebat additio Bernardi satis longa:sed hæc intẽdit, quod iura, quæ dicuntur,quod lit.non conte.in causa matrimoniali proceditur contra cõtumacem ad testium receptionem,& ad diffinitiuam, locum habent,cum constat de contractu, sed allegatur impedimentum,per quod petitur diuortium,& sic loquatur hic,& ut li.non conte.quoniam.§.porro, & sup. ti.1.perlatum. Si uerò de matrimonio non constat, & is,qui in coniugem petitur,negat contractũ,non procederetur hoc casu propter cõtumaciam rei ad testium receptionem,uel diffinitiuam, & sic loquatur,ut li.non contest.tuæ. ad contextum non posui: quia constat,quòd nõ fuit Ber.cuius additiones originales suas omnes uidi. Item quia in parte secunda continet falsum,cum.§.porrò.generaliter loquatur quando de fœdere matrimonii,uel maritali copula agitur,& ratio ibi,reddita etiam eo casu urget.Item hodie etiam parte non contumace ommittitur contestatio per cle. de uerb.si.sæpe.

ANNOTATIONES.

a ¶Seruandum.Vide Cy.in.l.fi.C. de ec. bo.in.l.ob æs. C.de ac.& obli.&.l.obsides.ff.de testa. & de iureior. ex rescripto.
b Secundum.Vide Io. An.in spe.de do.post diuor.re.§.ii.uer.quid si oir,& per Cy.& doc.in l.1.C. de uxo.mili.
c ¶Notandum.Probat autem hoc. ca. quòd in notorio requiritur partis citatio,de quo uide Io.An.de ele. bonæ, in gloss. de fil. presby. & super gl.& ita,& per ipsum in aucten. de coha.cle. & mu.de iureiurando,ad nostram,el.3.& de re iu. cum olim, & per moder.in cle.pastoralis,de re iudi.

SVMMARIVM.

1 *Accusatio,& testimonium in causa matrimoniali fieri, præsentialiter debent nu.2.quid & in aliis faciendum,ibid.*
Accusatio pro denuntiatione hic. non habet locum in matrimonio contrahendo.
Denuntiatio quare fiat, & qualiter, & ubi habeat locum.
Adminicula legitima quæ hic intelligãtur,addictio,legitima,& num.6.
4 *Epilogus,& suffragium,& additio glossarum,nu.4.5.& 6.*

C A P V T II.

1 A
Nobis. C.Accusatio † & testimonium in causa matrimoniali pœnitentialiter, & non per litteras fieri debent. & in prima parte ponitur quæstio.in secunda responsio ibi ad hoc[*Accusatione*] proprius dicitur denuntiatio, quam accusatio: quia ad hoc debet dirigi accusantis intentio, ut cessent à peccato,nec aliter interest eius. & melius est, quòd fiat in scriptis, supra de restit.in inte ex litteris.in fin. præstatur autem iuramentum de ueritate dicenda. in matrimonio autem contrahendo non habet locum accusatio,sed denunciatio,supra de despõ.imp.
2 ad dissoluendum.Inno.[*Voce propria*]quamuis † iurati,sed solum dictum suum in scriptis porrigũt,quod non sufficit:imò requiritur, quòd præsens præsentẽ accuset.2.qu.8.per totum,&.3.qu.9.per totum,sic& præsentia testis requiritur,supra de coha. cle. tua.C. de fi.instru.apud eloquentissimum: quia iudex habet considerare uocem testis, & mentis trepidationem.ff.de quæstio.de minore.§.2.& ideo mandatur iudici, quod præsentialiter ipsum testem examinet, de consan.c.1.& si alius,quàm iudex causę testem recipit,debet certificare illum,cui dictum testis remittit,quantam fidem ei debeat adhibere, supra de test. in int.constitutus,in fi.de quo dic ut no.in sum.de testi.§. super quibus,uersicu.sed quid si testes, & sequẽ
3 tibus.uel dic[*uoce propria*]i.non † iurati, quia non testimoniis &c. & in talibus iurandum est, ut dicitur supra de test. quot. Host.(*Solam*) sine examinatione, uel sine iuramento, ut præmissum est, ad idem, de spon.præterea.2(*Legitima*)scilicet iuramentum præstitum,& examinatio cum diligentia facta,conueniẽs numerus testium.3.q. 9.testes, supra de testi. quot.& cap.in litteris,&.c.licet ex quadam, supra de consan.

&

4 & affi.tua. Hostien.¶ Gl. 1. ponit duas lect.¶ Gl. 2. no.
5 præsumptionem nō probare &c.¶ *In † gl. 2. ibi. §. item*
dicimus] uide de offi. dele. super quæstionum, super glo.
6 nisi causa.¶ *In † gl. 2. ibi suffragia*] forte fama, secundum
Ala. & Vin. qui allegant eadem iura.

SVMMARIVM.

1 *Consanguinei, & parentes testificari possunt in causa matrimoniali, et quo casu, num. 7. præsumuntur melius scire proximitate, num. 6.*
Facti horum nomine qui contineantur species, uersi, & potes.
Quia pro quòd.
2 *De auditu auditus testimonium in quibus ualeat.*
Tabellio in numero testium est præ cæteris admittendus.
Factum pro præsumptione facti ponitur, ad dicti. sciunt.
Emancipatus filius potest uxorem ducere sine consensu patris
3 *Pater non recipitur testis in causa filij, nec contra, præterquam in casibus, & quibus.*
Matrimonium est contractus; & quæ sint eius specialia, remittit, num. 4.
Quando sit locus huic decretali.
Consanguineos disiungi fauorabile est.
5 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
In adulterij accusatione præfertur maritus.
Patri tunc tempora non currunt.
Nuptiæ consistere quando non possint, in fin. nu. 2. in fi.
In ambiguis pro dotibus respondendum, ibid. & pro matrimonio standum, nu. 7. in fi.
7 *Additio glossarum.*

CAPVT. III.

1 VIdetur. Ca. In † causa matrimoniali super consanguinitate, & cō
tractu testificari possunt cōsanguinei, &
parētes. & tria facit. i. ponit dictum. 2. ibi,
Ideo, ipsius rōnes. 3. ibi, Quia uero, soluit quoddā cō
trarium. & potes sic incipere casum. Petebā quandā
in uxorē, ad probandum contractum contractū in-
ducebam parentes meos, ipsa ad probandam cōsan-
guinitatem inducebat suos, quærebatur, an essent ad
mittendi (*Quod*) aliàs, quia. & tunc expone pro ꝙ. sic.
3. q. 5. quia suspecti (*Parentes*) i. pater, & mater, & su-
periores, ut auus, & proauus. Pe. & Ab. infra de uer.
si. nam & rex [*Sexus*] i. tam mares, quam fœminæ, uel.
i. tam sponsi, quam sponsæ [*Dirimendum*] propter con-
sanguinitatē, uel q̄a aliud matrimoniū prius contra
xerat. Inn. [*Consuetudine*] q. d. hoc ius est consue. appro
batū nō desuetudine abrogatū. 4. di §. leges. Ho. [*Approbatur*] q̄a aut de cōsanguinitate agitur, aut de ꝯctu,
si de parētela ideo &c. Si de ꝯctu, qui melius &c. [*Reci
2 tatione*] & in talibus † ualet testimoniū de auditu audi
ditus, supra de consang. tua, de testi. licet ex quadam
Ho. [*Melius*] & ideo tabellio in numero testiū est præ
cæteris admittendus. ff. de test. dominus. Ho. [*Sciunt*]
i. scire præsumuntur [*Nullum*] hoc non habet locum
in filio emancipato. ff. de ritu nup. filius emancipat⁹.
3 Ho. [*Filij*] fallit † in testamento, de hoc. 2. q. 4. §. 1. qui-
dam alit casus no. in spe. de teste. §. 1. post prin, ubi sa-
tis de hoc [*Contractibus*] aliis. nam & matrimoniū c on
tractus est, ut supra de condi. appo. super eo. Hostiē.
4 (*Prærogatiua*) no. hic Hos. quædam † specialia in matri
moniis, quæ uideas supra ut li. non con. capi. 1. super
gl. 5. (*Fauorabilis*) per hoc loqui uidetur solum, cū agi-
tur de matrimonio coniugendo, uel respicit utrūq;
quia fauorabile est consanguineos disiungi. Vincen.
5 ¶ 1. 2. 4. pe. gl. tractant uacillando, an ad probandum
6 contractum parentes admittātur. ¶ *In † gl. 2 ibi, de tutela*) auunculus, qui tutor est, non præsumitur ignora
re minoris ætatem tam ex officio tutelæ, quam ex
proximitate sanguinis [*& ibi, si filium*] uide de acc. nul
li, super 2. gl. [*& ibi, etiam*] uide de proba, per tuas, sup
gl. 2. [*& ibi, si maritus*] maritus in accusatione adulte-
rij præfertur patri mulieris, & tunc patri non currūt
tempora. ¶ *In gl. 30. ibi l. 2.*) quæ sic dicit, Nuptiæ con-
sistere non possunt, nisi omnes consentiant, & qui
coeunt, & in quorum potestate sunt. ¶ *In gl. ult. ibi, in ambiguis*) infra sequitur, per dotibus respondere me-
7 lius est. ¶ *In † gl. 1. in fi.*) imò dum dicitur infra, & quo
rum est interesse, ita &c. ¶ *In gl. 2. ibi, canonibus*) sumitur
enim lex pro canone, pro consuetudine, per regula
pro ratione, ut no. 1. quæst. 1. uentum, ad fi. (*& in fi.*)
& l. 1, §. fi. ¶ *In gl. ex hoc in fi.*) de hoc. 3. q. 5. in fi. summę
& 14. q. 2. in sum. dicebat Ho. aut sponsus filiæ nobi-
lior, & ditior est ipsa filia, & tūc siue quæratur de cō-
tractu, siue de consanguinitate, suspectum est testi-
monium matris, nam & in gradibus computandis
deierare posset ponendo primum gradum pro secū
do, ut sponsus eum filia remaneret, supra de testi. se-
ries. si est inferior, tunc in utroq; casu admittitur. si
est par, arbitrarium, ut tamen iudex attendat, utrum
mater & filia affectent multum matrimonium, &
tunc repellat: uel eis displiceat, & tunc ueritatem di-
cere cogat, uel indifferenter se habeant, & tunc atte-
ta & considerata qualitate personarum, & dictorū,
& uultus mutatione, ac mentis trepidatione admit-
tat. uel repellat, ut patet in his, quæ no. de despon. im
pu. attestationes, & de testi. in nostra. Item & de ca-
lumnia caueant, infra eo. significante. sed caueat ꝙ
semper in dubio stet pro matrimonio, ut innuit
mens uerborum sequentium

SVMMARIVM.

1 *Inuita desponsata contra matrimonium quando audiatur. nume. 2. & 4.*
Reclamatio contra idem quando & ubi faciendū, & nume. 2. & 4.
Episcopus hic suo officiali, & aliis æquiparatur.
Iudex ordinarius si deficiat ad extraordinarios, & quos recurrendum.
3 *Pubertas per numerum annorum probatur.*
Pupillo non currit præscriptio, & si currat, restituitur, excipitur in causa nuptiarum, ut hic.
Lex & si durum uideatur, seruanda, & ratio, in fin.
4 *Matrimonium ex quibus præsumatur seu ratificetur.*
4 *Epilogus, suffragium, & additio glossarum, nu. 5. & 6.*
Pro facto accipitur aliquando, quod esse potest, iuncta glo.

CAPVT IIII.

1 INsuper. C. Inuita † desponsata
prius ea sponte cognita
contra matrimonium non auditur. & in
prima parte ponitur consultatio, in secū-
da ibi, in hoc itaq;, responsio [*Contraxit*] & eam tradu
xit, ut patet per sequentia [*Cognita*] sine coactione. a-
liàs secus. Inno. quod dic, ut not. supra de spon. cum
locum, &. c. se. & de despon. imp. continebatur Host.
[*Proclamauit*] post fi. 12. anni satis, cum iam fuisset plu
2 ries cognita, ut prædixit [*Sentimus*] ergo † & nos ita sē-
tire oportet supra de re. iu. in causis, infra de hære. ad
abolendam, fatuum est ergo contra hanc decr. glos-
sare, quod tamen quidam præsumpserunt, ut inf. di-
cam. Host. (*Matrimonium*) pro eo, quòd metus in spō-
salibus interuenit. Si enim aliud impedimentū pro-
poneret, audiretur (*Attingēs*) scilicet quò ad sui cōple
mentum, tunc enim reclamandum est per tres dies
ante, uel post. de hoc supra de despon. impu. attesta-
tiones secundùm Hostien. (*Reclamauit*) scilicet coram
episcopo

episcopo, supra de despon. impu. duo, & .ca. de illis, &
c. continebatur, nel coram eius officiali, supra de fri-
gi. cap. 1. & si non potest habere illorum copiam, re-
currat ad presbyterum, & tandem ad uicinos bonæ
famæ, ar. in his, quæ no. de fri. laudabilem, ut tamen
quam cito poterit, coram episcopo ueniat, etiam ei
publicet, ar. supra de ap. si iustus, Infra de sen. excom.
de cætero, in fi. secundum Host. [*Anno*] completo, &
dicit † Hosti. hunc text. expressè contra illos esse, qui
3 dicunt. quòd per numerum annorum non proba-
tus pubertas. de hoc supra de despon impu. c. 2. & c. 3.
sed contra hunc tex. opponitur. certum est, quod nõ
currit præscriptio ei, qui negligens non est. & cui nil
potest imputari. Pupillus autem habet iustã causam
ignorandi ætatem suam, ignorat enim quid uideat.
C. de fal. mo. l. 1. ad fi. ff. de arbi. diem proferre. §. cotã
nec debet sapientum iura tractare. C. de testamento
mi. l. fi. sed nec illi currit temporalis præscriptio, imò
ipso iure seruatur illæsus; & in illis, quæ sibi currunt,
restituitur, C. in qui. cau. in inte. resti. non est necessa.
sancimus. sed & semper debet esse iusta ignorãtia ex-
cusata, infra de ele. ex. mi. apostolicæ, & infra c. fi. nec
tenetur scire iura. ff. de proba. cum de Indebito. §. r.
& infra c. 1. Quare ergo non auditur puella, licet cir-
ca. 12. an. non reclamauit? Respõ. speciale est in hoc
casu matrimoniali propter uitanda pericula anima-
rum, ar. supra ut li. non conte. c. fi. §. 1. & in fauorem
matrimonii, supra c. uidetur. §. fi. sicut & illud, quòd
tales facti puberes habent personam standi in iudi-
cio etiam per procuratorem, de test spo. ex parte. qđ
dic. ut de iudi. c. fi. li. 6. nec currit præscriptio pupillis
nisi demum factis puberibus, uel circa, ut hic pater,
& supra de despon. impu de illis. 1. & . 2. quando iam
sunt plusquam doli capaces, quibus etiam delictum
imputatur, infra de delic. puc. c. 1. & sic non ob. l. supe
rius inductæ, quæ loquuntur in pupillis, maximè nõ
doli capacibus. possunt etiam tales certificari de an-
nis audiendo à parentibus, qui consueuerunt sæpè
hoc referre, Tali die complebit filius tot annos. 22.
q. 5. hoc uidetur. tamen considerata ueritate hoc est
speciale. quòd talibus potius parentum, quam sua ta
citurnitas imputatur. Parẽtes enim melius scire pos-
sunt metam annorum suorum, quã ipsi, prouideant
ergo eis. si uident ipsos dissentire, sicut sæpe faciunt,
ducendo eos coram episcopo dicendo, Domine ta
lis filia mea, uel consanguinea uenit coram uobis. &
reclamat contra sponsalia, quæ contraxerat cum ta-
li, nec possum eã inducere, quòd uelit in ipsum ma-
trimonialiter consentire, finaliter si dicas, quòd hæc
iura iniusta, & quàm dura sint, Respondère possum
tamen reipublicè expedientia, uel ad minus sic scri-
pta. unde & sic oportet illa seruari. ff. qui & à quibus
ma prospexit. 6. q. 3. scriptum Ho. [*Accedente*] sup. non
4 † reclamauit, quod potuit, ut præcedit sed ipsum tra
ducta compleuit tribus diebus post completionem
elapsis, quare contradicere non potuit: imò fuit præ
sumptum matrimonium, etiam si cognita non fuis-
set, quod dic, ut supra de despon. impu. de illis, infra
uide, quod dixi, eo. ti. capit. ult. super uersic. nubilis.
multo minus potest contradicere, ex quo semel etiã
copulę consensit. Præsumitur autem consensisse, ex
quo circa carnis copulam uiolentia non allegatur,
quod dic, ut supra de spon is. qui fidem. secus ergo, si
fuisset inuita cognita, ut ibi no. & proba. 16. qu. 3. pri-
ma, in fi. & . 1. q. 1. constat, Host. [*Ratihabitione*] præsum-
pta ex duobus scilicet ex lapsu temporis, & carnis co
pula, sic supra de spon. ad id quod, de regula. enim ui-
rum licet unum per se sufficeret, ut supra not. Hosti.
5 ¶ † Vlt. glo. arguit, quòd ratihabitio &c. ¶ *In gl. pe. ibi,*
6 *minorem* uide de spon. ad id quod, super gl. 2. ¶ *In* † *fi. 1.*
gl.] ad idem de con. di. 3. peruenit. & iuxta uulgarem
modum loquẽdi, quem habent boni seruientes; qui
dominis aliquid præcipientibus. Respondent, factũ
est. si. ff. de regu. iur. qui actionem habet. tamen hoc
probatum non releuaret. & ideo nec probandũ est,
supra de offi. dele. cum contingat, Ho. ¶ [*In gl. ult. in fi.*]
de hoc tractauit hic Gof. quod uide plenius de regu.
iur. ratihabitionem, lib. 6.

SVMMARIVM.

1 *Accusans propter quæstum, præsertim matrimonium repellitur,*
& peccat num. 2. & ex officio num. 4. & qua alia de causa re-
pellatur, nu. 4.
2 *Lucro præferre debemus maritalem concordiam.*
Calumnia, et corruptio ut probetur, & nu. 3. & quando calumnia
præsumatur, nu. 3.
3 *Dolosus, uel calumniosus nemo præsumitur, & qui potissimum.*
4 *Denunciatio debet esse sine crimine.*
Matrimonium non accusatur nisi ab uxore, à cæteris denuntia-
tur.
Animæ periculum ubi uertitur officium suum debet iudex inter-
ponere etiam non petente, & inuita parte, ut in fi.
6 *Epilogus, & suffragium glossarum, & nu. 9.*
Doli sui quis præmium ferre non permittendus.
7 *Suppletio glossarum.*
Nocumentum alterius ubi est, & utilitas tua est, non repelleris,
secus, si tibi nihil conducat, & supra nu 6.
Quæstus turpis quando præsumatur accusatoris. §. 1.
In matrimonij contractu an gratia conferatur, remittit, uer. mo-
derni.

CAPVT. V.

1 SIgnificante. Ca. Repellitur † accusans ma-
trimonium propter quæstum, & in pri-
ma parte ponitur facti narratio. in secũ-
da causæ commissio. 2. ibi, Cum igitur. dicebat Host.
ad extorquendam pecuniam, ut patet ex facto, ca-
lumniosa accusatio, calumnię probatio, seu euidens
præsumptio, calumniatoris repulsio [*Ipsius*] mulie-
ris, uidens forte maritum multum accensum in ip-
sius amore, secundum Host. [*Extorqueret*] licet in hoc
2 mater † grauiter peccet, si tamen filia esset consen-
tiens, magis diceretur peccare quia temporali lucro
præferre debuit maritalem concordiam C. de instit.
& substit. reprehendenda. C. de condi. inser. l. 2. ff. de
inof. test. l. filia, supra de iureiur. Quintaualis [*Opera*]
quia forte publicatis testibus apparet nil probatum
uel falsi testes, quos inducebat, reuelauerunt hanc
iniquitatem ante testimonium postea enim nõ cre-
deretur eis, supra de testi. sicut [*Pecuniam*] quod forte
3 fecit tractarè per aliquem mediatorem, quod forte
potest probari ad hoc. ff. de proxene. l. 2. & . 3. unde &
sequitur, si est ita. Hostiē. [*Si est ista*] scilicet quod ca-
lumniosè mouerit hanc accusationem, sed quomo
do constabit, de hoc, cum nemo præsumatur do-
losus, uel calumniosus, ff. de proba. quoti. §. qui do-
lo. supra de præsump. c. fi. & mater minus, quàm ex-
traneus, unde & est cæteris præferenda, & sic est con
tra, supra eo. uidetur. So. dic, quòd hoc probabitur
per testes, cum quibus tractatũ habuit, & quos cor-
rumpere conabatur, uel per mediatores, per quos
pecuniam postulabat, ut dictum est supra, uel quia
publicatis attestationibus, per quas nil probaue-
rat, uult alios producere testes, sed non audietur, q̃a
a præsumitur calumnia [a] contra ipsam, ar. supra de do
lo, finem, infra de pœnis, calumniam. Host. [*Ab accusa*
4 *tione*] forte † generale est, ut nullus admittatur ad ac-
cusatio-

tionibus, per quas nihil approbauerat, vult alios ꝓ-
ducere testes: sed non audietur: quia præsumitur ca-
a lumnia[a] contra ipsam, ar. supra de dolo, finem, inf.
de pęnis. calumnia. Host. [*Ab accusatione*) forte gene-
rale ad est, ut nullus admittatur accusationẽ, si con-
stat, ꝙ mala intentione ducitur, uel forte locum ha-
bet tantum in denũciatione, ubi denuntiatio debet
esse sine crimine. 7. qu. 1. in grauibus. Matrimonium
enim propriè non accusatur nisi ab uxore. nam cũ
sit publicum crimen, non admittũtur, nisi quorum
interest. sed denunciari dicitur crimen, in quo ma-
nent, ar. infra cap. proxi. supra de despon. impub. ad
dissoluendum, Inno. [*Repellentes*] etiam ex vestro offi
cio in hoc casu, ubi imminet periculum animæ. ex-
quo constat de calumnia, quamuis etiam nil obiice
ret aduersarius, de excep. exceptionem, uel expresse
consentiret. ff. de postu. quos prætor, supra de elect.
5 cum nobis, Host. ¶ † Glo. 1. ponit duos casus, quibus
&c. ¶ Glo. 2. alle. 1. concor. dat simile, arguit, & tener
6 contrarium. ¶ *In † glo. 1. ibi infundo*] uide de simo. nobis
super gloss. 3. [*& ibi, ita demum*] in pœnali stipulatione
compromissi tacitè intelligitur, ne quis doli sui præ
mium ferat [*& ibi, aut licet*] ibi uxor nocet naturali-
bus, qui succederent in duabus unciis, & sibi nõ pro
7 dest; quia excluditur ab agnatis. ¶ *In † gl. 1. ibi, licet*] ad
idem infra de conces. prębẽ. c. pe. li. 6. sed ibi, sibi pro
dest: quia citius consequitur præbendam, licet nõ il-
lam, in qua nocet [*& ibi pænitentia*] solemnis [*& ibi, se-
quentis*] qnia non iteratur. l. di. quamuis. ¶ *In gl. 2. ibi,
probibentur*] ibi dicitur præsumi turpem quæstum ac-
cusatoris, qui duo iudicia habet contra duos reos, &
ibi de hoc [*& in fi.*] moderni theologi hoc abhorrẽt.
de hoc. 1. q. 1. quicquid inuisibilis, & 12. q. 2. honoran
tur. & de hoc dixi de sacra un. c. uno, circa prin. uersi.
de secunda, & uide qnod dixi de simon. cum in ec-
clesiæ.

ANNOTATIONES.

a Calumniam. An quis eo solo præsumatur calumniari. quòd non probauit, sentit iste, quod sic etiam in matrimoniali causa. ui de Bar. in. l. athletas. §. calumniator. ff. de his, qui no. infa. & in l. 1. ff. ad turpil.

SVMMARIVM.

1 *A matrimonij accusatione qui non repellatur post denunciationẽ nu. 4. 5. 6. 8. 10. 11. 12. 13. 14. 15. & 16. facilius impeditur, quàm soluatur, nu. 2.*
Diuisio decretalis, & eius partes ubi
2 *Bannum quibus modis accipiatur, & quo hic.*
De Edictis uarijs ubi tractetur, & generalia quando habeant locum.
Actio generalis quo casu admittenda, in fin.
4 *Ignorare qui credantur, nu. 5. 6. 11.*
Post termini lapsum qui admittantur ad accusationem, nu. 5. 6. 10, 11. 13.
5 *In annis teneris quis dicatur constitutus,*
6 *Specialibus præmissis, clausula generalis subsequens omnia comprehendit.*
7 *Legitima causa quæ sit ad arbitrium iudicis pertinet, nisi specificetur.*
Arbitrium iudicis committitur quod non specificatur.
8 *Suspicio in teste, & accusatore quæ repellat,*
Accusator impropriè dicitur in matrimonialibus causis
9 *Epilogus, & suffragium, & additio glossarum, nu. 10. 11.*
12 *Ad synodalia statuta astringuntur omnes de diœcesi.*
14 *Tempus si nullum sit præfixum, quando ueniendum.*
Benedictio matrimonialis quando & ubi fiat.
15 *Decretum cum causæ cognitioni interpositum seruandum: aliàs non est decretum.*
Communio quid dicatur.
16 *Sententia an opus sit hic, ut nullus post termini lapsum audiatur.*

CAPVT VI.

1 Vm in tua. C. Repellitur † ab accusatione ma-
trimonii, qui denunciationis tempore ta
cuit, nisi denuncianonem probabiliter
ignorauerit, uel iuret de nouo didicisse, quæ nũc ma
litiosè non obiicit. & primò ponitur quæst. 2. ibi, su-
per quo, distinguens solutio. & secundum mẽbrum
ibi, alioquin, quòd primò soluit, causam interserens.
Secũdo excipit ibi, nisi. exceptionem amplificat ibi,
quia, & causam reddit ibi, Quoniam. & ut dicit glos.
pars huius, de spon. cum in tua, & alias duas ibi addã
[*Post contractum*] non ideò dicit, quia ante cõtractum
2 † facilius auditur. facilius enim impeditur, quã solua
tur, supra de spon. cum in tua, &. c. præterea [*Banna*]. i.
denunciationes. alibi ponitur pro mandato sub pœ
na pecuniaria facto. 16. q. 1. statuimus. Gosr. Erant au
tem banna, quòd scientes impedimentum intra cer
tum tempus deferrent, de clande. despon. c. fi. de ua-
3 riis † edictis uide, quod dixi de except. dilecti, in gl. er
go erat. dicebat autem hic Innocẽ. quod locum ha-
bent generalia edicta, ubicunq; plures admittuntur
ad agendum, uel contradicendum, uel aliquod simi
le, ut in restitutione, in matrimonio, in adoptione,
& in natalibus, supra qui fi. sint le. lator. ff. de adop. nã
ita. C. si. ut se ab hæredi. ab. auct. ibi posita. Et est ra-
tio, quare in talibus proponitur sic generale, quia ne
scitur, quæ certa persona debeat citari, sicut dicitur
de electione actionum. ff. quorum leg. l. 1. §. 2. [*Feruo-
re*] adeò quod † furiosus erat, uel quasi, scilicet factus
4 erat Phreneticus, supra de reg. sicut tenor, &. c. sicut
nobis, supra de succes. ab intesta. c. fi. Ho. [*Exilium*] po
test esse exemplum uerbi præcedentis, ut sic hoc ac-
ciderit ex infirmitate, uel est exemplum per se, & sic
intelligitur de furioso habente dilucida interualla,
qui denunciationis tempore inciderat in furorẽ. C.
de cur. fu. l. penul. 3. q. 9. indicas. 7. q. 1. quamuis triste.
5 Hostien. [*Teneris*] pura † minor. 14. secundum quos-
dam: uel forte sufficit, quòd sit doli capax, infra de
delic. puc. c. 1. quia cuilibet, qui peccare potest, dictũ
est illud, Si peccauerit &c. 2. q. 1. si peccauerit. 24. q. 3.
tam sacerdos. aliàs regulariter nõ admittitur minor
agens, instit. de curato. §. item inuiti, secundum Inn.
6 [*Alia † causa*] quæcunque sit illa. præmissis. n. clausu-
lis specialibus hæc generalis omnia comprehendit.
sic supra de rescrip. sedes, de commo. c. uno. ff. de ne-
go. ge. negocium. ff. si quis cau. sed & si quis. §. quæ-
situm. Hostiẽ. puta excommunicatus erat illo tem-
pore, & sic non fuisset admissus ad accusationẽ, Pe.
7 & Abb. [*Legitima*] ad arbitrium † iudicis, ex quo non
specificatur aliter. s̃. de of. dele. de causis, nec. n. pos-
sunt omnia specificari. ff. de legi. nõ possunt. ff. de ṽ s.
uerbis. l. 4. Hosti. [*Tunc*] s. quando præstant iuramen-
tum tale, nec aliàs sunt suspecti: aliàs cõtra. s̃. de spõ.
cum in tua [*Illos*] à quibus audiuit [*Culpabilis*] no. ꝙ
8 quamuis in causis matrimonialibus testis suspectus
repellatur, & si culpabilis non sit, supra de testi. licet.
non tamen accusator, imò necesse est ad hoc, ut re-
pellatur, ꝙ suspicio ex culpa propria oriatur, ut hic,
& supra eo. significante, secundum Iacobum. Nam
in causis matrimonialibus impropriè dicitur accu-
9 sator, supra de procu. tuæ Ho. ¶ † Gl. 4. obiicit, & sol-
uit. ¶ Antepen. glo. alleg. tres concor. quærit, arguit
pro, & soluit contrarium, finis respondet per quæst.
¶ Penul. gl. inducit duas concor. & elicit unum no.
¶ VI.

¶Vlt. glo. ponit diuersitatem, quærit de ratione ip-
sius, & soluit. Iterũ quærit, arguit pro, & cõtra, ponit
opi. Io. ¶ † *In glo. ante pe. ibi, diffamari*] uide in ca. licet, su-
10 per. 1. glo. ¶ *In gl. ult. ibi, uitin*] uide de resti. spo. sæpe, su-
per glo. pe. [*& ibi, cum quidam, in fi.*] si fundus est per fi-
deicommissum restituendus libertis, quos uolet hæ
res, si antequam prætereat iustum tempus, quo po-
terat hæres eligere, mortui sunt alii liberti, debetur
superstiti [*& ibi, si filius. 2.*] uide de testi. cum uenisset,
super glo. 2. [*& ibi, promisso*] uide de æta. & qua. præte-
rea, super ult. glo. [*& ibi, ab eo*] uide de renun. post trã
slationem, super glo. statim [*& ibi, quod dicimus*] uide d
elec. quia propter, super glo. 1. incontinenti [*& ibi. § ult.*] incipit, sed quod simpliciter, uide de loca. potuit
super. 7. gl. ¶ *In glo. 1. in fi.*] & de testi. cum in tua, & de
11 deci. cum in tua. ¶ *In glo. 2. in fi.*] dixit Hosti. quòd hæc
gl. cadit competentius super uer. existebat. unde ex-
ponit, uel aliàs etiam in præsentia non potuit, ut qa
surdus erat, nec intelligebat, quid ageretur supra de
spon. cum apud: quia nullo modo audiebat. C. qui
tes. fa. pos. discretis. ¶ *In gl. sed quomodo, ibi, impedimentum*]
uel sciebat consanguinitatem, sed non cõprehende-
bat, quod illa impediret matrimonium. ¶ *In gl. & ideò in fi.*] & per hæc iura † arguit Ho. quòd omnes illi, qui
12 sunt de dioec. astringãtur ad statuta synodalia. ¶ *In gl. & ita. ibi. licet*] & de test. præsentium, li. 6. [*& ibi, tua*] &
ibi, hoc tenet Ber. & Ho. præcise. quando fit denũcia
tio ad peccatum corrigendum [*& ibi, dicas,*] secundũ
Ioã. & Vin. [*& ibi, dixi forte*] hoc dixit, quia Io. & Vin.
non posuerunt illud, forte [*& ibi, non prodest*] idẽ Phi.
13 [*& ibi, præiudicat eis*] quin † ipsi, uel alter ipsorum pos-
sint impedimentum deferre. & matrimonium accu
sare [*& in fi.*] quid de illo. qui tacuit, quia alius cõtra-
dicebat, quem postea docet fuisse præuaricatũ, nõ
nocet. ff. de præua. l. 3. Host. aliàs uero, si illum nõ do
ceret præuaricatum, non audiretur, secundum Inn.
etiã illud ignorasset, scilicet alium accusasse, de hoc
infra de accu. de his. ¶ *In gl. pe ibi, eliditur*] tu dic, quòd
iuramentum non elidit hanc præsumptionem, quia
non præstatur hoc super eo, de quo erat præsumptio
scilicet super ignorãtia edicti publicè propositi, sed
super ignorantia impedimenti. ¶ *In glo. ul. ibi termino*]
14 quid si nullum † tempus fuisset præfixum, ueniat tũc
infra modicum tempus. tamen cum quodam tem-
peramento est hoc intelligendum per iura, quæ in-
fra ad hoc alle. glo. secundum Inno. & Hosti. & uide
quod dixi, de ap. cum parati, in glos. forte certum [*& ibi, Io. dixito*] & Vin. [*& ibi, integra*] ad hoc infra de præ
ben. si tibi. Go. dicebat eum admittendum usque ad
diem solemnis benedictionis, quæ debet consuma-
tionem præuenire matrimonii, 30. q. 5. c. 1. & 2. & ca.
sponsus, quod reprehendit Host. dicens cum gloss. &
forte Gof. habuit eundem intellectum secundum il
lorum locorũ consue. ubi in benedictione, uel post
matrimonium contrahitur [*& ibi, admitti*] etiam si in
banno fuerit dictum, quod post terminum non au-
diretur, argu. op. ff. de opti. le. l. mancipiorum, & l. si
a optio. §. fi. secundum Inn. [a] secundum quem, ubi de
15 cretum † cũ causæ cognitione interponitur, est om-
nino seruandum. C. commi. epi. l. ea, quæ, elapso, etiã
tempore à lege constituto, non liceret aliquid pro-
ponere. C. de adul. ob commissa, etiam si lex sit mu-
nicipalis. ff. de decur. ab or. fac. l. fi. ubi uerò decretũ
interponitur sine causæ cognitione, potius censetur
comminatio, quàm diffinitio. C. comm. epi. l. inter-
locutio. & idem Hostien. & uide, quod dixi, de resti.
in integ. c. 2. super glo. non uidetur, & super ulti. glo.
& quod dixi de procur. in nostra, super glo. ulti. uer.
ad hoc dicendum, & cum uer. seq. [*& in fi.*] ad hoc su
16 pra † qui fi. sint le. lator. C. de remis. pi. si eod. C. si ut
se ab hæredita. ab. auct. ibi, posita. Dicunt tamen
quidam sententiam hanc scilicet, quòd nullus dece-
tero contra illud matrimonium audiatur, necessa-
riam esse ad hoc, ut nõ audiatur. C. de ingenuis ma.
diffamari sed ad hoc prodesset sentẽtia: quia & si ma
trimonium non sequitur, post sententiam non audi
retur: secus, si non esset lata sententia, ut dictum est,
secundum Innocen.

ANNOTATDIONES.

a ¶Inno. Vide glo. in c. si tibi absenti, de præben. lib. 6. & ad mate riam faciunt iura de purgatione moræ loquẽtia, de quo in c. mora, de reg. iu. li. 6. & uide glo. post tempus, in c. quia diuer sitatem, de conc. præb. & plene Bar. in l. si insulam. ff. de uer. obliga.

SVMMARIVM.

1 *Continuatio, seu dispositio tituli.*
Diuortia dupliciter fiunt.
2 *De eis ubi tractetur alibi, quàm in hoc titulo.*

De diuortiis. Rub.

1 Viso † qualiter matrimonia coniungantur, & accu-
sentur, uideamus, qualiter dissoluantur, & sic de di-
uor. quæ fiunt quandoq; quò ad uinculum, quan-
doq; quò ad mutuam seruitutem tantum, ut inf. pa
2 tebit. habetur † materia. 28. q. 1. & q. 7. per totum. 33.
quæst. 2. 35. quæst. 6, ab isto, & duobus capitulis sequ.
& q. 9. per totum, congruit Rubricæ, de transla. ca. 2.
& ult. de testi. Albericus, de iureiuran. Quintauallis,
& capitu. sequ. de regula. ueniens, de excess. prælat.
quam sit.

SVMMARIVM.

1 *Consiliatu pro machinata.*
Homicidij non tenetur defendendo commissi.
Glossa olim facta de contextu postea.
2 *Decretali huic quando locus.*
Viri famæ, & malo fortius uitæ parare tenetur uxor.
3 *Cum uxore insidiatrice uitæ an & quando teneatur uir cohabitare.*
Machinata in uirum in quam incidat pœnam, ad dictio. coniugij.
4 *Machinatio sola sine adulterio an dirimat matrimonium postea cum interfectore contractum.*
5 *Epilogus, & additio glossarum, nu. 6.*
Matrimonium quæ crimina dirimant, remiss.

CAPVT I.

1
I qua mulier. Breue est [*Consiliata*] & † sic machinata, supra de eo
qui du. in ma. significasti. Host. [*Illorum*] qui de cõsilio uxoris ipsum uo-
lebant occidere [*Defendendo*] ideò nõ
tenetur, de hom. c. 2. [*Post mortem uxoris*] hæc olim erat glo. Alani. aliàs dici oportebat de-
cre. correctam, & loqui secundum leges, quæ etiam
non tenent. C. de repu. consensu, in auct. de nupt. §.
occasionem, & in auct. ut li. ma. & aui. §. quia uerò.
2 Vin. dicebat † decre. loqui, cum mulier propter adul
terium insidiabatur uiro: quæ enim famæ uiri parce
re tenebatur, multo fortius ipsius uitæ. ff. de adul. si
adulterium. §. si liberto. & hoc dicebat, propter an,
quæ dicebat, quòd hoc casu uir poterat dimittere

uxorem

uxorem[*Insidiatrix*]uitæ mariti:aliàs mediatrix nun-
3 quid † cogetur uir habitare cum uxore,quæ sic insi-
diatur,nec refrenari potest:non puto , ex quo nulla
potest cautione mederi . imò potest eiici , & restitu-
tionem petenti obstabit hæc exceptio, supra de rest.
spo.litteras.§.fi.attamen,quamdiu uiuet, contrahe-
re non poterit,infra capit.proxi.[*Pœnitentia*]sic supra
de eo,qui.co.con.transmissæ,Hosti. [*Coniugi*]scilicet
istius,in quo modo est , si maritus contra eam nelit
excipere,& post mortem sine spe cuiusq; alterius. &
4 dicit Hosti.hoc esse contra opi.Gof. quod sola † ma
chinatio sine adulterio,non dirimat matrimonium
postea cum interfectore contractum.hoc no. de eo
qui du.ca.fi.nam si sola machinatio tollit beneficiũ
huius coniugii,& cuiuslibet alterius,ut hic cõtra de
cre.ultimam. de spon. fortius debet dirimere matri-
monium tam inique cõtractum[*Subiecta*]post mor-
5 tem mariti.Pe.& Abb.¶ † Gloss.2.arguit,ad c.4.iura
signat unum cõtrarium,& ibi remit.finis soluit quæ
6 stionem.¶*In t gl.2.in fi.*]idem.Hosti. qui circa crimi-
na,quæ dirimunt , remittit ad ea,quæ no. in sum.de
matrimoniis.§.qualiter impediatur, uer. sunt & alia
quædam,& sc.& de spon.§.fi.uersi.item decimò.

SVMMARIVM.

1 *Coniuges propter alterius crimen non separantur , excipitur ca-
sus.*
*Ob fornicationem spiritualem an separetur matrimonium etiam
quò ad solutionem debiti,& nu.2.*
2 *Sanctorum,& Apostolicorum interpretationi standum.*
Factum pro conatu ponitur,ad uerb.traxerit.
3 *Additio glossarum.*

CAPVT II.

1 Væsiuit. C.Coniuges † propter al-
terius crimen non separã
tur,nisi spiritualiter fornicentur:& tunc
durat coniugium eis etiam separatis. &
sunt tria dicta.secundum ibi,Verum,tertium ibi , in
uiris[*Crimine*]quodcunq; sit illud. de uitio sodomiti-
co dicam,infra de adul.maritis [*Viri*]i.à uiro com-
misso. multo minus propter proprium,supra capit.
proxi.[*Nisi*]non excipit à dictis,sed dicendis. Inno.
imò à dictis,inquantum dixerat,uel alio crimine(*Fi
dei sua*)sunt, qui dicunt , quòd pro spirituali fornica-
tione non separatur matrimonium nisi quò ad mu-
tuam seruitutem . unde tali sententia non obstante
quò ad solutionem debiti omnino remanent obli-
gati,& præcipue mouentur ex eo, quòd solam cau-
sam fornicationis excepit.& constat,quod loqueba
tur tantum de carnali.Host.dicit hanc op. erroneam
nam dominus non expressit specialiter carnalem ,
sed potius indistinctè locutus est,ut patet Matth.19.
ergo indistinctè debet intelligi. ad hoc supra de pri-
2 uileg.quia circa:& sancti † & apostolici interpretati
sunt,hoc idem intelligendum de spirituali , ut. 28.q.
1.uxor.&.c.se.ad hoc infra eo.de illa,de conuer.con
iug.capit.fin.& eorum interpretationi stari oportet,
ut patet qui fil. sint leg. per uenerabilem. §.rationi-
bus,de cele.mis.cum Marthæ.§. 1. de conuer.coniu.
ex publico,&.c.ex parte. & in fidei fauorem expedit
sic sentire:aliàs timeri posset, quòd infidelis conten
tus de debiti solutione non curaret ad fidem reuer-
ti,& si debito se uideat fraudatum, facilius reuerte-
tur,ut colligi potest,infra eo.gaudemus , secundum
Hosti.(*Infidelitatis*)idem,si ad aliud peccatum, inf.eo.
quanto.quod dic ut ibi.Innocẽ.(*Maleficium*)i.ad cor-
ruptionem fidei, idest idolatriam.T.(*Traxerit*)i.con-
trahere.Innocen.[*Alij*]primo uiuente,supra capitu.
prox.[*In uiris*]supra de spon.ex parte[*Sententiæ*]ponẽ-
3 do,scilicet casum ẽconuerso.¶*In t gl t.ibi,supra e.prox.*
quod dic.ut ibi dixi.¶*In gl.ult.in fi.*]& infra eo. gaude
mus,uersic.si ergo.

SVMMARIVM.

1 *Vxorem uir non potest dimittere sine iudicio ecclesiæ etiam
propter notorium impedimentum,an propter fornicationem,
numer. 3.*
*De matrimonij impedimento etiam sola fama deferente potest
episcopus inquirere,& confessiones coniunctorum,& quorum
nu. 5.*
2 *Episcopus,ergo disertus, & ratio , Ad eius officium quæ perti-
neant circa matrimonium nu. 6.& .12.*
*Talis quis præsumitur esse,qualis esse debet in eo officio,cui præ-
ponitur,nisi euidenter appareat contrarium.*
3 *Suspicio uiolenta comparatur facto.*
*Fornicariam uxorem qui admittit scienter absq; reconciliatione,
puniendus est.*
*Debitum coniugale quibus casibus hic liceat uiro denegare uxo-
ri,etiam excommunicato.*
4 *Vxor superinducta non excommunicanda,nisi discedat à uiro,nisi
sit quieta,uel uocata, ut intersit.*
*Impedientem quemlibet executionem iudicis potest excommuni
care iudex.*
Inter publicum , & manifestum differentia.
Consanguinitas , uel parentela quorum dicatur notoria.
7 *Grauitas quomodo adhibeatur,si eam adhiberi mandetur.*
8 *Epilogus,& suffragium glossarum.nu.9.*
10 *Additio glossarum, & nu.seq.*
Ordo iuris an, & in quibus seruandus in notoriis.
11 *Diuortij sententiæ an & quo casu sit pœna.*
Spoliatus in causa matrimoniali quando sit restituendus.

CAPVT III.

1 Porrò. Casus,Vir non † potest dimit
tere uxorem sine iudicio ec-
clesiæ etiam propter notorium impedi-
mentum coniugii , etiam nemine oppo-
nẽte episcopus potest inquirere 2.ibi,Præterea(*Eam*)
scilicet uxorem[*Cognatam*]idest consanguineam Ho
stiẽ.uel propriè: quia forte fuerat uxor fratris ipsius
uxoris defunctæ,uel forte,& ipsa,& uxor comitis de
functa,fuerant prius uxores duorũ fratrum,& sic al
legabat secundum,uel tertium genus affinitatis, qđ
bene habebat prohibitionem secundum hæc tem-
pora,supra de consan. non debet[*Proponit*] sed non
probauit,nec ad iudicium ecclesiæ super hoc recur
sum habuit, ut sequitur:aliàs iusta est causa petendi
2 diuortium. Hostien.[*Prudentia*]ex quo † episcopus,
ergo discretus,quia talis debet esse,de consan. capit.
t.in fin. nisi propter euidens factum appareat con-
trarium,supra de tempo.or.uel non est Hostiẽ.[*No-
toria*]per publicam famam,aliàs uix posset esse noto
rium. Innocen. Hostien. contra per id,quod sequi-
tur in fi.[*Absq; iudicio*]duas huius iuris causas ponit
3 glo.dixit Hosti.quod † communis est opinio,quod
etiam propter fornicationem non licet uiro relin-
quere uxorem,nisi sententia prius lata. Ipse tamen
dicit,quod quo ad debitum reddendum iam est sen
tentia lata à iudice Iudicum,qui ob causam fornica
tionis ipsam iubet relinqui,ubicunq; est fornicatio,
uel fornicationis suspicio, scilicet uiolenta secũdum
Io.32.q. t.dixit.aliàs,si non reconciliatam sciẽter co-
gnosceret,puniendus est.ea. quæstio.si quis uxorem
&.c.se.quò tamen ad aliam mutuam seruitutem po
test hoc facere , non tamen est necesse. unde secu -
dum

dum Aug. dominus hoc permisit, non lusit. q. 7. ca.
1. & capit. 2. & cap. alias, & capit. sequ. de eo, qui cog.
discretionem, uersic. nam & si. & ideò propter hoc
non est recurrẽdum ad alium iudicem. primò quia
semel concessum est. ff. de condi. insti. quæ sub cond.
§. fin. 28. dist. de his. secundò si contra pronunciaret,
non naleret sententia, ut in præ. capit. de his, & 21. di-
stinct. inferior. quantum ad lucrandum dotem do-
minus nec iubet, nec permittit: quia nec de hoc lo-
quitur, & ideò est ad iudicem recurrendum, de hoc
infra tit. 1. plerumq;. ubi tamen quò ad debitum, &
mutuam seruitutem, etiam ob causam fornicatio-
nis sine auctoritate ecclesię uxor relinquitur, sem p
ecclesia ipsam audiet, donec sibi fuerit de adulterio
facta fides, infra cap. sequ. quia non iudicat de occul
tis, infra de simo. tua. in fi. uir autem aut eam recon-
ciliabit. aut, ex quo de fornicatione certus est, in pa-
ce sustinebit excommunicationis sententiam. infra
de sen. excomm. inquisitioni, de adulte. si uir. dicit ta
men se de hoc spaciosus tractasse in sum. de adulte. §
quæ pœna, uersic. sed nunquid hoc fieri, & se. [*Separa
ri*] debitum uerò denegare debebit, si conscientiam
habebat de parentela. licet pro quacunq; notoria
consanguinitate non deberet uxorem dimittere. iu-
dex tamen, ex quo notorium est, ipsam non restituet
quò ad thorum, infra cap. prox. supra de restit. spol.
4 litteras. Inno. [*Superinductam*] conuictam † uel saltem
citatam ad causam, ut intersit. si. 7, q. 1. præsentium, &
capit. cum, qui. 3. q. 6. hoc quippe. 2, quæ. 1. in primis.
Vincen. [*Astringas*] idem in quolibet alio impedien-
te, supra de offi. delega. capit. 1. Hostien. [*Cognatam*] ex
pone, ut supra [*Seu publica*] dixit Vincen. quid publi-
cum per famam: manifestum per euidentiam [*Quod*]
scilicet parentelam esse manifestam, uel publicam.
Pe. & Abba. [*Primo*] ut frater, & soror [*Secundo*] ut filii
duorum fratrum. hæc autem potest dici notoria:
quia fratres & filii duorum fratrum euidẽter se ostẽ
dunt uicinis. ulterius uerò non sic. ut patet de con-
5 san & affi. non debet. quando ergo † fama est de ali-
quibus. quod primo, vel secundo gradu sibi attinẽt,
& ipsi hoc fatentur, & iurant, potest sine calumnia
tale matrimonium dirimi, & sic nulla alia probatio
recipiatur, & sic potest intelligi. 35. quæstio. 6. si duo.
quod dic. ut no. supra de despon. impu. attestationes
& uide, quod dixi de eo, qui co. con. super eo, super
glos. 1. sed & si sola fama sit de ulterioribus gradibus
episcopus hoc potest ex officio suo inquirere, & co
gere inde testificari eos, qui ueritatem nouerint. 35.
quæst. 6. episcopus in synodo, de testi. co. præterea. su
pra de offi. ord. ca. 1. & 2. quæst. 1. deus omnipotens.
& qui hoc scit, denunciare debet, de co. spi. tua [*Offi-*
6 *cij*] ad quod † pertinet pro matrimonio stare, infra
eod. ex litteris, & colludere uolentibus resistere, de
eo qui co. super eo. & illicitum etiam inuitis coniu-
gibus dirimere, & ueritatem inquirere, supra de spõ.
sicut, & cap. cum in tua. Hostien. (*Grauitate*) præmit-
7 tendo † denunciationem, de qua supra, qui fil. sint
leg. per uenerabilem, uersicu. præterea. & ne de faci-
li notorium repures, quod est occultum, uel econ-
tra, de app. consuluit, infra de rescript. cum contin-
gat, & quod non sit promptus ad matrimonia sepa-
8 randa, supra de testi. licet ex quadam, in fin. ¶ † Glo.
1. arguit, alle. tria iura, & 4. in contrarium, & soluit.
¶ Gloss. 2. reddit duplicem rationem. ¶ Gloss. 3. al-
lega. 3. concor. signat unum contrarium, & soluit.
9 ¶ † *In glo. 1. ibi, proinde, in fi.*) 2. nullæ sunt partes iudicis
10 in confessum. ¶ *In* † *glo. 1. ibi quò ad sententiam*] & cita-
tionem, ut ipse no. de iureiuran. ad nostram. in gloss.
1. aliàs. 2. & de pur. ca. capit. penult. (*& in fi.*) Vincen.
dicebat Hostien. in examinatione non est seruan-
dus ordo iuris. ut in contrariis. nisi id fiat ad caute-
lam, de elect. bonæ. 1. §. contra: uel nisi sit notorium
in una terra & non in alia, ubi quidem dantur. 8. dies
tantum ad probandum, die obiectionis non com-
putato infra de senten. excommun. solet, de except.
pia, lib. 6. In sententia uerò semper seruandus est or-
do iuris, ut hic, & de sen. excomm. sacro, de ap. cum
11 speciali, ff. ad l. Aquil. proinde in fi. ¶ *In gl.* † *2. ibi, pœna
est.*) propriè cum fit propter adulterium: aliàs pro-
priè dicitur sententia (*& in fi.*) fuit gloss. Vincen. & di
cebat Ala. & Vincen. & Hostiẽ. hoc esse perpetuum,
ut restituatur spoliatus, ubi matrimonium est con-
tractum auctoritate ecclesiæ, uel ex postfacto appro
batum: secus, ubi contra interdictum ecclesiæ. ibi
en.m ecclesia neutrum in possessione tuetur. ¶ *In gl.
3. in fin.*] uel hic papa loquitur positiuè: ubi dicit,
quòd si etiam parentela &c. ¶ *In gloss. 4. in fin.*] 1. in fi.
12 ¶ *In* † *glo. & si non esset, ibi, officio suo*] sicut & discordes
bene coniunctos ex officio suo reconciliat, & ad co
habitandum compellit, supra de spõ. ad id quod [*&
ibi, prohibeat*] de iureiur. ad nostram. 2.

SVMMARIVM.

1 *Vxor repellitur petens restitutionem mariti, si notoriè fornicata est, nisi in casu, & quo nu. 4. & 9.*
2 *Credendum non est omni spiritui.*
Præsumptio uiolenta pacificatur certo.
Incestus esse quando dicatur
3 *Fornicatio notoria quæ.*
4 *Restitutio nunquam facienda, ubicunq; est notorium & quid.*
5 *In correlatiuis non fit unum sine reliquo.*
Vir, & uxor correlatiua.
Adulterium coniugum per quam uiam possit concurrere alia de eo uide nu. 8.
6 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 7.*
Negocia sua committenti minori imputatur.
Deiectus dicitur, qui sponte exiens, rediens non admittitur, in fi.
Compensatio fit doli. §. 1.
Mora ultima nocet, ibid. in fi.
8 *Additio glossarum, & nu. 9.*
Adulterium præcedens spoliationem non præiudicat restitutioni secus, si sequatur, & quando compensetur, nu. 9. & supra nu. 4. de eo alia nu. 5.
A possessione est separata causa criminis.
9 *Probatio facit notorium.*

CAPVT IIII.

1 Ignificasti. Casus. Repellitur
† uxor, petens re-
stitutionem mariti, si notoriè fornicata
est. & maritus continuit. Et communis
diuisio. 2. ibi, consultationi [*Suggestum*] nimis fuit cre-
2 dulus. non † enim credendum est omni spiritui. 86.
distinct. si quid. nec licet marito etiam ob hanc cau-
sam illam dimittere, nisi illud sit certum, uel saltim
præsumptio uiolenta sit inde 32. quæstio. 1. dixit. &
ideo iuste excommunicatur secundum Hosti. (*Suo*)
uiri, uel mulieris, & utroq: casu fuit incestus, de con
3 sang. capit. 2. (*Sobole*) ex quo † de sobole constat, non
potest esse non notorium. si in 11. mense à tempore,
quo uir eam dimisit, peperit. in auten. de restit. & ea,
quæ pa. in. 11. mense. §. unum siquidem. col. 4. Hosti.
(*Nec*) sub. ideò (*Postulat*) siue agatur petitorio, siue
4 possessorio, iustè denegatur † ei restitutio, cum adul
terium esset notori. sic quod non poterat inficiari
super terram testimonio gradiente. 28. distinc. prius-
quam. nec est speciale in matrimonio. imò ubicun-
a que est notorium facti actu permanentis, ut hic,
uel

uel fur. nunquam facienda est restitutio. & sic potest
intelligi. ff. de doli except. dolo, & hoc uerum, quan-
do notorium est iudici, uel aliis, & non iudici, sed ꝓ
bationes sunt in promptu; secus, si terminus diffu-
sus & prolixus petatur secundum Innocen. & Host.
supra de resti. spo. literas, uer. præterea [*Viro*] debuit
5 dicere uirum sibi: sed correlatiua sunt, nec fit vnum
sine reliquo. Host. [*Materiam*] per subtractionem ne-
cessariorum, uel per subtractionem debiti [*Recipien-
dam*] quamuis sine iudicio ecclesiæ illam dimiserit.
de hoc, supra c. proxi. & infra de adul. c. penul. in fi.
[*commisisse*] hic venit adulterium uiri per uiam repli-
cationis an uerò per uiam accusationis possint con-
currere, uide quod no. trigesima quæstione sexta nil
6 iniquius. ¶ † Glo. 1. obiicit, & de eo opinionem po-
nit, quā reprobat. quærit, arguit negatiuè: soluit cō-
trarium. iterum quærit, & soluit. ¶ Glo. 2. quærit, &
soluit. ¶ Vlti. glo. signat contrarium, & remittit. ¶ *In*
7 † *glo. 1. ibi, cum mandata*] imputatur domino, qui mino
ri cōmisit negocia sua [*& ibi, cum mulier*] uide de eo,
qui co. consan. discretionem, super glo. 1. [*& ibi. §. in
hac*] pe. est. uide de testi. sicut, super glo. 3. [*& ibi. l. 1.*]
alias. 2. §. si publico. uide de or. co. ca. 2. in glo. penul.
[*& ibi. §. ult.*] incipit, qui ad nundinas. uide hanc, &
se. de resti. spo. olim. 1. & 2. glo. ut scias [*& ibi. §. fine an-
tem*] deiectus dicitur, qui sponte exiens non admit-
titur. ¶ *In glo. ult. ibi. §. sed & si*] si stipulator dolo pro-
missoris, & econtra non steterunt in iudicio, fit cō-
pensatio [*& ibi. §. iudex*] uide de eo, qui co. con. di-
scretionem, super glo. 1. [*& ibi, Marcellus*] uide in de-
cre. dilecti, statim allega. in ulti. gloss. in gloss. prima
[*& ibi, concedebat*] ut not. in capitulo si tu abstines. &
idem Hug. & Bam. [*& ibi, est uerum*] secundum Vin-
cen. T. & Ioan. Idem Goffredus & Phi. [*& ibi, inui-
tam*] Idem, si uolentem [*& ibi, spoliatas*] facit, quod
not. de infan. & lang. capitulo uno, & idem not. de
restitu. spolia. literas, in gloss. 2. & de adul. intellexi-
mus, in gl. 1. & in spe. de spon. §. fi. in uer. 1. & in uer.
ibi se. tractat de expensis, de quibus sequitur in glo.
[*& in fi.*] hoc uerum, quia ultima mora nocet. ff. de
8 peri. & com. rei uen. l. illud. Hosti. ¶ *In* † *glo. 2. ibi, quòd
non*] secundum Ala. etiam Tan. Hostien. Gof. autem
secundum Ioā. no. hic & supra de eo, qui du. in ma.
ex literarum, quòd hęc decr. loquitur de adulterio,
quod secutum est spoliationem, per quod sibi præ-
iudicat mulier spoliata in restitutione consequen-
da: adulterium uerò pręcedens spoliationē sibi non
obstaret: quia separata est causa criminis à possessio
ne. C. de dona. inter ui. & uxo. si maritus, de rest. spo.
item cum quis. ad hoc, supra cap. proximo, uide de
hoc, quod no. de adult. capitulo fina. ¶ *In glo. ulti. ibi,*
9 *prius*] dicit Innocen. quod † ad hoc ut hoc casu re-
plicatio adulterij uiri repellat exceptionē ipsius uiri
de notorio adulterio mulieris, necesse ē adulterium
ipsius etiam esse notorium. dicebat Host. cum gl. ꝙ
non fiet restitutio, donec uiri adulterium sit proba-
tum. & forte eundem intellectum habuit Innocen.
cum per probationem efficiatur notorium, de uer-
bo. signi. cum olim. unde postea submittit, quòd au
diētur probationes mulieris, & fiet restitutio si pro-
batur adulterium uiri. Dicunt autem, quod cum
propter adulterium mulieris uir petit diuortium. &
mulier excipit de adulterio uiri etiam non notorio
audientur utriusque probationes, de adulte. capi-
tulo penultimo, & ulti.

ANNOTATIONES.

8 ¶Notorium. Vide Ioan. And. de fil. presby. constitutus, super
secunda gloss. & in capitulo in literis, de restitu. spolia. & Bar.
de restitu. spolia. in rub. & optime de materia uide in deci. Ro
in l. naturale. §. nihil, ff. de acquir. pos. & uide Ioan. And. in spe.
tæ conclu. 22. & an idem sit in reuocatione attestatorum, uide
de conclu. 22.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonium separatum propter adulterium mulieris reinte-
gratur, si postea fornicetur, & nu. 10. 11.*
Diuisio decretalis. erat olim sub alio titulo, nu 4.
2 *Violentia purgatur etiam paucis diebus, & carnali copula.*
Paucorum numerus saltem duo comprehendit.
3 *In iure, idest coram iudice.*
Confessioni coniugis creditur ad tori separationem.
*De uxoris alimentis ubi scribatur, & an pro eis bona mariti sint
obligata.*
Furtim. idest clam, in fi.
4 *Clandestinum matrimonium multis dicitur modis.*
5 *A correctione non appellatur, & quando dicatur correctio, iun-
cto contextu.*
Compensatio mutua fit adulterij.
6 *Debitum coniugale reddere quo casu alterum coniugum alteri
hic episcopus.*
7 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 8.*
Necessitas excusat duobus casibus hic.
*Rei iudicatæ exceptionem iniquissimam proficere ei, contra quē
iudicatum est. §. 1. excipitur in fin. & nu. 11.*
9 *Additio gl. ßarum, & nu. 10.*
Confessio an & quando reuocari possit.
10 *Super adulteria lata sententia an & quando transeat in rem iu-
dicatam, & num. 11.*

CAPVT III.

1 EX literis. Casus. Matrimonium
† separatum propter a-
dulterium mulieris reintegratur, si uir
postea fornicetur. Communis diuisio.
2. ibi, Vnde fraternitati. Consultatio narrat quinq;
1. allegationem uiri de ui, & metu 2. ibi. Tandē. ac-
cusationem adulterii, & mulieris confessionem, &
excusationem. 3. ibi, Cumque, iudicis monitionem,
cui mulier non parebat. 4. ibi. Sane, sententiam, uel
ordinationem iudicis. 5. ibi, Memoratus, uiri contra
ctum, & ipsius appellationem [*Qui*] uir & uxor [*Pau
cis*] licet † paucis, purgata tamen esset turpitudo uio
lentiæ, supra de spon. ad id quod, & capitulo consul
tationi, cum si. & iste numerus saltem duos dies cō-
prehendit. 4. quæstione tertia, ubi numerus. quod
sufficit, si erant ætatis legitimæ, maximè si in carnis
copula concordauerunt, supra titulo primo, in sup.
[*& infra*] forte hic deciditur, quòd propter causam
3 expressam, supra glo. proxi. non fuit auditus [*In* † *iu-
re*] i. coram iudice, quod fieri debet, quod dic, ut su-
pra capitulo porrò. Hostien. [*Confiteri*] cui creditur
in hoc casu, cum agatur ad tori, nō ad uinculi sepa-
rationem, de hoc de eo, qui eo. con. super eo. Est &
alia inter hæc, differentia, quæ patet, supra ut lit. non
contesta. capitulo primo [*Necessarijs*] de alimentis
uxoris satis no. in spe. qui fi. sint leg. uersi. nunc dica-
mus. & an bona mariti sibi sint pro alimentis obli-
gata, sicut pro dote, in spe. de dona. inter ui. & uxo.
§. 2. uer. sed nunquid bona [*Prouidere*] quærit excu-
sationem peccati. sic supra de cōsue. quanto [*Ad sug-
gestionem*] & falsò, Innocen. [*Asserebat*] more mulie-
bri, vel more surdi. Mat. 7. Goffre. Hostien. [*Iniunxe-
ris*] non sententiando, sed consulendo. Innocen. [*In-
uicem*] quia nec diuortium fieri poterat nisi quò ad
torum [*Furtim*] idest clam, Goffre. uel idest sine tua
4 conscientia. multis † enim modis dicitur matrimo-

plum clandestinum, ut not. de clande. despon. capitulo finali, Hostië. & ideò ponebatur olim hæc decre. in illo titulo, ut patet in secunda compila. [*Factum*] utrum. s. dictus uir contraxisset cum alia [*Explicans*] scilicet quòd cum secunda cõtraxerat [*Appellasse*] cui † appellationi non fuit deferendum, cum
5 à correctione non appelletur, de offi. or. licet. & ea. capitulo secundo, Hostien. [*Si res ita*] omnia superiora respicit, de rescriptis olim [*Redire*] argumentum contra supra capitulo proximo. Solutio cum per ipsorum confessionem constet de adulterio utriusque, mutua fiat compensatio, supra capitulo proximo, in fina. & sic concor. secundum Innocentium & Hostien. [*Compellat*] Ioannes. trigesimo, quæstione prima, nosce, in fine. ultima glossa, & trigesimatertia quæstione quinta, quod deo pari, in glossa secunda, allegat. hanc decreta. ad probandum, quòd
6 † si uir, & uxor promiserunt perpetuam continentiam, & alter fornicetur, licet reliquus debitum petere non posit: episcopus tamen illum ad id coget. sed ista decreta hoc non probat. vide quod plene scripsi, de conuersio. coniu. dudum, super uersi.
7 castitatem. ¶ Glossa prima signat contrarium. ¶ Glo. secunda quærit, & aliam quæstionem infert, quam soluit per. l. cui respondet, ponit opinionem, & soluit. ¶ Vltima gloss. quærit, arguit pro, & contra, soluit, ponit opi. Hug. quam reprobat in fi. no.
8 & remittit, & signat contrarium. ¶ *In † glossa prima, ibi l. ulti.*] excusatur pater, qui ex necessitate uictus distrahit filium [*& ibi, sed si post*] non committit ingratitudinem filia, quæ post uigesimũquintũ annum innupta peccat in corpus suum. ¶ *In glo. ult. ibi, quod fauore*] uide de mu. petitio. capitulo secũdò, super glo. secunda [*& ibi, sed hodie*] uide de conuer. coniuga. gaudemus, in secunda gloss. [*& ibi, euidenter*] sequitur, iniquissimum est proficere rei iudica. exceptionem ei, contra quem iudicatum est [*& ibi. §. ultimo*] uide de deci. ex transmissa, super prima glossa [*& ibi, non fraudantur*] uide de collusi. capitulo tertio, super ultima glossa (*& ibi, condemnatus*) prodest in hoc ut contra quem licet tunc insolidum agi non posset, ut le. Paulus (*& ibi, nec enim*) uide de adulte. capi
9 tulo finali, super prima glossa. ¶ *In † glo. t. ibi, itane*) & de hoc, infra de fur. capitulo tertio, & Hostien. remittit ad summam, de furtis. §. primo, uersi. sed quæritur quare (*& in fi.*) soluentibi. ¶ *In glo. 2. ibi, uideatur*) dic quòd forte sic, primò propter periculum animæ utriusque, quod in talibus imminet, de po. stu. bonæ, prim. secundò propter fauorem matrimonij, supra titulo proximo, uidetur, in fi. tertiò propter timorem collusionis, infra de coll. dete. audiuimus. Goffr. & Hostien. (*& ibi, per tormentum*) alias sponte in iure facta, etiam super crimine præiudicat ff. de eu. & exi. re. si confessus, de cle. per Inquisitionem, de conces. præ. capitulo secundo (*& ibi, reuocari*) ut sic æquiparetur causa matrimonialis causa liberali. C. de liberis. causa. le. interrogatam, secundum Vincencium, sed hic non erat causa de fœdere matrimonij (*& in fine*) imò posset, trigesimaquarta quæstione secunda, in lectum. uel sine calumnia hoc potest intelligi sic, scilicet quòd episcopus traxit mulierem ad patrem, & ibi fecit primam confessionem, & tunc episcopus admonuit illam, ut hic dicitur, & hoc casu si acquieuisset, bene poterat reuocari, sed ipsa hoc amplius manifestabat. Sed huic intellectui contradicit textus, Publicè. sed illud dicitur, quia coram episcopo, & socijs hoc fiebat, licet accusatore absente. vel dic, quòd adhuc non erat scripta confessio, & ideo statim, idest antequam contrarius actus interueniat, locus est reuocationi secundum ea, quæ no. de elec. quia propter, super uersi. mox. Hostiensis facit ad no. de iureiuran. cum in positionibus, in glossa, ut unum, li-
10 bro sexto. ¶ *In † glossa. tertia, ibi, uidetur*) contrarium uidetur ex illo uerbo, scilicet priuatim. nam si fuisset sententia, non fecisset id priuatim, sed publicè. & fuit quædam industrialis prouisio, vt uerum probaret, an ex collusione id factum esset. Goffre. Hostien. (*& ibi, sententia*) ita quòd ipsius sententiæ deinceps non obstabit exceptio, secundum Hostien. Dicit enim hoc casu potiora mulieris iura. Nam pro ipsa facit uinculum matrimoniale, quod nunquam fuit ruptum, ut not. supra capitulo secundo, ius naturale, à quo firmatur, insti. de iure natura. circa princip. quod semper stabile permanet eodem titulo. §. sed naturalia, & C. de uc. in. enu. lege secunda. §. sed quia auctor ipsius. quod dic, vt supra de frigi. capitulo finali, cõtinentiæ piculũ, sup. de co. q co. cõsan. Iordanæ, & q fi. legi. perlatum. Apostolũ præceptum, contra quod nulla debet obstare exceptio regulariter, de coniug. lepro. quoniam. Pro uiro facit adulterium à muliere commissum, sed deletur exceptio propter mariti adulterium, supra capitulo proximo, in fine. exceptio rei iudicatæ, quæ cum de iure ciuili sit, non est mirum, si ab alijs tanquam fortioribus eneruetur. imò nec sentẽtia lata propter adulterium transi in rem iudicatam, donec separata propter aduterium ingressa sit monasterium, & professa. cum prius maritus eam reconciliare possit inuitam, ut no. in glossa sequenti, quod non posset, si in rem iudicatam trãsiret. danda est igitur pro muliere sententia, cuius iura sunt potiora. C. de edic. diui. Adri. tol. lege finali, de post. præla. bonæ secund. ad finẽ. de his plenè in summa, eodem titu-
11 lo. §. quot modis, sub. §. generaliter. ¶ *In † glossa ultima ibi, condemnatus*) prodest in hoc, ut contra quemlibet tunc insolidum agi non posit [b]. Goffred. (*& ibi, ut Lauren. dixit*) sequens Pet. Hisp. Idem hic Vincen. & Goffre. Phi. Idem Hostien. donec religionem ingrediatur, & professa sit. placet Bartho. in domini. trigesimaquarta. unde dixit Goffre. supra de co, qui du. in matri. ex literarum, quòd lata sententia super crimine nocens innocentem nõ poterit de mona. reuocare, alle. decre. ultimam, de conuer. coniug. arguendo de spirituali fornicatione ad carnalem. dicit etiam ibi, quod ante sententiam etiam innocens ingredi non posset. intelligit cap. Agathosa, quando super fornicatione est lata sententia, aut quando is, qui reuocat, agit petitorio: quia repellitur prætextu adulterij: secus, si agat restitutorio: quia tunc non repelletur obiectu criminis, de restitutio. spoliatorum, item cum quis. C. de donationibus inter uirum, & uxorem, si maritus. ad decre. supra proximam respondebat, ut ibi dixi super glossa secunda (*& ibi, ubi de hoc*) & trigesimasecunda quæstione. 7. Apostolus, & uigesimaseptima quæstione secunda, Agathosa (*& in fi.*) dic ut infra de regu. iur. factum legitimè, libro sexto.

ANNOTATIONES.

a ¶Bona est ibi uide Ioan. And. d. Cy. Bal. & distin. Bar. de Sali. in le. quòd io oxo. C. de ngo. gestis. & Barto. post Di. in le. si cum dotem. §. sio autem. ff. so. matri.

b ¶Possit. Ea ui sententiæ. primæua enim actione potest, & ibi uide Barto. in l. Paulus, alleg. glo.

SVMMARIVM.

1 *Vxor à uiro lapso in hæresim si diuertat, quando redire compellatur ad eum. Quid si ob aliud eius diuerterit mortale peccatum,*

tum num. 2.

Diuortij sententia non obstat ei, pro quo lata est: sed ei, contra quem, & num. 3. distinguitur, & quando transeat in rem iudica. num. 3.

3 *Inter fornicationem spiritualem, & carnalem quæ differentia.*

Reconciliatio coniugum excluditur & quomodo, in fine.

4 *Epilogus, & additio glossarum. num. 5.*

C A P V T VI.

1 DE illa. Casus. Si † uxor à uiro lapso in hæresim propria auctoritate diuertit, ad eum reuersum redire compellitur: secus, si per iudicium ecclesiæ fuerat separata. secunda ibi, Si uerò. hæc decreta. loquitur de his, quorum alter ad hæresim labitur. Idem credo de duobus, quorum alter conuertitur [*Declinauit*] q̃siuisti, si marito reconciliato cogenda sit, ut ei cohabitaret. Hostiens. [*Maximè*] benè maximat secundum Hostiensem: quia idem est, si alia intentione discessit [*Nullatenus*] argumen. supra capitulo pro ximo. Solutio. ideò uir † compellitur eam recipere:
2 quia post sententiam uir commisit adulterium. unde sententia non debet sibi prodesse, cum quasi fecerit contra eam. at hic conuersus post latam pro se sententiam nihil fecit contra ipsam. uel in contrario nulla fuit lata sententia, sed tantum continentia indicta. aliàs idem esset ibi, quod hic. Quid si latum fuit diuortium ideò, quia ipsum trahebat ad homicidium, uel latrocinium, uel aliud mortale ab hæresi? Dicunt quidam, quod idem, quod in hæresi: quia nullam, uel uilem causam inuenies, quare non idem sit in omnibus. Alii dicunt, quòd pro aliis criminibus nunquam ferenda est sententia separationis perpetuæ, sed tantum donec pœnituerit. In hæresi uerò hoc conceditur propter periculum fidei, & sic diuersimodè intelligunt, infra capitulo primo, & uigesimaoctaua, quæstione prima, idola-
a tria: sed dictum in princip. gloss. plus placet Innoc.[a] uide quod dixi, de conuer. coniuga. ad apostolicam, super prima glossa. Dicit etiam, quod licet de iuris rigore post absolutionem non debeat cogi redire, & quod benè semel diffinitum est, non debeat retractari, sexta quæstione quarta, quod semel: tamen iudex ex officio suo adulterantem post sententiam coget redire ad adulteram, argumen. de iureiurand. tua nos, & capitulo quemadmodum, & supra capitulo proximo, nec facit iudex contra sententiam. Sententia enim fuit talis, quia absolutus fuit reus ab impetitione mulieris. unde tunc in hoc casu faceret contra sententiam, si mulieri iterum petenti uirum fieret ipsius restitutio nib. at ubi uir, pro quo lata est sententia, repetit mulierem non fit contra sententiam. imò esset iniquum. si sententia prodesset ei, contra quem est lata, ff. de exceptione rei iudicatæ, euidenter. Si uerò uiro accusante uxorem adulteram feratur sententia diuortii, tunc quia uir accusans non potest absolui, locum habet hæc decreta. Cautè tamen & prudenter ageret iudex, si hoc casu sic pronunciaret, sententiam diuortij inter uos ferimus propter adulterium mulieris, quamdiu uiro accusatori iustè placuerit secundum Innocen. Hostien. uerò remitt. ad ea, quæ not. su-
3 pra capitulo proximo [*Compellendam*] uoluit † dicere Hostiens. differentiam esse inter spiritualem fornicationem, & carnalem, de qua quo ad ipsarum compensationem, not. hic Goffred. & utriusque dictum posui, supra de conuersatione coniugato. capitulo finali, super glossa secunda. Dicebat etiam hic talem inter illas differentiam esse, quia si propter spiritualem fornicationem coniunx dimittat coniugem, licet non sit lata sententia, non coget ecclesia fidelem adhærere infideli, argumento uigesimaoctaua. quæstione prima, si infidelis. sed in carnali distinctione cogitur secundum quosdam, sed remittit, supra capitulo porrò. Reconciliato uerò ad fidem omnino cogitur adhærere, ut hic infra capitulo proximo, in fine. si autem per ecclesiam sit latum diuortium, in spirituali non cogitur redire ad reconciliatum, si uult religionem intrare: aliàs cogitur, in princip. decreta. fina. de conuers. coniugato. in carnali semper cogitur, nisi fuerit professa. debet enim episcopus monere maritum, ut recipiat uxorem. si non uult, tradet illam mona. ad pœnitentiam peragendam, re autem integra, idest ante ipsius professionem, maritus illam educere poterit: post professionem non poterit, per decreta. gaudemus, de conuer. coniuga. & ibi, dixit super uer. collocare. ad hoc eodem titu. ex publico, ff. de opt. lega. mancipiorum. dicit ergo Hostiens. ex prædictis patere duo requiri, ut sententia diuortii lata propter adulterium mulieris transeat in rem iudicatam, scilicet quod sit lata, & quòd per modum prædictum mulier sit professa. nec primum solum sufficit, nec secundum solum uiro in seculo remanente, & illam repetente, nisi & ipse adulteratus esset, de conuer. coniugatorum, ueniens, & dixi, eodem titulo, ex parte, primo, uel dic, quod quò ad uirum, pro quo lata est, transit in rem iudicatam, nisi intra decem dies mulier appellauerit
b quò ad mulierem[b], contra quam lata est, non transit, ff. de exceptio. rei iudica. euidenter. reconciliatio tamen excluditur per sententiam, & professionem simul iunctas, & imputet sibi uir, qui ante professionem reconciliare noluit, supra de officio delega-
4 ri, eum super. ¶ Glossa † prima dat simile. ¶ Glossa secunda reddit rationem. ¶ Vltima gloss. signat con-
5 trarium, ibi remittit, & soluit. ¶ *In † glossa secunda, ibi, quòd autem*] & l. d. ferrum. ¶ *In glossa ultima, ibi, standum est*] unde dicit Ala. hic uetus correctum per illud nouum. Philipp. dixit illud intelligendum secundum hanc distinctionem [*& in fine*] hoc adde, quod ibi no. ubi etiam posui quoddam dictum Goffred. hic not. & Hostien.

A N N O T A T I O N E S.

a ¶ Innoc. Et idem ipse not. supra eo. quæ sunt in gl. idem, si aliud, & idem glo. fi. in c. Idolatria.

b ¶ Mulierem. Idest quò ad repellendum uirum illam petentem. & uide supra c. proxi. io glo. ita, & super glo. fi.

S V M M A R I V M.

1 *Coniugale uinculum non dissoluitur altero fidelium coniugum in hæresim lapso, & nu. 8. Conuerso uerò infideli ad fidem, quando sit idem, & numero 2. & 4. 10. & 11. an opus sit termino.*

2 *Consulere sedem apostolicam super dubitabilibus commendabile. eiusdem se supponere correctioni, uel approbationi idem.*

3 *Relictus hic quis, & quæ dicatur.*

Discedere dicitur in infidelitate remanens.

4 *Ob infidelitatem soluitur uinculum inter consanguineos, & affines.*

5 *Matrimonium fidelium fortius matrimonio infidelium, & ratio, & difficilius soluitur illud, quàm hoc. an sit ratum inter hæreticos, fuerunt tamen baptizati ab hæreticis, num. 7. claudicat quandoque, num. 8. & 10.*

Baptismus est primum fidei sacramentum, & eius uis, præsertim

In matrimonio, num. 6, nunquam perditur, ibid.
Ratum pro indissolubili,
6 *Mors & matrimonium, & omnia alia soluit, & quando matri-*
monium sit inseparabile, num. 7.
7 *Præpositio, pro. auget.*
8 *Iure suo quis priuatur sine culpa sua, nu. 10. §. 1.*
Quæstio una soluitur per aliam.
9 *Epilogus, & suppletio glossarum, num. 10.*
11 *Bigamus non est conuersus ad fidem retinens coniugem, quam an*
te eam habebat.

CAPVT VII.

1 Vanto. Casus. Vinculum † coniuga
le non dissoluitur altero fi-
delium coniugum in hæresim lapso: sed
si unus infidelium coniugum conuerta
tur ad fidem. & alter nolit sibi cohabitare, uel non si
ne dei blasphemia, uel peccato mortali, soluitur cō-
iugium, & conuersus cōtrahere poterit. Et commu
nis diuisio. 2, ibi, Nos igitur, quæ distinguit, & secun-
dum membrum prosequitur, ibi, Si uero, rationem
diuersitatis ponens ibi, Nam & si, obstaculū soluens
ibi, Nec ob. subdēs duplicem rationis effectum ibi,
Per hanc [*Transeunte*] melius diceret, Cadente, uel La
bente, ut patet in inferioribus, Hostien. [*Per tuas*] O
tu Hugo. Ferrar. episcope, de quo dixit, supra quāto
te nouimus. Commendabatur tamen in an. quia
2 † super dubitabilibus sedem apo. consuluit. & quia
sententiam, quam docuerat, per ipsam sedem corri
gi uult, uel approbari sicut Ioachim. de sum. Trini-
ta. capitulo secundo in fine, secundum Hostien [*Di-
stinguimus*] ad dandam pleniorem doctrinam. sic, su-
pra de sac. unc. c. uno, in princ. Hostien. [*Altero*] con-
iugum. qui remanet in infidelitate [*Nullo modo*] uo-
lente habitare, quod est infra. Vel repete. Volēte co-
3 habitare, sed non sine &c. [*Relinquitur*] in † fide, idest
is, qui conuersus est, qui ideo dicitur relictus: quia p
rectorem. imo per rectum iter, siue callem incedit.
unde is, qui in fidelitate remanet, cum ipsum sequi
deberet. dicitur eum relinquere & hoc respectu, &
is, qui fidelis efficitur, uel fidelis remansit, dicitur re-
linqui, attenta hac ratione, sicut si duo deberent ire
Romam. itinerans uersus occidentem diceretur al-
terum relinquere, qui rectè itineraret uersus orien-
tem [*In hoc casu*] scilicet cum alter infidelium cōuer-
titur [*Apostolus*] prima ad Corinth. 7. [*Discedit*] patet,
quòd in infidelitate remanens dicitur discedere, ut
supra dictum est [*Frater*] idest quilibet Christianus.
11. quæstione tertia, ad mensam. Pet. & Abba. [*Serui-
4 tuti*] alicuius † uinculi filialis, fraterni sororij, seruilis
uxorij. debet etiam potius sequi patrem patrum, spō
sum sponsorum, & dominum dominorum. 11, quæ
stione tertia, non semper, & capitulo Iulianus. secun
dum Hos. Et repete, in hoc casu intelligimus [*Solui*]
etiam si quæratur de uno fideli lapso quo ad mutuā
seruitutem, si tamen confitetur hæresim, uel de ipsa
conuincitur: aliàs contra. 6. quæstione prima, §. ue-
rum. Soluit ergo inter fideles ius mutuæ seruitutis:
inter infideles ipsum uinculum. Hostien. [*Verum*] in-
5 fra capitulo proximo [*Verum † & ratum*] ergo fortius,
& sic difficilius soluitur, de transla. capitulo secun-
do. Baptismus, n. primum fidei sacramentum est fir-
mum & stabile fundamentum, quo posito, quod se
mel habitum nunquam amittitur, ut hic, & de con-
secra. distinctione quarta, sicut, & aliorum sacramē
torum superposita ædificatio firma est, secundum
Goffred. & quasi inseparabiliter conglutinata ei ad-
hæret. & ideo indissolubile est hoc matrimonium
superædificatum, sicut & ipsum fundamentum. hoc
tamen fundamento deficiente, & si uerum sit ædifi-
cium, est tamen debilius, prima quæstione prima, cū
Paulus. & ideo primum non soluitur nisi per mor-
tem, quæ omnia soluit. secundum uerò dissoluitur,
secundum Hostien. & dic [*Ratum*] idest indissolubi-
le, secundum Innocen. [*Existit*] si quis diceret, unde
procedit hæc ratificatio? Respondet: quia sacramen-
6 tum &c. & hoc intendit, quòd † baptismus receptus
nunquam perditur propter characterē impressum.
intantum ratum facit sacramentum coniugii, ut ip-
sum inter coniuges perduret durāte illo, scilicet ba-
a ptismi sacramento, secundum Pet.ª & Abba. uel secū
dum Hostien. idest coniugii. idest quamdiu coniu-
ges uiuunt: quia nec ultra est matrimonium. Mors
enim ipsum, sicut & omnia alia soluit, in aucten. de
nup. §. deinceps, colla. quarta, de secundis nup. capi-
tulo penultimo, & ultimo [*Perduret*] idest perfectè
& inseparabiliter duret, uel durabiliter perseueret. &
7 sic † præpositio auget. quod dic, ut sup. de consuetu.
capitulo tertio. & hoc intelligas post consumatio-
nem, ne sit contra, supra de conuer. coniuga. ex pu-
blico: sed quid de his, qui fiunt hæretici, fuerunt ta-
men baptizati, licet ab hæreticis, & postea contra-
hunt, nunquid ostenditur ædificatio sacramenti ma
trimonii ratum matrimonium inter tales? Solutio.
aut fuerunt baptizati in forma ecclesiæ, & sic ratum
est matrimonium inter tales contractum. facit de
hære. decreuit, libro sexto, aut non fuit seruata for-
ma, & tunc iure infidelium omnino censentur. nec
potuit ratum esse matrimonium, cum baptismi nō
recipiunt sacramentum, secundum Innoc. de sum-
ma Trinitate, capitulo primo, §. sacramentum, de
scismati. capitulo primo, & facit ad id, quod scrip-
si, de condi. appo. capitulo finali, super prima glossa
[*Obycitur*] seu obiici posset, & ideo præcedit, forsan,
8 secundum Hostien. [*Incidatur*] uel † qualiter cunque
impotens reddatur per canoni quā allega. gloss. ad
idem, supra de frigidi. ex literis, de iureiuran. quem-
modum, & §. quod si. [*Responsionem*] qua diximus,
quòd altero fidelium in hæresim lapso relictus non
potest contrahere. Hostien. ut hac occasione relicti
contraherent, & ab ipsa hæresi post contractum cō-
iugium resilirent, & ad alia uota forte sibi magis
grata transirent [*Ipsa*] hæresi [*Coniugibus*] remanenti-
bus in fide [*Per hanc*] sic soluitur una quæstio per a-
9 liam, de frigidita. fraternitatis, §. per hoc. ¶ [*Glo. † scili-
cet qui*] repeti posset per quatuor quæstiones. ¶ Vlti-
ma glossa ponit opinionem Lau. quam reprobat.
10 ¶ [*In † gloss. secunda, in fine*] Ioann. ibi, dixerat, quòd si u-
xor in fide relicta contraheret, non redderetur uiro
ad fidem reuertenti. ¶ [*In gloss. scilicet, qui conuertitur, ibi,
matrimonium*] claudicat tamen quò ad effectum red-
dendi debiti ab illo, qui non potest exigere, de con-
uer. coniuga. quidam, de eo, qui cog. con. transmis-
sæ. & quia quandoque tenetur unus ad matrimo-
nium, & non alter, de eo, qui du. in ma. capitulo pri-
mo, de desponsa. impu. continebatur, & capitulo de
illis, Hostien. Goffred. [*& ibi, infra capitulo proximo*] ubi
11 hoc tenet Vincen. [*& ibi, habitare*] & rutum † esset se-
cundum Hostien. quòd iudex assignaret terminum
infideli, argumen. qui filii sint legiti. lator, de con-
uer. coniuga. ex publico [*& ibi, §. penult.*] & est simili.
infra de præbend. si tibi, primo, libro sexto [*& in fine*]
uir tamen non est bigamus: quia non diuisit carnē
in plures, secundum Vincen. Tan. & Goffred. ¶ [*In
gloss. magis, ibi, si refugiemus*] & de electio. quorundam,
libro sexto. ¶ [*In glossa ultima, ibi, Lau. dixit*] hoc placet
Philip. Iaco. de Albe. & Abbati, ut uitetur correctio.
Idem Innocen. alternatiuè tamen, uide quod dixi,
supra c. proxi. in ulti. gloss.

A N-

ANNOTATIONES.

a ¶Pet. Contra, quia baptismus durat etiam post mortem, & tamen matrimonium morte soluitur, ut not. glo. 32.q.7.c.licet, & ideò uidetur melior expositio sequens.

SVMMARIVM.

1 *Pagani ad fidem conuersi, quam possint iam ductam retinere uxorem, uel dimittere, & contrahere, nu. 2. 5. 10. & 15.*
Arctantur l. canonica. & imperiali, & quando, num. 19.
2 *Vir infidelis sanctificatur per uxorem fidelem, & è contrario.*
3 *Inter infideles quando contra deum contrahatur coniugium, & separari queat.*
Eos ligat diuina constitutio, canonica etiam & imperialis, quando, num. 19.
Præsertim, pro maximè.
4 *Propter fidei fauorem pœnæ restringuntur, & priuilegia dilatantur.*
Dotis priuilegium ob id etiam competit.
5 *Per baptismum coniugia directè non soluuntur, licèt quandoque per consequentiam.*
Vxorum pluralitas simul damnatur in omnibus hominibus, nu. 6. 10. & 20.
6 *Homines omnes arctantur naturali iure, rationabili, & diuino, num. 19.*
Ius naturale, & ratio naturalis quando cœperunt.
Costæ uiius conuersio in fœminam, quid significet, & cur è costa formata sit, num. 7.
7 *Reuelatio diuina omnes astringit.*
Nuptiæ plures successiuè non damnatur.
8 *Excusare quæ nos possunt ab illicitis, & exempla, nu. 9.*
Matrimonium licitum, uerum & ratum quandoque separatur.
9 *Adulterium prohibitum & lege naturali ante Mosaicam.*
10 *Filios superducta ad fidem conuersa legitimat ecclesia.*
11 *Matrimonium, seu sponsalia si contrahantur cum pluribus mulieribus in uno, & eodem momento à catholico, quæ earum erit uxor, uel sponsa.*
Sponsalia prohibentur, ubi prohibeatur matrimonium.
12 *Repudij libellum, an unquam licuerit sine peccato mittere etiam lege Mosaica, & quando, & qualiter sententia formabatur, & qualiter dabatur, nu. 13. & cur permissum, ibid.*
Sententia in permissorijs quomodo ferenda.
14 *Absque creatoris contumelia, quid non fieri quando dicatur.*
15 *Per banc an soluatur ipso iure matrimonium.*
16 *Epilogus, & suffragium glossarum. nu. 17.*
Hæreticorum bona ad quos deuoluantur.
Possessio quæ iusta, nu. 21.
Fama quæstus in seruitute factus cui obstet.
18 *Suppletio glossarum.*
Personæ quæ diuina lege prohibitæ contrahere inter se matrimonium.
19 *Iuris cuius ignorantiam etiam paganus allegare non possit.*
Lex canonica respicit animas, & consistit in iure.
Imperialis corpora, & consistit in facto.
20 *Coniuges ad imparia in quibus iudicentur, §. 1.*
Auctoritate legis quis excusatur ab adulterio, & quo casu hic.
22 *Per baptismum quæ tollantur ante ipsum contracta.*
Irregularitas contrahitur etiam sine peccato, cir. fin.

CAPVT. VII.

1 Audemus. Casus. Paganiꝭ cōiuncti in gradu prohibito. l. cano. tantum, conuersi ad fidem nō separātur. & si paganus prius plures uxores habebat, post fidem susceptā adhærebit primæ. & si repudiata uxore cum secunda contraxerat, etiā post baptismum dimittet secūdam, & adhærebit repudiatæ, etiam si repudiata cum alio contraxisset: se

cus, si fornicata fuisset. & sunt tres partes, sicut tria
principalia dicta. 2. ibi, Quia uerò. 3. Qui aūt. & pars
huius, supra qui filii sint leg. gaudemus [*Remanere*] sic
[*Separari*] non, ut infra sequitur [*Existat*] uerū. sed non
ratum, sup. c. proxi. [*Dicens*] prima ad Cor. 7. [*Frater*]
2 idest Christianus. Pet. [*Dimittat*] quia † sanctificatur
uir infidelis per uxorem fidelem, & ecōtra, ut dicit
idem Apostolus. quia igitur non est dimittenda, pa-
tet, quòd est uxor legitima. de spon. c. 1. & c. ex parte.
Hos. dixit autem Pet. hic loqui de consilio. potest e-
a nim illam dimittere, si uult [a] 28. q. 1. iam nūc, & q. 7.
c. ulti. Dimissa uerò cum alio non potest cōtrahere,
nec ipse nisi in casibus, infra §. qui autem. Idē Abb.
[*Quò ad eos*] quia, scilicet tales sunt ritus ipsorum [*Qui*]
scilicet iudæi. pagani, uel quiuis alii extra fidem posi
3 ti [*Constitutionibus*] patet à contrario, ꝙ inter †, fideles,
qui constitutionibus arctantur, contra deū contra-
hitur, unicunque canonicum impedimentum ob-
uiat, & sic episcopo tales separanti non obstat aucto
ritas euangelii, Quos deus coniunxit & c. supra c. por
rò, §. 1. secundum Host. & dixi, de consan. de infideli-
bus. in glo. quare [*Non arctantur*] licet enim sint crea-
turæ dei. non sunt creaturæ ecclesię. unde diuina cō
stitutio ligat eos, sed nō canonica [*Apostolum*] primo
ad Corin. 5. [*Foris*] scilicet extra fidem ecclesiæ. Pet.
& Abb. [*Præsertim*] idest maximè. nam & idem uide-
tur hac consideratione remota, & argumē. propter
4 † fauorem fidei pœnas restringi, & priuilegia dilata-
ri. & sic argue, ꝙ talis debet habere priuilegium cir-
ca dotem, argum. de conuer. infide. c. 2. ad fi. Nam si
imperator hoc priuilegium dare potest, C. qui po. in
pi. ha. l. assiduis, multo fortius ipse, argumen. 30. q. 3.
ita diligere, & facit, quod dicam, super 3. glo. sed con
tra, C. de hære. l. 1. & auctēn. ibi posita, in auctēn. de
priuile. do. hære. mu. non præstan. colla. 8. Solu. & si
uerba contradicant, non tamen mens. Illa enim iu-
ra quò ad uerba persequuntur etiam omnes nō ba-
ptizatos: sed quo ad mētem puto, quod solùm illos
persequantur, qui semel professi sunt fidem catholi
cam, & postea præuaricati sunt. & etiam omnes ex-
communicatos. aliud ergo dicendum est de iudæis,
qui ab ecclesia tolerantur, & de paganis, qui bapti-
zantur, ne per contrariam interpretationem à con-
uersione retrahantur, ut sup. no. ad hoc, infra de ap-
pellatio. quidam, in fine, ff. de leg. 3. non aliter, ff. de
legi. l. scire. nam & in fauorem fidei sunt. unde locū
habet, C. de legi. quod fauore. & hoc probatur in
præ. auctēn. de priuileg. do §. penult. uer. si sint eis
inaggressibilia & c. & hoc est etiam, quod dicit ex an
tiqua. Lapsis enim, & errantibus subuenitur, idest
iudæis, & paganis. perditis uerò, hoc est sanctum
baptisma prophanantibus nunquam, C. de aposta.
l. hi qui, in fine [*A cuius*] scilicet fidei. & sic construe,
A cuius perceptione uiri possunt facile reuocari ꝑ
uxores timentes se deseri [*Fideles*] nunc. sed olim pa-
gani. Pet. si. exponitur, supra de eo, qui eo. con. trans
missæ. Hostien. [*Copulari*] idest matrimoniali copula
5 uti [*Non † soluuntur*] optima ratio. & hoc est uerum di-
rectè. Quandoque enim per quandam consequen-
tiam coniugia per hoc soluuntur, ut patet, supra ca-
pitulo proximo, uersiculo, si cum, secundum Ho-
stien [*Fœminas*] notabiliter non dixit uxores, quia u-
na tantum est uxor, ut infra patebit. Pet. [*Diuidunt*]
quod esse non potest, ut patet, supra de condit. ap-
po. c. fina. [*Omnes*] prima q. cui respondet. quod non,
quia damnata est hæc pluralitas, ut sequitur [*Hoc*] i.
habere plures uxores [*Christiana*] & certè omni ritui
humani generis debet esse inimicum. Nam omnes
6 † homines arctantur naturali iure, rationabili, & di-
uino, quia uelit nolit, homo subiectus est deo, cuius

eſt terra &c. ſupra de decimis, tua nobis: & hæc plu-
ralitas tali iure reprobatur, Hoſt. [*Ab initio*] ſcilicet
creationis humanæ, cum qua ius naturale, & natu-
ralis cœpit ratio. 5. diſt. in princ. [*Vna coſta*] ſup. unius
hominis, ad deſignandum, quòd debet eſſe unus u-
nius, ut ſcilicet nec unus plures, nec plures unam ha
bere debent, quod probat ipſa pſalmatio. quæ ratio
omnes homines aſtringit, cum ſit naturalis. & no. ꝙ
7 † de coſta, ut collateralis appareat, formata fuit Eua.
non de capite, ne uideretur domina. nec de pede, ne
uideretur ancilla, vt no. 33. quæſt. 5. nec illud [*Diuina*]
ideſt diuina inſpiratione prolata, ſupra de biga. debi
tum, quæ omnes aſtringit. de conſan. & affini. de in-
fidelibus Hoſt. [*Teſtetur*] Gen. 2. in fi. [*Propter hoc*] ſcili
cet ſacramentum coniugii [*Nec dixit*] ſup. homines,
8 ſed homo. nec dixit &c. [*Inſimul*] bene dicit, quia † nec
damnamus octogamos. 31. quæſt. 1. deus maſculum
& c. quòd ſi dormierit [*Quæ*] diuina reuelatio. Inno.
[*Mos*] ut in matrimoniis, ar. ſup. de cog. ſpi. ſuper eo.
In aliis uerò fas, arg. infra de regulis iuris. quod non
eſt licitum. Pet. & Abb. exponunt [*Mos*] ideſt conſue-
tudo, uel ius [*Fas*] ideſt diſpẽſatio. Excuſat ergo quã-
doque diuina reuelatio, ſicut & conſuetudo: quan-
doque ius ſcriptum. unde diuina reuelatione quan-
doque matrimonium licitum uerum & ratum ſepa
ratur. ſupra de conuer. coniu. ex publico, de ſpon. cõ
miſſum. Hoſt. [*Iacob*] qui mentitus eſt ſe eſſe Eſau. &
eſt hiſto. Gen. 25. & 27. [*Iſraelitæ*] quando unuſquiſ-
que à proximo & proxima ſua petiit uaſa aurea &
argentea. ut Aegyptos ſpoliarẽt. Exo. 3. & 12. [*Samſon*]
iudicũ. 16. in fi. concuſſis colũnis interfecit tria mil-
lia Philiſteorum utriuſq; ſexus, & ut ibi dicitur, mul
to plures interfecit moriens, quàm uiuens [*Patriar-
chæ*] Abraam, & Iacob, Gen. 16. 19. & 30. [*Viri iuſti*] ut
Dauid 2. reſpon. 1 t. A. & Ioiadas ſacerdos. 2. parabo.
9 24. Hoſt. [*Adulterio*] ſed contra, non † potuiſſent com
miſiſſe adulterium, cum tempore ipſorum licerẽt
omnia, cum lex data non eſſet. & ſic obſtat de con-
ſtitu. Nam & concupiſcentiam. Sol. licet lex Moſay-
b ca non eſſet data, erat tamen lex naturalis[b], quæ etiã
uolebat, ꝙ quilibet homo ſuæ & non alienæ uxori
adhæreret, & ſic ſecundum ipſam eſſet adulterium,
niſi diuina excuſaret reuelatio, per quod patet pri-
mæ quæſtionis ſupra poſitæ ſufficienter reſpõſum.
Hoſtienſ. [*Sententia*] damnans pluralitatem uxorum
[*Veritatis*] ideſt Chriſti, qui eſt uia, ueritas, & uita. Io.
14. [*Euangelio*] Matt. 19. Mar. 9. Lucæ. 16. ſunt hæc uer-
ba, ſed non ad literã: quia in Mat. dicitur niſi ob ſor.
in Mar. & Luca nil dicitur de ſornicatione. Aliàs ta-
10 men † eccleſia filios ſuperductæ ad fidẽ cum illis cõ-
uerſę legitimat, ſupra qui filii ſint legitimi, c. fi. quod
ab hoc loco ſuit decisum, ut patet in originali. Vin-
cen. [*Fortius*] ſequitur, argum. à maiori [*Vtroq; ſexu*] vt
non liceat homini uni plures habere mulieres, nec
uni mulieri habere plures uiros [*Indicentur*] patet er-
go, ꝙ paganus conuerſus non tenebit omnes uxo-
res, ſed tantum primam. & per hoc ſint ſolutæ ambę
quæſtiones propoſitæ ſup, & hoc ſi uiuat prima. ſed
quid ſi mortua ſit, & ipſa uiuẽte cum omnibus aliis
contraxit, & ipſas cognouit? uidetur. ꝙ neutra ſit u-
xor, argumen. ſupra de eo, qui du. in ma. c. fi. ſed con
tra, ſupra eo. 1. reſpon. & infra §. fi. per quæ uidetur,
ꝙ ſi prima poſtea illum ſequatur, cogẽdus ſit poſtea
in illum cõſentire, cum talis damnatio ſit de iure ca-
nonico, cui non ſubſunt pagani, & hoc potiſſimè in
fauorem fidei eſt dicendum, argum. ſupra eo. princ.
11 ¶ Quid † ſi catholicus cõtrahat cum pluribus mulie
ribus, in uno & eodem momento dicens, Ego con-
ſentio in uos omnes, & mulieres uno ore, uel per ꝓ-
cu. reſpondent, & nos in te. uidetur uxor illa, quam
primò cognouit, argum. de condi. appo. de illis. dic
contra. ꝙ mutuò ſe impediũt, ff. de uſu fru. l. quoties.
& idem, ſi ſponſalia ſic ſint contracta: quia ubicun-
que matrimoniũ prohibetur. & ſponſalia. ff. de ſpõ.
oratio. & ideò carnalis copula non poteſt ratificare
id, quod omnino illicitum eſt. 27. q. 2. nuptias. ſecun
dum Goffred. quod eſt uerum ſecundum Io. etiam
ſi una ſola ex illis ſit apta, cui concor. Vincen. Goffr.
& Phi. cum illi ſoli non intendat ſe obligare inſoli-
dum, imò æquè aliis ſe obligare uolens agit contra
ius uitæ indiuiduæ. 32. q. 2. ſolet. unde non eſt matri-
monium. argumen. ff. de ſeruis expor. ſi uenditor. ff.
de contrahen. emptio. cum in uenditione. ſicut nec
ſolus liber eſt arbiter, ſi compromittatur in liberũ,
& in ſeruum, ff. de arbi. Pedius, licet ſit argum. cõtra,
C. q teſta. fa. poſ. hac cõſultiſſima, §. ex imperfecto,
C. de dona. ſancimus, de conſe. diſt. 4. ſi non ſanctifi-
catur. & adde, quod dixi, de ſpõ. ex literis. 2. ſuper gl.
2. & facit per ſimile, quod dixi, de ele. non reſid. quia
nonnulli, in glo. magna, uer. quid ſi epiſcopus, & re-
mittit Hoſtien. ad ea, quæ no. in ſumma, de deſpon.
impu. §. fin. uer. quid ſi iurauiſti, & capit. ſequen. [*Ri-*
12 *tum* † *ſuum*] q. di. ſi utuntur de facto, quod tamen non
licet, nec unquam licuit ſine peccato libellum repu
dii mittere, licet hoc lex uetus permitteret propter
maius periculum euitandum, quæ etiã requirebat,
ꝙ ſacerdos præſens eſſet ad ſciendum. an cauſa iuſta
ſubeſſet: quia nec illud indiſtinctè ꝑmittebatur, ſed
in certis caſibus tãtum. ſed nec dabatur diuortiũ ſen-
tentia: nec debebat etiam hoc, quod minus eſt, dice
re, permittimus, quòd uxorem tuã dimittas: ſed po-
terat ſic dicere, lex permittit, ꝙ ipſam dimittas: non
tamen ſine peccato facies hoc. & ſic eſſet hodie fe-
renda ſententia in omnibus permiſſoriis, ſecũdum
Innoc. ſic no. ſi. de iureiuran. mulier, qui cle. uel uo.
ueniens. ſecundum Hoſt. [*Repudiauit*] ſine cauſa ſm
Inn. ſub. & aliam duxit, non tenet ſm matrimoniũ.
& ſi ducere uelit, non poteſt hoc facere. Hoſtien. &
13 † dabatur libellus repudii cum his uerbis, Res tuas
tecum habeto, ff. de diuor. l. 1. ſecundũ Pet. de quo,
ſupra in proœmio [*In euangelio*] dicens Matth. 19. B.
Moyſes ad duritiam cordis ueſtri permiſit uobis di-
mittere uxores ueſtras. ab initio autẽ non ſic fuit. di
co autem uobis, quòd quicunq; dimiſerit uxorem
ſuam, niſi ob ſor. cauſam, & aliam duxerit, mechaſ.
ergo nõ licet alicui dimittere uxorem ſuam niſi ob
cauſam ſornicationis. 32. quæſt. 1. dixit, cum ſi. Ho-
ſtien. [*Ea uiuente*] aliàs ſecus, de ſecundis nup. c. pen.
14 & ſi. [*Creatoris*] quia † uult eum Chriſtum dimittere,
uel idolum colere, nec aliter uult ei cohabitare, ſe-
cundum Pet. [*Peccatum*] ut quia uult, quòd ut prius
de lenocinio uiuat, uel ſocia latrocinia exerceat,
uel receptet. Pet. & Abb. [*Reſtitutionem*] uiri conuerſi
ad fidem, qui uxorem reiecerat, ſecundum Innoc.
[*Petenti*] uxori infideli. Inno. [*Iniuſta*] ſacta, ſcilicet ꝓ
pria temeritate, ſupra eo. porrò, quod dic ut ibi [*Hu-
iuſmodi*] ſcilicet ut deum relinquat. quod dic, ut dixi,
ſupra c. proxi. uer. ſi enim [*Prædictas*] tres, de quibus
eſt dictum. & exponit Ioan. Vin. Phi. ſed non placet
Goff. primo antequam prædictæ cauſæ interueniãt,
poſt quas licitè cõtrahitur cum alia, qui dicit, quòd
hic mutat caſum, & non reſpicit ſuperiora, quando
non uult cohabitare, ſed quando conuertitur. niſi
15 † enim dicatur, ipſo iure, per contumeliam ſolui ma
trimonium, accidet iniquiſſimum, ꝙ quis eodẽ tẽ-
pore habebit duo matrimonia, & duas uxores, qđ
ſupra negatum eſt [*Ille*] idem, ſi duxerit, licet mor-
tua ſit, ſecundum Innoc. in auct. de nup. §. deinceps,
colla. 4. & ſupra c. proxi. §. ſi uerò alter. Hoſt. [*Ducat*]
de licẽtia eccleſiæ. quod dic, ut no. de deſpon. impu.

c.2.Hostien.[*Compelletur*]ex hoc uidetur, quod non
erat solutum matrimoniale uinculum, quod qui-
dam concedunt, alii contra. potest dici, quod non
soluitur aliquo modo inter fideles, supra cap.proxi.
uersi.si uerò, sed nec inter infideles, nisi auctoritate
ecclesiæ infideli ad conuertendum, uel habitan-
dum cum conuerso sine contumelia creatoris dies
fuerit assignata. & sic pōt intelligi prima opi.Si ue-
rò assignata fuerit, & elapsa soluitur, & sic intelligi-
tur secunda,& de hoc supra capi.proxi.sed & si dies
sit elapsa, & conuerso data ab ecclesia ꝯhēdi licētia,
adhuc audiet mulier, si conuertat re integra,ut hic
c ar.ff.de cessi.bonorum [c] is qui.Si uerò pendente cō-
pulsione, de qua loquit ista litera, ꝯhit cum alia,te-
net.matrimoniū secundò loco ꝯctum,cum iam so-
lutū esset primū uinculū,ut no.si.de despō.impu.de
illis.1.& de eo, qui du.in ma.c.1.& c.ueniens. Hosti.
[*Euangelica*]Lucæ.16.[*Obijcere*)peccat ergo in Deum,
16 sed non in uirū. ¶[*Glo. † hic pluralis*] signat contrariū.
¶[*Gl.hic habes*]addit tres similes casus,& remittit.¶ Pe
glo. respon. per qōnē, an ipso iure, an per sententiā
dissoluat. ponit duas opiniones, & secundā appro-
bat.iterū quærit,& soluit.¶ Vlti.glo. reddit rationē,
17 quærit, opponendo, & dupliciter soluit. ¶[*In† glo.pe.
ibi,idem de Nestorianis*]bona hæretici deuoluunt ad fi
lios catholicos.& si qui sunt hæretici, & redeunt,suā
partem recuperant absque ratione fructuum,& ad-
ministrationis. ¶[*In glo.ulti.ibi,iustè possidet*] qui aucto-
re ꝑtore possidet [*& ibi.l.pe.*]non obest famæ mulie-
ris ipsius quæstus in seruitute factus. si tamen seruus
ordinarius peculiaria mancipia habuerit prostitu-
ta, etiam post libertatem notatur, ut in §. Pompo-
18 nius. ¶[*In fine 2.glo.*] ex his patet, quòd secundus gra
dus collateralis in linea inæquali prohibitus erat. in
æquali uerò non.& sic intellige,& corrige.quod no
ta.30.quæstio. 3. pietatium, & quod no.supra de re-
sti.spol.literas, in glo,uidetur,quæ fuit lo. 13.perso-
nas le. diuina prohibitas ponebat Hostien. per hos
uersus,Nata,soror,neptis,matertera,fratris, & vxor.
Et patrui coniunx, mater, priuigna, nouerca, Vxo-
risque soror, priuigni, nata utriusque, Atque soror
patris, coniungi lege uetantur. Terminabatur au-
tem, quod dicitur de uxore fratris, secundum id,
quod habes, infra cap.proxi. ¶[*In glo. 3. in fine*] ut di-
19 cit † hic Hostien. bene arctantur infideles,si iniurio-
si existunt Christiano,& fortius, si contumeliam in-
ferunt fidei, uel cultui diuino, tunc enim per iura
præallega. coguntur satisfacere per subtractionem
participationis christianorum: subiacent etiam le-
gibus imperatorum sub imperio degētes, cuiuscun
que sint sectæ, & ipsas necesse habent seruare: aliàs,
si res exegerit, gladio ferientur. C.de Iudæis. l.2.& l.
nequis,& l. Iudæi, & de paganis. l.fina.Cum autem
lex humana persequatur contrahentes contra l. di-
uinam, in hoc delinquentes per secularem iudicem
punientur, sicut esset in pluralitate uxorum, uel si-
quis ducat personam per l.diuinam prohibitam. &
sic intellige, quod posset hic pro contrario signari.
C.de incest.& inu.nupt.l.3.& C.de Iudæis,nemo Iu-
dæorum: nec in talibus excusatur, paganus, ut di-
cit.præ.l.3.C.de inces.& probatur, ff. de his, qui no.
infa.quid ergo, & l.liberorum,etiam prætextu igno
rantiæ iuris, cum sit contra ius gentium, & natura-
le.ff. de adult.si adulterium.1.respon.& §.1.& 2.hoc
est diuinum, quo omnes arctantur, de consue.c.fin.
Rationem uerò diuersitatis, quare infideles subia-
ceant etiam directè legi imperiali. & non canoni-
cæ,ostendit cēsura diuersa, prima enim respicit cor-
pora, & consistit in facto,quo sic possunt arceri cor
pora infidelium, sicut fidelium. Secunda uerò cen-
sura respicit animas,& consistit in iure,infra de uer-
bo.signifi.quærenti, qua non potest arceri nisi fide-
lis.& obediens Christianus,ut patet, hic,& supra de
te.eccle. non alien. si quis. In eo,tamen, quòd infi-
delis subiacet.l. imperiali, patet, quod subiacet l.ca-
nonicæ mediatè, cum & imperator, & lex sua sub-
sit canonicæ saltem in talibus. & ideò quod lex ca-
nonica per se non potest, per secularem iudicem
exercebit.infra de Iudæis.postulasti,cum si.& patet
ex his, quæ dixi, supra qui fil. sint leg. per uenerabi-
lem. §. rationibus, secundum Hostien. secundum
quem expone, quod dicit, Ad nos, quò ad excom-
municationis sententiam proferendam in tales, &
quò ad fidem, & quò ad spirituale consortium, ut
hic patet,& 2.quæstio.1. multi, ubi sunt hæc uerba.
& adde, quod dixi, qui fil. sint leg.capitu.fi. ¶[*In glo.
20 hic pluralis,ibi, quòd † si dormierit*]successiuè possunt es-
se plures,ut ibi; sed non simul, ut hic. ¶[*In glo.quò, ad
ibi, & fidem seruanda*] hoc est pro Bart.Brix.& contra
Io.in his,quæ not.12. quæstio.2. siqua cum seruo.&
d facit,quod no.in Spe.de adul.§.1.uer.sed nunquid [d]
[*& in fine*] unde & maritus reuocat uotum uxoris,
non econuerso, ead. quæstio. noluit. Item accusat
uxorem de adulterio, quod non committitur sine
dolo.32.quæstio.1.§. hic in mulieribus. Goffre. ¶[*In
glo. idest, in fine*] melius diceret, idest in duobus ulti-
mis casibus, secundum Hostiens. & Abbat. ¶[*In glo.
hoc habes, ibi, restitutio*] dicit Vincen. hoc nullum spe-
ciale: quia ipsa sibi dat impedimētum blaspheman-
do[*& ibi,ubi de hoc*] & 3.quæstio.1.in summa. ¶[*In glo.
21 ex hoc,ibi,alij*] Gan. ¶[*In † glo.ulti.ibi, iustè possidet*) excu-
satur ergo hic ab adulterio, quod non committi-
tur sine dolo.34. quæstione 2. in lectum, ff. de adul.
l.penult. quod intelligas etiam dictum in fauorem
fidei, & quantum ad conuersos. aliàs non conuersi
secundum legem humanam puniendi. essent. non
obstat iuris ignorantia, ut dixi secundum Hostien.
super glo.4. (*& ibi,deinde*) ubi de hoc, & 28.quæstio.
22 1.capitu.primo (*& ibi, sine † pœnitentia*)non tamen de-
bet adultus propter hanc causam differre, baptis-
mum ea. di.quando quis (*& ibi,& sic sua actionis*) uel
exceptionis, secundum Vincen. si quis baptizatur,
tenetur pecuniaria pœna ob delictum præcedens.
ff. de oper. liber. ut iurisiurandi, dolus tantum re-
mittitur. ff.de liber. leg. Aurelio, §. Caius (*& ibi,
§.Pomponius*)& le. penultima.sic & si religionem in-
gredieris,non per hoc amitto accusationem meam
imo ipsam intentabo contra mon. quod possidet
bona tua, institutio. de acquisiti. per arro. §.final.
Goffred. Dicebant etiam Innocen. & Hostien. per
baptismū tolli non debere ius,quo ligata erat adul-
era, ne uirum repetere possit: quia per baptismum
peccata dimittuntur,& non lex. 26. distin. acutius,
deinde,& c.una. unde de quolibet furto,& homici-
dio ante baptismum commisso poterit accusari, &
puniri post baptismum: quia licet per ipsum remit-
tatur peccatū quò ad Deum & quò ad l. promotio-
nis, ut talis promoueri possit, licet crimen notoriū
fuerit.25.d.primum,& §.1.& de hoc, infra de homi.
presbyterum;remanet tamē ligatus quò ad tempo-
rales pœnas, sicut & post pœnitentiam, per quam
etiam dimittuntur peccata & sic intelligitur,de con
se.di.4.sine pœnitentia.§.spirituali. tollitur etiam in-
famia,quæ surgit à peccato, per bapt.sicut & ipsum
peccatum,ut in præ.c.denique. Irregularitas tamen
non tollitur, quæ super peccato non fundatur, ut
si iudex iustè pronunciauit aliquem occidendum.
non enim sic irregularitas est sequela peccati, sicut
infamia. sic enim irregularis est sine peccato occi-
dens, sicut cum peccato, ne cle.uel mo. sententiam

si.d.cap.t.& 2 de hoc in Specu. titu.2.§.iuxta,uersic. pen.& uide quod ibi dicam. Hostien. in his remittit ad ea,quæ no.in sum. de homi.§.qua pœna, uersic. lingua.& sequen. uel plane secundum eum tollitur per baptismum peccatum quò ad deum, & satisfactionem sibi faciendam, non quantum ad satisfactionem fiendam homini: quia nec dimittitur peccatum &c.14.quæstio.3. si res.

ANNOTATIONES.

a ¶Vult.hoc uerum, si iudicio ecclesiæ fuerunt separati:aliàs cogitur,uide glo. fi.& super illa Ioan. And.supra c.proxi.& in ca. de illa,in glo.noluit dicere.

b ¶Naturalis. Idest diuina,qua auctrice in tempore innocentiæ. creatum est matrimonium, de uo.c.1.li 6.& illo iure ipsa etiā animorum coniunctio orta est,quam uiolare non licet,& uide Io.And.de fri.literæ,in glo.no.sacramentum.

c ¶Bonorum.Facit,quod no.glo.& super illa Ioan. And.in c.cum in tua,qui ma.accusa.pos.in glo.fi.

d ¶Nunquid. Vide Io. And.de procu.tuæ super glo.1.& per doct. maxime Sali.in l.5.C.de adulte.

SVMMARIVM.

1 *Pars huius decretalis ubi.*

Cum conuersis nouiter ad fidem ecclesia dispensat in matrimonio cum relictis fratrum contractu, & quando, nu.2.

Infirmatio hic qualiter sumatur.

2 *Dispensatio conceditur aliquando ad præterita, non futura ut hic*

3 *Additio glossarum.*

CAPVT VIII.

1 DEus qui. Aliàs:is qui.& † pars huius de ui.& bo.cle.Deus, qui,& de pœ.& remis. Deus qui. & breue est, ponens dispensationem ecclesiæ cum nouiter conuersis, ut utantur matrimonio cū relictis fratrum contracto secundum.l.Mosaycam [*Ritus*]sic & ritus Græcorum, supra de bapt.licet, de tempo.ord. ꝙ translationem [*Infirmationem*]i.debilitatem in fide, Phi. uel.i. fragilem ruditatē, quare de facili turbari possent,secundum Host.[*Contractis*]ante baptismum.Pe.(*utantur*)post baptismū. Pe.& Abba.[*sine prole*]duo ergo requirebantur, scilicet ꝙ frater defunctus esset,& sine ª prole(*Mosaycam*)deutero.
2 25. Ruth.4.D [*prohibentes*]dispensat†ergo in contractis tolerandis,sed non in contrahendis.Go.si. supra de conse.ec.uel alta.aqua.Ho.& de iureiuran.quem
3 admodum. ¶[*In glo.2.ibi, olim*] & ibi nota, ꝙ illi duo patres habebant carnalem,& legalem,& de computatione,Matth.& Lucæ[*& in fine*]26.d.§. Ioannes.

ANNOTATIONES.

a ¶Sine.De aliis,qui contrahunt in 2. uel 3. gradu,uel aliis.l.canonica tantum prohibitis,permissum erat,de consan. & affi.de infidelibus,qui si.sint le.gaudemus,& supra c.proxi.in princ.

SVMMARIVM.

Continuatio tituli. &

Capitula quæ pertineant ad primam, quæ ad secundam partem eius.

2 *Tituli conuenientia quæ extra ipsum.*

De donationibus inter virum, & uxorem, & de dote post diuor. restitu. Rubrica.

1 ¶Facto† diuortio uir mulieri restituere debet dotē, & mulier uiro donationem propter nuptias. ideo post tractatum de diuor. &c. dicebat Hostiē. accidit plerunque, ꝙ coniuges constante matrimonio sibi donant adinuicem purè & sine causa,aliquando ob causam.& quia celebrato diuortio,de quo præmissum est in proxima rubrica, de his donatio.refertur quæstio, ponenda fuit rubrica de dona.inter uir. & ux.ad quod pertinet,infra ea.fin.i.respon.& de dote post diuor.re.ad quod pertinent omnia alia iura hu
2 ius ti.conuenit† rubricæ de consue. ca.pe.de iureiuran.cum contingat, de emp.& uen. peruenit, de pigno.ex literis,de conuer.coniu.ex publico,uersi. ita quòd,de coniugio seruo.c.2.in fin. decre. prima de adul.non facit ad titulum, facit autem lib.6.de iureiuran.licet,de hære.decreuit.

SVMMARIVM.

1 *Epilogus, & suffragium glossarum nu. 2.*

Dotem restituere damnatur maritus,inquantum facere potest,totam uerò alij,sed non procedit indistinctè,n.3.& 4.qua actione repetatur, cum matrimonium est nullum, num.3.eius fructus retinentur pro rata alimentorum in resultu contractus, num. 4.

Restituendi uocabulum cum à lege profertur,etiam fructus sunt restituendi,licet de eis nil dicatur.

4 *Priuilegium,quatenus facere quis possit, quando transeat ad extraneos.*

CAPVT I.

1 MVlieres. Breue est sūma, diuisione, uel gl. non egens.¶Gl. † i.distinguit inter scientē, & ignorantē,signat cōtrariū,& ibi remittit. ¶Secunda gl.t.declarat textum,secundò quærit, arguit pro, soluit distinguēdo. ¶Tertia pars respon.per quæstionem,quid de expensis,quam etiam soluit distinguē
2 do;finis respondet per contrarium.¶*In gl.secunda ibi, si cum*]si cum procura.uiri agitur de dote, si fit condemnatio uiuo marito, damnatur, inquantum facere potest. Idem in defensore, qui tamen mortuo marito damnatur insolidum [*& ibi, in condemnatione*] cum uerbum, Restituas, à lege profertur, etiam si de fructibus nil dicatur, fructus sunt restituendi.
3 ¶*In glo.2.ibi,aliàs inquantum*] hæc gloss. est contra textum, qui dicit totam dotem restituendam, & gloss. dicit, quòd non totam. quare uerius uidetur,quòd ille putatiuus maritus separato matrimonio propter consanguinitatem, uel aliam causam,qua nullum appareat,non habeat hoc beneficium.nam ponendo mulierem ignaram, ut sequitur in gloss.iura plus fauēt mulieri, quàm uiro, & meritò:quia rem dedit, uel pretium numerauit, & tractat de damno uitando, infra eodem nuper, ff.de priuile. cre.l.2.§. fina.& l.sequen.ff.solu.matri.l.1.Item non subest aliqua causa beneficii: quia non est matrimonium,ille non est maritus,nec illa uxor. Item non est dos, nec actio de dote locum habet,sed cōdictio ob causam,uel sine causa, ut not.infra eodem de prudentia,in glossa prima,cessat ergo maritalis reuerentia, de qua loquitur.§. cum autem, quē allega.glo.cesset ergo beneficium, de appella.cum cessante,cum
4 concor.[*& ibi;facere potest*] si uerus† maritus fuisset, intellige tempore rei iudicatæ, & non transit hoc priuilegium ad hæredes extraneos, eo. titu.l.maritum,& l.sequen.[*& ibi,non ualet*]secus in priuilegio ex

ex contractu,puta pro socio, uel simili, ut dixi in p̄-
di.c.Odoardus,super si.ulti. glo.(*& ibi , ante matrimo-
nium*) uel post diuortium(*& ibi,dotis fructus*) & ibi no.
nunquid impubes,quæ dedit fnudum in dotem , &
resilit, repetens fundum , & fructus , repellatur pro
rata alimentorum,& in Spec.eo.§.2.uer. quid si mu
lier(*& ibi,salubriter*) adde, quod ibi no. (*& ibi,& hoc*)
scilicet quod dicit text.

SVMMARIVM.

1 *Matrimonio soluto cogitur uir dotem restituere, & bona diuide*
dere, quæ communiter obuenerunt, & quando, num. 2. & 4. in
fine.
Proles est legitima ex eo, qui uiri loco tenebatur, suscepta.
2 *Diuortium fieri solenniter debet .*
Soluitur quid , ut factum est .
Coniugum quisque sibi, non alteri acquirit , præterquam in casi-
bus, num. 4. §. fin.
De temporalibus papa se intromittit duobus casibus hic .
3 *Epilogus, & additio glossarum, num. 4.*
Francia consuetudo inter coniuges .

CAPVT. II.

1 SIgnificauit. Casus. Soluto† ma-
trimonio cogitur
uir dotem restituere,& bona diuidere, q̄
cõmuniter obuenerunt.& sunt duæ par-
tes. 1. ponit duplicem mulieris querelam. 2. causę cõ
missionem,ibi, Ideoque[*Loco uiri*] h.d.quia, ex quo
apparet impedimentum canonicum, patet, ꝙ non
fuit uir , sed loco uiri habitus communi opinione ,
propter quod à crimine excusatur,& proles est legi-
tima,quod dic,ut de clande.despon.c.ult.[*Solenniter*]
2 sicut † ergo solenniter fieri debet coniunctio , sic &
diuortium , qui fil. sint legi.perlatum.Host. (*Illicite*)
cum de iure quilibet, quod suum fuit, debeat recu-
perare,infra c.fin.respon. (*Possessiones*) sup.& res alias
(*Communiter*) aliàs de iure communi, unusquisq; cõ-
iugum sibi tantum, & non alteri acquirit , secundũ
Inno.ut patet insti.per quas perso.§.ex his itaque, &
præ. (*Habuerunt*) intromittit se papa de possessionib⁹
forte per denunciationem , uel omnia hæc sunt ac-
5 cessoria matrimonii. Vinc. ¶Glo.3.dat.4. exempla.
4 ¶Vlt.gl.respõdet per ob.cui dat simile. ¶*In† gl. 1.ibi.*
§.ibidem) uide,de resti.spo.c.1.super gl. 1.(*& ibi,ex mor*
te) uide,infra c.ult.in ult.gloss. (*& ibi,cum putarem*) ui
de,de pur.uul.c.2.super gl. 1. ¶*In gl. 2 in fine*) sic. 13.q.
2.c.1.16.q.3.c.1.sic interdum conuertitur.8.dist.quo
iure,in prin. ¶*In glo. 3.in fi.*) uel doli, uel iurisiurandi
exceptio.ff.ad exhiben.in hoc, §. ibidem. Host. ¶*In*
glo.ulti.ibi,empta) uel fuerunt simul instituti hæredes,
uel legatarii [*& ibi,& hoc constat*] Idem no.de restitu.
in integ.constitutus . uel respicit loci consuetudinẽ.
Tan.Vincen.Innocen.qualis est in Francia,secundũ
Host.ubi quicquid alter coniugum acquirit constã-
te matrimonio, est commune , & celebrato diuor-
tiò per medium talia diuidunt.

SVMMARIVM.

1 *Ad matrimonij causam delegatus , si ferat sententiam diuortij ,*
pronuntiare debet dotem restitui.
Accessorium uenit commisso principali .
Ecclesiasticus iudex duobus modis tractat causam bonorum tem
poralium, num. 2.
De spirituali incidenter etiam non cognoscit iudex secularis.
2 *De hæreditate an iudex ecclesiasticus possit cognoscere propter*
matrimonium, & ei accedat .
3 *Dos quibus casibus non restituitur, & quando secus, nume. 5. in*
prin.
Quando repetatur constante matrimonio, nu. 5. §. 1. & qua actio
ne repetatur, num. 6. intra quod tempus restituatur, ibi. de ea
cognoscit ecclesia, ibid. §. 1. & supra nu. 1. & 2.
4 *Epilogus, suffragium, & additiu glossarum. nu. 5. & 6.*
Dies , pro anno.
Coram ecclesiastico iudice facilius, et melius litigatur .

CAPVT III.

1 DE prudentia. Casus. Delegatus
† ad causam matri-
monii, si ferat sententiã diuortii. pronun
ciare debet dotem restitui . & duo facit.
1. ponit delegatorũ reprehẽsibile factũ. 2. illud emẽ-
dari p̄cipit, ibi, Quia igitur(*Distulistis*) & malè, sup.de
coniu.seruo.c.2.Vinc.(*Accessorie*) ad hoc, de re iudi.
accessorium,lib.6. an sit idẽ in proc.dato ad causam
matrimonii, ut tractare possit causam dotis,dixi.su-
pra de offi.dele.cum olim 1.super gl.2. Ratione igit
incidentis , & accessorii cognoscit ecclesiasticus iu-
dex de temporali dote.& hæreditate,qui fi.sint legi.
per tuas.& c.ex tenore:secus, si spiritualis incidit co-
ram seculari iudice,de or.cog.tuam. Scripsit autem
2 hic Inn.ꝙ† quamuis propter matrimonium cogno-
scat de dote,non tamen de hæreditate, qui fi. sint le.
lator,& c.causam.2. Maior enim est cõiunctio inter
matrimonium,& dotem,sine qua non cõsistit,infra
c.1.quàm inter filios,& hæreditatẽ,sine qua filii esse
possunt,uel quia exhæredantur.uel quia hæreditatẽ
adire nolunt. Fatetur autẽ Inn.iudicem ecclesiæ pos
se partem cõpellere, ne ratione illegitimi matrimo-
nii,quem super hæreditate molestet, qui fi. sint legi.
c.1.putat etiam principaliter iudicẽ ecclesiasticum
posse de dote cognoscere,cum ad ecclesiam specia-
liter spectet defensio dotiũ.inf.eo. nuper: nõ tamen
retractaret sñiam secularis iudicis latã sup dote,nec
secularis sententiã iudicis ecclesiastici super hæredi-
tate, ut si conuẽtus corã iudice ecclesiastico taceat
exceptionẽ fori.4.q.6 pulsatus.nisi aliud dicatur rõ-
ne feudi,ut no.de iudi.cæterum, de fo.compe.c.an-
tepen.dicit Host.quicquid dixerit Inno. ꝙ matrimo
nium est sine dote,sed dos nunquam sine matrimo
nio.nec est secundum eum tantum consideranda
prædicta comparatio, sicut alia omissa , ut sicut dos
sine matrimonio esse non potest, sic nec admitti
dẽt proposita à filio petitio hæreditatis ab intestato,
nisi ex legitimo m̃rimonio genitus sit,& si legitim⁹.
ergo hæres, q fil. sint le. qđ nobis. accedit ergo m̃ri-
2 monio hæreditatis † petitio , sicut & dos, ad quẽ er-
go spectat cognitio m̃rimonij.ergo & dotis,& hære
3 ditatis,si de legitimatiõe sit qõ(*Diffinire*) an dos† mu-
lieri debeatur, vt q̃a bona fide nupsit,supra c.1.an q̃a
mala fide nupsit.applicãda sit fisco, ut ibi no.aut q̃a
adulteriũ cõmisit.perdat dotẽ, Infra ca. proxi.ƀm.T.
4 ¶Glo.† 1.quærit,& soluit,secundò dicit, quãdo resti
tuat dos ƀm uetera & noua iura.¶ Gl.2.1.ꝓbat do-
tẽ.& eius cãm accessoriã matrimonio,& eius causę
& hoc si incidit:secus, si principaliter mouetur.secũ-
5 dò quærit,& soluit. ¶*In † gloss. 1.ibi,l.ult.*) licet uideat
repetitionem non dari ; quia in pari causa & c.tamẽ
quia pecunia non stupri , sed matrimonii causa da-
batur, competit condictio(*& ibi.l.1.*) uide de ptecca.
capit.2.super glo. 2. ¶*In glo.2.ibi.l. 2.*) uide de iudici.
intelleximus,super glos. pri. (*& ibi, quoties*) hanc ui-
de in decreta.penul.statim alleg in pen glo.& lex se-
quens ponit casum, quem ibi habes in textu (*& ibi,*
ubi,& l.se.) constante matrimonio,cũ uir minus ido-
neus est, mulier agit pro dote , & etiã hypothecariã
intentat contra possessores bonorum mariti (*& ibi,*
mutui ,§.1.) constante matrimonio mulieri nõ perdi

turæ dos redditur, nt se, & suos alar, uel in emptionẽ
prædii conuertat, ut patrem relegatum alat, uel ui-
rum egentem. fratrem, uel sororem [*& ibi, quemadmo
dum, §. 1.*] constituitur dos traditione rei dotalis facta
filio, uel seruo, tamen ex periculo mulieris; donec
pater, uel dominus ratificet. & ob hoc etiam matri-
monio constante res, quas tradidit, condicit [*& ibi,*
6 *l. una*] vide, de fideiuss. c. si. super glo. 2. ¶ *In† glo. 1. ibi, sine*
b *causa*] uel alia. Lau. scilicet ob causam[b], Phi. sed illa e-
rat priuilegiata, sicut actio de dote, argum ff. de pe-
cu. ex facto, ff. de priui. credi. l. 2. Lau. ff. si quis cau. si
eum, §. qui iniuriarum, & supra de uoto, magnæ. §.
cum igitur. Host. & idem Guil. in Specu. eo. titu. §. fi.
uer. sed si matrimonium [*& ibi, trima die*] idest primo
anno tertiam, secundo anno aliam tertiam, & tertio
aliam tertiam. ¶ *In glo. 2. ibi, uel quia*] sup. non constan
te [*& ibi, innuit*] & supra c. proxi. [*& ibi, consue. ecclesia*]
etiam principaliter, secundum Inn. supra de pigno.
c. ex literis. & est hoc facilius & melius mulieribus li
tigare coram iudice ecclesiastico. ad hoc. de fo. cõp.
cum sit, & c. ex tenore, secundum Host. [*& ibi, proce-
dere*] an possint exequi, uide, quod dixi. de offi. dele.
significasti, in glo. penul. cum suis remiss. [*& in fine*] fa-
cit, de ap. cum appellationibus, lib. 6. & quod ibi no.
C. de fruct. & litium expen. l. terminato.

ANNOTATIONES.

a ¶Hæreditatis. Quomodo hoc fiat, difficile est practicare: curri[t] autem faciliter. uide Io. And. de ordi. cogni. tuam, in glo. uerum communem.

b ¶Ob causam. Vide gl. in l. 1. & ibi Bart. de Saly. C. de condi. ob. causam, & ibi no. etiam quod sequitur. facit, quòd statutum super dote habet locum in quasi dote.

SVMMARIVM.

1 *Dotem repetere quando non liceat uxori, iuncto contextu, num. 2. & 6.*
Viri uoluntas æquiparatur iudicio ecclesiæ hic.
2 *Adulterium an possit opponere hæres mariti contra mulierem petentem dotem.*
3 *Epilogus, & suffragium glossarum. num. 4.*
Res iudicata non obstat ueritate manifesta.
Sententia quo casu faciat ius, cir. fin.
5 *Additio glossarum,*
Si status idem reddatur, ius idem redit.
Donatum propter nuptias restituitur uxori, & an adulteræ.
6 *Matrimonium si probetur nulliũ, an dos repeti possit ab ea, quæ ipsam amisit ob separationem propter fornicationem.*

CAPVT IIII.

1 PLerunque. Breue est [*Propria† uo-
luntate*] ipsius mulie-
ris timentis forsan uirum. unde non dici-
tur spoliari, nisi ueniens admissa non fue
rit. de hoc, supra titu. 1. significasti, uel propria uolũ-
tate uiri. 32. q. 1. dixit dominus, & secũdum hoc. arg.
iudicium ecclesiæ, & uoluntatem uiri in hoc æqui-
parari, de hoc, sup. tit. 1, porrò [*Repetere*] Valerius, lib.
8. c. 2. narrat, ꝙ Marius uirum, qui impudicã vxorem
duxerat, ut lucraret dotẽ, illa repudiata ꝑꝑ adulte-
2 riũ, coegit dotẽ reddere [*Non ualebit*] an hæres† mari-
ti contra mulierẽ ab eo petentẽ dotem possit oppo-
nere adulterium, uide in Spe. eo. §. fi. uer. quid si mu
lier agit, & de exce. §. dicto, uer. itẽ quære, eccc. ¶ Gl.
3 † 3. obiicit, & dupliciter soluit. ¶ Vlt. glo. quærit, alle.
pro & contra, & iterum proponit opi. T. & contra-
4 riã Lau. quam approbat. ¶ *In† glo. 3. ibi, si uxor, in fine*] ui
de, de adul. c. fi, super gl. 1. ¶ *In glo. 4. ibi. l. ult.*] uide, de
concess. præben. literas, super glo. ulti. ¶ *In glo. ult. ibi, si
fallo*] uide, in præ. decr. 2. de pur. nul. super gl. 1. [*& ibi,
auunculos*] l. ult. est. uide, supra c. proxi. super glo. 1. [*&
ibi, C. de re iudi. l. 1.*] rei iudicatæ statur. sed si probo illũ,
cui cõdemnatus sum, recuperasse, quod furto uide-
batur amisisse, cõtra ipsum agẽtem iudicati me tue-
bor exceptione doli [*& ibi, uxori. 1.*] si usufructum le-
gatum uxori hæredes concesserunt, post biennium
pronunciatur illicitum fuisse matrimonium, quod
præterito tempore mulier fructus nomine percepe
rat, ab ea repetitur. & alia litera ibi habet, quod non
repetitur, & loquitur de ignorante, ut ibi no. l. 1. uide
de preca. c. 2. super glo. 2. [*& ibi, cum putarem*] uide, de
purg. uul. c. 2. super gl. 1. [*& ibi, sine in prin.*] si iudex eũ,
qui filius est, pronunciat filiũ, sententia facit ius [*&
ibi, qui iniuria*] uide, de senten. exc. cum voluntate, su ꝑ
glo. 1. (*& ibi, l. penul.*) uide, ut lit. non conte. quoniam.
super glo. per famã (*& ibi, si uxor. §. 1.*) uide, de iureiu.
5 quemadmodum, in glo. 5. ¶ *In† glo. ad quod, ibi, pœniten-
tiam*) uel baptismum [*& ibi, remisit*] uer. ius redit, ut
pridem, cum status redditur idẽ, Ala. Vinc. ¶ *In glo. 1.
donationem, ibi, tenetur*) uxori, nõ adulteræ. de adultera
uerò dic, ut in auct. ut li. ma. & aui. §. si de adulterio,
6 & C. de adulte. aucten. sed hodie. ¶ *In† glo. ult. ibi, dotem
mulier*) Idem. si cum alio uiro habuit balneũ. de hoc.
81. dist. non oportet (*& ibi, cum effectu*) casum conuer
sum no. Accur. C. de repu. consensu, s. cum separato
matrimonio propter consanguinitatem uir uult do
tem retinere ꝑꝑ præcedens adulterium mulieris, &
tenet ꝙ non, per §. si uerò ab initio, in auct. de nup.
ibi etiam, & C. de iure do. si dotem uerò, nũquid pa
ter, qui dedit dotem pro filia, nec stipulatus est illam
dotem, illam perdat propter adulterium mulieris &
de hoc, in Spe. eo. tit. §. fi. uer. sed nunquid adulteriũ,
glo. præ. tenet ꝙ sic, & imputet sibi pater, quod non
fuit stipulatus. 15. Din. ꝙ aut pater uiuit, & filia est in
potestate, aut non, per l. 2. §. quare si uoluntate, ff. so.
mat. per quem, §. dicit quæstionem hanc terminari
(*& ibi, sine causa*) ut dixit Inn. per condictionẽ sine cau
sa, dos talis repeti non põt. subest enim cã dotis reti-
nẽdæ, s. sententia lata, uel per adulteriũ saltẽ mẽte cõ
missum (*& ibi, ut Tan.*) T. nõ dixit hoc simpliciter, sed
dixit, Ego dico, ꝙ si in priori iudicio super matrimo
nio, & dote fuit sententiatũ, nec sit per appellationẽ
reuocata sententia, tunc perdere debet dotem. Si ue
rò in priori iudicio nil actũ fuerit de dote, ex quo ꝑ
sententiã constat, matrimoniũ nullũ fuisse, ergo nec
fuit dos, nec adulteriũ, ergo nec perditur, quod tan-
quam dotẽ dedit, præcipuè, quia pœnæ sunt mollien-
dæ, de pœni. di. 1. pœnæ, & melius sit fauere repetitio
ni, quàm aduentitio lucro, ff. de reg. iu. nõ debet. di-
xit Vin. post Tan. Ego dico, ꝙ multum sibi præiudi-
cat uir, qui post separationem, & lucrifactionem do
tis contendit nullum fuisse matrimonium, & refri-
cat qõnẽ iam sopitã de dote. ex hac opinione Vinc.
insurgit distõ, aut post diuortium tori uir prouocat
ad diuortium uinculi, aut mulier, aut tertius, ut di-
xi, qui matri. accusa. pos. super rubrica (*& ibi, si uxor,
§. 1.*) Idem Gof. Phi. Inno. & Host. per hanc. l. ubi di-
citur, ꝙ nec matrimonium, nec spem matrimonii
uiolare licet. & bene facit, quod no. infra cap. ult. in
gloss. 1. quod dixi, de coniu. seruo. c. 2. in fine, & con-
cor. Bart. Brixien. in quæstione domini. mulier quæ
dam, & est. 63. (*& ibi, uir debet*) quod intelligas, ut no.
supra ut lit. non contest. c. 1. in glo. 1. (*& ibi, posset com-
mitti*) Hostien. summabat has causas quatuor. prima
res iudicata, ex quo non fuit appellatum. secunda.
ne sit melior conditio delinquentis, contra id, ff.
de donationib. inter uirum, & uxorem, l. tertia, §.
primo, de præbendis, cum qui, libro sexto tertia,
quia in pœnis delictorũ plus inspicitur opinio, quàm
ueri-

ueritas,ut decre.nuper. quarta, quia mulieres ad re-
cuperandam dotem conarentur per falsos testes ꝓ-
bare impedimentum, & talibus obuiandum est,su-
pra tit.1.quanto §.per hanc.ad hanc solutionem fa-
cit, in auten.de restitu.& ea, quæ pa.in 11.mense.§.
unum siquidem, col.4.

S V M M A R I V M.

1 *Varium quod est non summatur.*
Facti species, uer.Rex Legionen.
2 *Hispani dotant uxores.*
3 *Fideiussio, uel pignora non ualent data, ne discedatur à matri-monio.*
4 *Dos an & quando restituenda, declarato nullo matrimonio propter impedimentum, & nu.9.§.2.& nu.7.*
Rerum amotorum quo casu non possit agi, in fin.
5 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
Pœna incestus propter ætatem, & sexum remittitur, in fin.
7 *Gradus cognationis quis notorius.*
Iuris error etiam fœminis nocet, exceptis casibus.
Regni quæ sunt, alienari nequeunt, in fin.

C A P V T V.

1 ET si necesse. Propter † uarias
lecturas, de qui-
bus infra dicetur,non summatur. ponit
autem hic mandatum præmissa ttiplici
ci ipsius causa, qnarum prima consistit in facto, reli
quæ in iure.2.ibi, Cum castra.3.ibi, Ne antem. Rex
Legionen.cum filia regis Castellæ secundo gradu si
bi attinente de facto cõtraxit,& quædam castra for
tissima amittẽda,si alioquo casu eam dimitteret, ex
causa forsan donatio.propter nnptias,tradidit, quæ
pręstabant impedimentum huic illicitæ copulę dis-
soluẽdæ.dicitur,ꝙ nec dos,nec donatio propter nu-
ptias occasione talis matrimonij dari potuit. unde
castra nõ tam ob turpem,quàm ob nullam causam
data fuerunt,nec debet in commodũ cedere, quod
potius retorquendum est in pœnam.ideò iubet pa-
pa,ꝙ ad prædicta castra restituenda prædicta puella
censura ecclesiãstica distringatur secundum Host.
& remittit Abb.ad id,quod;de hoc facto dixerat,su-
2 pra de resti.spo.olim.2.[*Dotem*] de † cõsuetudine Hi-
spanorum,qui dotant uxores,secundũ Vin.& Abb.
[*Eam*] filiam regis Castellæ[*Ipsa*] castra[*Eius*] s.puel-
3 læ.Cum † autẽ liber debeat esse matrimonialis con-
sensus, dixit Hosti.non ualere fideiussionẽ factam,
uel pignora data, per quæ consensus coactus indu-
citur. uide quod de pigno.plenè dixi, de spõsalibus,
Gemma[*Impedimentum*] facti: quia rex Legion. non
libenter dimittebat hæc castra[*Ne*] sup.si aliud dice
remus,& castra penes puellam remanerent.Ho.[*Re-*
4 *stitui † uolumus*] sit pro ratione uolũtas,secundũ Azo.
Hu.& Iaco. B.secundũ quos talia confiscanda erant
per iura, quæ alleg.glo.uel legitimis filijs cedunt, &
hoc,quando scienter contrahnnt,nec est aliquis mi
nor.C.de incest.nup.qui contra,& autẽ.incestas.Pla.
dixit,ꝙ si sciat sponsa hoc impedimẽtum,nihilomi-
nus repetit id, quod occasione matrimonij datum
fuit per tres leges alleg.in prin. glo. Opiniones Io.&
Tan.ponit gl.sed in eo, quod dixit Tan. hoc factum
pro bono pacis,resistit Hosti.per mentem huius,cũ
per hoc uideatur posse minus pacificari,assumente
enim rege Legion.occasionem,quia non restituun
tur castra.rex Castellæ assumit,ꝙ quia restituuntur,
pacta non seruantur,& filia contemni,& uitupera-
ri uidetur,etiam si dicas pacta fuerunt contra ius.&
si moueatur rex Castellæ, non tamen debet moue-
ri.hoc faciat pro eo,quia in pari cã turpitudinis &c.
infra de re.inr.in pari, cum suis concor.li.6.propter
quæ dixit Hos.ꝙ papa hic ex certa scientia approbat
sententiã Pla.& ne percuteret de hac proxima ratio
ne,dixit non tam ob turpem,quàm ob nullam.& ne
locus eẽt distinctioni ignorantię.dixit,ne ad cõmo-
dũ;ei cedat &c.denotans per id scientiã.In dissensio
nibus uerò est opinioni papæ credẽdum.de hoc su-
pra qui fi.sint le.per uenerabilem, uer.cuius senten-
tiam.& hoc intelligit in gradibus canonica.l.prohi-
bitis;sed quò ad gradus iure gentinm,natura,siue di
uina.l.prohibitos posset locũ habere sententia Azo.
saluo ꝙ ibi nulla posit ignorãtia prætẽdi.ff.de adult.
si de adulteriũ.§.stuprũ,& §.fratres,nisi forsan occa-
sione ritus.de hoc sup.tit.1.gandemus.sed quamuis
a sponsus obijcere nõ posit de iure fisci,ᵃ ut hic,fiscus
tamen poterit,quando placuerit ius suum repetere:
quia nec ei per hanc sententiam pręiudicium gene-
ratur,de capel.mo.cap.2.dixit Inno. ꝙ castra da.pro
seruatione matrimonij, quæ loco pęnæ data erant,
repetuntur:quia nec pęnã promisisse licuit, de spõ.
Gemma. & si dicas, cum data essent nomine arrha-
rum, potuerunt retineri. C.de spon.mulier.1.respõ.
& 1.§.respondetur id uerum in sponalibus licitis, in
illicitis secus, ut ea.l.dicitur.ultimo dixit,ꝙ bene ap-
plicãtur fisco,quia rex Legion.fiscum habebat. hoc
ultimum non placuit Host.ꝙ fiscus,qui deliquit,ha
beat hoc ius fisci.ad hoc.e.c.[*Puellam*] cõtra hanc nõ
posset agi rerum amotarum.ff. re amo.si cõcubina.
5 Lau.Vin.¶ † Vlti.glo. arguit,alleg.tres leges.in con
trarium alias tres.ponit opi.cui obijcit per hoc.c.se-
cundò ponit opi.Io.tertio opi. T.ulti.dat aliam solu
tionem.¶[*In glo.2.ibi,si stipulatio*] uide hanc & se.de iu
reiur.tua nos, super glo.2. (*& ibi.l.1.*) uide de preca.
cap.2.super gl.2.[*& ibi.pacta*) quæ uide de pactis.c.fi.
in glo.2 (*& ibi,auunculo*) ult.l.est. uide supra cap.3.su-
per gloss. prima. ¶*In gloss.3.ibi.siue*) uide de si.de hoc,
super ulti.gossl.(*& ibi, itaque sullo*) uide de collu.ca.3.
super ult.glo,¶[*In glo.ulti.ibi,auunculo*) de hac,& l.C.ui-
de, supra gloss. secunda (*& ibi, præfectus*) alias perfe-
ctus, si p̃fectus, nel tribunus cohortis, uel equitum
contra interdictum prouinciæ, in qua gerebat offi-
cium,duxit uxorem,matrimonium non tenet:con
sequitur tamen mulier, qđ sibi in testamẽto relictũ
erat,sicut & cum nubit tutori.Item pecunia, quam
in dotẽ dedit,hæredi ipsius restituitur (*& ibi, cum bic
status.§. ult.*) si senator cum libertina, uel tutor cum
pupilla,uel aliàs prohibitus contraxit, etiam dona-
tio in sponsalibus facta applicaẽ fisco(*& ibi, si auer-
sus*) dissoluto illicito matrimonio,exactioni dotis lo
cus non est (*& ibi,si ignorans*) le.3.est,quam uide.qui
filii sint le.c.pe.super ult.glo.(*& ibi, qui contra*) uide.s̃.
c.cum inhibitio,super glo.& ita (*& ibi. si filium*) uide
de accu.nulli,super gl.2.(*& ibi de tutela*)uide,qui ma.
ac.po.uidetur,super glo.2. (*& ibi.§.struprum, & §.fra-
tres,& §.incestum*)interest errore iuris matrimonium
illicitum contrahatur contra leges, & ius gentium,
ut cum consanguinea,an contra leges tantum,vt cũ
adoptiua.Item pęna incestus propter ætatem remit
tiẽ,& mulieribus errãtibus in iure, nt §.fratres.& ꝓ-
pter ilicitam matrimonij coniunctionem excusari,
solet incestus sexu,vel ætate,ut §.incestum.¶*in † glo.
ex hoc auunculo*) ubi de hoc (*& ibi, poterant*) notorium
enim erat in Hispania,& propter eos ꝓhibuerat co-
pulari.Vin.(*& ibi,gradum*)s.in secundo,ut patet in an.
unde non poterat non esse notorium,sup.tit.1.por-
to (*& ibi, repetitio*) hæc opi.posset esse uera, quando
error esset in facto, ut quia probabiliter credebant
dispensatum. unde & in materia quidam legistæ di-
stinguunt,aut inter consanguineos, uel affines con-

racta

tracta sunt sponsalia tantum, ant etiam nuptiæ. primo casu non confiscatur dos, uel donatio, sed reperitur per cōdictio. siue causa, ut præ. l. auunculo. & facit quod no. in cle. de consang. & affi. eos qui, in glo. non punit. secundo casu aut contrahentes sciebant, & tunc est locus confiscationi, vt in l. qui contra. aut ignorabant, & tunc si fuit ignorantia iuris, locus est confiscationi etiam in fęmina, cum etiam fœminis iuris error noceat, nisi in casibus exceptis. C. de iur. & fac. igno. le. nec passim. si fuit ignorantia facti improbabilis, idem, ut in. l. qui contra. si uerò fuit probabilis, excusat. hæc vera, nisi in errore iā cępto post, quàm apparuit, perseueratum fuerit. & facit. 34. q. 2. cum per bellicam, & quod dixi, qui fil. sint legi. per uenerabilem, uer. præterea, & supra de cōiug. seruo. proposuit, & c. fi. & de præben. si beneficia, lib. 6. [*& ibi, castra*] quæ etiā erāt regni, ꝯm Vin. vñ alienari nō poterāt. s̄. de iureiu. intellecto. adde qđ dixi in textu.

SVMMARIVM.

1 *Iuris plus in alium etiam in uxorem non potest quis transferre, quam ipse habet, & qui sint huiusmodi hic, & num. 2. & 4.*
2 *Ad hæredes qui transferre quod non possit.*
3 *Contra iustitiam nec precibus calamitosorum oportet illacrymari.*
Docere mulierem quibus liceat.
4 *Epilogus, & suffragium glossarum.*
5 *Additio glossarum.*
Feudum potest ad tempus alienari.

CAPVT VI.

1 NVper à nobis. Casus. Vsufructuarius † rei sine cōsensu domini donans rē ipsam vxori propter nuptias, non transfert in eam plus iuris, quàm ipse habebat. Idem in eo, qui sub cōditione aduenientie habet rē in hæreditatem, uel feudū. & sunt tres principales partes. prima ponit duas qōnes. secūda ibi, Nos aūt. ipsarū solutiones, respondens rōni contrariæ. utraq; subdiuidit, quod per se patet. in fine quandā correctionē, uel instructionē,
2 submittit ibi, illud uerò [*In † hæreditatem*] i. non ita, ut ipse posset uendere, & distrahere, & in ea succederēt legitimi filii, sicut in alia sua bona [*Feudum*] perpetuū. Hos. [*Quo ad uixerit*] vt esset quasi usufructuarius. ꝯm Inn. [*Concesserit*] idē in qualibet alia alienatione. Vin. [*Et tenere*] cū sit factū pactū de lucrāda dote: alias nō esset quæstio [*Legitimā*] ꝯm ueritatē, uel ꝯm opinionem, ꝯm ea, quæ no. s̄. qui fi. sint legi. per tuas, & c. ex tenore. Hosti. [*Hæreditatem*] Ita ꝙ nō posset alienare, nec hæredē in illis instituere, ut pręcedētia, & sequētia innunt ꝯm Hos [*Quadam parte*] non est vis in quota, uel in tota [*Possit*] nisi hoc faciat ex vi pacti, siue concessionis, uel iudicis, uel iuris auctoritate. & sic nullā recipit instātiā ista regula ꝯm Ho. [*Prædicto modo*] s. donec vixerit (*Relinquere*) post mortē ipsius uiri [*Voluerit*] à principio, uel ex postfacto, sup. de his, quæ fiunt à præ. cū uos [*Nam licet*] rñdet ad id, qđ dictum fuerat, ꝙ ecclesia dotes uiduarū protegere de-
3 bet. nā licet &c. [*Contra iustitiam*] nec † enim precibus calamitosorū ꝯ iusticiā illacrimari oportet. ff. de offi. præsi. obseruandū. Hos. [*Illud uerò*] sic continua. dixisti tu quærēs incōsul. ꝙ uir dederat uxori dotem; sed impropriè locutus es. illud enim &c. bene tñ, ut dixit Inn. liceret marito, & cuicunq; alteri de re sua mulierē dotare propriè sumendo dotē. de hoc sup.
4 c. proxi. ¶ † Gl. 5. circa Bro. alle. 4. concor. & duo cōtraria, & soluit. ¶ *In gl. 1. ibi, si patri*] mortuo patre vsufructuario filiꝰ in vsufructu nō succedit. ¶ *In gl. 3. ibi, traditio*] hāc, & duas seq. uide in c. cura, super ult. glo. ¶ *In glo. antepe. ibi. §. si uoluntate*] uide de eo, qui mit. in pos. c. 2. super. 3. glo. [*& ibi, permiserit*] si creditor permisit uendi pignus, & debitor donanit, nō nocet cōsensus: secus, si in dotē dedit [*& ibi. §. si in uenditione*] vide de lit. conte. c. uno, super gl. 1. ¶ *In † glo. pe. ibi. l. una*]
5 uide in c ex tenore, super gl. 2. ¶ *In glo. 2. in fi.*] Io. ff. de rei uen. quæ de tota. Host. ¶ *In gl. ut. 1. ibi, non est nouum*] de elec. suffraganeis, de conse. di. 4. solet [*& in fi.*] idē
a no. de iure patro. cura, & 1. q. 1. a cap. 1. ¶ *In gl. sic habes, ibi, alienari*] causa dotis, non aliàs, secundum Innocē. imò & aliàs, ex quo non imperpetuum, secundum Hostien. qui remit. ne præ. vi. suas, querelam.

ANNOTATIONES.

a ¶ 1. quæstio. 1. Vide glo. & Io. And. in c. nemo potest plus iur. de reg. iur. libro sexto.

SVMMARIVM.

1 *Marito uergente ad inopiam pro dote satisdatio peti potest.*
2 *Species facti.*
3 *Apostoli dari debent appellanti à iudice, à quo.*
Ecclesiasticus iudex potest impetrari à paupere contra laicum.
4 *Clericus non potest obligare ecclesiam suam etiam pro dote.*
Rescriptum an ualeat tacita ueritate, & quando.
Mentionem facere in eo de quibus debamus.
Idonea cautio quæ, & nu. 9. §. 2. & nu. 13.
Fideiussores dare nec diuitibus facile.
6 *In modico non sequimur regulam iuris.*
Dos quandoque datur in lucrum, & cui, & cur. cui dandum an uiro, an uxori, nu 7. eius serdandæ fideiussor non datur, nu. 9. ubi debet esse, ibid. in fi.
Eam quis quando non debeat habere, num. 10. 11. quando repeti possit, ob inopiam uiri, num. 11. quæ habeat priuilegia, ibid.
De ea uir ali debet, ibid. in fin.
Pro ea fideiussores quando admittantur nu. 12.
Lucrum quod intelligatur.
7 *Dilapidatori quid non committitur nec cum satisdatione.*
8 *Vxorem etiam indotatam uir tenetur alere, & qualiter.*
Eius mutua, uel pęnas, uel expensas, excepto casu soluere.
9 *Epilogus, & suffragium glossarum,*
Paraphernalia uir non administrat uxore prohibente, nu. 11.
Fænerari pecuniam procuratori non licet, & quando tutori liceat. §. tertio.
10 *Additio glossarum, & nu. sequen.*
De spoliatione quo casu non liceat accipere.
13 *Crimen suum alienis commodis impendere quis non debet, in fi.*

CAPVT VII.

1 PEr uestras. C. Marito † uergente ad inopiā pro dote satisdatio peti potest, ꝯm Abb. cōis diuisio. secunda ibi, cū ergo. prima ponit causæ delegationē, actoris petitionē, rei exceptionē, & declarationem, iudicum interlocutionē. secūda ponit duas causas mandati alternatiui, quod inter illas in-
2 terserit. dicebat † Hosti. Henricus pauper cōtra magistrum. R. super dote sibi nomine cuiusdā mulieris promissa à sede apostolica literas Impetrauit: sed ꝙ tacita ueritate Impetratæ sunt, opponit. oppositio specificatur, & per iudices, ꝙ petens cauere sufficiēter debeat de dote reddenda, interlocutoria datur, & forsan appellatur, Per papam super hoc, quid fie-
3 ri debeat, prouidetur [*Literas*] forte † apostolorum datorum appellanti, quod fieri debet per iudicem, à quo appellatur, infra de appellationibus, ab eo, & c. ut super, li. 6. uel forte cum pauper conquereretur

de

de iniusta sententia, conuenerunt partes, ꝙ iudices
consulerent papam [*Auctoritate nostra*] i. literarũ no-
strarũ pro paupere impetratarũ: forte reus erat cle-
ricus, uel quia actor pauper erat & miserabilis, à se-
de apostolica etiã contra laicũ potuit impetrare, ar.
87.dist.§.1.& c.1. [*Quam*] pecuniæ summam [*Vxoris*]
forte sororis, neptis, uel consanguineæ ipsius. R. uel
forte ipsius fuerat concubina [*Obligauerat*] autẽ se ad
dotem: ecclesiam † tamen suam. si clericus erat, ob-
ligare non poterat. s̄. de arbi. c.3. ſm Host [*Tacita*] s. de
sententia consulum, ut sequitur. uidetur ergo, ꝙ re-
scriptum non ualuit, supra de rescrip. super literis. C.
sententiã rescin. nõ posse. l. fi. dicit Host. ꝙ nihilomi-
nus appellari potuit, uel saltem relatio fieri, ut supra
dictum est. Inno. dixit, ꝙ non fuit appellatũ, nec fuit
necesse fieri mentionẽ de priori sñia, per quam reus
non absoluebatur perpetuo, sed tm̃. quousq; mulie
ri caueretur: nec obstabat sentẽtia huic petitioni, sci.
licet ꝙ mercatori traderentur. hoc non placet Host.
sed secũdum eum dic ut supra. Dicit autem aliquos
dixisse, ꝙ isti iudices nullã reperiũt iurisdi. sed hic ꝑ-
cedunt auctoritate huius secundi mandati. sic. s̄. c.3.
de iudi. quia Vinto. sed dicit Host ꝙ pronũciatio fuit
expressè contra ius constitutionis. C. ne fideiuss. do.
le.2.& infra no. & ideò nulla fuit sententia. ff. de app.
si expressim. C. quando prouo. non est ne. le.2. supra
de iudi. c.1. unde de illa non fuit necesse fieri mẽtio-
nem. Vel uoluerunt cõsules † dari idoneam cautio-
nem per fideiussores, uel pignora, quod denotat si-
gnificatio illius uerbi, idoneam, quod forte impos-
sibile erat pauperi: quia nec habebat pignora, nec ẽt
diuitibus semper est facile fideiussores dare, in autẽ.
de deposi. & denun. §. fi. colla. 6. ff. de iudi. l.2. §. sed si
dubitetur. ff. qui satis. co. si fideiussor. §. si necessaria.
ideo nulla est sententia: quia impossibiliũ s̄. de solu.
Odoardus. ff. quę sen. sine appel. rescin. l. fi. [*Cõsulibus*]
innuit, ꝙ magister ille laicus erat, ex quo super ꝑso-
nali actione coram consulibus conueniebat, de fo-
ro compe. si diligenti [*Vos*] sequentes consilium cõ
sulũ [*Caueret*] idoneè, ut dixerant consules. & deficit
in hac sentẽtia, uel alicui mercatori traderet, ſm In-
6 no. [*Modicum*] sic † minus suspectus est tutor in re mo
dica. ff. de suspec. tuto. l. legitimos, loã. (*Saltem*) q.d. fi-
naliter ex quo aliud sine periculo dotis amittẽdę fie
ri nõ põt (*Committi*) q. in sequestrũ, & cauebit merca
de dote integraliter restituenda, argu. ff. solu. matri.
l.1.& de certa parte lucri reddenda, ita, ꝙ etiam si in
quibusdam mercimonijs amiserit, & in quibusdam
lucratur, sic cõpensato lucro cũ dãno, de lucro, qđ
supererit, pars reddat. insti. pro socio. §. de illa, & ff. ꝓ
7 so. si non fuerit. §. Aristo, & l. seq. [*Dictus uir*] cui † lu-
crũ hoc reddatur, si non sit dilapidator, & suspectus.
Si enim esset euidẽs ipsum dilapidatorẽ etiam cũ sa-
tisdatione non admitteret, insti. de suspec. tuto. §. no
uissimè, & ff. eo. ga satisdatio. Quid ergo? tradatur in
hoc casu lucrũ mulieri prouidæ & honestæ, uel etiã
ipsa dos, quæ inde alat se, uirũ, & liberos, in auct. de
æquali. do. §. illud, coll. 7. ff. de iure doti. mutus. §. ma
8 nẽte. C. de iur. do. l. ubi [*Onera*] si uir † sine dote duxit
uxorẽ, tñ ſm statum suũ tenetur ipsam alere, quasi
mulieris personã ꝓ uxore, & pro dote receperit, in
auct. quo natura. effi. le. §. pe. col. 7. & hoc forte uo-
luit dicere lex. ff. ut in pos. leg. l. pe. ubi dixit, ꝙ uxorẽ
alere debet ut filiã ſm Inn. ſm quem mutua mulie-
ris, uel pęnas delictorum ipsius maritus nõ cogitur
soluere de dote. ff. so. ma. l. quãuis. nec etiam ad cau-
sas mulieris uir dabit expensas, nisi speciale dicatur,
cum agitur de matrimonio, quo casu uir forte co-
geretur dare expensas ẽt uxori indotatę, infra de ac-
cu. ex parte, ſm Ion. ubi de hoc. & adde, qđ no. s̄. de

empti. & uen. peruenit, ſm Ho. [*Occasione*] quæ tamẽ
calua est. s̄. ti. 1. significasti. & c. ex literis. Ho. [*Detente*]
9 & uiro inopiã allegante. ¶ † Glo. 4. obiicit, & soluit.
¶ [*In glo. 4. ibi, hac l.*] licet æquum sit mulierem com-
mitere marito administrationem paraphernalium,
cui committit semetipsam, tamẽ ea prohibente ma-
ritus illa non administrat [*& ibi. §. manente*] 1. §. est. &
uide. s̄. c. 3. super gl. secunda. ¶ [*In gl. lex enim, ibi. 1. & 2.*]
1. dicit aboleri pactum ex iure scripto, vel nõ scripto
procedens, ꝙ uir det fideiussorem dotis seruandæ. se
cunda dicit idem in patre, uel alio, qui dotem susci-
pit. & reddit rationem quam hic textus. ¶ [*In glo. ante-
pe. ibi, generaliter*] si non potest actor dare fideiussorẽ
de persistentia litis. iurare debet. & idem. §. se. ad ex-
cludendas. ¶ [*In gloss. pe. ibi, auct. nouissime*] ibi dicitur pe-
cuniam à procuratore non ſenerandã. qđ si fecerit,
subiacet periculo mutui, nisi substantia minoris sit
mobilis: & tunc illud mutuat, qđ ad dispẽsationem
sufficiat. idem. §. quoniam autem. unde illa auct. fuit
sumpta. ¶ [*In glo. ult. ibi. §. ibi, dos*] sequit, esse debet, vbi
10 sunt onera matrimonij. ¶ † [*In glo. 2. in fi.*] dixit Hosti.
ꝙ licet mulier possit dicere se spoliatam, tamen iste.
R. nõ poterat excipere se spoliatum, cũ proprio no-
mine & ex vi promissionis factæ cõueniatur, de spo
liatione mulieris non excipiet, cuius nomine non
conuenitur, maximè cũ ipsa spoliationi causam de-
derit non soluendo dotem promissam, uir pauper
illam aliàs alere non poterat. & sic magister. R. spo-
liasse uidetur. de iniu. & dam. da. c. fi. cũ suis concor.
sed alia ratione uidetur hæc exceptio admittenda:
quia si uxorem non tenebat, nec dotem habere de-
bebat, de qua substentanda est uxor. ff. de dona. in-
ter uir. & uxo. l. ex annuo. sed dixit Inno. ꝙ exceptio
non erat uera. Tu. dic secundum ſm Hosti. ꝙ exce-
ptio erat uera: sed uir uxorem expulerat. quia nõ da
batur sibi dos, paratus illam recipere soluta sibi do-
te. nec faciebat uim nisi in cautione, quæ exigebat
ab illo, quam nec præstare poterat. unde super hoc
tantum in diffinitione prouidetur ¶ [*In gl. & bona, ibi.
11 l. ubi*] & ibi no. ꝙ † illam non recuperat, si postea ef-
ficiatur locuples. uideas in spe. co. ti. in fi. & quod di
xit hæc lex, ubi, uxorem dotem repetere marito ad
inopiam uergente, locum habet, cum dos est tradi-
ta ęstimata & si iudex dotem tunc assignet vsque ad
certam summam, quod potest. ff. de iure do. siue ge-
neralis, in fin. tunc incipit illa bona habere in do-
tem. & super illis habet idem priuilegium, quod ha-
buisset, si fuisset à prin. cõstituta. ff. de iur. do. si ci nu-
ptura, & l. se. & l. quod si. & l. quę fundũ, ff. de fun. do.
l.3. ſm Ho. qui hoc no. de resta. Rainutius, uer. tuto-
re (*& ibi, hac lege*) hæc lex contradicit ſm Host. ad qđ
dicit, ꝙ si & dos, ex qua onera matrimonij supportã
da sunt, cõmittatur illi, cui corpus cõmittitur, para-
phernalia tamen nõ. & est ratio, quia maritus est do
minus dotis. C. de rei uen. l. doce, & iustum est cuiq;
sua cõmittere. C. de Iudæis, nemo. 2. sed in parapher
nalibus nullum ius habet, nec cõtra expressam mu-
lieris uolũtatem se de illis intromittere potest, quã-
uis etiam citra uolũtatem in his admittatur cũ cau-
tionę de rato. C. de. procura. maritus, de pactis con-
uẽ. l. fi. [*& ibi, præcipimus*] ubi de hoc [*& ibi, uirum*] ẽt
excõmunicatum, uel bannitũ. de hoc in Spe. co. tit.
§.2. uer. qd si uir [*& ibi, paupertatem*] in auctẽ. de æqua.
do. §. illud quoque, col. 7. ſm Abb. & Azo. quã opi-
nionem sequi uidetur hæc dec. & ideò ſm Gof. sen-
tentia consulum reuocatur [*& in fi.*] dixit Vinc. & T.,
bene sententiatum à consulibus per regulam, dolo
facit: nec leges alle. cõtradicunt: quia licet teneatur
de dote uirum alere, non tamen tenetur sub pericu
lo amissionis eam ponere. ¶ [*In glo. lex enim prohibet,
in fi.*]

12 *in fi.*] sciendum † est, quod quando dos marito pro-
mittitur, fideiussores dati de ipsa dote marito soluē
da obligātur. ff. de iure dotium. l. mutus. & l. promit-
tendo. Idem in fideiussoribus à marito datis pro do-
na. propter nuptias. Si uerò maritus cōstante matri-
monio dederit fideiussores. C. ne fideiuss. do. in ru-
bro & nigro. Si uerò soluto matrimonio uir quon-
dam, uel eius hæredes fideiussores dederint, obligā-
tur. ff. solu. matri. si constante, & C. de rei uxo. ac. le.
una. §. cum autē. aliter no. C. ne fideiuss. do. l. 2. & ali-
ter in Spe. eo. ti. §. nunc de dote, uer. illud quoq; [b]. &
13 omnino uide, quod ibi dicā. Intelligatur † ergo sen-
tentia papæ de cautione, quam potest de facili præ-
stare, s. nuda, uel iuratoria, secundum Tan. hoc intel
lexit de fideiussoria, quod ex consuetudine loci, uel
superioris officio fieri posse dixit. Idem Inn. ¶ *In glo.
non enim, in fine*] sed illud non tenet secundum cano-
ni. non enim debet quis crimen suum cōmodis alie
nis impendere 46. dist. sicut non suo. Goff. Hostien.

ANNOTATIONES.

a ¶Ponere. Si uis plenissimè uidere materiam huius gl. & decre. huius uide Bar. in repetitione. l. si constante, in princi. ff. sol. ma. & moder. in l. ubi. C. de iure do.

b ¶Illud quoque. Vide Cyn. Bar. Bal. & Sal. in tit. ne fideiusso. do. dentur, & Bar. in l. si constante. §. quot. ff. sol. ma.

SVMMARIVM.

1 *Diuisio decretalis.*
Donatio inter coniuges constante matrimonio facta quando non teneat, & nu. 2. 3. 10. 11. 12. quando confirmetur, & eisd. nu.
Inter quos etiam alios facta non teneat, nu. 3. cir. fin.
Si donata res tradita sit, qualiter reuocetur. eius quando fructus restituētur, nu. 4. ad quid ualeat ipsa mulieri, nu. 6. & quando eam mulier lucretur, & num. 7. & 13. eius modus quis, num. 8. & 12.
Venditio quoque inter eos qua non ualeat.
Dotis etiam constitutio quæ nulla, in fin.
Quando redeat ad mulierem, & quando ad alios, & quos, nu. 5. eam uir lucrari non debet, & nu. 7. excipitur, ibid. in quibus æqualis sit donationi propter nuptias, nu. 8. & 14.
Eius lucrandæ pactum trahitur ad donationem propter nuptias, ibid. & quod pactum super ea non ualeat, nu. 15.
In fraudem quæ fiunt legis non ualent.
2 *Donatarius, uel eius hæres quando teneatur, si consumpserit donatum.*
Expensas factas in exactione, & defensione dotis à marito non possunt hæredes eius deducere, muliere repetente dotem.
6 *Hypothecarum iuri in bona mariti quando mulier renunciare nō possit.*
9 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 10.*
11 *Ex loco deprenditur, à quo quid donatum, in fi.*
In uia quod fit, perinde est, ac si in domo sit factum, ibid.
Donatio facta à milite concubinæ suæ non tenet.
13 *Superuixisse quis dicatur ex multis captis ab hostibus.*

CAPVT VIII.

1 DOnatio. Gregoriana est se sūm. & sunt duę partes. secūda
ibi, sanc. dicebat Ho. prima pars demon-
strat, qñ & qualiter donatio facta īter cō
iuges ualeat, uel nō, intelligatur reuocata, uel non. in
tertia docet, cui sit reddēda dos, & donatio propter
nuptias matrimonio soluto. & dic [*donatio*] uel uēdi
tio aīo donādi facta. e. l. inter, & l. si spōsus. §. circa. nā
& donatio impēsarū inhibita est. ff. de impē. in rebus
do. fac. l. in uoluptariis. §. donationem. Vin. & idē. si
matrimonio cōstāte in fraudē donationis fieret do
tis cōstitutio. aliàs bene pōt fieri matrimonio cōstā
te. C. de do. ante nup. l. cū multæ, insti. de donatio. §.
2 est aliud [*Non † habet*] fallit in donatio. principis in cō
iugē, vel ecōuerso. C. eo. l. pe. & scias, quod si donatarius
consumpsit donatum in rem utilem, locupletior fa
ctus. uidetur: si inutiliter, nō tenetur. ff. e. sed & si uir.
§. non uidetur, & l. quod autē. §. si maritus. hæres tamen
donatarij tenetur, licet cōsumpserit donatum in rē
utilem, locupletior factus uidetur: si inutiliter, nō te
netur, licet cosumpserit in rem inutilem. ff. ad. l. Fal.
quod de bonis. §. ex donationibus. Vin. (*Obitu*) con-
3 firmatur † donatio obitu donātis, uel si perdit liber-
tatē, & ciuitatem. C. eo. ti. res uxoris. unde, si de licen
tia uxoris ingreditur monasterium, dici potest non
confirmari: quia durat matrimoniū, nisi per ingres-
sum cēseretur factū diuortiū, puta ante carnalē co-
pulam, de conuer. cōiu. ex publico. Vin. nō puto, quod
Vin. per illud, nisi, intendat excipere à solutione, sed
solū à ratione, qua. s. dixerat durare matrimoniū. cō
tra solutionē autē illā facit. C. de epi. & cle. le. fi. & qđ
ibi no. de exceptione etiā est opinio, quæ no. de cō-
uer. coniu. uerū, cū sua remiss. (*Inter coniuges*) uel parē-
tes, qui eos in potestate habent, uel eorū seruos, uel
filios, qđ dic, ut habetur de talibus, qui se potestate
cōtingūt: ut qa ego in tua potestate, uel tu in mea,
uel ego & tu in potestate eiusdem. ff. e. l. 3. ab alio. §.
qui in eiusdē, vsque ad. § non tantū. ff. ad Macc. l. vs-
que, & C. e. nec inter eas, sm Vin. & Ho. (*Confirmetur*)
saltē tacitè sumitur hic. C. e. l. 1. & 3. (*Euanescit*) si cor-
4 poralis † res tradita est, fit reuocatio per directam rei
uēdica. à uiro. promissio uerò, & acceptilatio nulla.
ff. e. l. 3. §. sciendum. fructus uerò rei traditæ restituē-
tur donatori, si donatarius sciuit nullam esse dona-
tionē. Si uero credebat ualere, lucrifacit fructus. ff.
e. l. de fructibus. Vin. (*Sicut dos*) qd si hæredes uiri mu
liere ab eis repetente dotē, uelint deducere expensas
factas à uiro in defensione, & exactione dotis? Di-
cit. G. quod non psīt, in spe. e. ti. §. fi. uer. illud etiā quærit
5 (*Mulierem*) distingue, si p † extraneū data est dos ma-
rito, uxor habet ad repetendū actionē ex stipulatu,
nisi ille extraneus statim, cū dotē dedit, pactus fit de
illa restituēda. si data est à muliere, cōpetit sibi actio
ex stipulatu, & condēnatur uir, quantū facere pōt.
C. de rei uxo. acti. l. una, in prin. Si verò pater dedit p
filia, cōis est actio, ut prædi. l. §. accidit, ff. so. ma. l. do-
tem, & l. si pater. & hoc quādiu uiuunt pater, & filia.
si præmoritur pater, agit sola filia, ut præ. l. una. §. ui-
deamus, & è cōuerso pmortua filia solus pater agit.
C. so. ma. dos à pre. & opiniones ibi no. tāgebat hic
Gos. nec distinguit, an sint liberi, uel non, ut p. l. una
6 §, soleat sm Vin (*Aduirum*) ad † qd ualet mulieri do
natio propter nup. cū constante matrimonio uir il-
lā possidet, [a] & illo soluto reuertatur ad uirum, ut hic.
So. dicūt Pe. & Ab. quod ad hoc ualet, si factū sit pactū
ut hic. quo cessante ualet: qa mulier non pōt renun
ciare iuri hypothecarū p dote sua, qđ habet in hu-
iusmodi donatione pp nuptias. nec uiro alienāte va
let mulieris consensus, uel eo obligante. C. ad uelle.
b auct. siue à me [b]. aliàs autem renunciare pōt iuri hy
pothecarū, qđ habet in alijs bonis mariti. C. ad uell.
etiam. Item ualet, qa marito dissipante bona sua. po
test agere pro dona. ppter nuptias, sicut pro dote. &
tunc eas etiā à creditoribus uēdicare. C. de iure do. l.
ubi. Item marito adulteriū cōmittente, agit mulier
ad assignationē utriusque. de hoc. s. ut lit. non con-
7 te. ca. 1. (*De † consuetudine*) hoc intelligas in dona. pro-
pter nuptias, quam mulier lucratur sine pacto, & ip-
sam retinet de quarundam regionum consue. & sic
tantum de proximo dicto excipit. Nam quo ad do-
tem esset consuetudo irrationabilis: quia forsan sic
cōpelleretur mulier, si sic dotē suā amitteret, fornica-
ri [c], ar. s. c. px. in fi. & remaneret mulier indotata cōtra
fauorē reipublicę, & cō. l. 1. ff. so. ma. ff. de bonis dā. l. fi. §.
fina.

fi.ff,de iu.do.l,1.&.ff.de priu.cre.l.2.§.si spōsa,&.l.in-
terest.& est ratio diuersitatis fauor reipublicæ, & cō
sideratio fragilitatis sexus. Pōt enim maritus ex mul-
tis causis honestè victum quærere, ex quibus mulier
nō posset, & robustior est, & honesti⁹ pōt uagari, &
melius laborare. unde non tantus fauor debet recu
perationi dona. propter nup. sicut recuperationi do
tis. ad idē. C. qui po. in pi. ha. l. assiduis. præter pactum
ergo dos non cedit lucro marito. quē solū casum ex
cipit lex una §. illo proculdubio. C. de rei ux. ac. s̄m
Host. sed si restringas pactū uel consu. ad superuiuē-
tem cessat hic gl [*Aequale*] breuiter † expediendo di
8 cas s̄m Ho. ꝙ quātum ad ius ciuile pertinet. in quan
titate, in pactis, & in lucro circa donat. pp nup. & cir
ca dotem æqualitas est seruanda. C. de pac. conuē. su
per dotem. l. ex morte, & l. Leonis. & auctē. de æqua.
do. coll. 6. Idem dicūt quidā in consue. & male, ut di
ctū est supra, dixit m̄ Gof. ꝙ consuetudo nō habet, ꝙ
seruetur æqualitàs in quātitate. cū constituunt. Inn.
ēt dixit, ꝙ consuetudo potest esse uaria in quātitate,
& in lucris, ad hoc sup. de test. Rainuti⁹. circa ea, quę
hic deficiunt, remittit Host ad sum e. tit. sub diuersis
rubricis, ibi circa hanc materiā positis. ¶ † Glo. 1. m̄.
9 potest per. 4. quæst. s. quæ sit ratio prohibitionis, quid
si donatio nō fuit insinuata, quid si non tenet matri
moniū, q d d̄ spōsis. ¶ Gl. 2. exemplificat, quō donatari⁹
pōt esse locupletior absq; eo, ꝙ donans sit pauperior,
& econtra. ponit ēt duos casus, in quibus id fallit, in
fi. dicit, quatenus fiat reuocatio, ¶ Gl. 3. exemplificat
quō tacitè, & quō exp̄sse reuocetur, addēs quid si si-
mul moriantur. & quō idē inter parentes. & liberos.
¶ † *In gl. 1. ibi, inter eos*] sequit, q m̄rimonio coniūcti
10 sunt, ante nup. donatio facta iure cōsistit ēt si eodem
die nuptiæ fuerint subsecutæ [*& ibi, Si quis sponsam*] pe.
§. est, & uide de re. spo. ex parte, super. 1. gl ¶ *In gl. 2. ibi
quòd autem. §.* t] & hēt id locū, ēt si pecuniā datā p un-
guentis mulier soluit creditori suo. & mox de sua pe
cunia emit unguēta. Idē, si uir p illis emēdis lancē de
dit, quā illa remittit, & de sua pecunia unguēta emit
[*& ibi, quod si uir*] ponit casum, qñ dedit pecuniā p re
fectione ædium dotaliū, & ualet solū ad illā quotam
quā ædificii refectio poscebat. ¶ *In gl. 3. ibi, de nupti. &
ali. sub. l. ult.*] ob id si testator instituit Titiū vna cum fi
liis, & Sēproniū, Titius, & filii habent dimidiā; Sem-
11 pronius aliā dimidiā ¶ *In † gl. 1. ibi, legitimum modum*] q
s̄m iura antiqua erat usque ad. 300. aureos, s̄m iura
noua usq; ad qngentos. C. de dona. sancimus, & l. si
quis pro redemptione, s̄m Host. & lex, donationes,
statim allega. ur hoc uelle, ꝙ si donatio hunc modū
nō excedat, uel excedat, & fuit actis insinuata, sufficit
ꝙ in uita nō reuocatur: aliàs si nō reuocet, & nō fuit
actis insinuata, nō ualet, nisi coniunx in ultima uo-
lūtate hāc expressè approbauerit. & ratificauerit [*&
ibi, insinuata*] dixerunt Pe. & Ab. scriptura facta in præ
sentia publicarū personarū, & in actis, ubi superfluū
est testes adhiberi; qa sufficiūt monumēta C. de don.
l. in donationibus. de hoc sup. de pb. qm̄ ꝯ [*& ibi, ma-
trimonium*] denotat m̄rimonium de facto ꝯctū. si igi-
tur nō eēt ēt putatiua uxor, sed simpliciter concubi
na, tenet donatio, nisi concubinarius sit miles. C. de
donatio. inter vi. & vxo. si ancillā, Cōpetit uerò cōiu
gi donatori repetitio rei donatę, ubi uterq; credit eē
m̄rimoniū. Si uerò donator, uel uterq; scit m̄rimo-
niū nō tenere, quia nullū, fiscus repetit. ff. e. cum hi. §.
ul. & ff. de leg. 1. l. ul. s̄m Vin. & Phi. [*& ibi, si ex uolunta-
te*] & infra de præben. eū qui, li. 6 [*& in fi.*] Si uerò du-
biū sit, an à spōso, an à marito sit facta donatio, casus
est distinguēs, ꝙ si in domo spōsę, à spōso. si in domo
spōsi, à marito facta dicat. C. de dona. añ nup. l. cū in
te, & si fiat in uia, ibi no. ꝙ perinde, ac si in domo spō
sę, per. l. deniq;. ff. de ritu nup. ff. e. ti. l inter eos, & l. pe.
in prin. & § uirg. Ho. in his remit. ad ea q̄ no. in sum.
12 e. ti. sub rubrica de dona. pp nup. in fi. ¶ *In † gl. 1. ibi, nul
la est*] fallit in. 8. casibus no. in sum. e. ti eadē Rubrica.
§. quæ donationes sunt: uer. porrò, & se. Hos. & corū
aliquos no. hic Vin. Ros. collegit 18. ubi de senatuscō
13 sulto Emiliano. ¶ *In glo. tacitè, ibi, si ambo*] ut † ibi dr, si
si ambo capti sunt ab hostibus is ur superuixisse, qui
rediit: & si neuter rediit, ambo uident simul mortui.
Vin. [*& ibi, liberos*] in ptāte cōstitutos. C. e. ti. l. antepē.
in prin. [*& in fi.*] quos no. Ho. in sum. huius ti. §. quali
ter inutiles. ad fi. uer. fallit. ¶ *In gl. ult. in fi*] imò, ut dixit
14 Inn. si pactū † factū est de lucrādo dotē. & non de lu-
cranda dona. pp nupt. pactū dotis trahitur ad dona.
añ nup. l. vlt. §. si aūt donatio, ut sicut maritus ex pa-
cto lucratur dotē, sic & mulier superuinēs lucret do
nationē, licet id nō fuerit expressum. similiter fit aug
mentū. & doñ. ante & post. Inst. de don §. est & aliud
& C. de donat. ante nup. si constante. ante nuptias tū
pōt esse disparitas, & in quātitate dotis, & donationis
& in pactis sup lucris, ut in. l. ex morte. post nup. hoc
nō licet, ne excogitaretur fraus cōtra prohibitionē
donationis faciendæ inter uirum, & cōiugem. dixit
15 † demū Inn. nō posse apponi pactū, p quod fiat dete
rior conditio mulieris uolētis iterū nubere, siue fiat
ante nup. siue post. ff. de pa. do. l. 3. C. de pa. conuen. l.
quamuis.

ANNOTATIONES.

a ¶ Possidet. Vxor tamen est domina, sicut uir dotis, & cum uir percipit fructus, ne aliàs inaniter onera matrimonii sublineat. & uide doc. in aucten. fine, prealle.

b ¶ Me. ibi uide plenius per Bal. & Sal. & ibi est dubium, an ista bona sint pro dote.

c ¶ Foroicari. Sed cum æqualitas in dote, ac donatione esse debeat ut sequitur in tex. & in gl. prox. nonne donatio remanet uxori & sic habebit pro dote, sed intelligatur, quando consuetudo tantum uni coniugum fauebat.

SVMMARIVM.

1 *Dispositio, siue continuatio titulum.*
Nuptias secundas, & ulteriores damnare hæreticum est.
Interdicuntur ad tempus secundum leges, quod reprobatur à canibus
2 *Secundarum nuptiarum appellatio ulteriores omnes includit.*
3 *De eis loca iuris alia, quàm hic, ostendit.*
Titulus hic differt à titulo, de sponsa duorū, & tres habet partes.

De Secundis Nuptiis. Rub.

1 Viso † de m̄rimonio in genere, d̄ secūdo m̄rimonio
ē uidēdū s̄m Go. dixit Host. facto diuortio inter ali-
quos, uel morte soluto primo m̄rimonio uult aliqs
cōtrahere, sed quia aliqui damnant secūdas nuptias
ppetuò (quod hæreticū est, quia non dānamus biga
mos, nec si dici possit, octogamos s̄m Aug. 31. q. 1.
apiant. Hier. fuit, sed allegare potuit Hos. duo c. ibi. se
quētia, quæ fuerūt, Augu. Leges verò ipsas secundas
nuptias usq; ad annū uiduitatis mulieribus ꝯ aposto
lū interdicūt) dicamus de secundis nuptiis sup. licit s
& nō reprobādis, nec in ppetuū, nec ad tps, inf. c. pe.
2 & ul. & appe. secundarum † oēs ulteriores includit.
3 fac. ff. de uul. & pu. sub. l. 1. in prin. de † materia. 31. qu.
1. quō, cū capitulis se. 2. q. 3. hinc colligitur, & 3. qu. 7.
§. tria, in fin. Est aūt differētia īter istū titulū, & titulū
de sponsa duorū, quod p se patet. & hēt tres partes, s.
de secūdis nuptiis non benedicendis. inf c. 1. nō con
trahēdis priusquā hēat certitudo de morte coniugis
inf. c. 2. non prohibendis. ꝯ annū luctus. j. c. pe. & vlti.

SVMMARIVM.

1 *A suspensione huius capituli non absoluitur citra sedem apostolicam, non est de casibus reseruatis.*
Nuptias secundas benedicere non licet, & benedicens in quam incidas

incidat pœnam nu. 2. & ratio, ibid.
2 *Epilogus, & additio glossarum,*
Benedictio secundarum nuptiarum non est strictè sacramentum, iuncta glo.

CAPVT I.

Apellanum. Breue est [*Cum secunda*] aliàs benedicta, uel cũ secundo aliàs benedicto, ut patet inf. c. uir. au
1 tẽ [*Suspensum*] ipso iure, sed Ho. ꝯ dicit tenim. suspẽditur citra se ap. & citra sedẽ nõ absoluitur. all. si. sup. de præ
a ben. graue [a] [*Ad sedem*] si iste nõ peccasset grauiter, nõ video, quare tãta pœna imponeret. Host. uidetur ꝑpter hoc; quod loquatur de sacerdote, qui benedixit sciẽter secũdas cõtractas uiuente prima. Ex an. hoc perpendere nõ potui [*Apostolicam*] Eg. & Boa. dicunt,
2 ꝙ prouidentia est nõ de casibus reseruatis. ¶ † Gl. 1. reddit tres rationes, sed primã reprobat. ¶ [*In glo. 1. ibi, uerè fornicatio*] quasi sicut fornicatores benedicẽdi nõ sunt, sic nec secundo contrahentes, qui aliàs benedicti fuerunt, secundum Hosti. [*& ibi, quia sacramentum*] fateor. quod est sacramentale, uel sacræ rei signum, non est sacramentum, nec est de. 7. de quibus satis dixi de sacra. nõ ite. super. Ru.

ANNOTATIONES.

a ¶Graue. ibi uide in gl. no.

SVMMARIVM.

1 *Nuptias secundò quis contrahere non debet dubitans de morte coniugis, & quid si contraxerit.*
Coniugem secundum quis dimittere debet, si scia primam uiuere, nu. 2. in fin. & nu. 3.
2 *Matrimonium contrahere potest etiam captiuus, uel carceratus.*
3 *Credulus nimis quis non debet esse: sed conscientiam sequi debet.*
4 *Epilogus, & suffragium glossarum nu. 5.*
Pro dotibus respondere melius est in ambiguis
6 *Additio glossarum.*
Pro matrimonio quando respondendum.

CAPVT II.

1 Ominus. C. dubitans † de morte coniugis, nisi prius inde certificetur, cõtrahere non debet. & si cõtraxit, reddat, sed non exigat debitum. & si postea primã sciat uiuere, dimittat secundam. & sic tria dicta, sicut tres partes. secunda ibi, si uerò. tertia ibi, ꝙ si. & dixit Host. ꝙ hæc decre. est plenè exposita, sup. de spon. in præsentia [*Vobis*] no. ꝙ loquimr uniuersis Christianis in captiuitate Sarace-
2 norum positis, per† quod patet, ꝙ captiuus, uel carceratus põt matrimonium contrahere. de hoc dixi, supra de spon. cum locũ. & habet hoc locum etiã in captiuo hostiũ, ut hic pater, licet Inno. contrariũ ibi
a notauerit [a] [*Obeuntis*] hæc uera litera, aliàs, abeuntis i. recedentis, uel absentis ẽm Hosti. [*Amodo*] quod si fecerit, idem iuris erit, cũ eadem ratio remaneat,
b ẽm Inno. ar. supra de consan. & affi. tua, [b] ẽm Hosti. [*Post hoc*] i. post talem contractũ bona fide factum ab eo, qui coniugẽ uiuentẽ mortuum c edebat [*Constite*
3 *rit*] quia † superuenit primus uir, ut sequitur, uel aliter de illo constat [*Relictis*] statim, de sen. ex. inquisitioni, de frigi. fraternitatis [*Priorem*] reuersum in quò casu non potest prætendere ignorantiã: aliàs nõ debet esse nimis credula, ut no. si. supra de eo, qui du. in ma. ueniens. semper tamen sequaẽ conscientiam, in-
4 fra de sen. exc. inquisitioni, Hosti. ¶ Vlt. † glo. exponit, arguit, soluit, & dat si. per modum conuersum.
5 ¶ [*In gloss. 1. ibi auct. hodie*] uide in præ. c. in præsentia, super glo. 1. ¶ [*In gl. 2. ibi, in ambiguis*] sequitur, pro dotibus respondere melius est, & idẽ se. ¶ [*In gl. ul. ibi. si alter*] aliàs incipit, Iulianus. uide de elec. querelam, su-
6 per glo. 1. ¶ [*In gl. 2. ibi iuuenis*] dicit Hosti ꝙ istud non est simile, sed contrarium, ubi dicebat, ꝙ ubi potest esse matrimonium. & constat de contractu, pro matrimonio respondeẽ, & iudicatur: secus, quando nullo modo potest esse matrimoniũ: quia tunc, quod certius est animæ, respondetur, ut ibi (*& in fi.*) de hoc supra de præsump. illud, in glo. sed quare.

ANNOTATIONES.

b ¶Notauerit. nec ualet ratio, quam ibi ponit Innocẽ. quia quo ad matrimonialem consensum seruitus nihil facit impedimenti, de coniu. seruo. per totum.
a ¶Tua. contra in tex. quod no. de despon. impu. ad dissoluendum in glo. si. &. super illa, per Ioan. An.

SVMMARIVM.

1 *Et, pro uel.*
Bigamia contrahitur pro secundas nuptias.
2 *Benedictio nubentium secundò non itera, etiam si alter nunquam contraxerit nuptias secus ex consuetudine, nu. 7.*
Est utriq; communis, transit de benedicto in non benedictum.
3 *Infidelis sanctificatur per mulierem fidelem.*
Accessorium sapit naturam principalis, & nu. 2.
Epilogus, & suffragium glossarum.
Rebaptizans, & rebaptizatus ultimo supplicio puniuntur
6 *Additio glossarum.*
Vnctio extrema est sacramentum, sed iteratur, & ratio.
Manus impositio an iteretur
Pœnitentia solennis an iterabilis.

CAPVT III.

1 Ir autem Breue est (*uel*) aliàs † Et sumitur pro uel ff. de uer. si. l. sæpe (*Ad bigamiam*) i. ad secundas nup. per quas solet contrahi bigamia 26. d. c. 1. 2. & 3. & supra de biga. c. 2 & 5. (*Benedicti*) & est,
2 ratio. quia cum &c. (*Benedicti*) patet ergo, quod † non est respicienda consumatio matrimonii, nec ꝙ sola mulier dicatur benedici. sed benedictio semel data, quę vtrique communis est. nec benedicetur mulier sine viro, ergo quicunque talis ad secunda uota transeat. benedictio non iterabitur quia per carnẽ benedictam non benedicta, quæ per carnis copulã coniungitur, intelligitur benedici, sicut aliàs de oleo dicitẽ. infra de conse. ec. uel alt. aqua. nec mirum sancti-
3 ficatur † enim uir infidelis per mulierem fidelem, & è conuerso 1. ad Corint. 7. 28. quæstio. 1. §. 1. & cap. si quis frater. quæ hic deficiunt, uide plenè in sum. eo.
4 ti. §. an licitum sit. Hosti. ¶ Glo. † 2. ponit rationẽ prohibitæ iterationis, & duo sacramẽta, quæ iterãtur, & ꝙ pnĩa solẽni subdit cõsu. quorũdã locorũ dicẽs quo
5 casu excusent. ¶ [*In gl. 2. ibi l. 1. et. 2.*] rebaptizãs rebaptizatus, si doli sint capaces, puniunẽ ultimo supplicio.
6 ¶ [*In gl. 2. ibi, unctione*] de hoc. 22. di. sed istud (*& ibi, nõ sit sacramentum*) imò est unum de. 7. ut dixi, supra de sacr. nõ ite. super rub. sed quia per illud non imprimitur character, ideò iteratur, ut ibi dixi (*& ibi, manus*) ubi plenè no. an manus impositio iteretur (*& ibi, §. ex persona*) pro hac parte facit inf. de pœnis. c. 1. ubi dicebat Go. ꝙ sacramentalis pœnitentia, quæ designat exclusionẽ Adæ de paradiso, & fit cum solẽnitate. de quæ. l. d. in capite, ex iteratione delicti uidebatur iterabilis. In contrarium alleg. præ. c. quamuis, ubi de hoc, de pę. di. 3. reperiuntur, &. c. quamuis, quod sequitur
7 §. ex persona (*& ibi; quorundam † locorum*) multum inualuit hæc consuetudo, quam quidam approbãt ca

ratione

ratione: quia, ut apparet ex forma benedictionis, to-
ta benedictio fundabitur super mulierem. ex quo
igitur mulier nunquam fuit benedicta. dabis nunc
benedictio: quia nihil in uiro intelligitur iterari. ta-
men de iure patet esse contrarium per hanc decret.
& ut etiam no. Pe. & Abb. supra ca. 1. & Hosti. hic [*& ibi, sciat*] adde, quod no. 4. di. §. leges. in 1. glo. [*& in fi.*]
Idem Hosti. alleg. de cogna. spi. c. 1. §. fi. & c. super eo,
ubi de hoc, & supra de tempo. ordi. c. 2.

SVMMARIVM.

1 *Nubens mulier intra annum lugubrem infamiam non incurrit nec iacturam ullam, nu. 2. in fin. & cui, & quando noluerit, nume. 2. in fin.*
Luctus tempus quod, & quando restrictum à Romanis.
Maritus non tenetur uxorem lugere.
In domino nubere, quis dicatur.
Suffragium glossarum.
Peti statim potest, quod pure promittitur, & num. 4.
4 *Additio glossarum.*
Nuptias secundas suadentem nutricem occidit uxor Alex.
Mulier semper parata nuptijs.

CAPVT IIII.

1 SVper illa. C. Mulier †nubens in-
tra annum lugubrem
infamiam non incurrit, hoc, & c. se. quæ
stionẽ ponit, cui secundo respondet ibi,
Respondemus [*Tempus luctus*] scilicet intra annũ con
tinuum à morte mariti numerandum. unde, si ulti-
ma die anni audiet mortem, eadẽ die ponere, & de-
ponere potest uestem lugubrẽ. ff. de his, qui no. infa.
l. genero. Maritus tamen non cogetur lugere uxo-
rem. ff. de his, qui no. infa. uxores. Refert Valerius li.
1. c. 1. exemplo ultimo, ꝙ senatus post cladem Canẽ
sem iussit matronas ultra 30. dies non lugere, ut sa-
2 cris possent intendere [*Dicat*) 1. ad Corin. 7. [*In † domino*] ergo non contra canones: aliàs non in domino,
sed contra dominum nuberet, ut patet ex no. de con
san. & affi. de infidelibus, & c. non debet, secundum
Host. dixerat Pe. & Abb. infra c. proxi. Istud [*in domino*] tripliciter exponi. primo sic. i. regulariter 7. quæ-
stio. 1. sicut, secũdo i. Christiano. sic exponebat Po-
lentius. 28. q. 1. sic enim. tertio. i. uiro suæ religionis,
& sine suspitione turpitudinis. 31. q. 2. §. 1. [*Cui noluerit*]
& quando uoluerit. Host. & dic. i. quem sibi aptum
putauerit, quia inuitæ nuptiæ &c. supra de spon. re-
quisiuit. Pe. & Abb. [*Infamia*] & omnis iactura. quod
3 dic, ut infra c. proximo. Hostien. ¶ *In † glo. 2. ibi, §. purè*]
aliàs incipit, omnis. ubi dicitur, ꝙ si pure 10. aureos
4 promittis, statim peti possunt. ¶ *In † glo. 1. ibi, honestati*]
refert Hiero. contra Iouinia. ꝙ uxor Alexan. nutri-
cem suam occidit, quia sibi secundas nuptias suade-
bat [*& in fi.*] ubi dicitur, quod purè promittitur, sta-
tim deberi., sed dicit Hosti. ꝙ licet mulier statim ue-
nire possit apta ad contrahendum, quia semper pa-
rata, de hoc, supra de despon. impu. puberes, non ta-
men creditor uenire debet cum sacco paratus ad de
bitum soluendum. ff. de solu. quod dicimus.

SVMMARIVM.

1 *Nuptijs secundis statim post obitum uiri contrahendis non obstant leges, imò correcta, & nu. 2. & 5.*
Mulieres quomodo utantur malè libertate secundò statim nubendo, remittit.
Præsertim, pro maxime, siue saltem.
2 *In antiqua decretali plura, quam fuerunt relicta, legebantur.*
Decidere nimis, uel remouere de decretalibus, non expedit.
3 *Epilogus, & suffragium glossarum, nu. 4.*
Nubentium secundò mulierum intra annum luctus pœnæ quæ secundum leges, & nu. 5. & quæ ablatæ, & à quo, nu. 5.
Leges non dedignantur sacras regulas & diuinas sequi. §. 1.
5 *Additio glossarum, & nu. sequen.*
Cynus scribebat tempore Io. And. uer. quinta.
Prohiberi dicitur, quod prohibetur ad tempus, uer. de secunda.
Tolerare debemus inuiti, quod sponte fecimus, in fin.
Ad uiduarum defensionem tenemur ex præcepto, cir. fin.
6 *Matrimonium ubicunque leges ex aliqua speciali causa prohibẽt contrahi, in his leges reciperent à canone correctionem.*
Leges aliæ Cæsaris, aliæ Christi.
De documentis apostoli, non Aristotelis curandum.

CAPVT V.

CVm secundum. Summa-
tum est, su-
pra ca. proximo præmissa ratione ponit
dictum, & soluit obstaculum [*Apostolum*]
i. ad Corinth. 7. G. [*Infamia*] uel rerum. Hosti. (*quæ*) mu
1 lier [*Potestate*] sup. nec † ob leges ꝯriæ. quæ corrigũtur
ẽt ẜm ipsas ll. nouissimas. cũ in his &c. [*Soluta*] qũo in
terdũ male utuntur hac libertate, vide Hier. ad Ocea.
3. C. & ad principiam. C. [*Præsertim*] idest maxime, si-
ue saltem. q. d. in his ad minus non debent nobis legi
2 stæ ꝯdicere, siue leges. Ho. [*Imitari*] sequebatur † in an.
cũ igitur disponas ad secunda uota transire, sciens, ꝙ
nubere melius est, quàm uri, tuum propositũ in dño
commendamus. & ne quid tibi, uel ei, te duxerit in
vxorem, in iacturam vel infamiã ab alieno impnteſ.
auctoritate præsentiũ expresius inhibemus. & dicit
Hos. ꝙ hoc non debuerat remoueri, sed forte cõpila-
tor hoc fecit cã breuitatis, putans sufficere, qđ de ia-
ctura dictum est. s̄. sæpe tñ nimis decidit ẜm eũ. ut pa-
tet. s̄. de uo. & uo. re. qđ super his, & c. se. & de Iudæis,
3 ad liberandã, in prin. ¶ † Glo. 2. inducit legem, & eius
cãm. secundò, tractat, an canon liberet illã ẽt à pęna
legali. & primò dicit ꝙ sic. secundo ponit opi. contra-
4 riam ¶ *In † gl. 2. ibi. l. 1.*) præter infamiam imponit has
pœnas, ut uiro secundo ultra tertiam partem bono-
rum nec in dotem det, nec in testamẽto relinquat hę-
reditates, legata, fideicommissa, vel donationes cau-
sa mortis non capiat: pdit, quicquid sibi fuerat a prio
re uiro relictum. & has pœnas patitur pariens intra
tempus luctus, cum constat prolem non fuisse ma-
riti, & deferens contra sacramentum filiorum tutelã
secũdo nubendo, ut in l. se. ¶ *In gl. pe. ibi. §. si quis condemnatus*) uide de re iudi. ꝙ ad consultationem, super glo.
pe. ¶ *In gl. ult. ibi. §. a.*] ubi dr̄, ꝙ oportet sacras regulas
pro legibus ualere (*& ibi. §. ult. col. 6.*) ibi dr̄, ꝙ sacras
regulas & diuinas. ll. sequi nõ dedignant (*& ibi, circa prin.*] sanctæ ecclesiasticæ rẽx a quatuor cõcilijs statu
5 tæ uicẽ legum obtinnet. ¶ † *In gl. 2. ibi dubitaretur*] aliæ
cãæ. not. 27, q. 2. §. item in Leuitico (*& ibi. l. 1.* ubi idẽm
not. Accur. (*& ibi, pœnis*) secundum Lau. (*& ibi, colligitur*) secundum Vincen. (*& ibi, potuit pœnam*) dixit Inno.
distinguendum inter pęnas legales, quæ infliguntur,
quia nupsit infra tempus luctus, quæ habentur C. de
secũdis nupt. l. 1. & 2, & has dixit remitti: & illas, q̄ infli
guntur, quia secundò nupsit, de quibus, de secundis
nup. hac edictali & l. fœminæ, & l. fi. & in aut. de nup.
§. quia uero hactenus, & §. si uerò, col. 4. & illas dixit
non remitti. ad hoc induxit, de pig. c. ult. quod ẽt pos-
set aliter intelligi, ut ibi no. ẜm Host. & est rõ, quia pri
ma est mera pęna. secunda est ꝓuisio filiorum prioris
coniugii. & iõ licet canon primam tollat, scđam non
sicut nec tollit pœnam illius, quæ post receptam tute
lam filii contra iuramentum, uel promissionẽ nubit,
nõ reddita rõne. C. ad Tertu. oẽm matri, & in auct. de
nupti. §. si ãt tutel. ẜm Inn. qđ acceptat Ho. eadẽ rõne,

cum

cum in primo casu puniatur, quia contrahit, in secũdo, quia ante 9ctum nõ adimplet id, ad qđ per l. obligata erat, cum hoc commodè, idest sine impedimen to matrimonio facere possit. In primo casu pœnam tolli etiam quò ad seculare forum, plures suadent rationes. prima, quia matrimonia nõ sunt de foro imperiali, & sic constitutio à non suo iudice &c. Secunda, quia & si imperator iudex esset, apostolus tamen & apostolicus superior, & sic eius constitutio potius sequenda. 21. dist. inferior. qui fi. sint le. per uenerabilem. Tertia, quia lex imperialis contraria iniusta est, & omninò irrationabilis, cum contrahere sit res sancta, & sacramentum constitutum à domino. ergo cum contrahens non peccet, nec puniendus est, nec de bono opere lapidandus, argumen. de his, quæ fi. à ma. parte, quæsiuit, quid enim si imperator statueret, quòd recipiens ordines, uel missam audiens solueret decem libras. certe contra deum esset constitutio, contra quem nil potest. & ideò etiam correctæ sunt leges vetantes seruos matrimonium cõtrahere, vt patet supra de coniu. seruo. c. 1. Quarta, quia per talẽ l. si seruaretur, daretur occasio adulterandi, cum forte mulier non posset de facili continere, vt innuit auct. de testi. §. unum siquidem, de eo, qui co. con. Iordanæ. ergo talis lex reprobanda, ut no. supra ti. 1. per uestras, in fi. de cons. c. fi. de consu. c. fi. Quinta, satis apparet, ꝙ hæc est mens huius litteræ, cum satis de infamia dictum esset supra c. proxi. sed nõ erat satis expressum, an leges corrigerentur, quod hic exprimit, ut patet in eo, quod dixi in textu. & hoc placet Ho. saluo, ꝙ prouisio filiorum primi matrimonii, & pœna inflicta ei, quæ rationem non reddidit, non intelligatur sublata, ut dictum est supra. Ratio satis est patens, hic enim loquimur de muliere soluta & libera à iugo uiri per ipsius mortem, ibi uerò de muliere ligata ex facto suo, tutelæ receptæ, & promissionis tunc factæ. Et sciendum ꝙ Cynus, qui dũ scribebat, cõmunicaui hanc gl. posuit eã super. l. 2. C. de secundis nup. ubi ad rationes Host. sic nititur respondere. negat enim primam & secundam, dicens de prima, ꝙ in foro ciuili matrimonia, legitimationes, & hereditates agitantur. hic non simpliciter, sibi fateor: sed tene, qđ dixi de or. co. tuam, super. 2. & ul. glo. De secunda dicit, ꝙ ab eodem principio processerunt secularis, & ecclesiastica potestas. de hoc uide supra qui fi. sint le. causam. 2. Ad tertiam respondet, ꝙ lex non prohibet, nec punit matrimonium, sed festinantiam, quę habet inhonestatem &c. est ideò cõtra bonos mores. Ad quartam de materia adulterandi respondet, ꝙ illa necessariò non concludit. Quintam, de qua supra, non tangit, sed non obstantibus,

a ꝙ dicit de. 3. & 4. ratione, tene[a] quod supra, quia negari non potest id prohiberi, quod prohibetur ad tẽpus, & sic pro tempore libertas tollitur ab apostolo tradita. hinc est, ꝙ prohibito ad tempus eligere non currunt electionis tempora, supra de elec. c. fin. ¶ Itẽ prohibitio ad tempus, qui prohibitioni nõ patet, imponitur pœna, de elec. c. 1. & c. cupientes. §. cæterum lib. 6. Ad id, quod de honestate dicitur, quid dices de fœmina, in qua sanguinis turbatio non timetur. pone, ꝙ post uiri mortem peperit, uel constat uirũ in-

b firmitate[b], vel absentia secum non dormiuisse per annum. exhibet se uir sibi expediens, qui anni finem expectare nolens, sibi de alia prouidebit, & forsan quandiu uiuet mulier, sibi similis non occurreret hoc uidi de facto, s. propter hanc causam honestissimas uiduas contrahere, intra annum. nec enim talia possunt haberi, nisi cum extant. bene facit, sup. de seriis, licet. & quærendus est maritus moribus dignus. ff. de spon. sed quę patris, & cum maturo consilio. C. de nup. l. uiduæ, ne eueniat, quod habes de diuor. ex litteris, in prin. de spon. dilectus. Item uidemus inter dum uiduas propter oppressiones uitandas nubere, ut ab illis defendantur, deficientibus aliis remediis, ad quarum defensionem licet teneamur ex præcepto Isai. i. uiduas defendite, & teneatur ecclesia. 87. d. c. 1. tamen de facto uidemus illã deficere. quid ergo peccauit ista, quę non propter carnis concupiscẽtiam, sed defensionis suæ necessitate contraxit. J. de re. iu. quod non est. Idẽ & fortius, si à tiranno probabiliter capi, uel ad matrimonium sibi non expediẽs cogi timebat, facit, sup. uel ele. uel uo. insinuante, de spon. cum locum. Item dato, ꝙ omnis excusatio deficiat, quale meritum illius honestatis, quæ exigitur ab inuita, certè nullum. 15. q. 1. non est. 7. q. 1. sciẽdum Hier. super Philo. C. nullum bonum dici potest nisi quod ultraneum est, cui conuenit de cons. dis. 5. quid. quod et fuit Hiero. super Osee. nõ ualet, quod dicitur, oriri posse marito suspitionem incontinentiæ. quia poteri & non oriri, & decisa, quam in textu posui, probat contrarium. & si oritur, de se conqueratur, qui hoc uel elegit, de iure iu. quemadmodũ, Greg. super Iob. c. 3. iusticia hoc exigit, ut quod sponte fecimus, inuiti toleremus (*& in fi.*) de hoc. 2. q. 3. §. ul. in fi. & c. 36. q. 2. de puellis, al. §. quibus, & inf. de hær. cum sm, li. 6. in gl. cum parentes. ¶ *In glo. quàm alicui, in fi.*) nõ ad eas tantum, quæ sunt steriles, uel quas constat non ẽẽ prægnãtes. Vi. n. siue in ejs timeatur turbatio.

6 siue non. Io. ¶ *In gloss. ult. in fin.*) & per hoc dici potest, ꝙ ubicunq; leges ex aliqua speciali causa prohibent contrahi matrimonium, ut intra tempus luctus ꝓpter sanguinis turbationem. ff. de his, qui no. infa. l. liberorum. uel ne magna suspitio præstet ur ex festinantia nubendi, in auct. de resti. & ea, quæ pa. §. uerũ si quidẽ, col. 4. uel ne dubitetur de prole, an sit primi uel secundi mariti. C. de diuor. & repu. l. consensu. §. si verò. Itẽ in matrimonio non contrahẽdo inter tutorem & pupillam propter administrationis subuersionẽ. C. de inf. ma. inter pu. & cu. ꝓ totũ. Itẽ inter rectorem prouinciæ, & prouincialem propter timorem impressionis. C. si rec. pro. l. una, in his omnibus leges recipiunt correctionem per canones. Go. Hie. ad Oceanum c. 2. Aliæ sunt leges Cæsarum, aliæ Christi, aliud Papinianus, aliud Paulus noster præcepit. & contra Pelagianos, li. 1. Mihi curæ non est, quid Aristoteles, sed quid Apostolus doceat.

ANNOTATIONES.

a ¶ Tene. hoc idem tenet gl. l. decreto, C. de his, qui no. infa. & l. liberorum, ff. e. ti. & idem ibi Bar. & idem Ia. de Bel. & uide Bal. in d. l. decret. & d. Barto. de Sali. & uide Fede. de Se. conf. 35. & gl. cum parentes, in c. cum secundum, de hær. li. 6.

b ¶ Infirmitate. Secundum legem tamen sine his causa prohibitionis ista cessante non cessat dispositio. l. uide ad hoc Bar. in l. liberorum, ff. de his, qui no. infa. post gl. & Bal. in l. decreto. C. eod. titu.

FINIS.